Hangel László

MDK

H.Szal. I.osztrák alpesi kiáll. 1932. máj.

PHILEP HANGH, Vardain

Említve: 31.-Pénzverőházi kifizetések: "Philep Hangh Vardainsit 36 f." /Pénzbecsőr, Quardein/,-1636: 13 heti fizetése 336 f. 28.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai pénzverő alkalmazottairól 1530-1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958
Akad.Kiadó.Bpest. 1958.

M.D.K.

Hangl Josephus, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Wien. Róm.k. Pesten polgárjogot nyert, 1780. VI. 28. 246.o.

Nemesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. 8p.

Hangodi János

1916 apr. kiáll. N. Kalon

Tehenek a vízben, olaff. 600.–

Törökország III. 224.

Hangodi János

121 Legelésző tehenek olajf. 500.—

Nemzeti Szalon

1917. máj

tav. tárl.

70 HANGODI JÁNOS
Szent Imre oltára előtt 260.—

Nemzeti Szalon
Árpádh sz ntok kiáll. 1930 aug

Hangodi István

71. Fejős riska, olajf. — — — — — — 100.—

Nemzeti Szalon
1915. sept.
őszi kiáll.

Hangodi István

1915. szept. kiáll. N. Halon
Fejős riska, olapf. 100.–

Gobelin VIII. 164

MDK

Hangodi János, festö

Ucca részlet. Olf.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Hangodi Janos

Szent Imre oltara előtt.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MDK

Hangodi János

Zöld fotel, of.

Műterem 4. csop. kiáll. 1937. ápr.

Hangodi János

MDK

Árvácska virágok, of.

N.Szal. tav.tárl. 1922. máj.

Hangodi János MDK

Árvácska virágok, olf.

Nemzeti Szalon 1922. május. Tavaszi tárlat

MDK

Hangodi János

Balatoni rész, of.

Balatoni kiáll. Műterem, 1937. jun.

MDK

Hangodi János

Rózsák, of.

Uj Szalon...karácsonyi kiáll. 1934. dec. 5.l.

MDK

Hangodi János

Tehenek a vizben, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 12. l.

Hangodi Jánosné MDK

Kalocsai párna

Műcsarnok 1960. Képző- és Iparművészeti körök kiáll.

Hangya András festőmüv.

r: Dálvidéki müvészek kiáll. Pest, 1943. márc.
2o. 5 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR SZÓ

1060 APR 2 8

1021

Hangya András

(Hangya András rajza)

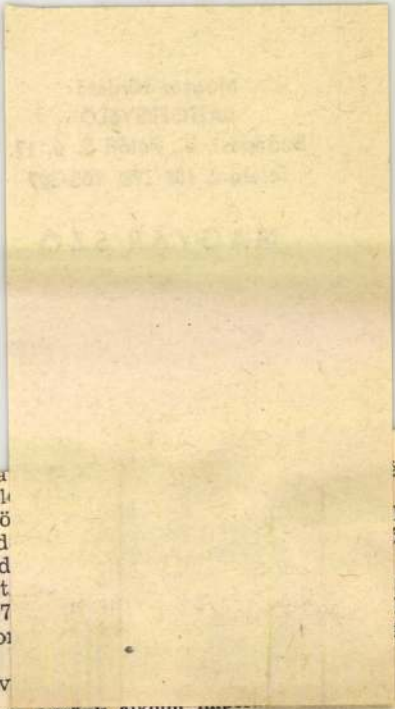

re a … A
szell… ését
az ö… A
vajd… kus
ered… ísö-
dött… és
1957… tak,
gyo… lko-
tói … énás
köv…

Mit értsünk alkotói …

— Az adott esetben közepes művészeti lehetőségeket kell értenünk. A tehetségek megalkudtak, nem tudtak szembeszegülni a bürokratikus igényekkel, melyek nem képesek a kor követelményeit megérteni. Vajdaság művészetében engedményeket tettek, a sok művészettörténész érdektelenül tekintett a mai vajdasági művészetre. A galéristák szentesítették a régi ideálokat, az ötven képzőművész pedig nem tudta rákényszeríteni a társadalomra azt a művészetet, melyet önmagukban átéltek, hanem ahhoz igazodtak, amit a bürokrácia megértett és megkívánt.

Mi a hagyományok értéke ebben a viszonylatban?

— A hagyományok alapigazságokra tanítanak, a hagyományokat az alkotás

1021

Hangya András

Hangya András rajza

használatával akarnak nyomaté-
kot, súlyt adni mondanivalójuknak, mint:
lényegében, voltaképpen, tulajdonképpen.
Nem azt mondják, hogy valami *szép, jó,*
etszik, hanem: *lényegében szép, volta-*
képpen jó, tulajdonképpen tetszik, s nem
veszik észre, hogy ezzel nem erősítet-
ik, hanem gyengítették dicsére-
ket. Ami tulajdonképpen *tetszik,*
nem is tetszik olyan nagyon, azzal
pcsolatban már fenntartásaink vannak.
Lehet persze, hogy a fogalmazó igen
ikusnak tartotta a kifogásolt kifeje-
st. Úgy gondolta, hogy ami jónak
ondható, annak valóban *jó*-nak is
ll lenni, hiszen másként nem volna
nak mondható. Nos, a nyelvi kife-
éseket nem lehet, nem szabad ilyenféle
ikával elemezni. Amikor azt mondjuk:
hiszem, igen gyakran ezt fejezzük ki:
n vagyok benne bizonyos, nem vagyok
a egészen meggyőződve. A *jó* és a
b, a *sok* és a *több* egymáshoz való vi-
nya is alighanem világos és „logikus"
ndenki előtt. Mégis, nem az igazán jó
nőségű ruháról mondjuk, hogy *jobb*
a, s a *több* ember tulajdonképpen ke-
ebb, mint a *sok ember.*
A legvégső tanulság tehát ez: nagyon
ekes, szép, de bonyolult és finom szer-
et a nyelv, igen jól kell ismernünk,
y hibátlanul használhassuk.

Mand

Paul (

A mandulában — mi
A semmi.
Áll a semmi a man
Ott áll, csak áll.

A semmiben — ott k
Ott áll a király, a k
Ott áll, csak áll.

Zsidó hajfürt, ősz nem lészel.

És a szemed — hová áll a te szemed?
A te szemed a mandulával szemben áll.
A te szemed a semmivel is szemben áll.
A királyhoz áll.
Ott áll, csak áll.

Hajfürt, soha ősz nem lészel.
Üres mandula, királykékben.

BRASNYÓ István fordítása

JUN 29 1964
MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1021

Hangya András rajza

Hangya András

1969 APR 2 0
MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FILMVILÁG

Országos szinten

A Neoplanta filmjeinek bemutatójáról

Pár évvel ezelőtt, amikor az újvidéki Neoplanta megalakult, voltak, akik kétkedve csóválták a fejüket, mondván: „ez az egész vállalkozás legföljebb arra jó, hogy eggyel szaporodjon az ország egyébként is sok filmvállalata". És most, amikor egy újabb évfolyam filmtermését láthattuk, ismét megbizonyosodhattunk arról, hogy a pesszimistáknak nem volt igazuk, mert a Neoplanta életerős producerré növekedett.

Lehet, hogy nem mindenkinek egyformán szembetűnő ez, de ha ismerjük a töb-

az ünnepre a zászlót című filmjének kitűnő az ötlete, a megvalósítás azonban nem elég pontosan kiegyensúlyozott. Reméljük azonban, hogy a jövőben letisztultabb filmet fognak készíteni. Miroslav Antić Pap Pál emlékét idéző Une Marche Eceourante és a Sztapárról és Doroszlóról szóló A jó és a rossz ideje című filmjében a kép és a szöveg hadakozik egymással, s ez csupán részleteredményhez vezet, amely ben a lényeg inkább szavakban ölt formát.

Az említett filmeknél sokkal kisebb igényű Stevan

kvalitásai nem kárpótolják a nézőt a meglehetősen konfúz mondanivalóért, amelyben a csattanók sora üti egymást. Annál érdekesebb Nikola Majdak és Borislav Šajtinac műve, Az élet forrása. A bibliai legenda mai értelmet nyert benne, s önkéntelenül is bizonyos jelenlegi nemzetközi politikai helyzetre asszociál a néző Grafikai és szerkezeti szempontból is egyaránt figyelmet érdemel.

Igazságtalanok volnánk, ha nem említenénk meg Petar Latinović, Nikola Majdak és Slavuj Hadžić ope-

MDK

Hangya András festőmüv.

Csendélet

Bihari S: Bácskai müv. bemutatkozása.
Délvidéki Magyarság, Szabadka, 1943. márc. 19.

Hangya András, sz. 1912. Bácskossuthfalva

Csendélet, olaj

Délvidéki Szépmíves Céh I. Bpesti kiáll. Műbarát 4o. kiáll. 1943. márc.

Rajnay Gábor és Makláry Zoltán

A DÁRDAY-HÁZ

ÍRTA FÉJA GÉZA

A Nemzeti Színház bemutatta Galamb Sándor átdolgozásában Kisfaludy Sándor »A Dárday-ház« című »magyar nemesházi rajzolatját«. Kisfaludy Sándor érdekes írói pályát futott be. Fiatalkorában katonatiszt volt, résztvett a napoleoni háborúban s francia fogságba került. Fogságában naplót írt, ez a napló legjelentékenyebb műve. Külföldön írta, ahol fölszabadult a dunántúli nemesi társadalom életszemléletének avult nyügei alól, friss szemmel nézte a világot és a napló szabad formája lehetővé tette, hogy maradéktalanul és bátran kiöntse élményeit. Hazajövet azonban besüppedt a dunántúli nemesi kúria avas nyugalmába és korlátolt életszemléletébe. Dunántúlt általában lojális nemesség lakta, ellentéte a tiszántúlinak, mely fortyogott, lázadozott, országos álmokat hordozott. Dunántúl kényelmes, nyugalmas életet vásárolt magának lojalitása árán; Kisfaludy Sándor pedig osztályának hű fia lett, franciaországi naplójának felszabadult hangja nem csendült fel többé egyetlen művében sem.

»A Dárday-ház« a maga eredeti mivoltában a nemesi kúriák életének lomha folyását ábrázolja. Tempósan, bőbeszédűen folyik a cselekmény, akár a társalgás az úri ebédlőház dúsan megrakott asztalánál. Kisfaludy Sándornak eléggé gyarló volt a műizlése, az irodalmi műformáknak csak külsőségeit bírta elsajátítani. »A Dárday-ház«-at ezért eredeti formájában aligha élvezné a mai közönség. A hungarológiai műveltséggel rendelkező ember természetesen érdeklődéssel forgatja az eredeti szöveget, mely a XVIII-ik századvég és a XIX-ik századelő konzervatív vidéki nemességének önmagába zárkózó, mérhetetlenül korlátolt életstílusát dokumentálja. Az eredeti szöveg mindenesetre társadalom-történeti és társadalom-lélektani érdekesség, — de rendelkezik-e közönségünk hungarológiai és társadalomtörténeti érdeklődéssel? Aligha s a hiba igazán nem írható a rovására, — jelentős történelmi, szellemi és kultúrpolitikai fordulat kellene ahhoz, hogy rákapjunk a magyar mult eredeti ízére. Ennek a kérdésnek hánytorgatása azonban nem ide tartozik, elégedjünk meg azzal, hogy Kisfaludy Sándor darabjának szövegét át kellett dolgozni, hogy a mai közönség elé vihessük.

Galamb Sándor »A Dárday ház«-nak mindenekelőtt vígjátékhoz illő lendületet adott: a lomha folyást friss csobogássá serkentette. Azután kiegészítette Kisfaludy Sándor színjátékát: műveiből mindent beillesztett a darabba, ami kiemelkedő és fontos, nemcsak naplójának, hanem leveleinek érdekes elemeit is felhasználta. A szó gyengébbik értelmében vett közönségízlésnek is tett némi engedményt bizonyos korszerű szólások beszövésével, de egészében: hűségesen szolgálja Kisfaludy Sándor hagyatékát, darabjának legnagyobb értékét, eredeti magyar légkörét makulátlanul belementette az átdolgozásba. Kisfaludy Sándor irodalmi multunk harmadik vonalához tartozik, de hasonlítsuk össze a nemrégiben bemutatott »Asszonylázadás« című »modern« színpadi termékkel és Kisfaludy Sándor géniusza egyszerre mérhetetlen magasságba szökik előttünk...

A játék több képre oszlik; szünetek alatt egy korszerű ruhába öltözött legény s leányka Himfy-dalokat énekel. Galamb Sándornak ez az ötlete is helyes és kedves, csak a dalok kísérőzenéje ellen van kifogásunk. A színlap szerint »A musikát szerzette Rajter Lajos«, nos: a »musika« helyénvalóbb lenne egy stájer népszínműben. Ha már eredeti magyar légkört viszünk a színpadra, ne rontsuk el a kísérőzene idegenségével és bántó jelentéktelenségével.

A színészek észrevették, hogy teremtő feladatot kaptak, Kisfaludy Sándor bágyadozó szövegébe nekik kellett lelket és életet önteniök; feladatukat általában elsőrangúan teljesítették. Vékonypénzű anyagból tömör figurákat teremtettek és példát mutattak a tökéletes együttesre. Rajnay Gábor huszárgenerálisa, Lehotay vicispánja, Rajczi Lajos tehetős földesura, aki »nem rossz, »tsak buta«, Abonyi Géza nemesi »Mephistója« és Berky Lili nagyasszonya a Nemzeti Színház legjobb teljesítményeire emlékeztet. Makláry ismét remekel a vén huszár szerepében, Major Tamás pedig bizonyságot tesz, hogy a groteszket senki sem tudja nálánál finomabban és különbül elmélyíteni. Mészáros Ági nekivaló begyes-nyelves szerepet kapott, Ujlaky László délceg volt, mintha kardot nyelt volna s így volt ez jól. Somogyi Erzsi a mondén hölgy »ősképét« játszotta hibátlanul; Olthy Magda és Pataky Jenő azonban kissé bágyadtak voltak. Szilágyi Aladár és Előry Kató kitűntek az epizódfigurák közül.

gőcsontú, hosszúfarkú. Most fordulnak éppen. A legény rámnéz, de csak úgy oldalvást.

»Vannak csavargóformájú emberek, akik megállnak a barázda szélén, köszönnek és odébbállnak« — ezt olvasom ki szemevillanásából.

Aztán füttyentve nógatja a sárgát:

— Gyí, az anyád!

Már csak hátát éri tekintetem. Vágja a barázdát tovább egykedvűen.

Nem fordul vissza, hátra se pillant, mintha meg se látott volna.

Mintha nem is lennék a világon, levegő volnék, amin az ember keresztülnéz.

*

Persze, szólni kellene hozzájuk. Szóból ért az ember.

Csak azt lenne éppen nehéz megértetni: mit is akar, aki se jegyző, se végrehajtó, de még csak nem is ágens? Mit akarhat, aki csak úgy passzióból kémleli a tavaszi szántást?

Kifigurázzák az ilyet, vagy ami még rosszabb, félreértik.

Mérhetetlen messzeség tátong közöttünk. Pedig párlépésre esnek csak tőlem, de ha közelebb lépek, közelebb jutok-e?

Hát csak hallgatok. S ők se törődnek velem, egyikük se. A gazda rászól a fiára:

— No, kigyöttél?

De felőlem a gyereket se kérdezi, mintha nem is együtt érkeztünk volna.

Aztán a gyerekkel se gondol többet. Egyedül a munka érdekli őket. Az az érzésem, semmivel el nem lehetne téríteni figyelmüket a földtől. Talán, ha félrevernék a harangot a faluban, abbahagynák ezek hárman. Meg a két ló. Talán...

Megint szembekerül velem a két ló, meg a legény. És a gazda megint kiáltozik:

— Ne nyomd úgy az ekét, hé!

*

Visszafelé az úton nyiszlett ember állít meg.

Tüzet kért.

Vagy három gyujtót is elpocsékoltam, mire rámszólt:

— Adja csak ide!

Átvette a gyufát és egyik tört szállal akkora lángot csapott, akár malacot pörkölhettünk volna vele. Még lobogtatta is kérkedve, mintha azt mondaná: »Ezt így kell!«

Görcsös, vékony bot volt nála, azzal döfködte mellettem a sarat. S faggatott, mért jöttem?

— A föld miatt...

Igy is volt. A föld miatt, a szántás miatt. De ő persze masképpen értette, valami földügyletre gondolt. S bólintott, jóváhagyóan.

Mint, aki azt mondja: »No-no«.

S azt gondolja: »Ennek már van teteje!«

*

Később így kezdte:

— Az én apámnak is sok födje vót...

Lépegettünk a falu felé. Szekér zörgött a távolban, kutya ugatott az egyik szálláson. Csak nekem nem volt semmi szavam a közöltekre. De a nyiszlett csak folytatta:

— De, hét fia is volt neki. Heten voltunk testvérek — éppen, mint a gonoszok...

— Aztán mi lett? — kérdeztem most már, illendőségből.

Keserűség érzett a hangján. Görcsös botját markolászta.

— Meghalt az öreg. Aztán ki erre, ki arra. Rám nem jutott már csak a miatyánk... Most kupeckodok a faluban.

A faluvégi szélső házsornál elköszönt. Tünődve fordítottam utána fejemet.

Olyan volt, mint a széllel jött garabonciás.

Mint a kukac, ha kimászik a barázda szélére és visszanéz vágyakozva a mélységbe.

Majtényi Mihály

(Hangya Bandi rajzai)

Kukac a barázdaszélen

Rőtvörös kukac igyekszik az útra, ki a szántás alól.

Ekevas forgatta a felszínre, most forog, gyűrűzik. Földet eszik ilyenkor a kukac — így mondják. Hát itt benne ül egészen a zsírban, elmerül a bőségben. Zabálhat kedvire.

Cuppogok a barázda mellett. Nincs vége a szántásnak. Ahol úgy hiszem véget ér, újból kezdődik.

Beletörődő nyugalom kell a paraszti élethez, a földhöz. Órákig baktat a parasztember, naphosszat gyalogol egykedvűen, örökké ugyanazt látja az Alföldön. Erdő, nádas, folyó, dombhát már ünnep a szemnek.

A városi ember félórás gyaloglás után már fejét kapkodja. Esemény kellene szemének a gyalogláshoz. De nincs. Csak szalonnás fekete föld van és kukac a szántás alatt.

S legfeljebb szállás a háttérben.

*

A szálláson csuporból tejet kínálnak.

Talán a mázos edény adja meg különös ízét. Vagy a földes szoba áporodott levegője. Szegfűszeg és penész illata ölelkezik benne, a banyakemence szaga és a gyertyáé.

Falusi szobák, szállási vertfalak őrzik ezeket a szagokat hűségesen, századok óta. Éppen úgy, mint a paraszti makacsságot és bizalmatlanságot.

Ki kellene már tárni ezeknek a fülledt szagú házaknak minden ablakát.

De csak félve kaparásznak egy-egy ablakon.

Csoda-e, ha aztán a paraszt dörmögve igazítja helyére az ablakszárnyat? S még a fehér vászonfüggönyt is összébbvonják. Már ahol van ilyen is.

*

Gyerekember szegődik mellém. Iskolás. Roppant sokat tud, hát kérdezgetem, faggatom.

A gyerek bizalmatlanul pislog. Nem érti: mit akarhatok?

Két lovuk hajnal óta munkába van: szántanak a tavaszi alá.

— Te nem segítesz?

Fölcsillan a szeme:

— A multkor is én vezettem a lovat!

Járásában már benne a paraszti ringás; az óvatos, tapogatózó léptek olyanok, mintha mesgyében haladna örökké.

Egykedvűen ejti a szót, hogy szántás. Az aratást meg úgy mondja: vágják a búzát.

Magaformájú kölyök jön szembe.

Kitér és köszön. S egymásra pillantanak cinkosan.

— Viszem az urat a szántáshó!

A másik nem szól, kicsit málén néz. Irígy az eseményért, a szerepért.

— Ez ki volt? — kérdezem később.

— Ez? A Pista — s lebiggyeszti a szájaszélét.

— Ez csak olyan zsellérforma, nincs is fődjük — teszi hozzá árulkodva.

Gazdagyerek, benne a gőg. Azoké, akiknek jutott.

*

Tíz perc mulva felbukkan a szántó ember.

Pontosabban hárman vannak. Meg két ló.

— Ne nyomd úgy az ekét! — hujjant az egyik. Öregebb, amennyire látom és hallom a szót. Örmesteri hang, abriktoló, elégedetlen.

A legény, markában az ekeszarvával, fülét se mozdítja. Szánt.

Furcsa gólyaléptekkel jár a harmadik. Egyet lép, aztán a másik lábát is odahúzza. A mozdulat pillanatában, amikor két lába összeér, egyenes derékkal, anélkül, hogy egy szemernyit meghajolna, kilendíti jobbkezét. A következő lépésnél magot markol ki bő kötényéből. Ezt teszi egyre, fáradhatatlanul.

A lehajtottfejű két ló kicsit zör-

ságos kincs az egész ember, még ha »csak« diák, tehát a legfüggőbb helyzetben élő tagja is a nevelés közösségének. Jelenléte *szérum-jellegű*, tehát gyógyító és regeneráló hatású is. Nem mindig kellemes, néha egyenesen nyugtalanító jelenség, mert ahogy az egészséget szolgálja, ugyanúgy pusztítja és öli a betegség bomlasztó csiráit. Sokszor pokolba kívánjuk szegény fejét s visszasírjuk a korábbi halálos nyugodalmat. A lábbadozás felemás állapota minden, csak nem kívánatos. De azért nekem holtig fülembe cseng egyik kényelemszerető öreg kollégámnak októbereleji öngúnyoló kijelentése, mikor — vesztére — klasszika-filológiai érdeklődésű új jeles tanulót kapott valahonnan az Alföldről: ma *mertem* magyarázni, fáj a torka Sz. M.-nak, hiányzik. Hiába, csak az lett a vége: novemberben— decemberben már gondosan készült az öreg úr az óráira, március közepetájt beleízeldett, május vége felé meg már az egész osztálya lelkesedett szokatlan ízű és bájú latin-görög óráiért.

Volt egyszer nekem, magamnak egy olyan osztályom, ahova csapatostul jártak igazi emberek. Már kisgyerek korukban, másodikos-harmadikos létükre megszervezkedtek, az volt a nevük, hogy ők a csucsai front. Csucsán szóródott szét tizennyolcban a reguláris magyar csatárlánc, — mondták — ők tehát innentől fogva szeretnék tartani a magyar vonalat. Már negyedikesek voltak, mikor érdeklődtem náluk, mit is csinálnak voltaképpen. Furcsa, gyerekes volt a meghatározásuk, de nagyon figyelemreméltó. Valahogy úgy fejezték ki magukat, hogy ők gyakorolják az iskolában »a tisztességes emberek rémuralmát«. Hogy megy az? Hát például uzsora-áron súgnak. Azaz: ma súgnak, hogy kimásszon a pasas a bajból, de ennek fejében gondnokság alá helyezik az illetőt s a gyám attól kezdve megnézi a füzetcit, kikérdezi, készült-e, szükség esetén elmegy hozzá vagy magához rendeli, hogy instruálhassa. Másik eset. Kiderül valakiről, hogy még sohasem volt komoly színházban. »Nemzetibe-menésre« ítélik. Nem telik neki jegyre? »Pótolnak« a jegy árába, de muszáj elmennie. Harmadik eset. Ödinek nincs módja, hogy tovább tanuljon. Mire való a »Csak hajnalig«-asztaltársaság? Az nem árvákat öltöztet karácsonyonként, hanem jeles előmenetelű diákokat segélyez, hogy tovább mehessenek, öttől-nyolcig. Írjon csak Ödi egy kérvényt az egyik csucsainak, az apja is asztaltársasági tag, majd az eljuttatja. Az intervenció sikerül, Ödi az ötödik és hatodik osztályt, mint a »Csak hajnalig«-asztaltársaság ösztöndíjasa végzi el, ma derék tudós valamelyik könyv- vagy levéltárunkban. Az állítólagos asztaltársaság nincs, persze, a valóságban, a csucsai front tagjai szenet hordanak második-harmadikemeleti lakásokba, meg egyéb alkalmi munkát végeznek, hogy előteremtsék az ösztöndíjat. De muszáj megiratni Ödivel a kérvényt, akármilyen humoros is, ahogy négyszer elhibázza, ötödször újrakezdi izgatottságában, mert nagyon önérzetes a fiú s társaitól nem fogadná el a szívesen adott segítséget. Negyedik eset. Hatodikban új latin tanárt kapnak, nagykészültségű orientálistát, aki azonban annyira csak tudós, hogy fegyelmezni egyáltalában nem tud, nem is nagyon akar talán. A tisztességes emberek rémuralma ezt a tanárt is gondnokság alá helyezi: külön »front«-csendőrség alakul, megszállja az osztály »rohadt sarkait« és latin órák alatt biztosítja a rendet, csendet és fegyelmet, anélkül, hogy a tanár úr sejtene is valamit. A szép szó mellé néha »knockautolás« is kell eleinte, de aztán beadja a derekát az osztály mégis. Nagyobb baj van szegény öreg tanár úrral, akit más osztályban szerzett tapasztalatai keserűvé, gyanakvóvá és mizanthróppá tettek. Nem akarja elhinni, hogy nem valami az eddigieknél is kapitálisabb merénylet készül ellene. »Csend van! ez gyanús« — mennydörgi. Ha valaki valamit megkérdez tőle, rögtön lecsap rá: »csak az időt akarja húzni!« Arra az indítványra, hát maradjunk itt egy óra után, az a válasz: »hogyne, majd a maguk kedvéért háromkor ebédelek«. Apródonként megtörik ő is. »Hát igazán érdekel itt egy-két embert a komoly studium?« Először próbára teszi: sok leckével terheli, gyötri őket, a végén mesélni, magyarázni kezd, megváltozik. De csak abban az egyetlenegy osztályban, ahol a csucsai front gyámság alá helyezettje, nyilvánvaló jeléül annak, hogy szérumhatásra lett olyanná, amilyen.

Ennek a szérumhatásnak én csupán szemlélője voltam, de éreztem közvetlenül is kisugárzó erejét katonaiskolás tanár koromban, a tizennégyes világháború második felében. Fiatal hadnagy voltam, a mährisch-weisskircheni katonai főreáliskola egyik legfelsőbb osztályának, a III. b.-nek főnöke (VII. osztálynak felelt meg ez a grádus, az osztrák reáliskolák hétosztályúak voltak). Két-három évvel voltam idősebb csak legkorosabb növendékeimnél. »Sehr anständig« viselkedtem, hamarosan összebarátkoztak velem, bár a két mankóm mindvégig biztosította a tekintélyemet is. (A harctéri sebesültet respektálták bennem inkább, nem a fellebbvalót.) Egyszer azért mégis valamivel felmérgeltek, három növendéket mindjárt a »tetthelyről« az egyesbe kísértettem a napos »tisztesekkel«. Attól kezdve rendkívül korrektül, de átkozott mértékben hidegen és csak szolgálati keretek között »viselkedtek«. Néhány óra mulva ki is fakadtam: »hát mindenkinek szabad magukat lecsukatni, ha kedve úgy tartja, nekem meg nem szabad«?... Kínos, hosszú csend lett. Nagysokára jelentkezett egy »egész ember«: »Jelentem alásan, hadnagy úrnak nem szabad!« »Úgy? — gúnyorosodott el a hangom — és szabad tudnom, hogy miért nem?« Nyilt tekintettel nézett velem farkasszemet a »cőger«: »nem ebben a modorban kezdte, hadnagy úr«. Öt percen belül szabad volt a három fogoly. »Most már rendben van minden?« — kérdeztem remenykedve. »Még nem. Most egy darabig megfigyeljük, melyik a hadnagy úr igazi énje« — hangzott a kissé lehűtő válasz. Abban az osztályban csak egy-két »egész« ember volt s engem mégis egy hosszú életre más emberré tettek, bizonyos vonatkozásban legalább is.

Nem lehetne talán mégis leírni néhány szóval, milyen egy ilyen »egész ember« diák? Ahogy én megismertem a fajtáját, különös ismertető jegye aligha van. Még csak nem is a magatartásáról ismerni meg. Inkább a törekvései mások, mint az emberszabású emberkéknek.

Az »egész ember« már gyermekkorában úgy indul, amilyenné emberkorában aztán válik. Ha nem félnek tőle, hogy sértő ez a kitételem, legszívesebben így írnám ide: minden egész ember, akár kicsi, akár nagy, *haszonállat*. Az »egész emberi« életből minden léptenyomon haszna van a másik embernek. Figyeld meg jól az igazán emberek életstílusát már zsenge korukban: odaadó, nagylelkű, bőkezű, pazar, áldozatos és szolgálatos élet az kicsiben, nagyban.

Azért is nehéz leírnom, hogy milyen. Szeretném úgy kezdeni, hogy tapintatos, nem szeretne terhedre lenni. De nem így igaz ez az igazság. Gyakran még inkább tapintatlan és mindenképpen, lehetőleg nagyon is terhedre van, de neked olyankor úgy a jobb, ez a szolgálat. Azt mondjam, igénytelen? Igen, csakugyan, legtöbbször az, majdnem mindig az. De előfordul, hogy igényesebb, mint mások, mert kér, elfogad, sőt követel olyankor, ha mindenki más, szerény és udvarias, te meg azon esel kétségbe, hogy semmi hasznára élsz, senki se fordul hozzád, senki se kér vagy kérdez tőled semmit, lassanként felveri a sósparé a házatok küszöbét az elhagyatottságtól.

Gyerek még, nem is életfeladata az, hogy adjon, hiszen előbb hadd legyen neki mije, összegyüjtve, felhalmozva, amiből később másoknak is juthat. És ő mégis, máris ad. Esetleg aközben ad, hogy gyüjt és halmoz. Szerényen, figyelmesen, odaadó arccal tudja hallgatni, amit beszélsz, órák hosszát. Az egész gyerek, mindenestől, úgy, ahogy van, egyetlen kitárulkozás előtted, egyetlen nagy, vagy egy egész rakás kisebb-nagyobb kérdőjel.

Kedves szülőtársaim, nem tudhatni, hogyan csinálják, de az egész emberek a szülei házból valami titkos módon ilyen egész emberkéket küldenek iskolába, megtévén ezzel az egyetlent, amivel az iskola és a nevelés ügyét gyermekeiken keresztül, közvetve, de megsegíthetik.

SZÜLŐK ISKOLÁJA

ÍRTA KARÁCSONY SÁNDOR

II.

Hadd vallok és hadd teszek bizonyságot legeslegelőször is mint egykori *diák*. Az ember néha tanár létére is, még inkább, mint gyakorló atya bizony csaknem teljesen megfeledkezik róla, hogy jómaga is volt egykoron ilyesvalaki. Pedig nem ártana hébe-hóba visszaemlékeznünk, talán a jelenvaló napokat is másképpen ítélnők meg az emlékezés szelid mécsvilága mellett.

Hogy is tanultuk a rétorikából, meg a poétikából: in medias res. Azaz magyarra téve e szavak: ugorjunk fejest! A probléma kellősközepébe pedig. Szülő, tanár, kormányzat óghat-bóghat körülötte-mellette, a diák az egyetlen nevelési faktor, aki nagyon is jól tudja: *a nevelés frontján is, akárcsak a többi frontokon mindig az a fél győz, aki egész ember*. Ember a talpán. Úgy ember, ahogy Péter bátyám szokta megdicsérni a feleségét, Juliska nénémet, ahogy azt mondja: *ember* vagy, asszony.

Tetszenek látni, kedves szülőtársaim, itt segíthet aztán a szülei ház hatalmasat az iskolának, talán egyesegyedül ezen az egy ponton: hogy milyen emberanyagot küld be szeptemberenként a nagy kapun, az iskola kapuján. Emberkék rajzanak-e kisbe azokon a kapukon, vagy csak emberszabású emberkék. Szemrefőre nincs különbség ember és ember között, de a valóságban van. Olyanformán van, ahogy a könyvek könyve az özönvíz előtti állapotokat jellemzi s az özönvizet okadatolja: az volt a baj, hogy az *Isten fiai* megszerették az *emberek* leányait s ebből a szerelemből *óriások* születtek. Igen bizony: ifjú óriások.

Özönvíz ugyan nem fenyeget bennünket több és többet, szavát adta rá a jó Isten, hát ne rémüldözzünk vagy kell vagy se, ifjú óriások azonban mai napig rajcsuroznak szülői háztól iskoláig meg vissza fölös számban és ez a nagy hiba. Az ifjú óriások nem igazi, csak emberszabású emberek. Félvérek csupán. Az istenfiúság keveredik bennök nagyon sok »emberi«-vel. »Emberi« alatt pedig ebben a vonatkozásban csupádoncsupa földhözragadtság, esendő és gyarlandó evilági sajátosság értendő, ami az embert leszoktatja a csillagos-égbenézéstől és porbancsúszó féreggé aljasítja.

Van aztán itt még egy külön bökkenő is. Ahogy a kis kedveskék körülöttünk sűrítenek, sétálnak, szaladgálnak, kergetőznek, birkóznak, hemperegnek, nevetnek, kacagnak, kiabálnak, visonganak, sőt dalolnak torkukszakadtából, roppant aranyosak s néha bizony az emberszabásúak magokkedveltetőbbek az igazi embereknél. Van *Erdélyi* Józsefnek egy szép verse a *Malacok*-ról. Abban írva található, milyen szívetmelegítően kedvünkrevaló rózsaszín csudák a kismalacok s milyen félelmetesek a szüleik, a nagy koca meg a habosszájú kan, a két »vén disznó«, amilyenekké ezek a rózsaszínű valószínűtlenségek is felnövekednek hamarosan. Az emberszabású »guszta« kis diákokkal sincs egyébképpen. Ennivaló csöppségek, gyakorlatlan szem észre sem veszi rajtuk, hogy arcukról hiányzik a táltos-gyerekek megkülönböztető pecsétje. A titkos jegy, mely ember-sorsra jogosít fel és kötelez el. Olyan éles szem meg talán még nem is teremtőzött, aki felelősséggel vállalhatná ebben a zsenge korban még az igazi és a csak emberszabású emberek különválogatását.

Egy szóval nem segíthet más az iskolának a szukkreszcencia nagy pörében, csak a szülői ház. Nem lehet tudni, hány percent egész ember kerül az iskolába. De se több, se kevesebb nem kerülhet, mint amennyit a szülői házak küldenek bele. Mennél több a jó levegőjű, emberré edző, mert maga is emberlakta szülei ház: annál jobb a reménység törtszáma, hogy az iskolákból egész emberek kerülnek ki a nagy életbe is.

Nagy szót mondok, magam is belereszketek, miközben kikényszeredik belőlem. *A többi nem fontos*. Ha a nevelés tényezői közül egyetlenegy igaz ember (vagy igazán embere), a többi tényező mineműsége tizedrangú jelentőségű. Lehet, persze, igaz ember nemcsak diák. Mindenki lehet (és minden lehet) az. És mindegy, hogy ki az. Ha egy iskolában (határesetet hadd mondjak vele) kizárólag csupán a pedellus igazi ember, már csodák eshetnek abban az iskolában. Megfordítva is érvényes a tétel. Ha akárki igazán ember a nevelés munkaközösségében és véletlenül úgy adódik az esete, hogy árvahodottan az, nem történhetik semmi komoly baja. Ha tehát igaz ember a diák, jó, ha tanulótársai, tanárai, tanulnivalója, az egész iskolaügy körülötte szintén azok, vagy legalább is jókora percentjükben azok, de nem döntő fontosságú. Az igazi ember *ebelasztin* matériából való, senki és semmi nem árthat neki halálosan.

Nemcsak önmagára nézve vannak az igazi embernek értékes tulajdonságai, amelyek elpusztíthatatlanná varázsolják személyében. Környezetére nézve is való-

És Eufémiának, aki egy szabadgondolkodó lánya és kérkedik azzal, hogy nem hisz Istenben, gyakran ismétlem:

— Ostoba vagy, higgyél benne: Isten létezik. És adj hálát neki, tudod? Adj hálát neki.

Eufémia rámnéz, mintha furcsa lenne, hogy én, Luca Lèuci, ezt tudom neki mondani, én, akinek — szerinte — semmi okom sem lenne arra, hogy higyjek benne, mert Isten rosszul bánik velem, ilyen korai halálra szán. De hálát fog neki adni, mikor majd keze közé kerül ez a néhány ív papír, ha igazán szereti az ő Florestanóját.

Tisztán látom, hogy itt a legjobb hamar meghalni. Látom néha Florestanót, amint szemével, és sóhajaival azon erőlködik, hogy képessé tegye feleségemet a vágyakra, melyek őt kínozzák, a szegény embert! Elképzelem akkor a feleségemet az ő hatalmas mellére bájosan lehajtott szőke fejével, amint két ujjal fölfelé éppen símogatja a nagyszerű bajusz hosszú, vöröses szőrzetét... Ó gyönyör! Türelem, te is kedves Eufémiám! És bizonyos éjszaka váltott szavakat, amilyeneket átölelve mondtál nekem, nemsokára el fogod mondani, elmondod neki is, talán nem is tudod majd, hogy mondod:

— Kincsem... Ó, kedvesem... igen, igen... Drágám, drágám...

Nevetnem kell, nevetnem. Akkor mindketten csodálkozva kérdik tőlem, miért nevettem: én mondok valami szellemeset, és Florestano megjegyzi:

— Te öreg leszel, kedves Lèuci, és mindig ilyen tréfás!

De gyakran nem is sikerül tréfásnak lennem, ahogy a barátom mondja. De a vicc, anélkül, hogy akarnám, néha talál, és akkor Florestanót, a kocsiban, bántja ha beszélek. Azt mondom neki:

— Ha nem lenne annyira csunya hely, azt ajánlanám neked, kedves Florestano, ülj egy pillanatra az én helyemre. Biztosítlak, ugyanazt a különös hatást gyakorolná rád, mint rám, az, hogy az életet olyannak látod, amilyennek mások látják, azzal a biztos tudattal, hogy annak nemsokára, talán éppen amíg beszélsz, vége lesz számodra; és hogy gondolhatod azt, amit mások bizonyára tenni fognak, amikor te már nem leszel többé.

Világosan beszélek; de Florestano úgy tesz, mintha nem értene. És én folytatom:

— Kedves Florestano, én elképzelem például azt a porcellánkoronát, amit síromra fogsz tenni, amikor majd benne fekszem.

— Florestano szavamba vág, s én akkor elhallgatok, és így lesoványodva, sápadtan és szomorúan, amilyen vagyok, a Gianicolo éteri útjain lépésben haladó kocsi sarkából nézni kezdem az édes napot, mely lenyugszik; mit számít, milyen ízűnek érzik majd mások az életet, ha keserűnek is? ez a hatalmas, vérmes ember itt, aki mellettem ül és sóhajt: és, nélkülem, az én kicsikém, aki egy napon, hamarosan, azt sem fogja tudni többé, ki voltam, milyen voltam!

— Apukám...

És Florestano, megfordulva, nyersen:

— Mit akarsz?

A te anyád férje, Carluccio, aki nem igazi apád. Gondolsz erre? De az élet, Carluccio, mégis olyan szép... oly teljes...

Fordította: **Móritz György**

Öt zsák arany

Mit csinálsz öt zsák aranyaddal? —
ha felfordul majd a szekered
és nem segít senki teneked
bejutni a mennyországba.

Lovaid futnak nagyvilágba,
már nem ér semmit az ostorod
és véred is lassan elcsorog
öt zsák arany árnyékában.

Csak fekszel majd az út porában,
mint fekszenek az arany-zsákok
és felemelni kapzsiságod
egyet sem tud az öt közül.

A szívedre csontos macska ül,
kit kergetni nincs már hatalom
és öt zsák arany ravatalon
szemedben a fény kialszik...

Vaád Ferenc

Altató

Aludj el felhő-ágyamon,
bodor dunnámat rádadom,
melengessen — mint szerelem —
a csillagok közt csobogó
belőlem indult végtelen.

Lebegjen úgy, mint délibáb,
álmod fölött a holdvilág
és mosolyogj, ha kenyeret
csipkednek lágyan belőle
a tolvaj égi verebek.

A tejút fehér porában
szaladj a szíved nyomában,
és kétoldalt a koldúsok
hallják, hogy ajkad szelíden
jóságról tiszta szót susog...

Vaád Ferenc

Félelem

Félek, mintha akasztanának
és emlegetem az anyámat...
Mennyország sujt, pokol éget,
s ha kanóc vagy gyufa lehetnék,
nem maradna itt semmi emlék,
fölgyujtogatnám az egészet.

Mert ami most van, ez nem élet.
Félek nagyon, mondom, hogy félek.
Ha bármi ér is, sorsom várom,
úgy is tudom, hogy nem kerül el,
nyomomban jár és folyton fülel
végemreváró rideg halálom.

Félek, mintha akasztanának,
ezért említem az anyámat...
Szegény kotló is kaparászik,
ha árván csipog a kis csibe:
én is azért sírom anyámat,
mér' nem tömte tele a számat,
ha már beleszült a semmibe?!...

Kopré József

Hid 1942. ápr. 28
19. l. kép

Hangya András

l.

Szépmüvészet

1943. 92. 7.

Hangya András

festő

részt vett az alábbi kiállitason a Műbarát helyiségében mint a Délvidéki Szépművés Céh tagja.

Pest, 1943. márc. 20.
(Délvidéki művészek kiállitása.)

Hangya András

Szépmüvészet
1943.84.l
86
92

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hangya András

festő

l. okr.

Szépmüvèszet

1943. 86 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hangya András

festő

Szül. 1912. Bácskossuthfalva

l.

Műbarát 40. kiáll

1943. márc.

l. Könyvtáramban

Hangya András

festő

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 150 l.

A hivatalos másolat hiteléül:

Bátenyi h.

min.s.hiv.igazgató

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR SZÓ
1968 SEP 7

1024

Hangya András rajza

[hoszú vad vi

A Kaland s a Rend porpatvarát

s István a hagyomány és a leler
iangját keresi és elemzi korunk
inek műveiben. Az ő Apollinaire-, El
fisz- vagy Saint-John Perse-arcképei
ı mintaszerű portrék. Vas István nagyon
zerű és találó mondatokkal tudja érzé-
a költők életét, környezetét, művészi
át. Nagyszerű érzékkel tudja feltárni a
zikus hagyományok és a modern törek-
k közötti bonyolult kapcsolatot. Nem vélet-
tehát, hogy egyik legkedvesebb költője
éldaképe éppen Apollinaire, ez a modern
zikus, aki talán a legszerencsésebben ta-
meg a helyes utat a két látszatvéglet

ı e kötetnek egy remek kis tanulmá-
amelynek a jelentősége messze túlnő
tet keretein és szándékain. Vas István
adó bátorsággal és becsületességgel ír
kuthy Miklós életművéről. Írása nem-
gondolatébresztő és új vizsgálatokra ser-
ő, hanem páratlan rehabilitációs perirat is.
agyar irodalomtörténet és kritika egyik
lyosabb mulasztását és erkölcsi bukását
számon. Szentkuthy Miklós kétségtelenül
agyar irodalom egyik legkiválóbb alko-
és európai rangú írója. Az irodalom-
netek mégiscsak néhány mondatban fut-

Konjović Mi

1021

Hangya András

Hangya András rajza

kedvenc mondatait arról,
szonnégy, hanem huszonö
mindig túljárva a napok
ezért is kellett aránylag k
éves korában búcsút ven

Példájára volt tanítván
elsősorban, azok, akik m
gógiai pályán tevékeny
Heinrich József példája
minőségét hirdeti, az
amelyet Németh László
ség forradalmára esküdv
gatva, hogy az embernek
kell gályapadnak tartani
hanem egyénisége kitelje
gét is láthatja benne. A t
általános devalválódásán
ezért értékes különösképpen a Heinrich
Józsefek példája: lassan feledésbe merülő eszmények üzentek általuk, a hivatástudatot képviselték magatartásukkal, a munkájuk iránti szeretet gesztusait láttuk személyükben a katedrán — bizonyítandó, hogy érdemes és szép tanárnak lenni, **tanárnak**, a szó legnemesebb értelmében.

MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hangya András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 JUN. 11

MAGYAR SZÓ

az éjszakai tolvajok.

1021

ZSÁMBOKI Zoltán fordítása

mélyt vagy művét, aligha érez mást, mint a pőre vers hatását. Ez a hatás azonban

Hangya András rajza

boncol,
mások
a megf
láló, h
Kort
feltárja
ránk:
gyok.
seken,
vizsgál
aki ko
számo

Ez
ges h
szetél
ségén
foka
hissz
a ma
Ká
tője
datá
szer
tart
ben
fogl
litik

rést, hisz teljesen kü-
ő jellegű művekről
zó.
utóbbi években a díjak
ése miatt gyakori volt
légedetlenség. Olyan
gyzés is elhangzott,

IK

fenti adatok az 1966.
onatkoznak.

—)(—

**et—bolgár filmegyüt-
si szerződést kötöt-
szkvában. Ennek ér-
n befejezik a már
dett az Avakum Za-
07-es ügynök ellen
koprodukciót. Közös
készítenek majd Ge-
mitrov életéről és
ságáról is, melynek
könyvét Luben Stan-
. Ezenkívül még két
kciót terveznek, az
z ellopott vonat, a
n egy szovjet—bol-
átságról szóló témát
k fel.**

NYVHÉT
únius 8

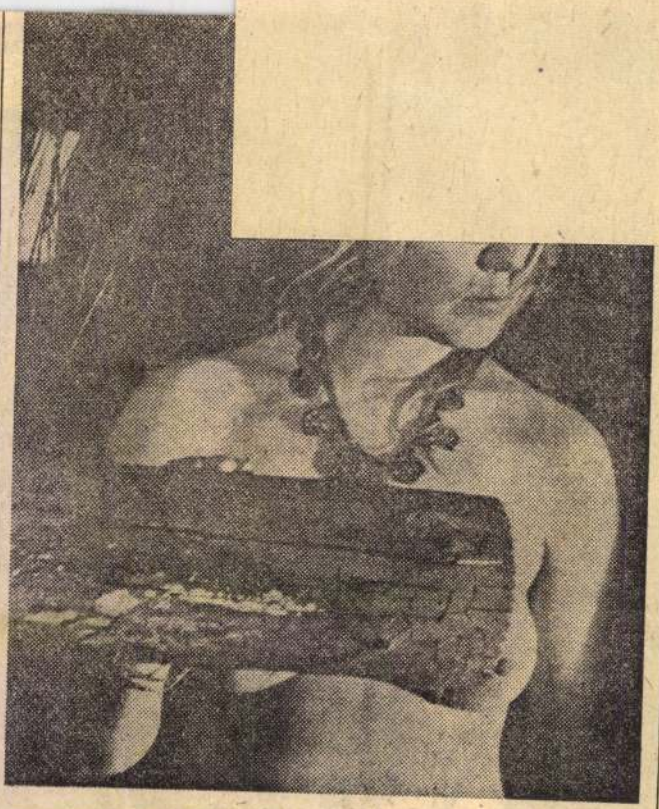

Jelenet Andrej Tarkovszkij szovjet rendező Andrej Rubljov című művéből, amelyet a nemrégiben lezajlott cannes-i fesztiválon a kritikusok díjával tüntettek ki. A filmet versenyen kívül vetítették, mert a Szovjetunió nem volt hajlandó ezzel az alkotással fellépni a hivatalos műsorban. A kritikusok szerint az Andrej Rubljov a fesztivál legjobb filmje volt

mber
vag t
bb m
az ös
) les
is sz
nök
a
kor
s, át
szont...

KOMMENT
szokásosnál is
szuperügynök
ként mindenb
szolgaian és
készített részl
össze. Mindez
felvételek sen

RENDEZŐ
CHARD HA
STUART, P

TARTAL
mert milliós
ben" megha
ügynöke lél
értetődőleg
gyölíti az ü
lesz.

KOMME
láthatjuk, h
Kongot, a f
Negyedóra i
naivabb for
rendező, és
mazók, akik
jóval türelm

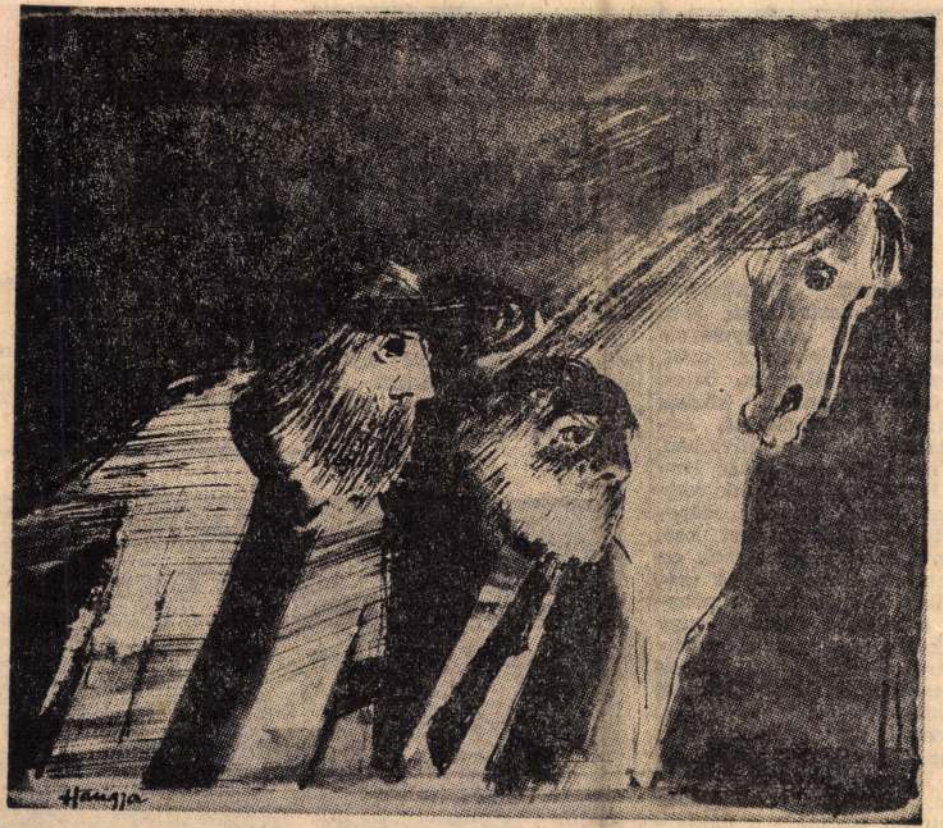

Hangya András raiza

Hangya András

1969 JUL 17
MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FILMVILÁ

Jean-Louis Trintignant, az antisztár

Jean-Louis Trintignant francia filmszínész az idén aratta eddigi legnagyobb sikerét. Harmincnyolc éves, tizenöt éve filmezik, ötven filmben szerepelt, köztük Vadim, Robbe-Grillet, Lelouch, és Chabrol műveiben, de mégsem akar sztár lenni. Jean-Paul Belmondo vagy Alain Delon egy-egy szerepért kétmillió frankot kap, Trintignant pedig ennek az összegnek legfeljebb 10 százalékát. Függetlenül a pénztől, a modern filmnek nagy szüksége van rá, az antisztárra, aki a mai filmek kulcsszerepét, az ellenhőst alakítja.

Jean-Louis Trintignant vonzó külsejével, mosolyával, jólneveltségével, nyugodt, dallamos hangjával pontosan ellentéte a diadalmaskodó supermannek. Az általa alakított emberek kö-

gal győzedelmeskedett a Champs Elysées színházban.

Trintignant kezdetben fafejűen visszautasított olyan jellegű filmszerepeket is, amilyenekkel az idén nagy sikert aratott. A közönség úgy véli, hogy filmet film után forgat, és egyik szerepnek sem szentel különösebb gondot. Valójában rend kívül fegyelmezett, és mély hivatástudattal rendelkező színész.

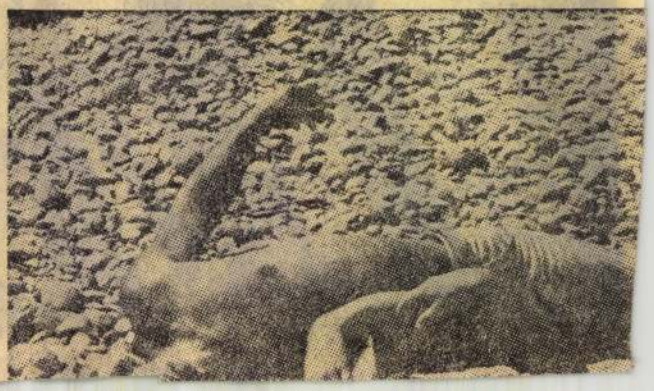

1021

Hangya András rajza

Hangya András

1969 MÁJ 13

Kedd, 1969. MAGYAR SZÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u.
Telefon: 188-296, 188-30

Go ra
a vikendhá

Bezdáni turiszti

Miután megépült a zombor—dunai útszakasz, és beköszöntött a szép idő, Bezdán és környéke előtt újabb turisztikai lehetőségek nyíltak. Egyre több család tölti hétvégi pihenőjét a szabadban. Szombaton, vasárnap néha száz autó is áll Bezdánban a dunai csárda körül.

A csárdától északra gombamódra épülnek a víkend-

házak, számuk hamarosan meghaladja a százötvenet. Eddig azonban nem sikerült megtalálni a módját, hogyan kellene az érkező turistákat fogadni. A csárda nem elégíti ki az igényeket. Feltétlenül több munkaerőt kellene alkalmazni. Most mindössze egyetlen család dolgo-

halpaprikáson kívül m étel nem kapható. Igaz, eg két kilométerrel odébb v egy félig magán-, félig tá sadalmi tulajdonban le csárda, ahol ugyancsak ó ási a forgalom. Hét végén érkező vendégeknek várn uk kell, míg valaki föl ne kel. Így nem lehet fejleszte a turizmust. Ezen a tér mielőbb beruházásra va szükség, mielőbb át kell té ni a „nagyüzemi" vendégl tásra. Ezért sürgősen ki ke bővíteni a dunai csárdát. tervrajz már elkészült.

Azok részére, akik a Du na-parton víkendházat aka nak építeni, a községi ill tékeseknek azt minél elő lehetővé kell tenniük. A v kendházak között olyan ut kellene építeni, amelyen a tóval is lehet közlekedni. A autós turista nem szere járművét messzebb hagyni

Mit csináljanak azt azok a turisták, akikn nincs horgászfölszerelésü de szívesen horgásznána Sétálnak egyet, majd kén telenek továbbmenni, hova? Szükséges lenne e parkolóhely és egy játszót megépítése, a strand ren be hozása, valamint e csónak- és horgászfelszer lés-kölcsönző létrehozása Ha vonzóbbá tennék a k nyéket, több család tölte itt hétvégi pihenőjét.

A városba érkező ide

1021

Hangya András

Hangya András rajza

1969 JUL 27

Vasár

MAGYAR SZÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÁTKOZOT

Jurij Ka

A zenekar valami szomorút játszott, és valahogy nem ment ki a jeremből a harommillió csók. Olyan rettenetes szám volt ez, hogy szinte semmit sem tudtam elképzelni belőle, nem lehet feljogni, érzékelni annyi csókot, amennyi egy perc alatt esik a mi hatalmas földünkon. Afrikában és Ausztráliában és Lengyelországban... Aztán eszembe jutottak a vadász-települések, és minden, amit Északon láttam: a szigetek, a fekete bazaltsziklák, a lila égboltba beleveszö jeges csúcsok, a jéghegyek repedéseinek smaragdzöld ragyogása, a hasadékok kék árnya, a táplálékra leső néma sirályok, a gépek dohogása, a forróság a kazánház poklában, a szűk fedélközök, kajütök, a kabin párás melege, a szaggatott, rekedt hajókürtök a ködben, és az egész Északon elszórt névtelen sírok, amelyekben matrózok alusszák dermedt álmukat, ezek a fiúk, akik már sohasem csókolnak meg senkit... Mindez kuszán átvonult rajtam, és egyszerre éreztem örömet, borzongást és szomorúságot.

— Hé, fiúk! — szóltak át a másik asztaltól. — Elnézést, ti is matrózok vagytok? Egészségetekre!

És kipirultan felemelték zavaros poharukat, a vodka-pezsgő kotyvalékot.

— Egészségetekre, kedvező szelet! — válaszoltuk, és mi is felemeltük poharunkat.

Ettől kezdve a lányok folyton minket néztek, mi pedig végtelenül sajnáltuk, hogy csak ketten vannak, és nem négyen, mert különben átültünk volna hozzájuk, és térdüket szorongatva az abrosz alatt, akár az a két fiú, elámítottuk volna őket, valami sületlenséggel.

— Kérdezek tőled valamit — mondta a barát-

1021

Hangya András

Hangya András rajza

...s indoklásának szándéka. A szó deval-
álása ez, ami aztán
ivatottak árnyékába
ületet enged át a
otcsinálta kritikusok
gyformán fénylik a
dó üvegdarab.
Nincs rá kilátás, h
sulásainkban változ
l kritikánk is megsz
ett nyűgöktől. Csak
egjelenik egy-egy
tlen kritikus, aki
ló tekintet nélkül,
tásaival nem törőd
yalása helyett köve
vekhez igazodva, n
zött figyelmesen
eg a műveket. Olya
ítéletektől való s
ndja, aki számára
gy ne rontsa hitelét ellentmondásokba
veredve, aki lelkiismeretbeli kötelessé-
nek tartja, hogy mihelyt megváltozott
amiről a véleménye, tüstént közölje az
asóval, és sorolja fel indokait is. Ez
rsze nagyon sok, s hamarosan elválik
jd, akad-e ilyen ember. Mert úgy vé-
, rövidesen egyetlen kritikusunk sem
ülheti el ezt a próbatételt, ha saját
éniségének további fejlődését igényli.
rt öt év múlva is szembe kell nézni
al, amit ma, épp e kuszált irodalmi vi-
nyok között, a kollektív sodródás évei-
leírunk.

1969 JUL 27

MAGYAR SZÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR SZÓ

1969 JUL 2 0

Hangya András

1024

Hangya András rajza

fordításai

érzi, hogy az asszonyán
dolata sosincs otthon. T
asszony. Még a jajgatás
elnyomja. Százszor lecsó
fájdalmakat a finom szo
táról, a derekáról, min
kolja a telhetetlen ágyas
vigasztalja. Nem tagad n
ka, a gyanúsítgatásokra
ismer be semmit. Nem
Szerelmi titkainak terhé
maga viseli hallgatva.

A keresetre szükség va
kacsul továbbra is bejár
takarítani. Főz is neki tö
relmi légyottjaikon együtt ehessenek, far-
kaséhesek a falánk szeretkezés után. Mos
és vasal neki, a ruhákat szellőzteti, stop-
pol és megvarrogatja, ami szakad, mint
otthon, és a ruhára esett pecséteket is ki-
tisztogatja. Pénzért dolgozik, de rabszolga
hűséggel, mert a szerelem leigázta. Nem
tud parancsolni magának. A szenvedélye,
a vágya hajtja, viszi a munkahelyére. Ége
ti a ruhája, míg le nem dobja magáról, a
mérnök szobájában. Néha meztelenül vár-
ja haza őt. Úgy szoktatja meg játékos sze-
retője.

majd rá
intelmem hiáb
minek kimond
képzelt
már teji
majd rá
emlékeid
ott állok
kísért-e
idegen t
vagy kór
s őriz b

1021

Hangya András

Hangya András rajza

sen, kik tartottak ...
rehajtó Tanácsban, kik tárgyaltak Vajdaság gazdasági helyzetéről, kik fogad-
tak el
a mun
lakik?
Miel
laszolr
suk m
talans
szerbh
akár
dig k
nek á
téseiben
održan j
pravljalo
njima, p
rezolucije
horvát fo
ki tart ül
hoz határ
molnak be ... Ez a jellegzetes szerbhorvát mód azonban, ha átültetjük, jellegzetesen magyartalan.

Hol vannak hát azok az elhallgatott alanyok? Minden mondatban ott vannak, csak rangrejtve. Kik azok a titokzatos valakik, akik a JKSZ elnökségének ülésén megvitattak néhány időszerű kérdést? Nincs benne semmi titokzatosság: maga a JKSZ elnöksége vitatta meg őket. Kik tartottak ülést a Szövetségi Végrehajtó Tanácsban? Nyilván maga a SZVT tartott ülést a köztársasági tanácsok képviselőinek részvételével. Szerbhorvátul úgy mondják: a képviselőházban tegnap ülést tartottak, magyarul: a képviselőház tegnap ülést tartott. Szerbhorvátul: a szkupstinában megvitatták az ötéves tervet, magyarul: a szkupstina megvitatta az ötéves tervet. Szerbhorvátul: az alkotmányban kimondják a nyelvek egyenrangúságát, magyarul: az alkotmány ...

1969 JUN 22
MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ETRŐL

Kilátó

Hangya András rajza

MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

A

Katharine

Egész nap az elbitangolt jószágot terelték össze a Murndoo Station körüli széles lapályon. A fekete vaskő-kavicsokkal teleszórt vörös, agyagos terepen, a curari-bokrok között, a láthatáron kék falat vonó hegyháton át, mindenütt. A hanyatló nap vörös fénnyel árasztotta el a lapályt, a dombokat és a vonuló marhákat, lovakat, embereket.

Az állatok nyugtalanul, riadtan kanyarogtak ide-oda a vörös porfelhőben; szilaj csorda volt a dombvidékről. John Gray hátul haladt Arrával, az árnyékául szegődött fiúval; jobb oldalt Wongana asszonyával, Rose-zal; a félvér Frank, oldalán Minnivel, balról kísérte a vonuló gulyát.

Közvetlenül Rose előtt fiatal bika tört ki a csordából; az asszony megfordult, utána iramodott. Haladtában erőtlen, vinnyogó sírás kísérte, mintha csak lovával valami apró állatot taposott volna el. De a bika tovább nyargalt előre. Lova nyakára dőlve Arra is utána eredt, elvágta útját, s dühösen káromkodva újra a csordához terelte. A gulya hullámzott, háromszor is megbomlott a nap folyamán, majd ismét rátért útjára.

John Gray az asszony után kiáltott: — Rose, te bolond. Hagyja abba!

A bennszülött nő sovány, göndör sörényi lován visszaügetett.

— Mondd meg Meetchie-nek, hogy holnap Thirty Mile-ben leszünk — mondta John Gray. — És hogy újnoid idejére visszaérünk.

Rose elfordította lovát az emberek és marhák csoportjától. A furcsán vinnyogó, éles, hajszaivékony hang továbbra is követte útján.

nyo tájéka felől.

Nyakán kioldotta a csecsemőjét testéhez erősítő rongyszalagot, és elnyűtt mellét a gyerek szájába dugta. Fél kézzel magához ölelve poroszkált, lovára bízva, hogy a köves talajon az útat megtalálja.

Nehéz nap volt. Napnyugtáig a férfiakkal együtt hajszolták az állatokat. Már tegnap éjszaka Nyedee-ben táboroztak, hogy reggel jókor elkezdhessék a félvad tehenek, borjak, tinók beterelését; Nyedee-be hajtották őket a karámokhoz; John Gray itt kiválasztotta közülük a kövérebbeket, az öreg Jimmyre és néhány fiúra bízva a borjak megbélyegzésének munkáját, hogy utána a tehenekkel együtt újra visszaküldjék őket a dombhátakra, míg John a csorda más részével Meekatharába indult, ahol majd az állatokat teherautóra rakják. A tinók vadak voltak, szabadsághoz szokottak: állandóan ügyelni kellett rájuk. És a kis nyafogó batyu végig ott volt Rose mellén, akadályozta a mozgásban.

Pedig az asszonyok mit sem szerettek jobban a hajtásnál: élvezték a száguldást a jószág nyomában. Jó lovasok voltak, ügyesebbek a férfiaknál is; gyakran még a nyomokat is hamarabb vették észre. De mostanában ritkán vettek részt a terelésben; akadt munka jócskán a majorban is. Amióta John Gray megnősült, és Murndoo-ba asszony került, az mindig talált számukra munkát: mosást, súrolást, söprögetést — nemigen nélkülözhette őket. John azonban, most, hogy megszorult, kijelentette, szüksége van Rose-ra és Minnire a hajtásban. És a gyereksírás egész nap idegesítette Rose-t. Mert miközben lovagolt, a KUBU folyton nyöszörgött, nyafogott,

1021

Hangya András

északi szélben,
egyszerre lágy s kemény északi szélben. *narancs.*

Hangya András rajza

ötventonnás emberanyag
óriásnak bő eleség

nem papok — pogányok
ezek
tested óvják —
zenét a fültől
tápot a hastól
meg nem tagadnak
és csapatostól —
kéjtelve hullatnak
pengő parancsszavakat
giccses esti kép
döbben most eléd
e rabtanya-udvaron
reverenda sír a parki fapadon

együtt siratod vele
a magad nagy halottját —
idézel
gyász-búsan
gyermeki álmokat
elfeledt ízeket
s rég-szabad reggelek
teaillatát — — — — —
— — — — — — — — —
S ha ezért
átkozva
veted el az olajzöld szentély
vak imádatát
SOHASE SÍRD VISSZA
A BÖLCSŐ-RÁCSOKAT

a megzabolázott indulatok
és a rend temploma ez
hivő voltál ezer évig
dobd le
végre
magadról a keresztet

formizmus és a [illegible], a kon-
együttélés és a
hetőségeire, szük
a figyelmet.

S ha valami je
drámairodalmár
gazsált erkölcsi
lenül, hogy a
mítoszok világá
világban vagy
alapanyagot a
zői.

A görög színhá
mert mitológiai ala
vén ágyazódott be a t
az antik közösség sze
jaink színháza viszont, ú
dalmi értékű, erkölcsi dilem
tődik korunkhoz. Morális ta
zösségi színház kíván lenni, mert feltehetőleg így számíthat a legtöbb ember érdeklődésére. Mivel azonban a drámai formák egyaránt meghatározatlan, áttételes, elvont, allegorikus színezetűek is, előadásuk pedig a hagyományoktól lényegesen eltérő, szokatlan formanyelven történik, a modern moralitások még nehezen számíthatnak a nagyközönség figyelmére, vonzódására, noha tematikai szempontból ezt feltétlenül megérdemelnék. Az etikus drámák és a közönség teljesebb szimbiózisához egyaránt szükségeltetik a közönség áthangolása és a művek konkrétabb elkötelezettsége. Így számíthat csak hosszabb életre a jugoszláv drámairodalom új, már igen terebélyes hajtása, a XIV. Sterija Játékokon domináló etikus színház.

8 JUN 1969
MAGYAR SZÓ
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

HANGYA ANDRÁS

ÚJ MŰVÉSZET

2000/aug.

P-9765

25.0.

- FÜLEP LAJOSNAK

a] Margherita Ligure 1935. VIII. 4.

eretetteljes üdvözletet küld hű

tnék hallani Tanár úr hogylétéről!!

igure /Genova/, Pensione Costanza. -

HANGYA András

MŰHELY

JEGYZET A HANGYA-MŰHELY ELÉ

Éppen negyven évvel ezelőtt, az akkori *Híd*-szerkesztő Mayer Ottmár, a fiatal képzőművészeknek a szabadkai Magyar Olvasókörben megtartott tárlatát üdvözölve, állapította meg, hogy „... vajdasági *magyar* irodalom talán van, vojvodinai magyar képzőművészet *valóban van* és már kinőtte gyermekcipőit". Megállapítása nemcsak értékítélet, hanem diagnózis is. 1938-ban még emlékezetesek az irodalom körüli csatározások, annál kevesebb szó esett a képzőművészekről. Írók és újságírók, az irodalom lelkes és kevésbé lelkes művelői, ahogyan Mayer Ottmár mondja, „pápák és bábák", csaptak össze akörül, hogy „van-e vojvodinai magyar irodalom?", s miközben ezt széltében-hosszában vitatták, szinte fel sem merült annak kérdése, hogy mit tehet, mit kell tennie az irodalomnak. Az Olvasóköri tárlat viszont azért jelentett meglepetést, s azért fogadhatta a *Híd* oly lelkesen, mert a képzőművészek nem bocsátkoztak véget nem érő vitákba, és ösztönösen talán, de tudták, hogy mit kell tenni; s ezt is tették. Ezenkívül pedig fiatalok voltak, és Mayer Ottmárt igazolták, aki szerint „egy kisebbség életében nem minden operett és bohózat". A tárlat a művészet komolyságát hirdette, a felismert feladatokat, és reményt keltett. Ezért mondhatta Mayer Ottmár, hogy az akkor kiállító „Hangya Bandi, Boschán György, Almási Gábor, Reszler Ilona, Veréb Ilonka, Gottesmann Tibor, Nagy Sándor, Szabó György, Szilágyi László, Erdey Sándor, Ács József nevét nem szabad elfelejteni. Ezek értékek, egy jövő ígéretes letéteményesei. Nem egyenlő valőröket jelentő nevek ezek, de valamennyit szeretni kell, mert mindannyiuk bizakodó és fiatal és tehetség." Az azóta eltelt negyven év igazolta Mayer Ottmár bizalmát, hiszen mai képzőművészetünknek is legkiválóbb alkotói azok, akik akkor kiállítottak, Hangya András, Almási Gábor, B. Szabó György, Ács József ...

Mayer Ottmár Hangya Andrásnak a Kaszások című festményét a tárlat kiemelkedő „eseményének" tartja, ami nem is lehet véletlen, hiszen Hangya ekkor még fiatal ugyan, de nem ismeretlen festő, nem is ez a tárlat fedezi fel. „Híre" volt már akkor Hangya Andrásnak, mert azon művészek közé tartozott, akik művészi eszmélésüknek szinte első pillanatától kezdve tudják, hogy mit akarnak és hogy ezt miként

és csökkentek a szimpatizőrök adományai. A párt-adminisztráció fenntartására és a forradalmi akció folytatására valahonnan pénzt kellett szerezni. A leghíresebb fegyvertény az állami pénzküldemény elrablása volt 1907-ben Tbiliszi egyik főterén, amikor negyedmillió rubelt zsákmányoltak, amit illegális úton azonnal a külföldi pártpénztárhoz juttattak el. Tekintve azonban, hogy a pénz nagy névértékű bankjegyekben volt, beváltása a külföldi bankoknál nehézségekbe ütközött. Kitört a botrány, a mensevikiek kígyót-békát kiabáltak Leninre, és követelték a fegyveres csoportok feloszlatását. Sztálint Grúziában a párt fegyelmi bizottsága elé akarták idézni, de ő átment Bakuba ahol a bolsevikiek voltak többségben, és különben sem zavartatta magát különösebben, tudva azt, hogy Lenin áll a háta mögött.

Minden partizánromantika ellenére, amiben bővelkedtek ezek az akciók, a végső erkölcsi eredmény mégis negatív volt. Egyrészt a cári hatalom vadállati megtorlásokkal felelt a támadásokra, ami a lakosság körében rettegést és apátiát váltott ki, másrészt a „kisajátítások" módszerét kezdték mások is alkalmazni, és az egyszerű emberek a forradalmat a banditizmussal kezdték azonosítani.

Ezért — mondja Deutscher — Sztálin hivatalos biográfiájában egy árva szó sincs erről a korszakról, és mindaz, amit tudunk, az ellenfeleinek vagy az egykori kaukázusi alárendeltjeinek írásaiból ered, amit azok akkor jelentettek meg, amikor Sztálin még nem volt mindenható.

A stockholmi kongresszus, mensevik kezdeményezésre, Lenin tiltakozása ellenére elítélte a bankok és a cári hadsereg elleni támadásokat. Egyébként ebben az egész hajszában a fiatal Trockij volt a leghangosabb, és ha ismeretlenül és névtelenül is, de ebben a kérdésben került a későbbi két nagy ellenfél először szembe egymással. Mindenesetre a szerző nem mulasztja el megjegyezni, hogy ez a szupertitkos tevékenység, távol a párttagság szemétől és ellenőrzésétől, megfelelt Sztálin hajlamainak.

(Folytatjuk)

akarják. Első bemutatkozásai a korabeli képkeretezők kirakataiban ezért okozhattak meglepetést és feltűnést. Eltért minden szokásostól és beidegzettől, de nem azért, mintha szándékosan akart volna különbözni, hanem azért, mert mást nem tehetett; csak úgy szólhatott meg, ahogyan megszólalt. Ezért érdemes hosszabban idézni (talán) az első híradást Hangya András bemutatkozásáról. A *Napló* 1933. június 11-én riportot közölt Magyary Domonkos aláírásával Festőzseni a pult mögött címen; ebből néhány bekezdés:

KÉP A KIRAKATBAN

(...) Néhány héttel ezelőtt az egyik szuboticai képkeretező cég kirakatában feltűnést keltett egy pasztellkép, amely szerényen húzódott meg a díszes keretek között. Mindenki, akit csak egy kicsit is érdekel a festőművészet, meglepetten állt meg a kirakat előtt, amelynek üvegtáblája mögött ragyogott az üde, elragadó színfolt. A képnek valóságos varázsa volt. Nézem az aláírást: Hangya. Ki ez a Hangya? Benyitottam a keretező üzletbe, hogy érdeklődjem a csinos kis pasztell alkotója felől. Érdekes választ kaptam:

— *Nem tudom elképzelni* — mondta az üzlet tulajdonosa — *hogy mi van ezen a képen, de amióta a kirakatban áll, naponta tízen is befordulnak és kérdezik, ki a festője, eladó-e a kép? Hogy ki festette, nem tudom, úgy hozták be keretezés végett. Kettőt hoztak be egyszerre és azóta számosan meg akarták venni mind a kettőt, de persze nem eladó.*

Megnézem közelebbről a képeket:

Az egyik képen három pereces, két nő- és egy férfialak, bámulatos színekkel, ragyogó megoldással és mesteri technikával megalkotva. A zöldes alaptónusba finoman illeszkednek bele a kék, sárga és barna foltok, a színek csodálatosan harmonizálnak, a figurában pedig benne borong a perecet áruló proletár minden szegénysége, szerénysége és lemondó igénytelensége. A másik képen temetési menet látszik. Csodálatos, de úgy van, hogy a szemlélő a kép láttára nyomban temetési menetre gondol, noha a banális halottas kocsi nem látszik, csak a menetnek a vége. A figurák beállítása, az összetört komor alakok a gyászt idézik fel. Valami mesterkéletlen egyszerűség, bájos, friss primitívség sugárzik a képről. Primitívség színben, vonalban, de *lüktető zsenialitás* a témában és a megoldásban. Megható és lenyűgöző a két pasztell. Nem a mesterkéz biztos vonásai, hanem a tétova formakeresés, a tobzódó és játékos színek miatt elragadó.

Hangya András egyik legrégibb rajza 1933-ból

Jellemző Hangya András indulására, hogy a riport szerzője minden fenntartás nélkül beszél a művészről, akit úgy látszik nem is ismer, hogy maradéktalanul elfogadja a képeket a kezdőknek kijáró bókolás minden nyoma nélkül. S jellemző a képkeretező híradása is, hogy nem tudja ki festette a képeket, de látja, hogy érdeklődést keltettek, meglepően nagy érdeklődést. Még akkor is, ha a képek nem a díszes rámákat áruló kirakatok előtt ácsorgókhoz szóltak... Mindez egy induló tehetség bemutatkozásának máig számottevő dokumentuma. Annál is inkább, mert csak néhány hónap múlva a *Napló* ismét hírt ad Hangya Andrásról, 1934. február 4-én, Egy kép születése címen, és már fenntartás nélkül őstehetségnek nevezi a fiatal festőt. A cikk szerzője, Gajdos Tibor megfejtése szerint, Havas Károly, akiről Bori Imre irodalomtörténetében az áll, hogy „a *Napló* vezető publicistája volt" és szemben az akkori gyakorlattal, „az újságírást emelte irodalmi rangra".

EGY KÉP SZÜLETÉSE

> Hangya Bandi, a szuboticai őstehetség, ez a kiváló és egészen feltűnő festőtehetség most egy új képet festett. Ott van a kirakatban és nap mint nap megállnak az emberek a kép előtt. Meghatódottan, a nagyszerű megérzésével nézik ezt a képet. Proletár kép. Egy proletár temetés. A nyitott sír körül a szegénység gyászol és valami szinte döbbenetes verizmus nyilatkozik meg abban, hogy pár lépésre a nyitott sírtól egy ember perecet vásárol. Ilyen képeket Bruegel festett, az a holland, aki az élet sötét részleteit vitte a vászonra. Ezt a képet egy tizennyolc esztendős gyerek festette. Úgy érezzük, hogy valamikor nagyon büszke lesz még Szubotica erre a tizennyolc esztendős gyerekre és erre a képre is.

Ennyit Hangya András festői indulásáról. A régi jelzések máig érvényes módon mutatnak rá művészetének alapvonásaira, témáinak forrásaira, a megformálás eszközeire, festői beszédének tisztaságára. Persze, ez nemcsak — vagy egyáltalán nem — az első híradókat dicséri, hanem arra mutat rá, hogy Hangya András már legelső képein megtalálta azt a világot és részben azokat a festői eszközöket is, melyek egész életművét jellemzik majd. Azt bizonyítják az első híradások, hogy Hangya András az első képeken megtalált útról, a nagyszámú művészeti divat, a vonzó érvényesülési lehetőségek, a sokféle vezető kísérletezések esélyei ellenére sem tért le; a tanulás és a tudatosodás időszakai sem fordították figyelmét más irányba. Az évtizedek során alakult művészi pályája, de szemlélete nem változott, amit mi sem bizonyít jobban, mint az, hogy az 1938-as Olvasóköri tárlat alkalmával adott nyilatkozata, vallomása milyen nagy mértékben cseng össze a negyven évvel későbbi, a mostani vallomásával.

A *Híd* negyven évvel ezelőtt Mayer Ottmár értékelő írásával együtt tette közzé Hangya András, Boschán György és Ács József nyilatkozatát, amit a „korszerű képzőművészet kérdéseiről" rendezett ankétra adtak. Hangya András akkor a következőket írta:

> Festők akrunk lenni és nincs pénzünk festékre. Az akadémián mesterünk azt mondja: festeni a legdrágább sport. Vigasznak keserű igazság.
>
> Mi mégis dolgozunk.
>
> A nyárspolgár eljön a kiállításra, ajkát lebiggyeszti és azt mondja: „Túlmodern." „Futurista."
>
> Az impresszionista modorban készült kép is „futurista", „túlmodern" a kispolgári keretekből képtárba kerülő embernek. Nem tudja, hogy az impresszionista felfogású festmény ma már nem „túlmodern" és nem „futurista".
>
> Az új irányokra azt mondja a jószándékú kispolgár, hogy hóbort, divat. A kispolgár fél együttlépni a haladó világgal. Az új irány divat annyiban, amennyiben minden divat, minden életmegnyilvánulás egy kor életszemléletének dokumentuma.
>
> A futurizmus, expresszionizmus és a többi ma élő izmusok megannyi kísérlet egy új művészet megteremtésére. A születés, a kialakulás, a teremtődés mindig zavarokkal, tévelygéssel, kisebb-nagyobb anarchiával jár. Ez természetes.
>
> Hogy az új művészet irányzatos? A művészetnek mindig volt és mindig lesz célja és a festő mindig tükre a kornak és környezetének.
>
> Raphael jól keresett, sok volt az aranya, a Szent Családot nem szegényes jászol körül festette, Jézus környezetében drága ruhákba öltözött főpapok járnak-kelnek, Mária nem a szenvedő anya, hanem tündöklő szépségű, gondosan öltözött nő. Michelangelo egyéni sorsa merőben különbözött szerencsés kortársáétól, lázadó volt, keserű, kíméletlen, ellenszegült kora egyetlen és lelkiismeretlen szellemének: Jézust és a szenteket szegény meztelenségükben festette meg; egyik szobra a lázadó rabszolga.
>
> Nemcsak az új művészetnek van célja; célja volt Goya, Rembrandt, Millet, Meunier művészetének is; példázatosan nagy nevek ezek, a művészet l'art pour l'art ellenes mivoltának bizonyítására.

A negyven évvel ezelőtti *Híd* azt állapította meg a fiatal festőkről, hogy „Gondozásuk korszerű, hivatásérzetről tanúskodó, bátor, biztos, egyensúlyos, fiatalos..." és hogy „nemcsak ecsettel tudnak bánni... de szellemi-elméleti fronton is régen túl vannak a kovás puska használatán." Hangya András egész életműve, visszafelé pergetve is ezt bizonyítja.

B. J.

PÁLYAFUTÁSOMRÓL

HANGYA ANDRÁS

A *Híd* kérésére alapvető információkkal megkísérlem ismertetni a festészettel kapcsolatos nézeteimet. Egyben rövid áttekintést adok pályafutásomról is, melynek kezdete, vagyis első szabadkai és más vajdasági városokban rendezett kiállításaim időpontja egybeesik a *Híd* alapításának évével. Ezt azért említem meg, mert a *Híd* első szerkesztői, munkatársai részben ifjúkori barátaim és ismerőseim voltak, akik akkori nézeteim kialakulására nagy hatást tettek. Ezzel egyúttal arra is rámutatok, hogy ahhoz a szabadkai nemzedékhez tartozom, melynek fiatalságát nagy mértékben határozták meg a második világháborút megelőző évek politikai történései. Külön az enyémet. Egy földes szobában töltöttem gyermekkoromat, kvártélyosok között, és erős elvágyódásom során azonosítottam magam egy olvasmányom alakjával, J. F. Millet francia festővel, akit szocialistának véltek, mert a szegény parasztokat festette. A Hidasokkal való kapcsolatomnak az előzménye volt ez, és ez a kapcsolat még inkább elmélyítette említett gyermekkori identifikációmat. Ennek tudható be az is, hogy nem a szabadkai képkeretezők kirakataiban akkoriban látható csendéletek és tájképek ihlettek meg, de a történelmi személyek arcképei sem, hanem — mint Millet — én is a szegények festője akartam lenni. Rongyos ruházatú embereket, koldusokat, utcaseprőket, a szabadkai városháza előtti parkban, a szentháromság szobránál ácsorgó, alkalmi munkára váró szegényeket figyeltem naphosszat, hogy aztán — emlékezetből — rajzokat készítsek róluk. Így fogtam hozzá ahhoz is, hogy a zsinagóga előtti járdaszélen sorakozó perecárusokról képet fessek, mindössze négy-öt színes krétából álló felszereléssel, de — mint a rajzolásról — a kréta használatáról sem voltak még alapfokú, elemi ismereteim sem. Önfejűségem meg az akkori környezetem tartott vissza attól, hogy másoknál kérdezősködjek titkolt tevékenységem tudnivalói után. Ezért úgyszólván kitaláltam, hogyan is csináljam meg a képeimet. Mint már említettem, szigorú „festői" elhatározással, foltos öltözetű embereket festettem, akaratlanul is a rajzolásra és a festésre vonatkozó tájékozatlanságomról tanúskodó módon. Pár évvel később, a szabadki újságírók körében éppen ezek a képek keltettek feltűnést.

Ezután, a *Napló* szerkesztőinek érdeklődése és jóindulatú támogatása, gondoskodása folytán ösztöndíjjal Belgrádba kerültem, ahol Petar Dobrović mesternél tanultam, kezdetben egy esti rajztanfolyamon, majd később, 1937-től kezdődően az akkor megnyitott képzőművészeti akadémián. Az új környezetben is, változatlanul, a szegények festője akartam

lenni, ezért Dobrović mesterhez remekműveinél sokkal inkább kötött az a tény, hogy ő volt a Baranyai Köztársaság elnöke és a bányászok vezére. Más szóval, képzőművészeti érdeklődésemet a politikai szempontok irányították. Djordje Andrejević-Kun és Georg Gross grafikáiért lelkesedtem.

Belgrádban készült képeimet a szabadkai zenedében állítottam ki. Korábbi dolgaimhoz képest némi fejlődést lehetett megállapítani, de — sajnos — tanulmányaimat rövidesen megszakítja a második világháború.

A háború után újra festeni kezdtem, és mind világosabban láttam meg képeim hiányosságait. Másrészről, képzőművészeti ismereteim gyarapodásával igényességem is növekedett, és velem is az történt, mint más festőkkel, hogy elégedetlen óráimban korábban már kiállított képeimet is megsemmisítettem.

Tizenöt év telt el első kiállításaim óta, amikor először utazhattam a képzőművészet történetének színhelyeire, Olaszországba, Párizsba, majd Londonba. Múzeumokban és képtárakban, az igazi nagy mesterek művei előtt ismertem fel, hogy képzőművészeti műveltségre csak a közvetlen szemléléssel lehet szert tenni, mert a legtökéletesebb színnyomatok is ha-

Közöletlen tusrajz 1934-ből

misak és elégtelenül informálnak arról, amit csak intuícióval lehet felismerni. Itt, a mesterművek közt tudatosodott bennem, amit ez ideig ösztönösen (nem ritkán ráhibázással) csináltam, az, hogy a képzőművészeti alkotás primáris tényezője a látás, a meglátás élményének ereje, mélysége, hőfoka. Ez ösztönzi munkára a festőt, és nélküle a legpedánsabb rajz és színkompozíció is hiányos. A meglátás élménye vezeti a festő kezét, ennek segítségével rajzol és fest színeket a képre. Minthogy a képzőművészet kézművesség is (a festő lelke a kezében van), éppen a meglátás élménye különbözteti meg a festő munkáját a technikai eszközök segítségével készült képektől.

Nem kétséges, hogy a változó világgal együtt változtak a képzőművészeti koncepciók is. Az egyiptomiak az ábrázoltnak csak a szimbólumát jelezték. Az utánuk következő századoknak viszont a részletesség volt a fő célja, a valóság mind teljesebb ábrázolása. Minthogy az örökké változó világban a valóság is viszonylagos, nyilván igazuk volt a kubistáknak, amikor kijelentették, hogy a naturalisták és az impresszionisták is a valóságnak csak a külső látszatát festették, míg ők a belső lényeg ábrázolására vállalkoztak. Lehet, hogy igazuk volt a dadaistáknak is, amikor „lesöpörtek mindent az asztalról", mondván, hogy ami volt, az nincs többé... A művészetről való ilyen elmélkedés, napjainkig számos változatban, századunk jellemzője lett. Amikor én születtem, a belső világ felé forduló innovációk (Burljuk, Malevics) már második évtizedüket élték, innen két eltérő irányba folytatódott a fejlődés. Egyik oldalon a festészetben Chagall, a szobrászatban pedig H. Moore. A másik oldalon pedig, ahogyan erről a napokban olvastam, a festők a művészetből egy olyan tevékenységbe „léptek át", melynek legfőbb törekvése, hogy megelőzze a képzőművészeti kritériumokat. A kritériumokhoz való ragaszkodás és az ezektől szabaddá tett kísérletezések egymástól eltérő, kétféle műveletet jelentenek.

A hagyományos festészeti kritériumokhoz való ragaszkodásomat azzal indokolnám, hogy meggyőződésem szerint a képzőművészeti alkotómunka nemcsak ma, de minden időkben is az ember érzelmi életének volt a tükre, azaz a belső világ megtörténéseinek a hírnöke. Egy csendéleten látható tárgyak nyilván nem azt akarják bizonyítani, hogy milyen is valójában egy edény, egy tárgy vagy bármi más, hanem arról az érzésről közölnek valami emberien fontosat, amit a gondolattársítással érzékeltethetnek. Természetesen minden, bármi is legyen az, alkalmas a gondolat, az érzelem kifejezésére és közlésére. A zene is, az irodalom is. Én viszont továbbra is csak festő szeretnék lenni.

HANGYA ANDRÁS

BELA DURANCI

A két háború közti Szabadka manapság sem teljesen ismert szellemi légkörében élt a sokak által illusztrátorként és mindenekelőtt rajzolóként ismert művész, Hangya András. Bár nem körünkben él, hanem Zágrábban, mégis vajdasági képzőművésznek számít. Elsősorban születésénél fogva, de akotói tevékenységére és munkásságára mind témáival, mind ihletével sorsdöntően kihatott ez a közeg.

Hangya a két háború közötti ellentétektől feszülő képzőművészeti élet öntőformájában vált művésszé. Színvonalas műkritika híján a haladó értelmiségiek és a munkásosztály értékelte az elnyomottak sorsát kifejező alkotásait. Jelentkezése pillanatában *túlértékelték*, alkotótevékenysége teljében *mellőzték*, amikor pedig már egy egész életmű állt mögötte, majdhogynem elfeledték, pedig alkotásai jelentős értékei a két háború közötti mozgalmas vajdasági képzőművészeti életnek — amelynek történetét még mindig nem írták meg — és a háború utáni erőteljes fejlődésnek.

Hangya András 1912. április 14-én született Ómoravicán, de hamarosan — a gazdasági válság nehéz éveiben — bekerült a szociális problémáktól terhes külvárosi vérkeringésbe. Származása révén a legreményvesztettebb réteghez tartozott. Az édesanyja a Fakó gyárban dolgozott, és bejáróné volt gazdagabb házaknál. Megfeszített és kilátástalan létért való küzdelmében fia egyrészt áldozatvállalást látott, másrészt az áthidalhatatlan osztályegyenlőtlenséget, igazságtalanságot és elnyomást fedte fel. A gazdag képzeletű, rendkívül fogékony és már-már beteges érzékenységű fiatalember a munkanélküliség örvényében hányódott, amíg 1933. június 11-én Magyari Domokos Festőzseni a pult mögött című cikkében fel nem fedezte a *Napló* hasábjain. Hangya, az autodidakta festő, akkor huszonegy éves volt, és tudatosodott már benne mindaz, amit a hozzá hasonló társadalmi helyzetűek a nincstelenségről vallottak.

A rajzolás iránti érdeklődését — a művész visszaemlékezései szerint[1] — egy háztulajdonos dilettantizmusa váltotta ki, akinél gyermekkorában laktak. Nyugalmazott tisztviselő házigazdájuk szentképeket festett, a felesége pedig kerítőnősködött, afféle nyilvánosházat tartott. Ennek a két embernek a bizarr együttesében ismerkedett meg festőnk a ceruzában rejlő lehetőségekkel, az önkifejezésnek ezzel a nagyszerű eszközével.

A rajzolgatás során lassan tudatosodott benne, hogy ez a mások szá-

[1] Beszélgetés Hangya András műtermében, 1977. október 1-én és 2-án.

mára különös foglalatosság felhívja rá a figyelmet, és általa fontos személyiséggé válhat. Annak idején például Balázs G. Árpád is elismert személy — művész — volt.

A művészeknek kijáró megbecsülés utáni ifjúkori sóvárgás és a névtelenségből való kiemelkedés vágya késztette festőnket adottságai kifejlesztésére. Alkotótevékenységét rendkívül precízen körülhatárolta az a társadalmi közeg, amelyben élt.

Rendkívül jelentős hatások irányították a fiatal autodidakta művész figyelmét a szociális tartalmak kifejezésére.

Mielőtt még erről részletesebben szólnánk, egyet-mást el kell mondanunk az általános európai helyzetről, az ország képzőművészeti, illetve művelődési életéről, végső sorban pedig századunk negyedik évtizedének szabadkai képzőművészetéről.

A gazdasági válság, a szinte képtelenségig fokozódó munkanélküliség, a bérmunkások társadalmilag elemi szinten értékelt munkája és a Hitler uralomra kerülésével hatalomra jutott fasiszta mozgalom ellenállásra és az európai kultúra demokratikus alapjainak megvédésére késztette a baloldali és más erőket. „Ezekben az években Európában és hazánkban is éles elkülönülés ment végbe mind kulturális, mind társadalmi téren."[2]

A harmincas évek elején a JKP tekintélye nagyfokú érdeklődést vált ki az értelmiségből a szociális jelenségek iránt. Új folyóiratokat indítanak rendkívül merész és elkötelezett tartalommal. A proletár és forradalmi írók 1930-ban megtartott harkovi nemzetközi konferenciáján „a szocialista realizmust tették meg a proletariátus irodalmának hivatásos esztétikájává".[3]

1929-ben Zágrábban megalakult a Zemlja (Föld) csoport, amely programszerűen az elkötelezett művészet hordozójává vált.[4]

Belgrádban „először Mirko Kujačić 1932-es önálló tárlatán tűntek fel a szociális mozzanatok".[5] Nyilvánosságra hozott kiáltványa később, 1934-ben alapul szolgált a Život (Élet) elnevezésű csoport megalakításához. Ezen a kiállításon mutatta be *facipős képét*.[6] A Život nevű illegális művészcsoport 1934-ben alakult meg Kujačić műtermében azzal az elkötelezettséggel, hogy csak szociális tárgyú műveket állítanak ki. Megalakulásától kezdve tagja volt Djordje Andrejević-Kun, Noje Živanović és mások. Még ugyanabban az évben közönség elé léptek az Első Grafikai Kiállításon, ahol Balázs G. Árpád képeire (a Kapások és a Szüret címűre) is felfigyelt a kritika. Kun ekkor adta ki Óbecsén kinyomtatott

[2] Božica Ćosić: *A szociális művészet Szerbiában (Socijalna umetnost u Srbiji)*, A belgrádi Modern Művészeti Múzeum katalógusa, Belgrád, 1969, 28. p.

[3] Lazar Trifunović: *A szerb festészet 1900 és 1950 között (Srpsko slikarstvo 1900—1950)*, Nolit, Belgrád, 1973, 241. p.

[4] Josip Depolo: *A Zemlja csoport 1929 és 1950 között (Zemlja 1929—1950)*, Zágráb, évszám nélkül, 36. p.

[5] Lazar Trifunović már említett könyvében, 243. p.

[6] *Politika*, Belgrád, 1932. IV. 25.

Fiatal pár, olajfestmény

Véres arany című, fametszetekből álló mappáját, amelyet azonnal be is tiltottak és elkoboztak. „Hogy minél hitelesebben és valósághűbben ábrázolhassa a bányamunkások szociális nyomorát, Kun egy hónapot töltött a bori bányában."[7]

A zágrábi Zemlja csoport 1935-ben megtartott belgrádi kiállítását megelőzően rendkívül élénk propagandát fejtett ki a Život tagsága, mert fellépésüket „a haladó művészet manifesztációjaként"[8] fogták fel.

A kiállítás viszontagságos körülmények között nyílt meg. Krsto Hegedušićot negyedórával a megnyitó előtt — 1935. február 24-én — értesítették a zágrábiak táviratban, hogy: „Véleményünk szerint az időszerű politikai eseményekre való tekintettel a kiállítást nem kell megtartani . . ."[9]

Ennek ellenére mégis megnyitották, a sajtó egyrészt támadta, másrészt viszont kiállt mellette.[10] A Zemlja tényked ését 1935. április 29-én betiltották!

[7] Božica Ćosić katalógusában, 29. p.
[8] Uo. 30. p.
[9] Josip Depolo tanulmányában, 46. p.
[10] Uo. 46. p.

Josip Depolo — a 30-as évek kiváló ismerője — a következőket írja a Zemlja csoportról szóló tanulmányában, ami rendkívüli jelentőséggel bír Hangya András pályaképe szempontjából is:

„Ilyen körülmények között a festészetre, a társadalmi haladásnak erre az eszközére támaszkodni annyit jelentett, mint eleve elbukni. Egy olyan közegben, amely még nem volt érett egy átlagos képzőművészeti alkotás befogadására sem, a festés csupán hobbi, mellékes foglalkozás és realitást nélkülöző fiatalos lelkesedés lehetett." Néhány sorral alább így folytatja: „Egy ilyen társadalmon belül a párizsi mintára festett gitáros, agyagalmás, harlekines és színházian megrendezett képek, az egész felkapott festői kelléktár — ami viszonylag hozzáférhető volt az intellektuális réteg számára — visszautasítása és az ehagyott külvárosok szeméttelepeinek, a népi motívumoknak, a hatalom idióta és embertelen birtoklóinak, a munkába belefáradt egyszerű embereknek és parasztoknak a megjelenítése nemcsak merészség volt, hanem a teljes sikertelenség vállalása is."[11]

Ez az utóbbi idézet mintha a fiatal Hangyáról szólna.

Hozzá kell tennünk még ehhez azt, hogy a szociális mozzanatok mélyen gyökereznek a szabadkai talajban, bár erről átfogóbb tanulmányt még nem írtak. Ahogyan például Cseh Károly a Szervezett Munkás hasábjain Balázs G. Árpád kiállításáról írt, abból világosan kitűnt, hogy a képzőművészeti alkotótevékenységet az osztályharc tényezőjeként használták fel, hisz 1926—27-ben és a rákövetkező években is a kommunisták sugallatára íródnak a tárlatokat bemutató ismertetők. Szemléltessük csak ezt néhány idézettel:

„A nincstelenek élete pár színfolttal és néhány erőteljes vonallal a maga teljes, szomorú valóságában él előttünk."

A *Szervezett Munkás* 1926. XI. 7-i számában írja:

„Monumentális a földmunkást ábrázoló képe, ahol az elcsigázott emberállat kizsákmányoltsága látszik a földdel tele talicska alatt."

„Balázs kezében az ecset: fegyver, a vonal: élet, a tónus: valóság, a tér: határtalanság."

„S Balázs művészete ama keveseké közül való, akik bátran eltépve magukat a l'art pour l'art teória dekadenciájának minden művészetét megölő csökevényétől, bátran az osztályművészet egyedül biztos útjára mert lépni."[12]

Világos tehát, hogy 1926—27 az elkötelezett művészet évei Szabadkán, illetve Vajdaságban, és országos viszonylatban is túl korai időpont.

Az ezt követő években a szociális irodalom mozgalmi jelleget ölt, és maga köré gyűjti a tehetséges fiatal írókat és haladó szellemű aktivistákat. Alig néhány hónappal Krleža *Danas* című folyóiratának indulását

[11] Uo.

[12] Urbán János: *Fáklyafényben*, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1974

követően, a baloldali beállítottságú magyar ifjúság (1934 májusában) útjára bocsátja a *Hid*at. A folyóirat július hónapban megjelent harmadik számában Lévay Endre, az első szerkesztő ismertette Hangya András alkotótevékenységét: „A valóság, a köztünk járó, érezhető, tapintható, jó vagy rossz, szép avagy megvetésre méltó rút élet festője: Hangyának a meglátásai az izmusai és vérbeli tehetsége a művészete. A kép az ő igazi élete, gondolata és álma."

A felsorolt képcímek — Munkanélküliek, Uccalányok, Szegény temetés, Vihar — meghatározott alkotói témakörre és mondanivalóra utalnak.

Ha most, az idő távolából vesszük szemügyre Hangya korabeli képeit, akkor sajnálattal kell megállapítanunk, hogy kialakult módszerekkel, rutinszerűen dolgozott. A *Hid*ban megjelent ismertető idején már művésznek számított: „kiállításai látogatottak voltak és képet is adott el szép számmal. Többek között a híres és ismert művét, a Vihar előtt című pasztelljét..."

A huszonkét éves autodidakta festő előtt csak a korabeli polgári festészet és legfeljebb Balázs G. Árpád már ismert, de csak témáival népszerűvé vált tevékenysége állhatott példaként. Festészeti ismeretei vitathatatlan tehetsége ellenére is elégtelennek bizonyultak, kifejlődése elakadt.

Ma már az alkotásmód tökéletesítését Hangya is állandó folyamatnak tartja, de annak idején — ami egészen természetes — őt is magával ragadta az általánosan elterjedt szemléletmód. Mégis, Hangyát lényeges különbség választja el a szociális vonatkozásokat előtérbe helyező festőktől: nem kialakult festőként irányította figyelmét a szociális kérdéskörre, hanem abban a világban nőtt fel, melyet festőként később a vásznain bemutatott.

Mindenekelőtt ez volt az első sorsdöntő félreértés, ami lényegesen kihatott alkotói egyénisége további kibontakozására. Festőnk Belgrádba ment tanulmányait folytatni. A hírneves Petar Dobrovićnál (1890—1942) tanult, de ez nem jelenti, hogy valóban hatással is volt rá. A Belgrádban töltött évek talán csak azért lényegesek, mert ebben az időszakban vált végérvényesen festővé. Kapcsolatban volt a Bolyai Farkas Klub haladó szellemű egyetemistáival, önérzetét jelentősen fokozta hozzá közelálló tanára.

Hangya még nagyon jól emlékszik a Dobrović által vezetett népegyetemi figurális rajztanfolyamon eltöltött időre. Az ott szerzett ismereteket csak később, a szabadkai alkotóévek során hasznosította.

A kellemes és felemelő atmoszférájú tanfolyam valószínűleg azzal nyerte meg Hangya tetszését, hogy „idővel a munkások váltak domináló tényezőjévé, valójában a tanfolyam egyetlen csoportjává".[13]

[13] Lazar Trifunović: *A szerb képzőművészeti kritika (Srpska likovna kritika)*, Belgrád, 1967, 436. p.

R. Živanović Noje „A kétkezi munkások rajzkiállításá"-ról írva pontos képet tár elénk a Dobrović vezette rajziskolán érvényesülő felfogásról: „Manapság a fejlődés egyre inkább abba az irányba sodor bennünket, ahol a felszabadult egyéniségen belül természetszerűen fonódhat össze a szellemi és a fizikai munka. Mi már részesei is vagyunk egy ilyen összefonódásnak. Megfelelő társadalmi körülmények közepette, azaz mindenütt, ahol *az emberi viszonyok mértéke maga az ember* (kiemelés tőlem — B. D.), a szellemi és a fizikai munka egyesülése hétköznapi jelenség lesz, vagy már az is."

Festőnk háború előtti képzőművészeti tevékenysége két évvel később zárult le. Az 1938. október 9-én Szabadkán megnyílt kiállításnak ő volt a központi személyisége.[14] Ez a tárlat a vajdasági szociális művészet egyik legjelentősebb eseménye volt, amelyen a fiatal tehetségek és képzőművészet szakos egyetemisták mutatkoztak be. A mozgósító erejű, osztályharcos és antifasiszta színezetű harcos művészet fellépése volt ez. Résztvevői, az írók, újságírók, munkások, egyetemisták, szobrászok és festők többnyire „a Híd köré tömörült ifjúság soraiból verbuválódtak, akik együttműködtek a haladó ifjúsági mozgalommal (OMPOK) és a Naš život című vajdasági ifjúsági lappal, amely Újvidéken jelent meg és a kommunisták hatása alatt volt. A *Híd* köré tömörült fiatalok kiterjesztették hatásukat a Népkör baloldali beállítottságú ifjúságára, a Grimasz című lapra és a Kalangya folyóiratra, ezenkívül közvetlen kapcsolatot létesítettek a Népszava szerkesztőségével és a szakszervezetekkel."[15]

Hangya és a hasonló gondolkodású fiatalok számára ez a politikailag és eszmeileg egyértelműen világos helyzet kétségkívül olyan útjelző volt, ami megmentette őket a felesleges tévelygésektől.

De a képzőművészeti kételyekből és tévelygésekből így is akadt elég. A fiatal képzőművészeknek ez a köre, de különösen Hangya, nem mindig rendelkezett elegendő idővel s talán kellő akarattal és feltételekkel sem ahhoz, hogy kizárólag olyan képzőművészeti problémákkal foglalkozzon, mint a forma, a szín, a különböző térbeli megoldások, a stílus vagy a nagy központok avantgarde művészeti törekvései.

Az 1930-as évektől kezdve egészen a háború kitöréséig a festészetben az alkotó szubjektív érzésvilága vált uralkodóvá. A természet, a szemlélt valóság csak arra jó, hogy kiváltsa a világhoz való viszonyulását, felszínre hozza a vérmérsékletének megfelelő ösztönösséget, vagy intim érzéseit. A szín és a gesztus eszközzé válik, amellyel a művész virtuozitására törekszik. A természet, a csendélet, a portré, az enteriőr csupán az alkotó drámai színképének vagy suttogásig visszafogott érzéseinek a kifejezőjévé, díszletévé válik.

[14] Fiatal magyar képzőművészek kiállítása Szabadkán, *Napló*, 1938. X. 11. 7. p.
[15] Milan Dubajić: *Portrék (Portreti)*, Szabadka, 1976, 82. p.

A polgári réteg, amelynek a harmincas évek során lényegesen megváltozott a képhez, szoborhoz való viszonya, meghatározott követelményeket tűz a művész elé. Ennek a külső hatásnak a nyomására alakult ki a szentimentális és melodramatikus festésmód. A szociális művészet tárgykörében ugyan különbözött ettől, de formailag azonos volt vele. Természetesen ez az ellentét a fiatal Hangya munkásságában is kifejeződött. A háború félbaszakította a belgrádi Akadémián végzett tanulmányait, és lehetetlenné tette számára a pusztán képzőművészeti jelenségekre való összpontosítást. Az 1938-ban megrendezett kiállítás kapcsán a következőket mondta: „Az új irányzatokra azt mondja a jó szándékú kispolgár, hogy hóbort, divat. A kispolgár fél együttlépni a haladó világgal."[16] A háború alatt nem sok ideje volt festésre, azok az évek fájdalmas és keserű tapasztalatoktól terhesek, az értelmetlen vérontás láttán hite az emberi értelemben megrendült.

Az érzékeny lelkületű művészre a szabadság lelkesítőleg hat, ismét teljes erőbevetéssel dolgozik. A háború utáni években alkotótevékenysége kibontakozásának városában — Szabadkán figurális rajziskolát szervezett tanárának, Dobrovićnak a háború előtti tanfolyama mintájára. Ez a csoport minden bizonnyal a város és egész Vajdaság felszabadulás utáni képzőművészeti életének az egyik legjelentősebb határköve, mert olyan ismert neveket hozott felszínre mint Sáfrány Imre, Petrik Pál, Vinkler Imre és mások.

Félbehagyott tanulmányait hamarjában Zágrábban, az akkor érvényesülő szocialista realizmus légkörében folytatta, amelyeket semmiképpen sem azonosíthatunk háború előtti szociális irányvételével. Az 1950 táján bekövetkezett változások a képzőművészeti életben is új folyamatokat eredményeztek. Hangyát kollégái a konzervatív festők közé sorolják. Mivel a megváltozott körülmények között szociális művészetét, amire egész alkotótevékenységét fordította, többé már nem becsülték, kénytelen-kelletlen összetűzésbe került az új képzőművészeti áramlatokkal. Ez a meg nem értettség váltotta ki belőle a zágrábi műtermébe való visszahúzódást.

Hangya, akinek egész alkotótevékenysége a jogfosztottak sorsának bemutatására és a sorsukkal való fájdalmas azonosulásra összpontosult, nem akart megváltozni. Nem akart belesodródni az új eszmék forgatagába, amelyek magukkal ragadták a művészeket és a művészetet. Folytatta, amit elkezdett, csendesebb vizekre tért és tárlatokon is csak ritkán jelentkezett. Nem a visszahúzódás évei voltak ezek, hisz Londonban akvarelljeivel figyelmet érdemlő sikert ért el (kiállítása 1962. XI. 26-ától XII. 10-éig volt nyitva), 1964-es szabadkai tárlatán pedig 1933-tól kifejtett alkotótevékenységéért megkapta a város Októberi Díját.

[16] Gajdos Tibor: *Képzőművészeti élet Szabadkán a két világháború között*, Szabadka 1977, 110. p.

Zágrábi, Križanić utcai műtermében önkéntes száműzöttként él, hosszú sétákat tesz a városban vagy szülőföldje tájain, elnézi a velencei és a londoni utcák forgatagát, figyeli a párizsi élet lüktetését. Leveleivel, temperaképeivel, rajzaival, vízfestményeivel, karikatúráival és átható tekintetű önarcképeivel — amelyeket ajándékként küld — gyakran látogatja meg közeli barátait. Ezek a képzőművészeti feljegyzések nem haladják meg a közönséges postai borítékok nagyságát.

1977. október elsején és másodikán abban a reményben tettem nála látogatást, hogy megfejtem ennek a nem Szabadkán élő, de Zágrábban sem jelenvaló, kétségkívül szabadkai festőnek a titkát.

Kedvesen fogadott aszkétához illően berendezett dolgozószobájában, amely elrendezettségével nem emlékeztet a műtermek megszokott tarkaságára. Beszélgetésünkbe minduntalan a Zágrábban eltöltött évek emlékei vegyültek.

A zakatoló éjszakai vonaton hazafelé utaztamban képzeletben igyekeztem összeállítani Hangya galériáját, amellyel egy letűnt, gazdasági válságokkal, munkanélküliséggel és háborúval terhes időszak tanújaként bevonulhatna jelenünkbe.

Egy alkotásait egybefogó gyűjtemény nélkül kénytelen voltam átengedni magam a barátai lakásán és másutt látott képekről lerakódott em-

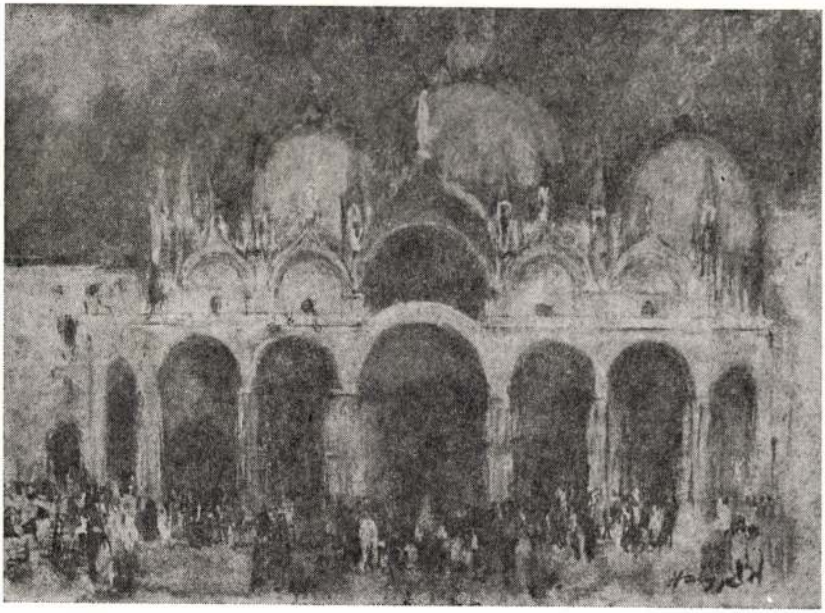

A Szent Márk templom, olajfestmény 1952-ből

lékeimnek. Felötlöttek bennem a szabadkai múzeumban levő pasztell- és olajképei, egy rég megtartott kiállításon felvonultatott alkotásai. Szinte magam előtt láttam a művész háború előtti és utáni feljegyzéseit, egy alkotóét, akinek meggyőződése, hogy az ember az emberi viszonyok mértéke.

Nagyobb méretű vásznai helyett inkább a kisebb, szerény lapok, akvarellek és különösen a pasztellek hívták magukra a figyelmem: az 1935 táján készült, fehér hátterű képek, amelyeken meggörbedt bácsikák gyalogolnak szürke, zöld és kék árnyalatokban, és ezenkívül még számos kis vázlat.

Az egyiken az alakok megrajzolásánál rideg vonalakkal adózik a régi, de nevesnek nem mindig mondható mestereknek. Körvonalaik valóságos vallomás a válságos időszak tengődő embereiről. A nehéz színek nyers és durva tükröződései a fájdalomnak, szenvedésnek.

A műterme falán levő Vázlat egy könnyed változat a mulandóság témájára, kolorisztikus hangsúlyai egybefonódnak az újságpapír apró betűhálójával.

Felvonultak előttem képei a múltból: a Fiáker, a Szent Márk tér, az utca és az Önarckép.

A fiáker képre nehezedő foltja mellett elnagyoltan hullámzik jobbrabalra egy sötét csík, a kilátástalanságban várakozó fiákerosok, hordárok, kofák és gyerekek. Felettük sűrű ágerdő terül szét vízszintesen, amelyből néhol felsejlenek a nagyvárosi épületek tetői. Az árnyékban apró színfoltokon tükröződik egy közeli, de mégis oly messzi elvágyódás.

A velencei katedrális homlokzata ezüstben remeg, vidámsága pasztellszínekben tárulkozik. A szerzőt magával ragadja — mint oly ritkán — a napfény, a turisták gondtalansága.

Az Utca című képén egy utasszállító postakocsihoz hasonló kék négyzet van bekeretezve már-már lilába forduló színfolyással, amely a felette levő, kopottas sárga épületek vonásait rejtő ágerdő felé terjed. Az ólomszürke égen nyoma sincs a napnak. A kép előterének bársonyos szürkeségében forrong a járókelők kivehetetlen tömege, mintegy hátteret képezve egy sárga kalapos és függőlegesen piros csíkos ruházatú ember mögött. A harmadik alak hátulról felismerhetetlen, csak szürke ingére és kék nadrágjára figyelünk fel.

Ezekben a nagyvárosi életről készült színes feljegyzésein játszadozva, röpködve és horzsolva serkenti keze a színáradatot, miközben apró nyomokat — vörös kiáltásokat és sárga suttogásokat — hagy maga után. Főleg a pasztelljeire vonatkozik ez, amelyeken a kréta szinte repül, majd ismét visszatér a félig vázlatban hagyott részlethez és csodálatos mozgalmassággal alakítja ki visszafogott lélekzethez hasonlatosan feszülő felületeit, amelyek hol folyóként áradnak szét, hol megkeményülnek vagy levegősen könnyedek, hol meg a modern festészet ismert definíciója

értelmében elfojtottak: a kép meghatározott formák és színek rendjében életrekelő felület. A téma már nem lényeges, sem a vázolt tartalom és a felismerhtő alak, hanem az emberből, az ember számára a kép belső törvényszerűségei szerint kikívánkozó dallam, a színek éneke.

Kolorisztikus feljegyzéseire emlékezve mintha ismét hallanám szavait: „Azok az emberek, akiket rajzoltam valamikor valóságosak voltak. Mindenütt találkozni lehetett velük. Alig lehetett egy lépést tenni, hogy rájuk ne ismertünk volna.

Manapság nem látni őket. Megváltoztak az idők. Ha őket festeném, nem a valóságot adnám. A valóság ma egészen más. Megváltoztak a fogalmak is. A külváros a mi számunkra egészen mást jelentett, mint a mai fiatalok számára. A mi külvárosaink szegénysége és viskói helyén ma mindenütt új lakótelepek!"

Az élet kérlelhetetlenül halad tovább, a művész pedig a maga módján emlékezéssel és vissza-visszatérő derűvel igyekszik megküzdeni vele, miközben sehogyan sem tud szabadulni a pasztell bársonyos tapintásától, az akvarell könnyed felületeitől és a rajztól, amellyel többnyire sokkal szuggesztívebben fejezi ki magát, mint szavakkal.

Hangya festészete mindig is egy összetett ember gyermekkori szenvedéseinek, elkötelezett ifjúságának, háborús hitetlenségének, elfoszló illúzióinak és kiegyensúlyozott bölcsességének volt a vallomása, nem pedig egy mesterségében jártas művész gyakorlata. Valószínűleg ezért is olyan emberközeli kortársai és idegen a festészetet foglalkozásszerűen űzők számára.

Mindenesetre festészetének őszintesége az ellenállás időszakához tapad. Szabadkához és Vajdasághoz, hisz *történelmünk egy pillanata az elkötelezett szociális művészet*, amely jövőbelátás, valóságunk megsejtése volt a maga idején.

MŰVÉSZET ÉS FORRADALMISÁG

Hangya András fiatal évei egybeesnek a vajdasági baloldal szellemi öntudatosodásának időszakával. A szocializmusra való előkészület a korszak nagy tartalma. A felkészülés formálódása a húszas években még a kezdeteknél tartott. A munkásmozgalmat a vidékre csak a nehezen eljutó szociáldemokrata örökség, a liberális és a felvilágosult polgári kultúra (ezzel együtt a Hangyára is ható tizenkilencedik századi művészeti realizmus), az Októberi forradalom és a rövid életű magyar Tanácsköztársaság, valamint a jugoszláv munkásosztály szervezetei és sztrájkjai tették élővé. Az eszmék azonosításáért folytatott sokrétű munka a bérharcok és a politikai tevékenység másik oldalát, a rendőrség

hatáskörén kívül álló kulturális, művészeti és irodalmi kérdéseket hozta előtérbe.

Az új eszmék és a kialakuló új helyzet összefüggéseiben kereshetők, Bácskában és általában Vajdaságban is, a haladó értelmiség és a munkásmozgalom közeledésének és találkozásának társadalmi feltételei.

EGY ESZME FORMÁLÓDÁSA

Követelményként a társadalmi élet egészének a meglátása, ez a szellemi közkincs, a marxista világnézet központi kérdése, nyújtott megbízható alapot a kultúrában és a művészetben való eligazodáshoz. A haladó embernek az osztályharcot és az abból kivetítődő kultúrát kellett elsajátítania. Az egész és az összkép fogalma struktúrákból állt össze. A képzőművészetben ezt több zárt, átfogó vonalréteg formálhatta meg. E korszak jellegéről és tartalmáról a struktúrák többet közölhettek, mint a felszíni és a teljességig el nem jutó naturalisztikus ábrázolásmód. A 19. század végi szintetizáló kifejezésmód és a zárt vonal, különösen a grafikában és a plakátművészetben, hatékony vizuális tájékoztatónak bizonyult. Ez és az art nouveau, a szecesszió útján hozzánk eljutó Gestalt-pszichológia hatása nagyban hozzásegített, hogy a szociális művészet nem degradálódott a naturalista utánzás szintjére. Hangya tehetsége ebben a viszonylatban ragyogott. Ragyogását ösztönösen, nem tanulmányok útján érte el, és ennek semmiben sem mond ellent, hogy konfliktusai feloldásának érdekében később foglalkoztatta a freudizmus és a pszichoanalízis.

Daumier művészetének a szintézis, az egység, a karakter (az egyén és a környezet viszonya) kifejezésében a zárt vonal a lényege. A zárt vonal szintetikus szándékú, és a szociális embert környezetének problémáival együtt jeleníti meg. Hangyát a magas érzelmi fokon kifejezett, az emberrel való együttérzés szenvedélye hatja át. A sík forma nála rendszerint a munka vagy a mozdulat irányát követi, csak a legszükségesebb részletekkel tagolja. A megjelenés stílusa pedig kezdetben komoly, kemény, érzelmileg „öklöt rázó". Művészeti nyelvét a világításban és a színekben megmutatkozó sajátos, eredeti, társadalmilag hatékony és a valóság fölmerésére serkentő energikus ellentétek határozzák meg. Hangya csodálta és magáénak vallotta Daumier-t, mert művészi és társadalmi céljai egyaránt vonzották. Másik példaképe Goya volt.

Kezdeti korszakának kemény rajzzal és nyers színekkel megjelenített új témái a munkástípusok romantikus, csendes fájdalmát, a proletár öneszmélés érzelmi derengését közölték. Szemlélete nem volt ugyan forradalmi, de kemény és vádló hangja a változásokat csak külsőségekben ismerő, a világ eseményeiről és a művészetről csak megkésve és félénken tájékozódó vidéki környezetben autentikusan hangzott. A középréteg, a vidéki kultúrélet, az urakkal szemben kitérően tiszteletadó és félénken

meghunyászkodó kisvárosi, falusi, félproletár réteg könnyen megfeledkezett az elmúlt forradalmakról.

AZ OSZTÁLYSZEMPONT ÉS A TANULÁS

Hangya önmagára talált a bácskai kisváros vidéki proletárvilágában, de az akkori élet dinamikájának tudatára mind mélyebben ható benyomásait nem tarthatta távol magától. Ezért, utat nyitva az öntudatra ébresztő folyamatoknak, nem maradhatott meg az „első látás" ártatlanságának szintjén, szubjektív rendszerén belül már nem tökéletesedhetett tovább. Mai szóval élve, a minden irányból feltűnő kételyek miatt nem maradhatott meg naiv művésznek. Osztályhelyzetét a baloldali eszmék tudatosították benne, és munkástémáival elkötelezett, osztályharcos művészként indult. Pályája mégsem egészen így alakult, és ennek a szociológiai kutatást megkövetelő változásnak külön fontossága van számunkra. Vajdaságban ekkor a munkásosztály még fejletlen, főleg földmunkásokból és kisszámú ipari munkásból tevődik össze. Ugyanakkor a negyedik évtizedben a kapitalista tőkekoncetráció fokozott, és mind Európában, mind Jugoszláviában a jobboldali erők, katonai diktatúrák jutnak hatalomra. A korszaknak túlságosan leegyszerűsített képe ez, de hozzá kell még tenni, hogy a munkásosztály művelődése lassú folyamatú, ami azt jelentette, hogy a rendszer intézményeihez nem tudott kellőképpen kritikusan viszonyulni. A munkásközvéleményig főként csak az általános osztályharcos jelszavak jutottak el. A legsürgősebb feladat az osztályharcos kultúra kialakítása volt, ennek érdekében lapokat, folyóiratokat indítottak, a városi környezetekben pedig az ifjúsági szervezetek (OMPOK) fejtettek ki fontos tevékenységet. Ezeknek a törekvéseknek az eszmeisége a művészetekre is kihatott. A dogmatikus művészetszemlélet nem tudott érvényesülni, a szocialista realizmus helyett egy integrált irányzat érvényesült, amely a művészet autonómiáját és társadalmi szolgálatát összeférhetőnek tartotta. Ekkor alakult ki a *Híd* körüli ifjúsági mozgalom és szellemiség. A *Híd*hoz és a Belgrádban működő „Bolyai Farkas" egyetemista egyesülethez több fiatal képzőművész kötődött. Ezek közé tartoztunk, Hangya András, Boschán György, Erdey Sándor, Nagy Sándor és én is. Nem fogadtuk el a Zogovićék által hirdetett dogmatikus érveket a művészetről, és a *Pečat* oldalán, az antidogmatikus nézetek mellett foglaltunk állást. A fiatal vajdasági baloldali művészek nem hódoltak be a dogmatizmusnak, de nem lettek forradalmár művészek sem. A művészetről vallott nézeteink elméletileg szabadon és osztályérdekű szelektálás útján alakultak ki. Mintaképeink Bruegel, Bosch, Goya, Daumier, Gross, Otto Dix, Krsto Hegedušić, Käthe Kolwitz, Djordje Andrejević-Kun, Masereel, később Grommair voltak. Művészetünkben viszont másként alakultak a dolgok.

Hangya őstehetségként indult, a polgári sajtó fedezte fel, mert érdekes

egyéniséget és nagy értéket látott meg benne. Ösztöndíjazták is. Ezért bizonyos értelemben érzelmileg „osztályközi" helyzetbe került. A proletariátushoz mindig hű maradt, de érzelmei a polgári kultúra hatására egy általános humanista, békemozgalmi, antifasiszta magatartásban oldódtak fel. Ez okozta belső konfliktusait, ezért önvádló, energiát felőrlő, romantikus művészsorsban volt része, de a vajdasági értelmiségnek a két háború közötti időszakban legendás példaképe lett.

Hangya András rajza

Hírneve megelőzte érkezését, amikor ösztöndíjjal Belgrádba, az akadémiára küldték. Az akadémia polgári intézmény volt és a forradalmi érzületű munkásproletárt zavarba ejtette, tehetségében megingatta. Végül a művészképzés konfekciójával, a diplomával engedte útnak. „Két akadémiát jártam, de festeni nem az akadémián tanultam... Később tanultam meg, hogy a színek egymás mellé helyezése adja meg a tér helyét. A háború alatt egyetlen ideálom Goya volt, társadalmi mondanivlója miatt. Az akadémiai tudásmennyiség nem lehet alapja a művészi oktatásnak. A művészet helyett kultúrát kell nyújtani a növendékeknek" — mondta egy alkalommal Hangya András.

Miért nem tudott Vajdaságban a baloldali beállítottságú munkásművész tehetségek ellenére sem forradalmi, proletár művészet kialakulni? A kérdésre adható válasz még várat magára, hiszen az ígéretes kezdések csak rövid időre bukkantak fel és gyorsan eltűntek, nem alakultak ki a forradalom és a szabadság éltető örömei, a nagy cél elérésének közeli reménye. Az egyik lehetséges válasz, hogy a forradalmi művészetet nem az akadémián tanítják.

Hangya művészetének tanúságait társadalmi, művészeti és kulturális szinten egyaránt fel kell mérni, mert Balázs G. Árpád mellett a szocialista művészetnek Vajdaságban ő a legkiválóbb képviselője. Művészetével kapcsolatos kérdés az is, hogy proletár élményvilágát miért nem tudta maradandóan és koncentráltan forradalmi szinten tartani. Úgy látszik, az intellektualizmus, a jobbik esetben, a békemozgalomhoz, az általános humanizmushoz vezet.

Hangyának meg kellene írnia az emlékezéseit, mert életműve a vajdasági művelődéstörténet kútfője.

ÁCS József

A HANGYA-KÉP SZERKEZETE

HANGYA ANDRÁS: *FIÁKEROK*

Úgy tűnik nekem, hogy a tipikus Hangya-kép szerkezete éppen a *Fiákerok* című, 1950-ben készült olajfestményén érzékeltethető, elemezhető legjobban.

Első pillantásra egy kellemes hangulatú, Majtényi novelláinak, karcolatainak világát idéző, városképet látunk.

Elöl: rajzos figurák (fiákerosok, hordárok, várakozó asszonyok, gyerekek) sora.

A második síkban, az üres tér szegmentumával, teljesen elkülönítve,

a fák lombjainak összefüggő egészet képező zöld gomolygása.

A harmadik síkban pedig: egészen fenn, a tiszta égre rajzolódva, tipikus monarchiabeli épületek tető- és homlokzatdíszei.

Látszólag ennyi az egész. Statikus, dekoratív világ. Szinte lehetetlennek tűnik a síkok felnyitása, összekötése — akárha teljesen különálló hat csíkból lenne összeragasztva a kép.

A fent említett kellemes hangulatot, a statikusságot és a már-már érinthető csendet a lombsor pikturális organizmusa sugározza. Ez a nagy zöld felület a kép tulajdonképpeni értékhordozója, de úgy is mondhatnánk, hogy a kép maga, és Hangyának majdnem minden fontosabb alkotásán megtalálható.

Kis bevezetőnk után, most kezdjük elölről a kép vizsgálását.

Az első sík rajzos figuráit jól ismerjük Hangya újságokban, könyvekben megjelent vázlatairól, illusztrációiról is. A bácskai nagy falvak tipikus figurái valahol a parasztság, a proletárság és a deklasszált polgárság érintkezési vonalán. A bal sarokban, bár lombjával a második, zöld síkba tartozik, különös módon, egy fa különül el, és tövében, erős kék akcentussal, egy, Hangya szociális témájú képeire utaló, embercsoport. Ahhoz, hogy ezt a csoportot felismerhessük, Hangyára, a proletárfestőre, a háború előtti *Híd* munkatársára és Hangyára, a Dobrović-tanítványra kell emlékeznünk. Persze e képen minden annyira visszafogott, leheletfinom, álomszerű, hogy csak sejtésekkel operálhatunk.

A figurák a falat képező lombok felé, illetve a lombok mögött rejtőzködő paloták felé fordultak. Mintha várnának valamit, mintha szembehelyezkednének valamivel. Két világ.

Az első és harmadik sík pasztellos hatású, a második kifejezetten olaj.

Ha a figurák kapcsán belgrádi tanárát, Dobrovićot említettük, akkor a lombokkal kapcsolatban említsük meg zágrábi tanárát, Ljubo Babićot.

Ez a nagy zöld felület a hangyai titok közege, a hangyai melankólia anyaga.

A harmadik sík, illetve a házak vékony, alig sejlő, tulajdonképpen csak jelzett frízéből most csupán egy kis részletről szólnék.

A jobb felső sarokban levő épület szecessziós homlokdíszét erős fény világítja meg. A tetők és tornyok szürkék, kékek, csupán a kettős dísz sárga.

Az osztrák-sárga az ecset fehér érintésétől arannyá lesz itt. El kellene különíteni, preparálni kellene e fehér érintést, pöttyet!

Mintha csak ez a fehér ecsetérintés ellensúlyozná a kép nehéz borúját, melankóliáját.

Ha összevetjük és mérlegeljük a már említett kék foltot, a hordár vö-

vajdasági tárlatának kiállítói: Ács József, Benes József, Blešić Pavle, Csernik Attila, Dudás Antal, Faragó Endre, Guelmino Valéria, Gyurkovics Hunor, Kalmár Ferenc, Karlavaris Bogomil, Kerac Milan, Konjović Milan, Maksimović Stevan, Mandić Zdravko, Mojak Petar, Nikolajević Milivoj, Nikolić Dobrivoje, Oprešnik Ankica, Petrik Pál, Petrik Tibor, Petrović Zoran, Szilágyi Gábor, Sujetova Kostić Marija, Sáfrány Imre, Šebeković Tomislav, Torok Sándor, Trumić Stojan, Vuleković Branislav, Wanyek Tivadar és Zsáki István.

A zentai tárlat anyagát november végén Szabadkán is bemutatták, innen pedig Hódmezővásárhelyre vitték, ahol január derekáig tekintheti meg a közönség.

PETKOVICS KÁLMÁNÉ AZ IRODALMI, BODRITS ISTVÁNÉ A MŰFORDÍTÓI DÍJ. A két háború közötti irodalmi folyóirat, a *Kalangya* szerkesztője és az irodalomszervező Szenteleky Kornél tiszteletére alapított irodalmi, illetve műfordítói díjat az idén Petkovics Kálmán, illetve Bodrits István kapta. Az Ács Károly, Bányai János, Bori Imre, Gion Nándor és Pap József összetételű bíráló bizottság az irodalmi díjat Petkovicsnak *A mostoha barázda* című, nemrég megjelent szociográfiai munkájáért ítélte oda, a műfordítói tevékenységet serkentő elismerést pedig Bodrits István elsősorban a szlovén irodalom tolmácsolásával érdemelte ki. A díjat december 3-án, a sziváci Szenteleky-napok tanácsának ülésén adták át.

A NEOPLANTA ÚJ JÁTÉKFILMJE. Hosszabb szünet után újból forgat játékfilmet tartományunk filmvállalata, a Neoplanta. December második felében kezdték el a Szökés a rabságból című film forgatását. Az Aleksandar Djordjević rendezőre bí-

csakis hosszú távon lehet és kell is. Mint ahogy azt a Belgrádi Rádió-Televízió tette ugyancsak most közvitán levő műsortervével. A jó példáért tehát csak a szomszédságba kellett volna menni. A belgrádi terv ugyanis pontosan megadja a nagyobb egységeket alkotó ciklusok tervét, azon belül pedig felsorolja a tervezett rádiós és

tőművész már 1932-től jelen van képzőművészeti életünkben. Jelentkezésekor tehetséges autodidaktaként emlegették. Már akkor több önálló tárlata volt olyan ismert képzőművészeti központokban, mint Szabadka, Zombor vagy Becskerek. Festővé avatására 1938-ban a Népkörben megrendezett kiállításán kerül sor, ahol a képzőművészeti akadémia tanulójaként kiállító festő műveit a kritika nagy elismeréssel fogadta. Tanulmányait csak a háború után fejezhette be Zágrábban. Azóta is a horvát fővárosban él szabad művészként. Bár bekapcsolódott a zágrábi képzőművészeti életbe, Vajdasággal sem vesztette el kapcsolatát, néhány tárlata volt Szabadkán (a legutóbbi 1965-ben, amikor megkapta Szabadka Felszabadulási Díját), s karikatúráival hetente jelentkezik a *Magyar Szó* Grimaszában.

Indulása folyóiratunk alapítási évével is egybeesik, ami azért fontos, mert Hangya tagja volt a *Híd* köré csoportosult haladó szellemű, új kifejezési formákat és tartalmat kereső fiatal képzőművészek csoportjának. A szociális témák iránt vonzódott, s ezekben érzi legotthonosabban magát még ma is.

A figurális művészet egyik vajdasági megteremtője, de abban a korban kezdett alkotni, amikor a vajdasági képzőművészet vezető szerepet játszott, s mint ilyen, hangadó volt a jugoszláv képzőművészetben. Hangya a mai napig hű maradt önmagához, stílusához, témáihoz.

HANGYA ANDRÁS KAPTA A FÓRUM KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJAT. Az 1977. évi Forum Képzőművészeti Díjat Hangya Andrásnak ítélte oda az Ács József, Bela Duranci és Petrik Pál összetételű bíráló bizottság Jelentésükben beszámolnak arról, hogy a Zágrábban élő, hatvanöt éves fes-

A JUBILÁLÓ ZENTAI MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA. November 9-én Zentán, az ország első művésztelepe megalakulásának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású kiállítás nyílt, amelyen a negyed évszázados művésztelep több mint 30 festő vendége állította ki többnyire Zentán készült munkáit. Az idei ősz legjelentősebb

rös sapkáját és ezt a sárga díszt, azonnal szembetűnik azok intenzitása, nyers volta és a sárga minősége. Ez a sárga részlet a kép súlypontja, centruma.

Az első sík figurasora tán éppen a lenyugvó napot figyeli a lombfal mögötti homlokzaton. Érezzük, szinte bőrünkön érezzük, ahogy a fény különválasztja a lombfalat és a házat, érezzük, ahogy térszerűvé nyitja a különben dekoratívnak nevezhető képet.

Azt hiszem — ezúttal — megengedhetjük magunknak, hogy e részletet Ver Meer *Delft látképe* című híres festményének ahhoz a sárga faldarabjához hasonlítsuk, amelyért regényében és leveleiben is, örök példát statuálva a képelemzés angyali mikroszkópiájához, annyira lelkesedett Proust.

Gombrich embereket ábrázoló csendéleteknek nevezi Ver Meer festményeit — Hangya képei is csendéletek, bár klasszikus csendéletet, nature morte-ot tudtommal nem is festett...

Vajdasági festészetünk Ver Meer-i részletének nevezem e faldíszt, és felettébb hálás vagyok Hangyának, hogy hágai élményeimet tudta bennem felidézni.

TOLNAI Ottó

SZUBJEKTÍV SOROK EGY ÉLETMŰHÖZ

Amikor az idei Forum-díj várományosainak névsorán feltűnt Hangya András neve, két dolog jutott eszembe. Az egyik: ha ezt a díjat azok kaphatják, akik művészetükkel nagyban hozzájárultak Vajdaság, illetve az egész ország képzőművészetének fejlesztéséhez, akkor Hangya András a díjat már odaítélése előtt régen, nagyon-nagyon régen kiérdemelte. A másik pedig ami felvillant bennem: háború előtti munkásságának nagysága és jelentősége. Úgy érzem, a köszöntés pillanatában talán éppen e már-már feledésbe merült, háború előtti munkásságáról kell szólni.

A harmincas évek elején figyeltünk föl rá. Őstehetség — sokáig csak ennyit mondtunk, ennyit tudtunk róla. Emlékszem a Nićin-palotában megrendezett kiállítására. A mai *7 Nap* irodáiban megrendezett tárlaton a falakat addig ismeretlen festői figurák borították. Kubikosok, zsellérek, proletárok néztek vissza ránk e festményekről. Már „modelljeinek" megválogatása miatt is oda kellett figyelni erre a különös témákat választó festőre.

Mint kezdő festőcske hetente többször is elsétáltam Spitzer műkeres-

kedő boltja előtt, hogy megnézzem, van-e újabb Hangya-festmény a kirakatban. Miért jelentett eseményt egy-egy újabb festménye? Hisz ebben a kirakatban többnyire csak leanderes udvarelőket, tavaszi tájakat és pipázgató bácsikat lehetett látni, s most, itt a zsánerképek között hol egy utcalány, hol egy munkásportré vagy egy kubikos. Ezekkel az akkor nagyon is merésznek számító festményekkel lett egyik napról a másikra ismert és kedvelt festő Hangya Bandi, a mi őstehetségünk.

Még a háború előtt az akadémiára került, de nézetem szerint már felvétele előtt tudta mindazt, amit egy festőnek tudnia kell. Ha jobban szemügyre vesszük első rajzait és festményeit, látni fogjuk, hogy mestere a figura megrajzolásának. Nála a figura nem lebeg a levegőben, hanem súllyal ül, a gerincnek tartása van, a fejnek pedig plasztikája, eleje, oldala és teteje, ahogyan azt mi mondani szoktuk.

Annak idején Hangyának a dolgokhoz való egyszerű és közvetlen hozzáállását is bámultuk, s azt is, hogy milyen könnyedséggel találta meg s szedte föl témáit az utcán. Kinek jutott volna eszébe éppen ezeket az elesett embereket festeni? Balázs G. Árpád ugyan művelte már akkor a szociális témákat, de azok mások voltak, mintha mégsem lettek volna annyira kegyetlenek, mint Hangyáé. Hogy megcsodáltuk festeni tudását a fiatal magyar képzőművészek Népköri tárlatán is! Engem még csak Boschán György tűzifa-hasábjai tudtak annyira lelkesíteni, mint Hangya képei.

A háború megbénította a képzőművészeti életet is, de nagy volt az öröm, amikor a fölszabadulás után a városi vezetőség éppen Hangyát bízta meg egy rajztanfolyam megszervezésével. Őt ugyanis ebben az időben már egy egész festőnemzedék tartotta mesterének. A Figurális rajztanfolyam 1945 őszén indult, az akkori viszonyokhoz képest kiváló feltételek mellett. Festőállványt, rajztáblát, papírt és drapériát is biztosítottak számunkra, sőt fűtött szobát is kaptunk, ami nem kis szó azokban a szűk esztendőkben. Hangya roppant komolysággal vezette a csoportot, s két év alatt nem egy festőt nevelt ki. Ettől többet senki sem kívánhatott tőle. A rajztanfolyamról még csak annyit, hogy Hangya mindig egy olyan festőiskola megszervezéséről álmodott, amilyet Petar Dobrović, belgrádi tanára vezetett a fővárosban, s amit egyetemista éveiben maga Hangya is rendszeresen látogatott.

Művészetében ma a nagyméretű figurális kompozícióit kedvelem (egyik a szabadkai társadalombiztosító, a másik pedig a képviselőház falát díszíti). Hangya éppen ezekkel a festményekkel bizonyította, hogy ő nem aprólékos, nem a részletekben, hanem a dolgok egészében keresi és leli meg festői mondanivalóját.

PETRIK Pál

Hangya András rajza

KRITIKAI SZEMLE

KÖNYVEK

REGÉNYSZERŰ TÖRTÉNELMI GYÓNTATÁS

Burány Nándor: *Kamjanci Balázs*, Forum, Újvidék, 1977

Az utóbbi néhány évben szívesen idézgettük Szenteleky immár fél évszázados panaszát, miszerint ezen a „józan, sivár, kicsinyes, disznóhizlalásos" vidéken, ezen a „tespedt, művészietlen lapályon" nincs „semmi, de semmi emlék". Jólesett idéznünk, mert pátoszteli szavaiban egy kicsit mindnyájunk tévhitének ősére ismertünk. Nemzedékek váltották egymást irodalmunkban, eszmék ütköztek meg, ízlésformák csatároztak, a semmiből indulás képzete azonban a fokozatos polarizálódás ellenére csaknem egységesen sokáig fennmaradt. „Hagyománytalan irodalom a miénk" — hangzott el nyomatékosan az „áprilisi hidasok" köréből még 1960-ban is, majd nem sokkal később a feltörő új nemzedék kiáltotta világgá még nagyobb szigorral, hogy „vajdasági irodalom valójában nincs". Érthető hát, hogy amikor a hatvanas évek második felétől kezdődően irodalomtörténetírásunk mind több lappangó anyagot tárt fel a két háború közötti időszakból s megannyi adatot a vidék szellemi életének távolabbi múltjáról, jelentős helyzeti energiák szabadultak föl. Egy csapásra felerősödött az elérhető alapok megismerésének és köztudatba emelésének igénye, amely csakhamar az alkotómunka szféráit is áthatotta, hiszen a hetvenes évek elején íróink egy részének óhajára történelmi regényre írt ki pályázatot a Forum Könyvkiadó. A befutott, s azóta megjelent pályaművek azonban arról tanúskodnak, hogy a hagyományfeltárás imperativusának nem lehet akciószerűen esztétikai érvényt szerezni az írásművészet terén. Csöppet sem véletlen, hogy művükben egyesek óvakodtak túllépni a rokonok és ismerősök emlékeinek határain, hogy mások a történetiség kulisszáit csak a pannón idő élményének teljesebb kivetítésére használták fel, s az sem, hogy aki mégis feladatszerűen választott témát a múltból, bizarr idegenként kezelhette csak hősét, s lépten-nyomon a karikaturális korábrázolás útvesztőjébe tévedt. Mert az eleven belső kényszer nélküli elhatározást,

Hangya András M.D.K.

festőművész. Szabadkán él.

O.Sz.K. regiszter

Hangya András [Jestő :]

- [Megemlítve]. Ks. l.: Baranyi Károly

Szakolczay Lajos: Egyetemes érték és helyi érdekű hagyomány 1137-1143.

II.

XVIII.

5. december

12.

JELENKOR, Pécs, 197

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JAN 26
MAGYAR SZÓ

Hangya András

1021

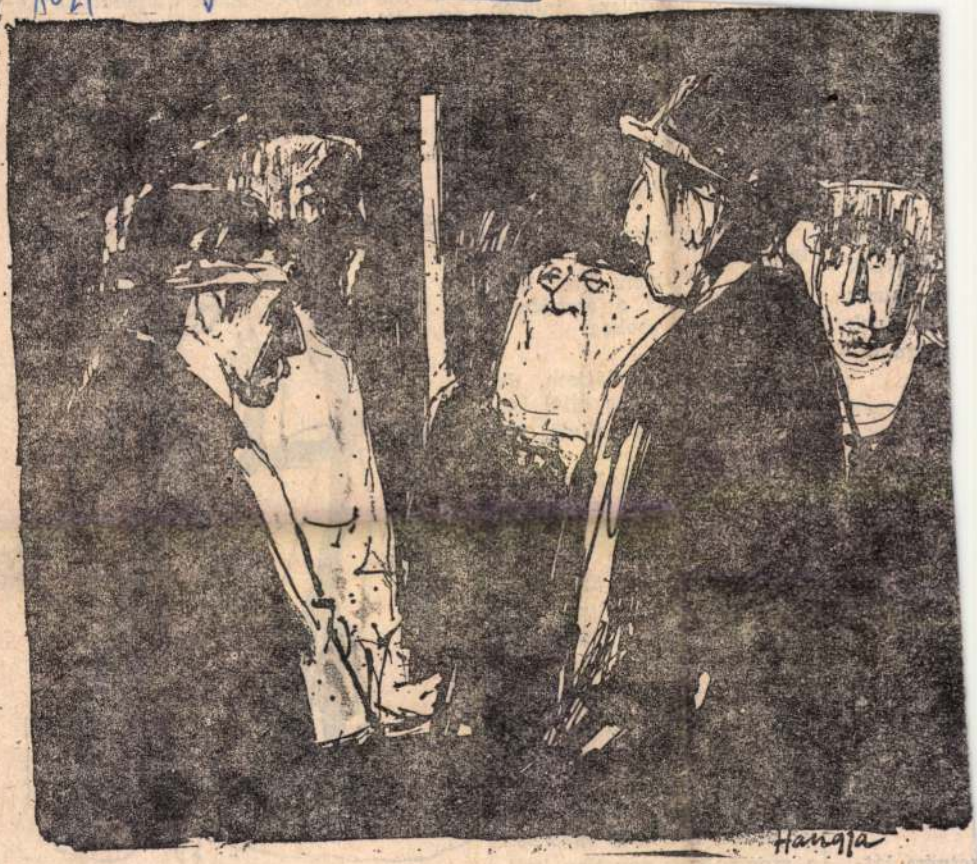

Hangya András rajza

Mit gondolsz, szakmája lehet annak sének, hogy ilyen jól

— Bankár.

— Akárcsak te.

— Akárcsak én. az öcsém megmutatta nökének a házát. Tud van a nappalijukban? kőkút.

— De ezt már tény találtad ki.

— A két szememmel láttam. Szökőkút a szobában. Éjjel-nappal csobog.

— Éjjel is?

— Éjjel nem láttam, de miért ne csobogna éjjel is.

— Nem tudnak aludni tőle.

— Ellenkezőleg. Megnyugtatólag hat az idegekre a vízcsobogás.

— Kipróbáltad?

— Nincs szökőkutam.

— Gondolom, nyitva hagyhatod a csapot a fürdőszobában éjszakára.

— Te csak csúfolódj. De ugye szeretnéd, ha a szexiboltról is mesélnek neked.

— Jaj, mesélj!

— Hát figyelj ide. Először is: abban a német városban a szexibolt az egyetlen bolt, amelyben angolul közlik,

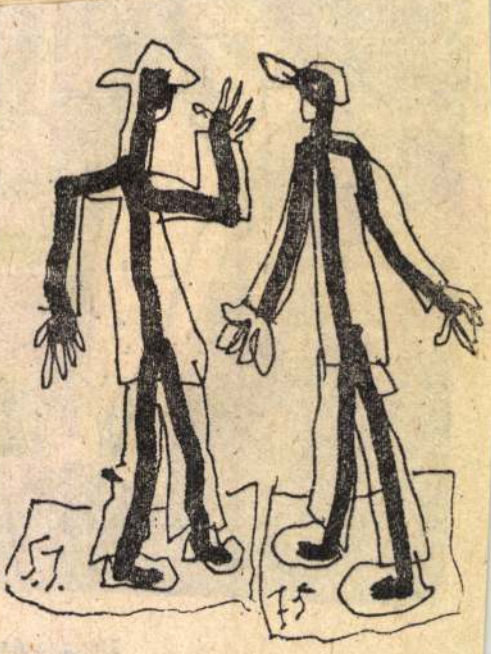

HANGYA ANDRÁS

Gajdos Tibor: Képzőművészeti élet a két világháború között Szabadkán.
A yerző Lindára, 1977. Szabadka

HANGYA ANDRÁS festőművész 1912. április 14-én született Moravicán, de már pár nappal születése után Szabadkára került, így gyermekkora és fiatalságának évei ehhez a városhoz kötik. Még gyermekként fizikai munkára kényszerül, később egy kereskedés inasaként igyekszik önmaga és édesanyja életét fenntartani. Tizenhét éves korában rajzolgatni kezd. Először ponyvaregények és képeslapok hőseit másolja, később környezetének hétköznapjait igyekszik megrajzolni, meglepő megfigyelő és rajzkészséggel.

Munkájára először a barátok és rajzolásait megbámuló szomszédok figyelnek fel, de 1933-ban a Napló egyik ismert ujságírója, Magyari Domokos meglátja egyik rajzát egy képkeretező kirakatában és annyira megcsodálja az ismeretlen alkotó tehetségét, hogy megírja azt a cikket, mellyel felfedezi és elindítja művészi pályáján Hangya Bandit. Azután nemcsak a műpártolók, hanem az egész újságíró élgárda is figyelemmel kíséri a fiatal tehetség kibontakozását. Szegedi Emil méltatásában „csillagos homlokú fűszeresinasnak" nevezi Hangyát. Munk Artúr riportot

csinál vele, Havas Károly pedig „Egy kép születése" címmel kétcsillagos cikket jelentet meg a Napló 1934 február 4-i számában, melyben többek között a következőket írja: „... Ilyen képeket Breughel festett... Úgy érezzük, hogy valamikor nagyon büszke lesz még Szubotica erre a tizennyolc éves (?) gyermekre..."

Egy szabadkai műkereskedő, Spitzer Sándor, Hangya mecenásaként jelentkezik. Bizonyos számú kép megfestése ellenében havi fizetést biztosít a fiatal festőnek. Így ennek a műkereskedésnek a kirakaába kerülnek az új művek, melyeknek sok nézője is akad.

Miután letölti rendes katonai szolgálatát a szabadkai Rotary klub ösztöndíjasaként a belgrádi Képzőművészeti Akadémiára kerül. Először Petar Dobrović esti aktját látogatja, majd miután a neves művész és pedagógus fölismeri igazi értékét, az akadémia rendes hallgatójává avatja.

Már autodidakta festői működése alatt több önálló kiállítást rendez Szabadkán, Zomborban és Becskereken, Az 1936 októberében megrendezett szabadkai kiállítása fejlődésének új állomását jelzi. De ezen a kiállításon még sem annyira felkészültségének előrelépését, mint a pezsgő nagyváros életének hatását kellett észlelni. A szociális motívumok, a nagyváros fényeinek és árnyainak ellentéte már tudatosan domborodnak ki képein.

Dobrović jótékony hatását viszont annál jobban érzékelhetik azok a rajzok, melyek Vajdaság különböző lapjaiban és folyóirataiban jelennek meg. A Népkör 1938-as kiállításán kiforrott művészként mutatkozik be Hangya, jóllehet tanulmányainak befejezésétől még távol áll. Különösen Flamm József, a Napló belgrádi munkatársának portréja demonstrálja az akadémián eltöltött évek nagyszerű eredményét.

A háború évei négyéves teljes kiesést jelentenek Hangya művészi fejlődésében. Megalkuvást nem ismerő alkata távoltartja a pesti iskolától — és annak ellenére, hogy pesti lakós, nem kapcsolódik be a magyar főváros képzőművészeti életébe.

A felszabadító háború befejezése után visszakerül Szabadkára, ahol másfél éven át az agit-prop számára dolgozik, esti rajz és festőiskolát vezet, közben részt vesz szabadkai és zrenyanini tárlatokon.

1946 őszén Zágrábba költözik, ott Ljuba Babić osztályában folytatja és fejezi be tanulmányait . Bekapcsolódik a horvát főváros képzőművészeti életébe, képei helyet kapnak a zágrábi Modern Galériában, de 1954—56 között alkotásait ott találjuk a jugoszláv képzőművészet reprezentatív kiállításán, melyet Lyonban, Bernben és Londonban mutatnak be. 1962-ben önálló kiállításon mutatja be kisebb alkotásait Nagybrittania fővárosa közönségének.

1965-ben Szabadkán rendez önálló kiállítást és ez alkalommal a város is meghajtja előtte az elismerés zászlaját. Októberi díjjal tünteti ki a művészt.

Hangya András a divatos áramlatokat leszűrve saját útját járva emelte művészetét európai szintre. Fejlődésének különböző állomásai alkotásain nyomon követhetők, de tágabban felfogott realizmusában mindig az embert és annak környezetét ábrázolta humanista hozzáállással.

Jelentősebb alkotásai a szabadkai társadalombiztosító és a Képviselőtestület helyiségeiben, a zágrábi Modern Galériában, a szabadkai Városi Múzeum galériájában, sok magángyűjteményben, így Újvidéken Nagy Ferencnél, Szabadkán Mladen Poljakovićnál, Franzer Istvánnál, Radovan Kujundžićnál, Kuti Gyulánál, M. Megyeri Istvánnál, Franzer Istvánnál, Gotesmann Tibornál, dr Szakács Györgynél és sok más vajdasági gyűjtőnél találhatók. Képei a világ más kontinenseire is eljutottak.

Irodalom: Enciklopedija likovne umjetnosti 2—3; Zagreb, 1962—64. — Andro—Vid Mihičić: Előszó a Hangya mappához; Újvidék, 1960. — Gajdos Tibor: A csillagos homlokú; Életjel miniat. 9. Szabadka, 1970. — Izložba živih likovnih umetnika u Petragradu; Petrograd, 1945 (katalógus). — Small Water Colours; London, 1962 (katalógus). — B. Duranci: Képzőművészeti alkotások Subotica 1945—1970; Szabadka, 1970 (katalógus).

Hangya András

Crteži Slice (16 db)

Forum - Novi Sad 1960

(mappa)

Hangya András

Gajdos Tibor „A csillagos homlokú"
(Hangya András életútja) c. könyvecskéje
az Életjel Miniatűrök 9. füzete
– a Szabadkai Munkásegyetem kiadása 1970 –

Hangya András festőművész

„Dokumentum: Oláh Sándor festőművész 50 éves munkássága" c. írása a „Magyar Szóban" jelent meg 1956. márc. 4.-én.

Híd, 1979. Május. 658-665. old.-on.

Hangya András, festő

a Hid köré csoportosuló ifjú képzőművészek 1938 évi szabadkai kiállításán a Népkör elnöke mondott megnyitó beszédet – emlékezik vissza Almási Gábor szobrászművész. – Hangya Andrásnak volt a legnagyobb hatása nemcsak ezen a kiállításon, hanem általában a Vajdaságban. Kiváló karakterérzékkel festette meg az élet elcsettjeit, az emberábrázolást sohasem mellőzte. Legtöbb művel ő szerepelt a tárlaton: „Kaszások" – „Menekülők" – „Utcarészlet" – „Anyám" – „Gond" – „Sárga ház" és több rajzát is kiállította. (említve).

Ács József: A munkásmozgalom, a Hid és a képzőművészek.

Magyar Szó, 1949. X. 30.

HANGYA András

Szij 1990 91. p.

Esti Hírlap 12.9.

Autonóm Akadémia

Csak a hetvenesek a világ?

Meglehetősen hosszú szakmai előkészítés után elkészült a Tudományos Akadémiáról szóló törvényjavaslat, amit ezekben a napokban terjesztett be a kormány a parlamenthez. E döntésben, a szakmai szempontokon túl, szerepet játszik az a körülmény is, hogy ez az esztendő egyben Széchenyi-jubileumév is. Az Akadémia első alapszabályát 1831-ben, százhatvan éve szentesítette a király.

A rendszerváltással szükségképpen előtérbe került a gondolat, hogy a korábbi törvényerejű rendeletet fölváltsa egy magas szintű, korszerű jogszabály.

Az Akadémia legújabb története azonban törést is jelentett, mert az 1949-ben alkotott törvény nemcsak jogosítványokat adott, de egyben „államosította" is az Akadémiát. Ez a szemlélet a legutóbbi időkig vissza —, háromévenként beszámol az Országgyűlésnek az Akadémia munkájáról, a magyar tudomány helyzetéről. A kormány évente tájékoztatást kap, de az Akadémia tevékenységi körét érintő kérdésben csak a testület véleményének ismeretében készülhet törvény. A kormány felkérésére az Akadémia köteles véleményt alkotni a tudomány, a társadalom és a gazdaság nagy fontosságú kérdéseiről. Bár ez utóbbi esetenként kisebb-nagyobb konfliktusokhoz is vezethez a végrehajtó hatalom és a szellemi autonómiájára kényes Akadémia között. (Példa erre a közelmúltból a múlt felelőseinek megnevezését szorgalmazó kormányzati kérés elhárítása az Akadémia részéről.)

A Magyar Tudományos Akadémiának hazai és külföldi tagjai is lehetnek. A hetvené-

HANGYA András festő

beszélgetés Sebők Zoltánnal

ÉS 1994. jan. 21. 7.

A Ratio Educationis és hatása az
A rajziskolák szerepe a kézmüves
Akadémiai vagy másféle továbbképz

Az oktatás másik, alacsonyabb
sége miatt hatékonyabb formája a
sitotta egységes világi iskoláztat
megszerzésük fontossága az oktatá
ugrásszerüen növekedett. Számunkr
rajzoktatása, a rajziskolák intéz
egész országra, sőt a teljes Habs
/A szomszédos országok oktatása i
re még kidolgozatlan/. Az ismeret
terjedése olyan tudást nyújt a fi
szakmai tájékozottságát, forma-és
hatékonyabban biztositotta. Ez az
nyújtott a különféle művészeti ip

Hangya András

Bányai János: Hangya András bizonyossága.
= Létünk, 15, 1985, 1. 185-188. ill

Hangya Andrei

Lévay Endre: Művészetének vonala kiindulópontjára mindig visszatér. = Üzenet. 15, 1985. 1. 43.

HANGYA András

BORDÁS Győző = Hangya András halálhírére =
Híd, 1989/2. 257-258.
ill.

XX-12-45. u/ Mestersek

ludy Társaság. Toldy 1838-ban, „e társaság I. köz
Társaság keletkezése című dolgozatát.[65] Ismét el-
- az „alapmondat", miszerint „őt épen egy fénye-
,[66] de ekkorra már előálltak az előzőekben csak
k": a Társaság. A beszéd lényegi, Toldy által *hi-*
mazó" Társaság létrejöttének megerősítése (nem
igazgató már beszélt),[67] és szó szerint *Kisfaludy*
ak" laudálása volt.[68] Szempontunkból legfonto-
ióját végigkísérő félmondat, amely az *egy név*
értelmére vonatkozott (óvatlanul vallva *alkalom-*
or sem tekinthetett): „*Elég, hogy ő élt* (...) s oly
égisze alatt barátai szerencsések voltak (...), nem
emet, emlékkel tisztelni."[69] Toldy későbbi, igaz-
munkavégzés keretei közé tartozó további beszé-

öbbi, már a Nemzeti Színház-beli, Kisfaludy-
t mutatok be (ezekről bővebben szintén a követ-

HANGIA András

Béla DURANCI · A miniatűr forma nagysága =
Híd, 1989/2.
262-263. ill.

XX. 12. 45. a / Mesterek

nyaként értékelve azt: „Szent lesz előtte a hely,
elhunyta fölött sütött; kedvtelve csügg képén, az
szavait, nemes tetteiről gyakran és lelkesedve be-
Músák kedveznek, megzengi őt országos énekek-
beszéd fogalmaihoz nagyon hasonlóval, az „irigy-
logy akadt (a Harsányi-féle „lavina" hatására fel-
n tűzni gúnyt nevéhez" [t.i. a ki nem mondott ne-
a Kisfaludy Társaságot, mint a szoborállításnál
tatta – a szobrok romlandóságát bizonyítandó,
at, pl. villámlást emlegetve[57] –, ugyanis létezik:
saságok."[58] Majd kifejtette, beszédének ívét a
olytatás gondolatát, mely irányadó a „társulatok-
hordozzák, szellemöket képviselik, törekvéseiket
zt, mi homályos sejtés gyanánt lebegett előttök,
zetik: [melyekben] az elhunytnak emléke legál-
többan vagyon bizosítva."[59]

amar kiheverte a kultikusnak *látszó* nyelv, de a

HANGTA András

TOLNAI Ottó : Hangya halála = Kid, 1989/2.
259-261. ill.

XX. sz. 45. n / Mesterek

(...) hamvaiban meg fogják vigasztalni!"*

unk, még 1831-ből, a Kisfaludyt érintő kultikus
éd *Kisfaludy Károly felett* címmel, 1833. április
beszédét.[60] Toldy részben ezúttal is életrajzi és
sfaludy munkásságát, nem mulasztva el az előb-
olatba hozni. Emlékbeszédének újdonsága azon-
us hagyományos rétegéhez csatlakozott akkor is,
t szövegekhez, legelőször Kisfaludy korai halálát
művét beteljesedni, hozta szóba: „[Kisfaludy Kár-
át, másoknak hagyva a gyümölcsözés szebb ideje
gy Toldy, mint kicsit körülményesen felvezette,
tala is művelt –, „érzelmes" (biografikus)

In Memoriam Hangya András

1912 - 1988 =

Hid, 1989/2.

255 - 263. ill.

is."[47] Ez az igencsak spekulatív me
ugyanis nem tett mást, csak Toldy e
– már idézett – mondatát szőtte to
hasznos, mely megbecsülhetetlen
munkálkodnának a helyett, hogy ne

Egy rendkívül rövid második be
harmadik közülés bevezető beszéd
netet kiváltó előadásról a Társaság
„Fáy az 1840. febr. 6-i közülésén f
sultságában kételkednék."[51] Valóba
enyhébb jelző talán az, hogy –: kü
kétely fogalmai nyilvánosan, mégpe
be, onnét immár kiirthatatlanul, a
operált, ezúttal a „kétkedés" és „hál
gerincét pedig, ismét csak nem füg
hermeneutika adta. Ebben a konst
Toldy-féle beszédek oly nagy hang

HANGYA András (1912 - 1988)

HERCEG János: Levél a mennyországba =
Üzenet, 1989/2. 108 – 110.
ill.

XX. sz. 45. n / Meskesek

HANGTA András

GAJDOS Tibor : „Vajdaság Goyája" =
Üzenet, 1989/2.
111 — 112. ill.

XX. sz. 45. n / Mesterek

Meghívó

A borítón:
Beágyazódott mag-o-zat
50x70
tus

Hangyási Attila
Karcag, Dózsa Gy. u. 45.
5300
T.:59/312087

A Szolnok Városi Művelődési Központ
szeretettel meghívja Önt
1994. november 11-én (pénteken) 17 órára

Hangyási Attila

Egy Más Világ

című kiállítására

Megnyitóbeszédet mond:
Tóth Sándor
textilművész

Szintetizátoron közreműködik:
Papp Tibor

A kiállítás megtekinthető: 1994. nov. 30-ig
a Városi Művelődési Központ
II. emeleti Galériájában,
naponta 13-18 óráig.

Hangyász Ferenc

1889. Budapest.

1. Tanulmány fej. Olajf. 80 ft.

Téli kiállítás 1889/90.

Hangyász Ferenc festő Budapesten. Az OMKT 1889-90. évi téli kiállításán Tanulmányfej c. olajfestményével vett részt.

~~Unasir V. 192~~

Hangyás Ferenc

~~Hainor Ilona~~

Ernst CXIX. 1931 szept. örnyt

Morfium
Toilette
Lájok
Pihenés
Mélón
Koupos.
Csélet
Dunai halász
Balaton tájkép
Lovas " "
Fehérbeszűrés nő
Koncert
Pórás baba
Aja és marmara

Fa Tm

1932. máj. 131. sz. jub.
Lányok
Pihenés

Hangyás Ferenc

Gerchfey
Csendélet

Hangyász Ferenc

1901/2. téli kiáll-
nemzeti Szalon

Csendélet, dajf. 120 Kor

Szatmári János, sanitó V. 61.

Hanhan János

festő

Lotharingiai Ferenc és Mária Terézia archéje fentitőt Zólyomvármegye székházában Besztercebányán

Jurkovich Emil =

Besztercebánya és vidékének kalauza.

Besztercebánya [1902]

69. l.

MDK

Haniczky Béla ács

Mayer József, kioszk

Belv., Országút 15., Zrinyi kávéhár előtt

1863. —

MDK A-II-1/948.

Hangyász Ferenc MDK

Tanulmányfej, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Ø

Harrics Ferenc

harangöntö

1. élete

Csikvári Ungvár

Személyi adattár

72. hasáb

Hanig Miklós MDK

építész

irányitásával
folyik az Országház sérüléseinek pontos felvétele és a részletes helyreállitási terv elkészitése.

G e r ő: ÉpMüe 412.o.

Hanik András

könnüvesszegéd

XVIII. 27

l.

Birógernyeszegi

31. l.

Győr.

A középtért elfoglaló v
hajó halad el, a háttérben a
térben pedig balra a domb tet
get a kezeiben lévő kosárból,
kozva. Felirata a vár fölött:

Raab.

fölül középütt: Viel Köpff vi
a kép alatt: Qvot sunt mortal
Una datur nunqva
legalól: So viel Köpff hier a
So viel seynd auc
Nach eines willen ge
Mann im gemeinen

Rm., mér. a rl. 9.

Meisner: Thesauro
140-95.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1935. október hó 19-én (szombaton) délután fél 6 órakor a Magyar Nemzeti Múzeum Baross-utcai előadótermében (VIII., Baross-utca 13.) tartandó

SZÉKELY BERTALAN-EMLÉKÜLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

Elnöki megnyitó.

Dr. Szentiványi Gyula: Székely Bertalan emlékezete. (Vetített képekkel.)

Utána választmányi ülés.

Gerevich Tibor
elnök.

Vendégeket a Társulat szívesen lát.

M. D. K.

HANIK Mátyás festő

1790 Kocskóc Mindenszentek oltárkép

Garas XVIII. sz. 178, 222. l.

Hanik Mátyás

festő Trencsenben

1790. festette az alábbi templom főoltár képét, mely a Mindszenséret ábrázolja.

Balogh Ágost

A kócskóci plébánia története. Magyar Sion. 1866. IV. ef. 200. l.

Fentitül uszonott még két kisebb kép és a szomszéd viszolai egyházi képe, melyek régebbiek a fenti képnél. u. o.

Hanik Mátyás

Kocskócz. Mindszentek képe a főoltáron s több más kép Hanik Mátyástól 1790. vagy általa vestanrálva.

Balog Ágost – A Kocskóczi plébánia története – M. Sion. 1866. 194. 273 l 1865. 634 l

Nagy Iván Szaradok 1874 84 ??

Gesecze. A mindszentek 921 l

Hanik Mátyás

festö

Trencsenben 1790 Körül.

Tehdy maloval obraz všech svatých pro hlavní olsář pro kostel v Kočkovcích (stolice trenčanska)

Thieme-Becker

XV. 588

Toman

180. l.

Hanik Mátyás

egyháztörténeti festő

Trencsén városában a XVIII. Század vegén. Egy képe, mely a mindszentenet ábrázolja, a trencsen megyei kocskóczi egyház fiolták lát-ható, ily alaírással: „Invenit et pinxit Math. Hanik Trenchinii 1790." Ugyanott még több kép is van az ő nevével jelölve; azonban az egyház mostani lelkésze a képeket régiebbeknek és Hanik Mátyást a fölirat dacaré csak restaurator-nak tartja.[1]

1) Magyar Sion. 1866. 200. l.

Nagy Iván. Magyarország képzőmi-vészek a legrégibb idektől 1850 ig. Századok. 1874. évf 84. l.

Hanik Mátyás ~~magyar~~ festő. A ~~XVIII. szárad~~ 18. sz végén Trencsénben élt. 1790. ~~[illegible]~~ festette a Kocskóczi (Trencsén-m.) templom főoltárképét, mely a mindszenteket ábrázolja. Ugyanebben a templomban több régi képet restaurált.)

(Magyar Sion 1866 200. l., Századok 1874 84. l.)

Hanik Mátyás

festő

Mindszentek képe

1790

Kocskóci (Trencsén

vm.) rk. templom.

Inul

M. ott több fest-

mény fentitől.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Hanik Mátyás

festő

Trencsén 1790

l.

Gereczefalkepek

532. h.

fentitöl a kocs-
kóci rk. templom
főoltárképe

Kengyelek III - 221

Hanik, Mathias
festő, 1790 Kocskóczi és viszolai oltárképek

Balogh Ágost: A kocskóczi plébánia története.
Magyar Sion, 1866.
194-203. l.
273- ".

Ø Hanisch Aut

1881. Bpest - epitén

Cui és lakszegzés Franklin

Pseudoconnitatenses V. 253.

Hanisch Mátyás

festette Kalocsán, 1800-ban Katona István jezsuita szerzetes (1811+) képmását; az olajfestmény a kalocsai prépost kanonoki lakásban látható.

Velics László: Vázlatok a magyar jezsuiták multjából, I.-III. kötet, Budapest, első kötet 1912

181.

MIK

Hanitz Emanuel
volt komáromi épitési fizetőmester

2370. 688 7.

1601 ápr. 12. Mátyás fhg. kimutatás kér a kamarától Hanitz részére 1596 szept 1 - 1598 márc 31 közt folyósitott összegekről.

238.o. 703. sz.

Bottló Béla: Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből.
Müv. Ért. 1960. IX. évf. 3. sz. 237-244.old.

Hanius Mihály

ötr.

l,

Kőmagyötvi.

1238. sz.

1238

MH G

Michael Hanius, e. 1672, avagy — *oder*
Michael Hetzeldorfer, e. 1686.

a) Patena. — *Patene.* — „1686."
Ev. egyház, Medgyes — *Ev. Kirche, Mediasch.* Roth : 250, 710.

b) Mellboglár. — *Heftel.*
† Gyárfás Tihamér dr., Brassó — *Kronstadt.*

Hanka Gyula

Részt vett a Művész az iparban c. kiállításon (Ipar-művészeti Múzeum, 1972 december).

Fekete Győrll megnyitóbeszéde; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 27. l.

Hanke I. Ernő

Egy modern festőt és munkáját ábrázoló karikaturát készitett a művész.
Repr.

Délibáb, Bp. 1935.nov. 9. IX. évf.
46. sz. 95. lap.

Hanke Kajetán

hirhedt bécsujhelyi restaurátor az 1890-es években. Valószínűleg ő tette tönkre a fertőrákosi ok templom Krisztus mennybemenetelét ábrázoló oltárképet is

Csatsopronkörnyék 91. l.

M.D.K.

Hanke Károly: gjöngjösi sárga rézmüves

1845-ben szerepel a városi összeírásban.

Heves megye müemlékei I-irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Mercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 337. old.

Dr. Hankis János, az orvos írók- és Képzőművészeti Körének elnöke

1984.VI.lo. Petőfi 14,oo/Z

Erről beszéltünk

- Dr.Hankis János, a kör elnöke. Ez a kör tulajdonképpen mit ad a tagjainak?

- Fórumot ad, baráti találkozásokra, és ennek keretében természetesen mindenki beszél a saját tevékenységéről, és egy igen kellemes baráti légkör alakult ki évek folyamán köztünk.

- Mire van lehetőség a kilépésre, tehát egy tágabb közönség elé?

- Ezt többször megpróbáltuk, tárlatokon, azt mondhatom,hogy

teljes sikerrel, irodalmi rendezvényeken is, éppen most ez a kaposvári rendezvényünk is mutatja, hogy meglehetősen nagy érdeklődés volt.

- Van-e arra mód, hogy esetleg valahol, valamilyen olyan helyen, ami kapcsolatban van az egészségügyel végül is, egy állandó kiállitási lehetőségük legyen a kör tagjainak, illetve állandó publikálási lehetőség?

- Hát most egy nagyon jó ötletet adott, ami nekünk nem jutott eszünkbe, ezen gondokodni fogunk.

HANKE Károly gyöngyösi sárgarézmives, aki a város 1845. évi jegyzékében, mint ott müködő iparos kerül összeirásra.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

HANKÉ L. Ernő

1931-ben Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Rétl: Nagybánya.. Bp. 195-. 340.l.

Hanki J. Jenő

"Rádió részletre" cimmel tréfás jelenetet illusztrált.
Repr.

Délibáb, Bp. 1934. nov. 3. VIII. évf. 45. sz. 96. lap.

HANKI MIHÁLY, asztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban. Terézvárosi lakós. -Helyrajzi szám ~~1138~~ 1139. -Segédek száma --. Összeirási szám 3220. 44.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

AZ IPARMŰVÉSZETI MUZEUM ÉVKÖNYVEI, XIII. 1971.
Népmüv. Propaganda Iroda, Bp. 1971

Hankiss Elemér,

a MÉSZ Mesteriskola Elbadása.

VI. ciklus 1980-82.

Hankiss Elemér; Értékrend.

VII. ciklus 1982-84. Tudatzavarok és hiányosságok a mai magyar társadalomban.

Magyar Építőművészet, 1984, 1-2 szám 5-old.

MDK

dr. Hankiss János

Grand Prix-vel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiallitason.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Hankman Márton

építőmester

Wenzel
. 421. —

középkori egyház áll; a tar...
restaurálta; a bodrogkeres...

Wenzel. VI
IX. 34. XII. 12. —

az alábbi mű bírálatában
Kemény L. Arch. Ért 1907.
Ujf. XXVII. → 374. l

Lásd:

A kassai százéves egyház
megye történeti névtára
és emlékkönyve. Kassa.
1904.

Hankman Márton

építész

Tarcal, 1615-

fordult.

A kassai százéves egyházmegye történeti névtára és emlékkönyve. II. Kassa 1904. (671 l.)

Hankman Márton.

A Tarcal-i (Zemplén vm) plébánia tpl. torony felsőbb része sjabb (mint az alsó) és valószínűleg ennek építésére vonatkozik az a latin felirat, mely az egyik támasztó pillér felső részébe van vésve: „Ismerd meg temmagadat. A mű mestere Hankman Márton 1615. évi május 16-án."

Hankman Márton építőmester. 1615. restaurálta a tarcali templomot. (A kassai százéves egyházm. tört. névt. és emlékkönyve. Kassa 1904.)

~~Ujvidéki népkrt. V. 61.~~

Hanko

ács

Besztercebanya

1382

Ipolyi

Szaradok

1874. 613. l.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

titkár

Helyben

II. Arena út 41.

KÖNYVBARÁTOK KIS KÖNYVEI

Évi előfizetése 5 kötetre 10 P.

2. **Hankó Béla:** *Vizen és vízparton.* A szerző eredeti rajzaival. A vízivilág ősi életének színes rajza Dél-Albánia mocsaraiban és a Balatonon. Fvk. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

3. **Tamás István:** *Szabadkai diákok.* Szénásy György rajzaival. Az elszakított területi magyar diákok küzdelmes életútja derűs epizódokon és szenvedésszülte könnyeken át. Második kiadás. Fvk. (Bolti ára 2·50 P.) **Pontértéke: 6.**

5. **Szondy György:** *Testvérke naplója.* Helbing Ferenc rajzaival. Egy Hollandiát járt magyar lány édes-bús életregénye. Ak. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

6. **Tamás István:** *A szegedi pedellus.* A francia megszállás alatt álló Szeged diákjainak megható küzdelme a kémkedéssel vádolt öreg pedellusért. Haranghy Jenő rajzaival. Ak. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

7. **Lambrecht Kálmán:** *Herman Ottó élete.* A legnagyobb magyar természettudós életének, küzdelmeinek és sikereinek regényes története. Számos képpel. Fvk. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

9. **Fábián Gyula:** *Különös háború.* Fábiánné Biczó Ilona rajzaival. A termeszek és vörös hangyák harcának a tudós alaposságával és a virtuóz író készségével megírt izgalmas regénye. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

10. **Madarassy László:** *Művészkedő magyar pásztorok.* Horváth Jenő rajzaival. A csonka ország területén felkutatható magyar pásztorművészet bemutatása. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

11. **Átányi István:** *Északi hűség.* Horváth Jenő rajzaival. Színtiszta művészet, páratlan nevelőérték, pedig — diákdetektívregény. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

12. **Méreyné Juhász Margit:** *Meótiszi ének.* Csikós Tóth András rajzaival. Az első magyar őstörténeti tárgyú ifjúsági regény. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

13. **Kalmár Gusztáv:** *Lángoló tengerek.* A világ legnagyobb tengeri csatáinak lebilincselő leírása. Gyulai Ádám rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

14. **Orbán Dezső:** *Fiúmei kaland.* Meleghumorú, megkapó diáktörténet, hátterében Nagy-Magyarország egyik legérdekesebb városának, Fiúménak képe. P. Laczkovich Zsófi rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

15. **Fábián Gyula:** *Hej Rákóczi, Bercsényi, Bezerédj!* Remekbe írt történeti regény a kurucokról. Horváth Jenő rajzaival. (Bolti ára kötve 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

16. **vitéz Faragó Ede:** *Tarlótűz, tábortűz.* A kiváló cserkésztiszt nagyszabású regénye. Hőse egy magyar cserkésztiszt, háttere a világháború, alapeszméje a diadalmas cserkészgondolat. Azbej Imre rajzaival. Vk. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

17. **Orbán Dezső:** *Az én földem* című könyvében a kiváló író megint új oldaláról mutatkozik be. A munka és az akaraterő himnuszát írta meg regényében. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

18. **Somfay Margit:** *A félhold árnyékában.* Történeti regény a Rákócziak Erdélyéről. Peéry Béla rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

19. **Tamás István:** *A citromgárda.* A kiváló író új regénye a nagysikerű Szabadkai diákok szereplőiről. Horváth Jenő rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

20. **Szentiványi Jenő:** *A kőbaltás ember.* Regény a Bükk hegységeiben élt ősemberek életéről. Sebők Imre rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

21. **Buday Géza:** *A krasznabecsi háború.* Humoros, melegszívű diák- és cserkészkalandok. Sch. Kovács Kálmán rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

22. **Orbán Dezső:** *Szent István barbárjai.* A kiváló író mély bölcseségű történeti regénye. Horváth Jenő rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

23. **Honti Jenő:** *Kis séták a nagy természetben.* A népszerű ifjúsági író első könyve a Könyvbarátok Kis Könyvei között. Sárosi Ödön rajzaival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

24. **Zubor István:** *Mégis ötödikes leszek!* Mély szociális érzékkel és nemesen finom részletekkel átszőtt regény. A szerző fényképillusztrációival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

25. **Fertsek Ferenc:** *Pubi és a körülmények.* Ez az ifjúsági munka, melyet mindenkinek el kell olvasni, aki ifjú, aki szülő, s mindenkinek, aki számára jelent valamit az ifjúság. Janovits István illusztrációival. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

A KÖNYVBARÁTOK KIS KÖNYVEI

Évi előfizetés 10 pengő.

1938/39. évi programmja.

MÁR MEGJELENT

1. *Fertsek Ferenc*

Pubi és a körülmények

2. *Zubor István*

Mégis ötödikes leszek!

ELŐKÉSZÜLETBEN!

3. *Dénes Gizella*

Az ország katonája

Lelkesítő, példamutató történeti regény.

4. *Tamás István*

Diákinas

A kitűnő szerző új regénye.

5. *Kenyeres Imre*

Rejtelmes irodalom

Nagy érdeklődéssel várt könyv, mely „bevezetést" ad az irodalomba.

Az egyes kötetek bolti ára P 3·80

Hankó Béla

2. **Hankó Béla:** VÍZEN ÉS VÍZPARTON. A **szerző** eredeti rajzaival. A vízivilág ősi életének színes rajza Dél-Albánia mocsaraiban és a Balatonon. Fvk. (Bolti ára 3·80 P.)

Pontértéke: 6.

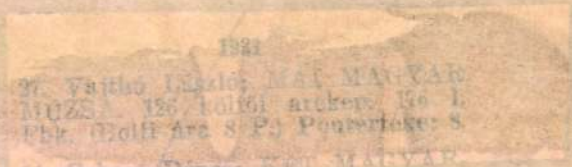

Hankó Béla

2. **Hankó Béla:** *Vizen és vízparton.* A szerző eredeti rajzaival. A vízivilág ősi életének színes rajza Dél-Albánia mocsaraiban és a Balatonon. Fvk. (Bolti ára 3·80 P.) **Pontértéke: 6.**

2. március 1939

Hankó Béla

Könyvbarátok kis könyvei. 1933

elégge gyenge, sőt dilettáns rajzok.

2. VIZEN ÉS VÍZPARTON

Írta: **Dr. Hankó Béla. Ilosvay Lajos** *ajánlásával és a* **szerző** *eredeti rajzaival.*

A vízivilág ősi életének színes rajza Dél-Albánia mocsaraiban és a Balatonnál.

ÁRA: 3·80 P

VBARÁTOK SZÖVETSÉGE

YI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

szépségével, mai-napi
madaraival. Megismerk
Balaton fenséges és zor
vel, félelmes viharaival,
keletkezésével, történet
res jegeshalászattal, az
kelő madarak családi é
egy vadruca-család bá
vel.

Ø Hankó Béla dr

Zoológus, nem művész
maga illusztrálta

Vizen és vízparton
c. könyvét

Bp. 1930-as évek

Könyvtáramban

)ntormo (Carrucci).

25-én v. 26-án. Eltemetették
2 január 2-án.

ultan, tojásdad medaillonban
vállaira omló haja, szemöldöke
sza és szakálla őszbevegyült.
rtja össze. Felirata a bal váll
arij 1556 sepultus in Ecae

. — Lelt. sz. 1217. — Vétetett
700 lirán (634·20 K). — Elszá-
1 (246–95). — Az elszámolásra
1895 november 28-iki 81301
elszámolást elfogadta az 1900
0) és az 1901 augusztus 26-iki

lajstr. 13. l. — Verzeichniss

III
56 (1217)
645 (422).

56

Hankó Béla III. évf

festményének reprója Svaby Lajos
„A festő dolga, jegyzet a festőképzésről"
c. cikkének mellékletében.

– A cikket lásd: Svaby Lajosnál –

Mozgó Világ 1980. április

Hamvas Béla

Vízen és vízparton c. kötetét maga illusztrálta.

(Könyvbarátok Kis Könyvei 1933)

Budapest 1982/11

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Hankó Béla

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Aradi Múzeum

1983 SEP

1021

Hankó Béla rajza

(ők m
kon v
teker
Egy-e
egyre
nekar
lehelő
keztü
a langyos padozaton, hogy a „mindenki a fedélzetre!" riad
készületlenül ért bennünket. Hanyatt-homlok kapaszkodtu
a függőleges vaslétrákon. H. G., a Hemingway-szakállas harsc
félúton ocsúdott: hangszerét lent felejtette a melegedőben. Vis
nia lehetetlen — a létrán alatta törtetnek felfelé a janicsárok —
fenyegetően közeliek már a végre jó ütemben érkező úszó st
nyei. Nincs más megoldás, kitűnő művészünk pillanat alat
hangszer nélkül beállt kottapultja mögé — már be is int a kar
valamennyien kipirult arccal vonunk, fújunk, ütünk. De amik
bizonyos exponált pozanos átvezető részhez érkeztünk, a vez
mester a partitúrából felpillantva a látványtól egyszeriben
kísértethajóján érezte magát: barátunk száját csücsörítve dü
témát, s közben ökölbe szorított jobb karját könyékben ádá
hajlítgatta az üres levegőben, a hangszerjátékát imitálva. Ne
a mellettünk elsuhanó forgatócsoport tagjai észrevették-e a
epizódot vagy éppen a temperamentumos, kifejező játékmodor
ív hatásának tudható be — mindenesetre ez a felvétel kerü
elfogadásra. Partra szállva csak egyet sajnáltunk: kár, hogy
a kép mellé nem rögzítette barátunk egyszemélyes zümmögő
kórusát.

Udv

Hankó

magyar ötvös Bécsben

XVIII sz.

cród

Horváth Hentpéteri

207. l

l.

Horváth Henrik =

Magyar ötvösök Bécsben.

Historia: 1930.

Hankó Ernő Zsigmond

ötvös Bécs

lásd

Horvmagyötv Bécsben

5. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR KIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NEPÚJSÁG
Békéscsaba

1969 JUN 15
1021

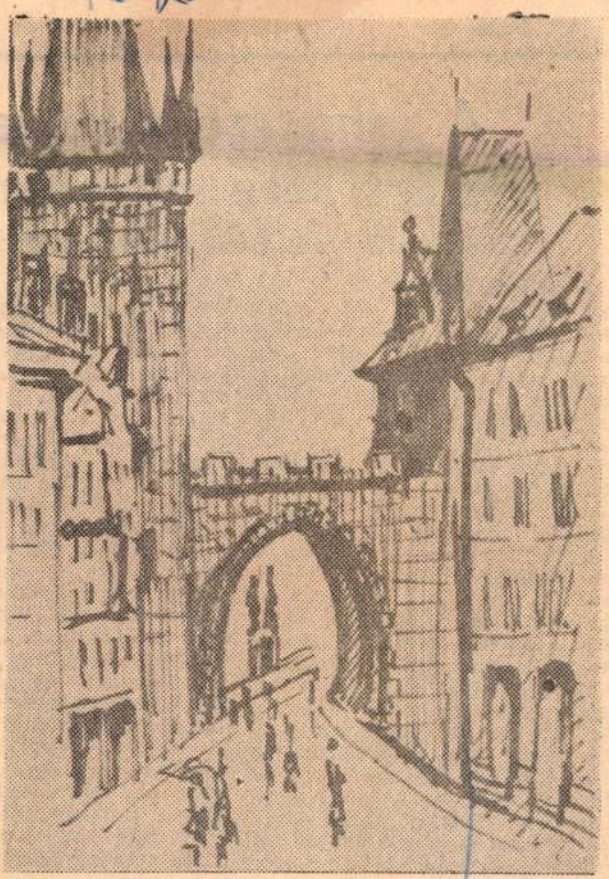

Hankó Ilona

Hankó Ilona **Prága**

és értésére nevelnek

Látogatás a Békési Zeneiskolában

A belépőt virágos udvar, bokrok zöldje, kerekes kút, sziklakert, gondosan nyírt bukszusok fogadják. A látogató úgy érzi, hogy egy kedves családi házba látogatott. A szobák díszítése, a magyaros, hímzett terítők, a táblók, a korábbi szereplések emlékei, fotók, plakátok, a „zenei kukkantó" híradója, a falra akasztott díszes, faragott székely furulya, a kedves gyerekrajzokkal díszített vizsgalapok mind-mind fokozzák az otthonosság érzését, s megértetik a vendéggel, miért olyan kedvelt a gyerekek és a szülők körében a Békési Állami Zeneiskola. Az intézmény fiatal igazgatója Fejes Antal, ő bábáskodott az azóta igen népszerűvé és ismertté vált iskola megszületésénél. Elmondja, hogy az 1965-ben alakult, 125 növendékkel kezdő zeneiskola már a következő tanévben ötven diákkal szaporodott, s hamarosan — a békésiek sürgető kérésére — ismét kérvény ment a minisztériumba: engedélyezzék a létszám további bővítését. Jelenleg 225 tanulójuk van, akiket kilenc főhivatású, lelkes pedagó-

évkor négyest kaptam. utolsó kérdésre, hogy kívánságod teljesülne, — többek közt így vál gyon szeretnék egy zon vább lapozva durcás-k fiú, Lipták Attila néz általános iskolás: „Én szeretem a legjobban. zongorázom, s az idei versenyen az első hely el. Legkedvesebb z Bartók Béla. Szívese lok másokkal is, Szűc Rebikov Cseh táncát, nyival Haydn-t játszo venc időtöltésem a zon vasás és horgászás. akarok lenni, és sze zongorát." Az idézett hoz nem kell kommen

Június 13-án zárták es tanévet a Békési Á iskolában. A tantestül gének, pedagógusainak szeretettel végzett mu zolta a növendékek ge, technikai tudása. ségük legnagyobb mégis a zene iránti felkeltése, a zenei

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Hankó Ilona 1902 [illegible]

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

Hankó Ilona Csendélet

Hankó Ilona

telepe kőművesek mellé segédmunkásokat és kazánfűtőket vesz fel.

A 8. számú Autóközlekedési Vállalat (Békéscsaba, Szarvasi út 87) felvételre keres érettségizett férfi munkavállalókat. Jelentkezés: a munkaügyi csoportnál.

A Felsőnyomási Állami Gazdaság (Telekgerendás) központi tehenészete, tehenészeket és takarmányosokat keres azonnali belépéssel. Lakás munkásszálláson, étkezés biztosítva.

felv

ít meg,

sárol!

sain tárolt felesleges
zati és épületgépészeti

25—

áre

kiár

A kifutott géptí
hatók.

MEZŐGAZDASA
BÉK

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Hankó Ilona
BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1021

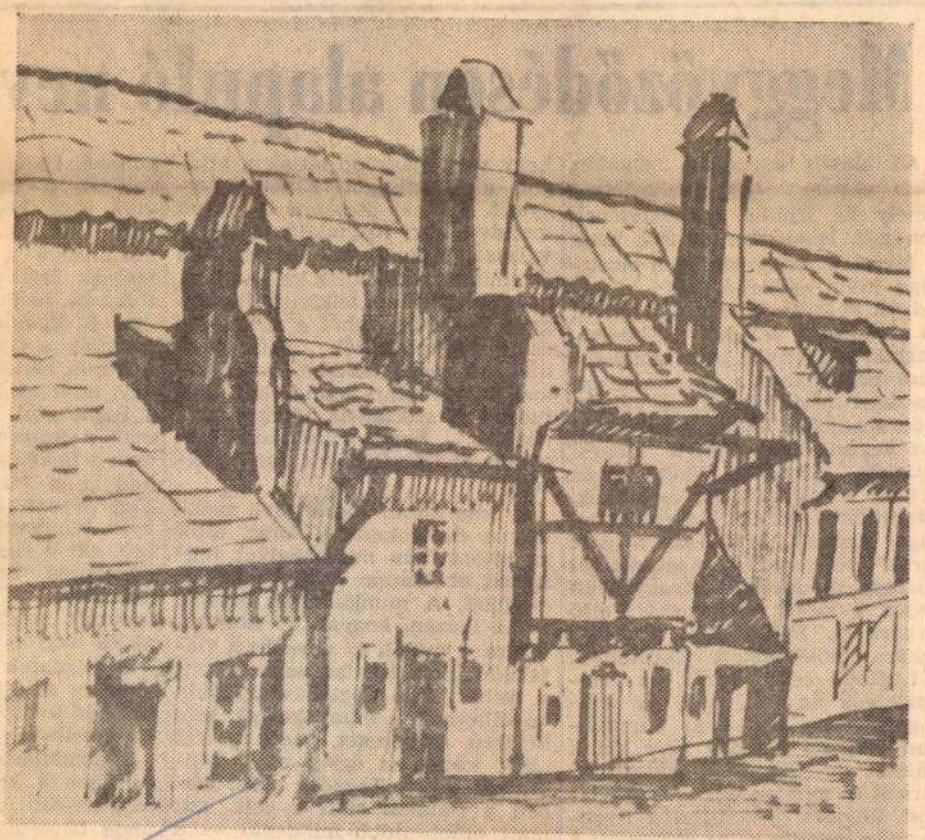

Hankó Ilona

Prágai utca

Meggyőződésen alapuló neve

Az elmúlt napokban Gyulán részt vettem egy értekezleten, amely az ifjúság nevelésének gondjait, lehetőségeit vitatta meg. A járási tanács végrehajtó bizottsága hívta egybe a járás községeinek politikai, gazdasági, állami és társadalmi vezetőit. Elmondhatjuk, hogy ilyen összetételű fórum megyénkben a járások között elsőként mérte fel a tíz évvel ezelőtt megjelent kormányhatározat óta végzett ilyen irányú tanácsi munkát. Amellett, hogy részt vettek a községi tanácselnökök, párttitkárok, az értekezlet fontosságát növelte, hogy azt a párt járási végrehajtó bizottságával közösen rendezték. Arany Tóth Lajos, a járási pártbizottság első titkára és Barna Pál, a járási tanács elnöke tartott referátumot.

Legfőbb célja ennek az értekezletnek az volt, hogy az ifjúság körében végzendő munkákban hogyan tovább? Erre adtak választ az elkészített intézkedési tervek és mindaz, ami ott elhangzott. Röviden összefoglalva ilyenformán mondta ki az értekezlet a teendőt: nagy gondot kell fordítani az ifjúság proletárinternacionalista [illegible] hogy van, másképp látják a világot, a hazafiságot. Kinek higgyek? A tanár dicséretére legyen mondva, hogy megtalálta a helyes választ. Viszont van ez fordítva is, amikor a szülőknek kell helyre hozni a gyermek lelkivilágát. Nagyon sok függ tehát a nevelő, a szülő egyéniségétől. Mit ér a magunk meggyőződése, ha fiainkat, leányainkat, tanulóinkat nem tudjuk a szocialista világnézetre nevelni. Ennél a kérdésnél nagyobb önvizsgálódásra van szükség!

A vita során merült fel azoknak a fiataloknak a sorsa, akik az iskola után munkahelyet foglalnak el. Ezután már ott élik le életüket. A munkahelyen jelentkezik igazán, hogyan bocsátották útjára a szülők és nevelők a fiatalokat. Határozottan nehezebb itt a velük való foglalkozás. Nem nevelhetnek a munkahelyek sem kétarcú embereket, mert a két „Én" közül az egyik csak képmutató lehet. Tagadni nem szabad a fiatalok előtt a célt, azt, hogy előbb-utóbb mindenki — a műveltségének növelése útján — belátja a szocialista világnézet [illegible] igazságait.

könnyű. De term
velődés, a meg
attól függ, hogy
akik nevelünk,
magunkévá a s
tésének értelmét
fogalma nemcsa
gya. E fogalomb
nemcsak a Gyul
a Körös, hanem
úgy, mint az Inc
a Biharugrai Ha
csak a Szarvasi
nem a Békéscsab
ház is, a toron
Vagy éppen az
gyár. Mindezekn
ber, aki e csodá
létrehozza. Erről
nél többet a mi
tanulják meglátn
ni és nagyon sz

E feladatok m
lozta ez az értek
tásához a KISZ
gedhetetlenül szi

Elgondulásunk
formába a korm
megfelelően: a M
nista Ifjúsági Sz
magyar fiatalság
hát a KISZ amel
gyar Szocialista

Hankó Ilona

1021

Hankó Ilona

Szombathely

Hankó Ilona

set, a társadalmon
nbolizálja. Nem hi-
nel megcsömörlött,
n élő bozontosok-
ösen mélységesen
om ezeket az esz-
társadalmunkba
Lehetséges, hogy
ásodkézből kapott
i táplálékot csám-
ó asztalok mellett?
hol találkozunk a
rsaságával, Nándi
egyszerű, csendes
zony — takarító-
kihúzódik a kony-
negérkezünk. Csak
hozzánk, s akkor
küszöbön. Megáll
hallgat. El tudom
n idegen számára

dászunk, s egyáltalán, azt csinálunk, amit akarunk.

— Itt nem azt csináltok?

— Nem. Még a hajam ellen is kifogása van egyeseknek. Pedig jogom van olyan frizurát növeszteni, amilyet éppen akarok.

HOSSZÚ-T untatja a „mélylélektan". Őt a zene érdekli, a beat. Bozontos üstöke is ezt a szimpátiát jelképezi. Szorgalmasan feljegyez egy kis füzetbe mindent, amit a gitárzenekarokról olvas vagy hall. Büszke rá, hogy zeneértő, s egy kis előadást is rögtönöz számunkra a beat-zene különböző válfajairól. Egyébként másik két társához hasonlóan segédmunkás. De már nem sokáig.

lenne hosszú hajam, talán senki sem is
messzi

Hely
vagy
lésnek
csóbb
hason
válasz
más.
nünk
el tud
szolída
vel — valamelyik ifjúsági klubban. Ott, ahol van beat is, vannak lányok is, sőt álmodozni is lehet, akár távoli, egzótikus szigetekről, akár saját jövőjükről.

Bekes Dezső
Fotó: Esztergály

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 NOV 3
BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

HETEK
október
november
december
BOLTOKBAN és a falusi könyvterjesztőknél

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZNEVELÉS

Hankó Ilona

1979 FEB 9

Hankó Ilona munkája

1021

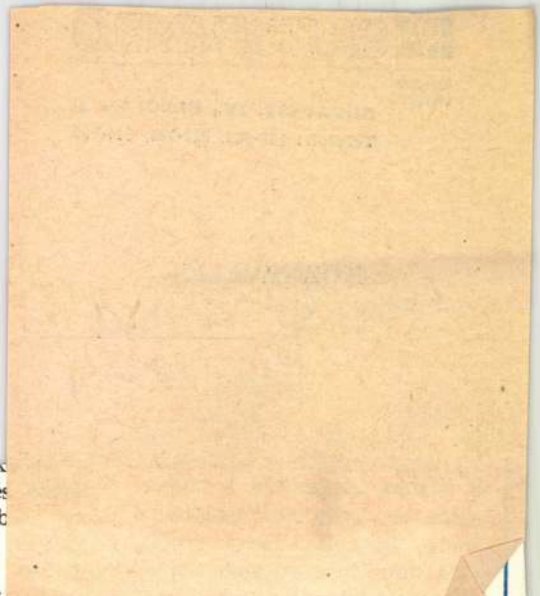

izedben megnövek
nimális agyi sérülés
tében a tanulásb
, lassúbb tanulási
éniesített oktatást
rekek száma! Ez
rekcsoport kivá
árkóztatása és a sz
énő speciális pro
olgozása további vizsgala-
at és kutatómunkát igényel.
nál is inkább, mert ezek a
rekek képesek lennének —
mális feltételek mellett —
általános iskola nyolc osz-
ának elvégzésére.
em a kisegítő iskolának

amit az OPI nyomtatásban közre-ad, az csakis jó lehet?

Nagyobb körültekintésre volna szükség — de még a ki-adványok megjelentetése előtt.

SZIGETI ERNŐNÉ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 OKT 7

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Budapest

Hankó Ilona

1021

Hankó Ilona rajza

túrája, 1974-ben Szófiában a munkára nevelés, 1975-ben Bukarestben a nevelési-oktatási folyamat eredményességének mérése, tavaly pedig Moszkvában a kommunista világnézeti nevelés kérdései szerepeltek a napirenden.

A mostani, nyolcadik találkozót *Farkasinszky Lajos*, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese nyitotta meg, majd *dr. Mezei Gyula* főosztályvezető tartott vitaindító előadást.

Berlin, Bukarest, Moszkva, Pozsony, Prága, Szófia és Varsó művelődésügyi vezetői, valamint a pedagógiai intézetek igazgatói, illetve felügyelői nagy érdeklődéssel kísérték a budapesti helyzetismertetést, és *számos kérdéssel* fordultak a vendéglátóhoz.

1982 MÁR 2 0

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1029.

Hankó Ilona rajza

HANKÓ ILONA

Békés m. Népújság

Hankó Ilona

1021

Hankó Ilona

Szombathely

SAJTÓHIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-148, 340-728

Kodály-emlé

Magyar zenekultúránk és nepedagógiánk egyik legi gyobb e századi mesterére, K dály Zoltánról emlékezett me TIT Békés megyei Szerveze nek Művészeti Szakosztál pént este az Értelmiségi Klubban. A nagyszámú érdeklődő közönség a megemlékezés alkalmából Illyés Gyula: Bevezetés egy Kodály-hangversenyhez című versének meghallgatása után *Olsvai Imre*, színes előadását élvezhette.

Az előadó áttekinthető keresztmetszetet igyekezett adni a Mester életművének felismerésében, a zeneirodalomban betöltött helyének megítélésében. A Vikár segéd illusztrálással Olsvai Imre. Kodály zenekari művei közül a Triószerenád kedvesen pajzánkodó, incselkedő muzsikáját, a kórusművekből a pasztellfinom „Hegyek hangját", az énekes művek közül pedig Berzsenyi, Balassi verseinek érzéki megzenésítését hallhatták az emlékesten megjelentek, amelyet Weöres Sándor: Öregek című versének vegyeskarra írt kórusműve zárt.

Nemesi László

Módosították a művelődési otthonokról szóló kormányrendeletet

A Művelődésügyi Minisztérium a Szakszervezetek Országos Tanácsa elnökségével, a sára. A területi tevékenységből adódó többletkiadások fedezetéről annak a tanácsi művelő-

A fiatal í
Frankenburg
pek szerkesztő
Felhívta a Tíz
némaságra ké
ságukat és n
ismét a divat
akkoriban a s
gokat nevezté
lában hajlotta
1846. novembe
szaérkező költ
az Életképek
megjelenési ké
egymás után
nyeit.

Ekkor már
szerződést köt
1847. március
ama nagy nap
lent a díszes
nyi terjedelem
tásban. Mottó
ul ezt a hat

Hankó Ilona Csendéle

Békés magyar
Hép. újság 1968 XII.1

Hankó Ilona

A Békés megyei [illegible]
ság 1 fő irodagépműszerészt felvesz. Jelentkezni: Békéscsabán, Szabadság tér 2. szám alatt lehet a személyzeti osztályon. Fizetés megegyezés szerint

Ötórai munkaidőre raktári és takarítási munkára női segédmunkást felvesz a MÉHV, Orosháza, Huba u. 31.

A Városi Közmű és Kommunális Üzem Orosháza, építőipari technikusokat, ácsokat, épületasztalosokat, kőműveseket és segédmunkásokat felvesz. Jelentkezés: Orosháza, városi tanács II. 16. irodában.

Alkalmi munkásokat vagonkirakáshoz alkalmazunk. Jelentkezés: 8-as AKÖV vasúti irodában, Orosházán.

A temetkezési vállalat felvételre keres temetésvezetőt és egy kocsist. Jelentkezni lehet Gyulán, Árpád u. 1. sz. alatti irodában.

Egyéb

Szappancserélés zsiradé
nap, mosógépi mosáshoz
bán, Bartók Béla u. 29.

Kölön bejáratú bútoro
férfinek kiadó. Békésc
u. 4/2.

Nő részére bútorozatlan
sek. Cím a békéscsabai

Sok pénz! Sok pénz! Sö
valami! De a **Hattyú Ve**
lon december hónapban
felár nélkül tisztítja ru
az igazi. Címünk: Béké
u. 7.

Húszéves kereskedő, szak
lattal, gépkocsivezetői j
rendelkező anyagbeszerz
rosnak állást változtatn
bán. Cím a kiadóban.

Segítünk

BÉKÉS MEGYEI IPARCIKK KISKER VÁLLALAT

Enged

üveg, porcelán, kerá
műanyag használati és
árukból a Békés me
Iparcikk Kiskereskedelmi

Táblakép: gr. Bánffy György erdélyi guber-
nátor portréja, Stanhó János

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele

133. l.

Rajz: A Bánffy-ház a kolozsvári Fő-tém
Hanló János rajza

Pásztortúr, 1924. X. évf. II. fele

129. l.

Rajd: A Bánffy ház udvarra néző erkélye, Stanko János

Rásztortúz, 1924. X. évf.

132. l.

Rajz: Az Indali hár, Skolorsvár.

Hanko János

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fek

82-83. l.

Rajz Jósika Miklós br. síremlékre a kolozsvári temetőben. Szanhó János

Pásztortűz, 1924. V. évf. II. fele

56 l.

Rajz: A csikmindszenti Mártonfi József erdélyi püspök arcképe, Hanhó János

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele

133. l.

Táblakép: gr. Bánffy Görgyne gr. Palm-
Józefa arcképe 1795. Hanko János

Pásztortűz, 1924. X. évf. II. fele
133 l.

HANKÓCZY JAKAB, térképész, /1811/

Karl Ulbrich dr. "Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes" c. művének II. részében községi térképek, főleg 1770 után. Többségükben a kismartini Eszterházy és a vörösvári Erdődy uradalmak birtokaira utalnak. - Köztük van Hankóczy által készített térkép is. 289. old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287. old

VASI SZEMLE, XXVIII. évf. 1974. 2. sz. Szombathely

Hankó Ilona

„Sárospatak emblémája" (repr.)

Fényi András: Ecsettel, ceruzával.
Pedagógusok Lapja, Budapest, 1973. aug. 23.

HANKÓ ILONA, rajztanár

A Békésmegyei pedagógusok nwvében a Békés megyei Népújságban megemlékezett a Savaria Nyári Egyetem első kurzusáról.1968.augusztus 12-21.- "A belföldi hallgatóság elismerése igazolja,hogy a rendezőség minden nemes törekvése megvalósult."- 86.old

KISS MÁRIA: Krónika,-Savaria Nyári Egyetem.1968.aug. 12-21.--- 84.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1.szám, 1969. Szombathely

Hankó János dr

aprolékos ~~[illegible]~~
tusrajzokkal (2 drb)
vett részt a kalo-
taszegi hetek képöm.
kiállitásán.

Jánosházy György:

Kalotaszeg a művé-
szetben.

Kolozsvári Szemle

1944. 152. l.

Hanko ~~Jozsef~~ János dr.

rajzoló

A csiksomlyói

l. könyvsajtó c.

tollrajza repr.

P. Boros Fortunat dr.

Az erdélyi ferencrendiek.

Cluj-Kolozsvár

1927. 184 l.

Harkó János

illustrátor

1.

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

42. l.

Hankó János dr.

műkedvelő rajzoló

A Kolozsvári régi

gr. Toldalagi és Kordaház c. tollrajza

repr.

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1927.

I. évf. 5. sz.

Hankó János dr

rajzoló

lásd okv

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1929. IV.

cóf. 3. sz. 14. l.
16. l.
17. l.

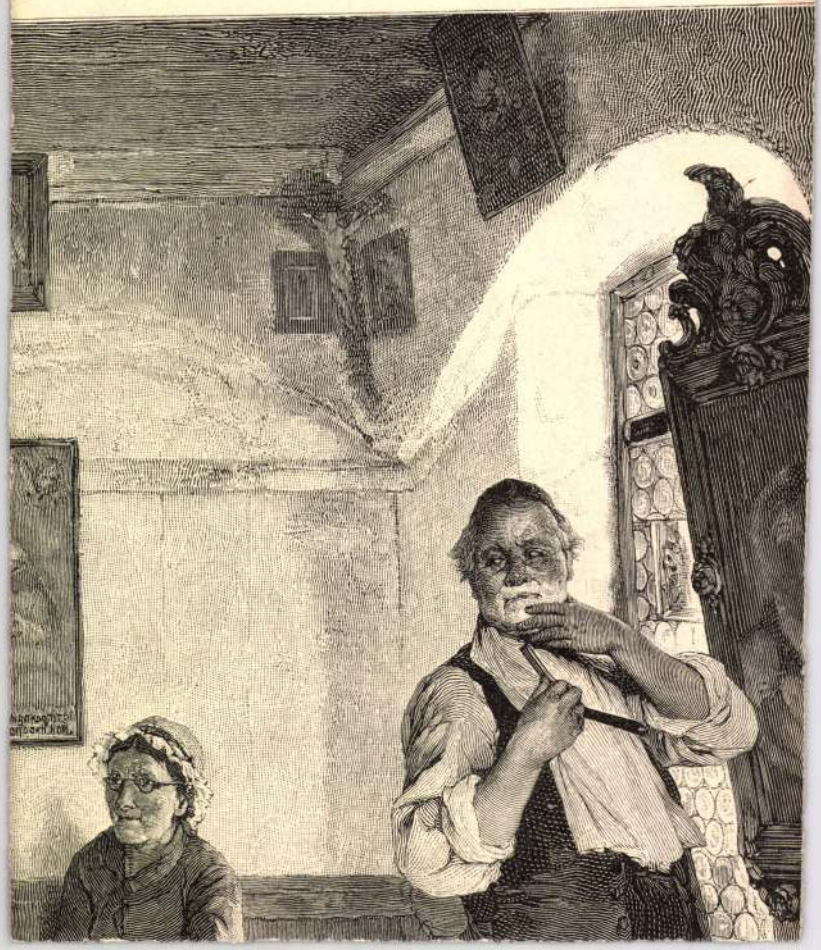

Hanko János dr

l.

Müvészeti Salon

1930. V cit. 11-12.

sz. 25. l, 26. l.

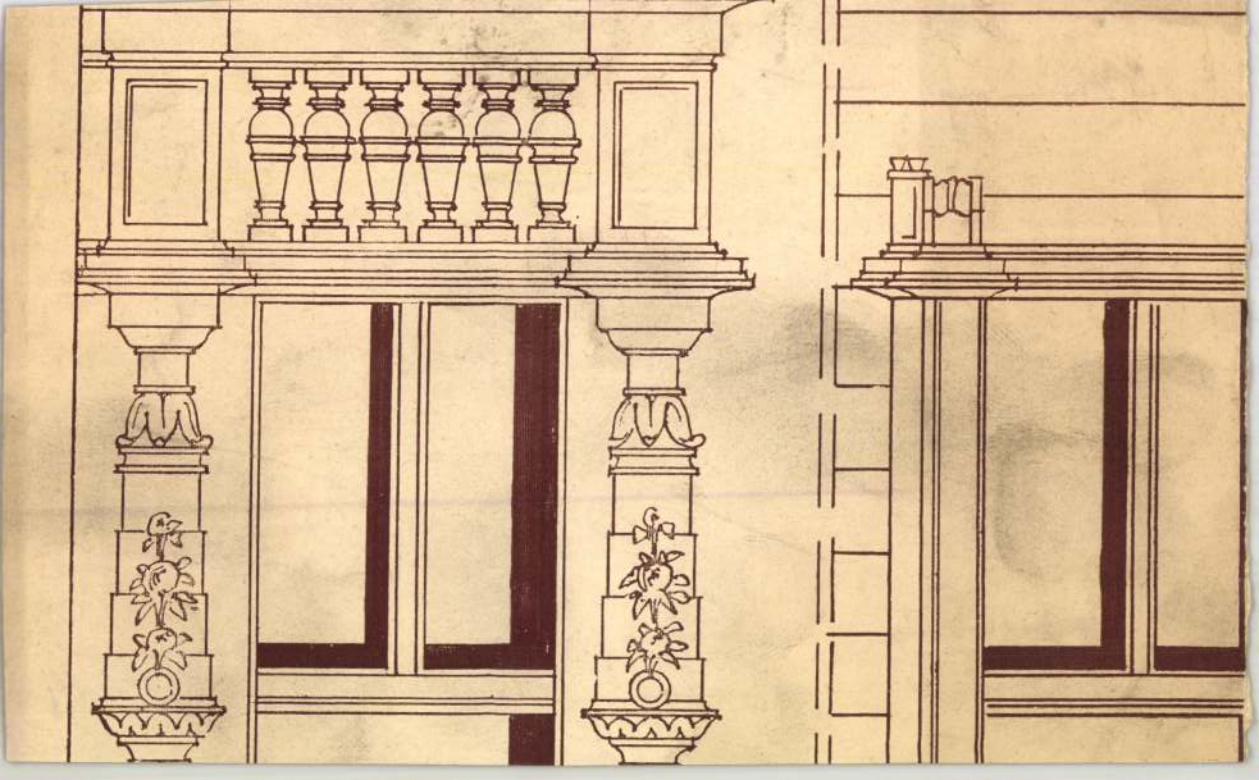

Hanka János

illustrációja

rajz.

Pásztortűz. 1936.

442. l.

ágos Bizottságának,

B u d a p e s t .

évi szeptember hó 6-án kelt b. megkeresé-
s vállalkozók által benyujtott számlát
u, hogy ennek ellenében a nyugtatott
pénztárhoz a vármegyei közmüvelődés és
ján - minélőbb átutalni szivesked jék.-
n levő összeget vállalkozóknak-előlegként
ól kiutalványoztam, igy tehát a tek.Bi-
a vármegye javéra lesz elszámolva.-
október hó 14-én.

alispán.

Bánffy-ház, Kolozsvár

A kolozsvári Bánffy-ház a XVIII. század végén.

Részlet Br. Jósika Miklós Emlékirataiból.

Azon időben, melyről itt szó van, Kolozsvár külsőleg is sokat különbözött a mostanitól. Akkor Erdély fővárosa rá nézve nem volt egyéb egy kis tartományi (provinciális) városkánál.

Megvoltak a setét körfalak, a nagyobb utcák végein a kapuk s azok feletti ódon tornyok. Kolozsvárnak bár-

A gyermeki visszaemlékezésekbe edzett képek egyike az öreg *Békési*, miként lóbitázik egy lámpással kezében ezeken a nyakmentő köveken. Szerfölött kövér öreg úr volt, ki mindig páhogott.

Kolozsvár tehát azon időben, melyről itt szólok, kisebb, setétebb, kezdetlegesebb volt, mint most, s hasz-

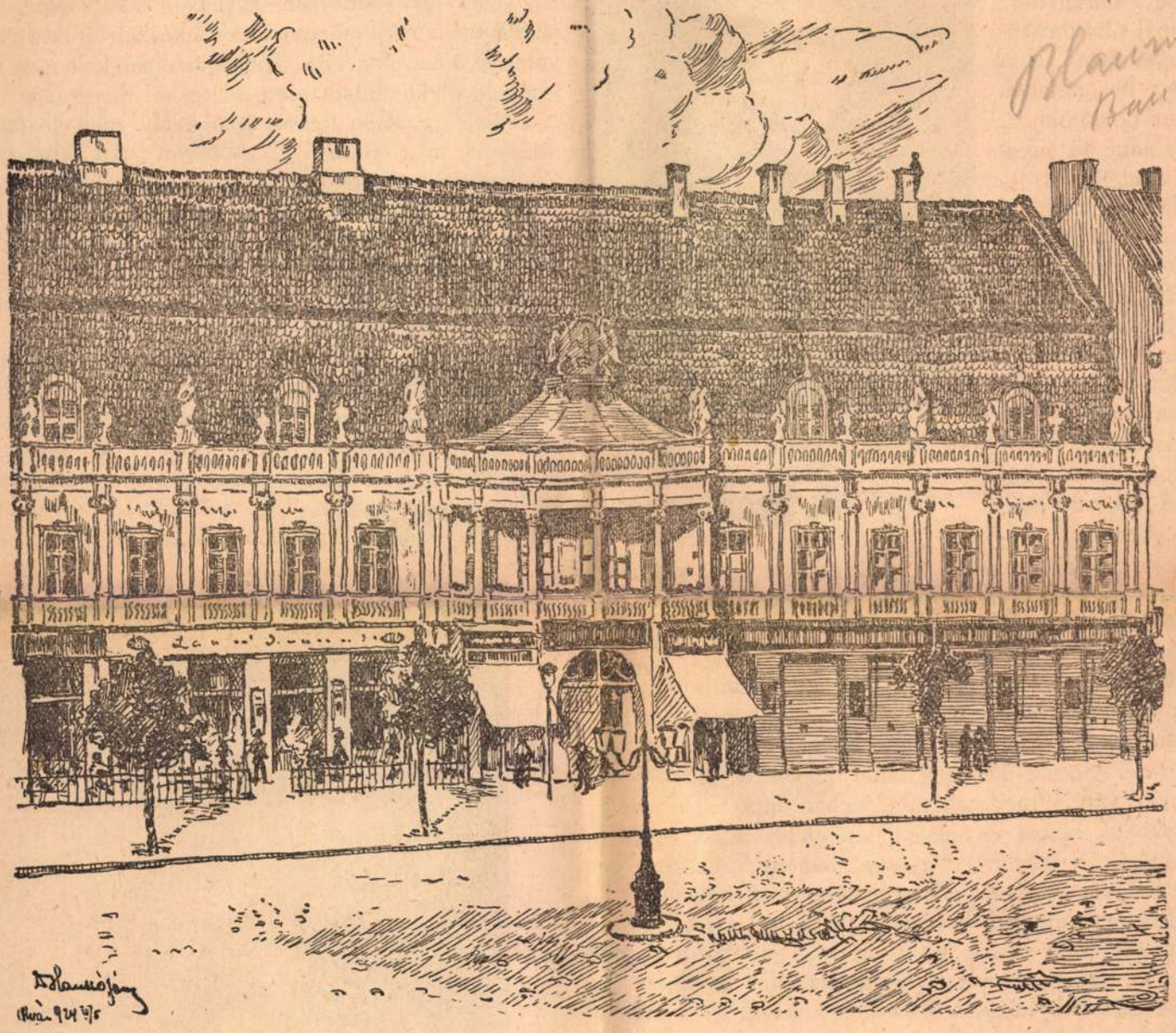

A Bánffy-ház a kolozsvári főtéren.

Hankó János rajza a Pásztortűz számára.

melyik utcáján menjünk most végig, jó számu házakat találunk, melyek akkor nem léteztek. A főtéren nem létezett a mostani Rhédey, Jósika, Teleky-ház. A Közép-utcában a két Kendeffy-ház, a Bara orvosé gondolom, már megvolt, mert, ha nem csalódom, 1801-ben épült. A Monostor-utcában a redout-terem, Jósika később Bethlen, s a Mikes-ház, a Torda-utcában, Szén-utcában s más helyeken egész sereg épület még nem volt, mely most a városnak polgáriasodottabb tekintetet ád.

Az utcák s terek majdnem kövezetlenek valának, itt-ott lépcsőnkint elhelyezett kövekkel, melyeken magát az éji vándor egyensúlyozta: a világításnak híre sem lévén.

talan — az ember ott mégis jól találta magát. E varázserő a kolozsvári nép elevenségében s kedélyességében létezett, s ha visszagondolok ama sok gátoros fedelű házra, melynek kupakja ódon fejkötőhöz hasonlított, s a vidám napokra, melyeket ott az emberek átéltek, nem merem mondani, hogy a most már csinosulásnak indult kis város boldogabb, mint a régi.

A tanuló ifjúság is sok elevenséget hozott az ottani életbe. A katholikus, reformált s unitárius tanodák ifjúsága bizonyos jelleget viselt, mely lassacskán valami conventionális egyenlőségnek adott helyet. A katholikus convictus és szemináriumban két külön alapítvány következtében,

Pásztortűz 1924. X. 14. 7. 129, 132. l

többen a szegényebb rendű ifjak közül, egyenruhát viseltek: az egyik alapitványé setét kéket, erdélyiesen szederjest, a másik világos zöldet; hogy ezen öltözetek magyarszabásuak voltak, nem is kell említeni. A református kollegiumban a tulajdonképeni deákok fekete tógában jártak, melyek hosszú attilákhoz hasonlítottak, az unitáriusok pedig szederjes mentékben fekete bárányból prémmel s háromszögű kalapokkal igen sokban hasonlítottak a szász polgárokhoz, kik ősidők óta nemzeti viseletünket fogadták el, s bölcs fejeiket is a magyar kucsma helyett csak később koronázták meg a papos tripartitummal. Mind a három felekezetű deákságnak volt egy kis mellékneve is. A katholikusokat — bocsánat k o p ó k-nak, a protestánsokat s ó c é k-nak — alkalmasint a latin socius socie szóból, mert akkor még a protestánsok a latin *S* betűt magyarosan mondták ki —, végre az unitáriusokat b e r b é c s e k-nek hívták.

Gr. Bánffy György erdélyi gubernátor (1746—1822.)
Eredetije Br. P. Horváth Kálmán tulajdonában F. M. — Zsukon.

Mulatság a vendégszerető magánházakon kívül igen kevés volt; nyilvános táncvígalmak csak ritkán. A Rhédey-házban volt a színház, melyben Kocsi, Kocsiné, Székely, Székelyné, Jancsó, később aztán mások és jobbak, de többnyire vándor-madarak minőségben működtek, adván vígjátékokat, herosi és másféle drámákat. Csak az Isten s ők tudják, a szegény színészek, miként valának képesek a magyar színészet e csecsemőkorában tengeni.

Ellenben magánházaknál — főleg farsang idején — ki nem fogyott a mulatság. Valami elevenebbet s kedvesebbet az akkori táncvígalmaknál alig lehet gondolni.

A legszebb házat a kormányzó csinálta, — miként mondani szokás — kinek erre a szép és tágas Bánffy-palotában legtöbb helye is volt.

Bánffy György fejedelmi módon élt. Cselédjei bérruhájának minden varrásán paszománt, huszárai ragyogtak az aranytól, mindig hat lovon járt, s most is látom a szép öreg urat kényelmes hintójában ülve titkárával, ki neki kocsizás közben felolvasott.

Szobái ó divat szerént vörös selyem-damaszttal, erdélyiesen kamukával, voltak kárpitozva, melyeket fehér és aranylécek kerítettek. Butorzata, csillárai, velencei tükrei, nagymérvű családi képei összhangzásban valának a díszes falkárpitokkal.

Maga a kormányzó középtermetű férfiu volt, s még ez időben látszott rajta, hogy fiatal korában igen szép ember lehetett. Öltözete többnyire elől némétesen kikerekített hosszú mente volt, gazdag arany vagy színes hímzésekkel, a legtöbbször setét színű bársony, mert ez időben már a jó régi magyar mente pactizált a német frakkal, de csak az öreg uraknál. Utolsó példányát egy ily ildomos mentének 1834-ben láttam egy szász követen, Régius úron. Pompás gyerek volt benne, — annyit mondhatok.

Bánffy György porozott fővel járt s a copf és vuklik (boucles) sem hiányoztak. Ünnepies alkalmakkor oldalán egy igen kis kardocska egyensúlyozta magát, mellyel aligha mást, mint mézeskalácsból készült törököt vághatott volna le ő excellenciája. Társalgása igen kellemes és nyájas volt, olykor talpra esett ötletekkel fűszerezve.

Neje, *gr. Palm Jozéfa*, inkább kis, mint középtermetü nő, soha, még legfiatalabb korában sem lehetett szép: tökéletes orosz képe volt, egy kis orrocskával, de eleven parancsoló szemekkel. Egészben véve a legtekintélyesebb hölgyek egyike, kit csak gondolni lehet, tökéletes úrhölgy, a magas porozott hajéktől kezdve az igen szép kis keskeny lábakig. Magyarul keveset és feltünő német kiejtéssel beszélt, németül televér bécsiesen, de franciául igen jól és szépen. Mikor pompás magyar öltözetében megjelent termeiben, körözve a legszebb családtól egész Erdélyben s vendégei mindegyikének valami időszeréntit, olykor kellemest tudott mondani, az ember feledte vonásait s megszerette. Talán jelen korunkban többeket meg fog lepni, ha mondom, hogy a fiatal lányok és nők mindig kezet csókoltak gr. Bánffynénak, pedig ez így volt,

Gr. Bánffy Györgyné, Gr. Palm Jozéfa
Eredetije a szurduki Jósika-kastélyban.

míg Maximilián főherceg látogatván meg egyszer Kolozsvárt, a grófnő restelni kezdte a dolgot s lemondott róla.

Sétálgatok a szépen világított termekben s miként valakivel találkozom, levázolom őt.

Ime itt sétálgat mindjárt egy erdélyi eredetiség, bonyhai gr. *Bethlen Farkas*, kit Erdélyben párizsi Bethlen Farkasnak neveztek. Soha sem láttam magyar embert, ki úgy hasonlított volna franciához, mint gr. Bethlen Farkas, ki igen tisztes kinézésű öreg úr volt. Annyira szeretett franciául társalogni, hogy mindenkit franciául szólított meg, miből aztán olykor igen mulatságos qui pro quok származtak. Egykor, mint fiatal hadfi, Bonyhán voltam, a savoy dragonyosoknak egyik kapitányával, igen jó kedvű úrral, Petz nevüvel. Gr. Bethlen Farkas ebéd után a jó századost egy ablakmélyedésbe belebbezvén, elkezdte neki beszélni, hogy mikor ő Párizsban volt, a király, XVI-ik Lajos, azt kérdezte tőle, ha azon gr. Bethlen-e, kinek Erdélyben híres ménese van? — s hogy aztán erre azt felelte, hogy több Bethlennek van ménese s ezek egyike ő is. Mindezt a gróf, Petz századosnak franciául beszélte, ki nem tudott franciául s azért, nehogy a gróf mulatságát zavarja, csak olykor kiáltott fel: comment? — s egyszer, még pedig igen rosszkor: c'est inpossible! Erre aztán a gróf tűzbe jött, megtámadván a századost, hogy őt hazug embernek tartja, míg végre Petz hahotára fakadt s megvallotta, hogy az egész társalgásból egy kukkot sem értett.

De menjünk tovább. Itt jő a kormányzónak, kit akkor mindenki gubernátornak nevezett, pohos rövidlátásu cukrásza, *Jeán* úr, ünnepélyes fekete frakkban, fehér nyakkendővel, porozott fővel s egy vékony copfocskával, mely nagyon hasonlított az egérfarkhoz, kezében kerek ezüst tálcával, mely tele volt apró pohárkákkal. Épen most tölt egy pohárkába rosolist, orrával majdnem a poharat érve, br. *Naláczy Józsefnek*. E báró híres, eszes ember volt, nagy olvasottsággal bírt s a tekintélyek egyikének tartatott. Elég magas, igen barna, szerfelett kedves öreg úr volt s természetesen mint a többi, ő is magyarosan öltözve, porozott fővel.

Br. Jósika Miklós az 1830-as években.

Csikmindszenti Mártonfi József erdélyi püspök (1746—1815.)

Nem messze tőle pár éltes matronával társalgott gr. *Bethlen Gergely*, e jellege a grand seigneurnek, szép, méltóságos öreg úr s atyámnak jó barátja. Hanem most jő egy nevezetesség, jeléül annak, hogy a Bánffy-háznál a tudós és jeles férfiak mindig szívesen látott vendégek valának; ez nem más, mint *dr. Fortini* jogtanár a kolozsvári lyceumnál. Ennél eredetibb ember nem fordult meg Erdélyben. Igen jó és híres tanító volt s oly tekintély, kitől kétséges törvényesetekben tanácsot és véleményt is kértek az illetők. Egyébiránt tökéletes XVIII. századi jelenet. Mindig németes, ódivatu frakkban járt, rémséges hosszú mellénnyel, térdig érő bugyogóban s fehér harisnyákkal. Ősz haját soha nem porozta, hátra volt fésülve s igen hosszú, majdnem földig érő, nagyon vékony copfban végződött. Többnyire setétszínű öltözetéhez keskeny fehér bőrtoku gyíklesőt viselt s fején nagymérvü háromszegü kalapot, mellyel most legyezte magát. Mulatságai közé tartozott hosszú nádpálcája végére egy zsemlét szúrni, azzal az utcaebeket megkínálni s aztán jót koppantani az orrukra az utcagyerkőcök nagy mulatságára. Keveset beszélt, nézett jobbra-balra s aztán ha valakit megszólított, ezt mindenki megkülönböztetésnek vette.

Idézzünk fel még ama régi időből egy egészen sajátos úriembert, különcöt, monománt — amint tetszik — mindenesetre olyan férfiut, ki majdnem mindenben eltért a szokástól. Ez br. *Naláczy István* volt, nagyon művelt, olvasott,

igen elmés ember, de akinek élete szépecskén elpárolgott, anélkül, hogy annak maga vagy más hasznát vette volna. Középtermetű, barna úr volt ez, karcsu s egyelőre oly mozgékony, mint aminő rest öreg napjaira. Szabályos, értelmes vonásai voltak, de többnyire azáltal csinált magából madárvázat, hogy nem tudni mi okon, haját, szakállát kitépte. Kevés emberről kerengett annyi adoma, mint róla. A többi közt igen sok vesződsége volt az örményekkel, alkalmasint fizetetlen árjegyzékek miatt. Egy alkalommal aztán executióra került a dolog s br. Naláczy egy magánlevelet írt a kormányszéknek, mintha valami jó pajtásának írna. Ilyen módon fejezte ki magát: „Kedves Gubernium! Vettem egy levelet, melynek következtében ezennel az örmény uraknak tartozásom fejében assignálom Gránya nevü cigányvajdámat a purdékkal együtt, mert ennél kedvesebbet nem tehetek; minekutána akár nyughatatlanságukat vesszük, mely hasonlít a kényesőhöz, akár cifra nyelvüket, —, cigány és örmény nemzet között a legnagyobb atyafiság van." Igy folyt a levél, melyet úgy fejezett be, mint magánlevélben szokás.

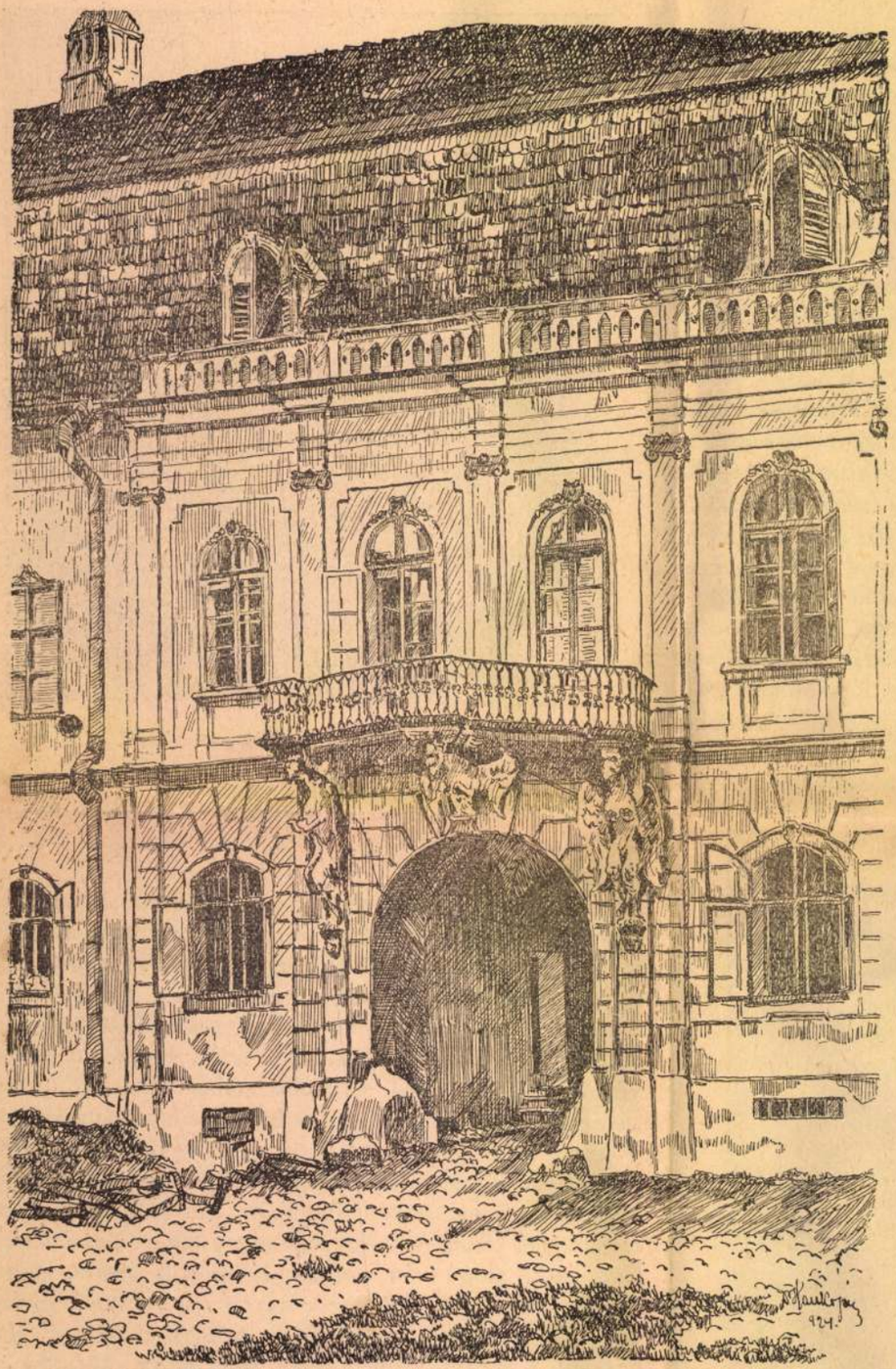

A Bánffy-ház udvarra néző erkélye. Hankó János rajza a Pásztortűz számára.

Naláczyról s az örményekről jut eszembe az öreg gr. *Wass Miklós*. Ez is ritkaság volt, de más nemben. Nagyon tanult s igen olvasott férfiu volt, különösen a latin klasszikus irodalomban. Egész életében magyarosan járt s többnyire ugyanazon színekben. Volt neki kevéssel övön alul érő barna, elől kikerekített bárányprémes mentéje, sötétkék mellénye s nadrágja, mindez maga zsinórjára, s magas bagaria csizmája. Neki is, mint Naláczynak, sok baja volt az örményekkel, kiket soha nem nevezett máskép, még írásban is, mint harucoknak s gámbeceknek. Egyszer haragjában az egész szamosújvári tanácsot összeharucozta és gámbecezte, annyira, hogy a feldühödt örmények elégtételért a kormányszékhez folyamodtak, mely ezt rögtön meg is adta nekik, parancsolván gr. Wass Miklósnak, hogy menjen személyesen Szamosújvárra s kérjen bocsánatot a városbírótól s a tanácstól. Az öreg úr engedelmeskedett, megjelent a kitűzött napon s a bocsánatkérés közben annyiszor ismételte: mennyire bánja, hogy a derék tanácsot leharucozta és gámbecezte, hogy a bíró haragra lobbant s felkiáltott: no már elég! rosszabb az engedelemkérés, mint a sértés volt . . .

Most fejezzük be a cikket Erdélynek egyik nevezetességével, az általánosan szeretett, sőt elkényeztetett *Mártonfi József* televér székely, erdélyi püspökkel, a legtisztesebb egyházi urak egyikével, kit valaha láttam. Szép, szabályos arcu férfiu volt, ki — mint akármely párizsi fiatal abbé — porozott fővel járt. Sokban különbözött a püspök uraktól, miként azokat máshol látjuk. Nemcsak pompás ebédeket adott, hanem táncvígalmakat is, melyekben a legszeretetreméltóbb házigazda volt, anélkül, hogy valaha megtagadja azon méltóságot, mely veleszületettnek látszott. Mikor aztán vagy maga adott ünne-

pélyeket vagy másoknál, különösen gr. Bánffy Györgynél megjelent, világos violaszín bársony frakkban, hasonló mellényben s térden alul érő bársony bugyogóban járt, melyek veres harisnyában s aranycsattos cipőkben végződtek, a püspöki kereszt aranyláncon s a brilliantokkal körözött nagy zafir halászgyűrű sohasem hiányzott. Szerette az ombret, nevezvén azt, miként még most is nehányan, lumbránok s többnyire a kormányzóné asztalánál játszott.

E derék egyházi úrnak igen sok érdeme volt mind vallási, mind irodalmi tekintetben s annyi igaz, hogy Erdélynek alig volt kedvesebb egyházfeje. Egyik főérdeme a fehérvári nevezetes és sok ritkaságot, különösen kéziratot tartalmazó könyvtár, melyet senki sem gazdagított inkább, mint ő.

Az idő telt, gyermekéveim haladtak, mint a börvény s nefelejcs közt csergedező ér, míg a világ korszakot alkotó rázkódtatásokon ment keresztül. Szükséges-e mondanom, amit a XVIII-ik század utolsó évei hoztak? Oly korszak volt ez, minőhöz hasonlót a világtörténelem nem ismer . . . Oly idők voltak ezek, hogy senkise bámulhat rajta, ha még oly vásott fiu is, mint én, e nagy idők varázsát érezte . . . A légben volt valami, ami még a gyermeknek is susogta, hogy elmult azon kor, hol az ifju csak azért él, azért tanul, azért fut és fárad, hogy napról-napra éljen. Úgy tetszett, mintha mindegyik mögött valami sejtett nagyremény vagy végcél állna s a XIX. század jó előre már csudákkal kecsegtetné az embereket.

Eresztnek a méhek.

Jakab Ödön.

Verőfényes, nyári délután volt. Tikkasztó forróság perzselte a falút, melyet temetői csendesség borított. Puszták voltak benn az életszerek és puszták voltak künn az utcák. Seholse lehetett látni egy teremtett lelket se. A nép szerteszét a mezőn robotolt s a házak pitvarajtóihoz mindenütt seprű volt támasztva figyelmeztetésül, hogy nincsen otthon senki.

Az egész utcasoron egyedül csak Demeter Sándorné volt otthon s ő is csak a méhek miatt nem ment el hazúlról. Mert a méhest most nem lehetett otthagyni magára, mivel egyik méhkas már a délelőtt úgy látszott, hogy ereszteni készül. Ilyenkor pedig okvetlen résen kell lenni valakinek, hogy az anyaköpüből kiszálló rajt idején befogja, különben az könnyen útra kerekedik s aztán üthetik a nyomát.

Demeter Sándorné szeme elől azonban a méheknek nem lehetett könnyedén megszökni. Ő már jó előre gondoskodott erről: az üres köpüt oda tette a méhszín elé, hogy kéznél legyen minden pillanatban. És miután mindent elkészített, otthagyta a méhest és csak olykor-olykor nézett arrafelé, hogy lássa: a rajzás nem kezdődött még el? A közbeeső időközöket pedig arra használta fel, hogy a holnapi, szent vasárnapra kiseperte szép tisztára az udvart, amint ez falúhelyen szokás.

Már éppen az utcára nyiló kapú mellett sepergetett a kút körül, mikor a törpe korláton át Bitai Imre egyszerre csak beszólt:

— Jó napot, Régina!

— Adjon Isten! — kapta fel a menyecske a fejét csodálkozva. — Hát te még nem rukkoltál bé?

— Nem, mert a behívó csak hétfőn reggelre szól. Most indulok este, a hét órai vonattal.

— S meddig maradsz ott?

— Azt csak a jó Isten tudja, Régina! Úgy hallatszik, hogy háborúba visznek. S az is megeshetik, hogy nem jövök soha többet vissza!

Demeter Sándorné fehér lett, mint a fal s akaratlanúl jajdult egyet halkan.

Erre nehány percig felakadt a beszéd. Egyik sem tudta: hogy folytassa tovább. De a legény végre a szót ismét csak felvette:

— Te, Régina! Itthon van az urad?

— Nincs. Odale az alsó határon kaszálja a bükkönyt.

— Akkor bémegyek egy kicsit, ha nem leszek terhedre.

A fehér menyecske most már piros lett, mintha felgyújtották volna. Rémült sietséggel tiltakozott:

— Jaj, Isten ments! Még csak az kéne, hogy valaki meglássa és a falú szájára kerüljek!

S még jobban megijedve tette hozzá:

— Hát még ha megtudná az uram!

— Kitől tudná meg? Most még gyerekek sincsenek az utcán. Ez a forróság azokat is elzavarta onnat. Kit a malomárok vizébe, kit a kertek árnyékába. Nincs, aki meglásson.

Hanem a menyecske sem tágított:

— Nem, nem! Az nem lehet! Ide nem jöhetsz bé! Azt nem akarom!

A legény lecsüggesztette a fejét és szomorúan folytatta:

— Még most sem akarod, mikor azért jöttem, hogy elbúcsúzzam tőled? Tudod, hogy szeretlek s te hozzám most ilyen hideg tudsz lenni?

— Én nem vagyok se hideg, se meleg! Nekem uram van!

— Azt én jól tudom, Régina! De azért, gondoltam, mégis elbúcsúzom. Hátha utoljára látlak! Hanem, úgy látszik, nem jól ismertelek! Mert neked a jóságodnál nagyobb a félelmed!

A menyecske semmit se felelt ezekre. De mintha egy keveset szelídült volna. Tűnődve nézett maga elé, mint aki ingadozik abban, hogy mit tegyen.

A legény ezt a változást tüstént észrevette s nem hagyta annyiban a dolgot:

— Hát ha úgy félsz itthon, gyere le ide a berekbe! Az itt van mindjárt a kertetek végiben. Oda úgy lejöhetsz, hogy senki se lát meg az Istenen kívül.

— Ha ő meglát, az is elég!

— Ne rémüldözz! Ennyit csak megtehetsz! Hisze' nincs bennem semmi gonosz indulat irántad. Csak szerettelek szívem szerént megölelni egyszer az életben! Aztán nem bánom, ha el is pusztulok ott valahol az idegen földön! Ha meg kell halnom, legalább nyugodtan halok meg s áldani foglak a jó szívedért még a sírom-ban is!

Aztán édesen, szelíd, biztató hangon kérdezte:

— Nos? . . . Úgy-e lejősz?

A menyecske ismét összeszedte az erejét:

— Nem! . . . Nem lehet! . . . Addigra úgy is haza jő az uram.

— Attól ne tarts! Amíg azt a bükkönyt levágja, addig feljő a vacsoracsillag!

— Tőlem jöhet! Én nem megyek!

— Pedig a minap nem megígérted?

— Azt csak úgy tréfából mondottam.

A legény pár pillanatig gondolkozott s végül színlelt lemondással így szólt:

— Hát lássad, Régina! Én nem erőltetlek. Én hat órakor ott mindenesetre várni foglak. S ha nem jősz le akkorra: úgy most elválunk egymástól . . . talán mindörökre! Mert nekem a hét órai vonattal mennem kell.

Azzal köszönt és távozott.

Demeter Sándorné, amint magára maradt, egész testében reszketett a felindulástól. Borzadva gondolt az

előbbi, kínos jelenetre, mely alatt egy párszor csak egy kis híjja volt, hogy belé ne zuhanjon az előtte tátongó örvénybe. Valami olyasfélét érzett, amit az érezhet, aki egy kisded, törékeny csónakon nagy zivatart élt át, mely folyvást halálos veszedelemmel fenyegette. Mert bizony, az igazat megvallva, Bitai Imre rá nézve éppen nem volt egészen közömbös. Hiszen ő becsülte ugyan, sőt szerette az urát, de azért mégis sokszor hevesen kezdett dobogni a szíve, mikor látta, hogy az a szomorú, szép, fiatal legény olyan gyógyíthatatlanul bolondul utána. Jól tudta, hogy teste, lelke tiszta minden bűntől és semmiképpen sem akart rossz lenni, de rettenetesen félt, hogy hátha egyszer mégis nem lesz elég ereje és el fog tántorodni. S most ez a búcsúzás, ez a talán örökre elválás még nehezebbé teszi a helyzetet. Rettenetes! Ehhez már erő kell, hogy valaki kibírja! Attól tartott, hogy az ő ereje nem fog elég lenni erre. Jaj, bch szerette volna, ha ezen a napon már túllenne! . . .

Ösztönszerűleg bément a házba és megnézte: hány óra? Szinte elállott a lélekzete, mikor meglátta, hogy öt óra már jó régecske elmúlt.

Valami megmagyarázhatatlan félelem fogta el, ahogy a közelgő hat órára gondolt! Akarata ellenére is folyvást ott látta Bitai Imrét a berek fái alatt, amint epekedő szemmel hiába lesi őt. És megsajnálta kimondhatatlanul.

Már kezdett egyáltalán nem bízni magában, bár a vágya megvolt, hogy jó úton maradjon.

— Jaj, bárcsak jönne már az uram, hogy ne legyek egyedül! Mert így el kell vesznem, ha csak a jó Isten nem könyörül rajtam és valami segítséget nem küld!

Nagy háborgása közepette teljesen megfeledkezett a méhekről. Csak most jutott eszébe, hogy azok is vannak a világon.

— Jézus Máriám! Vajon eddig nem eresztettek már?

Nosza, kisietett gyorsan a méhesbe.

Hát biz' ott nagy baj volt! Egy kicsit elkésett! A fiatal raj ugyanis az anyaköpűt már végképpen elhagyta és sűrű tömegben felhőzte körül a méhszín előtt az egyik szilvafát, melyen a királynéjok megszállt, míg elhatározza, hogy merrefelé vegye útját a népével?

Demeter Sándorné a készen álló üres méhkast szaporán egy jókora póznára kötötte, a nyílásával felfelé fordítva, aztán a belső falát végigdörzsölte méhfűvel és egy kis édestejjel beprecskelte, hogy a szökni készülődőket azzal oda csalogassa.

Hanem azok éppen nem mutattak valami nagy hajlandóságot belételepedni a felkínált otthonba, akármilyen szépen fütyölgetett nekik. Sőt egyszer csak azon vette észre, hogy a méhek ahelyett, hogy a kasba szállanának, kezdenek apránként őrája szállani! Néhány perc mulva már az egész ruhája olyan lett a rajta nyüzsgő méhektől, mint a pikkelyes hal bőre.

Ez a veszedelmes fordulat úgy megfélemlítette, hogy elfelejtett mindent, amin eddig járt az esze. Mert lánykorában méhök nekik is volt otthon s nem egyszer beszélte az édes apja neki, hogy az ilyen eset életveszedelmes ám, ha az ember elveszti a fejét s nem tud magára elég okosan vigyázni. Tudta, hogy a méhek fulánkjukkal halálra sebeznék azt, aki ilyenkor elfutni próbálna, vagy le akarná verni a méheket magáról. De azt is tudta, hogy annak, aki mozdulatlan marad s nem ingerli fel a haragjukat, nem lesz bántódása, csak várja meg szépen, amíg jószántukból letisztulnak róla.

Tehát ő is szépen mozdulatlan maradt, mintha nem is élne, hanem élettelen kőből volna kifaragva.

És ez a meglehetős hosszú fogság így tartott egész addig, amíg egyszer csak nagyot füttyentett a hét órai vonat.

A Demeter Sándorné szíve erre nagyot dobbant, de még mindig nem lehetett helyből megmozdulni, hacsak nem akarta kockára tenni az életét. Pedig olyan izgatott volt, hogy az ájulás környékezte. Csak a félelem tartotta benne a lelket.

A méhek, szerencsére, mihelyt a vonat füttyét meghallották, kezdettek apránként lehámlani róla s visszarepülni a rajba, mely egyre nyugtalanabbúl örvénylett a szilvafa körül. Mire pedig a tovább induló vonat másodszor füttyentett: mint akik a kötelességüket immár becsületesen elvégezték, nagy zúgással tiszteltették az eddigi kedves gazdájukat és — útra kerekedtek.

Demeter Sándorné mikor hallotta, hogy Bitai Imre már elindult s látta, hogy a méhek is elmentek: elkezdett keservesen sírni. Maga se tudta volna talán megmondani, hogy az útasok közül melyiket siratja. Csak annyi volt bizonyos, hogy a méheket is erősen sajnálta, ámbár egy kicsikét neheztelt reájuk. De ugyanakkor hálát is érzett iránt ok a szíve.

Demeter Sándor ekkor egész váratlanul a méhesbe toppant. Hamarább levágta a bükkönyt, mint ahogy Bitai Imre jósolta.

— Miért sírsz? . . . Mi történt? — szólt megütődve a feleségéhez.

— Jaj, képzelje, elmentek a méhek!

— Tyüh, a teremtésit!

— Nem bírtam sehogyse befogni! Pedig úgy ügyeltem rájok, mint a szemem világára!

— S merre mentek?

— Egyenesen ki a Nagyerdőnek.

— Na akkor azoknak a méziből nem is fogunk enni! — vakargatta a füle tövét az ember kedvetlenül.

De azért a feleségét gyöngéden vígasztalva ölelte magához:

— Hanem azért mégse kell mindjárt úgy elkeseredni! Majd kipótolja az Isten valamivel!

És tréfás incselgéssel toldotta utána:

— Csakhogy te nem repültél el velök!

A menyecske hálás szeretettel simult még jobban a férjéhez:

— Ne féljen, én magát nem hagyom el soha!

Hegyek között.

Mult számunkban Dózsa Endre 30 év távolságából emlékezetből idézte ezt a Szabolcska-verset. Mivel kötetben nem jelent meg, érdemesnek tartjuk egészében közölni, úgy amint a költő emlékezetében fennmaradt.

Zöld erdős hegyeknek
Mélyein merengek,
Magányos némaság
Közepibe:
Mikor egy jajongó
Esteli harangszó
Panaszos sírása
Csendül ide!

Óh hisz' e faágok,
Madarak, virágok
Úgyis tudják, hogy
Jó az Isten . . .
Imádság fakasztó
Esteli harangszó
— Én Uram-teremtőm, —
Minek itten?!

Lent meg, a hegyaljban:
— Ahol a harang van, —
Fürdőző múlató
Embertömeg . . .
— Imádság fakasztó
Esteli harangszó
Én Uram-teremtőm
Hát ott minek?!

Szabolcska Mihály.

Cluj - Kolozsvár 1924. augusztus 3. X. évf. 12. szám.

PÁSZTORTŰZ

SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÉPES FOLYÓIRAT

FŐSZERKESZTŐ: GYÖRGY LAJOS — SZERKESZTŐ: GYALLAY DOMOKOS

Erdélyi írók és erdélyi olvasók.

Vásárhelyi János.

Van e szükség arra, hogy amikor írók és olvasók viszonyáról akarunk szólani, külön hangsúlyozzuk, hogy erdélyi írókról és erdélyi olvasókról beszélünk? Van-e valami külön jellemző vonása az erdélyi írónak és az erdélyi olvasónak? Én úgy érzem, hogy van, *kell* lennie. Miben áll ez? Nehéz megfelelni e kérdésre. De ha világos feleletet nem is tudok adni, megpróbálom legalább megsejtetni azt, amit e kérdésről érzek és gondolok.

Mi jellemzi, mi teszi az írót, erdélyi íróvá? Nemcsak a tehetség, a széles látókör, a megkapó írói erő, hanem valami egyéb, amit szavakkal alig lehet kifejezni s mégis, amit az igazi erdélyi író minden sorából kiérzünk: valami érzelmi melegség, amely ha nem csap arcunkba, tudjuk, hogy esetleg kitünő íróval van dolgunk, de mégsem erdélyi íróval. Miben áll ez érzelmi melegség?

Egy híres egyházi író, Claudius Mátyás, elmondja, hogy mikép kezd ő a Miatyánk lélekből fakadó imádkozásához. „Ha én a Miatyánkot akarom elimádkozni, — írja — úgy mindenekelőtt égi Atyámra gondolok, az én gondviselő Istenemre, aki hozzám mindig irgalmas volt és mindig megadta, ami javamra szolgált. És azután lelkem elé állítom az egész világot, mint az én égi Atyámnak házát és e hajlékban minden embert, testvéreimet, akik Európában, Ázsiában, Afrikában, Amerikában és Ausztráliában velem együtt küzdenek, sóhajtoznak s sóvárgó szemekkel Ég felé tekintenek, és amikor szivem megremeg az embertestvériség szent érzelmeitől s lelkem megittasul a gyönyörü látomástól: Isten ül az égben arany széken, kinyujtja jobbkezét s szivére ölel minden szenvedőt, balkeze telve megváltással és áldással; mikor lelkem e felséges kép igézetével beteljesedett, akkor kezdem: Miatyánk, ki vagy a mennyekben."

Én azt gondolom, hogy az az igazi erdélyi író, aki valami olyan lelki megindultsággal kezd az íráshoz, mint a milyen lelki megindultsággal kezdett ez a meleg vallásos lélek a Miatyánk elimádkozásához. Erdélyi író az, aki mikor íróasztala mellé ül, hogy gondolatait, mint legszentebb izeneteit elküldje az olvasók százainak, akkor lelkének egy csodálatos látomásában elvonulni látja maga előtt Erdély küzdő, szenvedő, reménykedő népét. Látja a gyermekéért aggodó anyát, a kötelességteljesítés martirává sáppadt, kopott hivatalnokot, az ősi rögön gondot vető és bút arató birtokost, a sovány ugarból áldást kisajtoló parasztot, a szorgalmas iparost, azt az egész nyelvéért, kultúrájáért remegő magyar népet, mely sóvárogva emeli tekintetét a világ hatalmasai felé s nem kér, nem vár egyebet, csak az élethez való jogának elismerését, csak bánatában egy vigasztaló szót. És amikor mindaz elvonul tekintete előtt s szive megteljesedik az eltéphetetlen vérségi kötelék öntudatával, a sorsközösség fájdalmával, de dicsőségével is, visszaparancsolja feltörő könnyeit, felveszi tollát és ír, szive vérébe mártott tollal ír *ennek* a népnek. Ir nem oktató frázisokat, nem üres szólamokat, azt írja, amit valami belső kényszerűséggel az egész világba szeretne kikiáltani, mint az egyetemes életből általa meglátott nagy igazságot, de mégis írásában, szavában ott vibrál valami meleg szeretet, soraiba bele van szőve láthatatlan betükkel a titkos vallomás: Neked mondom, irom ezt erdélyi magyar, mert értelek téged, szeretlek téged s ami lelkemnek legdrágább tapasztalása, a Te lelkednek ajándékozom. Az írót erdélyi íróvá nem az erdélyi tájszólások halmozása, nem a speciális erdélyi témák mesterkélt keresése teszi, hanem az a meleg szív, mely kényszeríti, hogy itt maradjon, nekünk irjon, lelke kincseit köztünk ossza szét. Nem fogalmi meghatározásokkal, de a szivünkkel avatjuk fel mi olvasók az irót erdélyi íróvá. Igy avattuk fel szeretetünkkel, hogy csak az újabbakat s közülök is csak párat említsek: Reményiket, Áprilit, Tompát, Balogh Endrét, Gyallait, Kovács Dezsőt és Nyirőt.

És mi jellemzi az erdélyi olvasót? Az olvasót is ez a meleg, személyivé vált, közvetlen szeretet. Ma az *igazi* erdélyi olvasó más lélekkel veszi kezébe az ujságot, a könyvet, mint nehány évvel ezelőtt. Akkor tudtam, hogy az én kedvelt irómnak száz koronát fizetnek minden nyomtatott soráért, pazar kényelemmel berendezett szobában, boldog gondtalansággal dolgozik. Ir, ha kedve tartja s ha kimerül fantáziája, impressziók gyűjtésére nyitva áll előtte a világ. Hozhat élményt a tengerről, csillogó színt Olaszország kék ege alól, bölcseséget Albion vagy Germánia dolgos népétől. Kezembe vettem könyvét s vidám lélekkel adtam át magam lelke irányításának. Élveztem a művet, de nem törődtem az író sorsával. Ma máskép van. Ma tudom, hogy az egyik kicsiny lakásában alig tud egy csendes szögletet biztosítani, hol nyugtalan szivvel leirja gondolatait, mig fél szemmel játszó gyermekeire vigyáz. És ez az óra is ünnep számára, mert — jajj! — futnia kell a mindennapi kenyérért. A másik, a hirlapíró, riportokat kerget a megélhetésért, a harmadik órákat ad s ajtaja elől sohasem kergetheti el a szürke gond komor alakját. És igy vannak mind... mind... Ma erdélyi írónak lenni nem kiváltság, de szent prófétás kényszerűség. És ezt minden igazi olvasó tudja és ezért az igazi erdélyi olvasó úgy olvas el minden könyvet, mint ahogy az édes anya olvassa fia levelét. Boldogan olvassa, ha a levél derüs bizalmat sugároz, vele sir, ha bánatról beszél, de sohasem teszi le megindultság nélkül.

Ime ilyennek látom, érzem az igazi erdélyi írót és olvasót. De nehogy azt higyje valaki, hogy e megállapításom szomoruság és reménytelenség. Nem. Ellenkezőleg, éppen Erdély ez irodalmi helyzetében látom az erdélyi irodalom dicsőséges kifejlődésének zálogát. Az irodalomtörténet lapjairól ragyog felém egy reményteljes tanulság. Az irodalmak történetéből azt látom, hogy minden népnek klasszikus, örök jelentőségü irodalma, mint minden igazi élet, fájdalmak és szenvedések között született meg mindig.

Igy született meg a mi erdélyi irodalmunk is. Irók és olvasók szive szeretetének összedobbanásából született meg a mi sajátos, a mi ma még kicsiny, de nem reménytelen jövőjü, dédelgetett gyermekünk: az erdélyi irodalmi élet. Ma még sóhajtva nézünk körül: lesz-e élete, jövője? De ha irók és olvasók szeretetének két erős karja összefog, nem fárad el küzdeni és dolgozni érette, akkor ez a gyermek nagyra nő s dicsősége soha nem álmodott glória fényével fogja ékesíteni a mi erdélyi magyar népünk gondterhelt homlokát.

Indali Gyula emléke.

Jakab Ödön.

Ha tavasz idején gyümölcsösében künn sétál a gazda, hol a fák ernyői virágokkal vannak sűrün elborítva: jól tudja, hogy a tavasznak ez a pazar virágpompázata nem fog majd arányban állani azzal a terméssel, melyet a szelíd ősz leszedésre érlel később a kertjében. Amelyik ágat a sokat ígérő tavasz roskadásig fed be most virággal, azon majd az érlelő verőfény talán még felényi gyümölcsöt sem fog körülmosolyogni. Mert a tavaszban akármilyen bőséges is legyen az ígéret: őszig abból tetemes sok elvész. Egy rövid éjtszaka fagyasztó hidege, a virág kelyhébe belopódzott kis féreg, a fák között haragosan átviharzó szélroham, egy pászma jég, mit a fekete felhők a fejledező gyümölcsbimbókra rostálnak: mind, mind elég arra, hogy a virágzásból kimosolygó reménység megfelelő gazdag termés ajándékaiban ne váljék valóra.

Indali Gyula

És ilyenformán áll a dolog az irodalomban is. Mert azon írók száma, kiket megállapodott érettségük korában a közönség elismerő tapsokkal ünnepel, mindig tetemesen kevés ahhoz képest, mint amennyi sokat igérő, ifju tehetségről beszélt az irodalmi világ abban az időben, mikor azok az ünnepelt, érett írók ifjuságuk tavaszi virágzását élték. S vajjon miért van az, hogy a kisérletező ifjuság annyi szép reményre jogosító tehetsége közül aránylag oly kevesen fejlődnek fel az érettebb irodalmi termelés korára? Hiszen ha olyan sok minden időben a tehetséges ifju: miért olyan kevés később az értékessé érett írók száma? Miért? Mert azokból is, míg kifejlődnének, időnapelőtt sokan elkallódnak, mint a fák virágaiból. Egyik ifjut közönséges emberré józanítja a kedvezőtlen élet, a környezet közönye; a másikat kora sírba dönti a dallal oly gyakran együttjáró inség; harmadikát porba veri a féktelen szenvedélyek lázongó viharja; negyedikét elöli a kórság, melynek fenyegető csiráit már a bölcsőben ott rengette vele az aggódó édesanya tehetetlen gondja. Szóval korán oda lesznek, mielőtt még beválthatták volna azt a sok szép reményt, melyet nyiló ifjuságuk az irodalom örömére ígért!

Minden irodalom bővelkedik olyan munkásokban, kiknek idő előtt fejfára került nevéhez füstbe ment remények szomoru emléke fűződik. Nem szükséges idegenbe mennünk: a mi irodalmunkban is bőven tarlózhatunk ilyen nevek után. Ezek közül valók: a nemes kezdemények küzdelmeiben korán kimerült és elhagyatott *Kármán* József, a sanyarú nélkülözéseknek áldozatául esett *Ungvárnémeti Tóth* László; az erős tehetségü, de gyönge testalkatu *Sükei* Károly; az egyiptomi gulák világát gyógyulásért hasztalan bujdosó *Tisza* Domokos; a gyorsan fel- és letünt *Nagy* Imre; a brassói kórházban pályája kezdetén elvesző csángó költő: *Zajzoni Rab* István; a már ifjan nagy jövőt sejtető *Zilahi-testvérek*; a magyar poéták Schopenhauerje: *Reviczky* Gyula s hogy a még sok közül többet ne említsek: *Indali* Gyula.

Erre az utóbbi névre valahányszor csak rágondolok: mindig megsajdul a szívem! A kolozsvári egyetemi évek alatt vele töltött idők annyi szép emléke zsibongja körül mindig a lelkemet! Mert én Indali Gyulában nemcsak azt vesztettem el, mit mások vesztettek! Én nemcsak a vídám poharak közt mulató cimborát vesztettem el benne, hanem elvesztettem ifjukori legszebb álmaimnak bizalmas, meghitt osztályosát, kinek — minden gyöngeségei mellett is — nemesen érző szivéről és fenkölt szelleméről kész vagyok koporsómig bizonyságot tenni.

De hát ki is volt az az Indali Gyula, akiről beszélek?

Alapjában véve bizony ő is csak olyan gyarló ember volt, mint közülünk akárki. De kiválóságai olyan szokatlan arányuak voltak, hogy azok mellett a gyarlóságok számba sem jöhetnek. Beszélni lehet a gyarlóságairól, mint a napfoltokról, melyek éppen nem elegendők arra, hogy a lemenetel után is mindig ne úgy gondoljunk a napra, mint a legtisztábban fénylő égitestre.

Indali 1851-ben született Felső-Ábrányban, Borsod vármegyében. Atyja a később Kolozsvárra került neves pedagógus, Indali Péter volt, anyja pedig egy nagy műveltségű, szelídlelkű asszony: Csegöldy Julia. Középiskoláit a kolozsvári ref. kollégiumban végezte, kitűnő eredménnyel és korai fejlettséggel. Aztán jogászkodott előbb Kolozsvárt, majd egy évig Kassán. Hanem a hivatalkeresés nem sokat nyugtalanította, mint ahogy nem nyugtalanítja az énekes madarat a holnapi nap gondja. Gondtalanul dalolt, álmodozott, rajongott és szeretkezett. Később lapszerkesztő lett Brassóban, aztán visszakerült ismét Kolozsvárra, hol részint lapoknál dolgozott, részint mulatozott, olykor pedig hetekig visszavonulva élt költői álmainak. Egyszer aztán én és a család rábeszéltük, hogy tegyen doktorátust, ami nem kis feladat volt, mivel a jogtudománnyal addig csak annyit foglalkozott, hogy itt is, ott is lelkiismeretesen — beiratta magát hallgatónak. De Indali mindenben csodát művelt, amihez egy kis akarattal fogott. Most is az történt, hogy biztatásunkra — egy félvállról oda vetett ígéret után — a teljesen ismeretlen téren tanuláshoz fogott s rövid, néhány hónapi, mesébe illő szorgos munka után 1878-ban a jog- és államtudományok doktorává avatták fel a kolozsvári egyetemen. És hihe-

tetlen rövid idő alatt valóságos jogtudóssá művelte ki magát s egyetemi tanárságról kezdett gondolkozni. Ámde irodalmi ambiciója Budapestre sarkalta, hol nevét már előnyösen emlegették a lapokban megjelent néhány költe-

Az Indali-ház Kolozsvárt.

Hankó János rajza a Pásztortűz számára.

ménye után. És így történt aztán, hogy 1880-ban, 29 éves korában, a budapesti törvényszéknél hivatalba állott. Azonban pár nap mulva a neki kiosztott száraz akták halmazától annyira megborzadt, hogy mélyen elkeseredve hagyta ott rideg hivatalát: elsietett hivatalos helyiségéből és — többé nem látták. Alig mult el három hete, hogy a szülői hajlékból eltávozott: egyszer csak megérkezett Kolozsvárra a hír, mely szerint a „Titel" nevű hajó kereke a pesti vámháznál, 1880 július 4-én, a Dunából egy hullát zavart a felszínre. A kifogott halottat nem ismerte senki, de tárcájában egy névjegyet találtak, amelyen ez állott: „Dr. Indali Gyula, a jog- és államtudományok tudora".

Feljajdult a sajtó s terjedelmes cikkekben siratta a dalnok kora vesztét; a Kolozsvárt betegen fekvő édesanyja pedig a hír hallatára jó darab időre teljesen — megnémult. Az édes anyai bánatnak és fájdalomnak ez a némaság volt a legfenségesebb megnyilatkozása!

Találgatták sokáig a lapok, hogy mi hajtá a költőt a hideg hullámsírba! Beszéltek életuntságról, csalódott szerelemről. Én, aki legjobban ismertem a költő természetét, hajlandó vagyok máig is azt hinni, hogy véletlenség volt az egész katasztrófa. Különben minek feszegetni ezt a sötét rejtélyt, melynek csalhatatlan magyarázatát úgy is csak az tudja, aki ott a fénylő magasságból mindeneket lát, úgy a delelő napfényen, mint a legsűrűbb éjtszaka fátyolán keresztül.

Elég azt tudni, hogy elveszett a szomoruságra fogantatott szerencsétlen költő! Július 8-án Reviczky Gyula megható búcsuztató beszéde után a kerepesi-uti temető hideg földjébe hantolták el azt a meleg szívet, mely még csordultig volt tele el nem énekelt dalokkal. Férgek martaléka lett az a páratlanul zseniális agyszerkezet, mely képes volt egy nyelvet rövid pár hét alatt elsajátítani, s mely a Katona József *Bánk bán*-ját egyszer fogadásból nyolc nap alatt hiba nélkül végig megtanulta és a fogadó társaság előtt nyertesen elmondta, még a szöveg sajtóhibáit is nyomról-nyomra pontosan megjelölve. Bénultan porlanak már azok a kezek, melyek művészek által is megbámult virtouzitással tudták játszani zongorán a magyar népdalok édes-bús melódiáit. Örökre elhomályosult az a csodálatosan erős emlékezőtehetség, mellyel akár világkörútra is indulhatott volna. Néma lett az a nyelv, melynek beszédében az elmés ötletek, visszavághatatlanul talpraesett élcek kifogyhatatlan bőséggel sziporkáztak folyvást. Oh, abban a sírban egy tökéletesen szép világ veszett el, mely tele volt színnel, virággal, szépséggel, hangulattal, dallal!

Szegény, jó fiut mintha csak most is magam előtt látnám, délceg tartásu, magas sugár termetével s 28 éve dacára már őszbe csavarodott, bozontosan hullámzó hajával, mely meggyőzően bizonyította őszinteségét egyik szép költeménye ama strófájának, melyben a közelgő halál sejtésének sugallata alatt felkiált:

Legyen, habár még reméltem!
Van vigaszom, hogy éltem, éltem,
Ha nem soká: sokat!
A nap rövid volt, oh de fénye
Olyan sugárzó! Ennyi fényre
Kevés egy alkonyat!

Most is előttem áll a költő, hamvasan lobogó, beszédes, nefelejcskék szemeivel, pörgén álló szőke bajuszával, szelíden kötekedő, pajzán s mégis bánatosan fátyolozott mosolyával! Látom szokatlanul intelligens, kissé soványos szép arcát, melyről a bennháborgó szenvedélyek heve korán leaszalta az ifjuság piros virágait. Mert a vulkánok oldalán nem nyílnak virágok.

Indali pedig sokban hasonlított a belső tüzektől háborgó vulkánhoz. Az ő tüzes szenvedélyeinek is voltak időnként katasztrófális kitörései, melyeket kérleléssel épúgy nem lehetett visszafojtani, mint ahogy a vulkánikus kitöréseket nem akadályozhatja meg a megrémült nép templomi imája. Ezek a szilaj kitörések szitálták deressé a fejét még időnap előtt s kormozták feketére a hangulatait. Igy aztán nem csoda, ha nem is szerette valami felettébb ezt a neki igen hűvös, igen józan, kalmárszellemü világot s várta a tisztább, szebb életet biztosító halált. Holott bölcsen tudta, hogy az neki úgy is hamarább el

Emléktábla az Indali-házon.

Bátyi Lajos felvétele.

Hankó János

fog jönni, mint más, sablonra rendezett életü filiszter embernek. Ő mikor énekelte, meg is volt győződve, hogy:

Elröppen a fény, a virágok elasznak,
A szív tüze lankul, örülni feled.
Időnek előtte, ha élsz a tavasznak:
Időnek előtte várhat'd a telet.

Ő pedig ugyancsak mohón élt a tavaszának s örömeinek nagy része csupa előleg volt, melyet az élettől a saját számlájára idő előtt felvett. Szerelmeinek számát maga sem jegyezte, mivel ez a munka az ő tűrelmét meghaladta volna. Noha nem volt valami csodálatos szépség, inkább csak nagyon érdekes arc: mégis sziporkázó, élénk szellemével s megvesztegető, kedves modorával kész veszedelem volt a szerelmes lányoknak!

Útja örökös hóditás volt, mint a nagy Napoleoné, persze a moszkvai kudarc nélkül. És így természetes, hogy fejedelmileg duskálódva cserélgette szerelme tárgyait, hol kiábrándulva, hol pedig megcsalatva. Annyi „egyetlen"-e nem igen volt még fiatalembernek. Utoljára csipős humorral dalolta maga is:

Minden évszak látta egy-egy
Új szerelmem megszületni,
S valamennyit rendre-rendre
Szépen el kellett temetni.

Ősz, tavasz csak bajt hozott rám,
Bajt a nyár is, bajt a tél is.
— Tán egy ötödik évszakkal
Szerencsésebb volnék én is!

Egyszóval: elég változatos életet élt arra, hogy a dal ki ne fogyjon soha a lelkéből. Dalolt is mindhalálig nemesen, magvasan, szépen. Gyakorlott mestere volt a külső és belső formának egyaránt s mindig tömör és erősen színező nyelven fejezte ki magát. Gondolatai igen sok költeményében meglepően újak és megkapók. Nemzetien népies vonásokat azonban nála kevéssé találni, akárcsak Reviczky Gyulánál. Az ő fejlődésére is inkább a nyugati nagy költők voltak befolyással. Költészetében itt-ott van valami a Heine epigrammatikus fordulatosságából; néhol a Lamartine terjengve mélázó dalaira emlékeztet; másutt meg a Byron áradó ereje üti meg fülünket. Egyedül csak nyelvében látszik magyar hatás: az Arany Jánosé. Mert lényegileg ő is „nyugatista" volt, már abban az időben, csak éppen az értelmességről nem tudott leszokni.

Annyi bizonyos, hogy kiváló, erős tehetség volt, kinek költeményeiből korán kettétörött pályája dacára is sok olyat lehet összeválogatni, melyek a magyar költői irodalom legszebb emlékei között foglalhatnak helyet századok mulva is. Sajnos, hogy munkáiból csak egy kötet került eddig könyvpiacra, melyet a költő halála után tizenkét évvel Both István zilahi tanár gyűjtött össze és adott ki ugyancsak Zilahon. Ebben a kötetben is éppen legbecsesebb költeményeiből igen sok hiányzik s félő, hogy az esetleg gondatlanul őrzött kéziratban végképp elkallódnak. Pedig ugyancsak érdemesek volnának, hogy a közönség ismerje mindnyáját. Csak akkor venné igazában észre, hogy micsoda kár esett a magyar költészetben, mikor a Duna hullámai összecsaptak a szerencsétlen erdélyi magyar költő feje fölött!

Búcsu.

Isten veled! Napfény hozott,
Felhő-ború visz tőlem el;
Virág födé víg útadat,
Borítja most hulló level.
Fejed fölött madár dalolt,
Most őszi szél zokog, sóhajt,
Hoztál mosolyt, üdvöt, gyönyört,
Viszesz könyűt, gyászt és sóhajt.

Te méssz, te méssz, s én társtalan
Itt őrzöm, oh, üres helyed;
Szólítalak és önszavam
Viszhangja szól hangod helyett.
Karom feszül s csak puszta lég,
Omló ködárny, mit átölel;
Ajkam sovárg és önfeledt
Csókom az űr rabolja el.

Oh, istenem! páros madárt
Tél és tavasz együtt leli;
Fészkük meleg, szárnyuk meleg,
Szívük örök üdvvel teli.
Erdők vada párjával él,
Szabad honuk völgy és halom —
Csak ember sorsa: búcsuzás,
Csak ember sorsa: fájdalom.

Te büszke ész, mely untalan
Fényes jövőt hazudsz nekem;
Dícsvágy heve, mely lelkemet
Káprázlatod nap-éjjelen:
Légy átkozott! Vessz semmibe,
Ha egyre csak válást nyerek!
Áldott csak az, — bár a halál —
Mely egyesít végkép veled.

Te méssz, te méssz. Ábrándjaim
Tegyék fejed lágy vánkosát;
Lelkem heve hevítse fel
Az est ködét, az éj fagyát.
Mult élveink emlékei
Ringassanak szelíden el,
Hű szerelem, ifjú remény
Vonjon föléd óvó lepelt!

Isten veled! Napfény hozott,
Felhő-ború visz tőlem el;
Virág födé víg útadat,
Borítja most hulló level.
Fejed fölött madár dalolt,
Most őszi szél zokog, sóhajt;
Hoztál mosolyt, üdvöt, gyönyört,
Viszesz könyűt, gyászt és sóhajt...

Indali Gyula.

Hankó János dr

virágzás, s csak virágzás után a gyümölcstermés. S a rügybomlás olyan, mint a himlő vagy skarlát: mindenkinél egyforma kórtüneteket vált ki. Önképzőköri allurök, rákétázás, sallang, affektálás, utánzás, gondolatok hiánya a szokott jelenségek oroszlánkarmokkal vagy oroszlánkarmok nélkül. Csak a legismertebb elsőszülöttekre mutatok rá: a 18 éves Goethe Annette-jére és Byron első könyvére: Hours of idleness-re, szerzője akkor 19 évet számlál, — de bátran odatehetem Petőfi első termékett is (1842), mint ugyanezen diagnózis bizonyítékait. A Távolból című ismert költeménye, vagy a Halálvágy, klasszikus mintái a húszéves genie termőképességének. Ady első kötetei (Rövid dalok, Még egyszer) nem is sejtetik a jövő nagyságát. A 20. évig csak figyelemreméltó kisérleteket találunk, északi fényét a jövőnek, de igazi értékeket ne keressünk: a világirodalom nem ismer húsz éves remekírókat. A huszas éveknek vannak remekművei, de 20 éves remekírók nincsenek. Pedig egész hadsereget lehetne rekrutálni a még nem katonaköteles irókból és költőkből, s a kora érettség egyik mindennapos ismertetőjegye a kiválóaknak. Lope de Vega (XVI. sz.) első drámai kisérletei 13 éves korára esnek. Geronimo de Huerta (XVI. sz.) 15 éves korában készítette elég élvezhető formában írt eposzát: Florando de Castilla címmel. Lohenstein (XVII. sz.) 15 éves korában írta legjobb drámáját. Grillparzer hagyatékában megtalálták első drámai kisérletét, amely a 17. év gyümölcse. Pope szinte meg tudja számlálni év einekszámát a tiz ujján — 12 éves volt — és tragédiát komponált az Iliász nyomán; 13—15. éve közt négyezer soros eposzt szerzett Alexandre címmel. Leopardi ugyancsak 12 évvel terhelten írja 3 énekes elbeszélő költeményét szextinákban, a következő évben lefordítja az Ars poetikát és a Batrachomiomachiát s 17 éves korában olyan kommentárokat ír a klasszikusokhoz, hogy a külföld neves tudósai is elismeréssel szólnak róla. Már Kazinczy első kisérletéről ezt nem lehet mondani. Ő is iskolásgyermek korában jelent meg első munkájával a könyvpiacon, de legfönnebb csak a legszükebb családikörben okozott örömet vele, a nagy világ nem vett tudomást róla.

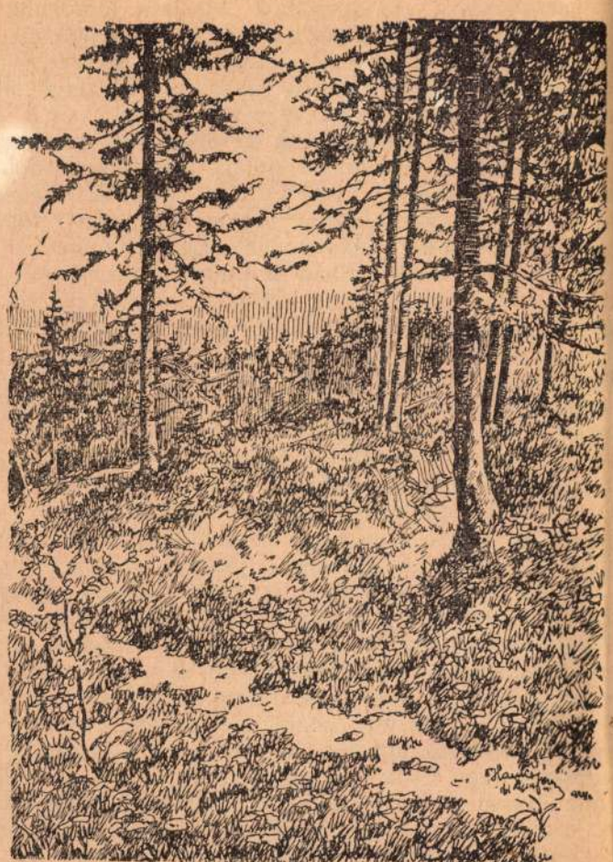

Dr. Hankó János: Erdő széle.

De hát ezek csak kisérletek. Sőt még a siker sem döntő tényező. Victor Hugo ódái (1822) Chateaubriand pártfogását s a király kegyét szerezték meg a húsz éves költőnek. Jaques le Lorraint 20 éves korában Théodore de Banville költőtestvérének fogadta (a testvér aztán cipőüzletet nyitott). Musset, Gautier már 19 éves korukban sikert érnek el a Parnassuson. Mindezek azonban még csak kisérletek, amelyek mint a Shelley lázongó, ateista költeménye: Queen Mab (a 18. esztendő termése), csak jelzik a költői genie elindulását.

És nem is lehet csodálkozni, ha 20 éven alul még nem találunk kirakatba való szépírási mintákat. A költői geniálitás az értelem egyik képessége: működése hozzá van kapcsolva a költő személyi fejlődéséhez, fizikai és lelki átalakulásaihoz. A költői szellem munkájához pedig nemcsak technikai készség szükséges, hanem meglátások, átélések kellenek, amelyek a költő egyéniségén szürődnek át. Intuiciók, átélések nélkül nincs költő. Erről pedig az ifjú években még a koránérettség mellett sem beszélhetünk. *Még Petőfi sem írhatta meg legszebb költeményeit, mert lelkének még nincs története.* Még csak tapasztalatai vannak, *külső átélései*: nélkülözések, éhség, hideg, de a lélek betegségeit még nem ismeri. Még nem tudja, mi az, mikor a lélek viharzik; mikor a nem viszonzott szerelem gyötri az embert; mikor a féltékenység beleszánt a lélekbe, megindulnak a gyanu tengeralattjárói, zsebkendők, elejtett szók felkavarják a mélységeket s gyilokért örjöngenek, mint Othello vagy Bánk bán. Istenem, ezt át kell élni, költő, csak akkor tudod, hogy mi az élet! Hol volt ettől Petőfi! Ha ő maga megélte volna, hogy mint züllik el Zoltánkája, vagy a legnagyobb bizalom és boldogság idejében észrevette volna, hogy Julia tiltott utakon jár, akkor kellett volna megnézni, hogy mit teremtett volna az ő titáni szelleme! Goethe is azért tudta Werthert már 25 éves korában remekké mélyíteni, mert a lelkiállapot legnagyobb részét ő maga átélte. Byron Childe Haroldjában is sok van a költőből — ez különben is jellemző Byronnál, — a közönség is őt nézte hősében.

Szóval: az évszámok azt tanítják, hogy a pubertás évein át kell menniök a költői genieknek is, mert in natura non datur saltus, a természetben nincs ugrás, s csak így érkezhetnek el a második megállóhelyhez. Ez a második magaslat: a költői szellem teljes kifejlődése, amikor a sasfiók kőszáli sassá szárnyasodik, a genie azzá determinálódik. Megjött a teremtés kora: a felvevő készülékek átfinomulnak, a hályog lehull az érzékszervekről, a lélekbe beömlenek a külső világ életjelenségei: a költő látni kezd. Minden füszál megfürdik az élet vizében; gondolatok bújnak elő virágból, patakból, szemétből; színek formálódnak a szürkeségből; harmóniák verődnek a némaságból, s ez mind a költő lelkének kisugárzása, a költői genie dolgozik itt: hangulatok, érzések, ötletek aranyporát szórja az impressziók leghalkabb rezgésére. Ez az átalakulás mutatkozik apró lírai költeményeken csak úgy, mint a nagyobb vállalkozásokon. Goethe Friederike dalait össze sem lehet hasonlítani az Annette-versekkel. Hova szárnyal fel Shelley a Queen Mab után (1810) az Alastorban (1815)! Vörösmarty Zalán futása (1825) még csak egy lángész szivárványszínes szappanbuborék játéka, de már a Délszigetben (1826) vagy Csongor és Tündében (1830) mélységek és magasságok szédítenek. Ez a transzformáció bárkire nézve is érezhetővé válik, ha elolvassa egymásután Petőfinek ezt a pár költeményét: Távolból, Halálvágy (1843), aztán: István öcsémhez, Az Alföld, Első szerelmem, Hozzá (1844), és: Erdei lak, Téli világ, Van a nagy Alföldön csárda sok, Szerelemvágy, A csárda

Pásztortűz 1925 XI. 1. sz. 6. l. kép

TÉL.

Millió pici szánon,
fehér, pici szánon
érkezett a Tél.
Csengő — száz — a hámon,
s a ragyogó hámon
csodásan zenél.

Nagy-szemű pihéknek,
ömlő hópihéknek
raja száll vele,
mint virágos Nyárral,
égő-tűzű Nyárral
lepkék serege.

Pihécskék, a földet,
ezt a csúnya földet
takarjátok el.
Boruljon arcára,
rút, halott arcára
halotti-lepel.

De a szivek mélyén,
bánat-rejtő mélyén
tüzek gyúljanak.
S a szomoruságok,
bús szomoruságok
tűzbe húlljanak.

Csillingelő szánkák,
víg-futásu szánkák
hopp, hahó, hahó!
Ünnep jön... Elébe
hírnökként elébe
fut a hó, a hó.

Minden ünnep-váró,
kis Jézuskát-váró
eként epeked:
Szeretet és Béke,
mennyei, szent Béke
tarts te ünnepet...
— — — — — — — — —
bús földünk felett...

(Zabola, 1924.) *Ujlaky János.*

CSEND, CSEND SZIVEM!...

Csend, csend szivem. Még alszik a jövő.
S a fórumon még olcsó, hej, az ének
és koncot adnak minden jövevénynek:
testvér-csiráid halkan bomlanak.

Kertünk fölébe lomha szárnyasok
hiába jőnek károgó hadakban:
az eljövendő szent és víhatatlan,
... Csak néha vájnak zsenge rügybe ők.

De csend szivem! Csak várd ki szótlanul
míg rád tekint az évek hívő arca.
A kerge néppel még ne állj te harcra:
tavaszra véred, hallgasd, hogy dobog.

Mert zsendülnek már lüktető dalok
és semmi lesz a hetyke tél varázsa:
kelünk, kelünk az áldott fakadásra...
(Csend, csend szivem. Még alszik a jövő.)

(Gyulafehérvár, 1924. nov.) *Bányai László.*

Írók és évszámok.

Irta: *Rass Károly.*

Az utolsó évtizedekben bizonyos hanyagságot láttunk a könyvek megjelenési évének jelzésében. Egy-egy regény, dráma, novellás kötet címlapján akárhányszor csak a kiadó neve virított szükségtelen lelkiismeretességgel, még a szerző neve is másodrendü kérdéssé sülyedt, az évszámjelzés meg épen a fehérhollók jelensége közé tartozott. Különösen a költeményeknél lett ismeretlen fogalommá az anyakönyvi rubrikák kitöltése. Maguk a költők félve fátyolozták el lelkük misztériumát minden kis fény ellen, amit az évszámok világa okozhatna. A régiekről sem mondhatnám, hogy nagyon pedánsak lettek volna ebben a tekintetben. Némelyik kiadó súlyt helyezett az évszám szerinti csoportosításra, másik nem. J. G. Grüber pl. évek szerint halad Klopstock költeményeinek kiadásában (Leipzig 1831). Boxberger a Schiller költeményeinél (Hempel kiadás) a tartalomjegyzékben adja az évszámokat. Már Goethe nem ad tájékoztatót. Ő bizonyos szempontok szerint csoportosít, de évszámokat nem közöl. Ugyanígy tesznek a későbbi kiadók is (l. Hempel kiadás). Nálunk jó Toldy Ferenc rendesen műfajok szerint állította össze a költőt, de az évszámokra nagy gondot fordított. Ilyen módszerben rendezte sajtó alá pl. Kölcsey költeményeit. Máskor eltér ettől a metódustól. Bajzánál, Kisfaludy Károlynál a tárgymutatóban adja az évszámokat. Gyulai Pál költeményeiben (Franklin Társulat kiadása) szintén pontos számadatokkal találkozunk. Vörösmarty — sajnos — az évszámjelzést nem tartja szükségesnek. Minta lehet azonban ebben a tekintetben Petőfi, akinél évszámok szerint sorakoznak a költemények, sőt a keletkezési helyről is pontosan értesülünk. A legujabbak közül Reményik és Ligeti Ernő látták be az évszámjelölés fontosságát.

És ez a helyes eljárási mód. Nem vagyok rajongója az évszámoknak. Az évszámok lelketlen hieroglifek, ha csak bibliográfiai lelkiismeretesség erőmutatványai; de azonnal útjelzőkké lesznek, mihelyt a költő lelkének megmagyarázására szolgálnak. Az évszámok első rendeltetése, hogy hidat építsen a költő lelke, a költemény s a külső világ között. Legtöbbször csak az évszámok vezethetnek e a labirintban, különösen mikor már évszázadok homálya omlott közénk s a költő közé. Mindjárt megértjük Kölcsey kétségbeesett hangját (Zrinyi dala, Zrinyi második éneke), Vörösmarty lázadozását (Liszt Ferenchez), ha tudjuk, hogy a mult század harmincas éveiről van szó. Tompa allegóriáinak rejtett célzatait is megérezzük, ha odagondoljuk a Bach korszak levegőjét. Különösen eligazit az évszámjelzés azoknál a költőknél, akiknek a tevékenysége szinte beláthatatlan hosszu útat ölel át, mint Goetheé, Voltaire-é, Victor Hugoé, vagy akik átmentek a szellemi irányok tarka-barka változatán, mint Strindberg.

De sokkal fontosabb az évszámok jelentősége a genie biologiájának determinálásánál. Mert a szellemnek is van életfolyamata, annak is vannak fejlődési fázisai. Az is nádparipán kezdi, csak évek dresszurája csinál gladiátort belőle s a végén az idő kacér Delilája megnyirbálja az ő Sámson fürtjeit is. Rafael is csak Vigyázó Laci kompozicióikkal kezde pályafutását. Petőfi lelke is önképzőköri rimusokban hullámzik a kamaszkor poetikus esztendeiben. Jókai csodás fantáziája is elfárad a novemberi ködben és Anatole France sem írt könyvet az utolsó években.

A költői genie élettanának elemzésében nem megyek vissza a legendák korába, mert ez a legenda legtöbbször megbízhatatlan. Csak onnan kezdve nézem a fejlődés momentumait, mikor a költő irodalmilag jelentkezik. Ez az első fontos tény. És az évszámok kalauzolása megtanít rá, hogy a költői szellem sincs kivonva a természet örök törvényei alól: csak bimbófakadás után jöhet

név nem akar fenhéjázni, vagy koszorúkat osztani és fogadni el, csupán annak symboluma, hogy a magyar írók egy koszorúban nyújtják itt műveiket a közönségnek.

2. A „Koszorú" megindul jan. 1. 1863, s megjelen a Figyelő alakjában, de félívvel megbővítve hetenkint egyszer. A „Figyelő" éve október végével lejárván, két hóra megszűnik, részint, hogy az előfizetési határidő a naptári évvel összhangzásba jöjjön, részint az új lap előkészületei végett.

3. De a „Koszorú" fennállása csak úgy tekinthető biztosnak, ha mintegy 1000 előfizetője találkozik. Ha ennyi számra december utolsó napján valószínű kilátás nem lesz, akkor meg sem indul. Ha decemberben remény mutatkozik: úgy megindul a lap, de csak úgy foly tovább az első félévnél, ha e félév alatt megbizonyul, hogy várakozásában nem sokat csalódott. Különben az első félévvel megszűnik, azon szomorú tapasztalással gazdagodva, hogy nálunk nincs még oly közönség, mely tisztán *tartalmáért* becsülne szépirodalmi lapot. E feltétel a közönségnek előre, még a programmban, tudtul adatik, hogy a lap meg nem indulása, vagy oly hamari megszűnése mindenkinek érthető legyen.

4. A „Koszorú" *főlapja* szépirodalmi; ú. m. kötött és kötetlen alakú költői dolgozatok; továbbá (nem *szorosan* tudományos) aesthetikai, társadalmi, általános műveltségterjesztő cikkek (ide vonhatók lévén pl. föld- és népisme, utazás, história, sőt némely általánosabb érdekű tudományág egyes mozzanatai vagy körrajza is, művelt közönség számára, kellemesen előadva); melléklapja vagy *tárcája:* bíráló, ismertető, mulattató tartalommal; ú. m. könyvismertetések, kivonatok, jelesb műveknél tűzetes birálatok is; életképek, genre-ek, mindenféle szépirodalmi skizzek; apróbb irodalmi, művészeti, társadalmi közlések a bel- és külföldről, ismeretterjesztő vagy érdekes notice-ok, színbírálat, könyvészet, szóval, mindaz, minek egy úgynevezett *literaturai* lapban helye van. Nagyobb változatosságra, kevesebb *szakszerűségre*, több általános érdekre törekszik, mint a „Figyelő".

5. A „Koszorú" minden írót, ki előlegesen csatlakozik hozzá, s általában minden olyat, ki (nem lévén csupa kezdő) igényt tart, ha művét elfogadja, tisztességesen díjaz. A díjazásra nézve 1000 előfizető vételtén zsinórmértékül: egyelőre így állapíttatik meg. *Prózáért,* kidolgozott eredeti munkánál (minők az előcikkek, a novellák, vagy más folyóbeszédű költői dolgozatok, tüzetes birálatok, nemcsak mutatványszerű, hanem eredeti könyvismertetések, s általában minden, formába kerekedő aesthetikai, társadalmi, általános műveltségre tartozó cikkek) a lapnak egy ívétől 40 ft.; könnyebb munkánál (mint puszta mutatványok nagyobb eredeti műből. fordított novellák, vagy más kötetlennyelvű költői dolgozatok, oly átdolgozások, hol a fordítás vagy mutatványképeni idézet túlnyomó, külföldi folyóíratokból átvett notice-ok, apróbb cikkek, szóval minden kevesebb fáradsággal és műgonddal járó dolgozatok), ívenkint 20 ft. *Vers-költeményért,* a darab jóságát (némileg terjedelmét is tekintve: 20, 15, 10 ft; fordításoknál: 15, 10, 5 ft. Közönséges lyrai versnél nagyobb terjedelm*üek külön* számítás alá esnek. Díj nélkül a „Koszorú" csak a szerző világos lemondása esetében, vagy oly kezdőktől ad művet, kiket csupán művök kiadása által is elégnek tart buzdítani.

Ha az első fél év folytán az előfizetők száma oly örvendetes szaporodást mutatna, hogy az alapul vett 1000-et meghaladná: akkor a fentebbi díj minden 100 előfizető után *aránylag emeltetik;* azaz, ha 1000-től 40 ft, 1200-tól már 48 ft.; 1500-tól 60 ft. számíttatik az író javára s e pótlék *utólag* is hozzáadatik a díjhoz. Ha ellenben a lap, a 3-ik pont szerint, arra lenne kárhoztatva, hogy az első félévvel megszűnjék, ekkor, és csupán e hat hóra, venné

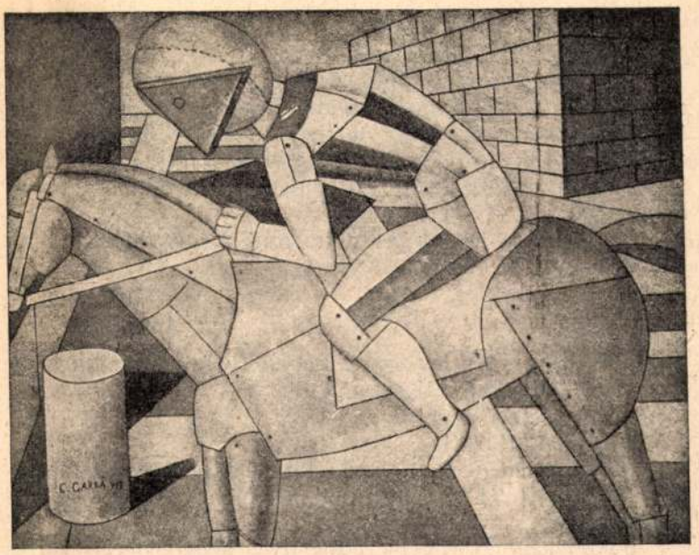

Carra: Lovas.

igénybe a szerkesztő, hogy t. munkatársai írói díjukat az előfizetők arányában leszállítani engedjék s ez által bukását enyhíteni sziveskedjenek.

6. Hogy azonban a közönség bizalma előre felébredjen a lap iránt, szükség, hogy egy csoportban lássa azok neveit, kik a lapba dolgozni ajánlkoznak, annálfogva kérem mielőbbi becses válaszát arra nézve, *remélhetem-e és mily mértékben* Kegyedtől, hogy lapomat támogatni fogja, egyszersmint felhatalmazást, hogy becses nevét a programmba kitehessem.

Kizárólagos csatlakozást nem kivánok (hanemha valaki önként úgy akarná), csupán azt, hogy mindenkor számíthassak szíves támogatására, hogy lapomnak némi előnye legyen mások felett, s hogy a beküldött mű iránt netaláni észrevételeim meghallgattassanak. Jól tudom, hogy az írók efféle csoportosítása tekintetében egy vállalat már megelőzte az enyémet; azonban nincs okom utánzás vádjától félni, mert én már ekkor foglalkoztam e tervvel, midőn amarról még semmi tudomásom nem volt. Azon t. írótársaimtól, kik az érintett vállalatnál szavukat adták, egyáltalán nem kivánom, hogy kötelességüktől elálljanak; azt azonban remélem, hogy miután oda sem kötötték le magukat kizárólag, becses dolgozataikat lapomtól sem vonják meg. Hasonló reményben vagyok azon t. írótársaim felől is, kik egy vagy más formában más lapnál is vannak kötelezve: anélkül, hogy onnan elvonni akarnám, szíves közreműködésüket óhajtom s elvárom az én lapomhoz is, mely tulajdonképpen nem is az enyém, hanem mindnyájunké, az irodalomé, mert ennek hitele, méltósága, lehetne mondani becsülete, kivánja egy ily organum létrehozását.

Fogadja szíves üdvözletemet
Pest, october 15-én 1862.

Tisztelője:
Arany János m. k.

E köriratot, mely bár nyomtatásos, teljes szövegében kevésbbé ismeretes, Arany Mikó Imrének is megküldte. Onnan, a gróf Mikó Imre hagyatékából (az E. M. E. levéltárából) közöljük mi is nem mindenütt eredeti helyesírással ugyan, de az eredeti pontozással.

Azonban a Mikónak címzett s elküldött példányon a nyomtatott szöveg és névaláírás *után* Arany Jánosnak a következő (természetesen: kézíratos) levele olvasható:

Pásztortűz 1930. ápr. 6
153. l. lét

Nagyméltóságú Gróf!
Mélyen tisztelt Hazafi!

Rendkívül szerencsésnek érezném magamat, ha Nagyméltóságod kegyeskednék olykor vegyes tartalmú folyóiratom számára oly nemű társadalmi vagy közműveltségi cikkeket ajándékozni (csakhogy rövidebb kidolgozásban), minők a Budapesti Szemle füzeteinek oly díszére s minden magyarnak oly örömére váltak.

Legmélyebb tisztelettel maradván Nagyméltóságodnak
Pest, nov. 9. 1862.

alázatos szolgája
Arany János.

Mikó e rövidke levélre az *ugyanott* levő *fogalmazvány* szerint a következő választ küldte:

Arany János urnak
Tisztelt Hazafi!

Folyó hónap 9. kelt levelét a mai napon vevém; minthogy Kolozsvárról kissé el kell távoznom, sietek arra választ küldeni.

Sokféleképpen vagyok elfoglalva, kedélyem is szerfelett nyomott, úgy érzem, huzamos idő kell arra, hogy csak némileg is kigyógyulhassam nagy veszteség okozta sebeimet. (Egyetlen, Ádám nevű fia halála volt a veszteség. Cikkíró.) De ha Isten éltet s ezek az akadályok idő teltével el lesznek távolítva, szíves felszólításának engedni fogok s valamit — ha hamar nem is —, de az első félévben bizonyosan küldeni fogok.

Isten oltalmába ajánlom Önt, hazánkfiai meleg pártolásába lapját s ezzel vagyok Önnek

Tisztelt hazafi —
hazafi szolgája.

Az egy eszméért, a magyar szellemi élet oltártüzének élesztéséért egyként lángoló két nagy ember kevés szóból is megértette egymást. Nemcsak, de tettleg is és nem csupán szépen csengő szóval támogatták egymást. Mikót a családi gyász — ezt minden életrajzi vázlat feljegyzi — még tevékenyebb, még önzetlenebb közéleti munkára ösztönözte. Itt keresett s tán talált enyhülést bánatára. Igy tudott belehelyezkedni a lapot szerkesztő Arany lelkébe s így írta meg a Koszorúnak programmot magyarázó szép (és sajnos: egyetlen) cikkét oly pontos lelkiismeretességgel adott szavának értelmében, hogy Arany Pesten Erdély nagy fiának, Erdély Széchenyijének a cikkével indíthatta útnak jelentős, bár szintén nem hosszú életű folyóiratát.

HADD HIGYJÉK, HOGY ALSZOM

A nagy támadások ideje
még nem jött el.
Összehúzom magam és védekezem.

Fekete palástban, fekete álarccal
járok. Szívemet nem mutatom
és lehúnyom könnyes szemeimet.

Ajkamat szóra nem nyitom,
most még nem szeretik hangomat:
nem tudok dallamosan beszélni.

Csendesen henyélek kinyújtott tagokkal;
füleimet távoli hangok hallására hangolom.
Gyűjtöm az erőket jövő küzdelmekre.

A nagy támadások ideje
még nem jött el.
Hadd higyjék, hogy alszom.

Flórián Tibor

Sebesi Samu halála

Irta: Dr. Várady Aurél

Bizony régen volt, több, mint 50 éve, hogy megismerkedtünk. Ő diák volt az unitáriusok kolozsvári főgimnáziumában, én pedig harmadik „elemista" ugyanott. A korkülömbség, pláne diák felfogás szerint, elég jelentékeny volt tehát köztünk, de azért „egy szobában laktunk". A „lakás" fogalmát az akkori kollégiumi élet rendszabályai szerint olyanformán kell érteni, mint a közigazgatási életben a községi illetőséget. Amint az állampolgárnak valamely községben illetőséggel kell birnia, azonképen a régi unitárius kollégiumban minden tanulónak, lett légyen theológus, diák vagy elemista, — „városi" vagy „bennlakó" — valamelyik szoba kötelékébe kellett tartoznia. És ez a kötelék azért is közel esett a községi illetőség fogalmához, mert az egyes lakószobák községek neveit viselték homlokzatukon. De nem ám holmi közönséges községekét, hanem nagy, sőt világvárosokét. E részben nagyzoltak a külömben puritán unitáriusok. London, Róma, Berlin, Bécs, Budapest voltak a szobák nevei és szerénységre vallott a 17-es számú szobától, hogy csak „Deberecen"-nek nevezte magát. Ennek meg körülbelül az volt a magyarázata, hogy a 17-es számú szoba alatt levő 27-es számúnak Róma volt a neve s az unitáriusok, előtte lévén még a protestáns minőségüket megtagadó hires debreceni megnyilatkozásnak, Debrecent szívesen helyezték Róma fölé.

Mi ketten Sebesi Samuval névtelen szobának voltunk „lakói". Ő benn is lakott az erős rácsozata miatt „rostélyos"-ként ismert, de hivatalosan névvel meg nem jelölt szobában, míg én korán elhalt Elemér öcsémmel, mint „városi fiú" csak a szünetekre és a privátákra jártam be oda, a szobatársi viszony jó ismerősökké tett minket s még hozzá elég nevezetes alkalom vezette be az ismeretséget.

Egy gyönyörű szép szeptemberi reggelen a szünet alatt jött hire az úgynevezett „székely puccs"-nak. Annak a kalandos vállalkozásnak, mellyel Ugron Gábor, Bartha Miklós, br. Orbán Ottó és társaik a székelységet fegyveres beavatkozásra akarták indítani az 1877. évi orosz-török háborúba. A hirt a Kelet, a ma is élő dr. Békéssy Károly lapja röpítette be reggeli külön kiadásban a kollégimba. Szöllősi, a közismeretű nagycsizmás ujságkihordó szobáról-szobára házalt a külön kiadással, melynek tartalma — úgy mond, — kit sem érdekelhet inkább, mint a székely diákokat. Az érdeklődés nem is volt csekély, de a külön kiadás ára fejében igényelt 2 krajcár nagyon gyéren hullott a nagycsizmás Szöllösi kalapjába. Az érdekes hir azonban bő alkalmúl szolgált Sebesi Samu szobatársunknak arra, hogy a később kifejlődött elbeszélő színes előadásával tárja elénk a puccs általa személyesen ismert vezetőinek fényképeit.

Azzal a bizonyos oldalú koraérettséggel, mely a végzet rendeléséből már akkor a politikára predesztinált, én voltam a legérdeklődőbb hallgatója. És Sebesi ezt az érdeklődést hálásan honorálta. Itt kezdődött ismeretségünk, mely közel 10 év múlva újult aztán fel az Ellenzék szerkesztőségében, melynek mint még nem érettségizett diák 1886 márciusa elején léptem kötelékébe.

Sebesi Samunak ekkor már némi s még hozzá elég változatos multja volt. Ebből a multból egyik kolozsvári lap tudósításából én csak egy március 15-iki szerepléséről tudtam, mellyel mint a székelyudvarhelyi ref. kollégium VIII. osztályos diákja tette nevezetessé magát. A kolozsvári unitárius kollégiumnak ugyanis csak egy évig volt tanulója, aztán visszament a pátriába és 1879 március 15-én igen szépen szavalt el a székelyudvarhelyi diákság ünne-

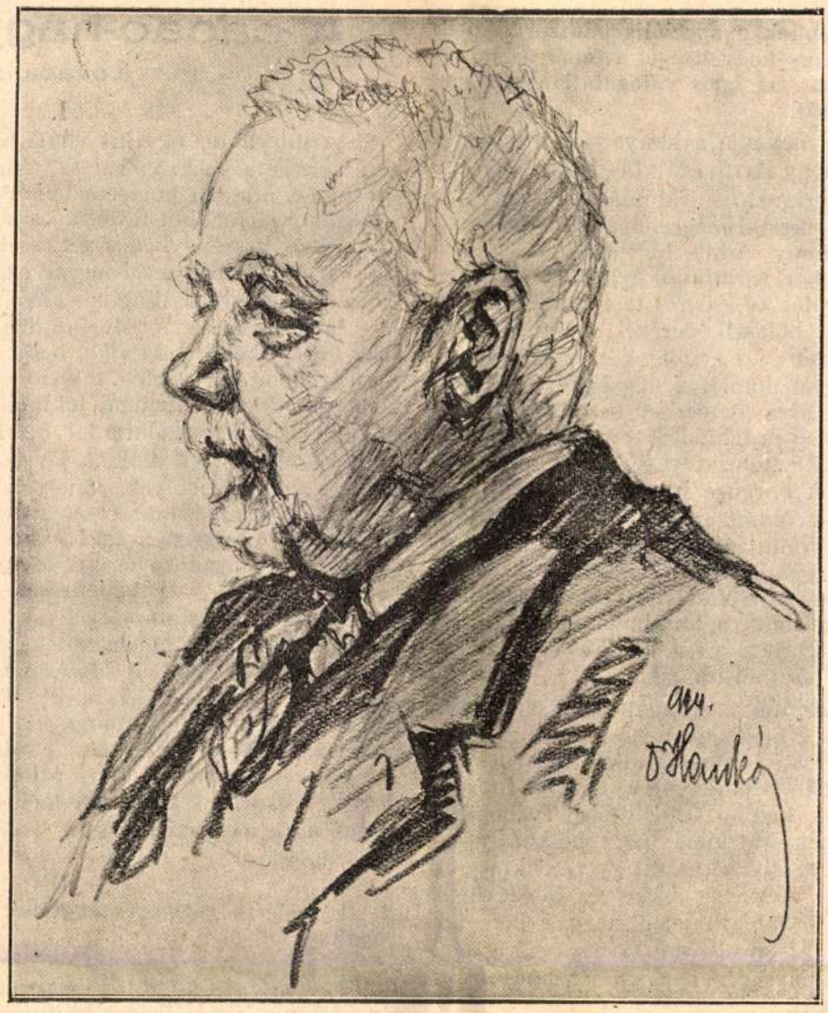

Sebesi Samu. (Dr. Hankó János rajza.)

pén egy alkalmi költeményt, „állítólag“ — így írta a tudósító, — saját szerzeményét.

Mikor erre 7 évre az Ellenzék szerkesztőségében találkoztunk Sebesi Samuval, volt már egy „kicsit“ joghallgató, egy „kicsit“ medikus, egy „kicsit“ író, tényleg pedig kedves család körében boldog pater familias, ki a világot jelentő deszkák és az Ellenzék korrektori asztala között megosztott tevékenységével a munkakészségnek szép bizonyitékát szolgáltatta, de emellett jó kedélye kedves csapongásával központja tudott lenni az akkori kolozsvári bohémvilág egyszer Szepi bácsinál, máskor a Hercegovinában lezajlott összejöveteleinek.

A korrektori asztal mellől lelkes ambicióval tért át időnként a belső dolgozótárs hivatására és különösen humoros hangulatú írásaival vonta magára a figyelmet. Abban az időben (1887) esett az a szomorú dolog, hogy Csóka Sándor, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója és társulatának tagjai között konfliktus támadt anyagi differenciák miatt és a társulat tagjainak többsége a fellépések beszüntetésére határozta magát. Sebesi pompásan elleste és színes előadásban még pompásabban adta vissza a szó szoros értelmében a színfalak mögött folyó e harc egyes részleteit, s humoros cikkével olyan általános hatást ért el, amilyen még a kolozsvári hirlapírodalom akkori fénykorában, a Bartha Miklós, Malonyai Dezső, Petelei István, Salamon Antal, dr. Szász Béla és Zilahi Kiss Béla világában is keveseknek jutott osztályrészéül.

Két évre rá, az Ellenzék tárcapályázatán megnyerte az első díjat. „Toll“ volt a címe a pályanyertes munkának. Fölséges apothezisa a toll nemes hivatásának. Lendületes szárnyalású dithyramb az írás magasztos feladatáról. Zengzetes rapszodia a magyar nyelv szépségeiről. Sem a szép számú pályázók, sem az érdeklődő nagy közönség körében nem volt, ki kétségbe vonta volna, hogy ez a munka valóban megérdemelte az első díjat, melyet Sebesi Samu nemes generozitással az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnek juttatott. A jeligés levélre ugyanis a maga neve helyett a kevéssel előbb nagy várakozások között megalakult egyesület szokásos nevét: az E. M. K. E.-ét írta reá és így a 20 frankos pályadíjat az egyesület vette fel.

Ekkor Sebesi már rendes dolgozó társa volt az Ellenzéknek, melynek hasábjain sűrűn jelentek meg színes tárcái, derűs és hangulatos, többnyire helyi vonatkozású karcolatai, s nem egyszer komoly és lendületes vezércikkei is.

Ettől kezdve egy időn át mindenik esztendő meghozta homlokára a dicsőség egy-egy babérágát. 1891-ben az Erdélyi Irodalmi Társaság választja tagjává. 1892-ben a Korcsmárosné leánya című népszínművel nyert pályadíjat a kolozsvári Nemzeti Színház versenyének homokján. 1893-ban megjelenik Asszonyok című elbeszélés-kötete, melyet nagy érdeklődéssel fogadott a közönség és elismerőleg méltatott a műbirálat. És közben sikerült szöveget írt a Simon Kálmán, e páratlanul finom izlésű és mélyérzésű zeneszerző „Páros szöktetés“ című vidám dalművéhez és ezzel jelentékenyen hozzájárult ahhoz, hogy ez a darab éveken át ott szerepeljen a kolozsvári színház

Irói tevékenysége és kedves egyénisége egyként részesek abban, hogy igen népszerű lesz Kolozsváron és pár

évig gondatlanul élvezi ennek a speciális népszerűségnek átkos gyönyörűségét: a nagy kedveltséget a fehér asztaloknál és ezzel párhuzamosan az izlés válogatatlanságát, az önbirálat megfogyatkozását.

Jó szelleme azonban megóvja a hanyatlástól. A véletlen úgy hozza magával, hogy Bartha Miklós, mint lapjának akkor még tényleges szerkesztője, rábizza a Ditrói Mór színigazgatása alatt nagy sikerrel megrendezett magyar ciklusban színre került néhány darab birálatát és Sebesi Samu derekasan megfelel a váratlanul reáhárult feladatnak. Nem közönséges birálói készségről tesz tanubizonyságot. Nem a tudós elvont bölcselkedésével, de a színpadismerő gyakorlott szemével nézi a dolgokat és eleven stilusa meleg közvetlenségével pótolja a magasabb szempontok hiányait. Birálatai az arra illetékesek osztatlan elismerésével s a közönség meleg érdeklődésével találkoznak és Sebesi Samu, mikor azzal a kolozsvári speciális népszerűséggel járó eszem-iszomok borgőze már-már megfullassza benne a szép fejlődésnek indult írót, a színi birálathoz, mint az ő igaz eleméhez vonul vissza, hogy levegőhöz jusson és lélegzetet vegyen. Nem is fullad meg. Éveken át dolgozik ezen a téren. Valósággal elmélyed feladatában. Helyes birálói érzéke megerősödik a tanulmányok útján, látóköre kibővül a munka közben. És a színibirálatok révén újból foglalkozni kezd a színmű-írással.

Jó szelleme újabb alkotásra serkenti. Mákvirágját a közönség tetszése kiséri s e nemben utolsó művét: a Beddi földjét, melyet most egy éve, jubileuma alkalmából hoztak színre a Magyar Színházban, általános elismeréssel fogadja mind a közönség, mind a kritika. Élte utolsó évében, 70 évvel vállain, még a regényírással is mepróbálkozott. Ez utolsó munkája, mely az erdélyi színészet gyermekkorának eseményeit helyen-helyen vonzó színekkel és melegséggel tárja fel, a Keleti Ujság hasábjain jelent meg, s nem közönséges gyönyörűséget szerzett olvasóinak.

Ötvenéves írói tevékenységének termését három nemes és értékes vonás ékíti.

Első az a demokratikusnak nevezhető irány, melynél fogva előszeretettel fordult a kisemberek bajai, a föld népe sorsa felé. Nem affektálta ezt. Természeti érzés és ösztön dolga volt nála, miért méltó arra az elismerésre, mit igen helyesen fejezett ki Kovács Dezső a róla irott necrologusban, mikor megállapította, hogy ebben előtte járt Gárdonyinak és Móricz Zsigmondnak. Talán Géczi Istvánnal gyakoroltak e részben egymásra kölcsönös hatást. Géczi mélyebb volt Sebesinél, de Sebesi elevenebb.

Második becses vonása írói munkásságának a tiszta magyar irály, mely írásait minden mesterkéltségtől mentesen általában élvezetessé, sokban értékessé is teszi. E részben a Bartha Miklós hatása alatt állott. De Sebesi, — vérszerinti rokonának egyetlen tanítványa, — egészséges kedélyvilágából forrott harmonikus életfilozófiájával túltett a mesteren.

Harmadik értékes vonása Sebesi Samu írói vénájának a szigorúan erkölcsös felfogás, melyet sehol sem téveszt meg l'art pour l'art jelszava alatt lopózkodó erotika levegője. Különösen színbiráltaiban jutott ez nem egyszer igen éles, de mindig ildomos és komoly kifejezésre, méltóan ahhoz a gondolatvilághoz, melynek pályanyertes munkájában: a Tollban adott volt megrázóan hatalmas hangot, kifejtve, hogy az irodalom még a művészet köntöse alatt sem lehet a kórházak fióktelepe, még kevésbbé „sala guardia" az erkölcsetelenség számára.

A Sebesi Samu írói munkásságának ez a három vonása méltóvá teszi emlékét az utókor kegyeletére, mit azzal gyakorlunk az ő nemes szelleméhez legméltóbban, ha irodalmunkból ezt a három vonást semmi címen nem engedjük kitöröltetni.

A cacao-nagyvállalat*

Irta: Kovács László

I.

Az internátus egy kis világ. Élet-molekula, amely magán hordja a makrokozmosz fényeit és foltjait. Az élet egyetemes minden porszemében. A mindenség nem vegyület, amely elemekből tevődik össze; a részek csak kiszakított darabok, amelyben a teljes élet hajszálerei dobognak. Ha a testet akarod megismerni, szakítsd ki egy parányi részét és tedd mikroszkópium alá...

Az internátus... Mi minden van ott?!... Négy fal szűk kerete közé egész világ befér... Jellemkiállítás. Kasztok. Szellemi hierarchia. Félelmes izmok, amelyek félénken ernyednek a szellemi tekintélyek előtt, s amelyeknek a szellemi erő öntudatlanul hizeleg... Régi, jó, pótusos időket mesélő öreg diák, s jövendő mesélőnek termő ifjú jellem... Szenvedélyek, amelyek uszályként sodorják az élet minden mozzanatát maguk után. Szerelem, amely halkan, sziromszerűen hull a lélekre, s boldog kínokban részegíti... Lázadozó és kis forradalmak káoszából feljózanult lelkek... Tőkepénzesek és parányi zsebpénzért napról-napra robotoló szegények... Don Juanok és önmagukat kalandokba belehazudók. Jellemhősök és becsülettörvényeken nyugodtan átsétáló lelkek. Bohémek. Iszákosak... A köz dolgaiért hevülő kis politikusok. Vezérek; célok felé tömegeket toborzó kis szónokok... Érdekek finom szálaival átszőtt élet. Proletárok. Kapitalisták... Apró kereskedelmi és ipari vállalatok... Kis dohánytőzsdék... Uzsorások. Részvénytársaságok... Mindenből egy csepp, csak az arány más... Talán csak valami árnyalatbeli eltolódás.

II.

Felkelésre régen csengettek már. A nagy méhkas zúgott.

Kertész úr, a „középső 8" hetedik gimnázista szobafőnöke még nem látszott ki a paplan alól. Jól ráhúzta a fülére, hogy a lárma (bár fékezte ezt a szobafőnök iránti félelem) halkan, szűrve jusson át rajta és ne zavarja a gondolatait, amelyek még félig a színes álmokban jártak, de félig már beárnyékolta őket a szürke reggel.

Félig még ott volt Kertész úr a tegnapi tánciskolában, ami álmában megismétlődött. De a simogató, édes gondolatok közé már bele-belenézett a gond. Honnan szerez ő cipőt magának a próbabálra?!

A tánciskolában is úgy szeretné sokszor valahová elrejteni a lábait, amikor Tusika egy-egy nehezen kilökött szavára lesüti a fejét. Alig tud egy-egy szót mondani, amikor Tusikával van. Egyszer-egyszer nagy álmos két szeme eléje tárul, tekintete ráborul. Ilyenkor kék tengerbe szédül bele. A tegnap véletlenül táncközben egy eltévedt fürtje a füléhez ért, megrázkódott, mintha vékony penge szaladt volna végig a testén. Tusika olyan lett, mintha egész tustartó cinóber ömlött volna a bőre alá.

Szinte besuttogta a paplan alá:

— Gyönyörű szép... Hogy is lehet ilyen szép?!...

A paplant majdnem egészen a fejére húzta.

— Eh... Vécsi, a hatodikos... Hiába szegődik oda harmadiknak, amikor hazakisérem... Mit is akar... Hiszen ő egy évvel később végez!...

Boldogan, halkan kuncogott a paplan alatt:

— Sohse érhet utól engem, ha tízszer olyan jeles is... Mire ő odaérkezik, én már...

A gondolatai már teljesen benn járkáltak a boldog jövendőben. Édesen borzongott meg, amikor elgondolta, hogy ő a Tusika karja alá fűzi a karját, és úgy mennek az utcán, boldogan össze-összenézve.

* A szerző most megjelent „Történet a férfiről" c. elbeszéléskötetéből.

HANKÓ János
Csíkszentdomonkos, 1897. április 26.–Budapest, 1969. július 9.
Autodidakta, grafikus

Banner Erdély

boldogok szintén a szer

Kik a szerzetesek?

A III. század végén,
egyiptomi pusztaságokba
gek, melyeknek tagjai a
kéletesebben akarták me
betartása mellett az ev
lével. A férfiak közöss
tek szerzetesi közösség
ritkábbak voltak. Még a
elterjedt a szerzetessé
hivek eleinte gyanakvás

HANKÓ János grafikus

RMIL 2.

pontja adta ki Marosvásárhelyt *Szövetkezeti Naptár* címmel.

Hankó Béla (Poprád, 1886. júl. 5. — 1959. nov. 16. Toronto) — zoológus, természettudományi szakíró. A budapesti egyetemen szerzett tanári és doktori oklevelet, helgolandi, nápolyi, tihanyi kutatóállomásokon végzett hidrobiológiai, ichtiológiai tanulmányokat; jelentősek a háziállatok eredetére vonatkozó kutatásai is. 1941 és 1944 között a kolozsvári egyetem állatrendszertani intézetének és múzeumának vezetője. Emil Racoviță tisztelője volt, s a háborús évek alatt ő gondoskodott a jeles román tudós Kolozsváron maradt könyvtárának és laboratóriumi felszerelésének hiánytalan megőrzéséről. Az ETI munkatársa. *Összehasonlító vizsgálatok az őseredeti és új-szalontai sertés koponyáján* c. dolgozatát a kolozsvári egyetem természettudományi *Acta sorozata közölte (Kv. 1941). Számos önálló szakmunkája közül kettő Kolozsvárt jelent meg: *A hucul ló és tenyésztése Turjaremetén* (Kv. 1942); *Székely lovak* (Kv. 1943).

Hankó János (Csíkszentdomokos, 1897. ápr. 26. — 1969. júl. 9. Budapest) — grafikus. A csíkszeredai Róm. Kat. Főgimnáziumban érettségizett (1915). Jogi doktorátusának megszerzése után a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank vezető tisztviselője. Művészeti érdeklődését táplálták itáliai élményei. Katonai szolgálata idején 1918-ban Udinében, Vittorióban és más észak-olasz városokban készített rajzokat. Kolozsvárt a 20-as évek közepétől nagyszámú tollrajza jelent meg, főleg *A Hírnök* és a Pásztortűz folyóiratokban. Vonalas, jól reprodukálható rajzai közül a legértékesebbek kolozsvári műemlékeket ábrázolnak.

1926-ban albumba válogatva jelentette meg tíz tusrajzát *A régi Kolozsvár* címmel, 250 példányban, lapjain a Szent Mihály-templom, a Farkas utcai templom, a régi kőszínház, a Bethlen-bástya, a Bánffy-palota, a Mátyás-szobor, a Szent György-szobor, a kolozsmonostori apátság temploma, a régi zenekonzervatórium s az 1925-ös jeges árvízkor elpusztult Németek pallója megörökítésével. Ugyancsak tíz rajza illusztrálja a Kolozsvári Róm. Kat. Főgimnázium 1930-ban kiadott emlékalbumát, amely a Minerva nyomda gondozásában 500 számozott példányban jelent meg. Rajzai készültek a Székelyföldön (a csíkkarcfalvi Hankó-kúriáról), a Maros mentén (a nagyenyedi csipkés bástyáról), Kalotaszegen. Tájképeket festett, ritkábban portrékat is rajzolt

Kiadásában jelent meg: *110 év. A kolozsvári Casino évkönyve* (Kv. 1943).

A II. világháború idején Budapesten telepedett le.

A kolozsvári r. k. főgimnázium emlékalbuma. A Hírnök 1930/17.

Hankó Zoltán (Kolozsvár, 1910. jan. 12. — 1978. jún. 20. Marosvásárhely) — gyógyszerészeti szakíró. Tanulmányait Bukarestben végezte (1939), oklevelét Szegeden nyerte el (1941). Előbb a kolozsvári Hygea gyógyszertár laboratóriumában dolgozik; 1945-ben kinevezik a marosvásárhelyi OGYI gyógyszertárának vezetőjévé, a gyógyszerészeti kar megalakulásával 1948-tól a galenikai tanszék előadó tanára nyugalomba vonulásáig (1970). Szaktevékenységének jelentős részét a parenterális készítmények tanulmányozása képezte. Hazánkban az elsők között foglalkozott a gyógyászatban alkalmazott infúziós oldatok előállításával. Szakdolgozatait az Orvosi Szemle, Farmacia, Értesítő közölte. Részt vett a *Farmacopeea Română* 7. (1956) és 8. (1965) kiadásának szerkesztésében, társszerzője a *Tehnica farmaceutică* c. egységes tankönyvnek (Victor Ciocâlnel mellett, 1969).

Jegyzete: *Galenika III* (Mv. 1957).

Hantos Gyula (Kolozsvár, 1903. jún. 29. — 1945. dec. 21. Budapest) — földrajzi szakíró. A Kolozsvári Református Kollégiumban a *Remény* c. diáklap egyik szerkesztője volt, itt érettségizett (1921), a budapesti tudományegyetemen szerzett államtudományi doktorátust (1931), majd ugyanott a tanügyi igazgatásban működött, táj- és városföldrajzi munkákat írt. 1940 őszétől a kolozsvári egyetemen az emberföldrajz tanára. Az ETI kiadásában jelent meg *Kétvízközti majorok* c. helytörténeti munkája (Kv. 1943).

Hantz András (Kolozsvár, 1934. febr. 3.) — vegyész, szakíró. ~ Lám Irén férje. Középiskolai tanulmányait a Kolozsvári Unitárius Kollégiumban végezte, vegyészi oklevelet a Bolyai Tudományegyetem kémia karán szerzett (1955). Ion Silberg professzor vezetésével szerves kémiából doktorált (1966). Szakmai működését a marosvásárhelyi OGYI-ban kezdte, 1957-től a kolozsvári Kémiai Intézetben kutató, 1967-től főkutató. 1970-ben a Szovjetunióban (Moszkva, Kazán), dolgozott, 1972—73-ban az NSZK-ban (Mainz) a Humboldt-alapítvány ösztöndíjasa.

Szerves foszforvegyületek tanulmányozásával és foszfortartalmú növényvédő szerek előállításával foglalkozik. E téma-

HANKÓ LÁSZLÓ (Fábiánsebestyén, 1923. febr. 15.) — ny. osztályvezető, festő

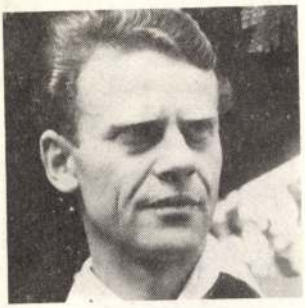

T: 1932—1941 Horváth M. Reálgimn., Szentes, 1946—1947 Rendőrtiszti Iskola, Bp., 1959 „C" kategóriás hivatásos zongorista vizsga, 1976—1977 Felvásárlási Vezetőképző. Mh: 1946—1949 Rendőrkapitányság, Bp., Csongrád (nyomozó), 1950—1958 Húsipari Váll., Eger (beruházási előadó), 1959—1962 CsM-i Vendéglátó Váll., Szentes (zongorista), 1963—1969 Erőtakarmánygyár, Szentes (ügyintéző), 1970—1971 Termál Tsz, Szentes (építési felügyelő), 1972—1980 Áfész, Szentes (felvásárlási oszt. vez.). Et: 1945—1946 MADISZ Szentesi Csoportja (színész, zongorista), 1959— Szórakoztató Művészek Országos Szakszervezetének tagja. Fm: 1985— kiállító, egyéni tárlat: Szentes (6) (1985, 1986), csoportos kiállítás: Százhalombatta (1987). M: alföldi realista irányzatú olajfestményei főként magángyűjteményben találhatók. C: 6600 Szentes, Nagygörgős u. 6.

HARANGOZÓ SÁNDOR (Szentes, 1928. okt. 30.) — tanár

T: 1951—1953 Pedagógiai Főisk., Szeged, 1962—1965 ML Esti Egyetem (általános tagozat), 1969—1971 ML Esti Egyetem (szakosító). Mh: 1955—1958 Kossuth Téri Ált. Isk., (tanár), 1958—1964 Ált. Isk., Nagymágocs (igazgató), 1964—1966 Szentes Városi Tanács Művelődési Oszt. (művelődési felügyelő), 1966—1975 MSZMP Szentes Járási Biz. prop. műv. oszt. (oszt. vez.), 1975— Ált. Diákotthon (igazgató). Et: 1950—1956 Szentes városi DISZ-titkár, 1950—1975 MSZMP Szentes Városi és Járási Biz. tagja, 1955—1970 Szentes Városi és Járási Úttörőelnökség tagja, 1958—1965 Nagyközségi Tanács, Nagymágocs vb-tagja. K: Felszabadulási Jubileumi Emlékérem (1970), Munka Érdemrend bronz fokozat (1972), Kiváló Úttörővezető (1973), Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1975), „Szentesért" arany fokozat (1982), Kiváló Munkáért (1984), Lenin-Emlékplakett (1985). C: 6600 Szentes, Lenin u. 47/A.

HALÁSZ SZABÓ SÁNDOR (Szentes, 1920. jún. 11.) — festőművész

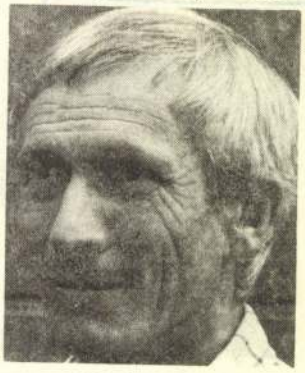

T: 1939—1944 Képzőművészeti Főisk., Bp. — festő — Rudnay Gyula, 1965—1968 Konstfach Skolan, Stockholm (rajztanár). Mh: 1944—1963 Kossuth Akadémia, Dunaújváros (a képzőművész kör vezetője), Székesfehérvári Néplap (illusztrátor), Népművelési Intézet Képzőművészeti Oszt., Bp. (előadó), 1963—1980 Stockholm (rajztanár) Fm: 1944— kiállító művész; egyéni tárlat: Fényes Adolf Terem (1960), Svédország (1964, 1966, 1968, 1970), Olaszország (1974), USA (1977), Finnország (1977), Szentes, Hódmezővásárhely, Csongrád (1983), csoportos kiállítás: Műcsarnok, Bp. (Hódolat a szülőföldnek, 1982).M: konstruktív törekvésű tájképei, impresszionista, szürrealista, szimbolista képei köz- és magángyűjteményekben találhatók, 1983-ban Szentes, Csongrád, és Hódmezővásárhely városoknak ajándékozott műveiből, Szentesnek: 4 olajfestményt és 8 grafikát. C: Urdavagen 5. 18264 Djursholm, Svédország.

HANKÓ ATTILA (Szentes, 1961. jún. 21.) — színész

T: 1975—1979 Horváth M. Gimn., Szentes, 1982 színész II. vizsga (Várszínház Stúdió), 1983—1987 Színház és Filmművészeti Főisk., Bp. Mh: 1980—1982 Várszínház, Bp. (stúdiós), 1987— Arany János Színház, Bp. Et: 1975—1979 Horváth M. Gimn., diákszínpad tagja. Fsz: színinövendékként epizódszerepek: a Don Carlosban, Equusban, a Vak Béla királyban, Iván a Rettentőben, Az öreg hölgy látogatásában, önálló szerepei: Apa (Liliomfi), Apa (Kroetz Vadászata), rádióban: Marton Gábor: Hívők (kétszemélyes hangjáték Tomanek Nándorral), rendszeresen szinkronizál. C: 1118 Budapest, Haraszt u. 6. Tel: 253—531.

MDK

Hanky Mihály

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek.
M.I. 1922. 12.1.

Hanky

jó bútorasztalos a 19. század első felében Pesten. Részt vett az 1842. évi Iparmű Kiállításon.

Kacsz Gyula: A butorstilusok. Bp. 1962. Kossuth k., ~~iii~~ 268 l., ill., képes.

190.l.

73. Hankovica, g. k. fatemplom.

1691-ki úrbéri összeírás már réginek mondja. (Lehoczky IIIb. p. 284.)

1747. „Ecclesia lignea in statu mediocri." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. „Eccl. Lig. ad S. Nicolaum." (Schem. Munk. p. 52.)

1906. „Eccl. lign. ad S. Nic. Eppum — a. 1906. flammis combusta." (Schem. Munk. 1908. p. 110.)

Lásd még: rajza Lehoczkytól (1870) az Akad. Arch. Biz. rajzgyüjteményében; Gerecze p. 187.

(Bereg m.)
Domfacp

ESTÉLY

NTKEZŐ ESETÉBEN
JÁN ESTE 9 ÓRAKOR

ESTÉLYT

UNK

(SZEMÉLYENKÉNT
, 12-ÉN ESTE 5 ÉS 7
KLAZEGYLETBEN

MEG

a Magyar Mérnök- és Építész-Eg
szombaton délután 5 órakor és 6
Egylet székházában (Budapest IV,

LXXXII. évi ren

AZ ELSŐ NAP

1. Elnöki megnyitó.
2. Két jegyzőkönyvhitelesítő felkérése.
3. Az Ismeretlen Katona sirjának, a második
rúzására kiküldendő tagok kijelölése.
4. Szavazatszedő-bizottság kiküldése.
5. Az Egylet egy alelnökének, főtitkárának, kör
és 10 választmányi pótlótagnak választása,

(A szavazás délut

A MÁSODIK NA

Hankovica (Bereg m.)

Gör. kath. templom.

l.

Lebegőlelkűségek

109, 110. l.

SZENT IMRE-VÁROSI R. K. EGYHÁZ

HIVATALOS ÓRÁK D. U. 4—8-IG. **TELEFO**

A kézbesítő pénzt nem vehet át!

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

ifj Szen

XI., LÁGYMÁNYOSI-

Tisztelettel értesítjük, hogy egyházi adó-sz

Régi hátralék:

Mult évi hátralék:

Folyó évi kirovás: 4

Összes tartozás 4

Ezen összeg mielőbbi kiegyenlítését kérjü **hivatalos nyugta ellenében, vagy a 49.877. sz. p**

A f. évi kivetés ellen felszólamlással élhet tárgyaláson **csütörtökön d. u. 5—7-ig.**

Budapest, 1940

Hankus János

megyei földmérő

Ugocsa megye térkeje

(Görög: Magyar Atlas
Bécs 1802)

nem Gell

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Hankuss János

Beregmegye tintes
mérnöke 1784-

lásd

Kisdobrony alatt

Domfaép

GE DRUCKSACHE!

Müemlékek 10/
Országos Birottsága,
/Landeskommission zur
Erhaltg.d.Kunstdenkmäler/
VI Arena-ut.41
B u d a p e s t /Ungarn/

Rakos 10

Ø Hankus Sándor

Szül Pálhalmán (Nográdm)
1859 jan. 18. 6 reált végzett
1875/6. II.
1876/7 I. előkeszületi osztály
a bpesti muntarajz tanodában.
1876/7. II. dtto.

Miniatürök, Bécsi VI. 301.

Hankus Sándor

1877/8. I. I nakosztály
mut. Pálhalmán (Nográd m)
1859. jan. 18. ág. h. ev.
1877/8. II. I. nakosztály
1878/9. I. II. nakosztály
(Hankusz)
1878/9. II. II. nakosztály
1879/80 I. III. " "
(Hankusz)
1879/80. II. III. " "

Miske Kálmán báró VI. 180.

Hankuss Sándor

1875/76 – 1879/80

Ferkèpzomfoiskèvk

89. l.

T. L. H. L.

sz. második felében, de még a
sz. első évtizedeiben is egész sor zárdatemplom épül. Konstantinápoly elestekor (1453) a bizánci építészet fejlődése véget ér, de a keleti egyházhoz tartozó országokban, Bulgáriában, Szerbiában és Romániában, sőt — erős módosításokkal — Oroszországban is a templomépítés dominál stílusa marad. *Barát.*

II. Festészet, szobrászat, iparművészet. Az építészetéhez hasonló képet mutat a B. egyéb ágaiban is. Az antik művészet eredményeinek felhasználása, átvétele mellett a távolabbi Kelet különböző pontjairól jövő erős hatások alatt egészen sajátos művészeti forma áll elő, amely jelentékenyen eltér a nyugati emberiség gondolat- és érzésvilágától. A B. hivatalos művészet, amely az egyház és az udvar szolgálatában áll. A nyugati szellem új kifejezésmódokat kereső misztikájától távol, váltig azt ismétli, ami mintegy dogmatikus elismerést nyert. Lenyűgöző pompa mellett a Keletről eredő ornamentális hajlam és szertartásosság azok a vonások, amelyek a Nyugat és Kelet művészeti eszközeinek felhasználásával kifejezésre jutnak. Miként az építészetben a konstantinápolyi Hagia Sophia-templommal a B. megtalálta azt a nagyszerű építészeti formát, amely a Nyugat és Kelet között élő ember pszichéjének leginkább megfelelt és azt ezentúl, ha módosítva, a helyi viszonyokhoz és szükségletekhez alkalmazkodva is, lényegi változtatások nélkül hosszú évszázadokon át használja, úgy a művészet más terén is a B. első nagy korában, Justinianus császár idejében kialakult ábrázolási és kifejezési módok, kompozíciók és technikák egy ezredévig életben maradnak, s ha ezen a téren nem is beszélhetünk teljes megcsontosodásról, mozdulatlanságról, hanem a B. különböző korszakait megkülönböztet-

Hanky Mihály

pesti asztalos

Lárd

Edvi Bp

502.1

Hanky Mihály

XIX.

Lásd

=

Budapesti antalos-

mesterek.

(** v. ö. Siklóssy IV. 10.
László i. c. i. h.)

?

HANL, Johann, pozsonyi fazekasmester

J. H., bürgerl. Hafnermeister, † 55 éves korában, Pozsony, 1819 április 14. (1819, 449.l.)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

SOMOGYI GYÖRGY festőművész
/ Karcag, 1946./
Szigetszentmiklós, Kazinczy köz 6. 2310.
1984-ben diplomázott a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Gyakorló rajzpedagógus. Az INSULA Csoport alapító tagja, a „PATAK" Művésztelep organizátora, vezetője. Hosszú ideig Pest környékén mint rajz szaktanácsadó működött. Mai napig is számos diák-képzőművészeti tábor szervezője, tanára.

DR. HANN FERENC
művészettörténész
/ Nagybánya, 1944./
Szentendre, Szentlászlói u. 86. 2000.
Tel.: 06-16-310-244; Fax: 06-16-310-790
A szentendrei Ferenczy Múzeum tudományos titkára.
A Jászberényi Tanítóképző Főiskola után a szegedi József Attila Tudományegyetemen diplomázott 1971-ben.
1992-93-ban a hágai /Hollandia/ Képzőművészeti Főiskolán tartott előadásokat, mint vendégprofesszor.
12 kötete jelent meg; 17 országban publikált kisebb-nagyobb művészettörténeti írásokat. Jelenleg francia ösztöndíjasként a századelő magyar-francia képzőművészeti kapcsolatait kutatja Párizsban.

A művésztelep létrejöttét támogatták:

Tóth János, SZIGETHÚS BT.

Palásti István, PALÁSTI ÉS TÁRSA

Zenner Hungária
Kereskedelmi és Gyártó Kft.

Henczi és Társa Ingatlanközvetítő és
Vagyonértékelő BT.

Császár József, Vízügyi főtanácsos

Császárné, Fekete Mariann

Taksony, Polgármesteri Hivatal

Városi Könyvtár, Szigetszentmiklós

Szántó Lajosné

Pátczai Istvánné

Péter Gyula

*

Tip: BI '94

A „PATAK" MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA

AKNAY JÁNOS

GUBIS MIHÁLY

PUHA FERENC

SOMOGYI GYÖRGY

DR. HANN FERENC

COMENIUS TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA
SÁROSPATAK, 1994. IX. 17 - X. 13.

A „PATAK" Művésztelep alapító okmányát négy művész és egy művészettörténész fogalmazta meg 1994 nyarán, Somogyi György festőművész műtermében Szigetszentmiklóson, közel Budapesthez, a Csepel-sziget derekán.

Az alapítók az INSULA csoport és a nagy múltú, szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjai, akik egymással szorosabb, vagy lazább baráti kapcsolatban állnak. A képzőművészetet etikus cselekedetnek tekintik, melyet a szakmai színvonal hitelesít.

A „PATAK" Művésztelep tagjai a stilusdivatoktól független szuverén művészi gondolat szellemében kívánnak dolgozni, ahogyan ezt lassan két évtizedes művészi pályájuk során mindig is tették.

A pályaképek meglehetősen eltérőek. Jelentős performance művész, lírai konstruktív, organikus-geometrikus és lírai absztrakt festő is fellelhető soraikban, azonban valamennyien úgy gondolják, hogy progreszszív művészek, akik nem lemásolni, hanem teremteni szeretnének. Ilyen formán átlépik a formális kategóriák határát, bizonyítva egyúttal, hogy csak jó és kommersz művészet, hiteles és hiteltelen művészet, magas érték és merkantil értéktelenség az amiről beszélni érdemes.

A „PATAK" Művésztelep tagjainak zöme gyakorló /vagy alkalmi/ pedagógus. Praxisuk a falusi, kisvárosi általános iskoláktól, honi nemzetközi művésztelepektől európai egyetemekig terjed.

Csupán a véletlen hozta, hogy a Japánban, Svédországban, Németországban, Görögországban, Olaszországban, Franciaországban és másutt bemutatkozott művészközösség művészetet pártoló magánemberek jóvoltából egy Sárospataktól néhány kilométerre lévő tanyán /Dorkótanya/ talált nyári otthonra, ahol a közeli jövőben remélhetően fontos művek születnek majd.

*

A „PATAK" Művésztelep tagjai:

AKNAY JÁNOS festőművész
/ Nyíregyháza, 1949./
Szentendre, Álmos u. 2. 2000.
Tel.: 06-26-316-001
A szentendrei Vajda Lajos Stúdió alapító tagja /1972/.
1971-től kiállító művész.
1975-1994-ig a Zebegényi Szőnyi István Képzőművészeti Szabadiskola festőtanára volt.
1987-1994-ig a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Pest megyei művészeti titkára.
1986-tól tagja az ART.ÉRIA alkotóközösségnek Szentendrén.

GUBIS MIHÁLY festőművész
/ Békéscsaba, 1948./
Békéscsaba, Irányi D. u. 4. 5600.
Tel.: 06-66-447-643
Autodidakta festő és grafikus. Alkalmazott grafikai munkája is jelentős.
1980-tól vesz részt a szentendrei Vajda Lajos Stúdio munkájában.
Határainkon túl is jól ismert performer.

PUHA FERENC festőművész
/ Szigetcsép, 1951./
Szigetszentmiklós, Bajcsy-Zs. u. 39. 2310.
1988-ban diplomázott a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán.
Hosszabb ideig rajztanárként működött; jelenleg „szabadúszó".
Alapító tagja az INSULA /=Sziget/ csoportnak.
Alkalmazott grafikusként, illusztrátorként is ismert.

HAND von HANNENHEIM, Karl

le. TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecl
Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980 62 p
2. XVIII, 1981

MDK

Hann Ernő

középisk. rajztanári oklevelet nyert

Képzőm. Főisk. Évk. 1914-15. 65.l.

Hann Erzsébet

Szobrász
Szül. 1903.

Éber Lexikonba

Forgách-Hann E.

Hatt vitten be

l. Forgács-Hann
E

~~1923~~

~~Kitüntetés elismerés~~

D Hann Ernő

1911/12 – 1914/15

Ferkèpzomfoiskèvk

89. l.

a milánói S. Lorenzon, a torcellói S. Foscán s ott ragyog a ravennai S. Vitale és a velencei S. Marco aranymozaikos kupoláin.

A bizánci építészet *második virágkora* a XI. sz. derekán kezdődik s mintegy kétszáz évig tart; politikailag a keresztes hadjáratok teszik nevezetessé e korszakot. Újabb templomtípusok nem keletkeztek, a régebbiek közül a pendentifos, kupolás, centrális templom típusa marad domináló. A trompus-kupola rendszere, amely nyolc erős pillért követelt, főképen a vidéki centrumokban élt tovább (Monemvasia és Christianu a Peloponnesosban, Mistra Theodoros-temploma), míg Konstantinápoly templomai a könnyebb szerkezeteket mutatják (Monétes Choras- és Pantepoptes-templomok s a Komnenek sírtemploma, mindhárom a XII. sz. elejéről).

Amikor a keresztes hadak 1204-ben elfoglalták Konstantinápolyt s ott latin császárságot alapítottak, a Komnenek Trapezuntot választották székhelyükül, ahol természetszerűleg intenzív építési tevékenység fejlődött (Eugenios-, Hagia-Sophia- és Panagia Chrysokephalos háromhajós kupolás bazilikák, mindhárom a XIII. sz.-ból). Trapezunton kívül az epirusi Artában is sokat építkeztek (Parigoritissa-templom a XIII. sz. végéről, Theodoros- és Basilios-templomok a XIV. sz.-ból). E két város mellett Athén s főleg a Spárta közelében fekvő „bizánci Pompéji", Mistra, a leggazdagabb e kor emlékeiben. Mistra templomai közül félbazilikás rendszerűek, kupolásak az Evangelistria-, Zsófia- és Peribleptos-templomok, kupolás bazilikák a Demetrios, Panagia Hodogetria és Pantanassa, valamennyi a XIV. sz.-ból. Ugyanebbe a korba esik az Athos-hegy templomainak jelentékeny része is.

Flamm Erzsébet

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Szalonban.

M. 1932. XII. 13.

Hann Ernő

szobrász

Munkácsy-féle kiállításon - Ernst Múzeumban - szobrával szerepel.

8 órai Ujság
1936.III.19.

Hanna Emánt

szobrász

Munkácsy-céh kiállítása - Ernst Muzeumban - szobrokkal szerepel.

Magyar Hirlap
1923.III.19.

Hann Erzsébet

„végre egy ügyes szobrász is került a N. Sz.-ba"
Erős, markáns vonalakkal dolgozik.
Témabelileg gazdag és változatos.

(D. A.): Csoportkiáll. a N. Szal.-ban
M. 931. XII. 8

F. Hann Erzsébet

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

NM. 1933. IV. 20.

MDK

Hann Erzsébet, szobrász

Uj kenyér.

Végvári Lajos: Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Szobrászat. - M.H. 1950. szept. 10. 7.l.

— 2. — M. D. K

forgács HANN Erzsébet szobrász

Szentkuty Miklós

Nagyódás

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a. r.

Bh. 1959. 156. l.

M. N. G.

forgács HANN Erzsébet szobrász

1897 – 1954.

Férfi arcmás

Harmónia

Kisleányfej

Önarckép

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a. r.
Bp. 1959. 155. l.

dr. Hamm Ferenc, művészettörténész

Szentendrei találkozások címen a Szentendrei Képtárban látható Molnár Edit fotóművein tárlata. Találó elemény, hogy Hamm Ferenc rendezése mintegy bevezeti egy-egy plasztikával Asszonyi Tamás, Farkas Ádám fotókkal is megkörülített atmoszféráját.

Losonci Miklós: Szentendrei találkozások.
Pest Megyei Hírlap, 1984. júl. 11.

dr. Flamm Ferenc, művészettörténész

Szentendrei fiatal képzőművészek alkotásai-ból nyílt kiállítás tegnap Szolnokon. – A kiállítást dr. Flamm Ferenc nyitotta meg, – mely dec. 12.-ig látható.

Szolnok Megyei Néplap, 1983. nov. 19.

dr. Flamm Ferenc, művészettörténész

a Szentendrei Képtárban kiállítás nyílt, melyet a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének és a Pest megyei Múzeumok Közös Vállalatának rendezése. E kiállítást dr. Flamm Ferenc rendezte, július végéig látogatható.

Losonci Miklós: Pest Megyei Tükör, 1980.
Pest Megyei Hírlap, 1980. júl. 2.

Új könyvek

Fenákel Judit:
Levélária

Mert erős a szerelem, erősebb a halálnál... 2000 éves vagy még régebbről való szavak. Énekek éneke. Salamon király szavai a szépséges Szulamitnak. Igazak ma is, azóta is. Boldogok a kiválasztottak, akik megtapasztalták a szerelem mélységes erejét vagy csupán ők maguk is sodródó papírhajócskák? Miért szeretted meg Őt annyi más közül, és Ő miért fordult feléd megértően? Oly régen volt, hogy már nem is emlékezel? De vannak kiválasztottak, akiket egy életen át végigkísér a tűz, olthatatlanul. Kitartanak minden körülményben, tényleg egy életen át, csillapíthatatlanul. De legalább boldogok?

Fenákel Judit új regénye, a *Levélária* egy ilyen emberpár története. Anikó, a jó nevű zsidó ügyvéd lánya szerelemre gyullad Turián bíró szépreményű fia, Kálmán iránt. Amolyan kisvárosi Tatjána és Anyegin-történet – én írok önnek, kezdetű kapcsolat. De azután, ahogy a regényekből ismert fordulatokat bevezetik, szóval de azután: deportálják az ügyvéd úr családját, és háborúba szólítják a bíró úr jogtudós fiát, majd kiirtják a zsidóembereket, és ahogy a fölszabadítók elözönlik, megszállják hazánkat, úgy fordul a kocka, és most a bíró úrék is sorra kerülnek a kitelepítettek között. Anikó összesodródik egy mélyről jött s valójában maradt káderrel, aki előtt karrier nyílik, s akiről az addigra már egy gyerekes, de gyermekét egyedül nevelő fiatal nő úgy gondolja – jó apja lesz a lányának. És valahogy Kálmán is megúszta a frontot, a lágéréletet, hazakerült, túlélte. A bátyja ugyan odaveszett, de ő él. A kisvárosban pedig elkezdődik az élet, megnyílik a helyi színház, opera-előadások követik egymást. És egy alkalommal, a bérleti előadáson Anikó, aki akkorra már Anna kíván lenni, tehát ő, a háború poklát megjárt ember falfehérre válva veszi tudomásul, hogy a színházi páholy túlfelén az egykori kúriai bíró jogtudós-palánta fia ül, jéggé fagyott arccal, őszen, moccanatlanul és hallgatja *Puccini* áradó dallamait...

Na persze innen lenne érdekes a történet, de innen folytatni már Fenákel Judit regényíró joga egyedül. És ezúton biztosíthatok minden Olvasót: a szerző teljesítette kötelezettségét, szép és megragadó regénnyel lepte meg közönségét. Teszem hozzá, bennünket szegedieket tán kivételezetten is. Mert Fenákel szegedi író volt mindig is, akinek érzései, meghurcoltatásai (lásd: K-vonal!) ide, ehhez a meg-nem-tartó, sőt elbocsátó városhoz gyökereznek. A Levélária helynevei, tán alakjai is Szeged-ízűek. A színházi műsor, a karmester, az énekesek, talán mind-megannyian hordozzák szerette-városunk titkos jeleit.

A történet? Akár tipikusnak is mondható, két emberről és a Balkán peremén hányódó ország eszelős fél évszázadáról, mondjuk így, a XX. század derekáról szól. Amit itt apáink és gyermekeik megéltek változásban, át- és újrakezdésben, az a Föld-bolygó világosabb kontinensein akár a lehetetlennel lenne határos. Mifelénk ez a megszokott történelem, a sorsfordulók és viharok forgószelei, melyek folyvást fölkavarnak még le sem ülepedett, éppen megkezdett sorsokat, életutakat, akadálytalanul... Érdekes lenne egy külföldi, akár más bolygóról jött idegen szemével olvasni Fenákel történetét, hiszen vajon ők mennyire ütköznének meg rajta, mennyire tartanák elképesztőnek ezt az örökös megpróbáltatást? Mi, bennszülöttek, mondhatni tudomásulvettük, mifelénk így kerek a világ, tapasztaltuk elégszer. Nem is vonulnak dilibázba a Levélária szereplői, hanem húzzák tovább az igát keményen.

Bizonyára mélyebb elemzést igényelne az opera-szövegkönyvek részleteinek betétként történő alkalmazása a regényben, de ettől eltekintek. Való igaz, hogy Thomas Mann után a zene és a regény egybeillesztése merész feladat. Nem állítom azonban, hogy föltétlenül zavaró Fenákel kísérlete. De mint mondani szokás, nem ezért tiszteljük. Egyszerűen csak azért, mert szép könyvet írt, szerelmeset. Az Ab Ovo Kiadó gondozásában.

(tráser)

Tőkés László:
Ideje van a szólásnak

Végül is mit tehetnek sorsuk ellen a világ kisemmizettjei, elesettjei, elnyomott népei, társadalmi kivetettjei, rabszolgái, nemzeti kisebbségei, diszkriminált vallási csoportjai? Mire mehet Izrael Egyiptommal, Dávid Góliáttal, Ábel Káinnal, az áldozat a túlélővel szemben? – teszi fel a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke, *Tőkés László*.

A könyvben megjelent gondolatokat 1990. július 6. és 1992. szeptember 11-e között vetette papírra. Műfaja: prédikáció, üzenet, helyzetrajz, levél (Francois Mitterrand francia elnökhöz, a római pápához) nyílt levél (a román államfőhöz), avatóbeszéd és történelmi visszatekintés. A könyv előszóval együtt is csak 123 oldal, kár, hogy drága (360 Ft). A szűk terjedelem ellenére is érdemes mondanivalóját megismételni és megismerni. Az első megállapítása az, hogy 1989 decemberében rövid, mámoros forradalomnak hitt időszakot élt át az ország. Hamarosan kiderült, hogy mindez a vezetésben lezajlott puccs volt, garnitúraváltás. A Conducator megbízható munkatársai vezetik ma is az országot. Az előző rezsim gyilkosait nem büntették meg, a mártíroknak nem adnak elégtételt, az áldozatokat nem kárpótolják. „Ceausescu nem halt meg – hirdeti a püspök – tovább él híveiben, a rendszer kiváltságosaiban, szerkezetében és szellemében alig módosult, demokratikusra átfestett, tovább folytatódó politikájában".

Mi volt ez a politika? Nézzünk néhány adatot.

Az első világháború nyomán Románia lakosságának 30 százalékát etnikai kisebbségek tették ki. Erdélyben a magyarság 45 százalék volt, de egyes vidékeken ennél is jóval nagyobb volt az arány. Napjainkban mindössze 20 ezer zsidó maradt meg. (Az antiszemita hecckampányok nem múltak el.) A németek száma 700 ezerről 100 ezerre apadt. Ezt 11 ezer márka fejpénz megfizetésével is segítette a német állam.

A forradalom után a helyzet nem változott lényegében. 1989-től négy év alatt 200 ezer német és 100 ezer magyar vándorolt ki. Elhagyta az országot, pontosabban Erdélyt 1500 magyar orvos és 200 református lelkész. A nemzetállam bármi áron való megteremtése szempontjából a helyzet a diktatúrához viszonyítva nem javult. Ennek több oka van. A román nyelvű ország megteremtésében a szászok már nem jelentenek akadályt. Kicsi a létszámuk, az is csökkenő. A többi nacionálé száma jelentéktelen. A náci időkre emlékeztető politika céltáblái egyedül a magyarok lettek. A második ok a sajtószabadság, illetve annak karikatúrája. A diktatúra politikája nem tartozott az újságokra, csak az uralkodó szűk rétegre. Most bármit meg lehet írni, de ez a szélsőséges nézetek nyílt (és büntetlen) kifejezésének kedvez. Az ellenzék megosztott és erőtlen.

Tőkés László mégis a megmaradásra, a fennmaradásra, a transzilvanizmusra biztat. A család, az egyház és az iskola az a hármas pillér, amire a jövő épülhet. Csak remélni lehet, hogy a püspök beszéde nem lesz pusztába kiáltott szó... *(Reform Kft.)*

R. J.

Szentesi Galéria-sirató
Kiűznék a SZÖG-ART-ot (is)?

Ez a fajta művészet az avantgárdhoz nyúlik vissza. Olyanok a festmények, az érmék, a szobrok, mintha már láttuk volna valahol őket, ismerősek. A szobrok – Farkas Pál, Fritz Mihály, Kalmár Márton, Lapis András és Szathmáry Gyöngyi munkái – felkavarni, nem pedig megnyugtatni akarják a szemlélőt. Az alföldi piktúrához nem sorolhatók Aranyi Sándor, Eszik Alajos, Lázár Pál, Novák András, Sinkó János, Zombori László itt kiállított képei. Továbbá közös jellemző, hogy az üveg- és grafikusművész Kovács Kevével együtt a most 2 éves szegedi SZÖG-ART Művészeti Egyesülethez tartoznak. A szentesi Galériában nyílt tárlatukon (február 5-ig látogatható vasárnap és hétfő kivételével naponta10–13, 15–18 óráig)

dr. Hann Ferenc művészettörténészt – tőle valók a fenti megállapítások is – arról kérdeztük, hogy miért ajánlja a közönség figyelmébe a kiállítást.

– Nagyon örülök annak, hogy egy csomó fiatal volt itt a megnyitón, akik – úgy tudom – rajz szakkörösök és érdeklődnek a kortárs művészet iránt. Erről tényleg csak egy-két szakfolyóiratban lehet olvasni, és ott is olyan nyelven, amit ez a nemzedék nem ért meg. Itt viszont egy jó rajztanár segítségével, talán az én szavaim segítségével eligazodnak picit a mai magyar művészet nagyon sokféle ágában. S hát itt majdnem mindenre van példa. Ezért gondolom, hogy fontos egy ilyen kiállítás.

– Mi az, ami összeköti az alkotókat?

– Az igazán modern művészet ma két alapcsoportra oszlik. Az egyik a kísérletező, amelyik nem óhajt esztétikumot létrehozni, hanem inkább az érdekesség, az újszerűség felé mozdul. Ami nagyon fontos. A másik csoport pedig – az itt kiállító művészek ezt képviselik – a század első évtizedének a hagyományaira építve esztétikumcentrikus művészetet hoz létre. No most, csak az köti őket össze, hogy így gondolkodnak a dolgokról. Az, hogy az egyik absztraktabb, a másik naturálisabb, igazából nem játszik szerepet. Egy csomó művészcsoport bomlott fel az elmúlt évtizedekben, mert kiderült: abszolút nem egyeztek hosszú távon. A SZÖG-ART egyesületnél nincsenek ilyen konfliktuslehetőségek.

Lázár Pál: Diskó Mirabelben

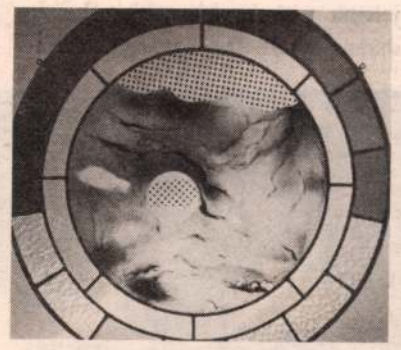

Kovács Keve: Tondó

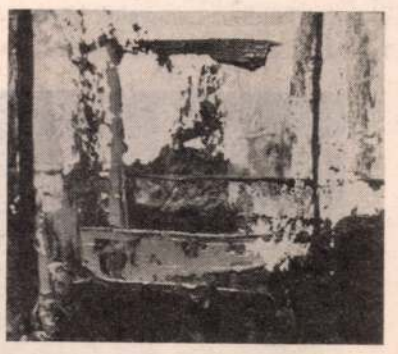

Novák András: Ablak

– Vállalkozik-e arra, hogy néhány alkotást kiemeljen?

– Nem nagyon lehet különbséget tenni. Nem szívesen emelnék ki senkit, mert vannak olyan életművek, amiket vagy húsz éve ismerek. Például Aranyi Sándorét, aki egészen másokat fest, mint korábban. De ugyanabból az észjárásból fakadnak a mostani munkái is. Van viszont olyan, akit először láttam itt, nem ismerem az előképeket. Azt ellenben nyugodtan mondhatom: a közepesnél mind jobb. Akad kicsit kiugró, ám nem is lehet összevetni egy hetven év körüli festőt, aki ötven éve van a pályán. Novák Andrásra gondolok, s az ő munkáit hogyan lehetne összevetni Kovács Kevének a nagyon szép ólomüvegjeivel. Mindegyik más, önmagán belül is más, de mind színvonalas.

– E tárlat helyszíne, a szentesi Galéria éppen húszéves. A városban elterjedt rémhír szerint be akarják zárni. Mi erről a véleménye?

– Rendkívül szomorúnak tartanám. Egyébként nem az egyetlen példa Szentes, máshol is vannak problémák galériákkal. Én Szentesen már tizenvalahány éve is nyitottam kiállítást, ismerem ezt a helyzetet. Általában jó kiállítások szoktak itt lenni. S hát az talán kevés, hogy Szentesnek van egy jó vízilabdacsapata, bár elismerem, az is nagyon fontos. De ez a galéria is fontos. Úgyhogy meg kéne maradni ennek!

BALÁZSI IRÉN

Örley, Ottlik és a többiek

Örley és Ottlik ugyanabba a határ menti iskolába jártak. A kőszegi alreálba. Erről lehet tudni eleget. Írtak róla mind a ketten. Ottlik egyik hőse, Medve Gábor állítólag nagyon hasonlít Örleyre. De aki írt már, tudja, hogy nem lehet ugyanaz. Bár az író kétségtelenül nem úriember: kíméletlenül bemutatja barátait, mégha azok gyengék vagy hibásak is, de írni csak róluk valójában nem tud. Ez képtelenség. Egy ember ahhoz, hogy regényhős legyen: túl sok. S túl kevés is.

Ottlik szerint Örley inkább Bébére hasonlít. Aki állítólag Ottlik. De ez már nagyon bonyolult.

Próbáltam azt is kitalálni, hogy Örley melyik hőse hasonlít leginkább Ottlikra. Sejtettem is. A Farsang Bertalan Sanyija. *„Gábor nem nagyon kedveli Palit. Bertalan Sanyit, a matematikust például már sokkal jobban."* Bár a leírás nem egészen illik Ottlikra. *„Ez a Sanyi csöndes, szerény, csúnya kis fiúcska, látszatra a legszürkébb lények egyike az osztályban."*

Ez már nem ő. Nem egészen ő.

Az a novella, a Farsang, egyébként a háború előtti próza legjobb novellája, mégha kevesen ismerik is.

Örley ugyanolyan alázatos és pontos író volt, mint Ottlik. Ugyanolyan katonás. Úriember. Ma már egyetlen iskolában sincs olyan fegyelem, amely ekkora precízségre kényszerítene, ilyen önfegyelemre. S ilyen alázatra.

Mert az íráshoz elengedhetetlen az alázat. Ahogy Nádas Péter írta: az író nem szúrhatja le felülről a mondatait, mint Szent György a sárkányt. A mai prózaírók sokat tanultak Ottliktól, de ezt nem. Ehhez neveltetés kell.

S legalább akkora bátorság, amekkora Örleynek volt.

Az első róla készült portréfilmet szerdán este mutatták be a Duna-tévében. Harmincnyolc évvel a halála után.

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy későn, mert valószínűleg ő ezt sem vette volna jónéven. Ahogy Ottlik sem szeretett a tévében szerepelni. Örleyről szóló emlékbeszédét is a rádióban olvasta fel. Ahol Örley *Cs. Szabó László* mellett szerkesztő volt. Persze nem sokáig.

Addig, amíg az a repülőgép vissza nem fordult, hogy ledobjon még egy bombát, Cs. Szabó szerint egyenesen Örleynek szánva. Örley ugyanis kint dohányzott a légópince előtt, bár élesen szólt még a légoltalmi sziréna. Egyedül volt. Hozzá méltó halállal halt meg.

A róla készült műsorban kevesen szólaltak meg. Mindössze öten vagy hatan. Közülük is csak *Szántó Piroska* nem-archív felvételről. A többiek, Ottlik, *Nemes Nagy Ágnes, Vas István* már meghaltak, ha nem is olyan rég. Szántó Piroska festőművésznő egyedül maradt. Egy füstös budai kávéház pultjának támaszkodva mesélt. Vékony volt, az arca ráncos, a szeme meglehetősen táskás. Cigarettázott.

Mostanában sokszor kérik fel, hogy beszéljen, ő ugyanis az egyetlen túlélő, aki még személyesen ismerte az „újholdas" generáció nagyjait. A férje révén elsősorban. Szépen mesél, mint a művelt, szelíd öregasszonyok általában.

Megszólalt *Kukorelly Endre*, jeles magyar író is – elbeszélte az Örley-kör megalakulását. Amelynek alapítója volt. Bár épp Kukorelly az, akitől az örleys alázat számonkérhető.

Az emlékezés közti szünetekben szürkén esett az eső, akár egy Tarkovszkij-filmben. Egy lépcső szecessziós korlátjára csorgott, vastagon. Kopott lépcsőház. Valószínűleg Budán.

Mert mind Ottliknál, mind Örleynél fontos szó ez: Buda. Majdnem olyan fontos, mint a barátság. Vagy még inkább a tehetetlen összetartozás, hiszen lehet, hogy Medve nem egészen Örley, Bébé nem egészen Ottlik, ahogy Bébé sem egészen Bertalan Sanyi, a Bertalan Sanyi sem egészen Örley (stb.), de inkább az a tehetetlen összetartozás fűzte össze őket, *„ami kitermelődött, tejsav vagy gyanta, a sebekből, izomlázból, fájdalomból"*, *„ami talán kevesebb a barátságnál és több a szerelemnél."* Hogy mi is ez valójában, mi, civilek nem fogjuk sohasem érteni. Esetleg sejteni csak.

KOLOZSI LÁSZLÓ

Az vég Temesvárban

A forradalom gyermekszemek tükrében

Évek után is vitatkozhatnak az emberek, hogy forradalom volt-e '89-ben, vagy nem. Döntsék el ezt a történészek. Mi azt vizsgáltuk, hogy a *temesvári 1-es és 26-os számú általános iskolák* gyermekeinek emlékezetében hogyan őrződött meg ez az esemény. Döbbenetes, milyen mély nyomokat hagyott bennük a rémület, és szinte kivétel nélkül mindenik gyermek családja tevékeny részese volt az eseményeknek. Alig akadt tétlen szemlélő. Több édesapa őrizte a kilakoltatással fenyegetett Tőkés Lászlót.

Az első pillanatokban, a rendkívüli események láttán, a szülők próbálták nyugtatni gyermekeiket: „ne féljetek, gyakorlatoznak a katonák, vaktöltényekkel lőnek". De rövidesen tapasztalniuk kellett, hogy igazi tankok, igazi embereket tipornak halálra, igazi golyó küldi az „angyalok közé a kétéves kisfiút"! Mit érezhetett az a gyermek, aki amikor leszállt az autóbuszról, egy cipőt látott és körülötte vértócsát, vagy aki játszani ment a gyermekparkba, és halott embereket látott? Vajon hogy mennek el amellett a tömbház mellett, amelynek tetején terroristát láttak, hogy ülnek fel arra az autóbuszra, amelyiknek utasaként, egy emberi ábrázattal rendelkező illető egyszer csak lőni kezdett kifelé, ismeretlen emberekre, ki gyújtotta fel a játéküzletet?!

Sok gyermek emlékezetében megjelenik a bőrdzsekis valaki. Huszadikán a bőrdzsekisek már sokan voltak, és egyre hevesebben ismételgették: „Hogy tartóztassuk le ezeket, mind?!"

A rémületet enyhítette az öröm, hogy vége a vérontásnak, és mindenki emlékezik Temesvár lakosainak testvéri ölelkezésére, a járművek boldogan adták tudtul tülkölésükkel: „Szabadság!"

A történtek ellenére majdnem minden családban állítottak karácsonyfát, és a legtöbb fára felkerült egy fekete szalag vagy kendő, amellyel az öröm ünnepén gyászolták a halottakat. Sokan gyújtottak gyertyát a katedrális előtt a hősök emlékére. Mikor azt hitték, hogy a borzalmaknak vége, napok múltán is repült el több gyermek mellett golyó. Vajon ki lőtt és miért az udvaron játszó gyerekre?!

Valakinek felelnie kellene ezekre a kérdésekre. Szinte minden családban csökkent az életszínvonal. Egyre kevesebb életükben az öröm. Örömforrás az, amikor a Máltai Szeretetszolgálat kicseréli az elviselhetetlenné nyűtt cipőket, vagy más segélyszolgálat felöltözteti őket télre.

Mindannyian felelősek vagyunk azért, hogy gyermekeink ne mondhassák egyszer, hogy minden hiába volt.

Sok gyermek megkérdezte, megjelenik-e a nevük az újságban, vajon nem jönnek ismét terroristák hozzájuk, mert bennük élnek a halottaik, de köztünk vannak azok is, akik lőttek. Kik voltak? Feleljetek rá felnőttek!

BERKES IRÁN
BUGÁRSZKY ILDIKÓ
KAROLINA

> ***Az események színterén*** (volt egyszer egy forradalom)
>
> Az események színterén
> egy fenyő áll most — réveteg.
> Eldőlt oldalra, meghajolt,
> még azt gondolom, hogy beteg.
>
> Alatta gyertyák sora ég,
> s akikért ég az mind halott.
> A fenyő egykor égig ért
> és földig értek a csillagok.
>
> **ÓDRY MÁRIA**

ANAVI ÁDÁM:

Ritkul a vers

Ritkul a vers már. Ritkul a csont is a térdem alatt és
Ritkul a vágy születése a szívdobogás ütemére.
Gondolatom nem pattan készen, képsorozatban,
Szóbeli-képi alakját munkával kifaragva hozom fel a
Szürke anyagból.
Húnyt pilláim alatt lassul a színhangok zubogása,
Csendesedik körülöttem: ajtóm nem nyikorog, és
Régi barátom, az utcai szél is megnevelődött:
Halkabban fütyürészve rázza a kábeleket, ha
Erre csatangol. S méghogy a tükröm fénye fakulgat!
És a fonákján mállik a foncsor s eltorzítja az arcom.

Most kapom rajta szemem... ahogy hosszan nézi a semmit,
Rajtafeledve magát a távoli csenden.
... És felocsudván lassan nyúlok a régifogású
Szerszámok melegéhez s nyugtalanítva tekintek az
Öntelt új szerkentyűk villó gombjaira.

Lépésenként nőnek a sanda járdakövek, és
Nyúlnak az utcák. — Lélekürülten lengnek elébem az arcok
Az évek csiganyomával. — Visszhangot kereső szemsugaram
Fátyolozott szemeken porlik szét.
Nincs ki fogadja.
... De feldob a rügyek szivárványosodása,
Elkap a bimbózódás mélységének a titka,
És csendül bennem a lánymozogások északi fénye,
Hajnalosítja szemem, harsányítja a hangom...
És mégis... ritkul a versem.
Ritkul a csont is a térdem alatt és
Kopik a csípőm golyós-csapágya.
Nincsen olaj rá.

NAPLÓ

„Minden való élet találkozás. A találkozás nem térben és időben zajlik, hanem tér és idő zajlik a találkozásban."
Martin Buber

Egy elmaradt találkozás

Három-négyéves gyerek voltam. Karácsonykor történt, álmomból fölriadva rajtakaptam a családot karácsonyfa-díszítés közben. Nem árultam el magam. Még jobban fájt volna a szégyen, amiről akkor azt hittem, hogy csak az enyém: nekem nincs angyalom. Behunyt szemmel végigvártam elárult társam egész színjátékát. Miután befejezték, csengettek és valaki kiszaladt, engem felköltöttek, figyeltek és vártak, hogy örüljek: örültem. Édesanyám, ölelés, csók. Édesapám, ölelés, csók. Testvérem, ölelés, csók. Mind ott voltak. Az Enyéim. Ennyi a kitaláció, végül így is történhetett volna... Csak arra emlékszem, hogy lefekvés után sírtam, görcsösen, nehogy észrevegyék. Másnap, egyedül felszabadultan zokogtam. Valami összetört a szívemben, ma is szomorúsággal tölt el egy karácsonyfa.

Egy találkozás maradt akkor el első ízben, bennem, s biztos sok más kistársamban. Találkozás két fél között, az innenső és túlsó part között, mondhatjuk úgyis, hogy kiegészítés. Kiegészítésem valamivel, valakivel, kiegészítésem Istenben és Isten által. Érettebb fejjel is ezt várom mindig karácsonykor, és az angyal ezt mindig nem hozza. Először azt hittem az a baj, hogy várjuk néhány évig, nem vártam és mégsem hozta. Aztán arra gondoltam egyszer, hogy az ünnep az oka, a televízió, a hírek, télapós reklám, Coca-Cola, tűzijáték, a bemondónő bárgyú eltakaró mosolya. Az emberek sietése, fáradtsága, idegenség, olyan piac, mint a haldokló utolsó rúgásai. Akkor falura mentem, és karácsony estéjén fát vágtam. Nehezen győztem, kapkodva lélegeztem, nagyapám lovai egykedvűen néztek. Bosszúságomban többször kifakadtam, de tovább vágtam. A falu mélyéből időnként kutyaugatás tört fel. Aztán csend. Önkéntelenül felfigyeltem a rönkök osztódására, megrándultam: megérintett az egység intése, a születés világosságán keresztül. Pedig a hiány, az üresség karácsonya volt. Az üresség mindent körülölelt. Isten szólt hozzám akkor a természet templomában. Az idén visszaemlékeztem minderre, s azt hiszem nemcsak az ünnep, a televíziós ünnep az oka. Az angyalban van a hiba, illetve a nevében. Különben az jönne a földre, amelyiket mi hívnánk. S mi úgy hívjuk, hogy Platon, Szokrátesz, Arisztotelész vagy egyszerűen csak úgy, hogy ész. Hát akkor ez az angyal jön. Vagy már nem is jön, hisz jó keresztényszokás szerint itt tartjuk egész évben, a nevével együtt. S az angyal az értelemtől (Istentől) elszabadult ész nem hibás. Hisz nemzedékek torzították saját képükre, s tőlük jön az állandó hívás. Karácsony díszlettel eladó! Milyen vallású ön, kedves uram?... Ilyen díszletünk is van (így az angyal). Ész-angyalunkon keresztül szövevényes tettekre késztetjük, véget nem érő ismétlésekre kényszerítjük magunkat. Elvesztettük a világ eredendő egységét. Érezzük ezt, de ész-angyalunk az érzést küszöb alá sepri, és fölényes, felvilágosult mosollyal küldi sorozatban gyártott ajándékait (Platon volt a kisöccse, az idea számít végül is, ugye!). Közben ostromgépeivel a transzcendencia igényét, legbensőbb réseinket takarja el. Úgy tűnik, ez már csak idő kérdése. A televízió naponta gyilkolja halomra a gondolatok és ötletek lárváit. Iskola, vallás, család; észlevesben kanál mind. A háború teljes és általános, mindenütt és minden ellen zajlik, ezért már az sem tudható, hogy valójában ki hol áll, hol zajlanak igazi ütközetek, hol vannak az ellenség állásai, sőt azt sem, hogy valójában ki vagy mi ellen folyik a harc. No de ész-angyalunk hozott találkozást is, időnként az ember találkozik ebben a kozmikus drámában önnönmagával. Jobban mondva szembesül vele. Igaz nem közvetlenül és nem személyesen. És nem sokáig, hiszen a kommunikációs technikák a sokszorosítás és közvetítettség révén nemsokára környezeti tárggyá züllesztik. Miféle ész ez, s miféle angol dal lesz az én hazám, így forgolódik a költő, de sebaj, láttam egy sümecet, ahogy nagyon sümmögött az angyal háromkanalas húsörlőjében, rásümörgött és ezt sümbékelte:

Nem
nálam nem lesz késfenés
sívitás húsörlő
kocsonyás-remegés
Nem inkább nem kell karácsony
Sümm
Sicc

Így lett a sümec katona ebben a totális tiszta Ész-angyal háborúban, s így jött rá, hogy leghatékonyabb fegyverei a Nem, a Nem, Nem; s ha még megéri sümecül, hisz állandóan az a veszély fenyegeti, hogy az angyal nagy disznót csinál belőle, s elkereszteli Napoleónnak, a Nem, Nem és Nem.

1. Nem igazodok a normálisnak tekintett magatartás- és gondolkodásformákhoz. Nem hagyom, hogy megdolgozzanak. Nem leszek kolbász.

2. Sötét van. Nem félek! Nem, nem félek.

3. Nem, nem és nem távolodok el többet soha önmagamtól, természetes viselkedésem már nem hallgat más disznóságára, többé már nem viselkedem, létezem és létezésem a minden létezők forrásától önmagamon keresztül nyújtom.

MÁRTON ATTILA

HANN Ferenc művészettörténész

1990 1. 38
91 10. 75,76
11. 68

Új Művészet

MDK

Hann ferenc [?]

Salgótarjánban kiállítása nyílik

„kép- és szimbolum verseitől."

[Hibó Tamás grafikus művén kiállításával körösen.]

— : Hír

8.

Népszabadság, B. 1971. jan. 10

Ámos Imre • Bánáti Sverák József • Barcsay Jenő • Boromissza Tibor • Czimra Gyula • Deli Antal • Diener Dénes Rudolf • Göllner Miklós • Kántor Andor • Kmetty János • Kósza Sipos László • Mihéltz Pál • Onódi Béla • Paizs Goebel Jenő • Perlrott Csaba Vilmos • Rozgonyi László • Schubert Ernő • Szobotka Imre • Ámos Imre • Bánáti Sverák József • Barcsay Jenő • Boromissza Tibor • Czimra Gyula • Deli Antal • Diener Dénes Rudolf • Göllner Miklós • Kántor Andor • Kmetty János • Kósza Sípos László • Perlrott Csaba Vilmos

GRAFIKÁK SZENTENDRÉRŐL
— válogatás a Ferenczy Múzeum grafikai gyűjteményéből —
MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA • SZENTENDRE
1978. március 31 — május 7.

Jelen kiállítás a szentendrei Ferenczy Múzeum grafikai gyűjteményéből mutat be válogatást. A művek a városhoz kötődnek, a táj, a városkép ihlette lapokat láthat a Művésztelepi Galériában az érdeklődő tárlatlátogató.

Szentendrével kapcsolatban sűrűn emlegetett tény, hogy a képzőművészeket a bájosan „rendetlen", zegzúgos, sikátorait, szerb templomait, „miniatűr" barokk épületeit megőrző városka vonzotta ide. A régi művésztelep a Nagybánya-nosztalgiát volt hivatott pótolni; pótolta is, szerencsére újat, izgalmas adalékokat szolgáltatva a magyar posztimpresszionizmus történetéhez.

A kiállított művek zöme „így" szentendrei. Természetesen a most kiállított grafikák is igazolják a szentendrei művészet történeti lényegét: a művészi szemléletmód viszonylag korai, eltérő stílusirányokra szakadását.

A bemutatott művek között a magyar konstruktivizmus, szürrealizmus is képviseltetve van.

A szentendrei „fiatal művészet" sokkal átírtabban, elvontabban építi be, használja fel a város teremtette atmoszférát. A város már nem mint téma, inkább mint inspirációs tényező van jelen a művekben.

Így a most bemutatott művek elsődleges — művészi, kvalitásbeli — értékükön túl, „archiv"-jellegük, megőrző, emlékeztető funkciójuk miatt is fontosak.

Egy gyorsan alakuló városkép, egy változó város „legendáinak" dokumentumai.

HANN FERENC

ÁMOS IMRE	Szentendre 1939. tus, 580x450 mm Hold és kert 1941. vízfestmény, 320x280 mm
BÁNÁTI SVERÁK JÓZSEF	Szentendrei utca 1947. vízfestmény, 450x307 mm
BARCSAY JENŐ	Szentendre I. 1962. tus, 80x105 mm Szentendre II. 1962. tus, 100x165 mm Kőhegy rézkarc, 160x240 mm
BOROMISSZA TIBOR	Jégzajlás vízfestmény, 215x290 mm
CZIMRA GYULA	Vázlatok a lépcsőkhöz 1965. ceruza és olaj 330x480 mm
DELI ANTAL	Szentendrei részlet 1950. u. ceruza, 173x205 mm Kerti asztal 1950. u. ceruza, 200x172 mm Söprő nő pasztell, 398x500 mm
DIENER DÉNES RUDOLF	Szentendrei táj pasztell, 360x490 mm Utcarészlet pasztell, 330x480 mm
GÖLLNER MIKLÓS	Szentendrei városrészlet 1960. szén, 420x590 mm
KÁNTOR ANDOR	Szentendrei Duna 1935. szén, 418x615 mm Reggeli fények 1947. pasztell, 210x240 mm Püspöki templom 1963. tus, 307x200 mm Népbolt 1967. pasztell, 300x495 mm
KMETTY JÁNOS	Sétálók Szentendrén 1948. vízfestmény, 200x280 mm Sárga ház 1950. vízfestmény, 300x200 mm Régi művésztelep, vízfestmény, 320x470 mm Sétálók Szentendrén ceruza és kréta, 100x295 mm
KÓSZA SIPOS LÁSZLÓ	Ketten 1967. pasztell, 625x500 mm
MIHÁLTZ PÁL	Útburkolás Szentendrén 1965. ceruza, pasztell, 210x280 mm
ONÓDI BÉLA	Pismányi reggel 1933. vízfestmény, 255x384 mm
PAIZS GOEBEL JENŐ	Tavasz Szentendrén 1948. vízfestmény, 470x470 mm
PERLROTT CSABA VILMOS	Szentendrei részlet 1940. pasztell, kréta, 180x245 mm Szentendrei utca 1940. pasztell, 180x245 mm
ROZGONYI LÁSZLÓ	Barna hangulat pasztell, 225x300 mm
SCHUBERT ERNŐ	Szentendrei részlet, vízfestmény, 450x210 mm Tavaszi kert vízfestmény, 305x245 mm
SZOBOTKA IMRE	Szentendrei régi művésztelep 1933. k. 605x700 mm

A címoldalon: Göllner Miklós: Szamárhegyi házak
A kiállítást rendezte: dr. Hann Ferenc
78 4600 NB. 800 db. Felelős kiadó: dr. Ikvai Nándor

Artistes:

Pol AUTHOM, Alain BREYER, Jean CAPIAU, Eric CLAUS, Claude FOUBERT, Bernard HAUREZ, Nicole HAUREZ, Véronique HOET, Jacques IEZZI, Anne LECLERCQ, Marianne LEMAIRE, Emmanuel NAVARRA, Daniel PELLETTI, Serge POLIART, Jacques PYFFEROEN, Raymond SAUBLAINS, Pierre STAQUET, Fredy TAMINIAUX

A program magyar művészei:

ÁRVA Ilona, BARABÁS Márton, BAUER István, BÁTAI Sándor, BENES József, BÉKÉS Rozi, BORNEMISSZA Rozi, BUDAHELYI Tibor, BUTAK András, DAMÓ István, FLÓRA Virág, HaÁSZ Ágnes, HEGEDÜS 2 László, KELECSÉNYI Csilla, KISS Ilona, KOVÁCS Péter Balázs, KOVÁTS Borbála, KRÉHER Péter, LÁNYI Adrienn, LÁSZLÓ Bandy, LENGYEL András, LÉVAY Nóra, LUGOSSY Mária, MOLNÁR Iscsu István, MÓDER Rezső, OLAJOS György, PAJOR Ildikó, PATAKI Tibor, PÉLI Mandula, SEJBEN Lajos, SOLTI Gizi, SÓS Evelin, SÓVÁRADI Valéria, STROE Krisztián, SZILVITZKY Margit, SZYKSZNIAN Wanda, URBÁN Tibor, VÉKÁS Magdolna

DUNA GALÉRIA

MAOE

QUINCONCE

CENTRE CULTUREL REGIONAL DU CENTRE

CGRI

WCC•BE

Une organisation du Centre culturel régional du Centre avec le soutien du Commissariat général aux Relations internationales de la Communauté française de Belgique, avec l'aide de l'Association des Artistes hongrois d'Arts plastiques (M.A.O.E).
Eric CLAUS – Ilona KISS

INVITATION

MEGHÍVÓ

EMMANUEL NAVARRA

La Galerie Duna

et les artistes ont le plaisir de vous inviter au vernissage de l'exposition

« Le livre en QUINCONCE »

(La Louvière – **Budapest**)

Inaugurée par

Ferenc Hann

le jeudi 2 mai 2002 à 18 h

L'exposition est ouverte jusqu' au 19 mai 2002
du mardi au dimanche de 10 h à 18 h

Budapest, XIII. Pannónia u. 95. M3 – Dózsa György u.

a Duna Galéria

és a művészek szeretettel meghívják Önt

A BELGA-MAGYAR MŰVÉSZKÖNYVEK II.

(La Louvière – **Budapest**)
kiállítására

Bevezeti

Hann Ferenc

2002. május 2-án, csütörtökön 18 órakor

A kiállítás megtekinthető 2002. május 19-ig,
hétfő kivételével, naponta 10–18 óráig

Budapest, XIII. Pannónia u. 95. (Dráva u. és Pannónia u. sarok), M3 – Dózsa György u.

BENEDEK SZABOLCS:

A varázsló közöttünk van

■ *Gabriel García Márquez: Baljós óra. Fordította: Benczik Vilmos. Európa Könyvkiadó, 1997. 178 oldal, 550 Ft*

Gabriel García Marquez népszerűsége tőretlen Magyarországon. Bizonyítja ezt egyrészt az, hogy könyveinek immáron széles választéka van jelen a hazai piacon (a *Száz év magány* és a *Szerelem a kolera idején* hovatovább már évek óta folyamatosan kapható), valamint az is, hogy például a Magyar Televízió műsorában fel-feltűnnek műveinek filmadaptációi, a Duna Televízióban többször láthattuk a róla készült portréfilmet. A Magvető Kiadó sorozata mellett az Európa is egy régi-új García Márquez-kiadással jelentkezett: a *Baljós óra* című kisregény már korábban, ugyancsak az Európa Zsebkönyvek között napvilágot látott, és most, új köntösben, újra kapható.

Ha kizárólag a konok üzleti szempontokat nézzük, azt találjuk tehát, hogy Gabriel García Márquez Magyarországon is piacképes szerző. Persze, ezen nem is kellene csodálkoznunk, hiszen a kolumbiai író (aki egyébként már jó ideje Spanyolországban él) világirodalmi nagyság, a kortárs nemzetközi próza egyik kiemelkedő, Nobel-díjas alkotója, akinek könyveit a magyar olvasóközönség is mindig kíváncsian és örömmel fogadja.

A *Baljós óra* García Márquez egyik korai alkotása, még a *Száz év magány* előtt jelent meg, szerzője 1962-ben ezért a művéért nyerte el hazájában a regény nemzeti díját. Ahogy azt a már magyarul korábban ugyancsak megjelent korai novelláiból is tudjuk, ebben az időszakban García Márquez, megteremtve saját nyelvezetét és formai eszközeit, lépésről lépésre építette fel azt az írói világot, amely tetején aztán az 1967-ben megjelent *Száz év magány* nyugszik. Korai művei tehát egyfajta felkészülést jelentenek a nagyregényre: megteremtődnek a García Márquez-i mítoszok, a későbbi művek magvát is adó jelrendszerek, a sajátos, „mágikus realizmus"-nak nevezett prózai hang. Felépül és benépesül a képzeletbeli Macondo, megjelennek a jól ismert figurák, kirajzolódik a regények színteréül szolgáló kolumbiai háttér. A *Baljós óra* hordozza már a García Márquez műveire oly jellemző stílusjegyeket. A felszín csak látszólag mozdulatlan, a fülledt parásság mögött váratlan és szokatlan események zajlanak, egyik pillanatról a másikra történnek olyan események, amelyek nem várt mederbe terelik az elbeszélés vonalát.

A kisregény színteréül szolgáló falu (nem messze Macondótól) néhány évvel az Aureliano Buendía ezredes nevével fémjelzett polgárháború után a trópusi hőségben békésen szunnyad, mikor a kis közösség életét megzavarják azok a falragaszok, melyek rejtélyes módon jelennek meg mindig reggelre virradóan a házak falán, és bár voltaképp már ismert, mindenütt suttogott dolgokat közölnek, elszabadítják a felszín alatt rejlő indulatokat. García Márquez mesteri módon építi föl az események láncolatát, és ehhez olyan bravúrosan kifejező cselekmény-elemeket alkalmaz (például a rothadást megtestesítő, a bozótban fönnakadt tehén, vagy a hegyekben megbúvó, a kormány elleni lázadásra készülő titokzatos gerillák), hogy nyugodtan kimondhatjuk: korai — vagyis a *Száz év magányt* megelőző — művei közül talán ez a kisregény a legkiforrottabb, legegységesebb, legjobb alkotás.

Azt hallottam, legutóbb megfenyegették az írót, hogy jobb lenne, ha elállna attól a szándékától, hogy regényt ír a kolumbiai kábítószermaffiáról. Félteni azonban nem kell: biztosan talál módot arra, hogy újabb varázslatot mutasson be népes olvasótáborának.

TÓDOR JÁNOS:

Színt kellett vallani

■ *Eduardo R. Flores — Tihanyi Tamás — ifj. Kricskovics Antal: Hallgatás hadművelet, H — Elen Szolgáltató Bt. 1996. 233 oldal, 492 Ft*

Az újságírásban szakmai minimum, hogy a tudósítás legyen objektív, tárgyilagos, távolságtartó. Lehetőleg ne azt szajkózza, amit a tudósítás a dologról gondol. Mindez talán igaz lehet, ha a szokványújságírás taposómalmáról van szó, amikor is a tollnok percembereket faggat, nem éppen világrengető témákról.

Némileg árnyalja a képet, ha az újságírónak, aki társaival az ostromgyűrűbe zárt Szarajevóba szeretne bejutni, szól a kollégája, hogy ugyan már, nézzen a lába elé, amikor vizelni indul, mert könnyen ottmaradhat. Jobb esetben „csak" a lába, rosszabb esetben ő maga is. Merthogy a tűzvonalban a taposómalomnak taposóakna a neve.

De persze nem ettől veszti el az ember a tárgyilagosságát. Lelkinyugalma akkor hagyja cserben, amikor tömegsírokat mutatnak neki, árván maradt gyerekszemek merednek rá, lágerlakók és lövészárok-fóbiások a halál végtelen egyszerűségébe avatják be. És akkor, a kilőtt autóroncsok és üszkös házfalak díszletei között egyszer csak elege lesz a tudósítói szerepből. Egy ponton túl már nem lehet híreket gyártani; a *holtponton* túl gazemberség az objektivitás. Képtelenség kívülállást hazudni, miközben a gyomorból elindul a torok felé valami.

Nos, *Eduardo R. Flores* bolíviai-magyar származású, Budapesten élő újságíró — a barcelonai La Vanguardía és a BBC World Service spanyol adásainak munkatársa — szép lassan megcsömörlött a hivatásos kukkolástól. „Nem tudok tovább iszogatni a kollégákkal a szállodákban. Ez olyan háború, amelyben színt kell vallani", írta utolsó tudósításában, és 1991 szeptemberében harcosnak állt a Horvát Nemzeti Gárdába. Részt vett az eszéki, szentlászlói és vukovári csatákban, mint egy különleges rohamosztag parancsnoka, s miután súlyosan megsebesült, 1993-ban ezredesi rangban szerelt le. A *Hallgatás hadművelet* című kötet első része Flores tudósításait gyűjti csokorba.

Tihanyi Tamás, a Fejér megyei Hírlap munkatársa Flores korábbi, katonai élményeit feldolgozó könyvét olvasva kereste meg az ex-ezredest, s csatlakozott hozzá későbbi, a délszláv fronton tett útjain. Tihanyi riportjai (melyek közül a *Gránátalma és rock and roll* először az ÉS utolsó oldalán jelent meg) és publicisztikái szívszorító élményeinek és konok igazságérzetének komor dokumentumai. Tollát a lelkiismeret vezeti, s meg sem próbál elfogulatlannak látszani. Ez a fiatal fehérvári újságíró helyettünk is szégyenkezik, helyettünk, akik pár száz kilométerre a borzalmak helyszínétől végig úgy tettünk, mintha az égvilágon semmi közünk nem lenne ahhoz, ami a szomszédban történik, s a közöny sunyi vakságával megverve asszisztáltunk a népirtó rettenethez. És ez a már-már cinkos passzivitás, ez az *ősznépi hallgatás hadművelet* még a jobbik (?) eset. Mindeközben önálló alvilági iparágként üzemelt az argóban csak embargózásként emlegetett benzin-cigaretta- és élelmiszercsempészet; Szeged és Kecskemét környékén sokan szedték meg magukat mások halálából és nyomorúságából. „Tudom, hogy ez egy ilyen világ, de én akkor is utálom" — szól kimondatlanul is Tihanyi krédója. Az áldozatok és az ártatlan szenvedők iránti dühös elkötelezettség, a velük való együttérzés, s ebből következően a háborús bűnös szerb vezetőkkel és a velük parolázó impotens nagyhatalmi és ENSZ politikusokkal szembeni megvetés süt a tehetséges fehérvári újságíró minden sorából.

A két háborús tudósítónak a korántsem veszélytelen délszláv kalandokban végig hű társa volt *ifj. Kricskovics Antal* fotográfus, akinek megrázó, ám sohasem hatásvadász felvételei önálló életet élnek: szuverén látomásai az elmondhatatlannak.

LŐKÖS PÉTER:

Albertus Magnus, a természettudós

■ *Albertus Magnus: Az állatokról. A szöveget válogatta, az utószót és a szómagyarázatokat írta Kádár Zoltán. Fordította Magyar László András. Balassi, 1996. 207 oldal, 520 Ft*

Miféle állat az onokentaur? Hol él a sárkánykígyó? Milyen betegség ellen hatásos a teveagy ecetes italban fogyasztva? Mitől óv meg a nyakba akasztott oroszlánfog? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kaphat többek között választ az olvasó, ha kezébe veszi a Balassi Kiadó könyvét, a domonkos rendi szerzetes, Albertus Magnus (ismertebb nevén Nagy Szent Albert) *Az állatokról* című művének legérdekesebb fejezeteiből készült magyar nyelvű válogatást.

Nagy Szent Albertről az emberek többsége azt tudja, hogy tanítványa, Aquinói Szent Tamás mellett a skolasztika egyik legkiemelkedőbb teológusa volt. Pedig Albertus Magnus természettudósként is jelentőset alkotott. A természetet, az élővilágot vizsgáló művei annak köszönhetik jelentőségüket, hogy a középkori Európában új természettudományos szemléletmódot képviseltek.

A világ teremtésének és az ősszülők bűnbeesésének az Ószövetségben olvasható története döntő hatással volt a kora-középkor természetszemléletére, amely a természetet — így az állatvilágot is — allegorikus-szimbolikus módon értékelte. Az allegorikus-szimbolikus természetszemléletet képviselő természettudományos művek legismertebbike kétségkívül a vélhetően a II. században keletkezett *Physiologus*, amelyben az állatok az erények és bűnök megtestesítőiként szerepelnek, tehát szimbolikus jelentésük van. A *Physiologus* és az ennek nyomán keletkezett *bestiáriumok* (állattankönyvek) meghatározó módon befolyásolták a középkor természethez való viszonyulását éppúgy, mint a keresztény művészetet.

Azonban már a XII. században keletkeztek olyan művek is, amelyek elvetették ezt az allegorikus szemléletmódot s a természet közvetlen megfigyeléséről tanúskodnak. Ezek közé tartoznak például a bencés apáca, Hildegard von Bingen természetgyógyászati írásai. Döntő változást a természet, az élővilág szemléletében a XIII. század hozott, ekkor kezdtek egyre jobban tért hódítani Európában az arab tudományos művek. Ám ezek az írások számos olyan elemet is tartalmaztak, amelyek eltértek a keresztény tanítástól. Albertus Magnus érdeme, hogy vállalkozott az iszlám természettudomány és a keresztény teológia összeegyeztetésére.

Albert természettudományi munkásságának jelentősége a természet új szemléletű vizsgálatában rejlik. Mi ennek a lényege? Szerinte az élővilágban csak akkor lehet biztos egy ismeret, ha azt megfigyelés, tapasztalat bizonyítja. Ennek megfelelően a természettel foglalkozó műveiben rengeteg olyan megállapítást találunk, amely saját megfigyelésre utal. Természetesen más szerzők észrevételeit sem hagyja figyelmen kívül, ám ha valamely állítás valódiságáról nem tud személyesen meggyőződni, azt mindig megjegyzi. Természettudományi munkássága felöleli szinte a teljes élővilágot, külön könyvet írt a növényekről *(De vegetabilibus et plantibus)* és az állatokról *(De animalibus)*. Ez utóbbi tárgyalja az embert is.

A *De animalibus* című mű érdekesebb részeiből készült a Balassi Kiadónál megjelent válogatás. A magyar fordítás Magyar László András, az utószó és a jegyzetek Kádár Zoltán munkája.

A könyv első részében olvashatunk többek között az állattan módszeréről és rendszeréről, az állatok szexuális viselkedéséről, eszességéről, idomíthatóságáról, a lakóhelyért, az élelemért folytatott harcáról. A második részben az egyes állatok leírása található, magyarul — valószínűleg terjedelmi okokból — 41-ről olvashatunk, az eredetiben összesen 450(!) szerepel. Bár Albert — mint már említettük — a természet vizsgálatánál a megfigyeléseken alapuló módszert szorgalmazza, könyve nem mentes téves nézetektől: az állatok ismertetésénél például a *Physiologus*ból nem egy fantázia-állatot is átvesz.

Örvendetes, hogy e válogatással a középkori irodalom egy újabb fontos műve lett hozzáférhető a magyar olvasók számára. Úgy tűnik: a korábban kissé elhanyagolt középkori irodalmat nálunk is kezdik „felfedezni".

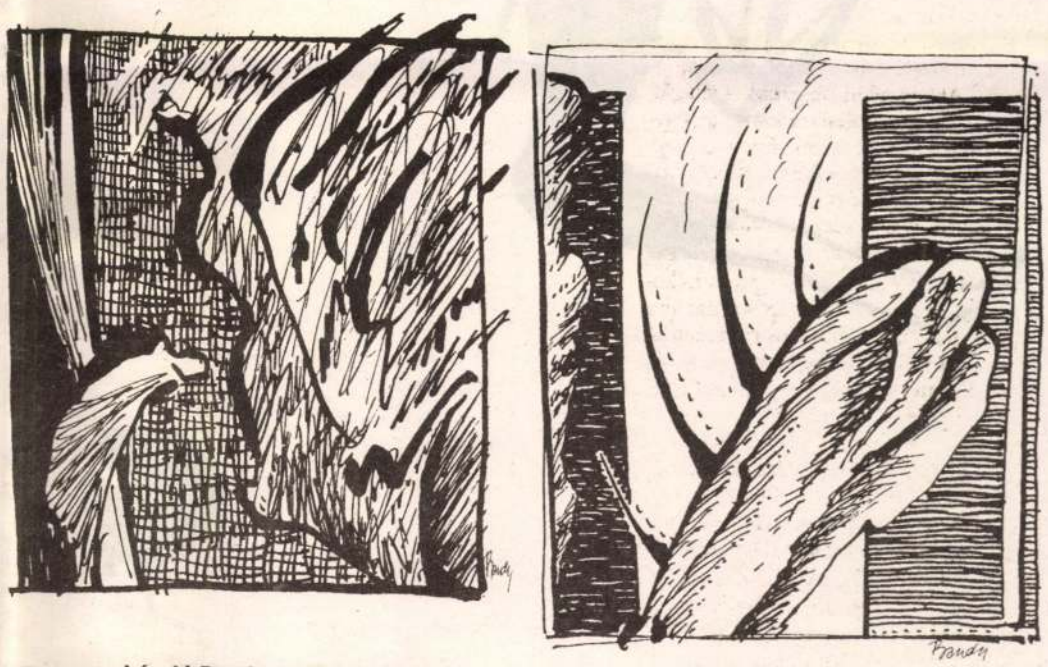

László Bandy rajzai

EX LIBRIS

DOBOSS GYULA

A (könyv)kalauzok vezetnek, tájékoztatnak, értik a dolgukat, van bennük valami anakronisztikus megszállottság. „Aki kalauzolásra vállalkozik — mondja Fogarassy Miklós —, vállalja, hogy nehéz terepen, bonyolult réveken át fogja végig vinni azt, aki rábízta magát." Sokan azt hiszik, jól elvannak a kalauzok nélkül. Persze a túlságos magabízó vagy a sehová se tartó, vagy akinek mindegy, hova lukad ki — az vélekedik így. Meg akik mit sem tudnak a reájuk leselkedő veszélyekről.

Az alábbiakban négy széleskörűen használható könyvről szólok. Az első egy szakmában (hivatás!) kalauzol, a második egy általam is nagyra tartott, olvasói érzékenységemet, ízlésemet jelentősen befolyásoló, sokoldalú alkotó műveiben, a harmadik magában az irodalomtudományban, a negyedik (egy sorozat darabjaként) a szentendrei művészetben.

Lássuk, hová juthatunk általuk a csábító de nehéz terepen.

Gyurgyák János: Szerkesztők és szerzők kézikönyve

A felháborító az, hogy az elképesztően silány könyvek előállítói időnként még meg is kérdik, hogy mi a bajunk a teljesítményükkel. Nem ők fogják vásárolni és haszonnal forgatni a *Szerkesztők és szerzők kézikönyvét*, hanem azok az igényes — gazdag vagy szegény, kicsiny vagy nagy — kiadók, ahol tudják, hogy kifogástalan könyv elkészítésére csupán törekedni lehet, ám ez erkölcsi kötelesség. És azok az írók, akik belátják, hogy a szerzői kézirat technikai minősége, akárha mágneses lemezen, megszabja a végeredményt. Gyurgyák János munkája a tudós rendszerezés és a gyakorlati használhatóság szempontjainak arányos elegyítéséből született. Az első részben a *könyv* szerkezetéről van szó, majd időrendi sorrendet követve a műszaki szerkesztéssel bezárólag a technológiai folyamat lépéseiről. A kézikönyv második felében igen gazdag többnyelvű ajánlott irodalmat, a szerkesztői segédletek bibliográfiáját, szakkifejezések jegyzékét, rövidítések feloldását, illusztrációk jegyzékét, tárgymutatót találnak. A függelékben mértékegységek, naptári rendszerek, matematikai képletek, papíralakok és formátumok táblázata, betűméretek leírása kapott helyet.

A szerző általában az angolszász irányzatot követi, a német gyakorlattal fűszerezve, esetenként beolvasztva a bevált magyar kiadói hagyományokat. Például a bibliográfiai tételt és a lábjegyzetet mondatnak tekinti ugyan (tehát egységeit vessző választja el), mégis megengedi a *szerző* és a *cím* közötti kettőspontot. Az alfejezetek élén a páros oldalon belső, résztartalomjegyzéket ad, segítve ezzel az illető egység gyors áttekinthetőségét. De amilyen kellemes a könyvön belül ez a szerzői előzékenység, annyira vitathatónak érzem, hogy az összegző tartalomjegyzékből ugyanezek a részfejezetcímek hiányoznak. Az én szememben például e könyvben kakukktojásnak tűnik a *Matematikai jelek táblázata.* A műegésztől teljesen eltérő tipográfiájával mintha egy másik könyvből lenne kiemelve és ide gépiesen behelyezve. Mindez persze nézőpont dolga. Az már nem, hogy a nyersanyag és a technológia összehangolatlansága miatt az ízléses, színes borítótábla felkunkorodik idővel, hogy az élmetszések egyenetlenek. S lehet, hogy csak nekem nem volt szerencsém, de a második példány van nálam, az elsőt sürgősen becseréltem, mert a ragasztókötés vagy a cérnafűzés hibájából a könyv készült darabokra hullani.

Aki nagyon akarta, nehézségek árán eddig is utánanézhetett, hogyan kell könyvet csinálni. Tájékozódhatott a tipográfiai és műszaki munkálatokkal kapcsolatos gyér hazai szakirodalomban, vagy az angol, német nyelvű klasszikus útmutatókban. Mindenesetre most már nincs mentség, megszületett egy magyar nyelvű nagyon alapos, körültekintő szakmunka, főképpen a szöveggondozók gyönyörűségére.

(Osiris Kiadó, 1996. 542 oldal, 1500 Ft)

Siflis András: Részletek a panaszkönyvből

Fogarassy Miklós: Tandori-kalauz

Úgy tűnik, hogy a látszólagos ellentmondások és rejtélyek nemcsak a Tandori-művek jellegzetes témasíkjai, hanem recepciójuk egészét is jellemzik. Most megjelent munkájában Fogarassy Miklós maga is utal sajátos helyzetére, hogy tudniillik egyfelől az úgynevezett második nyilvánosságban kézről-kézre adták a nem publikált Tandori-kritikáit, másfelől a nyolcvanas évek végéig inkább csak legendák terjedtek róla, a szakirodalom nemigen hivatkozott rá. Persze nincs itt igazi rejtély. Tandori némi erőfeszítéssel közelíthető meg, a hagyományos irodalomról virtuózan csevegő kritikák előtte megtorpannak. Fogarassy most nem egyszerűen összegzi, hanem újra gondolja, szintetizálja — az újabb Tandori-művek tanulságaival is gazdagítva — korábbi fejtegetéseit. Kutatja és érteni látszik, miért olvassák szerzőjét kevesen. Tetszik persze, hogy miután megállapítja ezt a „kevés" olvasást, végig arról beszél, hogy mennyi minden szól amellett, hogy a Tandori-világ népszerű is lehetne. „Mesés kis társadalom ez. Házaspárokkal, morfondírozásokkal, ügyekkel. Vagyis lelkes és szórakoztató dolgokkal. Egészében pedig egy vidáman szomorkás játék, clown-szerű humor, egy igen finom, bölcselkedő líraiság jegyében." — írja. Vagyis: „az ezoterikus, elvont, csak keveseknek szóló modern regényíró szerepéből kitörve (...) keresi az olvasóközönséget, szórakoztató, populáris is kíván lenni... a populáris műfajok és formák, az egyszerű megoldások egyik megújítója, vállalója, népszerűsítője."

Fogarassy az esszének azt a fajtáját műveli, amely irodalmi tanulmány változatában sem bíbelődik hivatkozással, utalásokkal, bízva — indokoltan — eredetiségének tudatában. Különös a viszonya az elmélethez. Minél kevesebb irodalmi szakszerűséggel akarja terhelni olvasóját, akit a szóban forgó művek pártjára kíván állítani. Ez a látszólagos elméletnélküliség csak annyit jelent, hogy a művek irodalmi és bölcseleti alapjait kutatva a szoros szövegolvasás nélkülözhetetlen gyakorlatával él, miközben a módszer és a teória közlésének igénye teljesen háttérbe szorul.

Valójában a friss szemlélet, a megállapítások rugalmas és történelmi távlatú átértékelése, a mind magasabb szintre törekvő értés elegáns hermeneutikai koncepciója hatja át gondolatmenetét anélkül, hogy e tudomány szókincsét használná.

A szerző azon kevesek közé tartozik, akik leszögezik, hogy Tandori nemcsak a költészetében abszorbeálja autonóm módon a hatásokat, prózája a világ- és a magyar irodalomban egyaránt hasonlíthatatlanul egyéni és költészetével egyenrangú műfaj. Jelzi, hogy tudna „árnyékokról" is szólni, de ezekről, ha egy zseniális művészt messze nem az értékén mérnek, korai beszélni egy „kalauzban".

Szépen és a tárgya iránti alázattal megírt esszéje az én magántoplistámon a múlt év kritikai irodalmának első helyezettje, de minden bizonnyal a Tandori-kutatás kikerülhetetlen állomása.

(Balassi Kiadó, 1996. 120 oldal, 400 Ft)

Bárdos László—Szabó B. István—Vasy Géza: Irodalmi fogalmak kisszótára, A—Zs

Az irodalmi műveltség gyarapítására, a tanulás és tanítás igényei szerint szerkesztett lexikon a kiadó kisszótár sorozatának egyik darabja. A szerzők — az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara modern magyar irodalomtörténeti tanszékének oktatói — a poétikai, esztétikai alapismereteket úgy teszik közérthetővé, hogy definícióik megfeleljenek a legújabb kutatások követelményeinek. Ez azért is nehéz, mert nincs egységes irodalomtudomány, inkább a különféle irányzatok, iskolák közötti eligazításról lehet szó. A vitatható esetekben többféle álláspontot ismertetnek — nagyon célszerűen. Ugyanakkor ahol arra mód van, a szócikkek markánsan egyértelműek. Felépítésükben jobbára követik az előszóban ígért sorrendet: szófejtés, értelmezés, a fogalom történetének leírása, példák. Úgy vettem észre, ahol ez a szófejtés problematikus lenne vagy viszonylag sok helyet foglalna, ott eltekintenek tőle, valószínűleg helyesen. (Például a *rokokónál* van szófejtés, a *román* szónál nincs.)

A szócikkek ajánlott szakirodalmat és hivatkozást *nem* tartalmaznak, viszont az illető fogalommal kapcsolatos szerzők neveit, ritkábban a művek címeit is megemlítik. Ily módon egy könyvtárban megkereshető a tudományág művelőjének neve alatt az a munka, amellyel az érdeklődő kiegészítheti ismereteit.

A könyv 1180 szócikket tartalmaz. Sok ez vagy kevés? A háromszor ilyen vastag *Meyers Handlexikon*hoz viszonyítva kevés, a közismert hazai stilisztikai kislexikonokhoz és irodalmi fogalomtárakhoz viszonyítva föltétlenül bőségesebb az anyag. A könyv forrásai között említi a Szerdahelyi István főszerkesztő irányításával befejezett 19 kötetes *Világirodalmi lexikon*t. Hozzátenném, hogy az 1995-ben megjelent *Irodalomelméleti enciklopédiá*val együtt ez a három mű tulajdonképpen egymáshoz viszonyítva lépcsőzetes, ami az információk horizontját és mélységét illeti. Ám az „A—Zs" nem egyszerűen csak rövidít. Céljának, funkciójának megfelelő szemléleti változtatásokat is tesz. Sőt, a legújabb ismeretek terén rugalmasabban tájékoztat néhány esetben, mint az enciklopédia. A kortárs szépirodalmi példákat azonban hajlamosak a szerzők korábbi szakkönyvek, illetve a már nyugvópontra jutott meggyőződések szellemében közölni.

E nagyon rokonszenves, küllemét tekintve is vonzó, kézbe illően vaskos kis könyv valóban „az első szakszerű, középméretű magyar nyelvű irodalomelméleti lexikon". Tegyük a fülszöveg szavaihoz még: az általános tudás egyik alapkönyve, amelyet nemcsak diákok és szakemberek forgathatnak haszonnal, hiszen, felütve mondjuk az „sz" betűnél: a „szabad asszociáció", a „szájhagyomány", a „szállóige", a „szamizdat", a „számmisztika", a „szándékoltság vagy intencionáltság", a „szarkazmus", a „szatíra", a „szekvencia", a „szellemtörténet", a „személyesség", a „szemantika" stb. — nem csak irodalmi érvényességű fogalmak.

(Korona Kiadó, 1996. 524 oldal, ár nélkül)

Hann Ferenc: Egy festő naplója

A szerző az új szentendrei képzőművészet itthoni és külhoni előzményeit, eredetét és expanzióját kutatja. A művészváros vonzásában alkotó mesterekről és követőikről készülő egyéni karakterű portréi immár két évtizede látnak napvilágot. A könyvszakma ismerői aligha csodálkoznak azon a kényszerű körülményen, hogy nem ugyanannál a kiadónál (Interart, Alma Stúdió, Berta Kiadó), de hasonló küllemben és szerkesztési elveket megtestesítve. Ezek az elvek vizuális és szövegi igényességet jelentenek és anyagi érdeknélküliségben gyökereznek.

Bánovszky Miklós 1995. január 10-én hunyt el, egy héttel századik születésnapja előtt. A naplóból és a bevezető tanulmányból az világlik ki, hogy inkább csak tanúja volt a huszadik század festészeti csatáinak — kevéssé az irányítója. Dekoratív naturalizmusa korai müncheni tanulmányai, Nagybánya és főiskolai mestere, Réti István hatására alakult ki. A keresett portré- és tájfestő „kizökkenthetetlenül festi végig a huszadik századot" — írja Hann. Viszont — és főként ezért érdekesek szolíd, mértéktartó, pontosságra törekvő, közvetlen hangú följegyzései — Szentendre művészvárossá érésének elindítói között van. Mint a Szentendrei Festők Társaságának alapító tagja s a Művésztelep egyik létrehozója a legautentikusabb információkkal rendelkezik a hőskorszakból.

1926 nyarára néhány művésznövendék kiköltözött Pestről a szegényes de szép fekvésű, ódon, még szekeres és hajós dunaparti városka határába, egy kietlen tanyára. Ugyanebben az évben két kiállítást rendeztek, s egy évre rá létrejött a „régi" művésztelep is. Az itt utóbb megforduló vagy megtelepedő alkotókról: Barcsayról, Czóbelről, Tornyairól, Pais-Goebelről s másokról, a városka életéről, pénzgondokról, szervezeti kérdésekről, szerelmi ügyekről, a háborús évekről 1947-ig ír a festő. A naplót jegyzetek egészítik ki, melyek tömör művészéletrajzokat, stílusmagyarázatokat, helytörténeti adalékokat tartalmaznak. Ezek, a fekete-fehér és színes képekkel jelentősen megemelik a hangulatos kis könyv dokumentumértékét.

Gyurgyák János arról tájékoztat, hogyan kell(ene) könyvet csinálni jó kiadói háttérrel. Hann azt mutatja be, hogyan lehet könyvet csinálni — egyre romló szponzorálási feltételek mellett, támogatások után talpalva, kiadót, nyomdát némi önzetlenségre rábeszélve.

(Berta Kiadó, 1996. 112 oldal, 500 Ft)

A Könyvesház (1134 Váci út 19.) sikerlistája az elmúlt hónap könyveiből

1. T. E. Martinez: Evita *(JLX)*
2. P. G. Wodehouse: Viharos idő *(Geopen)*
3. F. Mowat: Ilyen kutya nincs is! *(Cicero)*
4. Bohumil Hrabal: Harlekin milliói *(Európa)*
5. P. G. Wodehouse: A nénikém talpig úrinő *(Cicero)*
6. Nicholas Evans: A suttogó *(Európa)*
7. Moldova György: A rövid élet titka *(Dunakanyar 2000)*
8. Végh Antal: Miért nem szeretem Varga Zoltánt? *(Szerzői)*
9. Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája *(Gondolat)*
10. L. L. Hay: Éld az életed *(Édesvíz)*

Hann, Johann

(említi 1825-1838-ig)

„Férfi képmás" o.v. 66×53 cm

J.G. Hann

Védett. Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Hann v. Hannenheim, Karl

1828 – 1911

festő Nagyszeben

l

Bielz Portrhat

40, 407, 522, 839, 885, 898. n

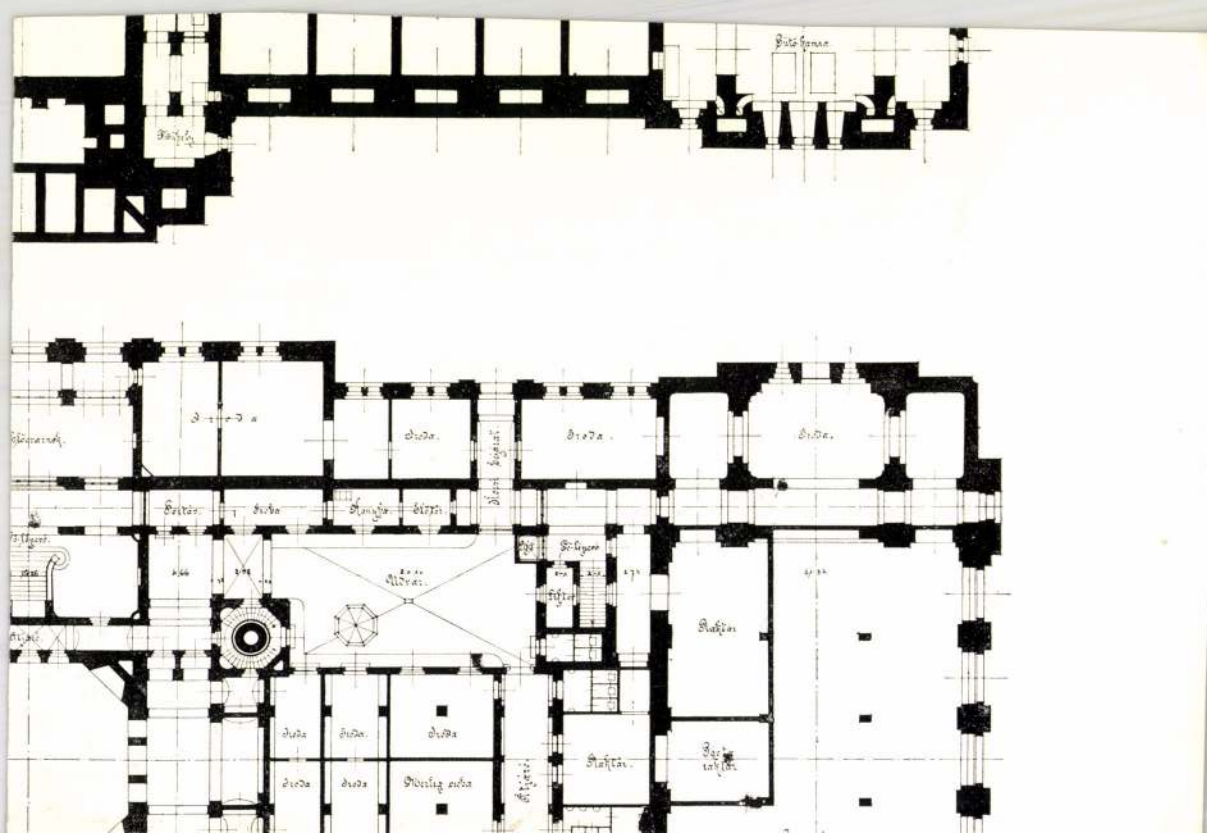

Hann Károly

képmásfestő

lásd

LykaMagymű1300-50

290. l.

Molnár József
tanult festeni

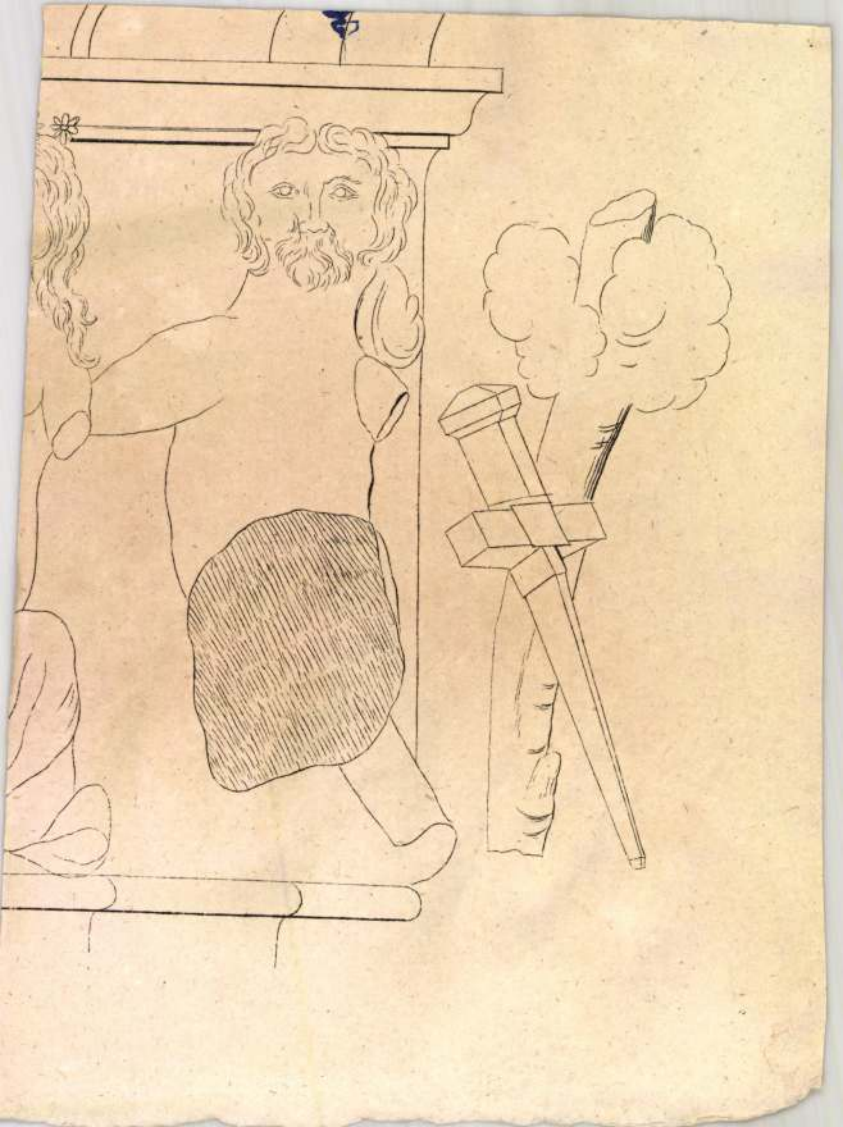

Hanon Károly

1902/3, 1904/5 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

89. l.

769/129. (V. ö. Kremmer: II. 269.) — (U. ez olajfestm. 67×94 cm., a Budai Lövészegylet tulajdonában.)

„*Der Rathausplatz in Pest*, den 14. 15. und 16. März 1838". Jelz.: Lith. bey *Jos. Szalemdry* in Ofen". 24×15 cm. = Lanfr. Kat. 204.

Hann Lukáš

aurifaber

† 1692

senator volt

Meggyesen

Bedeus

80 l.

Hann Mihály

ötödös.

Medgyes.

1692

l.

Korrespblatt

1884. 34. l.

Mur.

d. 37

4 Rot. 8r

monuments de l'art arabe

Comité de conservation des —

VII. Exercice 1890. (Procès-Verbaux des Séances. — Rapports de la deuxième Commission)

1. — 157. ll., I., II. Repes tabla — Le Caire
Impr. Nationale

Ø Hann Marianna

Ötvös

1918–19.

Éimisk 1930. 83. l.

MDK

Hann Sebestyén

Fedeles kupa, repr.

A magyar müvészet kiáll. Párizsban. Szépm. Muz. 1966.

MDK

Hann Sebestyén

az előszóban neve emlitve

A magyar müvészet kiáll. Párizsban. Szépm.Muz.
1966.

Hann Sebestyén, ötvös

1963-ban kiállitása volt a Magy.Nemz.Múz.disztermében
329.o.

Korek József: A Magyar Nemzeti Múzeum története.
1945-1964. 303. o.

Folia Archaeologica.XVII.1965.Múzeumi Ismeretterjesz
Közkont.Bpest.

Hann Mihály ötvös a 17. sz. második felében Medgyesen, hol városi tanácsos volt. Meghalt 1692.
(Korrespondenzblatt 1884 VII. 33. l.)

Hann Mihály
ötvös

Aradi ~~Kölcsey Egyesület~~ VII. 276

Hann Sebestyén

művészetére még hatással volt id.
May György krassói ötvösmester, utóbb
céhmester stílusa.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4. sz.

155 l.

Hann Sebestyén

Ittább ilj. Mayr György brassói ötvös mesternél felelhetjük a mester hatását.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 3-4 sz.

155 l.

Hann Sebestyén

Alkotásainak oldalfelületén egyes alakok, bibliai és mitológiak, majd jelenetek szerepelnek; ösztönzésül szolgáltak Merian Mátyás metszetei is.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

Hann Sebestyén

1.) Fedeles kupa Fleischer András pász gróf számára, 1675. Képben aranyozott ezüst; talp és fedél kettős csipkézett széllel; a talpon gyümölcs és víragdíszítés.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1581

Hann Sebestyén

A hengeralaku középsőrészen Sesostris-Ramses II. diadalmenete reliefszerűen kidolgozva; a fedelen három putto, az egyik egy kürtbe fuj, a másik gyümölcsöt míg a harmadik leveles ágat tart a magasba.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4. k. 158 l.

Honn Sebestyén

Mint akár a talpon ugy a fedelen áttört virágdíszítés ezüst rivitelezésben. A fedél tetején egy virag fölött vágtázó ezüstbe öntött paripa.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1581

Hann Sebestyén

A zalatnai ev. ref. templom tulajdonában:

1. Ezüstből vert s aranyozott fedelet kupa. Teste a 40 kalos felfelé szükülő hengeralakot mutat, talpa kingro sima lemeze fölött domborodó tag vonul el, mellen hullámvonalban haladó indán trébelt s vésett virágokat s leveleket látunk naturalisztikus előállításban. A virágok kikipzése olyan természetű, hogy közöttük tulipánt s a nagyobb virágú öt szirmű ranunculust föllehet ismerni. E virágfüzer fölött hornyolt szürüm bevésve ennek felirat foglal helyet.

SZEKELY LÁSZLÓ CSINAL TAH-E EDENYEKET/ A SZ. SAKRAMENTUMNAK KISZOLGÁLTATÁSARA./ EMBER, JÖVENDÖBEN A KINEK KEZEDBEN AKAD, MÁS SZÜKSÉGÉRE NE FORDICSCSAD, HOGY EL/ NE VESZ BOLDIZSÁR KIRALYLYAL DAN. CAP. V./ A 1680.

A kupa testét laposan trébelt leveles virágornamentum borítja. A szárak s a levelek stilizálva vannak

Hann Sebestyén

Mihalik Lonif. Hann Sebestyén két ismeretlen ötvösnüvérol Arch Ert 1890. 253–561. két Eppel.

ellenben a virágok elég
természethűen kezelvék, hogy
azokat közelebbről is meghatározhattuk. Köztük a tulipánok naturalisztikus abrázolások, a talpon előforduló ranunculusok itt azonban már hol öt, hol hat szirmunak,
s ezen felül az indák között olyan dusabb termőkkel bíró virágokkal is találkozunk, a mesek legnikább compositákhoz tartozó carlinákhoz hasonlítanak. Bár ezt a virágmotivumot XVIII. század művészetében, hímzésekben és ötvösségben egyaránt és igen sűrűn szerették felhasználni, alkal a XVII. század második felétől lép fel s elsőben azokon a németországi és salzburgi ezüstpoharakon constatálható, a mesek rendszerint kicsiny golyialakú lábucskákon nyugosznak.

A kupa lombozata között a fül két oldalán egy egy szanyas kis géniusnak trebelt alakját látjuk, terdig járnak a gazdag lombozatban. A fedél csipkeszett szélű kugró lemeze fölött ismét domboru sjürüt látunk, mesen a talpon konstatált virágkoszom ismétlődik, a fedél csucsán pedig öntött fenyőtoboz alakú dísz foglal helyet. A fedélne

zitópeczke alatt jobb s
bal felöl egy-egy hatszirmú
rozetta ül; ez alatt foglal
helyet a kecsesen hajló barok
fül, mely tömören van öntve
is vésve. A talp paremén
s a fedél stélén Hann
lebeszjén ismert bélyege
a négyszögü mezőbe zárt
S. H. betűk vannak bentve.

A második ötvösmű vert
ezüstből készült megara-
nyozott kehely. Hat karélyu
talpának kidomborodó czikkeit
hullámvonalas indákra fü-
zött ötszirmú növényorna-
mentumok s tulipánhoz
hasonló virágok ékesítik.
A stylus mezőiben alul
egy-egy hatszirmú virágot
s ebből kinövő s a gyürü-
hez felfelé hatandó
stylizált leveles szárat
látunk. Gyürüi sinák
hengeralakunak. A gomb
szomott lopotók idomu
s felületen hüntes stili-
zált levelek között
ötszirmú virágokkal éke-
sített. A cuppa kosarra
ötvöst növényornamentu-
ma szép hajlásu leveles
szárakat tüntet elő, mefek-
nek csigavonal moljára
kanyarodó öbleiben egy-egy

nagyobb óvragot szalalunk. 4
A kosár peremenek kie-
melkedő gyűrűje fölött
hullámvonalosan halandó
levélpárta foglal helyet,
melynek alsó hajlásaiban
rudemitt egy egy hármas
levélke ül. A fedeles ku-
pa 1680ról levén datálva
a szakirodalomban idáig
ismert Hann féle művek
között a legidősebb, chro-
nologiai sorrendtekintete-
ben tehát Hannak most
már 19 darabra rugó
alkotásai között a legelső.

Hann Sebestyén eddig
ismert művei:

1. Fedeles kupa 1682.
Salamon itélete és Laba
kirágné jelenetekvel.
A nagyszeben, ev. presbyte-
rium tulajd.

2. Fedeles kupa 1684.
Salamon itélete és impera-
tor diadalmenete. Bar-
csay Kálmán tulajd.

3. Ugyanaz. Nagy Lajos
tulajdonu.

4. Fedeles kupa. M. N.
Mus. tulajd.

5. Ket darab szartatar
ó 1691. a nagyszeben
ev. presbyt. tulajd.

6. Fedelas Eupa. Anchises, Hercules és Servius Tullius jelenetével, Lüdecke Ernő tulajd.

7. Fedelas Eupa bibliai jelenetek, A devái ev. ref. templ. tabl.

8. Csesze, Saba király nője Salamon előtt, gr. Bánffy Gy tulajd.

9. Csesze a Csénye emlőjét szopo rab jelenetével. A Bruckenthal Muzeumban.

10. Fedelas csesze, Krisztus utolsó vacsorája jelenetével a nagyszebeni ev. presb tulajd.

11. Ékszertartó csesze, Justitia, Fides, Spes, Fortitudo Innocentia és Charitas alakjaival. Gf Heller Fanny tulajd.

12. Plaquette, Saba királyné Salamon előtt. Gf. Zichy Ferencz tulajd.

13. Tulipas pohár három geniusz fejjel. Schul Henrikné tulajd.

14. Fedelas Eupa. u. a. tulajd.

15. Gyöngyberbartó. Gf Bánffy Gy. tulajd.

16. Casette. Vesselényi Istvánné báróné tulajd.

17–18 a Eit zalatnai ötvösnek.

er geirrt zu haben. Man wird sich die Bergleute als mit dem bis zu den Knieen hinabreichenden Hemd bekleidet vorstellen müssen, über welchem an der gewöhnlichen Stelle der Gürtel liegt. Die Maassverhältnisse entsprechen dieser Vorstellung durchaus. Die Länge vom Halse bis zum Gürtel beträgt nur wenig mehr als die Breite der Brust; von den Schultern zum Gürtel hin wird der Körper allmählich schmäler, dann wieder etwas breiter. Und auch der Umstand, dass die Beine nicht angedeutet sind, kann trotz der Rohheit der Darstellung als Beweis dafür gelten, da ja Arme und Hände deutlich ausgearbeitet sind. Überdies ist es ganz natürlich, dass der Künstler, wenn er die Beine nicht darstellen wollte, sein Werk dort in den rohen Felsblock übergehen liess, wo das Hemd aufhörte und somit die Darstellung der Beine hätte beginnen sollen. Den an der Vorderseite in der Mitte des Gürtels hervortretenden Wulst, der allein offenbar Studniczka zu seiner Erklärung bewogen hat, deutet Téglás — im „Értesitö“ — als Gürtelschnalle, wogegen nichts einzuwenden ist. Und wenn er aus der Form derselben schliessen will, dass sie eine Metallschnalle darstelle, so wird man auch das wenigstens nicht widerlegen können.

Die wertvollen Steine wurden durch Téglás für das Museum des Altertumsvereines im Hunyader Komitate erworben. *H. M.*

III. Aschenkrug und Marmorsäule.

1. In der Nähe der Gemeinde Törnen sind unlängst prähistorische Grabstätten aufgeschlossen worden. Neben zahlreichen Holzkohlen, Asche und Thongefässscherben befand sich darin auch ein grosser, schön geformter Aschenkrug aus hartem Sandstein, welcher aber leider von den Findern zerschlagen wurde.

2. Eine etwa $2^1/_2$ Meter hohe Marmorsäule mit über die Mitte etwas verstärktem Schaft und dorischem Capitäl-Abschluss, hat ein Bauer aus Thorstadt (Hosszútelke) als Thorpflock zur Scheuneneinfahrt verwendet. Der Sockel der Säule steckt ganz in der jetzt hart gefrorenen Erde und konnte dessen Grösse und Form vorläufig nicht untersucht werden. Das Fundstück stammt von der weitausgedehnten Trümmerstätte zwischen Thorstadt und Spring, woher schon mehrere wertvolle Steindenkmäler (im Besitze des Herrn Oberstuhlrichters Teleki) ausgehoben wurden und wo Karl Gooss mit vieler Wahrscheinlichkeit die alte Römerstadt Sazidava gefunden zu haben meinte. *G. A.*

IV. Zu den Arbeiten des Sebastian Hann.

In einem alten reich illustrierten Werke, dem leider das Titelblatt fehlt, welches aber auf einem spätern Blatt als Chronika oder Weltgeschichte, gedruckt 1642 in Frankfurt a. M., bezeichnet ist, fand ich mehrere Illustrationen, die Sebastian Hann als Vorlagen zu seinen Arbeiten benützt hat. Es war mir nur ein flüchtiges Durchblättern des Werkes gestattet. Dabei fand ich jedoch 7 von Sebastian Hann fast ganz getreu nachgebildete Darstellungen

Korrespondenzblatt
1888. 19. l., 20. l.

und zwar „die Arbeiten des Herkules“, „Tullia ihren Vater Servius überfahrend“, „Aeneas seinen Vater Anchises aus Troja's Flammen tragend“, „den zum Hungertod verurteilten Cimon, der von seiner Tochter genährt und dabei vom Gefangenenwärter belauscht wird,“ ferner „Opfertod des Curtius“, „Phalaris, Tyrann von Agrigent, lässt Perillus in den von Letzterem verfertigten ehernen Stier werfen“, „Krösus auf dem Scheiterhaufen“.

Es scheint, dass S. Hann die auf seinen Kannen vorhandenen Darstellungen alle aus diesem Werk geschöpft hat. *A. Resch.*

Kleine Mitteilungen.

Anzeigen sind erschienen über: Franz Zimmermann, Das Archiv der Stadt Hermannstadt und der sächsischen Nation. Hermannstadt 1887, in: Kronstädter Zeitung Nr. 286 vom 9. Dezember 1886; Deutsche Litteraturzeitung Nr. 33 vom 13. August 1887; Mitteilungen des Instituts für österreich. Geschichtsforschung VIII. (Jahrgang 1887) S. 506; Litterarisches Zentralblatt Nr. 43 vom 22. Oktober 1887.

Simon Drauths Armales gesucht. Simon Drauth, geboren in Kronstadt 20. Juni 1647, 1667 bis 1671 in der Kanzlei des siebenbürgischen Fürsten Michael Apafi thätig, später Stadtrichter von Kronstadt. † 1693, ist von Apafi mit Armales vom 8. Dezember 1670 geadelt worden (Hermann und Gusbeth, Die Grabdenksteine in der Westhalle der evang. Stadtpfarrkirche in Kronstadt, ebd. 1886, S. 21). Wenn jemand über den Aufenthaltsort der genannten Armales (Adelsbrief) Nachricht hat, wolle man dieselbe an Archivar Zimmermann in Hermannstadt gefälligst gelangen lassen.

Preisaufgabe. Der allgemeine deutsche Sprachverein schreibt einen Preis von 1000 Mark aus für die beste Behandlung des Themas: „Wie können Reinheit und Reichtum der deutschen Schriftsprache durch die Mundarten gefördert werden?“ Verlangt wird eine anregende und gemeinverständliche Darstellung, welche auf wissenschaftlicher Grundlage beruht, und wenigstens eine Mundart eingehend behandelt. Die Bewerber haben ihre mit einem Wahlspruche versehenen Arbeiten unter Beifügung eines verschlossenen Briefes mit demselben Wahlspruche, welcher den Namen des Verfassers enthält, bis zum 31. Dezember 1888 an den ersten Vorsitzenden, Museumsdirektor Professor Dr. Riegel in Braunschweig einzusenden. Der Urteilsspruch soll spätestens auf der Hauptversammlung im Jahre 1889 verkündigt werden. Der Verein behält sich das Verlagsrecht über die mit dem Preise gekrönte Arbeit auf drei Jahre, vom Tage der Verkündigung des Spruches an gerechnet, vor.

Fragen. 1. Ist der Ausdruck „*ûrbôlz*“, für „jäh“, z. B. „jäh trinken“ bekannt? Ich habe denselben in Kronstadt in der Altstadt von einem alten Mann aussprechen gehört. *Ad. Resch.*

2. Kann man bei dem Worte „*Czaleiter koch*“ an Salpeterkoch und Pulverfabrikation denken? Folgende Notiz im Repser Ratsprotokolle aus dem Jahre 1639 regt zu dieser Frage an: „Die 29 Aprilis Sindt die *Czaleiter koch* ihn den Stull kömmen, Undt haben ihnen gegen Lebnek (Leblang) gefes verordnett ausz dem Stull, als: Katza, eine grose bitt, 10 Dill, ein mittheill schaff. Homorod, ein grose bitt, vndt ein mitthell schaff. ff“. Sämtliche Stuhlsgemeinden müssen dergleichen Gefässe beisteuern. Zum Schlusse heisst es: „diesen (nämlich den *Czaleiter köchen*) soll ein jede gemein 2 Tag *gozdalkodon*, nach einhalt dess Fürstligen befehl.“ Der Sachse heisst den Salpeter *zalitter, zaletter*. Man sollte demnach annehmen, dass es sich hier um eine Salpeterfabrikation zum Zwecke der Pulverfabrikation handle.

Theobald Wolf.
Lehrer in Reps.

Verlag von **Franz Michaelis**, Druck von **Josef Drotleff** in Hermannstadt.

Hann Sebestyén

nagyszebeni ötvösmester művei: a bécsi Rosenfeld gyűjteményben; a Kaiserslauten-i Pfälzisches Gewerbe-Museum; a romániai Mogosoaia-i kastélyban találhatók.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

30 l

Hann Sebestyén (1644-1713)
Kőszéről 31 éves korában
Nagyszebenbe költözött. 60
műve ismeretes
Fedeles díszkupa (1660) a
Nemzeti múzeumban (emil.)

N. N.: Magyar ötvösművészet

Zalai Hirlap 1970 XI. 4

1

Hann Sebestyén

1675 közepén jelent meg Nagyszebenben, ahol az aranyművescéhbe való felvételét kérte; ez alkalommal előadta, hogy Löcsén született, 30 éves és nős.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest 3-4 sz. 1970.

1531

Hann Sebestyén

Feltehetően, nem hagyta el szülővárosát és nem vándorolt ki külföldre ifjuságában; egyideig alkalmazást keresett Csáky gróf nál szepesvár urónál.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1541

Hann Sebestyén

3

Utóbb mégis Lőcséről távozott, követve Kromer Daniel példáját, ki 1662-ben Nagyszebenbe költözött.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1541

Hann Sebestyén

Nagyszebenbe való megérkezése után feleségül vette a Lőcsről Nagyszebenbe áttelepült Wannesch aranyműves lányát.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 154 l.

Horn Sebestyén

Művészetére hatással volt Wüstemann Erhardé; feltételezték, hogy a nagyszebeni aranyműves Stín Tamás (1598-1604) stílusa is hatott rá; e feltételezés nem helytálló.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 155f.

Hann Sebestyén

Valószínű, hogy őreá leginkább a nagyszebeni mesterek voltak hatással; de a brassóiak is szerepeltek műcészetének kialakításában. Megemlíthetjük, Igell Bertalan brassói ötvösszemélyét.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Art., Bpest, 1970. 3-4 sz

1551

7

Hann Sebestyén

művészetére hatott – a tanulmány szerzőjének feltételezése szerint – Pip István brassói ötvösmester alkotásai is.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3–4. p.

155.l

MDK

Hann Sebestyén /1644-1713/

Fedeles kanna, aranyozott ezüst

A magyar müvészet kiáll. Párizsban. Szépm. Muz.
~~Kxmüvészek~~ 1966.

M.D.K.

Hann Sebestyén, ötvös

egy művének részletét, egy szarvasfejet körül:

Dávid Katalin: A Magy. Nemz. Múzeum. történeti kiállítása III.

BUDAPEST, 1968. VI.évf. ápr. 22. 38. old.

Hann Sebestyén

Kérdőjelbe öntött fogantyu egy szárnyas női alakot mutat fel; a fedél belsejen a Fleischer család címere; négy részre osztott pajzs, ovoszlán, emberi kar, kard, stb. beosztással.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1581.

15

Hann Sebestyén

Sisakdiszen pas karddal és gyűrűvel karmaiban, szolagdiszítéssel „Tendit ad Ardua Virtus Ae 1675" felírással.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1581.

Hann Sebestyén

A fedélszélen a mester mesterjegye és egy későbben vésett ÉT monogramm.
Magassága: 21.5 cm, átmérője 14 cm.
A fedeles kupa a negyven évig Franciaországban időző Tuck Eduard birtokában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 1581

Hann Sebestyén 17

Tuck gyűjteményét a párizsi Petit Palais kiállításán mutatta be. A mű utóbb Párizsból Magyarországra került. 1939-ban értéke £ 250, 6000 pengő, 44.250 frank volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 160 l.

Hann Sebestyén

1939 nyarán a kupa a Nemzeti Muzeumba jutott; hóbovus kárt nem szenvedett. A mester 1675-ben alkotta meg művét, az elsőt nagyszebeni ottelepülése után.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 160 l.

Hann Sebestyén

19

2.) A Nagydipsnód-i (Heltau, Cisnadie) urvacsora kehely 1675. Részben aranyozott ezüst. A hengeralaru közepső részen trébolt reliefek.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 160 l.

Hann Sebestyén

A reliefek az utolsó vacsorát és a keresztre-fejszítést ábrázolják. A talpszélen valamint a domboru fedélszélen virág és levélminták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

160 f.

Szent Sebestyén

A fedelen plasztikusan öntött angyalalak, keresztet magasra tartva, a hit allegóriája. Képző jel alaka fogantyúját levéldíszítéssel látta el.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Szent. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 12. 160 l.

Hann Sebestyén

22

A fedél alsó részén következő felirat:
Vas S(acrae) Eucharistia(e) Consecratum
Pastore R(everendissimo D(omino Christi-
ona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4. k.

160 l.

Hann Sebestyén

Haas C/ibiniensi/ Vil/lico Andrea Urbani A/e/ dituo Petro Schirmero. A/nno/ 1675. Mester jegy hiónyzik.

Magassága: 28,5 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 1601.

Hann Sebestyén

A Nagydisznód-i (Heltau, Cisnadie) evangelikus templom tulajdona – a nagyszebeni Brukenthal Muzeum leltári száma Nr. 4755.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest. 1970. 3-4. sz. 160 l.

Hann Sebestyén 25

Minden kétséget kizáróan ez uvacsorai kehely a mester műve, stílus és techniká-ja a mester kezemunkájára vall.

Miholik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

160

Hann Sebestyén

Székely László Zalatna-i (Großschlatten, Zlatna) fedeles kupája 1680-ból. Felfelé keskenyedő hengeralaku edény virág dipsitéssel, stilizált levél,-és szárakkal kiegészítve.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 160 l.

Hann Sebestyén

27

A lombozat között a fogantyu mellett két oldalt egy-egy szárnyas geniusz látható trébolt kivitelezésben. A domboru virágokkal dipitett fedél közepén egy fenyőtoboz.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 s.

160-61 l

Honn Sebestjén 28

A fedél alatt a hengeralaku kehely oldalón körbenfutó kétsoros magyar felirat: „Székely László csinóltatta ez edényeket a sz. sakramentumnak kiszolgáltatására."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3–4. sz. 162 l.

Hann Sebestyén

29

„Ember, jövendőben akinek kezedben akad, más szükségére ne fordicscsad hogy el ne vesz Boldizsár királlyal Don. Cap. V. A. 1680."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. n. 1621

Hann Sebestyén

30

Semriger Mátyás szász gróf és nagyszebeni királybíró nak 1682-ből származó emlékkupája. Részben aranyozott ezüst. Afedelen egy plasztikusan kidolgozott oroszlán.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 162 l.

Hann Sebestyén 31

Ez oroszlán karmaiban egy babérkoszorut tart, egy oromfallal koronázott toronynak támaszkodik; az oroszlán a toronnyal a Semriger család címer motívuma.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 1621.

Hann Sebestyén

A fedél belső oldalón a mester a Semriger család címerét dolgozta ki címerpajzs al, ahol „Justitia" istenasszony alakja is szerepel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1621.

Hann Sebestyén

A hengeralakú edényen áttört reliefdíszítés, amely a Salamoni ítéletet és Sába királynő látogatását ábrázolja.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1621

Horn Sebestyén

A fogantyu egy szárnyas Hermo. Ugy az oszlánfejek mint pedig a Herma nem aranyozottak. A fedeles kupa magassága kb. 25 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. s.

1628.

Hann Sebestyén

Az 1900-as párizsi világkiállítás alkalmából a fedeles kupa értékét az ottani hivatalos bizottság három ezer aranyforintban állapította meg.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 162 f.

Hann Sebestyén

A fedeles kupa 1364. leltári szám alatt a Bruhenthali Muzeum, Nagyszeben, tulajdonát képezi. A fedél alatt körbenfutó kétsoros felirat.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 162 f.

Hann Sebestyén

„Die Viel: Ehr/same/ und Tug/endhaf-
te/ Fr/au Catharina Scheffmerin, des
Weiland Nahmh/aft/. V/ürsichtig W/ohl/
W/eisen/ H/errn/. Matthiae Septigers:"
Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k. 162 f.

Hann Sebestyén

Viel Verdienten: H(errn). König Richters in Hermanstadt Hinterbli(ebene).
Frau: Wittib. opffert dieses Werck der Ehre Gottes, A° 1682 den 29 Marte."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k. 1621.

5. A hatszárnyas Wolfnep kupa allegorikus díszítéssel. Aranyozott ezüst. A henger alakú talpazat és fedél gyümölcs és virágokkal díszített.

Mihalik S.: Der goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 162 f

Hann Sebestyén 40

Oldalfelületen az erény hat allegorikus női alakja (: Temperantia, Patientia, Prudentia, Caritas, Justitia és Fides :) a domboru fedelen kis pobor „A remény" (Spes) horgonnyal

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970.- 3-4 k. 1641

Hann Sebestyén 41

A fedél belső oldalán egy kis kerek cimerpajzsban egy fákryóttartó kar, valamint MS trébolt monogramm 1684 évszámmal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1641.

Hann Sebestyén

421

A fogantyu egy szármyas Hermót ábrázol. A „Fides" alak felett a mester vésett mesterjégye. A kupa magassága 21.8 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1641.

Horn Sebestyén

1924-ben a kupa a bp-ti Ernszt Vilmos gabonakereskedő tulajdonát képezte; 1931-ben Müller Lipót, majd Wolfner Gyula birtokába jutott.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 3-4. sz. 164f

Horn Sebestyén

A második világháború után a kupa
a Nemzeti Múzeumba jutott; leltári
száma 1942–322.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian
Horn; Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3–4. p.

1641.

Hann Sebestyén 45

6. Ernszt Vilmos fedeles kupája sassal. Rézben aranyozott ezüst. A hengeralakú edény felületén növényi és emberi alakok reliefszerűen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1641

Hann Sebestyén 46

Erelief a Salamoni ítéletet és Sesostris diadalmenetét abrázolja ezüst trébolt kivitelezésben. A fedelen puttók gyümölcsfüzérrel, a középen virág.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 164 l.

Mann Sebestyén

A fedelen tovább egy ágaskodó lovon római lovas. A kupa talpazata csipkézett szegélyű, ugyancsak gyűrűs és virág díszítéssel. A kupa magassága 27 cm.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Mann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 164 p

Horn Sebestyén

A kupa 1931-ben Ernszt Vilmos tulaj-
donа, 1963-ban egy müncheni mükeres-
kedő 1000 $-ért a M. Nemzeti Muzeum-
nak megvételre ajánlotta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Horn. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4. p. 164 p.

Hann Sebestyén

49

Minthogy a Nemzeti Muzeum egy egész hasonló mű birtokában van, a megvétel nem jött létre.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1641.

Hann Sebestyén 50

Reschner Paulus fedeles kupája 1682-ből. Forma és díszítést illetően e részben aranyozott ezüst mű ugyanez évben kivitelezett Semriger Mátyás kupájával azonos.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k. 1641.

Hann Sebestyén

Nagy virágokkal díszített talapzaton három oroszlánfej; a fedelen három szárnyas hermafej. A Semriger kupától eltérőek az oldafelület reliefmotívumai.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 164 l.

Horn Sebestyén

A fedél belső felületén a mester monogrammja „SH" és címer a következő körirattal: Paulus Reschner Anno 1682. A kupa magassága 27 cm, átmérője 11 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3–4. p. 166.

Honn Sebestyén

1907-ben a kupa értéke 10.000 korona volt. A második világháború előtt a kolozsvári múzeumban őrizték, egy időszerint a bukaresti Muzeul de Artă al Rep. Pop. Rom.-ban van kiállítva.

Mihalik S.: Dep Goldschmiedl Sebastian Honn. Acta Hist. Artium, Hp. 1970. 3-4 k. 164 l.

Hann Sebestyén

8. A Lüdecke-Rotschild kupa. Az 1697 augusztus 7-i bejegyzés szerint Frank Bálint szász gróf, nagyszebeni királybíró és tanácsur a kupa a nevezett birtokában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 1661.

Sonn Sebestyén

Fonk azt is említi, hogy a kupa Sonn Sebestyén műve, melynek oldalreliefjei görög jeleneteket ábrázolnak: Aeneas megmenti az apját ed fiát az égő "Trójából"

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Sonn. Acta Hist. Artium, Budapest 1970. 3-4. k. 166.

Hann Sebestyén

2/ „Herkules hőstettei;" 3/ „Servius Tullius király lányának Tulliának szégyentette;" és a fedél belső felületén 4./ „Mikon és leánya a börtönben."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 166 l.

Hann Sebestyén

A csipkezett szélű talapzaton gyümölcsfüzér között három plasztikusan kidolgozott gyermekalak, három ülő galambbal. A fedél hasonló díszítésű.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 166 l.

Hann Sebestyén

A három galamban rivül azonban még három sas is szerepel. A fedélközepén egy harcos egy ágaskodó lovon, alatta körbenfutó felirat;

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1661.

59

Hann Sebestyén

„Herculis hic virtus: monstrosae Tullia; famae et rara Aenae gratia, nomen habet". Minden egyes reliefjelenet más és más felirattal szerepel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1670

Horn Sebestyén

A kupa fogantyúja egy hermát ábrázol. A kupa magassága 27 cm, átmérője 12 cm. 1884-ben a kupa tulajdonosa Lüdecke Ernő nagyszebeni ékszerész.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Hung. 1970. 3-4. 52.

1660

Stonn Sebestyén

1912-ben James Rotschild katalógusában szerepelt, az utóbbi időben nyoma hír e műről és feltételezhető, hogy elveszett.

Mihalik S.: Der goldschmied Sebastian Stonn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

166 f.

Hann Sebestyén

9./ Frank Bálint diszkupája. Nagyobb és pulyosabb mint a Lüdecke-Rotschild kupa. A fogantyu és talpazat aranyozott; plasztikus gyümöles és virágdiszitéssel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970 3-4 sz. 167 l.

Hann Sebestyén

A talpazaton szerepel még hermafej; u fedelen gyümölcs, rózsa és más virág díszítés, három plasztikusan kidolgozott gyermekalakkal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastián Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 167 l.

Hann Sebestyén

A fedél közepén egy ágaskodó lovon ülő harcos. Az oldafelületen három trébolt reliefjelenet: Kyrus megkegyelmez Krőzusnak.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

167.l

Hann Sebestyén

2/ Curtius önkéntes halála; 3/ Perillus.
A fedél belső felületén Frank Bálint
címere. A három reliefjelenet felett és alatt
latin és német felirat:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium,
Budapest, 1970. 3-4. sz. 167 f.

Hann Sebestyén

A talpazat körül vésett feliratt: O homo mandatum Iovae servare memento non concupisces poena perennis erit.

A feliraton belül latinul:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1671

Hann Sebestyén

„Valentinus Frauck de Frankenstein Illustr. Guberny Regii In Tran(silva)nia Consiliarius Intimus: Nationis Saxoniae Comes Confirmatus."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 167f.

Hann Sebestyén

"ac Civitatis Cibiniensis Judex Regius Nepoti suo Valentino." 1803-ban a kupa báró Brukenthal Sámuel birtokában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1681.

Horn Sebestyén

1874-ben a M. Nemzeti Muzeum a kupolt 2500 osztrák forintért vásárolta meg. A kupo. magassága 29.5 cm. A Nemzeti Muzeum leltári száma 261/2-1874.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Hist. Artium, Budapest. 1970. 3-4 12. 1681.

Hann Sebestyén

Schiffer Miksa fedeles kupája (10).
A bpesti Ipar művészeti Muzeumban
1931 rendezett kiállitáson a következő
bejegyzés szolgál a katalógusban.
Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Hist. Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4 sz. 1671.

71

Hann Sebestyén

„Díszkupa fedéllel. Ezüst részben oranyozott. A hengeralaku edényen diadalmenet. A fedelen Semriger Mátyás címere; a domboru fedelen lovas.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 1681

Stonn Sebestyén

„SH" mesterjeggyel ellátva. A kupa magassága 24 cm.; a tulajdonos Schiffer Miksa. A kupa jelenlegi helye ismeretlen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Stonn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 168

Hann Sebestyén

73

11/ Özvegy Schul Henrikné Fogaras fedeles kupája. Az 1884-ben Budapesten rendezett aranyötvös-művek kiállításon a kupa fenti megjegyzéssel szerepelt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Apest 1970. 3-4 sz. 168 l.

Hann Sebestyén

Időközben e mű eltűnt; értesüléseink szerint a kupát egy ismeretlen vásárló a Schul családtól vette meg a szófad elején.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 1681.

Hann Sebestyén

12. / Guist Justina emlékére adományozott urvacsora koncsó. A mü egész felületét virag és levélminta díszíti. Kérdőjel alakba öntött fedél egy delfin-fejbe végződik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 12. 1681.

Hann Sebestyén

76

A fedél belső felületén egy medaillon:
Miksa osztrák herceg és feleségéről.
Az utóbb elhelyezett emléktábla eltakar-
ja a feltételezett mesterjegyet
Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest.
1970. 3-4 sz. 1681.

Hann Sebeslyén

77

A felső részen a következő felirat:
„A Szeretet a törvény beteljesedése"
/Ro/e M/er XIII. X. 1850. Nyilvánvalóan
hiányzik a fenti idezetből a „természet" szó.
Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Hist. Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz. 1681.

Hann Sebestyén 78

A fedél belső felületén felirat, német nyelven, 1850-ből. Az urvacsora kanna: magassága 20.4 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

168 l.

Hann Sebestyén

13. sz. A Teleki család fedeles kupája. Az 1924 megjelent „Ars Una" folyóiratban, a 186-ik oldalon Csányi Károly közli a kupa tulajdonosának nevét.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 168 l

Hann Sebestyén 80

Ezidőben a fedeles kupa gróf Teleki János birtokában volt. (Szatmár vármegye, Koltó:) A dombormű Sesostris diadalmenetét ábrázolja.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 168 l.

Hann Sebestyén

14. sz. A Kendilóna-i fedeles kupa. E műven a Salomoni ítélet és diadalmenete szerepelt trébolt kivitelezésben. A II-ik világháború alatt a kupa a kendilónai egyházközség tulajdonában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 168 l.

Hann Sebestyén

A lovasfigura, amely korábban a fedelet díszítette, az idők folyamán letört és elveszett. Az 1941 kolozsvári kiállítás alkalmával a fedeles kupa a kiállított tárgyak között szerepelt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 1681.

Hann Sebestyén

A tárlatról kiadott leírásban a reliefet „Titus diadalmenete"-ként jelölték meg. Darkó Ákos „Az erdélyi refoimatus egyház műemlékei" c. könyvében a 15-ik lapon megemlékezik e műről.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4 p.

170 l.

Hann Sebestyén

15. sz. Nagy Lajos fedeles kupája Dobokóról. Réplen aranyozott ezüst. Az edényt két dombormű díszíti: egy diadalmenet és a Salamon-i ítélet.

Miholik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 170 l.

Hann Sebestyén

Az csuhlával az edényhez erősített fedél széle csipkézett; díszítésként egy trébolt levélminta: a fedél boltozatán egy köteg gyümölcs három áttört ezüst virággal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest 1970. 3-4 sz 170 l.

Hann Sebestyén

A fedél közepén egy nagy trébolt virág. A fogonytu díszítése egy stilizált lombozat, két gyümölcsfüzér közölt egy hermafej.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

170 P

Hann Sebestyén

87

A fedél belső felületén egy kerek táblácska, amelyen egy gyermekalak, vállán rózsekőteggel, balkezében egy tüzes serpenyőt tart, mögötte egy férfi harddal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 170 l.

Hann Sebestyén.

A talpazaton a mester mesterjegye kétszeresen vésett. A hupa magassága 20.3 cm, átmérője: 11 cm. Az 1884-i kiállítás alkalmával Nagy Lajos tulajdonosként jelölik meg a művet.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 k 170 l.

Hann Sebestyén

16. Nalóczi Sára fedeles kupája.
Részben aranyozott ezüst. A kerek, csip-
kézett szegélyű talapzaton trébolt gyümölcs-
díszítés között két plasztikus fejforma.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz 170 l.

Hann Sebestyén

A hengeralaku edény felületén három relief jelenet: 1) a szemérmes Zsuzsanna megrágalmazása és védekezése; vádlóinak megkövezése.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 s. 170 l.

Hann Sebestyén

2.) Dávid örvendezik a fürdőző Bathséba megpillantásakor; 3.) Dávid rávészi Bathsébát a házasságtörésre. A fedél közepén gyümölcs kőteg és egy hárfázó hableány.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 170 l.

Hann Sebestyén

92

A fedél belső felületén egy kettős ci-
mer pajzs: keselyű karmai között egy
követ tartva, mögötte egy ágaskodó narvas.
Alatta vésett felirat: Nalóczi Sára 1745.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3–4. sz. 170 l

Horn Sebestyén

A kupa magassága 27 cm; átmérője 12 cm. Az 1884-i budapesti kiállításon a kupa, mint a dévai evangélikus egyházközség tulajdonaként szerepelt.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 170 l.

Hann Sebestyén

1913. márc 16-i szerződés értelmében a kupa az Erdélyi Nemzeti Muzeum tulajdonába került; ezidőszerint a kupa a bukareszti Muzeul de Arta stb. birtokában van.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 170 l

Hann Sebestyén 95

Bielz Julius közlése szerint a kolozsvári Régészeti Muzeum egy galvanizált másolat felett rendelkezik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

170 l.

Hann Sebestyén

17. A Spitzer utóbb Tószeghy fedeles kupa. Részben aranyozott ezüst. A kerek talparakon egy trébolt babérkoszorú, helyenkint keresztkötéssel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. s. 171 l.

Hann Sebestyén

A szélesebb részen nagyobb virágminták, egy plasztikus csavarral megerősített álarc akantusz levelek között.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1711.

Szent Sebestyén

Az edény felületén reliefjelenetek: a Salomoni ítélet és Sebestyén diadalmenete. A kollozatos fedelen angyalfejek, virág és a közepen egy gránátalma.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Szent. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 171 l.

Sonn Sebestyén

Öntött fogantyú hermafejjel; a fogantyú ívén a mester vésett mesterjegye. A kupa magassága 24.5 cm. A kupa 1892-ben Spitzer F. gyűjteményében tűnt fel először.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Sonn. Acta Hist. Artium, Tom. 19/3-4/. 1971.

Hann Sebestyén

Az 1931 évi erdélyi kiállítás katalógusában a kupa tulajdonosaként Tószeghy Richárd Pesti lakós szerepelt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

171.

Hann Sebastian

A M. Nemzeti Muzeum 1947 novemberében megvásárolta Tipseghytől a kupát 20.000. frt-ért. Leltári száma: 19-1947.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1978. 3-4. sz. 171 l.

Hann Sebestyén

102

1966-ban a Párizsban rendezett magyar kiállításon egy féléven ót a rupót ujra bemutatták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

17 il.

Mann Sebestyén

18. A frankfurti Rothschild családi kupolája. A feltehetően 1699-ből származó kupolát bibliai reliefjelenetek díszítik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Mann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 1 fig.

Hann Sebestyén

A kupa eloszor a frankfurti Rotschild birtokában volt, utóbb az a londoni ág tulajdonába került. A kupa 18 cm magas.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 171 l.

Hann Sebestjén 105

A kupa szerzőségét illetően több felfogás alakult ki, végleges megállapítás csupán a rupa felbukkanása után valósulhat meg, minthogy annak helye ismeretlen ezidőszerint.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 172 l.

Hann Sebestyén

1) Agghózy Mária (Budapest) sorlege. Ezüst rivitelezésben 3 medaillonnal: „Csillagászat", „Történelemírás" és „Természettudomány" allegoriáival.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1721.

Hann Sebestyén

Alul aranyozottan és vésetten a Csáky család címere, továbbá a mester „SH" monogrammja; a serleg magassága 11.8 cm. felső átmerője 8; alsó része 7.2 cm

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 m

1721.

Hann Sebestyén

2./ Armbruster György szászgróf fedeles serlege. 1907-i leírás szerint: „Fedeles serleg. Aranyozott. A talpazaton vésett virág minták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3–4 sz. 1721.

Hann Sebestyén

A serlegen vésett vadászjelenetek, a fedelen plasztikusan kidolgozott rózsa. A fedél belső felületén Armbruster György erdélyi szászgróf címere.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 172 l.

Hann Sebestyén

A serleg magassága 32.5 cm; a mester mesterjegye a serlegen. Az 1907-i bécsi kiállitáson a serleg Mylius Vilma tulajdonaként szerepelt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 k. 172 l.

Hann Sebestyén

1921-ben az Ernszt muzeumban rendezett aukción elárvereztek a kupát, amely 1931-ben Schiffer Miksa birtokában volt. Ezidőszerint a serleg helye ismeretlen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 172 l.

Hann Sebestyén

1.) Talpas kehely. Aranyozott ezüst, a felső negyedben 3 geniuszfej lombdíszítés között. A talpazaton a mester mesterjegye. A kehely magassága 19cm, átmérője 9cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebestian Hann; Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4. füz. 172 l.

Hann Sebestyén

1884-ben özvegy Schul Henrikné tulajdona volt. E pázad elejen a kehely Fogarasban eladásra került egy ismeretlen vásárlóhoz.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 172 l.

Hann Sebestyén

114

2) Kehely. Aranyozott, magassága 10.6 cm. 1932-ben Dr. Bielz Gyula birtokában volt, Nagyszebenben.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1721.

115

Hann Sebestyén

3./ Hirschler Henrik kelyhe. Aranyozott ezüst. Felfelé szélesedő hengeralaku kehely cópabör szerüen kidolgozva. Magassága 11.5 cm. A mester mesterjegye müvén.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, 1970. 3-4 sz. 172 l.

Hann Sebestyén 116

1931-ben a mű tulajdonosaként Dr. Hirschler Henrik bpesti ügyvéd és műgyűjtőt említik.

Mihalik S. Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1721.

Hann Sebestyén

117

4.) Herzog Lipót sagrinirozott kelyhe. 1931-ben rendezett bpesti kiállitáson (Iparmüvészeti muzeum) e müvet bemutatták, mint a mester alkotását.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1976. 3-4 sz. 172 l

Hann Sebestyén

118

A kelyhet u mester feltehetően 1693-ban alkotta meg. Herzog Lipót halála után a mű nyomtalanul eltűnt, helye ismeretlen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 a

172 l.

Hann Sebestyén

119

5./ Methlen Borbála eskűvői pohara sagrinirozott kivitelben 1693. Ezüst, aranyozási nyomokkal. Felfelé szélesedő hengeralakú művön cápabőr minta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

172 l.

Hann Sebestyén

120

A pohár felső Szélén egy vésett címer a köcethező felirattal: Nico/laus/ de Bethlen Con/siliarius/ et con/cellarius/ Reg/ius/ Com/itatus/ M/armorosiensis"...

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastion Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1721.

Hann Sebestyén

121

...„ C/omes/ e/t i/n/ Hust C/apitaneus/ S/upremus/" továbba „Julia Rédei." A talpazat szélén Pro Sponsa Barbara Methlen Anno 1693.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1731.

Hann Sebestyén

122

E poharat Bethlen Miklós Borbára nevű lányának nászajándékaként adta 1693-ban. A talpazaton a mester mesterjegye. A pohár magassága 19,5 cm: alsó illetve felső átmérője: 9,4 illetve 13 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4 p.

1731

Hann Sebestyén

A M. Nemzeti Muzeum c pohárat az Ernst muzeumban rendezett aukción 1939-ben megvásárolta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1731.

Hann Sebestyén

Bethlen Borbára poharának másod-
példánya 1693. Az 1883-i budapesti
kiállításon e mű azonos kivitelezésben az
előbbivel kiállításra került.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz. 1731.

Honn Sebestyén

A pohár magassága 19 cm, felső átmérője 13 cm. Lipcsei lényegtelen eltéréssel /a feliratnál/ e mű teljesen azonos kivitelezésű az előbbemlített pohárral.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k. 173 l.

Hann Sebestyén

7/ Frank Bálint orrszarv pohara. Aranyozott ezüst. A pohár három kerek leveles gyümölcsön nyugszik. Az alsó felületen Albrecht Dürer rézmetszete szerepel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1731.

Hann Sebestyén

127

E metszet (1515) egy ovszarvut ábrázol, melyet a mester trébolt kivitelezésben aranyozott ezüstdombormüvön dolgozott ki.
A következő felirat vésett:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1731.

M.D.A.

Hann Sebestyén, ötvös

1690-ben készült remek fedeles kupáját a V.K.M.-től kapott rendkivüli segélyből vette meg a Magy.Nemz. Múz. 307.o.

Korek József: A Magyar Nemzeti Múzeum története 1945-1964. 303. o.

Folia Archaeologica.XVII.1965.Múzeumi Ismeretterjesztő Közkont.Bpest.

Honn Sebestyén

„Martial: Nupsit in Ausonia Domini
Spectatus, Arena Hic Erit Ille Tibi
Cui Pila Thampens Erat = 1694."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1731.

Hann Sebestyén

129

A pohár ezidőszerint a Brukenthali muzeumban, Nagyszebenben van kiállítva. Alul két pálmaág közölt korona alatt „VF", Továbbá „IR"

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 3-4 sz.

1741.

Hann Sebestyén

A monogramm „Valentinus Frank Iudex Regius" kezdőbetűi. Mesterjegy bizonyzik. A pohár magassága: 8 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 174 l.

Hann Sebestyén

131

1.) Tányér pávával. Aranyozott ezüst; a kerek tányér szélén 14 kagylószerű beosztás tréboltan kidolgozva; a középen páva, körülötte állatalakok.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 174 l.

Hann Sebestyén

Egy moszkvai műgyűjtőtől a tányér Gerhardt Gusztav budapesti gyűjteményébe került, majd Lepke Rudolf berlini régiségkereskedő révén az Iparművészeti muzeum birtokába jutott.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 174 l.

Hann Sebestyén

133

2) Bánffy gróf korállában álló diszlóñyérja Sába királynő Salamon királynál tett látogatását ábrázoló relief jelenettel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

174 l.

Hann Sebestyén 134

Aranyozott ezüst; tagozott szélű herek talpazat felületén trébolt kivitelezésben akantuszlevél - inda és nagy virágminták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 174 l.

Hann Sebestyén

135

A talpazatból egy korállág emelkedik vörösszínben, azon egy lerdén elhelyezett dísztányér nyolctagu beosztással. A középen tréboltan kidolgozott jelenet.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 174 l.

Stonn Sebestjén

A relief Sóba hídolymo" Salamon hídolymál tett látogatását ábrázolja.
A mű magassága: 25,7 cm. Az alkotás eredetileg a Bánffy család tulajdonában volt.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebestian Stonn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k. 174 l.

Hann Sebestyén 137

11 több megőrzés végett a M. Nemzeti Muzeumhoz került, majd a 2-ik világháboru után a művet Bónffy Miklos e muzeumnak ajándékozta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k.

17 kl

Hann Sebestyén

138

3) Kis díszt ál Sába királynő egy jelenetével. Aranyozott ezüst. A szélen nyolc beosztással – trébolt rozettával és nagy virágmintával díszített mű.

Mihálik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 174 l.

Hann Sebestyén 139

A tál közepén a trónon ülő Salamon király fogadja Sába királynőt és kíséretét. Átmérő: 16.5 cm. A két világháború között 1933-ig az Iparművészeti Muzeumban volt a tál kiállítva.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 174 l.

Hann Sebestyén 140

Egyes szakértők szerint e tál valamikor egy lábas tál felsőrészét képezte, melynek talpa elvesszett.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1741.

Hann Sebestyén 181

4./ Nyolcsarkos hamis Hann tányér. Aranyozott ezüst. A szélen tvébolt kivitelezésben virágos inda. 1927-ben a művet az Iparművészeti Muzeumban állitották ki.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz 174 l.

Hann Sebestyén

A tányér átmérője 22 cm. A vésett SH monogrammot a kutatók nem tartották hitelesnek. Utóbb e tányért módosítva a Nemzeti Múzeumnak megvételre ajánlották fel. Jelenleg e mű helye ismeretlen.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebestyén Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 12 174 l.

Hann Sebestyén 143

1.) Ékszertartó tok az erény hat jelenetével. Az 1884-es budapesti ötvösmüvészeti kiállítás katalógusa szerint aranyozott ezüstben kidolgozott mű.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 s. 175 l.

Hann Sebestyén 144

Trébolt és vésett díszítéssel: korállkristály és türkizekkel. Tagozott, kerek talapzat. A felső részen szivalaku keretben az aranyozott ezüst erényalakok.:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1751.

Hann Sebestyén 145

„Justitia", „Fides", „Spes", „Fortitudo", „Innocentia", „Caritas". A szivalaku keretek között trébolt virágdíszítés.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

175 l.

Hann Sebestyén 146

A talpazat felett egy vésett levélfríz és korall-türkizzel ékesített gomb, felette egy korállág, amellett egy sisakos, páncélozott női alak.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 175 l.

147

Hann Sebestyén

A női alak jobbjában serleget tart, baljában pedig egy korsót. A feje felett koráll-és türkizekkel kőrülvett sima gomb, ozon egy kristály.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1751

Honn Sebestyén

1884-ben a mű Szabó Józsefné született Haller Fanny grófnő budapesti lakós tulajdonából volt.

Mihalik S.: Der Holzschnitt Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k.

175 l.

Hann Sebestyén

149

2) „Drágakövekkel díszített csésze." Emüről csupán annyit tudunk, hogy az 1932-ben Bánffy Miklós tulajdonában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

175 l.

Hann Sebestyén 150

3) Tányérka „tréboltan" kidolgozott, 1907/08 közlés szerint a mű Bánffy Miklós tulajdonában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1751

Hann Sebestyén

151

4.) Tólacska fiatal Bacchus-szal.
Ovális két oldalt öntött fogantyú.
A középen egy fa árnyékában, boroshordón ülő Bacchus.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 175 l.

Hann Sebestyén

Bal jóban egy korsót tart, kinyújtott jobbjában pedig egy talpas ivópoharat. A háttérben hegység és egy város látképe.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 175 l.

Hann Sebestyén

Az 1907-es bécsi ötvösművészeti kiállítás alkalmával e mű tulajdonosaként a Kaiserlautern-i pfalzi iparművészeti muzeumot jelölték meg.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 175 l.

Hann Sebestyen

E mű jelenlegi helyére vonatkozólag tett érdeklődésünkre nem kaptunk választ.

Leírását illetően Roth Viktor „Geschichte des deutschen Kunstgewerbes, Strassburg" 1908. T. XVIII. 2.-ban ad közlést.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 175 l.

Hann Sebestjén

5) Csépze kerek nyolcas tagozatú talpazattal. Két fogantyú és trébolt tulipán díszítés. Átmérő: 11,2 cm. Korábban a klagenfurti báró Wilhelmine Myliusné tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 175 l.

Hann Sebestyén

6./ Tálacska madár és gyűmölcskőteg-
gel. Ovális, aranyozott ezüst. A közepen
gyűmölcskőteg madárral trébolt kivitele-
zésben; kétoldalt egy-egy kagylószerű fogantyú.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4. m.

177 l.

157

Horn Sebestyén

Eredetileg (1884) br. Rosenfeld Lajos tulajdona, utóbb Schiffer Miksa budapesti lakásé. 1931-ben az erdélyi kiállításon bemutatva.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 n. 177 l.

158

Hann Sebestyén.

A mester mesterjegyével ellátva; a tálacska hossza 19.3 cm.

7/ Tálka. Aranyozott ezüst trébolt virág és gyümölcsköteg díszítéssel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 3-4 sz. 1771

159

Hann Sebestyén

A mester mesterjegyével ellátva. Hossza 15 cm. 1931-ben az erdélyi ötvösművészeti kiállításon tulajdonosként Domáth Sándor régiségkereskedő volt megjelölve.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 177 ff.

160

Hann Sebestyén

8./ Tálka tréfolt tulipánnal és két herma fogantyúval. A művön a mester mesterjegye. Átmérő: 13.6 cm. Az 1931-i erdélyi kiállításon bemutatva.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 178 l.

Hann Sebestyén.

9) Tálka tréfolt levélolipítéssel és fogantyúval. Aranyozott ezüst. A mester vésett mesterjegyével. Átmérő: 14.2 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 178 l.

Hann Sebestyén

Az 1927-es budapesti ezüstmű kiállításon, valamint az 1931 évi erdélyi kiállításon e művet Hercog Lipót báró tulajdonaként jelölték meg.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz 1781.

Hann Sebestyén

10./ A nagyszebeni takácsok tálkája fogantyúval, a bőrtőnben senyvedő Mikonnal, 1706. Aranyozott ezüst, 3 barokk, csigaalaku lábon, 2 fogantyúval.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest. 1970. 3-4 sz. 178 l.

Hann Sebestyén

A középen a tömlőcben senyvedő Mikon, kit lánya táplál. A szélen vésetten a következő felirat: „A tiszteletreméltó Czech takács tartozéka 1706."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 1788

Hann Sebestyén

A mester mesterjegyével ellátva.

Átmérő: 12 cm, magassága 7.5 cm.

A Brukenthali Muzeum, Nagyszeben tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 178 l.

Hann Sebestyén

11./ Kerek csésze a Mikon jelenettel. E művel rapcsolatosan különböző véleménjek merültek fel, egyesek szerint az előbbemlitett nagyszebeni takácsok csészéjével azonos.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 1781.

Horn Sebestyén

1.) Esterházy gyömbéptartó. Aranyozott ezüst; a hordó alakú edény nyolc félülötre tagozott; négy almaalakú lábon nyugszik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p. 1781.

Horn Sebestyén

A nyolc tagozatú felületen az erények egy-egy női alakja. Felettük elnevezés: „Caritas, Justitia, Fides, Spes, Fortitudo, Temperantia), Patientia, Prudentia."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p. 178.

169

Hann Sebestyén

A fent és lent kiemelkedő hólyagok, valamint a csavaros fedél trébolt nagy virágmintákkal díszített. Az edény magassága: 18 cm. A talpazaton a mester mesterjegye.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 k 1781.

Hann Sebestyén 170

A mű a budapesti Iparműcéseti Muzeumban áll bemutatásra.

2) Rotschild báró gyűmbértartója. Az előző Esterházy alkotással azonos.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1781.

Hann Sebestjén 17

Előzetesen a frankfurti Rotschildok tulajdona; a két világháború között Ullmann Andor budapesti műgyűjtő tulajdonába került 90 £ vételáron.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 178 l.

172

Honn Sebestyén

1944 késő őszén avagy 1945 kezdetén a mű nyomtatásnak eltűnt. Az alkotás magassága 23.4 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1791.

Hann Sebestyén

173

3/ Felvínczi Miklós és Macskási Anna gyömbértartója. Részben oranyozott ezüst. Nyolc tagozott szegment vesszi körbe az edény középső részét.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 180 l

Hann Sebestyén

174

A nyolc szegment mindegyikében az erények egy-egy női alakja latin elnevezésükkel. A boltozatos részek nagy virágdíszítéssel és két címerrel éheskednek.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970 3-4 sz. 180 l

175

Hann Sebestyén

Csavarral felszerelt fedél. A mű magassága 19.5 cm. A gyömbértartó korábban a Székelykeresztúri kálvinista egyházközség tulajdonában volt, ezidőszerinti helye ismeretlen.

Mihalik S. Der Goldschmied Sebastion Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 180 l.

Hann Sebestyén

4.) Bánffy-féle kigyós gyömbértartó. Kigyóköböl formált, simára csiszolt kilencsarkos edényre csavart aranyozott ezüstfedél, foguntyuval.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 180 l.

Stann Sebestyén

A mester mesterjegyével ellátva. A mű magassága: 17 cm. Bánffy Miklós adománya a Magyar Nemzeti Múzeumnak.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Stann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k. 180 l.

178

Hann Sebestyén

1) Plakett Sába királyno látogatásával Salamon királynál. Trébolt munka. 1883-ban Zichy Ferenc budapesti lakós birtokában volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 180 l.

Hann Sebestyén

179

2/ Frank Bálint plakettjei a pász-gróf díszszekrénykéjén. két ovális érem, Frank mellképével és címerével. 1931-ben a tulajdonos Teleki János gróf.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1808

Hann Sebestyén

180

3/ Frank Bálint mellképe. Ovális ezüst plakett, hasonló, de nem azonos az előbbemlitett 2. sz. Frank képével. Ezidőszerint az Iparművészeti Muzeum tulajdona e mű.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 180 l.

Hann Sebestyén

4.) Frank Bálint pászgról függő érmé-
je. Ovális. A középen kékzöldes átlátszó
email babérkoszorúban Frank Bálint
mellképe.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4 sz. 181 l.

Hann Sebestyén

A babérkoszorún belül a mellképet négyszögletes rubinkőkeret veszi körül. A szegély t akanthuszdíszítés övezi feketén átfestett fehér emaillal kidolgozottan.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 181 l.

183

Hann Sebestyén

Az érem hátlapján reliefszerűen Frank Bálint címere a követhegő betűkkel körülvéve: C.T.P.C.S.C.C.C.F.R. Valent Franck. Eredetileg három átfurt gyöngy is függött az éremről.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 1818.

184

Hann Sebestyén

1836-ban a Magyar Nemzeti Muzeum tulajdonába került az érem, melynek súlya 27 gr.; magassága 5.6 cm.; szélessége 4.3 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest. 1970. 3-4 sz.

1818

Hann Sebestyén

185

5) Mennyasszonyi boglár 1682-ből.
A kerek ékszert sugár formában drágakövek, gyöngyök, aranyozott ezüst levélforma, email kivitelezésben is veszik körül.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 181 l.

186

Hann Sebestyén

A szegélyen levélinda zöld email alapon, arányosan egymásközti távolságban smaragd és egyéb drágakövek. A középen egy rózsa drágakövekkel körülvéve.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4 k 181 l

Hann Sebestyén

187

Viragdíszítés között hat emailírozott szőlőinda mindegyikében a középen kiemelkedő drágakő. A mester mesterjegye a művön.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 181 l.

188

Hann Sebestyén

A boglár átmérője 13.5 cm. Az 1930-as évek közepen az ékszer a Nemzeti Muzeum tulajdonába került. Csányi károly véleménye szerint a boglár a mester harmadik feleségének szánt nászajándék volt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium. Bpest, 1970. 3-4 sz 181 l

189

Hann Sebestyén

6./ Trébolt hivitelezésű kazetta. 1896-ban tulajdonosa Wesselényi István Kolozsvárról. A mű helye ezidőszerint ismeretlen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1811.

190

Hann Sebestyén

7. Kengyel pár. Aranyozott ezüst. Tré-
bolt és öntött lombozat díszítéssel. Bánffy
Miklós adománya a Nemzeti Muzeumnak.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4. sz.

182 l.

191

Hann Sebestyén

8.) Háromrészes fűszertartó talapzattal. Részben aranyozott ezüst. Egy kettős, trébolt virágmintákkal díszített talapzaton egy római harcos.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1821.

192

Hann Sebestyén

Az alak egy kagylóformáju trébolt virágmintákkal díszített edényt tart a magasba; három, fedél alatt, gótikus stilusban kidolgozott levéldíszítés.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz. 1821.

193

Hann Sebestyén

A kagyló és virágdíszítés között indarénletek. A talpazaton a mester mesterjegye. A mű magassága 15 cm.; alsó átmérője 10. cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium. Bp. 1970. 3-4/2 1821.

Hann Sebestyén

194

A második világháboru után a mű a Nemzeti Muzeum tulajdonába került.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

182 l.

195

Hann Sebestyén

9./ Kis méretű asztali díszt bagolyformában. Aranyozott ezüst. Egy díszes talpazatról kiemelkedő faágon egy bagoly áll, melynek feje lecsavarható.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz 182 l.

Hann Sebestyén

196

10./ Asztaldísz szarvas alakkal. Aranyozott ezüst. Trébolt díszítéssel, levélmintákkal. Az ovális talpazaton egy szarvas áll koráll agaucs- és nyakörvel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz 182 f.

Hann Sebestyén

197

A talpazat szélén a mester mester-
jegye. A mű magassága: 46 cm.
A M. Nemzeti Muzem tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz. 183 l.

Hann Sebestyén

198

Teleki Mihály kancellár és felesége Vér Judit fogantyús – lábas üstje. Ezüst. A két világháború közti időben a XXXI-i Ernst aukción elárezve.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 183 l.

199

Hann Sebestyén

Az aukció-katalógus szerint az üst 3 tőleséralakú lábon áll; az üst maga félgömb, sima felső felülettel. Egyik oldalt hátsó lábon álló kecske szerepel címerként.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1841.

200

Stann Sebestyén

A címer körül: „Sr Com. Michael. Teleki Cel. Ptin. Tran. Intt. Con. Co Mar et Tho: Arci. Hus. et Kovar districtusque Eius Vr. Cap." felirat.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Stann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 n. 184 p.

201

Hann Sebestyén

A másik oldalt álló férfialak két törrel, a következő felírattal: Ver. Judit. Anno. Domini. 1689. A mester vésett mesterjegye a művön.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz 1841.

Hann Sebestyén

202

1.) A debreceni kehely. Déri Frigyes hagyatéka a debreceni Déri Muzeum számára. Aranyozott ezüst. Gótikus stílusu mű, a szélen fonott díszítéssel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1841.

Hann Sebestyén

A talpozat körül vésett felirat: „Isten fia Jézus kriptus vére minden bűntől megszabadit." A talpozaton a keresztrefeszitett rajza, vésetten.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz 184 l.

Hann Sebestyén

207

A kehely törzsön rácsos és csillagos díszítés. Körben „IHESVS" felirat. A talpazat szélén a mester mesterjegye, „SH" kezdőbetűkkel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

184 p

205

Hann Sebestyén

A kehely magassága: 195 cm. Az 1930.-as budapesti Iparművészeti Múzeumban rendezett történeti kiállítás katalógusában a mű szerepelt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

184f

Hann Sebestyén

206

2) Székely László kelyhe 1680-ból.
A fedelen látható felirat szerint a kehely 1680-ban a Zalatna-i reformatus egyházközség számára készült.

Mihálik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1841

Hann Sebestyén

207

Aranyozott ezüst. A selületen körben, hullámszerű kivitelezésben indák, tulipán virágokkal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1841

Hann Sebestyén

208

3./ A Kistorony-i reformatus egyházkőrség kelyhe 1682-ből. A törzsön körben trébolt virágdíszítés. A talpazat szegélyén felírat:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

184 f.

Hann Sebestyén

209

„Calix Iesu Chri:/sti/ Ecc/lesi/ae Nap-
pendorf/ensis/ Coelit/quibus/ Pr/o/anis
1682. Die 25 Decemb/ris/ consecrat/us.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4. sz.

1848

Hann Sebestyén

210

A talpazat szélén a mester mester-jegye. A kehely magassága: 23.7 cm

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k.

1857.

Hann Sebestyén

211

4.) A nagyszebeni lutheranus egyházközség corvacsora kelyhe 1684.-ből. Aranyozott ezüst, váza szerű alakban. A törzsfelületen szárnyas angyalfej virág-és lombozat között.

Miholik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1851

Hann Sebestyén

212

A talpazaton felirat: „Georgy Hauptin Wolleweberin obyt Anno 1684 Die 29 Juni /i/." A mester mesterjegye a kelyhen. A mű magassága 27,4 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

185 l.

Hann Sebestyén

213

A kehely 1910 utón a nagyszebeni Brukenthal muzeumba került.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1851

Honn Sebestyén

214

5/ A Szerdahely-i protestáns egyház-
község urvacsora kelyhe 1686.-ből. A
hat tagozatu talp a nodus-szal együtt
hosszuszáru virágokkal és levélformákkal
díszítve.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Honn Acta Hist. Artium, Bp. 1970.
3-412.

1851.

Hann Sebestyén

215

A felső részen nagy-virágos díszítés és egy álló leveles koszorú: a talpazaton felírat: „In Vsvm Sacrum-Sacro sanctae Coenae D(omini). N/ostr/i Jesu"....

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest 1970. 3-4sz.

1851.

216

Hann Sebestyén

...„ Christi Comparat/us/. Est. Hic. Calix Proventib/us/ Eccl/esi/ Ae Mercur/iensis/ An/no/ D/omi/ni 1.6.8.6.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. n.

1851

Horn Sebestyén

A kelyhet a Szerdahely-i egyházközség 1886 ban vásárolta meg. A mester mestermjegye a kelyhen: ennek magassága: 32 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 k. 185-86 l.

Honn Sebestyén

218

6./ Czekinger András dékán, Dobotka, ezüstkehely 1692-ből. A szegélyen valamint a 6 tagozatos talapzaton nagy virágok trébeltan kidomborodva.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4k.

1861

Hann Sebestyén

219

A felső kehelyrészen gyümölcskötegek; az almaalakú Noduson ugyancsak virág minták. A talpazaton felirat: „Legatum, quod in usum s(acrae) Coenae...".

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

1861.

Hann Sebestyén

220

„.... subiq/ue/ memoriam, clar/issi/mus/ Domin/us/ D/ecanus/ Andreas Czekig/ius Pas/tor/ Dobs/icensis/ obstulit Anno 1×6×9×2 Die 12 May"

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann: Acta Historiae Artium, Hyp. 1970. 3-4 sz. 186 f.

Mann Sebestyén

221

A kehely a mester mesterjegyét viseli. A mű magassága: 31.8 cm.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Mann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k.

1861.

Hann Sebestyén

222

7/ Bokoss János kelyhe Kolozsvárról 1695. A hattagozatos talpazat minden egyes segmentumában trébolt nagy virágminták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 k.

1861.

223

Hann Sebestyén

A Nodus almaalaku; a kehely felső részén nagy virágminták, levél, majd kisebb virágdiszítés. A mester mester-jegye a kehyhen; a mű magassága: 21.7 cm

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

186 l.

Hann Sebestyén

224

8./ Szászorbói Czeck Mihály kelyhe 1696-ból. A hattagozatos talapzaton nagy levélmínták, a segmentumon trébolt nagy virágok.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1861.

225

Honn Sebestyén

A Nodus, melynek alakja egy alma, mindenegyes tagozatán egy-egy virágocska. A kehely felsőrésze nagy virágokkal kidolgozott.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz.

1861.

226

Hann Sebestyén

A talapzat pélén felírat. A mester mesterjegye a művön: a kehely magassága: 20.5 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz.

186 f.

227

Hann Sebestyén

9) Rüssi Adamis Mihály kelyhe, 1700-ból. A hattagozatú talapzat gót stilusban kidolgozott; az egyes részek felületén leveldíszítés.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bpest, 1970. 3-4 sz.

1861.

Hann Sebestyén

A kehely talapzatának alsó szegélyén ág- és leveldíszítés: feljebb váltakozó gyümölcskötegek és plasztikusan kidolgozott levelek.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

1861.

229

Hann Sebestyén

A golyóalakú Nodust virágmotivumok díszítik; a kehely felső részén trébolt gyümölcskötegek, nagy virágokkal és négy szárnyas angyalfej díszítéssel.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bpest, 1970. 3-4. sz.

188 b

230

Hann Sebestyén

A talapzat alsó részén felírat: „sex a/e/re publico Calix Iste Eric(!)itur Tempore Michaelis Adami: /Pastoris: Ruschren/sis/: 1700 Mense Novemb/ris/

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

1881

231

Hann Sebestyén

A kelyhen a mester mesterjegye lát-
ható. A mű magassága: 25.8 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Se-
bestian Hann. Acta Historiae Artium,
Budapest, 1970. 3-4 p.

1881.

Hann Sebastian

232

11/ Roszcsűri lutheránus egyházközség kelyhe. A hattagozatu talpazaton trébolt koszorúformában elrendezett levél és virágminták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium Budapest, 1970. 3-4. sz.

188 p.

233

Hann Sebestyén

Minden egyes szegmentumban egy nagy virágdíszítés, amely váltakozva egy rosettával a Noduson is megjelenik. A Nodus golyóalaku.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1881.

234

Hann Sebestyén

A kehely felső részén virágok hosszu nyeles levelekkel. A mű talpazatának felső részén a mester mesterjegye; a kehely: 27 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 188 l.

235

Hann Sebestjén

12./ A brassói róm. katólikus plébánia kelyhe. Részben aranyozott ezüst A talpazaton négy trébolt virágminta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 3-4 sz. 1881.

Hann Sebestyén

236

A Nodus sima vázaszerűen kidolgozva. A kehely felső része négy nagy, levelekkel körülvett virággal, 2 tulipán, 2 rózsán épül fel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1881.

Hann Sebestyén

237

A kehely alsó szélén a mester mesterjegye; a mű magassága 19.5 cm, felső része: 8 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1881.

Hann Sebestyén 238

13./ Deutsch József kelyhe. Kerek, domború talpazaton tréboltan nagy virágok. A vázaformában kidolgozott Noduson levélsorozat.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 188 l.

Hann Sebestyén

239

A kehely felső része összhangban áll a talpazat díszítéssel. A művön a mester mesterjegye; a kehely magassága: 19.5 cm. 1941-ben rendezett aukción elárverezték.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Hist. Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

188-89

240

Hann Sebestyén

1) Kürpödi Deidricus emlék ostyatartója, 1684. Eredetileg e tányérolakú hegytárgy világi célokat szolgáltathatott. A kerek tányér szélén trébolt virágok.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 186 l.

Hann Sebestyén

241

A középen egy rozetta formájú virág trébolt kivitelezésben. A hátlapon felirat: „In honorem Dei, Sacrum (que) Eccl(esi)ae Kirchb(ergensis) usum"....

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1891.

242

Hann Sebestyén

..... „ confici curraverunt Filii relicti:
Viri Rev(erendi): Praecl(ari): D(omi)ni
Johan(nis) Deidricii Pastoris quonda(m)
Eccl(esiae) huj(us) vigil(issimi) Anno 1684

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 k. 1891.

Hann Sebestyén

243

Ez emlék kegytárgy valószínűleg a mester alkotása; annak átmérője: 16,3 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. k.

1891.

Hann Sebestyén

2) Schuller Peter ostyatartója, 1696.
A hátlapon felírat: „Az Isten tiszteletére felajánlva Schuller Péter 1696." Mesterjegy nélkül.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

189 l.

Hann Sebestyén

245

A mű ezidőszerint a nagyszebeni Brukenthal Muzeum – tulajdonában van.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1891.

Hann Sebestyén 246

2/ Két láncon függő örökmécses (Candela) az körtealakú áttört edény nagy virágokkal - virágnyéllel - lombozattal kidolgozva.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k. 195 f.

Hann Sebestyén

247

A mű készítésének ideje 1678-1688 körül lehet. Román nyelvű felirat egyik oldalon. A mester vésett mesterjegye. A mécses hosszusága 42 cm; átmérője 13.5 cm, súlya 2353 gr.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann, Acta Historiae Artium, Budapest, 1970.

3-4 sz

1957

248

Hann Sebestyén

A Bukareszt melletti Mogošoaia palotában őrzik a művet.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1951.

Hann Sebestyén

249

A bukaresztı metropolitának szentirás könyvének könyvtáblája, 1693-ból. Aranyozott ezüst. Mindkét fedele trébolt díszítéssel. A felső rész 13 tagoltságú

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1961.

250

Hann Sebestyén

Az alsó fedél 14 részre tagolt. Elöl, középen Krisztus feltámadása, az alsón a keresztfán szenvedő Megváltól mutatja.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1961.

Honn Sebestyén

Az egyéb részeken jelenetek Krisztus és Mária életéből. Krisztus alakja alatt a mester mesterjegye. A mű magassága: 32 cm, szélessége 21 cm.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1961.

Hann Sebestyén

4) Brankovean Konstantin vajda 1709-i adománya; aranyozott ezüst könyvtábla az Aragesi kerületben levő Hurez-i kolostor számára.

Mihalik S.: Der Goldsch mied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

Hann Sebestyén

A felső táblán 19, az alsó 9 részre tagozott. Az elülső tábla közepén Krisztus feltámadása, a hátsó táblán feltehetően a vajda és feleségének alakja.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 1961.

Horn Sebestyén

Továbbá e táblán több bibliai jelenet
szerepel. Mindkét felső táblán egy szegé-
nyes, tucatmunka benyomását kelti.
Az elülső a mester mesterjegye.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Horn. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4. s. 1961.

255

Hann Sebestyén

A két tábla hossza 35 cm; szélessége 24,7 cm.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1961.

256

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

1.) Fleischer András fedeles kupája 1675.

M. Nemzeti Muzeum tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. n.

1591

257

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

2.) ábra: Semringer Mátyás fedeles kupája 1682. Brukenthal muzeum, Nagyszeben.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 161 l.

Hann Sebestyén

A temulmány kapcsán közölt reprodukció:

3 px. ábra: A Wolfner kupa 1684. M. Nemzeti Muzeum.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz. 163 l.

259

Hann Sebestyén

Az tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

4 sz. ábra: Frank Bálint díszkupája. M.

Nemzeti Muzeum tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian

Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1651.

Hann Sebestyén 260

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

5. sz. Frank Bálint díszkupa-fedél címere.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1661.

Hann Sebestyén

261

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció, egész táblán:

6. sz. Nalóczi Sára fedeles kupája. Muzeul de Arta, Bukareszt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

169 p.

Hann Sebestyén

262

Az tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

7. sz. Bethlen Borbála esküvői pohara.

M. Nemzeti Muzeum.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

173 f.

Honn Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

S.n. Tört. M. Nemzeti Muzeum.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. n.

174 f.

264

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

9 sz. Bánffy-féle talpas tál. M. Nemzeti Muzeum.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1761.

Hann Sebestjén

265

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

10. sz. Díptál „Sába királynő Salamon előtt" jelenettel. Hely ismeretlen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1771.

Hann Sebestyén

266

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

11 sz. Esterházy gyömbértartója. Iparművészeti Muzeum, Budapest.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1791.

Horn Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

12/p. kazetta. Helye ismeretlen.

Mihodik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

1821

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

13. p. Fűszertartó, talpas. M. Nemzeti Muzeum.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. p.

183 l.

269

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

14. sz. Rüszi urvacsora kehely, 1686.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1871.

Hann Sebestyén

270

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

15. sz. Roszcsűri kehely, 1700.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3–4. sz.

1891.

Hann Sebestyén

27i

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

16. sz. „Nagydisznód-i fedeles cibórium"
1692. Brukenthal muzeum, Nagyszeben.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

191 l.

Hann Sebestyén

272

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

17 sz. Frank Bálint sírfelírata. Evangelikus templom, Nagyszeben.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1931.

273

Hann Sebestyén

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

18. sz. A 17 sz. reprodukció egy részlete.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4. sz.

1941.

Hann Sebestyén

274

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

19. sz. Frank Bálint sírfeliratának egy részlete.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium. Budapest, 1970. 3-4 sz.

1941.

Hann Sebestyén

275

A tanulmány kapcsán közölt reprodukció:

20. sz. Mikola László fogadalmi táblája 1700. Az esztergomi székesegyház bírtokában.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest. 1970. 3-4 sz.

1951.

Hann Sebestyén 276

A tanulmány rapcsán közölt reprodukció:

21. sz. Három láncon függő örökmécses. Muzeul de Arta, Bukareszt.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1961.

Hann Sebestyén

277

3) Sifftün Orsolya ostyatartója. 1696-ból. A szélen egy vésett kereszt. A hátlapon felirat: „Isten tiszteletére ajánlotta Sifftün Orsolya, 1696."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

Hann Sebestyén

278

A mester mesterjegye alig felismerhető s ezért kérdéses. Átmérője: 20.4 cm. A kegytárgyat a nagyszebeni Brukenthal muzeum őrzi.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

Hann Sebestyén

279

A Nagydisznód-i Schmied István fedeles ciboriuma Kriptus az Olajfák hegyén jelenettel 1692-ből Domború kerek talpazaton trébolt virágminták.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

Hann Sebestyén 280

A talpazatból kiemelhedő tartórész sima, dipstölmentes. Feljebb a fogantyunál 6 tagu dipsités. A kerek tányér hullámszerű szegmentumokkal.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1901

281

Hann Sebestyén

Egyes szegmentumokban trébolt levél és virág díszítés. A középen sűlyesztett felületen reliefszerűen az imádkozó Krisztus alvó tanítványai között az Olajfák hegyén.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1901

282

Hann Sebestyén

A középen továbbá a trébolt levelek és virágok között egy öntött plasztikusan kivitelezett álló angyal alakja keresztet tartva. A fedélszélen felirat:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

Hann Sebestyén

283

„Legatum Stephani Schmied Holt (ennis) Curatum et Pretio Auctum A Conjuge Margaretha An/no/ 1. 6. 9 2." Vésett mesterjegy.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970.

3-4 p.

190 f.

284

Hann Sebestyén

A mű magassága: 23.7 cm (fedőnélkül 17.3 cm); a tányér átmérője: 16 cm.

Az egyházközség megőrzés végett a nagyszebeni Brukenthal muzeumhoz juttatta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1901.

Hann Sebestyén

285

2/ Fedeles ciboriuma a nagyszebeni egyházkőszégnek az utolsó vacsora jelenetével 1692-ből. Kerek. A talpazaton egymásmellett nagy virágok trébolt levelekkel

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1901.

Hann Sebestyén

286

A fogantyún levélminta, a kerek tányéron váltakozó virágmotívumok között szárnyas angyalfejek. A sűlyesztett középen az Utolsó vacsora reliefszerűen.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

287

Hann Sebestyén

Trébolt virág és levéldíszítéssel ékesített fedél tetején egy plasztikus, öntött ongyalalak kehely- és keresztet tartva, ami a hit jelképét szimbolizálja.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

190 l.

Hann Sebestyén

A fedelen a mester mesterjegye véset-
ten. A cibórium magassága: 21 cm
(fedél nélkül 19.8), talp átmérője: 14 cm.
A műcet a nagyszebeni Brukenthal múzeum-
ban őrzik.

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Buda-pest, 1970. 3-4 sz. 192.

Hann Sebestyén

289

3) Talpas tál a könyörületes szamaritánus jelenetével. Feltehetően egy cibórium alsó része, annak fedele az idők folyamán elveszett.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

192 f

Mann Sebestyén

Mesterjegy nélkül. A Bruckenthal-i Múzeum tulajdona.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Stamp. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1921

291

Hann Sebestyén

4) Agnethler Mihály ciboriuma, 1689.

Kisebb dobozszerű, kerek, rajta fedél.

A fedél szélén vésett felirat: „Deo Atq/ue/ Vsib/us/ Eccl(esiae) Om/lasch/erni.“ ...

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz. 1921.

292

Hann Sebestyén

„... Michael Agnethler Patri/a/E Cibin/iensis/ T/unc/ T/emporis/ Pra/e/ Fata/e/ Eccl/esi/ A(e) Antistes Indig/nus/ Sacrum Esse Voluit. Anno 1689 Ipso Festo."

Mikolik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

1921.

293

Hann Sebestyén

A mester mesterjegyével ellátva.

A cibórium magassága: 6,6 cm, : átmérő": 7,15 cm. A Hamle-i egyház kőfeg tulajdona.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 m.

192 l.

Hann Sebestyén

A fedél tetején a kőzegen egy álló kereszt, melyet 1914-ben az ujra aranyozás alkalmából helyeztek el.

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1928

295

Hann Sebestyén

1.) Röhrich Bálint nagyszebeni polgármester keresztelő medencéje Krisztus keresztelésének jelenetével, 1685. A kerek tagozatu talpazaton levél és virág koszorú.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz.

1921.

Hann Sebestyén

296

A középen egy relief; K. Szt. János megkeresztelí a Jordán folyóban Krisztust. A medence szélén trébolt kidolgozásban a négy evangelista félalakja.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

192 l.

Hann Sebestyén

297

A külső ovális résseken német nyelvű idézetek. A medence belső szélén a következő kőrirás: „Gott zu Ehren der Kirchen zum Gebrauch dem N(amhaften)"...

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 n.

1921.

Hann Sebestyén 298

.... „F/ürsichtig W/eisen H/errn/ Valent/inus/ Röhrich Wohlmert/i/ T/ierten H/errn/ Bürger/meister/ der königl/ichen/ Hermanstadt/ zum Gedächt/nis/ Las/set/ Diese"....

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k.

1921.

Hann Sebestjén

„.... Taufschaal Verfertige/n/ Die Ja-
gen/el/ sameFr/en/ Ma/r/gar/eta/ Arn-
elin Reli/us/ Anno 1685 die 14 Sept/em-
bris)."

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4/2.

192f.

300

Hann Sebestjén

A talpazat szélén a mester mesterjegye. A medence magassága: 26.5 cm, átmérője: (30 cm). A művet a nagyszebeni Brukenthal muzeumban őrzik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1921.

Hann Sebestyen

301

1-2. Frank Bálint oltár gyertyatartója (egy pár) 1691-ből. Rézben aranyozott ezüst. Öntött, vésett és trébolt kivitelezésben. A gyertyatartók háromlábon állnak.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1921.

Hann Sebestyén

302

A gyertyatartók törzsén ezüst virág-
minták. Az alsó részen három dombo-
rulat, mindegyikén egy-egy aranyozott szár-
nyu angyal áll.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz.

192 l.

Honn Sebestyén

Az egyik egy létrát tart, a másik keresztet, míg a harmadik egy pálmadgat /?/ A talpazat felső részén három ongyal herma és a Frank házaspár c/merei.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Honn. Acta Historiae Artium, Budapest. 1970. 3-4 sz.

1921.

Hann Sebestyén

A következő felirat vésett: „Valentinus Frank Cel/s/iss/imi/ D/omi/ni Princip/is/ Tran/silvani/ Ac Cons/iliarius/ Intim/us/ Nation/is/que/ Saxonicae Comes“ ....

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4/p.

194 l.

Horn Sebestyén

..... Comes Confirma/tus/ac civit/a/
"dis Cibiniens/is/ Judex Regius." A felirat
felett felesége neve: „Margaretha Glockne-
rin 1691." Mesterjegy nélkül.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Horn. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4 p. 194 f.

Hann Sebestyén

A gyertyatartók magassága: 67 cm.
A adományozás 1691. aug. 13-án történt.
A művelet a nagyszebeni Brukenthal
Múzeumban őrzik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 k. 194 l.

Hann Sebestyén

307

1.) Frank Bálint sírfelirata. A nagyszebeni lutheránus templom kulajdona. Mester jegy nélkül. A nagyszebeni Brukenthal Múzeumban őrzik a művet.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1947.

308

Hann Sebestyén

Az aranyozott ezüstmű díszítés ólomlemezre alkalmazta a mester. Részletes leírás a mester eme alkotásáról Viktor Roth: Beiträge zur Kunstgeschichte Siebenbürgens, Strassburg, 1914. című könyvében.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Bp. 1970. 3-4 sz. 1941.

309

Hann Sebestyén

2.) Mikola László, Szamosfalva, fogadalmi táblája Xavéri Szt. Ferenc tiszteletére. Trébolt ezüst tábla Xavéri Szt. Ferenccel, ki a megfeszített Jézus előtt térdel.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 n.

1941.

Hann Sebestyén

310

A művön a mester mesterjegye. A tábla magassága 44.5 cm, szélessége: 33.5 cm. A keresztől jobbra a Gyerő családcímere a következő felirattal:

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1940.

Hann Sebestyén

311

„Ladislaus Mikola de Szamosfalva"
alatta egy hosszabb leírás mírép készítette
el Mikola László 1700-ban Xaveri Szt. Fe-
renc tiszteletére ez emléktáblál.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Budapest,
1970. 3-4 sz.

1941.

3121

Hann Sebestyén

A tábla hátlapján fekete színű festékkel a mű sulya van feltüntetve: 2 font, 9 1/2 lat. Az esztergomi székesegyházban őrzik a táblát 1920 óta.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1951.

Hann Sebestyén ötvösmester (1644–1713).
H. Kolba Judit: Magyar ötvösremek Amerikában.

1. "Fedeles kupa", XVII. század vége. (repr.)

Művészet, 1988. okt., 11-old.

Hann Sebestyén

1.) Az Argeş kerület Dintr-un Lemn kolostor kelyhe. Hattagozatos talpazat szélét nagy virag és levélminták díszítik trébolt kidolgozásban.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1957.

Hann Sebestyén

214

A váza formájú Nodust virág és levél-
díszítés vesi körül; a kehely felső részét
is nagy víragok, valamint annak szélét
levélfrizek ékesítik.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian
Hann. Acta Historiae Artium, Buda-
pest, 1970. 3-4 sz

1941.

315

Hann Sebestyén

A kehely felső részén továbbá egy vésett, román nyelvű felirat cirill betűkkel. A talpazaton a mester mester jegye. A mű magassága 27.5 cm;

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1941.

Hann Sebestyén 316

A talpazat átmérője: 15 cm, felső rész átmérő: 11 cm; súlya 649 gr. Ezidőszerint a Bukareszt mellett Mogosaia Muzeumban őrzik e művet.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1951

Hann Sebestyén

317

mücére vonatkozó tanulmány: Mihalik S.: „A magyarországi református egyházak ötvös mücei Pesten". Tanulmányok Budapest multjából". Bpest, 1936.-

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k.

1971

Török sátor belseje. XVII. század második fele.

1024

A Magyar Nemzeti Múzeum történeti kiállítása III.

DÁVID KATALIN írása — GINK KÁROLY fotói

Asztaldísz. Hann Sebestyén ötvösművész munkája. Részlet.

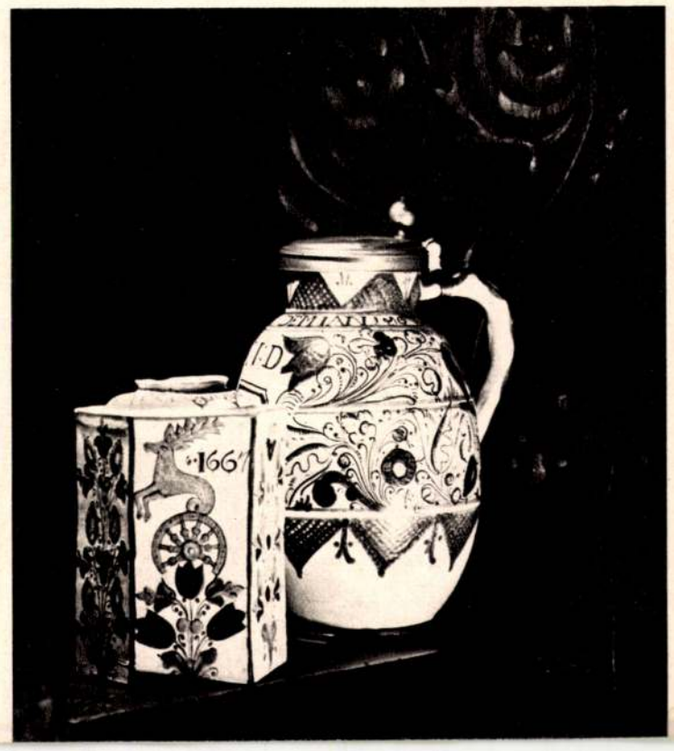

Habán edények. XVII. század

Kepes Erzsébet rajza

A gazda felugrik, rohan az ablakhoz, összehúzott szemmel nézi az eget, száját eltátja, homloka gondba ráncolódik, csupa aggodalom a tekintete, kezével szorítja az ablak párkányát.

— Nem baj, ez is szép, — ilyen időben. — Mentegeti a falkát. — Ne nézzen ki senki, ne zavarjuk a repülést.

Az asztalra kitett óráról leolvassa az egyik szakember, eddig 1 óra 2 perc a röpidő.

— Magasság nincs.

— Az nincs, de röpülésben van a falka.

Még minden lehetséges, nagy teljesítmény is, éppúgy, mint hirtelen zuhanás.

A Szegedi magasröptű keringőről esik szó.

— Nem korrekt fajta. Nem határozottak a fajta ismérvei. Nemcsak hogy vidékenként más és más a típus, de még utcánként, tenyészetenként is.

— Rágalom.

— Dehogyis rágalom!

— Meg kell nézni őket.

— Mit nézzek rajtuk? Azt, hogy fehér kellene legyen a tollazatuk. Ez fehér?

— Ki kívánhatja el, hogy fehér maradjon a toll ebben a füst-korom rengetegben. Ez a falka kiállítást nyert.

A Sampion-díjas nemcsak magyar, de Európa-bajnok is. A most röptetett falkának három tagja részt vett azon a versenyen, amelyiken megszületett az európai rekord, 6 óra 45 perc fenntartózkodás. (Ezalatt kb. 4—500 kilométert repülhettek a galambok.)

— Húzás van!

Óriási az öröm, ismét felfelé röpül a falka.

— Már azt hittem — vallja be utólag a Sampion-díjas, — hogy nem lesz semmi. De nem hagytak cserben ezek a drága, aranyos jószágok.

Még be sem fejeződött a vita a Szegedi fajtáról, máris újabb, rendkívüli esemény hoz határtalan izgalmat: az egyik sporttárs, aki érvényes bírói jogosítvánnyal rendelkezik és vállalta a hivatalos, — de alkalmi — versenybírói szerepet, kijelenti, hogy el kell menjen. Most mi lesz? Óriási a pánik. Megpróbálják maradásra bírni, de nem áll kötélnek.

— Hát ez embertelenség, — a Sampion-díjas oda van egészen.

A sporttárs távozik.

— Tudom én, hogy miért ment el. Hogy ne kelljen aláírnia a jegyzőkönyvet. Hogy ne legyen a verseny érvényes.

Csak az a vigasztaló, hogy a falka szépen dolgozik, egyre feljebb megy.

— Drágáim, mennyivel különbek vagytok, mint az emberek. Ti tudjátok, mi a tisztesség.

A Sampion-díjasnak dolga van bent a lakásban, felkéri az ott maradt egy szál bírát, kísérje el. Igen, mert a sportszerűséghez az is hozzátartozik, hogy a röpítő egyedül a verseny ideje alatt nem távozhat sehova. Hátha valami olyat tenne, amivel befolyásolhatná a verseny eredményét. Mert volt már arra is példa, hogy valaki a ház egyik szögleténé leültette a vendégeket, ő maga meg időnként a ház hátához sietett, mindig akkor, amikor le akart szállni a falka, zászlót lobogtatott, azzal ijesztette repülésre a fáradt madarakat.

— Még mindig felfelé mennek!

— Mehetnek, de mikor lesz még röpmagasság. (Amikor látszik a galamb, de szárnyakat már külön nem lehet kivenni.)

— Elérhetik a röpmagasságot! Sőt tűnőbe is mehetnek.

— Tűnőbe? Csak nem ma, — áll fel az egyik szakember, és nézi a magasodó falkát. — Van rá száz forintom, hogy itt ma nem lesz tűnő.

— Állom a százast — fogadja el a kihívást a Sampion-díjas.

A versenyteljesítmény egyik nagy produktuma a tűnő. Erre nem képes akármilyen falka. A jegyzőkönyv külön rovatába kell bejegyezni, hogy a tűnő mikor állt be és meddig tartott.

— Úristen, lent vannak! — kiáltja valaki.

— El az ablaktól! — rendelkezik a Sampion-díjas.

Az eddigi teljesítmény 2 óra 14 perc.

— Nem, nem, csak zuhanás volt, de leszállásról szó sincs. Ehol ni, újra felfelé húznak, mégpedig milyen szépen.

Valaki kinéz az ablakon, rohan a házigazdához: együtt dugják ki a fejüket újra; arcukon megdöbbenés. Ez nem lehet igaz, ekkora aljasságra még az ember se képes. De mégis. Aki elment, sürgős elfoglaltságára hivatkozva, ott áll a tér sarkán, meghúzódva egy fa alatt. Áll a törzs mögött és lesi a falkát.

— Tudom én, hogy kinek az embere; most megtudhatja mindenki, annak, aki bajnokot akar csináltatni magából.

— Micsoda emberek!

— Milyenek? Röpgalambászok! Egyforma mind!

— Tisztelet a kivételnek. . .

— Kivétel? Az én apám becsületes ember volt, de röpgalambász. Sose mondta nekem, hogy ha a mieink közé szállt egy idegen galamb, na fiam, ülj csak fel a biciklire, aztán vidd vissza a galambot Botoséknak. Mert azt tudta, hogy kié az idegen, ismerte a város minden galambját.

— Megülnek. Most már nem bírják tovább.

A Sampion-díjas kéri a jelenlevőket, egyeztessék az órájukat, figyelje mindenki pontosan, mikor, melyik pillanatban ér a falka tetőt.

— Már nem is látszanak.

— De igen. Ott, a tűzfal mögül emelkednek újra.

A Sampion-díjas hideg vizzel öntözi a homlokát, tarkóját, karján az ereket. Újra felfelé megy a falka, ezt már nem hitte volna senki.

— Hol a család? Őket nem érdekli?

Gyerek nincs, az asszony azokon a napokon, amelyeken a férje kihajt, nemhogy itthon, de még Pesten sem hajlandó maradni. Ma is kiment a rokonokhoz Pomázra.

— Mennyibe kerül ez a passzió?

— Ne, erről ne!

Aztán valaki, hogy a Sampion-díjas ne hallja, megsúgja kárörömmel; csak a napi galambeleség tíz forint. Igaz, hogy bevétel is van, mert ebből a tenyészetből került már ki olyan példány, amelyikért ötszáz forintot fizetett a vevő.

Túl vagyunk a röpítés 150. percén. A nap bevág az ablakon. Ha az ember nézni akarja a falkát, égeti a szemét az erős sugárzás. Fent a padláson megszorul a levegő, az izzadtság patakokban szakad mindenkiről, de panaszos szava senkinek sincs.

— Tűnő már nem lesz, az fix. Enyém a százas.

— Most már baj nem lehet. Ha nem is volt tűnő, de elmagaslás sem volt. (Amikor a galamb a magasból nem tér vissza többé oda, ahonnan kiröpítették.)

155 percet mutat az óra, nem lehet több remény. Fáradtan zuhan a falka.

— Megülés! — tetőt értek a galambok.

A verseny után ellenőrzik a galambok gyűrűit sorról sorra, azok szálltak-é le, amelyeket kihajtottak.

Ezután másfél óráig készül a jegyzőkönyv. Végre a hatodik példány az, amelyben nem találnak kivetni valót, s amelyről úgy gondolja mindenki, hogy odabent a szövetségben sem fognak belekötni. Mekkora vita, mennyi ellenvetés előz meg minden beírt adatot.

— Bár ami igaz, az igaz, két bíró nincs . . .

— De aki tagja az elnökségnek, aláírhatja a jegyzőkönyvet.

Amennyiben mégse fogadnák el a versenyt, a Sampion-díjas hajlandó megismételni a röptetést. Ezt be is írják a jegyzőkönyv megfelelő rovatába.

— Mondtam én, hogy nem teljesen tiszta egy röpgalambász se — méltatlankodik az egyik szakember. — Én se, ti se. Másfél órája vége a versenynek és mi még itt ülünk ezen az átkozott padláson. Ketrecbe kellett volna már zárni mindönket. Rosszabb ez az alkoholizmusnál . . . Mert az ellen már van orvosság . . . De galambászoknak még nem találtak ki elvonókúrát. Még ma befeküdnék!

A Mátyás királytól pártfogolt és uralkodása után a széles mecénási réteg által felkarolt reneszansz művészet meghódította az országot. Világi és egyházi építkezések és átépítések, külföldi és hazai mesterek megbízatásai nagyszerű alkotásokkal gazdagították a magyar művészet történetét. Egyik kiemelkedő emléke e kornak a múzeum kiállításán bemutatott nyírbátori stallum (templomi ülőpad), melyet 1511-ben a Báthory család megbízásából olasz, valószínűleg toscan mesterek faragtak. A padot díszítő intarziás táblák az itáliai faberakásos művészetnek azt a törekvését mutatják, mely már nemcsak a sík dekorativitását, hanem perspektívát, a tér érzékeltetését is el akarja érni az egyes faberakásos táblákon. Ezt a fának különböző színű pácolásával valósították meg. Különösen látszik ez a törekvés azon az intarzián, mely félig nyitott szekrényajtót ábrázol és mögötte a berendezett polcok láthatók.

Buda eleste után a három részre szakadt ország életét bemutató anyagban is kiemelkedő emlékek reprezentálják a korszak művészetét. A 150 éves török megszállás, a politikai megosztottság a XVI—XVII. században sajátos helyi iskolák, irányok kialakulásához vezetett, sok esetben földrajzilag pontosan elhatárolható stílusjegyekkel. A Dunántúl, a Felvidék és Erdély művészeti alakulása így mutat egyéni vonásokat kultúránk alakulásában.

A török emlékek: díszfegyverek, ötvösmunkák és kerámiák gazdag anyagából kiemelkedik a török sátor együttese. A XVII. század közepéről származó, rátéttel díszített sátor belsejét korabeli török és erdélyi szőnyegek borítják be. A berendezési tárgyak, a fegyverek, a használati eszközök, az imaszőnyeg mellé állított Korán stb. mind értékes művészi dokumentumai a törökök magyarországi életének.

A korabeli iparművészeti emlékek között speciális értéket képviselnek a habán önmázas fajanszedények. A habánok egy újkeresztény, eretneknek minősített szektához tartoztak, akik vallásüldözés miatt menekültek Morvaországba, majd hazánkba. Itt letelepedtek és kézművességük a magyarországi kerámia művészetnek egyik nagyon népszerű ága lett. Műhelyeik munkássága hosszú ideig külön irányzatát jelenti iparművészetünknek és a formában, motívumban, színben megmutatkozó sajátságai hatottak a magyar művészet alakulására. A habán edényeket díszítő minták elsősorban virágmotívumok, s a fehér, kék, sárga és zöld szín uralkodik a kompozícióban.

Külön csoportként jelentkezik a kiállításon az erdélyi fejedelemség anyaga. Ezek közt kiemelkedik Apafy György almakeréki síremléke, melyet Nicolai Illés nagyszebeni szobrász faragott 1635-ben. A szarkofág felső lapján teljes alakban ábrázolva fekszik a halott, aki Küküllő megye főispánja, I. Rákóczi György és Bethlen Gábor fejedelmek udvari tanácsosa volt. Alakját címerek, fegyverek, szimbolikus alakok, növényi ornamentika gazdag kompozíciója veszi körül. Feje alatt párna, melynek domborított díszítése a korabeli magyar hímzésművészet, az ún. úrihímzés elemeit mutatja. A síremlék már a késő reneszanszban az induló barokk művészetbe való átmenetét jelzi.

Sok kiemelkedő darab képviseli a XVI—XVII. század fellendülő ötvösművészetét. Az ékszerek és ruhadíszek mellett edények, kupák, kelyhek, asztaldíszek nemzetközileg is jelentős darabjait látjuk együtt. Így pl. a kiváló nagyszebeni ötvösmesternek, Hann Sebestyénnek alkotásait, Frank Bálint részére készített kupáját, melyet ezüst magasdomborítású alakos jelenetek díszítenek és egy szarvast ábrázoló asztaldíszét.

A késő reneszánsz, kora barokk emlékeit találjuk a Rákóczi-szabadságharcot bemutató anyagban. II. Rákóczi Ferenc mecénási tevékenységét sok adat bizonyítja. Pompás udvartartása az iparművészetnek szinte minden területén kiváló mestereket foglalkoztatott. Neki köszönhető, hogy a külföldön élő magyar arcképfestő, Mányoki Ádám hazatért és a fejedelem szolgálatában dolgozott. Rákóczi-ról készített egyik kevéssé ismert portréja látható a kiállításon.

Dávid Katalin

Apafy György síremléke. Nicolai Illés, nagyszebeni szobrász munkája. 1635. Részlet

Cembalo a Thököly család hagyatékából. XVII. század. Részlet

Faragott mennyezetes ágy a Rákócziak sárospataki váráből

Templomi ülőpad Nyírbátorról. Készült a Báthory család megbízásából 1511-ben. Részlet

Vargha Balázs

IRODALMI VÁROSKÉPEK

Petőfi Pestje IV.

Nem tudom, maradt-e meghatóbb ereklyéje Petőfinek, mint a drappszínű bőrtárca, benne vékony zsebceruzával és párlapos jegyzetfüzettel. A tárca, a bélés ép, nem sokat törődhetett a költő zsebében. De a finom világos bőrt barnára pácolta a keze verejtéke; csak egy-egy védettebb rész mutatja az eredeti színt.

Tárgyi és szellemi relikvia a tárca. Ezt vette elő, ezt a ceruzát fogta a kezében, ebbe a füzetbe írt bele a Zugligetben, 1848. szeptember 8-án egy hatsoros verset:

A bokor a viharhoz

Lassabban, haragos lelkek testvére, vihar, hogy
Lombjaim árnyékát szét ne zilálja dühöd!
Szentegyház vagyok én, e fészek bennem az oltár,
És ezen oltárnak papja a kis csalogány.
Hadd dicsérje, ne bántsd, éneklésével az istent,
A természetet, a szent közös édesanyát.

A három disztichon nyilvánvalóan nemcsak bokorról és csalogányról szól. „Szentegyház vagyok én" — az első személy itt nem szimpla költői figura. De maradjon a vers megmagyarázatlan; bonyolult azonosításait egyelőre nehezen is tudnánk követni. Megfejti magát, értelmezés nélkül is, ha egy kicsit többet tudunk erről a szeptember 8-ról és Petőfi — pontosabban: Petőfiék — zugligeti időzéséről.

Szeptember nyolcadikán vörös zászlós hajó indult Bécsből Pestre. A vörös zászló és a fiatal utasok kalapja mellett a vörös strucctoll azt jelezte, hogy *elvégeztetett:* a magyar vezetőknek nincs többé mit tárgyalniuk az udvarral.

A radikálisoknak, a vöröstollasoknak, Petőfi elvbarátainak lett igazuk. Ők tűzték ki a vörös zászlót arra a hajóra, amely a magyar nemzetgyűlés száz tagú küldöttségét szállította haza, megszégyenítő császári nyilatkozat meghallgatása után.

Hetek, hónapok óta hitegette Bécs a magyar kormányt, hogy szentnek tartja az áprilisban szentesített törvényeket, de közben szervezte Batthyány minisztériumának fegyveres megbuktatását. Szeptemberre megérett a helyzet: a magyarokat kirúgták Schönbrunnból, Jellačičot pedig császári leirat hatalmazta fel „Magyarország koronája épségének fönntartására", vagyis Magyarország fegyveres megtámadására.

Petőfi a Zugligetben nem tudja még, hogy elindult a vörös zászlós hajó, hogy ettől a naptól kezdve a fegyverek feleselnek, nem a politikusok.

Ha valaki lélekszakadva kirohanna most hozzá és hírül vinné az újságot, nem lenne meglepődve. Azt mondhatná: Emlékszik, barátom, május 10-re, a vérengzéssel végződött budai macskazenére? „... *ott a minisztériumnak úgy szólván szeme láttára kaszabolták az embereket... már ekkor nem tartóztathattam magamat, fölugrottam a múzeum udvarán a tribünre, és veszett dühömben elkiáltottam a nemzet színe előtt, hogy én a minisztériumra nem a hazát, sőt a kutyámat sem bíznám.*" S mi folyt azóta is? Huzavona, tárgyalás, a császári hitszegés takargatása a nemzet előtt. Túlságosan soká voltunk fajankók...

Mit nem tudott még Petőfi szeptember 8-án a Zugligetben?

Nem tudta, milyen visszhangja támad Vörösmartyhoz írt válaszának, amely aznap jelent meg Kossuth Hírlapjában. (Vitájuk eredete ismeretes. Nem is Petőfi és Vörösmarty polémiája volt ez, hanem Kossuthé és az ellenzéké. Kossuthot minisztertársai szorították rá, hogy szembeforduljon az ellenzékkel, a „törpe minoritással", és sajátmagát is helyreigazítva védje a védhetetlen intézkedést, hogy magyar újoncok harcoljanak Olaszországban a dinasztiáért.)

Petőfinek eleve igaza volt a vitában. Ezen a napon, a vörös hajó napján megsokszorozódott az igazsága. Ha pár napot vár a válaszszal, talán nem ilyen rideg elszántsággal fejezi be:

„*Inkább legyek ezután is, mint ekkorig voltam, bátran és kérlelhetetlenül kimondott meggyőződésem martyrja, hogysem gyávasággal vádolhassam én magamat. Én magammal akarok békében élni, nem a világgal.*"

Inkább mártír, mint gyáva. Figyeljünk erre a fogalompárra. Egy idő óta — pontosan két hét óta — szüntelenül ez lüktetett az agyában. Augusztus 25-én, az *Ungar* című lapban szólították fel először, hogy ne csak másokat buzdítson a haza védelmére, versekkel, hanem menjen maga is harcolni.

Erre a sunyi, de jól kiszámított provokációra írta feleletnek — még Zugliget előtt — *Golyók süvítnek, kardok csengenek* kezdetű versét:

Ne magyarázza senki én nekem,
Tudom, nagyon jól, hol van a helyem.
Ha itt végzem kötelességemet,
Csatába s a pokolra is megyek.

Ha itt végzem — ez úgy értendő: ha majd itt elvégeztem kötelességemet. Mi az a kötelesség, ami a vers szerint Pesthez köti Petőfit? Védenie kell — kevesedmagával — a márciusi vívmányokat, az alkudozásra, retirálásra kész vezetőkkel szemben, és fel kell készítenie a megtámadott nemzetet a fegyveres önvédelemre.

Ez a vers még meg sem jelent, már készült a szemtelenebb, személyesebb provokáció. Erről sem tud még Petőfi a Zugligetben. Bizonyos, hogy nem tud, mert — mint mondtam — szeptember nyolcadikán jelent meg az ő válasza Vörösmartynak, s erre felelt Vahot Imre a szeptember 10-én megjelent Nemzetőr-ben. Névtelenül jelent meg a cikk, ezzel az aláírással: „Egy önkéntes." Olyan színe lett ettől Vahot irományának, mintha valahonnan a veszélyeztetett végekről szólítanák föl Petőfit: *gyere* a csatába, s nem a pesti redakcióból üzennék neki: *eredj.*

Mit ír, hogy ír ez az *önkéntes*, Petőfi egykori szerkesztője, egykori barátja?

„*Sándor öcsém, te minden versedben szabadságunk elnyomói, ellenségünk vérét szomjazod; te keservesen panaszkodál, hogy nem akkor születtél, midőn alkalma volt a magyarnak dicskoszorút szerezni a harcmezőn. Ime most nyakunkon a háború, minden ép karra szüksége van a hazának — te katona voltál, gyermeked nincs — s roppant kardod, mellyel a márciusi napokban annyira csörömpöltél, még is hüvelyében rozsdásodik.*"

Gyermeked nincs — Vahot Imre ne tudta volna, hogy igenis van? Szendrei Júlia hatodik hónapos volt szeptember elején. (December 15-én szülte meg Petőfi Zoltánt.) A bokor, a fészek, a csalogány ezt a családi szentháromságot jelenti abban a versben, amelyet az imént megfejtetlenül hagytunk. Ezt is jelenti.

Amennyivel orcátlanabb Vahot cikke az *Ungar*-belinél, annyival idegesebb, hajszoltabb Petőfi válasza, amit majd írni fog:

Hallod-e, szív, szívem: hallod e beszédet?
Gyávaság vádjával kit illetnek? téged?
Te reád merik azt mondani, hogy „gyáva",
Te reád, hogy nem mersz menni a csatába.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Csendesedjél, szívem, parancsolj vérednek,
Melyet fölzaklatott viharok kergetnek,
Mutasd meg azzal is a te nagyságodat...

„Fölzaklatott viharok", a csalogányos versben meg „haragos lelkek testvére, vihar". Az *egészet* is jelenthetik ezek a rokon kifejezések: forradalmat, háborút, veszélyt; de jelenthetik benne a mesterségesen felkavart művihart is, a hírlapi hajszát a „gyáva" Petőfi ellen.

És most már talán mindent felderítettünk, hogy illő gyönyörűséggel olvashassuk el Petőfi legszebb pesti városképét. A címe: *A hegyek közt.* Színhelye: a Zugliget. Írásának dátuma: 1848. szeptember 8., vagy közvetlen előtte valamelyik nap.

Ott alant, alant, a mélyben,
A kék messzeség ködében,

1) ~~Leddihal~~ ~~[illegible]~~
2) ~~Arch. Ert. 1911.~~
3) ~~Thiem. Bacha~~
4) ~~Tisztán~~

Hann (Haan, Hahn)

Sebestyén ötvös * 1644. Löcsén, † 1713 Nagyszebenben. Az ötvösséget valószínűleg szülővárosában tanulta, azután Weinetországban s utóbb Erdélyben volt vándorutón. Mint vándorbólegény került Nagyszebenbe, is/hol ⊥ 1675 ~~[illegible]~~ mesterré lett. Első neje csakhamar elhalt, 1678. másodszor, 1682. harmadszor ~~is meg~~ nősült – 1694. ~~1682. a~~ mikor leányát férjhez ~~adta~~, adta, az ötvöscéh ~~egy aranyat~~ aranyal tisztelte meg.

⊥ mintán nőül vette egy szebeni ~~nagy~~ ötvös ötvegyét,

1689–90. ifjabbik ~~[illegible]~~ ~~mester~~, 1694–~~1700~~ 99. első céhmester, ⊥ ~~1700. a városi közgyűlés tagja ~~és 1704–12.~~ a városi közgyűlés tagja volt.

⊥ ~~s az utóbbi évben~~

A rosszcsüri (Szeben-m.)
1) ev. egyházkozi urvacsora kelyhe.

2) kehely 1684. ból a Bru-
kenthal unrenben

Szerdahelyi (Szeben m)
3) ev. egyházkozi kelyhe
1686 ból

4) Doborkai (Szeben m)
ev. egyházkozi kelyhe
1697

5 rüszi (Szeben m) ev.
egyházkozi kelyhe
1700

6 a brassai rom. kath
templom kelyhe

~~220, 222,~~

~~Aradi Köbesy Egyesület VI. 223~~

Hann Sebestyén, ötvös, *

szül. 1644. Löcsén, magh. 1713. Nagyszebenben, hol 1675. lett mesterré. 1689–90. ifjabbik, 1694–99. első céhmestere volt a szebeni ötvöscéhnek. Az ötvösmüvészetnek inkább technikai részében, ~~[illegible]~~ kiváló mester (~~[illegible]~~ Matthäus Merian mintalapjai alapján dolgozott), aki hiressékké vált müvein sokszor alkalmazott ~~[illegible]~~ barokk vzü erősen kiemelkedő alakos jelenteket és növényi díszt. Közel 60 müve ismeretes. Mesterjele S H fekvő oval keretben. Fia, Sebestyén (1688–1735 u.) és ugyancsak Sebestyén nevü unokája (1715 k.–1745 u.) szintén ötvösek voltak; az előbbi Nagyszebenben, az utóbbi Brassóban működött.

Házi feladat.

$$
\begin{array}{l}
832:56:25 = 3730 \\
182 \\
\;\;375 \\
\;\;\;\;\;06 \\
\;\;\;\;\;\;\;6
\end{array}
$$

Hann Sebestyén

+ 1713.

lásd okv.

Arch. Ert. 1911. 107. l.
— 115. l.

Dr Roth Viktor ebben a
cikkben kifejti, hogy
Franckensteini Franck
Bálint epitaphiuma H. S.
nincs.

Itt egyébként az irodálum
nagy és érdekes szám
nincs.

2) 1677. a nagyszebeni pol-
gármester részere készít vala-
mit, annek a céh 2 forint-
tal jutalmazza. 1680 még
három aranyat ad neki a
céh, hogy egy kupát aranyoz-
zon be. 1694. midőn leá-
nyát férjhez adja, a cséh
egy aranyyal tiszteli meg
mint öregebb céhmestérét.

16.

Hann Sebestyén

~~Brouz fibula X. 50.~~

~~Hann~~ Sebestyén, Szabb,
ötvös az előbbi fia. * 1688. Nagyszebenben, † ~~2~~ ~~[illegible]~~ 1735 u.
u. o.
~~H. 1. fia~~ valószínűleg ~~1703–1706 közt~~ (1703–6.)
(~~atyjánál~~ ~~Nagyszebenben~~ műhelyben tanult ~~szétla~~ szolgálta a mesterével is.) 1710. lett mesterré. Nagyszebenben ♀ Nála tanult Fábri Dániel (1722–27) és hasonnevű fia is. 1735-ig ~~mint. nincs ötvös~~ dolgozott szebenben. (Egyér)

(Mesterjele azonos atyjáéval,
Atya műveszetének szuvonalát nem szólta elérni.)

♀ 1718 ban a vásári közgyűlés tagja
~~[illegible]~~

~~Bronzfibula, fehérpontos kék emaillal~~

~~díszített VII. 244.~~

~~Hann~~ Sebestyén ~~legif-~~ ötvös,

~~jabb, H. 2. fia.~~ *az előbbi fia.

+

1729 - ~~17~~34. g atyja műhelyében tanult, ~~a mesterevet is ott töltötte.~~ azután Innen Brassóba ment, hol [Riemer Márk műhelyében dolgozott. 1741. lett mesterré Brassóba.

[nem ei fél evvel ...] 1745. Schobel Dániel nevű inasát szabadítottafel. (Gyárfás T., ~~Brassó~~. A brassai ötv. tart. Brassó 1912. 133. l.)

~~Bronzfibula IV. 85.~~

Hann Sebestyén, özvös III. 137, 138.

— — Kelyhe Brassóban III. 137, 138

~~[illegible]~~ 8 a bár azokat ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ szerkesztette ~~komponálta~~, hanem fő-leg ~~[illegible]~~ / mintalapjai

~~[illegible]~~ Munkáit már kortársai is nagyra becsülték ~~[illegible]~~ s ~~[illegible]~~ 1697-ből való kannáján valószínűleg a nagyszebeni ~~[illegible]~~ ötvösök diszkedvelő jegyzőjel, hogy e mester munkáját Nagyszeben második Augsburggá ~~[illegible]~~ lett.

8 ezüstből vert és aranyozott

H. ~~[illegible]~~ ötvös, műveit bőven alkalmazta a plasztikus alakításokat 8 Nem tervező művész, ~~[illegible]~~ inkább kiváló technikus, aki a trébelő kalapácsot és a vésőt egyaránt mesterien kezelte.

~~[illegible]~~ F Matthäus Marian ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ alapján készítette ~~dolgozott~~. ~~Ügyes trébelő volt s a vésőt kezelésében is nagy gyakorlatra tett szert.~~

Eddig ~~[illegible]~~ mintegy 50 műve ismeretes, melyek közül ~~[illegible]~~ ~~jelentékenyebbet~~ ~~[illegible]~~ megemlítjük a következőket: Fedeles ~~kanna~~ kupa ~~[illegible]~~ ~~trébelve~~ ~~trébelve~~ gazdag jelenetekkel 8 1697-ből a M. N. Múzeum tulajdonában, Könyvtábla bibliai jelenetekkel az Orsz. Ráth György Múzeumban, ~~Cséplő éktövekkel díszítve és egy cséplő trébelt díszítésel, mindkettő Bánffy György gróf tulajd. Budapest, Lemez bibliai jelenetekkel, trébelve, Zichy Ferenc gróf tulajd. Budapest, Fedeles kanna 1684-ből ötv. Bereczky Ráhmán vé tulajd. Déván, Fedeles~~ Fedeles kancsó bibliai jelenetekkel ezüstből vert és aranyozott ~~trébelt~~, a dévai ref. egyház tulajd., ~~Fedeles kanna bibliai jelenetekkel trébelve, Nagylajos tulajd. Dobokán,~~

Fedeles kanna 1699-ből, trébelt [bibl. jel.] és egy palack, mind a kettő a Rotschild gyűjteményben Frankfurt a/M-ban, Ciborium, trébelt biblia jelenetekkel a helfani ev. templom tulajdonában, Fedeles kupa trébelt bibliai jelenetekkel, 1682-ből, Két oltárra való gyertyatartó 1691-ből, Ciborium és egy kereszteló medence 1685-ből, mind az hátdrb az ev. egyt a nagyszebeni ev. egyház letéteként a nagyszebeni Brukenthal-muzeumban, Csésze antik jelenetekkel 1706-ból a Brukenthal muzeumban, Trébelt csésze a Pfälzisches Gewerbe-Museumban Kaiserslauternben, Fedeles kupa 1689-ből, aranyozott ezüst antik jelenetekkel, trébelve, Fedeles pohár ezüst, aranyozott, vésett munka, Csésze aranyozott ezüst trébelt díszítéssel, mind a három báró Rosenfeld Lajos gyűjteményében Beisben

§ (Krisztus utolsó vacsorájának jelenetével)

† (Salamon király ítélete, és Tába királynő látogatása)

‡ (Krisztus Jézus keresztelésének ábrázolásával)

§ Franckensteini Franck Bálint onból való epitafiuma az 1697 utáni évekből (Trebl. Erz. 1911. 107.) a nagyszebeni evang. főtemplomban.

[kelyhe, talpes pohara

Magán tulajdonban van ezeken kívül ~~több~~ fedeles kupája, ~~tálcája~~ ~~csésze~~ ~~csészéje~~ ~~csészéje~~ ~~plakettje~~ platenája, ~~szb.~~

† ismeretes meg H.-nak több

Hann Sebestyén

cród

Roth Viktor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma — Hann Sebestyén munve. Arch. Ert. 1911. 107–115 l.

31

Hann Sebastian

Arbeiten des Hermann-
städter Goldschmieds
—. Herausgegeben
vom Verein für Sieben-
bürgische Landeskun-
de. Hermannstadt
Franz Michaelis 1887.

Hann Sebestyén

Ród

Arbeiten des Herrmannstädter Goldschmieds Sebastian Hann. Herausgegeben von Verein für Siebenbürg. Landeskunde. Nagyszeben 1884.

FILM

T. EUROPA RT.

Budapest.

Kérem további intézkedésig kiadványaikból az alábbi példányszámokat küldeni:

Magyar Nemzet	15		
Független Magyarorsz.	25		
Film, Színház, Irodal.	20		
Képes Sport	10		
Magyar Rejtvény Ujság	4		

Vörösek Lajos

aláírás.

Mohács, 194 hó

Hann Sebestyén

Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Sebestian Hann. Beilagenheft zu den „Kirchlichen Kunstdenkmälern aus Siebenbürgen. I. Hermannstadt 1884.

Klotz kat.

..... 2.500.- Ft
..... 3.500.- Ft
..... 3.000.- Ft
..... 5.500.- Ft
..... 3.000.- Ft

ber 21.

elnök

N D O R megyéspüspök urnak

S Z O M B A T H E L Y

Seb. Hann

ötvös

irodalmából.

Fr. J. Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Seb. Hann. Beilagenheft zu „Kirchl. Kunstdenkmäler u. s. f". Lichtdruckbilder. (Reissenberger) Korrespondenzblatt. 1884. VII. 34–35 l. Könyvismertetés.

Hann Sebestyén -

Irod

Reissenbergernek a nagyszeveni ev. ref. templomról írt műve bírálatában.
Arch. Ert 1885. évf 247-248 (Eippel)

13 Szervácz pk.	
Csütörtök **14** Bonifác vt.	2% szerb sorsjegyek huzása.
Péntek **15** Izidor vt., Zsófia	Jósziv, 3% osztr. földhitelint. I. kib., magyar nyereménykölcsön sorsjegyek huzása.
Szombat **16** Nepom. János vt.	☾ Holdtölte 5 óra 32 perczkor délelőtt.

1. Szombat
2. Szombat
3. Vasárnap
4. Hétfő
5. Kedd
6. Szerda
7. Csütörtök
8. Péntek
9. Szombat
10. Vasárnap
11. Hétfő
12. Kedd
13. Szerda
14. Csütörtök
15. Péntek
16. Szombat
17. Vasárnap
18. Hétfő
19. Kedd
20. Szerda
21. Csütörtök
22. Péntek
23. Szombat
24. Vasárnap
25. Hétfő
26. Kedd
27. Szerda
28. Csütörtök
29. Péntek
30. Szombat
31. Vasárnap

Hans Sebestyén

Lod

M M. I. 66 l. 67.

Hans Sebetzer

Mi chalde. M. Ipar

unerset. 1900. 116e

Hann v. Haan
Sebestyén

a hires otvös

lásd

Htch 455 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Hann Sebestyén

lässt
Korrespondenzblatt
der. Ver. f. Sieb. Landes
Kunde
1912 145 l.

_____ *műhely.*

őnökség!

_____ hó____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ szamu _____

_____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Hann Sebestyén

Wod

Om VII. 45-2. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191....., é

.....

tanu.

.....

tanu.

Hann Sebestyén

kiértaczt:

Arbeiten des Hermanstädter Goldschmides S. H. Wien 1887.

idezendo Eingesetzte.

Rotta

Reissenberger

reálliskola igazgatóságától.

sitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen elömenetelt tanusitott.

.....

..... *hó*.....

osztályfő.

Hann Sebestyén

Arbeiten des Hermann-
städter Goldschmieds
Sebastian Hann. Herausg.
von Verein für Siebenbürg.
Landeskunde. Hermann-
stadt 1884.

KÉPEK.

A KATALÓGUS KÉPEINEK FÉNYKÉPFÖLVÉTELEIT

BALOGH RUDOLF;

SOKSZOROSÍTÁSÁT PEDIG AZ ATHENAEUM MÉLYNYOMÓ OSZTÁLYA VÉGEZTE.

Hann Sebestyén

ötv.

l.

Kömagyötöj.

1437. v

Hann Sebestyén

Erod

Va Hö Ernstgyüjt

59. l.

e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
lyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
iselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
zdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

ályért, Hazáért"

...vastian Han

Neben otvis nastes
mive 1697 bot Frank
kirchbiro megrendelésre
a M. N. Muzeumban

Grod

M. N. Muzeum 1902. 112. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Hann Sebastian

Lud

Ludwig Reissenberger. Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Sebastian Hann. Beilageheft zu den Kirchlichen Kunstdenkmälern aus Siebenbürgen. ~~Hermannstadt 1884.~~ Wien, 1887.

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Hann Sebertzen

Lwedd Reissenberger

Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen-Arbeiten des Hermannstädter Goldschmieds Sebastian Hann. 8 Tafeln mit Text

Wien 1887

Rola messelent
on allo dolgokat
átvem
Thienebol

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

〈Flamm Sebastian〉

〈 〉, Arbeiten des Hermannstädter Goldschmieds. 1884.

Hann Sebestyén

a híres otoni mukája

l.

Gyarfás Borassó

~~19~~ 133

Gyorubertartó a Esterházy
T Kincstárban allegorikus ~~[illegible]~~ alakokkal

Fedeles kupa Ernst Vilmos 1684 ből
gyűjt. Budapesten allegorikus alakokkal,

Ásitaldisz T az ipamu
mumban
T szarvast ábrázoló

Fedeles kupa antik jelenettel
Semriger diatz és Kiraghiró
részére készült 1682. Q bpesti
magyarhelyjdonban

Q bécsi Roscufeld gyűjtemből
jelenleg
Fedeles sérleg erüstből vésett
díszü aranyozott mind a három
~~kettő~~ Q
Ekszertartó tálka aranyozott erüst,
vert munka

Talpas tál az Ipamu mumban
mellbogdai valószínűleg 1682. ből Ipamu dus.

Kivonat Csanyi Károlynak
az Ars Vinicsban megjelenett
[illegible]

Hann Sebestyén

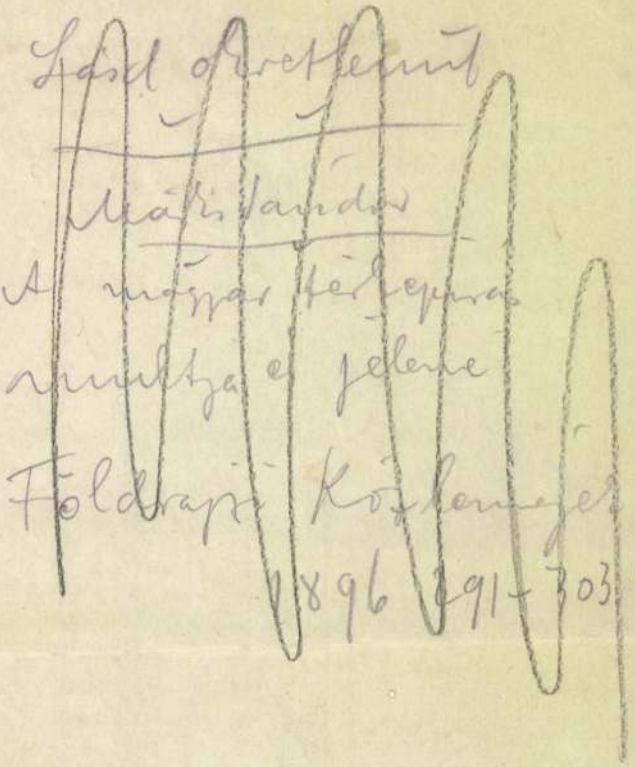

Hann Sebestyén

utánik nézni, hogy

Heltau = Nagyolsz-

nód-e.

Ein ennek vetten

az elkészült

kézirat-ban.

Matthäus Merian ?

nemet művész-

l. Singer-t.

vagy Nagler-

„Nem tervező művész" helyett

Nem komponáló, tehetséges

(hy formákat kereső)

Hann Sebestyén

Utánia nézni,
hogy a „trebelő ka-
lapács" – helye-
sen van-e
használva –
Iparmúvészet
Könyvtár III k
V. Revai lex

~~[illegible]~~

Galasso Mátyás gróf, generalis arcak.

II. 216.

Hann Sebestyén

Roth V.
Hann Sebestyén öt urva-
csora Edgho.

Arch. Ért

1913. 159–165.

Kerület.

Ország

Sorsz.	Név	Állás (rang)

Arbeiten des Hermannstädter Goldschmieds Sebastian Hann. Herausgegeben vom Verein für Siebenbürgische Landeskunde.

°, K, L, Kronstadt, 1884.

Hann Sebastian

VI. EZÜST ÉS ÉKSZER. — SILBER UND SCHMUCK.

1001—1250.

1001. NAGY HÓLYAGOS SERLEG FEDŐVEL, aranyozott ezüst, körteidomu hólyagjain trébelt kagylódisz, magas szára öntött háromfüles vázaidom, Aklei-alaku kelyhén hasonló hólyagdisz, a magas fedőn vázából kinövő fehérezüst virágcsokor. AT (Alexander Treghart, 1614). Nürnberg, XVII. sz. e. — Grosser Buckelbecher mit Deckel, Silber vergoldet, mit getriebenem Dekor, der Schaft vasenförmig, dreihenkelig, der Kelch akleiförmig, am hohen Deckel Blumenbukett aus Silber. Nürnberg, A. XVII. Jh. M. 48.5 cm. Illusztr. XXXVIII. tábl.

1002. NAGY ÉKSZERTÁLKA, ezüst, ovális nyolcgerezdes, peremén vadat üldöző kutya, közepén ülő vadász két kutyával, trébelve. Frigyes főherceg lövészdija 1896-ból. Német. XVII. sz. — Grosse Schmuckschale, Silber, am Rand Hund einen Hasen treibend, im Mittel getrieben Jäger mit Hunde. Deutsch. XVII. Jh.

1003. ÉKSZERTARTÓ TÁLKA, ezüst, részben aranyozva, ovális alak, nyolcgerezdes, trébelt akantuszleveles diszitéssel, közepén ovális koszoruba foglalt cimer ágaskodó oroszlánnal és szakállas emberidomu sisakdisszel, két csigás és oroszlánhermás füllel. I. BOSSARD (Johann Bossard, 1718). Svéd, Stockholm, XVIII. sz. e. — Schmuckschale, Silber teilweise vergoldet, mit getriebenem Accanthusblätterdekor und Wappen. Die Volutenhenkeln mit Hermen, Schwedisch, Stockholm, A. XVIII. Jh. Illusztr. XXXVIII. tábl.

1004. FÖDELES SERLEG, aranyozott ezüst, harangidomu, tagozott talpa alul gerezdes, szárán hárombordás áttört disz, kelyhe hólyagos és gerezdes. A csipkés peremü hólyagos fedő tetején vázából kinövő ezüst virágcsokor. I. M. mesterjegy. Augsburg, XVIII. sz. e. — Deckelpokal, Silber vergoldet, der Fuss glockenförmig, profiliert, der Kelch und der Deckel ist gebuckelt obenauf Blumenbukett in Vase aus Silber. Augsburg, A. XVII. Jh. M. 40 cm. Illusztr. XXXVIII. tábl.

1005. OVÁLIS TÁLKA, ezüst, trébelt rokokó disszel és virágokkal. I. B. mesterjegy. Augsburg, 1759—61. — Ovale Schüssel, Silber, mit getriebenem Rokokodekor. Augsburg, 1759—61.

1006. KEREK ÉKSZERTÁLKA, ezüst, két füllel, közepén trébelt várkastély lovassal. S. H. S. mesterjegy. Augsburg. — Runde Schmuckschale, Silber, im Mittel eine Burg, getrieben. Augsburg.

1007. OVÁLIS ÉKSZERTÁLKA, aranyozott ezüst, nyolckarélyos, két oldalán maszkos füllel, karélyain trébelt kettős levél, közepén indás virágdisz. S. H. jeggyel. Hann Sebestyén munkája. Nagyszeben, XVII. sz. m. f. — Ovale Schmuckschale, Silber vergoldet, achtpassig, mit getriebenem Blätter- und Rankendekor. Nagyszeben, zw. H. XVII. Jh. Illusztr. XXXIX. tábl.

1008. KIS ÉKSZERTÁLKA, ezüst, nyolckarélyos, két füllel, közepén trébelt gyümölcsök. H. B. mesterjegy. Augsburg, XVII. sz. — Kleine Schmuckschale, Silber, mit getriebenem Obstdekor. Augsburg, XVII. Jh.

1009. TALPAS POHÁR, aranyozott ezüst, egész felületét elboritó trébelt diszitéssel: csigás keretekben futó kutya, nyul és szarvas, fent 3 maszk, a talprészen gyümölcsfüzérek. M. P. mesterjegy. Brassó, XVII. sz. — Becher, Silber vergoldet, die ganze Wandung mit getriebenem Dekor. Brassó, XVII. Jh. Illusztr. XLI. tábl.

1010. OVÁLIS ÉKSZERTÁLKA, ezüst, közepén trébelve gólya kigyóval. M. K. mesterjegy. Augsburg, XVII. sz. v. — Ovale Schmuckschale, Silber, im Mittel Storch mit Schlange. Augsburg, E. XVII. Jh.

⇒Ernst Muzeum aukcioi⇐ XLIII.

983. SERLEG, üveg, baluszteres szárában csavaros fonaldisz, tölcséres kelyhén beköszörült kartusban virágkosár madárral. Cseh, 1730 k. — Pokal, Glas, im Balusterschaft gewundener Faden, am Kelch eingeschnittene Kartusche, darin Blumenkorb mit Vogel. Böhmisch, um 1730.

984. NYELES POHÁR, üveg, nyolcszögü, tölcséres kelyhén beköszörült barok diszités. Cseh, XVIII. sz. e. f. — Stenglglas, am achteckigem Kelch eingeschnittener Barockdekor. Böhmisch, e. H. XVIII. Jh.

985. ÜVEGLÁDIKA, zöld köszörült üveg (hibás), bronzfoglalatban. Osztrák, XIX. sz. — Glaskästchen, grünes geschliffenes Glas in Bronze gefasst. (Schadhaft.) Österreich, XIX. Jh.

986. FÖDELES CUKORTARTÓ, opálüveg, gerezdes testtel. Biedermeier. — Gedeckelte Zuckerdose, Opalglas, gerippt. Biedermeier.

987. BONBONNIÈRE üveg, gyümölcsdisszel. Cseh, XIX. — Bonbonnière, Glas. Böhmisch, XIX. Jh.

988. KOTHGASSER POHÁR, márványos üveg, fazettált oldalakkal, peremén arany-ezüst szinben állatalakok. Jelezve : *A. K. pinx.* (Anton Kothgasser) Bécs, 1825 k. — Kothgasserglas, marmoriert, fazettiert, am Rand Tierfiguren in Gold. Wien, um 1825.

989. POHÁR, zöldes márványos üveg, alul fazettált, ezüst erezéssel. Cseh, 1830. — Glas, grünlich, marmoriert, unten fazettiert u. mit Silber geädert. Böhmisch, 1830.

990. ÜVEGKÉSZLET, 3 tál, 1 vizeskorsó, 3 palack, 12 söröspohár, 18 borospohár és 24 pezsgős pohár. XIX. sz. — Glasgarnitur, 3 Schüsseln, 1 Wasserkrug, 3 Krüge, 12 Biergläser, 18 Weingläser, 24 Champagnergläser. XIX. Jh.

991. NYOLC PALACK DUGÓVAL, fazettált üveg. XIX. sz. — Acht Krüge mit Stöpsel, fazetiertes Glas. XIX. Jh.

992. 5 BOROSKORSÓ, 4 VIZESKANNA, 8 PALACK, dugóval, köszörült kristályüveg. XIX. sz. — 5 Weinkrüge, 4 Wasserkrüge, 8 Flaschen mit Stöpsel, geschliffenes Kristallglas. XIX. Jh.

60. **Fedeles kanna,** domborított virágos levéldísszel, oldalán dombormővekkel: Salamon ítélete és Titus diadalmenete. A fedél belsejében: Ábrahám kíséri Izsákot az áldozati helyre. Hann Sebestyén műve. Aranyozott ezüst. XVII. század. A kendilónai ref. egyházközség tulajdona.

61. **Tálca,** tojásdad alakú, késő renaissance grotteszk dísszel. Aranyozott ezüst. XVII. század 2. fele. A kolozsvár-belvárosi ref. egyházközség tulajdona.

62 **Keresztelő kanna,** fedéllel, késő renaissance groteszk dísszel. XVII. század első fele. A kolozsvár-belvárosi egyházközség tulajdona.

63. **Keresztelő pohár,** késő renaissance domborított dísszel. Talpán kutya, juh és róka. Fenekén Cs. T. névjel és DP mesterjegy koronával és kereszttel. Aranyozott ezüst. XVII. század. A bodoki ref. egyházközség tulajdona.

64. **Fedeles kehely,** késő renaissance dísszel és a köv. felirattal: „G : M. I. CS. : TH. IN. DITS. ATTÁK. ANNO. 1775." Aranyozott ezüst. A bodoki ref. egyházközs. tulajdona.

65. **Fedeles kehely.** Késő renaissance domborított virág- és gyümölcsékítmények, angyalfejek, álarcok. Az oldalán Ceres, Flora, Pomora és Napaea alakjai. Kettős D jelzés. Aranyozott ezüst. XVII. sz. A marosvásárhelyi ref. egyházközség tulajdona.

66. **Fedeles kehely,** késő renaissance díszítéssel, szárnyas angyalfejek domborított ábrázolásával. XVII. sz. Aranyozott ezüst. A székelyudvarhelyi ref. egyházközség tulajdona.

67. **Kanna.** Bethlen Kata kannája. Késő renaissance stílusú, fedelén szarvas, egész felületén dombormű. Fedelének felirata: MIKÉPEN KÉVÁNKOZIK A SZARVAS A FOLYÓ VIZEKRE : SOL 42 · V : 1 : A KÉPEN KIVÁNKOZIK AZ ÉN LELKEM TE HOZZÁD ISTEN. XVII. sz. A székelyudvarhelyi ref. egyházközség tulajdona.

68. **Kanna.** Fülén felkúszó kígyó, szájában almával. A fül alsó végén üres címerpajzs. Ezüst. Gróf Bethlen Györgyné tulajdona.

69. **Kehely.** Késő renaissance domborított ékítmények. A csészén egyszarvú, szarvas és medve. A csésze fenekén: AJÁNDÉKOZTA AZ.....ATYABOL KERTSEDI : SÁRA : ISTENES : H: SZ : I: ÖZVEGYE. Aranyozott ezüst. XVII. sz. A marosvásárhelyi ref. egyházközség tulajdona.

70. **Kehely.** Késő renaissance domborított grotteszk dísz. Aranyozott ezüst, ujabban hozzáforrasztott ezüst talppal. XVII. sz. A marosvásárhelyi ref. egyházközség tulajdona.

Erdélyi művészet kiáll. Kolozsvár 1941.

71. **Keresztelő kehely,** késő renaissance díszítéssel, Veszprémi István püspöké volt. XVII. sz. eleje. Aranyozott ezüst. A székelyudvarhelyi ref. egyház tulajdona.

72. **Fedeles kanna,** vésett késő renaissance díszítéssel. XVII. sz. Aranyozott ezüst. A székelyudvarhelyi ref. egyház tulajdona.

73. **Fedeles kanna.** Késő renaissance grotteszk dísszel, fedelén gyermekangyal. Aranyozott ezüst. XVII. század. A kolozsvárbelvárosi ref. egyház tulajdona.

74. **Fedeles kanna.** Az úgynevezett Kornis-kupa. Az Utolsó Vacsora domborított ábrázolásával. Az előtérben angyalok a vértanuság eszközeivel. A fedelén grotteszkek és az egyszarvú. XVII. sz. Aranyozott ezüst. A kolozsvári Szent Ferenc-rendi atyák tulajdona.

75. **Kehely.** A talapzaton és a poháron domború, illetőleg féldomború szívidomok. XVII. sz. Aranyozott ezüst. A kolozsvári Szent Ferenc-rendi atyák tulajdona.

76. **Pohár.** „Rákóczi-pohár." Felirata: „AZ ÖREG RÁKOLCI TSINÉLTAT : ANNO 1620 DI 8 JULI." Aranyozott ezüst. A marosvásárhelyi Bólyai Múzeum tulajdona.

77. **Céhpohár.** „Cápás". Felirata: „K. VÁSÁRHELYI SZŐTSI ISTVÁN ADTA A M : VÁSÁRHELYI R : COLLEGIUMNAK 1747." Készült 1629-ben. Ezüst. A marosvásárhelyi Bolyai Múzeum tulajdona.

78. **Céhpohár.** „Cápás". Felirata: ANNO 1799. VETTE A. B. L. GY. CÉH K. S. CÉHMESTERSÉGÉ." Szabolcs vezér képével. Ezüst. Marosvásárhely, Bolyai Múzeum tulajdona.

79. **Céhpohár.** „Cápás". Felirata: „ANNO 1799. VETTE A B. L. GY. CÉH K. S. CÉHMESTERSÉGÉ." Örs vezér képével. Ezüst. Marosvásárhely, Bolyai Múzeum tulajdona.

80 **Kehely,** gyöngyház csészével és cirillbetűs felirattal. Aranyozott ezüst. XVII. század. A kendilónai ref. egyházközség tulajdona.

81. **Szüresölő.** Kagylóalakú. Barokk kagylós, indás és virágos dísszel. Felirata: Franciscus Daniel de Vargyas 1701. Egykor Daniel Ferenc, most, öröklés folytán, Ugron István, v. b. t. t., kamarás, ny. rk. követ és meghatalmazott miniszter tulajdona.

82. **Kehely.** Barokk virágdíszű csészefoglalat. Felirata: „N. N. DÉSI KAMARA ISP. N. MARJAI ALBERT ÉS SZ. R. M. S. TÁRSA N. SZÉNÁSI MÁRIA ASSZONY. ISTENHEZ VALÓ SZERETETBŐL KONFERÁLTAK E POHÁRT A DEÉSI SZENT EKLÉZSIANAK DIE 28. NOV. 1706." Aranyozott ezüst. XVII. század. A dési ref. egyházközség tulajdona.

83. **Kanna.** Késő-renaissance domborított virág- és gyümölcsékítmények, angyalfejek, álarcok. Az oldalán Ceres, Flora, Po-

HANN Sebestyén (ötvös)

A magyarországi barokk ötvösművészet két legkiemelkedőbb mesterének egy-egy alkotása is helyet kapott a kiállításon. A lőcsei születésű, Nagyszebenben működött Hann Sebestyén (1644—1713) hírnevét, művészi rangját főként tárgyainak domborított (trébelt) díszítése, e technika magas színvonalú művelése alapozta meg. A kiállításon egy más módon megmunkált műve látható. Nagyméretű díszpoharának teljes felületét apró körökből álló, összefüggő mustra fedi; ez a beütő szerszám folyamatos kalapálásával kialakított, úgynevezett „cápázott" díszítmény a poncolás technikájának sajátos, a XVII. században különösen kedvelt változata. A megrendelő személyére az ötvösművön látható vésett címer utal; a pohár készítésére gróf Bethlen Miklós adott megbízást, 1693-ban.

SZILÁGYI András: Művészet és mesterség. (Iparmüv. Muz. kiállitása) In. Muzsák, 1985/3. 4.p.

Hann Sebestyén

Ernst Muzeum aukcioi

XXXI.

10. NYELES LÁBAS, ezüst, félgömbös sima teste három, csúcsbafutó, tölcséres, hajlott lábon áll, oldalából hengeres, gyürüs tagozásu nyél nő ki. Egyik oldalán cimer: ágaskodó kecskebakkal, körülötte kettős körirat: SV COM. MICHAEL. TELEKI. CEL. PRIN. TRAN. INTI CON. CO MAR ET THO: ARCI. HVS. ET KOVAR DISTRICTVSQ EIVSVR CAP. Másik oldalán cimer: álló férfi két tőrrel: VER. IVDIT. ANNO. DOMINI. 1689. S. H. (Hann Sebestyén) mesterjeggyel. Magyar, Nagyszeben, 1689. Átm. 18 cm. M. 12.7 cm.

KASSEROL, Silber, die halbkugelige, glatte Leibung ruht auf drei geschweiften Füssen; mit zylindrischem Griff. Auf der einen Seite Wappen des Michael Teleki und Rundschrift, auf der anderen Wappen von Judith Vér und Jahreszahl 1689. S. H. (Sebastian Hann) Meisterzeichen. Ungarisch, Hermannstadt, 1689. Dm. 18 cm. H. 12.7 cm.

estén sárga-barna-kék színben hadi jelvények, elöl

IV. ÜV

1440. KEREK MÉDAILLON, üveg, hátlap
keretben. Bécs, XIX. sz. — Rundes M
figur. In Bronzerahmen. Wien, XIX

1441. OVÁLIS MÉDAILLON, üveg, hátla
sz. — Ovales Medaillon, Glas, auf de

1442. VIZESPALACK ÉS TÁNYÉR, üve
szarvasokkal, az aljon szőlőinda. Csel
geschnittener Landschaft. Böhmisch.

1443. FÖDELES KUPA ALJJAL, opálüve
Humpen mit Untertasse, Opalglas, te

1444. KÉT CUKORTARTÓ, fedővel és al
Cseh, 1850 k. — Zwei Zuckerbehälter
um 1850.

1445. CUKORTARTÓ FEDŐVEL, üveg, b
k. — Zuckerbehälter mit Deckel, Gla

1446. TALPAS POHÁR, üveg, piros bordák
lovas. Cseh, XIX. sz. — Glas mit Fuss
verfolgend. Böhmisch, XIX. Jh.

1447. KIS SERLEG, fuvott üveg, baluszte
és fekvő fiu „Andern zum Trutz" fel
Stirnseite geschnittener Wappen un

1. TALPAS KANN
C B mesterjeggy
KANNE MIT F
Griff. C B Meiste

2. TALPAS KANN

Hann Sebestyén

Erdélyi kiill. 1931

240.

Hann Schertzer

80.

Hans Sebastyén.

230.

Endelyi kiáll. 1881.

XIV. tábla.

80. FEDELES DÍSZKUPA. Aranyozott ezüst; talpán trebelt varágdísz között három csigás, öntött, angyalfej. Testén erős reliefben, trébelt jelenetek: Salamon ítélete és Diadalmenet. Födelén trébelt gyümölcsköteges díszgomb között három gyermekfej; tetején gyümölcsalakú gomb. Hermás füllel. S. H. (Hann Sebestyén) mesterjegy. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Deckelkrug. Silber, vergoldet, getrieben. Am Fusse in Blumenwerk drei gegossene Engelsköpfe. An der Wandung Salomonsurteil und Triumphzug. Am Deckel zwischen Fruchtbündeln Engelsköpfe. Deckelknauf: eine Frucht. Meisterzeichen: S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. 2. Hälfte. Tószeghy Richárd.

Erdélyi kiáll. 1931

Hann Sebestyén

val, hanem mint a barok mennyeze
dül hátrafelé a kép tengelye.Az
csarnokkal együtt kissé hátradül

Keretezése teljesen e
val. Itt a jobb kéz felőli sarok
juk Lotz K.1894 kézjegyét, mig a

82. FEDELES KUPA. Aranyozott ezüst. Hasábos, hatszögű testén gazdag trébelt dísz: akantuszleveles keretekben az Erények alakjai. Boltozatos fedelén trébelt virágdísz és

Erdélyi kiáll. 1931

a Remény öntött alakja. Füles hermás. S. H. mesterjegy (Hann Sebestyén). M. 22 cm. Nagyszeben, 1684.

Deckelkrug. Silber, vergoldet, getrieben. Sechseckig. In Akanthusumrahmungen die Tugenden. Am Deckel getriebenes Blumenwerk und die Hoffnung. Meisterzeichen S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, 1684. Müller Lipót.

Hann Sebestyén

eszt dölt beállitásá-

81. FEDELES DÍSZKUPA. Ezüst, részben aranyozott. Testén erős reliefben, trébelt jelenetek: Salamon ítélete és Diadalmenet. Boltozatos, trébelt virágdíszes fedelén római lovas öntött alakja. Hann Sebestyén műve. M. 27 cm. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Deckelkrug. Silber, z. T. vergoldet, getrieben. An der Wandung Salomonsurteil und Triumphzug, am Deckel Blumenwerk, Deckelknauf: römischer Reiter. Meisterzeichen des Sebastian Hann. Nagyszeben, XVII. Jh. 2. Hälfte. Ernszt Vilmos.

Erdélyi kiáll. 1931

Hann Sebestyén

tikával van diszitve, köztük a
puttófej. A másik két oldalon
felirattábla:" Mile Sapienter!
irással.

A hajó szentélyfelől
szintén az épitès idejéből sz
készült sugaras dicsfény, közé
Szentlelket szimbolizálóa ezüs
lötte ezüst felhőfoszlányok és
gó aranyozott kis angyalfejek
keretbfogja körül,melyet hatal
szimetrikusan elhelyezett szár
val.A f ljegyzés először 1782-
ráció alkalmával aranyozták és

1850 szeptemberében a
mezőket azaz a galéria mellvéd
nezett stukkóból készitett kép

Hann Sebestyén

23. KEHELY. Ezüst, részben aranyozott. Talpán trébelt nagy virágok. Áttört fehérezüst kosara levél- és virágdíszes. S. H. (Sebastian Hann) mesterjeggyel. M 19·5 cm. Nagyszeben, XVII. sz. vége.

Kelch. Silber, z. T. vergoldet. Am Fusse getriebene Blumen. Am weissen Silberkorbe durchbrochenes Laub- und Blumenwerk. Meisterzeichen: S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, Ende XVII. Jh.

Erdélyi kiáll. 1931.

Vászon (Leinwand). 40×32 cm.

Carée, Georg, XIX. sz. (Jh.).

94. A TÓPARTON (Am Seeufer). J
Vászon (Leinwand). 40×32 cm.

Caro, B. de, 1700 k. (um), amsterdam

95. VADÁSZCSENDÉLET (Jagdstill
Vászon (Leinwand). 130×102.

Carré, Michiel, (1657—1747).

96. A GÁZLÓ (Die Fuhrt).
Fa (Holz). 40×51 cm.

Castello, Valerio, (1625—1659).

97. A HÁROM KIRÁLY IMÁDÁS
latával. Mit Expertise von).
Vászon (Leinwand). 126×173 cr

Castelnau, Absandre Eugéne de, (1827–

98. GYÜMÖLCSCSENDÉLET (Früc
Vászon (Leinwand). 162×115 c

Castiglione, Giovanni Benedetto, (1616

99. ORIENTÁLIS FÉRFIFEJ (Orie
Rézkarc (Radierung). 18×15 cr

45. FEDELES SERLEG. Aranyozott ezüst. Tányéros talppal. Hengeres szárán hat hermás fül. Csészéje trébelt rózsából nő ki, oldalán vésett rajzú tájkép alakokkal. Fedele felnyíló virágszálban végződik. M. 31·7 cm. S. H. (Sebastian Hann) mesterjeggyel. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Deckelpokal. Silber, vergoldet. Fuss tellerförmig. Schaft zylindrisch mit sechs hermenförmigen Henkeln. Schale in getriebener Rose, mit gravierten Gestalten in Landschaft. Deckelbekrönung eine Blume. Meisterzeichen S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. 2. Hälfte. Schiffer Miksa.

Erdélyi kiáll. 1931.

Hann Sebestyén

620. Karzatfeljáró u. ott. — Emporenstiege ebenda.
621. Főoltár u. ott. — Hauptaltar ebenda.

Törcsvár:

622. Vár. — Burg.

Vajdahunyad:

623. Vár. — Burg.
624. Nebojsza-torony. — Nebojsa-Turm.
625. Lépcsőkapú. — Stiegentor.
626. Lovagterem. — Rittersaal.

Műemlékek Orsz. Bizottsága.

XI.

FALFESTMÉNYEK MÁSOLATAI. KOPIEN VON WANDFRESKEN.

627—658.

Almakerék:

627—636. Templom falfestményei, 10 tábla. — Kirchen-Wandgemälde. 10 Tafeln.

Dálya:

78. FRANK BÁLINT FEDELES DÍSZKUPÁJA. Ezüst, részben aranyozva. Talpán trébelt gyümölcsdísz és kiálló

Erdélyi kiáll. 1931

Hann Sebestyén

78 gyermekfejek. Hengeres testén frízalakban három trébelt jelenet. Boltozatos fedelén római lovas alakja angyalhermás füllel. M. 29·5 cm. Nagyszeben, 1697. Hann Sebestyén mester műve.

Deckelkrug des Valentin Frank. Silber, z. T. vergoldet, getrieben. Am Fuss Früchte und und Puttenköpfe. An der zylindrischen Leibung drei Szenen. Deckelknauf ein römischer Reiter. Meisterzeichen des Sebastian Hann. Nagyszeben, 1697. M. N. Múzeum.

val, hanem mint a barok mennyeze
dül hátrafelé a kép tengelye. Az
csarnokkal együtt kissé hátradül
. Keretezése teljesen e
val. Itt a jobb kéz felőli sarok
juk Lotz K. 1894 kézjegyét, mig a

79. FEDELES DÍSZKUPA. Ezüst, részben aranyozott. Hengeres testén diadalmenet. Fedelében Semriger Mátyás címere. Boltozatos fedelén lovas alakja. S. H. (Sebastian Hann) mesterjeggyel. M. 24 cm. Nagyszeben, XVII. sz. vége.

Deckelkrug. Silber, z. T. vergoldet. Mit getriebenem Triumphzug. Im Deckel Wappen des Mathias Semriger. Deckelknauf: Reiterfigur. Meisterzeichen S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. Schiffer Miksa.

Erdélyi kiáll.: 1931

Hann Sebestyén

a megdicsőült Szűz
gyalok forgata közt ábrázolja.

Hann Sebestyén

Erdélyi kiáll. 1931.

265. ASZTALDÍSZ. Aranyozott ezüst. Tagozott, ovális, tré-
belt virágokkal és levelekkel díszített talpon nagy, pon-
colt díszítésű szarvas. Nyakán ékköves óv. Agancsa pi-
ros korall. M. 46 cm. XVII. sz. végén. Hann Sebestyén
nagyszebeni mester műve.
Hirsch. Silber, vergoldet. Am ovalen, profilierten Sockel
getriebenes Laub- und Blumenwerk. Der Hirsch stehend,
punziert, trägt ein Geweih aus Koralle. Meisterzeichen:
S H (Sebastian Hann). Nagyszeben, Ende XVII. Jh.
Magántulajdon.

64. S[illegible] H., Oscar Wi
[illegible]Fred. köté
[illegible]ág a s
CR
[illegible]alband.

[illegible]ARL, Oscar

[illegible]RNST, Psychologi

[illegible]ON, STUART, Oscar
[illegible]erző egy levele. — Beiliege

69. GIDE, BLEI UND ERNST
Verlag, 1904. 8r. Pergkts. (
No. 642. (Mit Widmung von

70. MASON, STUART, Oscar W
aláírásával, amely a szerző i
terschrift des Verfassers, ent

71. RANSOME, ARTHUR, Os
8r. Vkts. Violet Craigie exl

72. SHERARD, R. H. The li
vkts. — Originalband.

o de Bergerac. Paris, 1898. 8r. Fbkts. Az előbbi tulajdo-
de könyvtárából. — Aus der Bibliothek von Oscar Wilde.

ciles et Gredins. Paris, 1900. Kis 4r. Vkts. Előlapján a volt
könyv Oscar Wilde tulajdona volt. Hagyatékából vettem
— Aus der Verlassenschaft von Oscar Wilde.

vele. L. a. s. (*Sebastian Melmoth.*) Rome, May 14. 4 old.
zigazdájához: „Cher Patron." Üveglapok közé foglalva. —

levele. *Vyvyan Holland* két sk. levele, mindkettő három-
Kálmánhoz, 1914 máj. 7. és 1923 nov. 2. — Zwei Briefe
oloman Rozsnyay.

skezü levele Rozsnyay Kálmánhoz. L. a. s. („Alfred Doug-
une 14. 1906. 3 old. 8rétben. — Brief Lord Alfred Douglas,

263. GYÖMBÉRTARTÓ. Szerpentin, aranyozott ezüst, csavaros kupakkal. Kilencszögű testtel. Füles, födelén trébelt levélsor. S H (Hann Sebestyén) mesterjegy. M. 17 cm. Nagyszeben, XVII. sz. vége.
Schraubflasche. Serpentin mit vergoldeter, Silberfassung. Neunkantig. Am Deckel getriebener Blattkranz. Meisterzeichen: S H (Sebastian Hann). Nagyszeben, Ende XVII. Jh. Magántulajdon.

Hann Sebestyén

Erdélyi Múzeum 1931.

LE. — VERSCHIEDENES.

1320—1469.

ülő szent szerzetest, másik szent püspököt ábrázol, fara-
ák, XVIII. sz. — Zwei Seidenbilder in geschnitztem, ver-
VIII. Jh.

lhőkön ülő Madonnát ábrázol. Német, XVI. sz. v. —
auf Wolken. Deutsch, E. d. XVI. Jh.

agott és szinezett fa. Osztrák, 1780 k. — Heilige Drei-
sterreich, um 1780. —

a, gyökérfatalpon. Osztrák, XVIII. sz. — Kruzifix, mit
Österreich, XVIII. Jh.

vésznő sajátkezü ajánlásával Farkasházy Jenőnek. 1911.
händiger Widmung. 1911.

itermében (fénykép), sajátkezü ajánlással Farkasházynak.
malers Carl Tschaggeny, mit eigenhändiger Widmung des

művész sajátkezü ajánló soraival Farkasházy Jenőnek.
s László Fülöp, mit eigenhändiger Widmung. 1897.

136. CÁPÁS POHÁR. Aranyozott ezüst. S. H. mesterjegy (Hann Sebestyén). M. 11·5 cm. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Becher. Silber, vergoldet; gepunzt. Meisterzeichen: S. H. Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. 2. Hälfte.

Hirschler Henrik.

Erdélyi kiáll. 1931

Hann Sebestyén

Hann Sebestyén

266. MIKOLA LÁSZLÓ EPITÁFIUMA. Trébelt ezüst. A keresztrefeszített Krisztus előtt térdeplő donátor alakjával. Hann Sebestyén munkája. M. 44·5, sz. 33·5. Nagyszeben, 1700.
Epitaph des Ladislaus v. Mikola. Getriebenes Silberrelief mit Kalvariengruppe. Vor Christus der knieende Donator. Werk des Sebastian Hann. Nagyszeben, 1700.
Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár.

Erdélyi Kiáll. 1931

márványos porcellán, domboru diszü baluszteres szárral.
anleuchter, marmoriert, am Schaft Reliefdekor. Böhmisch,

zén friez alakban piros szinben festett tájkép két lovassal,
k merkurbot jeggyel. Meissen, 1725 k. — Schale mit Unter-
Fries in Rot : zwei Reiter darstellend, auf der Untertasse
Illusztr.. XXXVI. tábl.

ányos porcellán. Cseh, 1850 k. — Rauchgarnitur, Porzellan,
1850.

ványos porcellán, domboru és szines gyümölcsdisszel. Cseh,
riertes Porzellan, mit Blumendekor. Böhmisch, um 1840.

cellán, domboru szőlőindával. Cseh, 1850 k. — Tabakdose,
Weinranken in Relief. Böhmisch, um 1850.

ros szárral, szines virágokkal. Herend, XIX. sz. — Leuch-
naft und Blumendekor. Herend, XIX. Jh.

ögü, baluszteres szárral, kékvörös disszel. Herend, XIX. sz.
igem Balusterschaft und Blumendekor. Herend, XIX. Jh.

cellán. — Sitzender Mann, Porzellan, mit grüner Glasur.

Fondporcellán, négykarélyos medaillonokban szines virág-
skanna, egy teatartó palack, egy cukortartó fedővel, egy

259. BAGOLYALAKÚ EDÉNY. Aranyozott ezüst. Kerek talpán trébelt csigás dísz. S. H. mesterjegy (Hann Sebestyén). M. 17·5 cm. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Ziergefäss (Eule). Silber, vergoldet. Am runden Fusse getriebenes Rollwerk. Meisterzeichen S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. 2. Hälfte. Ernszt Vilmos.

Erdélyi kiáll. 1931

Hann Sebestyén

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

ELNÖK

Hann Sebestyén

331. DÍSZBOGLÁR. Aranyozott ezüst. Kerek idomú. Gazdag áttörtműves, gyöngyös, zománcos és drágaköves leveles, indás és virágdísszel. Hátlapján vésett körvonalú rózsacsokor leveles díszekkel. Átm. 13·5 cm. XVII. sz. vége. Hann Sebestyén nagyszebeni mester műve.

Heftel. Silber, vergoldet. Rund, mit durchbrochenem, emailliertem, perlen- und edelsteinbesetztem Laub-, Ranken- und Blumenwerk. Auf der Rückseite gravierter Rosenstrauss. Meisterzeichen des Sebastian Hann. Nagyszeben, Ende XVII. Jh. O. M. Iparművészeti Múzeum.

Erdélyi kiáll. 1931

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

232. TALPAS TÁL. Aranyozott ezüst. Tizennégykarájos táljának közepén trébelt páva. Körülötte csigás keretű mezőkben kutya, medve, ökör és nyúl. A perem karéjaiban tulipán-, rózsa- és gránátalmadísz váltakozik. M. 16·5, átm. 39 cm. Hann Sebestyén nagyszebeni mester műve. Nagyszeben, XVII. sz. vége.
Schüssel auf Fuss. Silber, vergoldet. Vierzehnpassig. Im Fond getriebener Pfau, um diesen Hund, Bär, Ochse und Hase. Am Rande Tulpen, Rosen, und Granatäpfel. Meisterzeichen des Sebastian Hann. Nagyszeben, Ende XVII. Jh.
O. M. Iparművészeti Múzeum.

különben; lehetséges, hogy ezáltal a bent-
beteg gyermekek még gyorsabban fognak
gyógyulni. De ha netalán a „Sonnenreflex-
en" nélkül is hamarosan meggyógyulnak,
még se itéljük el a tervezőt, aki az „existenz-
numok", kávéskanalanként kikvadrátcenti-
rezett „lakófelületek" korában (miközben

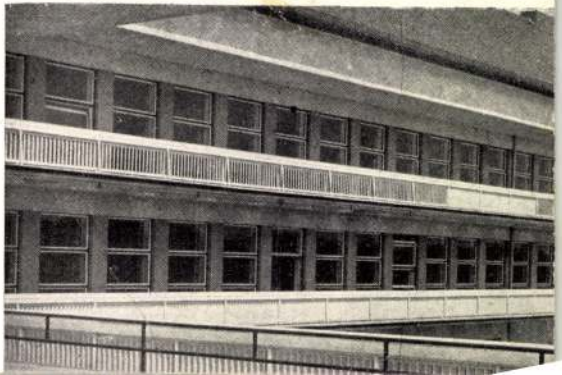

Hann Sebestyen
Erdélyi Múzeum 1931. 237, 238, 239.?

237. ÉKSZERTÁLKA. Aranyozott ezüst. Ovális, hatkaréjos. Trébelt virágos és gyümölcsköteges dísszel. S. H. (Sebastian Hann) mesterjeggyel. H. 15 cm. Nagyszeben, XVII. század vége.

Schale. Silber, vergoldet. Oval, sechspassig, mit getriebenen Blumen und Fruchtbündeln. Meisterzeichen S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, Ende XVII. Jh.

Donáth Sándor.

238. OVÁLIS ÉKSZERTÁLKA. Aranyozott ezüst. Közepén trébelt gyümölcsköteg madárral. S. H. (Sebastian Hann) mesterjegy. H. 19·3 cm. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Schale. Silber, vergoldet. Oval. Im Fonde getriebenes Fruchtbündel mit Vogel. Meisterzeichen: S. H. (Sebastian Hann). Nagyszeben, XVII. Jh. Schiffer Miksa.

239. ÉKSZERTÁLKA. Ezüst, aranyozva. Nyolckaréjos ovális alak, két hermás füllel, középen virág. S H (Sebastian Hann) mesterjegy. H. 13·6 cm. Nagyszeben, XVII. sz. vége.

Schale. Silber, vergoldet. Oval, achtpassig gebuckelt, mit zwei Hermenhenkeln; im Fond Blume. Meisterzeichen: S H (Sebastian Hann). Ende XVII. Jh.

Báró Herzog Mór Lipót.

231. DÍSZTÁNYÉR. Aranyozott ezüst. Hatszögű peremén trébelt levelek, gyümölcsök és virágok. F. R. mesterjegy. Átm. 26·5 cm. Brassó, XVII. sz.

Prunkteller. Silber, vergoldet. Sechseckig. Am Rande getriebenes Laubwerk, Früchte und Blumen. F. R. Meisterzeichen. Brassó, XVII. Jh.

Özv. báró Bornemissza Gyuláné.

232. TALPAS TÁL. Aranyozott ezüst. Tizennégykaréjos táljának közepén trébelt páva. Körülötte csigás keretű mezőkben kutya, medve, ökör és nyúl. A perem karéjaiban tulipán-, rózsa- és gránátalmadísz váltakozik. M. 16·5, átm. 39 cm. Hann Sebestyén nagyszebeni mester műve. Nagyszeben, XVII. sz. vége.

Schüssel auf Fuss. Silber, vergoldet. Vierzehnpassig. Im Fond getriebener Pfau, um diesen Hund, Bär, Ochse und Hase. Am Rande Tulpen, Rosen, und Granatäpfel. Meisterzeichen des Sebastian Hann. Nagyszeben, Ende XVII. Jh. O. M. Iparművészeti Múzeum.

233. ÉKSZERTÁLKA. Ezüst, részben aranyozva. Nyolckaréjos; közepén Bethlen Gábor trébelt mellképe. H. B. mesterjegy. Átm. 19·8 cm. Nagyszeben, XVII. sz. (?)

Schale. Silber, z. T. vergoldet. Achtpassig. Im Fonde ge-

240. TALPAS DÍSZTÁLKA. Aranyozott ezüst. Szára korallág, türkiszekkel és gyöngyökkel. Tagozott talpán trébelt akantuszleveles és virágos indadísz. A ferdén elhelyezett nyolckaréjos tálka közepén trébelt jelenet: Sába királynője Salamon előtt. Hann Sebestyén műve. M. 25·7 cm. Nagyszeben, XVII. sz. 2. fele.

Prunkschale. Silber, vergoldet. Am profilierten Fusse getriebene Ranken mit Akanthuslaub und Blüten. Schaft: Koralle mit Türkisen und Perlen. Schale schiefstehend, achtpassig; im Fond getrieben: die Königin von Saba vor Salomo. Werk des Sebastian Hann. Nagyszeben. XVII. Jh. 2. Hälfte. Magántulajdon.

gászemelyzeti házat. Az ezek elemekből felépített telep főtengelye szigoruan délre néz, hogy lehető sok napot kapjanak az épületek hosszanti homlokzatai.

A központi épület legalsó emeletsorában, a déli oldalon, a völgy felé két nagy játszóterem van, hátul az alagsorban helyezkednek el a kamrák, a gépház és a 30.000 liter ürtartalmú naftatartányok, amelyek északról tölthetők. Egy közbeneső emeletsorban van a mosoda egyik része. Magas földszintre kerültek a fiúk és leányok étkezői, mögötte egy folyosó, amely az összekötő folyosókhoz csatlakozik. A középfolyosó mögött feküsznek alagsorban a konyhák és tartozékaik, a fertőtlenítő, a nagy mosoda, vasaló- és fehérnemű-kamra.

Az első emelet két délre néző kórtermében 16-16 ágy sorakozik, mindegyikhez játszó- és pihenőszoba csatlakozik, valamint egy-egy mosdószoba egyéni mosdótálakkal és szekrényekkel, valamint fürdőkádakkal. Északra néznek az irodák, orvosi rendelők és laboratóriumok és készüléktermek. A kórtermek előtt hatalmas terrasz vonul végig.

A második emeleten a kezelőszemélyzet lakásai sorakoznak, a harmadik emeletre az orvosi lakások kerültek.

Gyógypavillonok belső képei és metszete

Helyszínrajz

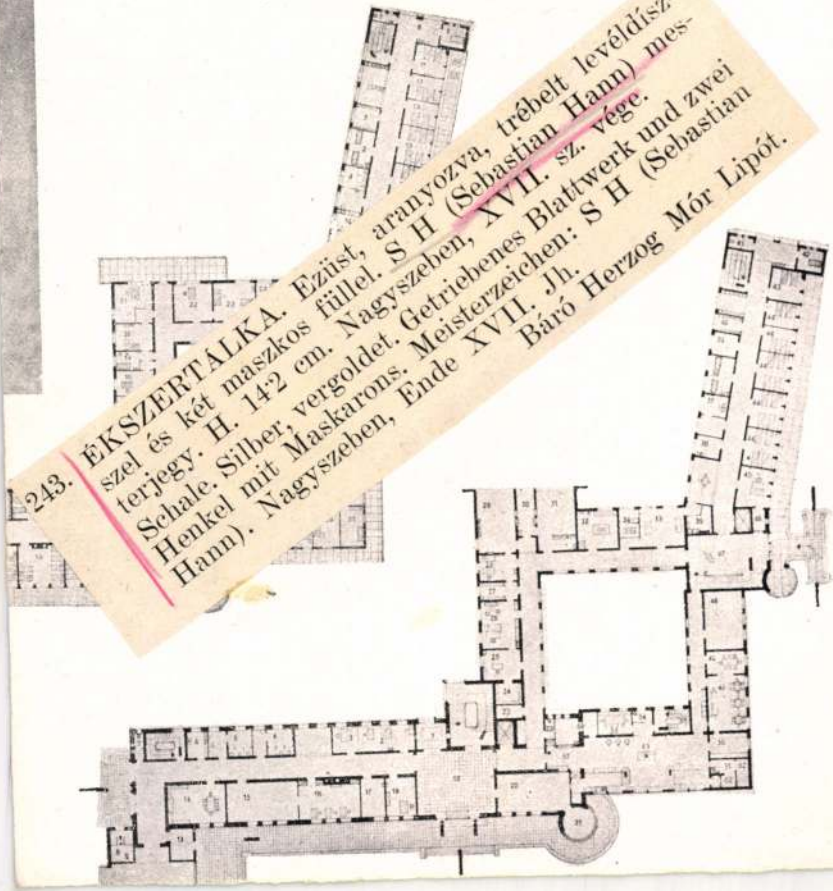

243. ÉKSZERTÁLKA. Ezüst, aranyozva, trébelt levéldíszszel és két maszkos füllel. S H (Sebastian Hann) mestermjegy. H. 14·2 cm. Nagyszeben, XVII. sz. vége.
Schale. Silber, vergoldet. Getriebenes Blattwerk und zwei Henkel mit Maskarons. Meisterzeichen: S H (Sebastian Hann). Nagyszeben, Ende XVII. Jh.
Báró Herzog Mór Lipót.

GYERMEK-GYÓGY-INTÉZET A HARZBAN

TERVEZTE:
GODEHARD
SCHWETHELM

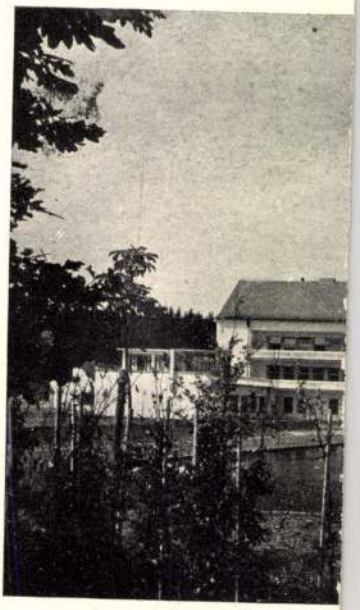

A sebészeti osztály délről

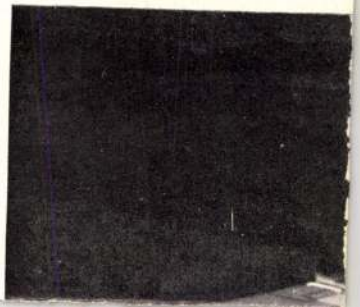

831. OVÁLIS ÉKSZERTÁLKA, ezüst, részben aranyozva, nyolckaréjos, peremén trébelt virágszálak, közepén gyümölcsköteg két füllel. SH mesterjegy. Han Sebestyén munkája. Nagyszeben. XVII. sz. v. — Ovale Schmuckschale, Silber, teilweise vergoldet, achtpassig, am Rand getriebene Blüten, im Mittel Obstbüschel, mit zwei Henkeln. SH Meisterzeichen. Arbeit des Sebastian Han. Nagyszeben, E. XVII. Jh. Illusztr. XXIX. tábl.

Ernst Museum aukciói
XL. V. (1930)

Han Sebestyén

ZALASZENTIVÁN

Templom, gotikus

Jeszty Árpád: A „zala-egerszegi Deák-ünnepély"-
ről. ~~Nyár~~ VV 1879, 594 l.

105. KEHELY, aranyozott ezüst, trébelt virágos díszítéssel, áttört kosárral. Hann Sebestyén munkája. (Kőszeghy 1437. sz.) Nagyszeben, XVII. század m. f. 1200.—

Almásy-Telleki VII. 1941.

Hann Sebestyén

viszonyszámnak a felderítése, hogy a kész áru a belefektetett anyag és munka hányadrészét hasznosítja. A hatásfok egyúttal a gazdaságosság fokmérője is. Természetes, hogy ennek nagysága ismét elsősorban az alapos tudás, a helyes szervezés, valamint a képzelő erő együttes szakadatlan munkájának eredője. A mérnököt siker csak akkor jutalmazhatja, ha a különböző, bármily vonatkozású jelenségeket, körülményeket mindig csak az elérendő célra való tekintettel, — személytől és magánérdektől elvonatkoztatva — várható kihatásukban mérlegeli. Az így értelmezett személytelen igazság kereséséből ered a mérnöki gondolkodás harmadik jellemzője a *tárgyilagosság*ra való hajlam, amely igen magas erkölcsi és kultúrfokot tételez fel. És ezt a tárgyilagosságot a mérnök szakbeli tevékenységén kívül is szolgálja éppen a magasabb erkölcs érdekében.

A mérnök munkája közben a készítette terv keresztülvitelekor állandó ellenőrzés alatt áll. Az elkövetett hiba később szembetűnően jelentkezik és ez készteti a mérnököt arra, hogy tudását folytonosan gyarapítsa, elmélyítse; figyelemmel kísérje a műszaki tudományok haladását, s gondolatait kiterjessze

1214. TOJÁSDAD KANNA, ezüst, fafogantyuval, három kihajló lábbal. Orosz, XIX. sz. e. — Eiförmige Kanne, Silber, mit Holzgriff. Russisch, A. XIX. Jh. 352 gr.

1215. ASZTALI CSENGŐ, ezüst, akantuszleveles disszel. Bécs, 1830. — Tischglocke, Silber, mit Accanthusblätter. Wien, 1830.

1216. KARKÖTŐ, arany, kartuszidomu szemekből, smaragdokkal és gyöngyökkel. Bidermeyer. — Armband, Gold, aus kartuschenförmige Glieder, mit Smaragde und Perlen. Biedermeier.

1217. KÉT DISZBOGRÁCS, ezüst, gerezdes testén trébelt virágdisz. XVIII. sz. — Zwei kleine Henkelgefässe, Silber, mit getriebenem Dekor. XVIII. Jh.

1218. TALPAS JARDINIÈRE, ezüst, ovális alak, két füllel, üvegbetéttel. Bécs, XIX. sz. — Jardinière mit Fuss, Silber, oval, mit Glaseinlage. Wien, XIX. Jh. 1210 gr.

1219. TEÁSKANNA, ezüst, nádfonatos füllel, elefántcsontgombos fedővel. Bécs, 1840. — Teekanne, Silber, der Henkel mit Rohrgeflecht. Wien, 1840. 580 gr.

1220. TALPAS CUKORTARTÓ FEDŐVEL, ezüst, empire disszel, áttört peremmel. Osztrák, 1821. — Zuckerbehälter mit Fuss, Silber, durchbrochen. Österreich, 1821.

1221. POHÁR, ezüst, kihajló peremén vésettrajzu arabeszkes indadisz, FAZAKAS VINCE fölirattal. Magyar, XVI. sz. — Becher, Silber, mit gravierten Arabesken und Rankendekor. Ungarisch, XVI. Jh.

1222. TALPAS ÉKSZERTÁLKA, aranyozott ezüst, ovális nyolckarélyos, trébelt füzérekkel, közepén domboru virág, két angyalhermás csigás füllel. S. H. mesterjegy. Hann Sebestyén munkája. Nagyszeben, XVII. sz. v. — Schmuckschale mit Fuss, Silber vergoldet, achtpassig, oval, mit getriebenem Dekor. Arbeit des Sebastian Hann. Nagyszeben, E. XVII. Jh. Illusztr. XLII. tábl.

1223. NÉGYSZÖGÜ TÁLCA, ezüst, tagozott peremmel. Szentpétervár, XIX. sz. e. f. — Viereckige Platte, Silber, mit Profilierung. St. Petersburg, e. H. XIX. Jh. 370 gr.

1224. TALPAS CUKORTARTÓ TÁLKA, ezüst, négyzetes talpán empire disz, peremén két lepke. Bécs, 1819. — Kleiner Aufsatz, Silber, mit Empiredekor, am Rand zwei Schmetterlinge. Wien, 1819.

1225. OVÁLIS KOSÁR, ezüst, rácsosan áttört fallal. Belga, rokokó. — Ovaler Korb, Silber, gitterartig durchbrochen. Belgien, Rokoko.

1226. KÉT KANNA, ezüst, elefántcsontfüllel, gerezdes testtel. Bécs, 1853. — Zwei Kannen, Silber, gerippt. Wien, 1853. 793 gr.

1227. TALPAS CSÉSZE ALJJAL, ezüst. Osztrák, 1855 k. — Becher, Silber. Österreich, um 1855. 200 gr.

1228. KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, empire alak, két csigás karral. Bécs, 1807. — Armleuchter, Silber, empireförmig. Wien, 1807. 895 gr.

1229. NAGY SERLEG, aranyozott ezüst, tagozott, harangidomu talpán csigás és gyümölcsdisz, három állathermás szárral, kelyhén trébelve, három kartusban lóalak. Erdély, XVII. sz. — Grosser Pokal, Silber vergoldet, am glockenförmigem Fuss Voluten und Obstdekor, den Schaft bilden Tierhermen, am Kelch Kartuschen mit Pferdefiguren. Siebenbürgen, XVII. Jh.

1230. NŐI ZSEBÓRA, arany, szines festett zománccal, gyöngyökkel szegett lapjain oltár égő szivekkel és csókolódzó galambpár. Francia, Louis XVI. — Damenuhr, Gold, Maleremail mit Perlen umfasst. Französisch, Louis XVI.

Ernst Múzeum aukcioi XLIII.

1231. TOILETTE TÜKÖR, hullámos körvonalu ezüst kerettel. Bécs, XIX. sz. — Toilettespiegel in welligem Silberrahmen. Wien, XIX. Jh.

1232. EREKLYETARTÓ, aranyozott ezüst és hegyikristály. Monstrancia alak. XIX. sz. — Reliquiar, Silber vergoldet u. Bergkristall. XIX. Jh.

1233. NŐI ÖV, aranyozott ezüst. Kettős láncsorral kapcsolt hat ives tagból áll, festett zománc disszel és ékkövekkel. Erdély, XVII—XVIII. sz. — Frauengürtel, Silber vergoldet, aus sechs durch Ketten verbundene Glieder, mit Emaille und Schmucksteine. Siebenbürgen, XVII—XVIII. Jh.

1234. MENTEKÖTŐ, aranyozott ezüst, filigrános és bogláros diszü csattal és szemekkel. Magyar, XIX. sz. e. — Mantelschliesse, Silber vergoldet, mit Filigran und Bockeln. Ungarisch, A. XIX. Jh.

1235. BOGLÁROS NYAKLÁNC, aranyozott ezüst, gyöngyökkel és ametisztekkal. Magyar XVIII. és XIX. sz. — Halskette aus Bockeln, Silber vergoldet, mit Perlen und Amethyste. Ungarisch, XVIII. und XIX. Jh.

1236. NYAKLÁNC, aranyozott ezüst, vörös-fehér zománcos, smaragdos és gyöngyös szemekből. Magyar. — Halskette, Silber vergoldet, aus Glieder mit Emaille, Smaragden und Perlen. Ungarisch.

1237. MELLKERESZT, öntött ezüst, keresztidomu szárakkal. Délszláv, XVIII. sz. — Brustkreuz, Silber. Südslavisch, XVIII. Jh.

Hamm Sebestyén

l.-

Ernst Múzeum aukcioi

XXXII. 800 n.
819. n.

Wolfner József Könyvkiadó

VIII. 195.

Hans Sebestyén

1.

Ernst Múzeum aukcióiból
XV. 84. l.

867
907

878
869

318

Hann Sebestyén

művére vonatkozó tanulmánya

Csányi K.: „Han Sebestyén mellbog-lárja", Magyar Iparművészet XXI (1918)

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 p.

1971

319

Horn Sebestyén

művére vonatkozólag ad közleményt Divald Kornél: az „Iparművészeti Múzeum egüst kiállítása" c. tanulmányában, Magyar Iparművészet XXX (1927)

Mikalik S.: Der Goldschmied Sebastian Horn. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 k. 1971

Hann Sebestyén

művére vonatkozó tanulmány:

Roth V.: „Hann Sebestyén öt úrvacsora-kelyhe", Arch. Ért. XXXIII. (1913) 164 l.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1971

Hann Sebestyén

321

művére vonatkozó tanulmány: Gyárfás J.: „Hann Sebestyén kelyhe Brassóban; Muzeumi és Könyvtári Értesitő III (1909) 137-138 l

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1981.

Hann Sebestyén

művére vonatkozó tanulmány:

Bielz J. L'art des orfèvres saxons de Tansylvanie, Bukareszt, 1957.

Mihalik S.: Der Goldschmied Sebastian Hann. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 3-4 sz.

1971.

Horn Sebestyén

A frankfurti Rothschild Károly gyűjteményében 1699-ből származó fedeles serleget és egy egyiket palackot 1700-ból őriznek. Klagenfurtban, egy magángyűjteményben több műve.

Genthon I.: Monumenti artistici Ungheresi All'Estero; Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-252. 30l.

Hanu Sebestyén
ötvös

Az ujkori magyar ötvösség csúcsport-
ját a nagyszebeni Hanu Sebestyén kép-
viselte, ahit a higgyobb augsburgi meste-
rekkel állítanak egy sorba.

Voit Pál: Sparmüveszet XIII.–XIX.
Müvészet, 1971. október – 10 lap.

Hann Sebestyén

Ötvös

A szaiad egyetlen európai rangú mestere Hann Sebestyén volt.

Voit Pál: Iparmüvészet, ~~12~~ XIII,-XIX.

Müvészet, 1971.október - 10.oldal

Hann Sebestyén

Készítette 1680-körül Nagyszebenben az aranyozott ezüst díszt. 35 sz. reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970.

961

Hann Sebestyén

löcse-nagyszebeni ötvös mester bri-
liáns technikával kivitelezett tárgyakat
alkotott. Egyik fő műve „Sába király-
nője."

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970. 152 l

25 l

Hann Sebestyén ötvösmester

a svájci Matthias Merian metszetei alapján dolgozta fel témájál.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970. 152 l

251

Hann Sebestyén

Mellbaglár (Iparművészeti Múzeum)

Fotó a 220. old.-on.

Pallai Sándor: Ötvösművészet

Bp. Művelt Népkönyvkiadó 1970

Hann Sebestyén

Dívz Zupa /Iparművészeti Múzeum/

Fotó a 239. old-ori

Pallai Sándor Ötvösművészet

Bp. Múzeum Könyvkiadó 1970

Hann Sebestyén

Antaldíny /Iparművészeti Múzeum/

Fotó a 239. old.-on.

Pallai Sándor: Ötvösművészet

Bp. Múzeki Zenyvkiadó 1970

Hann Sebestyén (1644-1713) 1

Nagyszebenben működött, korának legnagyobb magyar ötvöse. Ötvösműveit magasan kiemelkedő domborítással kérzítette, témáit az antik világból merítette. Ilyen a korall középrészel kérzült aranyozott ezüst asztaldísz, amelynek

Pallai Sándor: Ötvösművészet
Műszaki Könyvkiadó Bp. 1970
234. old

Haun Sebestyén

Asztaldísz a 17. századból
(Iparművészeti Múzeum)
Foto a 238. old-on.

Pallai Sándor: Ötvösművészet
Bp. Művelt Népkönyvkiadó 1970

Hann Sebestjén folyt. 3

mellboglár, amelyet gyöngyökkel, drágakövekkel dúsan díszített. Művei barokk jellegűek, mert ezeken igen sok barokk díszítőelem található.

Pallai Sándor: Ötvös művészet
Műszaki Könyvkiadó Bp. 1970

Hann Sebestyén folyt. 2.

– felső részében domborítással Salamon és Sába királynő találkozását ábrázolta. Ezüst fedeles kupája igen érdekes művészi munka, az asztaldíszen a szarvas agancsát korallág helyettesíti. Sellegretes munkája egy

Pallái Sándor: Ötvös művészet
Műszaki Lényvkiadó Bp. 1970

Hann Sebestyén

Fedeles kupa. (repr.)

A magyar müvészet kiállitása Párizsban. Bp. 1966.
Kat. bev. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár I.
Bp. 1966. 31 l., 2o t.

Hann Sebestyén (1644-1713.)

Fedeles kanna. Aranyozott ezüst,
25,3. cm. – MNM. Ltsz. 1947.19

Szerepelt a „Magyar művészet kiállítása Párizsban" Szépművészeti Múzeumban rendezett bemutatóján.
(Kat.: 157. sz.)

A magyar művészet kiállítása Párizsban Bp. 1966. Kat. bev. Aradi N., Gerevich L.-né, Solymár Gy.-Bp. 1966. – 31 l., 207. – 23. l.

Roth V. Beitr. zur Kunstgesch. Siebenbürgens
Strassburg 1914. 244–279. l.

Hann S. irodalom

~~Pulszky Károly, Arch. Ert. 1879. 267.~~

Reissenberger – Henszlmann: A nagyszeben és a székesfehérvári régi templom. Bp 1883. 34. l.

Szendrei J. Ötvösmúkiállitási emlék. Bp 1884.

Reissenberger L., Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. Arbeiten d. Hermannstädter Goldschmides S. Hann F

– Pulszky – Radisics, Az ötvösség remekei.
Bp II 39. l.)

~~Mihalik J., Arch. Ert. 1900 253. l~~

Rothkunstgew. 130–137. l.

Roth V. Gesch. d. deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen 1908 130–137

Ipyér

Roth V., Gesch. d. deutschen Plastik in Siebenbürgen (Studien z. d. Kunstgesch. 1906. 149.

F ~~Wien 1887.~~
Nagyszeben 1884.

1) Hann Sebestyén ötvös * 1644 + 1713

Mint van darló legény Erdélt Nagyszebenbe, hol 1675. lett mesterré. ~~Nagyszebenbe~~ Nála tanultak Schirmer Pál (1676-79), Hermann András (1684-), Ongert János (1689-93), Vaxmann Ferenc (1694-98), Krafft András (1699-), Stinn János (1700-) ei végül fia. Legényei közül ismeretesek a besztercei származásu Wolff Márton (1683) s a königsbergi származásu Schwartz Kristóf János (1687). Mester jegye SH ~~oval~~ fekvő oval keretben.

~~Bromus fibula Fk. St.~~

1/. Nodalmához.

Reissenberger L. Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. I. S. Wien. MDCCCLXXXVII. Képekkel. 12–13. l. és II 21. l. 25–26.

Eddig [Hann Sebestyén-től 24 művet ismerünk: 8 kannát, 7 tálat, 3 kehyhet [2 gyertyatartot, egy keresztelő medencét, 1 Kelch (?), 1 könyvtáblát s egy egyszerű lapot trébelt munkával.

[(1887ig)

[(Becher)

Ezek közül 15 ki volt állítva az 1864 ány budapesti ötvös mű-kiállításon, s le vannak írva a kiállítás katalogusában.

Életrajza:

Hann Sebestyén ötvös született 1644 ben Löcsén, meghalt 1713. febr. 28 án Nagyszebenben. Tanulo~~ugott~~ éveit valószínűleg szülővárosában töltötte, hosszan felszabadulása után az akkori szokás szerint vándorutra indult. Későbbi alkotásai arról tanuskodnak, hogy vandorló éveinek jelentékeny részét német országban ~~töltötte~~ töltötte. Meddig tartozkodott itt, bizonytalan, tényazonban, hogy 1675 ben Nagyszeben-

tünik fel, ahol mint
mesterlegény junius 30 án
megnősül s jul. 27én az
ötvös céhbe lép. Tekintettel
arra, hogy a mesterremek
elkészítése előtt nősült, a céh-
belépése alkalmával 4 ft
büntetést sónak ki reá. Tehét-
ségét ötvöstársai teljes nézet-
ben elismerték, s a céh
többször tesz nála megrende-
léseket. Tekintetben is ezre
gyarapolik s 1689 nov. 17 én
ifjabbik céhmesterül (választóttak), a kö-
vetkező 3 évben ~~[illegible]~~ is
megtartótta, míg 1694 ben
első céhmesterré lesz. Népszerűségét, és tekintetét mi sem bizonyítja
jobban, mithogy 1699 ig állan-
dóan öt választják meg első
céhmesternek. Polgártársai a
céh keretein kívül is kitün-
tették s 1682 ben a Fleischer-
gassen-i szomszedság ifjabbik
elöljárójának hivatalát reá
ruházták. 1700. oktober 8 án
be-választják a városi tanácsba
(Hermannstädter Commu-
nalvertretung), s e kitün-
tetésben 1704-1712 ig
minden évben része volt.
Nagyszebennek ez a kiváló ötvöse
69 éves korában hagyt el, öz-
vegyet és ~~[illegible]~~ gyermekeket hagyva
hátra.

Γ, ezt a ~~hivatalát~~ tisztséget

ötvöstársai bizalmából

~~1713~~
~~1644~~
~~69~~

† Hann háromszor nősült.
Első neje Margit csakhamar
elhalt, mert 1678 jan.
Ut én ismét nősül, feleségül
veven Katarina nevű hajadont
Ez sem élhetett sokáig, mert
három évvel később (1682.
apr 19) Margit nevű hajadont
vezet oltárhoz.

1688. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst, gerezdes peremmel. Bécs, 1830 k. — Zwei Salzbehälter mit Fuss, Silber, der Rand gerippt. Wien, um 1830. 153 gr.

1689. KIS OVÁLIS KOSÁR, filigrán ezüst. Bécs, 1816. — Kleiner ovaler Korb, Silberfiligran. Wien, 1816. 143 gr.

1690. OVÁLIS KOSÁR, ezüst, préselt szőlőleveles diszitéssel. Bécs, 1845. — Ovaler Korb, Silber, mit gepresstem Dekor, Wien, 1845.

1691. OVÁLIS TÁLKA, ezüst, trébelt diszitéssel: Akantuszleveles keretben sétáló férfi és nő. — Ovale Schüssel, Silber, mit getriebenem Dekor. Augsburg, E. XVII. Jh.

1692. ÚRMUTATÓ, öntött és trébelt ezüst aranyozva. Talpa négykarélyos, trébelt korabarokk tulipáncsokrokkal. Szára álló angyalalak. Szentségtartója kartusidomu, Louis XVI. diszitéssel. Magyar, XVII. sz. vége és részben 1780 k. — Monstranz, Silber getrieben und vergoldet. Der Fuss vierpassig, mit Tulpensträuse, den Schaft bildet stehende Engelfigur, der kartuschenförmige Reliquenbehälter mit Dekor Louis XVI. Ungarisch, E. XVII. Jh. und teilweise 1780. cca 3400 gr. Illusztr. XXVI. tábl.

1693. GYERTYATARTÓ, ezüst, hermaidomu szárral. Róma, empire. — Leuchter, Silber. Rom, empire. 300 gr.

1694. FÖDELES LEVESES TÁLKA, ezüst, ovális alak, talppal, gerezdekkel tagozott, két füllel, födelén toboz. F. A. K. mesterjegy. Bécs, 1732. — Suppenschüssel gedeckelt, Silber, mit Rippen profiliert. Wien, 1732. 910 gr.

1695. OVÁLIS TÁLCA,ezüst négykarélyos barokk peremmel, négy alacsony csigás lábbal. Bécs, 1840. — Ovale Platte, Silber, vierpassig. Wien, 1840. 270 gr.

1696. KÁVÉSKANNA fedővel, ezüst, feketefafüllel, empirediszitéssel. Osztrák, 1807. — Kaffeekanne mit Deckel, Silber, mit Empiredekor. Österreich, 1807. 630 gr.

1697. FÖDELES BILLIKOM, aranyozott ezüst, oldalán és födelén trébelt szivek. Három gömbös lábon áll. — Willkomm, gedeckelt, Silber vergoldet, mit getriebene Herzen. Augsburg, XVII. sz.

1698. KIS POHÁR, ezüst, testén sávokban barokkos disz. Bécs, 1840. — Kleiner Becher, Silber, mit Barockdekor. Wien, 1840.

1699. CUKORSZÓRÓ, ezüst, hordóalaku. Bécs, XIX. sz. — Zuckerstreuer, Silber, fassförmig. Wien, XIX. Jh. 250 gr.

1700. VÁZÁBÓL KINÖVŐ SZŐLŐTŐKE (gyürütartó), ezüst, négyszögü keritéssel. Orosz, empire. — Weinstock aus einer Vase erwachsend (Ringbehälter), Silber. Russisch, Empire.

1701. TALPAS GYÜRÜTARTÓ TÁLKA, aranyozott ezüst; a kétfüles tálka nyolckarélyos, fenekén trébelt delfin. A trébeltdiszü delfines száru talp egy más edényről származik. Német, XVII. sz. — Ringschüssel mit Fuss, Silber vergoldet, achtpassig, am Boden Delphin getrieben. Deutsch, XVII. Jh.

1702. TALPAS SÓTARTÓ, ezüst, triposzalaku. Prága, 1818. — Salzfass mit Fuss, Silber, triposförmig. Prag, 1818.

1703. MANDULAALAKU SÓTARTÓ, ezüst, négypatás, hajlott lábbal. — Mandelförmiges Salzgefäss, Silber, Pest, 1810 k.

1704. KÉT OVÁLIS SÓTARTÓ, ezüst, négy hajlott lábbal. Szentpéteri ötvös munkája. — Zwei ovale Salzfässer, Silber. Pest, 1818.

1705. FÖDELES KUPA, részben aranyozott ezüst, trébelt rokokodiszitéssel, három saskarmos lábon áll. Orosz (Moszkva), 1750. — Gedeckelter Humpen, Silber, teilweise vergoldet, mit getriebenem Rokokodekor. Russisch, 1750.

1706. FÖDELES BILLIKOM, ezüst, trébelt virágos diszitéssel, három gömbös lábon. — Gedeckelter Willkomm, Silber, mit getriebenem Dekor. Augsburg, XVII. sz.

1707. FÖDELES BILLIKOM, aranyozott ezüst, trébelt akantuszleveles diszitéssel, három gömbös lábon áll. Német. — Gedeckelter Willkomm, Silber, teilweise vergoldet, mit getriebenem Dekor. Deutsch.

1708. ÉRMES NAGY POHÁR, ezüst, oldalán rokoko vésett disz közt különböző érmek. Német, XVIII. sz. — Grosser Münzenbecher, Silber, auf der Wandung verschiedene Münzen. Deutsch, XVIII. Jh. Illusztr. XXIV. tábl.

1709. FÖDELES KUPA, részben aranyozott ezüst, öblös hengeres teste három gömbös lábon áll, rajta trébelt akantuszleveles és virágos diszités. Lipcse, XVII. sz. — Gedeckelter Humpen, Silber, teilweise vergoldet, auf drei kugelige Füsse, auf der Wandung getriebener Dekor. Leipzig, XVII. Jh.

1710. FÖDELES SERLEG, aranyozott ezüst, trébelt hólyagos felülettel, 1749-ben bevésett cimerrel. — Gedeckelter Pokal, Silber vergoldet, gebukelt, mit Wappen. Augsburg, XVII. sz.

1711. SERLEG, aranyozott ezüst, trébelt diszitéssel, csészéjének pereme nyolckarélyos, szárán három sárkányfejes herma. Bécs, XVII. sz. — Pokal, Silber vergoldet, mit getriebenem Dekor, am Schaft Hermen mit Drachenkopf. Wien, XVII. Jh. Illusztr. XXIV. tábl.

1712. TALPAS POHÁR, részben aranyozott ezüst, trébelt maszkos lambrequindiszitéssel. Erdély, XVII. sz. — Becher, Silber, teilweise vergoldet, mit getriebenem Lambrequindekor. Siebenbürgen, XVII. Jh.

1713. DISZTÁL, trébelt ezüst, ovális peremén gyümölcsök és madarak. Német. — Prunkschüssel, aus Silber getrieben. Deutsch.

1714. TALPAS KANNA, részben aranyozott ezüst, csutoraalaku trébeltdiszü testtel, sasfejes kiöntőcsővel, oldalában egy-egy zöld ékkő. Török, XVIII. sz. — Kanne mit Fuss, Silber, teilweise vergoldet, mit getriebenem Dekor. Türkisch, XVIII. Jh.

1715. MÉLY TÁLKA, ezüst, nyolcgerezdes, két füllel. Német, XIX. sz. v. — Tiefe Schüssel, Silber, gerippt. Deutsch, E. XIX. Jh.

1716. NAGY POHÁR, részben aranyozott ezüst, kihajló kupos alak, poncolt oldalán két ovális mezőben páros cimer, az egyiken: NICOL. DE BETHLEN. CON. ET. CAN. REG. COM. M. C. E. IHVST. C. S. körirattal és a Bethlen-család cimere (almába harapó kigyó), a másikon: IVLIA. REDEI. körirat és a Rédey-cimer (luddal). A talp peremén bevésett körirat: P R O S PON SA. BARBA. BETHLEN ANNO. 1693. Fenekén beütve S. H. (Sebastian Hann) ötvösjegy. M. 19 cm. (Ötvösműkiállitás, 1884. V. terem). Nagyszeben. (Hann Sebestyén műve), 1693. — Grosser Becher, Silber, teilweise vergoldet, auf der gepunzten Wandung zwei Schilder mit Wappen der Familien Bethlen und Rédey. Nagy-Szeben, Arbeit des Sebastian Hann, 1693. Illusztr. XXIV. tábl.

1717. CACESTARTÓ, ezüst fedővel. Porcellán, hengeres testén vizparti tájkép (Bing és Gröndahl), Kopenhága, modern. — Cacesdose, mit Silberdeckel, Porzellan, darauf Landschaft. Kopenhagen, modern.

1718. KÉT KIS TÖLCSÉRES VIRÁGVÁZA, ezüst. Angol, XIX. sz. — Zwei trichtenartige Blumenvasen. Silber. Englisch, XIX. Jh.

1719. KÉT KAROS GYERTYATARTÓ, ezüst, empire-alak, felhajló karokkal, tetején sas. Bécs, 1810. — Zwei Armleuchter, Silber, obenauf Adler. Wien, 1810. 1360 gr.

1720. ZÖMÖK TEÁSKANNA fedővel, kis kanna és cukortartó, ezüst, lapitott hordóalak, empire. övdisszel. Bécs, 1807. — Niedrige Teekanne mit Deckel, kleine Kanne und Zuckerbehälter, mit Empiregürteldekor. Wien, 1807.

Ernst Muzeum aukcioi XXIX

Hann Sebestyén

Ernst Múzeum
aukciói
XV (1921)

FÖDELES SERLEG, aranyozott ezüst, kehelyalak, kerek talpán vésett virágos indák, hengeres karcsu szára gyürükkel tagozott, gombja hat kérdőjelalaku hermás borda, sugarasan elhelyezve. Kelyhe három sor domboru szirmokból alkotott kosárból nő ki, testén frizalakban vésett rajzu tájkép alakokkal (rézmetszet nyomán). Boltozatos födelén a kosáréhoz hasonló disz, tetején kinyuló rózsa. A fedőben belül vésett cimer G A betükkel (Georgius Armbruster, a szászok grófja 1685 körül). A talp peremén beütött SH mesterjegy. Hann Sebestyén nagyszebeni ötvösmunkája. XVII. sz. v.

M. (fedő nélkül) 23 cm., fedővel 33 cm.

Illusztr. LV. tábl.

178.

Hann Sebestyén

laid
z

Roth Viktor dr:
Hann Sebestyén
öt urvacsorakelyhe.
Arch. Ert. 1913.
159—165. l.
kepekkel.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hann Sebestyén

ötv

Ivod

Roth Viktorder. Az egyhá-
zi kehely történeti fejlődése
Erdélyben. Arch. Ert. 1912.
97. 127.

Hann Sebestyén

Rotr V: Gesch. d. deutsch. Poetik in Siebenb. (Stud. 7 dekt. Kstgesch.) 1906. 150. l

u. a: Gesch. d. d. Kstgewerbes in Siebenb. 1908. 130-37

Roth Viktor dr:

Franckensteini ~~[illegible]~~ Franck Bálint epitaphiuma – Hann Sebestyén müve. (Öt ábrával.) Arch. Ért. 1911. 107–115. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezé
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger M
királyság megváltó eszméjének. És feg
nyugalmat, békét, becsületes demokráciá

Ezért fordulok barátaimhoz, hivei
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkho
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonom
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen

És kérek mindenkit, akit közös eszm

nek semmit, amig igazolt emberein

Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában,

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Sebastian Hann der Aeltere

ötvös

1) Fedeles Eupa. Kirzült nagyszebenben. 1684. tulajdonitva Hannak.
Barcsay Kálmán tulajdona.

2. Aranyozott tálcza. K. nagyszeben.
Bánffy György gr. tulajd.

3. cseszé aranyoz. erüst. K. nagyszeben.
u.a. tulajdona.

4. Cseszé. K. nagyszeb.
Bruckenthal Samu b. tulajd.

Hann Sebestyén. 2

5. Fedeles Eupa. K. Nszeben.
Lüdeke Ernő tulajd.
6. Fedeles Eupa, K. Nszeben.
Nagy Lajos (Dobokán) tulajd.
7). Kőnyvtábla K. Nagyszeben.
Ráth György tulajd.
8. Aranyozott ékszer tartó.
K. Nagyszeben.
Szabó Zoisefné az gróf Haller
Fanni tulajd.
9. Ernstlap. K. Nszeben.
Zichy Ferenc gróf tulajd.
10. Födeles Kanczó a dévai
ev. templ. tulajd.
Sebastian Hann mollorá-
ban.

Hans Sebestyén 3

11-12-13.
(3) mu a nagyszebeni ev. temp-
lom tulajd. 1682, 1691-ből
egy évszám nélfüt. s egy
4 k
14. mellet a mesterek tulajdoni-
tanak, nyomt.

15. Kancsó 1697.
n. mur tulajd. Bpest.
Ezenkívül még 8 neki tu-
lajdonitott művet emlit -

Dr. Rosenberg M. Der Goldschmie-
de Merkzeichen. Frankfurt
a/M. 1890. 470-474-l.
e művet ismerteti:
~~Kovár Béla Régi ötvösművek jelző~~
~~bélyegeinek megfejtése. Archivum 1890~~
19-28. l.

Hann Sebestyén

Nagyrében 1675–13 ??

and

Révai XXI. 668. l.

250 Gr.

Hann Sebestyén

ötvös

Magyarországi szász szárm., nagy-szebeni.

A magyarországi műv. tört. I. 276
Corvina 1970.

Hahn Sebestyén
ötvös

1644-1713. Lőbei, Nagyszebenben tele-
pedett le.

Magyar művészet 4
MRT - Minerva 1970.

Hann J. Sebestyén

Ötvös

Ón Sanna. XVII n. második tele.

Budapest. M.N.M. Repr.

A magyarországi műv. tört. II Képn. 422

Corvina 1970.

Hamu Sebestyén

Mihalik Sándor monográfiát írt róla.

Vass Ákos: Mihalik Sándor Ipari Művészet, 1969. 1. 37. l.

Hann Sebestyén

Élete és munkássága:

Mihalik Sándor:"Hann Sebestyén István /1645-1713/" /doktori disszertáció vitája/. - Művtört.Ért. 1970.2.sz. 173-183. l.

Hann Sebestyén (1644-1714)

arstali dirse vsenpel
a Magyar remekmüvek kiállításon

Magyar Hanszet 1970 április 30
4. old.

Hann Sebestyén

nevét és az Esterházy-kincstárban őrzött művét említi, ill. ismerteti (képpel)

Nójjnó Bótári Angéla: Az Iparművészeti Múzeum kincs-gyűjteménye II. - Budapest, 1970. 9.sz. 23-25. l.

Hann Sebestyén

híres erdélyi otvös szül
1644 + 1713 Kiváltkanczok, egyházi liturgikus szerelmenyek
készítésével vált országos hírnivé s Eoraleghitimobb mesterei-
nek sorába emelkedett. Muhelye Nagyszebenben volt, ahol
a céhnek mestere
is volt. Ily Müvei
közül egy fodeles
kanczó a nagyszebeni
főtemplomban Salamon király

Történetéből vett
ábrázolással,
egy czúst ostyatartó
Nagy Mesznódon.
egy kanna a
M. N. Muzeumba
Stb. Arch. Est.
XIII K. és új fol.
V. és X Köt.

Revai sex
9. 487 l.

Hann Sebestyen id

Die siebenb.-Sächs
Kst in d

Rothmagy Forschen

582. l.
586. l.

Archiv
1915. 39. K.

Török-féle alap X. 115.

Hann Sebestyén

Mikola László epitaphiuma 1700. Az Esztergomi Keresztény Múzeumban.

wód

Sándor Imre: Mikola László címeres plakettje 1700. Genealogiai Füzetek. Kolozsvár 1914. 37. l.

Iparmiv. Múzeum Erdélyi Kiáll. Lat. 266 sz.

Hann Sebestyén

cvád

Sándor Imre: Kolozsvár cimeres emlékei. Genealogiai Füzetek. 1914. 2. sz.

A keggesrendiek templomában Mikola László cimeres plakettje fentitől. Reissenberger összeállításában nincs említve

művészet« szerkesztőségébe (IX. ker. Kini

10. A tervezendő munka tehnikai kidol
valókat szívesen közli a hozzáfordúlókkal G
hasonlóképpen rendelkezésre bocsátja az
megtekintés vagy tanúlmányozás céljából
könyvkötéseket és modern szakmunkákat,

11. A legjobb pályaművek jutalmazásá
200 korona, II. díj 100 korona.

12. A díjazott pályaművek a pályázat hír
nézve fönntartja magának az elsőbbségi jog
megállapított összegért esetleg megvásárolh

13. A beérkezett pályaművek bármelyiké
teheti.

14. A pályaművek legalább 10 napig az
kiállítandók.

Budapest, 1898. évi május hó 1.

cs.

Hann Sebestyén

Ötvös

1721–1777.

Nagydisznód

Schuller Zwei

Konskriptionen 324, 325. l.
d. einstigen Hstädter
Stühler aus d. Beginne d. 18.
Jhdts Archiv
1903. 32. k.

Hann Sebastian

cród

=

Sievert, L.: Se-
bastian Hann.
Mitteil. aus dem
Baron Brukenthal-
schen Museum.
II. 1932.

wód Hann Sebestyen

Emil Sigerus: Sebestian Hann. Kalender des Siebenbürger Volksfreundes 1906. 53. l.

Czirkalom vasból VIII. 190.

Hann. Sebestyén

cvéd

Siklóssy László dr

A magyar sport czer
évi. I. k. Bp. 1927
25 g. l. képpel -
26 l.

Hann Sebestyén

ötvös

Irod

Szendrei János. Az orozá-
gos történeti ötvösmin-
ki állítás. Vas. Ujs 1884.
134-135. l.

Hann Sebestyén nagyszebeni ötvös

A 1884 iki ötvösmúkiállitáson 5 hannája, egy könyve, két kristály pohara és egy vert mívű képe volt kiállítva.

A. m. n. Muzeum tulajdonát képező kupáján a következő vers van, valószínűleg a czéh által beverétve:

Hermanstatt ist durch der Kunst dieser Meister Augsburg worden.
Lebe Herr Sebastian Hann in werther Menschen Orden. 1697.

Dr Szendrei János. Ötvösmúkiállitási emlék: 1884. 31. l.

Hann Sebestyén

Hann Sebestyén XVII-ik századbeli szászföldi ötvösmester
i és zalatnai kupái. A nagyszebeniek maguk mondják róla egy
hogy városuk e mester működése által második Augsburggá lőn.

Szendrei. Erdély művészei.
Magyar művészek. Budapest
1901. III. K. 93.l.

130
55
75

dúsgazdago
kolozsvári
A magy

nagyszeben
feliratban,

Hamm Sebestyén

l.

Szépmüvészet

1943. 193. l.

Thomas Schaffer

Hann Sebestyén

mint érem művész

látd

3

Szépművészet

1940. 14. l.

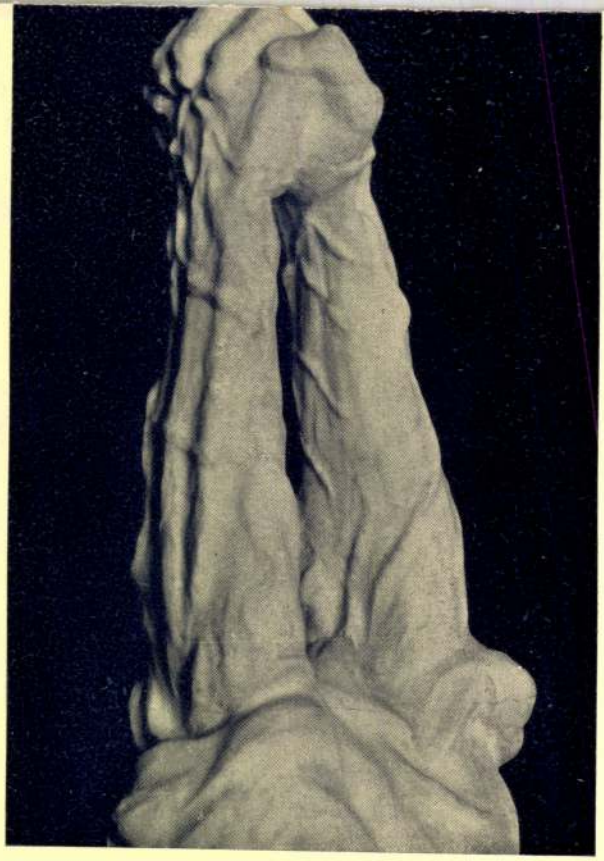

SEGÍTSÉG !

lémikus szobormű vei.

Hann Sebestyén

irodalmához.

Tagányi Károly. Styl és történelem.
(Vegyesek az ötvösmükiállitás-
ról.) Századok. 1884. XVIII. 498. l.

Hann Sebestyén

l.

L. m. Tört

Va Hó Ernst gyűjt-e

~~M~~ N. Mur hiál
VII.

59. l.

1932

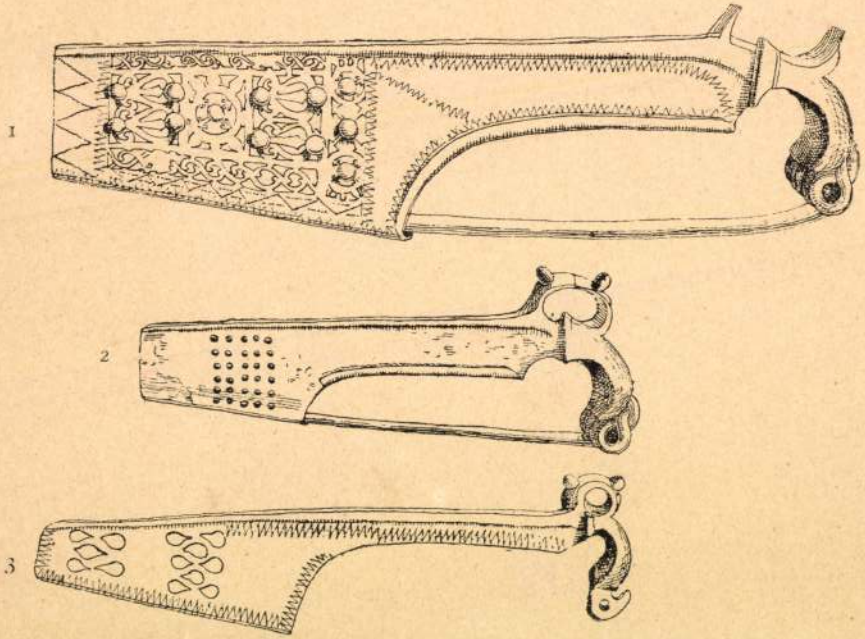
1
2
3

Hann Sebestyén

lásd en:

Végh négí egyházm orsz. Miálla ar Ipar Nur-
52. l. ban
1930

Jóminőségű iskolaszerek

Árjegyzéke

5. drb elemi iskolai füzet			—.20
Gyakorlati füzet	16	lapos	—.09
Dolgozat füzet	16	„	—.16
Pepita füzet	40	„	—.13
„ füzet	80	„	—.20
„ füzet	40	„ famentes	—.24
„ füzet	80	„ „	—.50
Szótár, jegyzet	16	„	—.10
„ „	32	„	—.16
Vázlat füzet			—.08
Iskola irón			—.10
4 iv kék csomagoló papir			—.20
Iskola körző			—.78
Töltötoll			1,60
12 drb toll			—.20
Rajztábla $^1/_4$ ives			—.88
Fejes vonalzó 53 cm			—.50
6 drb. szines			—.50
12 drb. szines			1.—
Hátas iskolatáska vizhatlan vászon			2.50
„ „ valódi bőr Ia			6.50
Iskolai aktatáska „ „ 43 cm.			6.50

Aki ezen nyomtatványt felmutatja 5% külön engedményt kap

ÁDLER antikvárium és papirkerekedés
BUDAPEST, IX, HORHY MIKLÓS-UT 29 SZ

Hann Sebestyén

barokk kehely,
Nagyszeben, Brukenthal
múzeum
repr.
Vas-Nyp 1913. 49 l.
kép

kassa, prem tpl

339

Hann Sebestyén

irod

Végh Gyula: Erdély régi művészeti emlékei – Magyar Művészet

1931, 335, l.

348-49 lépek

+ festő

Vtrchép-miniatur, idősebb férfi.
Bécs, XVIII. sz. 13 x 9 cm.

Hamm Sebestyén

írod

Végh Gyula

Muzeumbarátok
kiállítása a régi
Műcsarnokban.
Magyar Művészet
1934. 67 l.

1—

21. Cranach Lukács (német festő, 1472–1553): Szent Kristóf. Fa, tempera és olaj 71·5 × 40 cm.

erevich: PA, 246 l. (repr. 249 l.)
Mesterkirchi mester: Sz. Kristóf.

—

ári kiállítás 1930, 8 polgi 81. szám.

—

olgi, Biharvármegye, 224. szám.

Han Sebestyén.

Művészetének általános méltatása az 1884-iki budapesti ötvös műkiáll alkalmából.

C. v. Vincenti. Ungarische Goldschmiedekunst Dr. Wilh. Lauser. Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. Wien. 1885. I. 117. és 123. l.

Hann Sebestyén

Otvoš

vrod

Wag Dej ner V.

207 l.

výtvarného
umenia na
Slovensku.

Trnava, 1930

HELYSÉG

BUDAPEST

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Ke

KOR

XV

ŐRZÉSI HELYISÉG

Iparmüv.Muz.

MÉRET

TULAJDONOS

M.Nemz.Muz.

TÁRGY

Huszár.

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Fajánsz.

FÉNYKÉP, RAJZ

Hann Sebestyén

Wód

Weszerle József:

Erdészeti táblái.

G. XIII. t. 1.

36

~~30~~

~~34~~

~~98~~

~~71.~~

Hann Sebestyén

iroá

s

Zarándy A. Gáspár

Huba vére Lemere

Bp. 1910 75. tábla

DMKE VII. 291.

1700

70

Mikola László ~~ezüst~~ epitáfiuma táblája, ezüstből verve. Krisztus a keresztfán, előtte ~~[illegible]~~ Xaveri Sz. Ferenc térdel. A kereszttől jobbra címer LADISLAUS MIKOLA DE SZAMOSFALVA körirattal. Alul: S. FRANCISCUS XAVERIUS S. I. INDIARUMII IAPONIARUMI APOSTOLUS CUIUS HONORI HANC IMAGINEM ARGENTEAM CURAVIT EX VOTO LADISLAUS MIKOLA DE SZAMOSFALVA 1700. Balról SH mesterjegy. 44·5 × 33·4 cm. Nagyszebeni munka, Hann Sebestyén ötvös műve 1700-ból.

Szamosfalvi Mikola László erdélyi törvényszéki ülnök (+1742) készíttette. A kolozsvári jezsuita, majd kegyesrendi templomból, 1920-ban megszerezve. — A vallásalap letétje.

~~28~~ Gerevich: PA, 198–199 l.

~~31~~ Erdélyi kiállítás, 1931, 266. szám

~~36~~ Huszár Lajos: Franck Bálint emlékérme. MM XII – 1936, 253 l. (repr. 254 l.)

~~14~~ Sándor Imre: Mikola László címeres plakettje 1700. Genealogiai Füzetek, Kolozsvár 1914, 37 l.

Bielz: Hann katalógus!

36 Kőszeghy 1437 p. szám.

~~32~~ Bielz, Julius: Das Werk des Sebastian Hann. Mitteilungen aus dem Baron Bruckenthalischen Museum II. kötet, Nagyszeben, 1932, 42 l.

Han Sebestyén

Esztergomi Ernestad

Hann Sebestyén

l. Erdélyi Muzeum
XXVII. k.
232. l.

még nem

1713
69
*164.4
713

Hann Schelstjén

l.

~~Fitt Grorgs~~

153 l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
173/1912. szám.

Nagyméltóságú

Báró Forster Gyula úrnak,
v. bel. t. tanácsnak, a műemlé-
kek ország. bizottságának elnöke.—

Budapest.—

Hanni Sebestyén

1) Domborumes fedeles csesze.
Ág. ev. templ. tul.
E. Kiall. K. 6306. 6307.

2) Ezüst egyetyatartók angyalfejekkel.
1691.
u. ott. 6336. 6340.

3) Egyetyatartó, aranyozott ezüst,
1691. A presbiterium tulajdonai
Thallóczy L. Ö. Kiall. I. IV.
t. 77. l. 1. és 78. l. 3.
Arch. Ert. 1890. 25.

Csobor. Egyh. eml. 126.

Mihalik. Mo. tört. eml. 323.
386 abr.

4) Fedeles kupa (Salamon ítélete
és Sába királynője). 1682.
A presbit. tulajd.
Kirch. Kunstdenkm. I. Luf.
6–8 l.

Gerecze. A műemlékek. 786 l.

Zlahn Sebestyén

ötvös 1741.

Lásd

Gyárfás Brassó 133

Hann Sebestyén id

Ötvös

aki a külső tanácsi tagja
volt, a tanács szószolója-
vá választottak, mely
tisztet haláláig betöltötte

(1713?)

Herbert

387.1a

Hann Sebestyén

Magy

Szamuelet

1918. 118

Bronzkarpereczek II. sz.

720/1905 sz. ang. 7.

Hivasalból: Schönherr Gyula tőrsci utiszámlája

ásséve a számvevőséghez. VIII. 9.

Hann Sebestyén

Kehely Hann Sebestyéntől Szászorbón

Múz. és Kvt. Ert.

III. 138.

Hann Sebestyén

Művészet 1911. 236
– 1913. 323

Magyar Művészet
1925. 260

Rizs

zlet l. szerint	a	6·50	7.800	-
skontó			46	80

Hann Sebestyén

Fedeles kupák és talpas
csésze
Fenti mukái
Leírva és repr.

Pul Rad

II. 39, 40 f.

Hann, Sebestian

Nagyneben *1644 v. 45 † 1713.

vöd

Hu Pr magyérem 67. l.

Valentin Frank von Frankenstein, Graf der Sachsen in Siebenbürgen

Arany érem. ev. vékkül

Ezen érmen kívül még ismeretes egy plakettje: Sába királynő Salamon előtt, relief Zichy Ferenc gróf gyűjt. Bpest.

Déli Antal, pecsét, tulajdonban és Wachtlinger kapult.

1886 IX. 16. Gyöngyösen. Nyilvánosan

Kard vasból, Árpádkori VI. 159.

Hann (Haan)

Sebestyén id

és Sjabb

lásd okv

Archiv des

Vereinos f. sieb

Landerk.

1883 XVII. 455. l

AZ

ORSZÁGOS MAGYAR ZSIDÓ MÚZEUM

ELNÖKSÉGE

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

A MÚZEUM GYÜJTEMÉNYÉNEK

/BUDAPEST VII, DOHÁNY-UTCA 2/

ÚJBÓL VALÓ

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1947. ÉVI JÚLIUS 4-ÉN

PÉNTEKEN D. U. 5 ÓRAKOR

ÉS KÉRI, HOGY

EZT AZ ÜNNEPÉT

JELENLÉTÉVEL MEGBECSÜLNI

SZÍVESKEDJÉK

*

BUDAPEST, 1947 JÚNIUS

5707 TAMMUZ HAVÁBAN

Hann Sebestyén (I)

Az alabbi forrás 8 oldalon röviden és tömören leírja fenti életrajzát.
Hannak Sigerus szerint 25 műve ismeretes.
Ezek a következők:

I. Budapest:

1. Deckelkanne, getrieben mit antiken Szenen 1697. Nationalmuseum.
2. Bucheinband, getrieben mit bibl. Szenen. Sammlung Georg Rath.

./.

Ind

Roth, Kunstgew. 130-137

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

m.

évi .....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Hann Sebestyén (II)

3. Schale mit Edelsteinen besetzt. Besitzerin Frau Josefine Szabó.

4. Schale mit Edelsteinen besetzt. Besitzer Graf Georg Banffy.

5. Schale getrieben. Besitzer Graf Georg Banffy.

6. Platte mit bibl. Szenen, getrieben. Besitzer Graf Franz Folly.

II. In Déva.

7. Deckelkanne, getrieben, 1684. Besitzerin Witwe nach Kol. v. Baresay.

8. Deckelkanne, getrieben mit bibl. Szenen. Im Besitz der reform. Kirche.

III. In Dobola

9. Deckelkanne mit bibl. Szenen, getrieben. Besitzer Herr Ludwig Nagy

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

IV. In Frankfurt a. M:

10. Deckelkanne, getrieben mit bibl. Szenen. 1699. Sammlung Rotschild.

11. Flasche, Sammlung Rotschild.

V. In Heltau

12. Ciborium, getrieben mit bibl. Szenen. Im Besitz der ev. Kirche.

VI. In Hermannstadt.

13. Deckelkanne, getrieben mit bibl. Szenen 1682

14. 15. 2 Altarleuchter 1661.

16. Ciborium.

17. Taufbecken 1685. 13-17. aus dem Besitz der ev. Kirche im Brukenthalschen Museum deponiert.

18. Kleine Schale, getrieben antike Szene 1706. Ebenda.

19. Deckelkanne mit antiken Szenen getrieben. 1697. Ehemals im Besitz des Herrn Ernst Lüdecke (soll

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Hann Sebastian (IV)

nach Hamburg verkauft worden sein)

VII. In Kaiserslautern

20. Schale, getrieben. Pfälzisches Gewebe-Museum.

VIII. In Klagenfurt

21. Schale getrieben.
22. Pokal mit Deckel, graviert. Beide Stücke in Besitz der Baronin Wilh. Mylius geb Bar. Brukenthal.

IX In Wien

23. Deckelkanne getrieben mit antiken Szenen. 1689.
24. Pokal mit Deckel, graviert.
25. Schale, getrieben. Sämtliche in Besitz des Freiherrn Ludwig Rosenfeld

+

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Hann Sebestyén

Lásd

Huszár Lajos:
Franck Bálint
emlékezése.

MAGYAR MUVESZET
1936. 257–259. l.

Repr.
Franck Bálint emlékezése.
Részletek Franck Bálint
épitafiumától
Mikola László épi-
tafiuma
valamint fentről.

115

Hann Sebestyén

irod Vigyáz 3. Hann Sebestyén volt. apa, fiu s unoka.

Jahresbericht der Seb. Hann-Vereines. Nagyneben 1908. XI. 1. (Ugyláttszik ez ennek már a XI. erfolgama)

irod

Gyárfás Tihamér: Hann Sebestyén kelyhe Brassóban-Muz. és könyvt. ért. 1909. 137-138.

irod

felemlitendő

Rosenberg: Der Goldschmiede Merkzeichen. Frankfurt a. M. 1890.

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191.... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Hann Sebestyén (1644–1713), híres erdélyi ötvös irodalmából

[Amennyiben szükséges, az életrajzot is beküldhetem. Hasonló nevű fia és unokája életrajzait, akik ~~szintén~~ ötvösök voltak, szintén.]

~~Irodalom.~~

(Archaeologiai Értesitő 1879. 267–269, 1885. 247, 248. 390, 1886. 343, 1889. 227, 1890. 19–28, 1896. 330, 341, 1900. ~~253~~ 253–256, 1909. 376, 1910. 418, 1911. 45, 107–115, 1912. 97, 127, 138, 1913. No 2. — Korrespondenzblatt d. Ver. f. sieb. Landeskunde 1878. 112, 1884. 34, 35, 1885. 135, 1888. 40, 1912. 145. — Archiv d. Vereins f. sieb. Landeskunde 1883 455. — Reissenberger L., u. Henszlmann J., A nagyszebeni és a székesfehérvári régi templom, 1883 34–35. — Budapesti Szemle 1884 306. — Szendrei J., Országos magyar történeti ötvösmü kiállitási emlék 1884 30, 31. — Századok 1884 498. — Ungarische Revue 1884 574. — Vasárnapi Ujság 1884 134, 135. — Lauser W., Die Kunst in Oesterreich-Ungarn 1885 I. 117, 123. — Reissenberger L., Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Seb. Hann. Beilageheft zu den Kirchlichen Kunstdenkmälern aus Siebenbürgen. Wien, 1887. — Müvészi Ipar 1889 86. — Pulszky-Radisics, Az öt-

(Hann Sebestyén folytatása)

vösség remekei II. 39. — Radisics — Szendrei, Magyar mükincsek 1896 I 66, 67. — Magyar Iparmüvészet 1900 116. — Jahresberichte der Sch. Hann Vereins. Hermannstadt. — Czobor — Balay, Magyarország tört. emlékei 1903 II 322. — Roth V, Geschichte der deutschen Plastik in Siebenbürgen (Studien z. d. Kunstgesch.) 1906 150. — Kalender des Sieb. Volksfreundes (Emrich Sigerus) 1906 [illegible]. — Roth V., Geschichte d. deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen 1908 130–137. — Müzeumi és Könyvtári Értesitö 1909 137, 138. — Erdélyi Müzeum 1910 232–234. — Kronstädter Zeitung 1911 No 24–26. — Ráth Gy., Az iparmüvészet Könyve 1912 III 116.

Hann (Haan, Hahn) 1. Sebestyén ötvös * 1644.

Lőcsén, † 1713. Febr 28 Nagyszebenben. Az ötvösséget alighanem szülővárosában tanulta, azután valószínűleg Németországban s utóbb Erdélyben volt vándorúton. Mint vándorló legény került Nagyszebenbe is, hol – miután nőül vette egy szebeni ötvös mester özvegyét Máriát – 1675. mesterré lett. Első neje csakhamar elhalt; 1678. másodszor Katalin, 1682. harmadszor Máriát nősült. 1694., mikor leányát férjhez adta, a szebeni ötvöscéh egy arannyal tisztelte meg. 1689–90. ifjabbik, 1694–9. első céhmestere volt a szebeni ötvöscéhnek, 1700–1712 12. pedig tagja a városi közgyűlésnek. H. ~~[illegible]~~ ötvösművein sokszor ~~[illegible]~~ alkalmazta az erősen kiemelkedő alakos jelenetéket és a növényi díszt, ~~[illegible]~~, bár azokat nem ő maga szerkesztette, hanem főleg Matthäus Merian német rézmetsző 1642. megjelent ~~mint~~ alapjai alapján készítette. Kevésbé ~~Nem~~ tervező művész, az ötvösművészetnek inkább a technikai részében kiváló mester, aki a trébelő kalapácsot és a vésőt egyaránt mesterien kezelte. Munkáit már kortársai is nagyrabecsülték s H. 1697-ből való kupáján levő felirat dicsekedve hirdeti, hogy e mester működése által Nagyszeben második Augs-

burggá lett. Eddig kb. 50 műve ismeretes, melyek közül
a következőket sorolják fel: Fedeles kupa 1697-ből antik jelene-
tekkel ezüstből, (vert, vésett, cs.) aranyozott, a Magy. N. Múzeum regiségtár-
ban; Könyvtábla bibliai jelenetekkel az Orsz. Ráth György-
Múzeumban; Budapesten; Kehely ezüstből, részben aranyozva,
öntött, vert és vésett munka a brassai róm. kath. templomban;
Fedeles kancsó bibl. jelenetekkel ezüstből, öntött, vert és vésett mun-
ka részben aranyozva, a deési ref. egyház tulajdonában; Urva-
csora kehely 1697-ből a doborkai (Szeben-m.) ev. egyházközség tu-
lajdonában; Ostyatartó trébelt bibl. jelenetekkel a nagydisznó-
di ev. templomban; Fedeles kupa 1682-ből trébelt bibl. jel. (Sa-
(Szeben-m.) lamon Király ítélete és Sába királynő látogatása),
két drb oltári gyertyatartó 1691-ből, Ciborium (Krisztus utolsó va-
csorájának jelenetével), Keresztelő medence 1685-ből (Jézus ke-
reszteléseinek ábrázolásaival), Franckensteini Franck Bálint ónból való
epitafiuma az 1697-iki évekből, mind a hat drb a nagyszebeni
ev. egyház letéteként a Brukenthal Museumban Nagyszebenben;
Kehely 1684-ből és) Cseréze 1706-ből antik jelenetekkel u. o.;
(egy

Mellboglár (1682) Szem. mint szarvast ábr. asztalkát
aranyozva,
gyömbértartó ezüstből, allegorikus alakokkal, az
Esterházy-kincstárban; Szarvast ábrázoló asztaldísz
ezüstből, talpas tál és egy drágakövekkel díszí-
tett domború mellboglár valószínűleg 1682-ből
az Iparművészeti Museumban

Fedeles kupa ezüstből, antik jelenetekkel, Semriger
Mátyás királybíróvére készült 1682-ben, Fedeles serleg
ezüstből aranyozva, vésett díszítésével és egy Ékszertartó
tálka, aranyozott ezüst, vert munka, mind a három
a bécsi Rosenfeld gyűjteményéből került budapesti magántu-
lajdonba; Fedeles kupa ezüstből, allegorikus alakokkal 1684-
ből Ernst Vilmos gyűjt. Budapesten;

~~Aradi Kölcsey Egyesükt VI. 225.~~

és aragozott kehely

Urvacsora kehely a rosszcsüri (Szeben-m.) ev. egyházkörség tulajdonában; Kehely 1700-ból a rüszi (Szeben-m.) ev. templomban; Kehely 1686-ból a szerdahelyi (Szeben-m.) ev. egyházkörség tulajdonában; kehely szárborban – kehely tartó [illegible] Falatkne [illegible]

~~[illegible]~~

Fedeles kanna 1699-ből trébelt bibl. jel. a Rotschild-gyűjteményben Frankfurt a/M-ban; Csésze trébelt díszítéssel a Pfälzisches Gewerbe-Museumban Kaiserslauternben stb. H. ~~[illegible]~~ tanítványai voltak: Schirmer Pál (1676-9), Hermann András (1684-), Ongert János (1689-93), Vaxmann Ferenc (1694-8), Krafft András (1699-), Stinn János (1700-) és végül hasonló nevü fia. Legényei közül ismeretesek a besztercei ~~[illegible]~~ származású Wolff Márton (1683) s a königsbergi származású Schwartz Kristóf János (1687). Mesterjegye SH fekvő ovál keresben. (Reissenberger – Henszl-

~~Aradi Kölcsey Egyesület VI. 187~~

mann, A nagyrebeni és a székesfehérvári régi templom. Bp 1883, Reissenberger, L., Arbeiten d. Hermannstädter Goldschmiedes S. Hann. Kirchl. Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. Nagyszeben 1884, Szendrei J., Ötvösmunkáll. emlék. Bp 1884, Pulszky – Radisics, Az ötvösség veneckei Bp é. n., Roth, V., Gesch. d. deutschen Plastik in Siebenbürgen. (Studien z. deutschen Kunstgeschichte). Strassburg 1906 149. l., U. az Gesch. d. deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen. Strassburg 1908 130–137. l., U. az, Beitr. zur Kunstgesch. Siebenbürgens. Strassburg 1914 244–279. l., Gyárfás T., Erdélyi Múzeum 1910 232. l. (U. az, Arch. Ért. 1911 107–115. l-es 1913 159–165. l.)

Csányi K., Ars Una 1923/4. 179–189. l.

~~Gyűrűgyűjtemény a sümegi mineram-~~

~~ban VI. 151.~~

Haan Sebestyén

debreceni muzeum
urastali kehely

l. Katalog. 106 l.

Hann Sebestyén

laid

Arch. Ert

1910. 418

Hanns Sebestyén

öhr.

lásd

Arch. Ért

1909. 376.

l. Kulton

Hann Sebestyén

Otvor

Cz Sz II. 322 P

..... *mühely.*

lyfőnökség!

..év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

TALPAS DÍSZTÁLKA. Aranyozott ezüst. Szára korallág, türkiszekkel és gyöngyökkel
A tálka közepén trébelt ábrázolás: Sába királynője Salamon előtt. *Hann Sebestyén* műve
M. 25.7 cm. Nagyszeben, XVII. sz. második fele
Magántulajdon

Végh Gyula: Erdély régi művészete emlékei.
Magyar Művészet 1931.

let és alkotás oly szoros egységben vannak benne, ami a közönséges embernél nem szokott előfordulni. Így tudjuk csak megérteni, hogy a művész azt is ki tudja fejezni, ami nem-valóság, ami tisztán lelki élmény, s ezért alkotása nem korlátozódik a valóság körére. Mert, ha a művészet csakugyan utánzás, mit utánoz a zene? Az építészet? Az iparművészet? S mit utánoz a lírai vers? Hiszen a zene csupán az érzelem hullámzásának kifejezése, s a líra az egyénnek önmagába merülése. „Worte sind nichts!" — írja *Beethoven,* mikor szerelmét akarja kedvese előtt elmondani. Azért lesz a lírai kifejezés is vers, amiben a ritmus, a zene szinte fontosabbak, mint a szavak. Egy lírai vers banálissá válik, ha prózában mondjuk el, s a hatása így annál kisebb, minél inkább igazi líra volt az a költemény.

Ez a tény is mutatja, hogy *a művészet igazi forrása és tárgya* nem a meglévő külső világban, hanem ott belül, magában *az alakuló és forrongó emberi lélekben keresendő.* Igazolja ezt pl. az is, hogy a líra kora rendesen az az idő, mikor az akarat, a tett megbénul és a lét az érzelmi életben szorul össze. Ezért lirikus természetű a kora-ifjúság, amikor még bénák vagyunk a tettre és felvirágzik a líra azokban a korszakokban, mikor a külső körülmények (társadalom, politikai hatalom, stb.) lenyűgözik az embert. A legnagyobb lirikusok azok voltak, akiknek a lelkére különösen sok külső békó nehezedett, pl. hivatali függés *Goethé*-re, szegénység, honfiúi gond *Petőfi*-re, *Burns*-re, *Verlaine*-re, s *Arany János* akkor írta legszebb lírai költeményeit, mikor „küzdött kórral-bajjal" és szárnyaszegettnek érezte a lelkét. A tettekben kötve volt a kezük, életük igen szűk körre volt szorítva, de annál jobban érezték az önmaguk benső valóját, s annál függetlenebb volt bennük az érzelem és a gondolat. Lírai költeményeket és abszolut zenét nem a Napoleonok írnak, hanem a tevékeny élet koldusai.

Ezzel a magyarázattal megegyezik az a megfigyelés is, amit Solymossy Sándor ethnológiai vizsgálódásai nyomán foglalt tanulmányba, hogy t. i. az epika a primitív embernél a harcos férfiak lelki képzetvilágának kifejezéséül született meg, a líra pedig a benső életre szorított és egyéni akcióktól megfosztott női léleknek a művészi kifejezése volt.

De tévednek, akik ebből azt következtetik, hogy az egyén minden élményének kifejezése művészet, ha megvan benne a kellő művészi formáltság. *Művészet csak a jelentős élmények, a szimbolikus értékű benyomások kifejezéséből származik.* Ezért kénytelenek utánzás és utánzás között különbséget tenni még azok is, akik a művészetet utánzásnak tartják. Ők t. i. szintén hangsúlyozzák, hogy a művész által utánzott tárgynak jelentősnek kell lennie.

A lényeges az, hogy a művész is valóságot alkot, mint ahogyan valóság a természet is, de a művészi valóság tudatosan más akar lenni, mint a természet valósága. S ez csak úgy lehetséges, hogy a művész még a valóságot sem annak a valóság-voltáért szemléli, hanem csupán a tárgy szemléletes formája, ez a látszat ragadja őt meg. Már *Kant* kiemelte az esztetikai szemlélet érdektelen voltát, amin azt értette, hogy a szemlélt és szépnek talált tárggyal nem akarunk semmit kezdeni, amikor tisztán a szépsége kedvéért szemléljük. Ami *látszik* rajta, az a szép; s ennek igazán mindegy, hogy valóság-e vagy csupán látszat. A művész szeret elmerülni a természetben, mert minden mozzanata szimbolikus jelentést kap az ő lelkétől: úgy fogja fel a természetet, mint az emberi kedély hullámzásának tükörképét. A költő szereti a természetet, mert úgy fogja fel, mint amelynek a jelenségei részt vesznek az ő benső életében, s az ő szemében más a természet, mint az a valóság, amit a fizikus lát, mert a maga lelki állapotait: érzelmeit és hangulatait lopja bele a természetbe. A művésznek a természet is élő valami, mint ahogyan él az emberi lélek, amelynek oly kifejező szimbolumául kínálkozik. Ezért az esztetikai objektum nem jöhet létre a szem-

gyunk, mikor a szépség formáiban szemléljük a tárgyakat. A művészetben a meglévővel való elégedetlenség, az alkotás szükséglete talál kifejezést. Ezért von minden műalkotás egy a valóságnál szebb, magasabb szférába, amit elképzelünk, s azután kifejezünk, de ami tulajdonképen nem is valóság másutt, mint a műalkotásban. A Szépség olyan érték, ami a műalkotáshoz tapad, mint annak a léleknek a nyoma, amelyik abban az alkotásban a maga rejtett tartalmát fejezte ki. Minden műalkotáson ott van az alkotó lélek arcképe. A természeten is ott van az Isteni Alkotó lelkének a nyoma. Nemcsak az ember, de az egész teremtett világ az ő képére és hasonlatosságára van teremtve. Természet és művészet különbözhetnek a szépség fokában, de nem a lényegében. A természeti szép rejtett művészi szép. Az Isteni Alkotó vonásai el vannak rejtve benne, s mivel általában nem a művészi szemlélet kedvéért, hanem valami érdek miatt szoktunk a természethez fordulni, a szépségét valóban annak kell a számunkra fölfedezni, aki mindig és mindenütt ezt keresi. Ilyen a művész. Ő az, aki a havas mezőkön nem a vetésnek hasznos hótakarót, s nem is a jó sípályát, hanem a szikrázó fehér lepel szépségét látja.

Ha a természet, akár rejtve, akár nyiltan, magán hordozza a szépséget, ebből könnyen arra a következtetésre juthatunk, hogy a művészet lényegében utánzás, még pedig a természet utánzása: előhozása annak a szépségnek, ami ott él a természetben. Ez az elmélet régi időre és hosszú pályafutásra tekinthet vissza. Már *Platon* az utánzásban látta a művészet mibenlétét, s éppen azért zárta ki a művészeket ideális államából, mert ezek a természetet utánozzák. A természet pedig bölcselőnk felfogása szerint maga is utánzás: az ideák utánzata, s ennélfogva a filozófus tévedt eszű embereknek tartotta a művészeket, akik beérik az utánzatok másolásával az eredeti helyett. *Aristoteles* ugyancsak idealizáló utánzásnak vélte a művészetet, akárcsak a mi *Arany János*unk, aki szerint „nem a való", hanem „annak égi mása" kölcsönzi a Szépség varázsát a költő énekének. Ezt az elméletet vallották a cinquecento művészei épp úgy, mint a német *Gottsched, Mendelssohn* és a fiatal *Lessing*, meg a francia *Diderot*. S korunk naturalistáinak is ez a hitvallása. Nagy és díszes névsor ez, — kiváló elmék koszorúja és — még sincs igazuk!

Mi értelme lenne annak, hogy a művész azt hozná létre az alkotás lázában, ami már úgy is megvan, s mindenesetre különbül van meg, mint a többé-kevésbbé tökéletlen utánzat!? A műalkotás, még ha élő modellje van, akkor sem akar másodpéldány lenni, hanem eredetiségre törekszik. *A modell alkalom a művésznek arra, hogy róla és vele kapcsolatban eredetit alkothasson.* A művész nem másol, hanem alkot. A maga nemében egyetlen valóságot kíván létrehozni. A plasztikon alakjai és a klinikai moulage-ok a valóságnak sokkal hívebb utánzatai, mint a művészi alkotások, s mégis ez utóbbiakat tartjuk értékeseknek és nem a viaszfigurákat. Ha a művészet utánzás lenne, akkor az imitátorok és a virtuózok lennének a legnagyobb művészek és a fotografus gépe nagyobb művész lenne, mint Rubens. A mű pedig akkor lenne legsikerültebb, ha semmi sem lenne benne a művész lelkéből. De vajjon ilyen személytelen valami-e az, amit művészetnek nevezünk? S lenne-e értelme, hogy utánozzuk a természetet, mikor előre látható, hogy e versenyben az ember húzná a rövidebbet?

Az igazság az, hogy *a művésznek a természet csupán szimbolum, jelkép, amellyel és amelyen át önmagát akarja a világnak megmutatni.* A festő, aki a természet szépségétől megihletve vásznára akarja átvinni ezt a szépséget, nem szolgai módon másolja, hanem újra alkotja a maga szemléletében a tárgyat. A művész az, akiben a szemlélet csak akkor válik teljessé, ha egyúttal azt a maga módján ki is fejezi. Más embertől éppen az különbözteti meg, hogy élmény és kifejezés, szemlé-

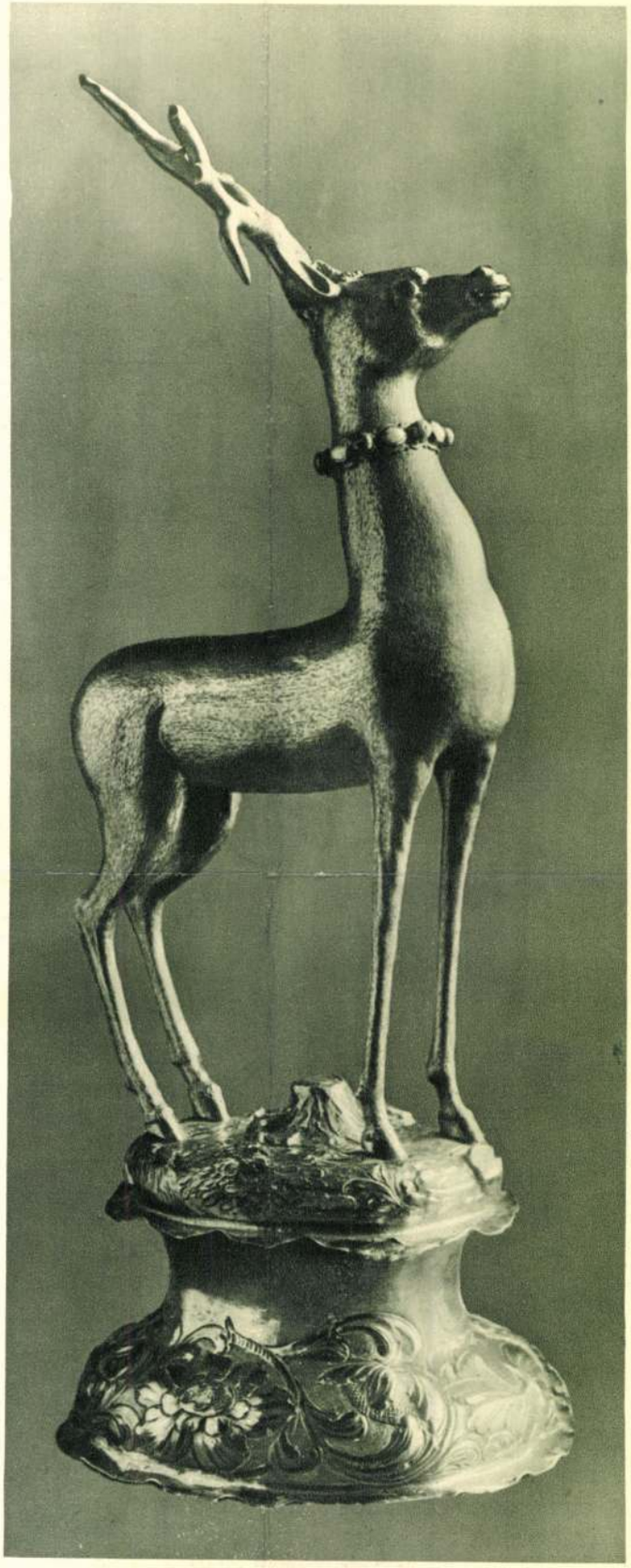

ASZTALDÍSZ. Aranyozott ezüst. Az agancsa piros korall.
M. 46 cm. XVII. sz. vége, *Hann Sebestyén* nagyszebeni mester műve
Magántulajdon

A kolozsvári műiparkiállitás.

Régóta ismerem azon centripetális erőt, mely a tehetségeket az ország minden részeiből Budapestre vonzza, nem egyszer sajnálkoztam, hogy ennek következtében az intellectualis élet a megyékben mindinkább sorvad, s azért jól esett, midőn Kolozsvártt ujra meggyőződtem, hogy a fővároson kivül is létezik egy központ, hol egészséges szellemi mozgalom uralkodik, a mágnások nem képeznek elkülönzött kört, a polgárság tiszta magyar, s a kollegiumok s az egyetem tanárai a városi társadalom tényezői közé tartoznak; mindezek emelkedettebb hangulatot adnak a társalkodásnak, ugy hogy ez nem kizárólag sporttal, szinházzal, kártyával, politikával s pletykával foglalkozik.

Mostani látogatásomnak azonban külön czélja volt. A jótékony nőegyesület műiparkiállitást rendezett, melyet megvizsgálni hivatalos kötelességeimhez tartozik. Gróf Schweinitz, a Poroszországból Erdélybe szakadt derék főur és Békésy, a „Kelet" szerkesztője a nőegyesület rendelkezésére álltak, s fáradhatlan munkássággal oly szép tárgyakat hoztak össze, minők Budapesten is feltünést okoztak volna; még a szászok is hozzájárultak a kiállitáshoz, mi különösen gróf Schweinitz érdeme; Finály Henrik pedig az ismeretes régész és egyetemi tanár elég ügyesen rendezte a beküldött tárgyakat, az erdélyi muzeum oda kölcsönözött szekrényeiben, s még ott tartózkodásom alatt hozzáfogott a katalogus szerkesztéséhez, hogy a rögtönzött kiállitásnak állandó emléke is maradjon s a régiségbuvár tudja, hol keresse a mult századok jeles maradványait.

Ismeretes, hogy a század kezdete óta menynyi ékszer jutott Erdélyből külföldi, de különösen magyarországi gyüjteményekbe, élökön a magyar nemzeti muzeumba; most láttam azonban, hogy mind az csak egy része a kincseknek, melyek még mindig a régi erdélyi családoknál őriztetnek; pedig a kiállitás távolról sem volt teljes, csak nehány család volt fényesen képviselve: Radákné, Teleki Jánosné, Mikes János, a Jósikák, Wesselényiek, Kornisok ékszereit hiába kereste az ember. Reméljük, hogy a mostani kiállitás fényes sikere ösztönözni fogja az erdélyi főurakat, hogy három-négy év mulva ezt szélesebb alapon ismételjék, s képet adjanak nekünk az erdélyi fejedelmek udvarának fényéről. A mostani kiállitók közt különösen feltünt a Teleki család: Domokosné, Miklósné, Géza, Gusztáv, Károly, s különösen ifjabb gróf Sámuel oly gazdag sorozatát kölcsönözték ide az ékszereknek, ezüst kancsóknak, kupáknak, serlegeknek, billikomoknak, tányéroknak és tálaknak, hogy ezek nyomán is meg lehetni irni a világi ötvös mesterségnek illusztrált történelmét Erdélyben a XVI-ik századtól kezdve a XIX-ikig.

Miután a m. n. muzeum kincstárának megkezdett rendezése s a tavaly gróf Károlyi Alajos palotájában rendezett kiállitás különösen az arany s ezüst müvekre és zománczaikra forditotta azoknak figyelmét, kik nálunk az ujabb műtörténelemmel foglalkoznak, én is a kolozsvári gyüjteménynek e részét tettem tanulmányaim főtárgyává. Különösen érdekelt itten két rendkivül szép arany karperecz, az egyik Teleki Domokosné, párja Bánffy Albertné birtokában. Ezek azon karpereczekhez hasonlók, melyeknek egyike Jankovics Miklós gyüjteményéből a m. n. muzeumban őriztetik, párja pedig a müncheni régiségtárban. Előbbi birtokosának jegyzete szerint példányát egy másikkal együtt, mely egyszerűbb diszitéseiben eltérő tőle, a régi hires nagyváradi székesegyház romjainak kiásatásánál találták, ezeket Kende kanonok vette meg; örököseitől pedig a század kezdetén 300 frton Jankovics. Bock, az acheni kanonok, s De Linas Károly, a franczia régiségbuvár, mindketten külön adták ki e nevezetes ékszereket, s nem találták hihetetlennek, hogy Mária királyné karpereczei volnának, kinek a hagyomány azokat tulajdonitotta. Az itt kiállitottaknak vizsgálata azonban meggyőzött arról, hogy mind az öt eddig ismert példány a XV-ik század igen jeles müve. Megjegyzendő azonban, hogy az egyik erdélyi példányon a gyöngyök, ugy mint a m. n. muzeumén a kék üveg, a jelen század ujitásai. Az ékszerek származása felől mostani birtokosaik nem tudnak semmit, sőt egy felirás rómaiaknak s Pompejiből eredettnek állitotta.

Azon ritka boglárok közül, melyeken arany szobrocskák sokszinü (polychrom) zománczczal képezik a főtárgyat, csak ötöt láttam kiállitva, de mind az öt belföldi munka, nem olasz vagy német, minők a nemzeti muzeum legtöbb s legszebb példányai. Zsombory Saroltáé volt itt a legnevezetesebb: repülő Amor ijját megbuzva, hogy a nyilat ellője, a szárnyak s néhány diszitmény a testen rubintokkal kirakvák, a tagok nehézkes arányai elárulják a belföldi munkát, de a compositio elég ügyes, mert a lebegő alak finom lánczon függ, az ötvös csak a felső csokornál alkalmazta a tűt, mely a boglárt a ruhához füzi. Sokkal kisebb a többi négy boglár: Bánffy Dánielnéé, Béldy Gergelynéé, Béldy Ferenczné s özvegy Zeyk Józsefnéé. Mind a négy hárfázó nőt kék ruhában, fejér szarvason ülve ábrázol, mely fejét a nő felé forditja. Nem ismerem a középkori hagyományt, mely ezen kompozicziót megfejti, pedig ez mindenesetre népszerü volt, mert különböző nagyságban négyszer fordul itt elő. A Zeyk-féle példányban egy mentekötő végéhez tartozik, melynek közepét György Vilmos brandenburgi őrgróf, Bethlen Gábor sógorának nagy aranypénze képezi. Az őrgróf vértje — valószinüleg még külföldi — feketére van zománczozva, a mentekötő azonban kétségtelen erdélyi munka, türkiszekkel kirakva, melyek mellett a szász boglárokról ismeretes csigadiszitményt találjuk aranyozott ezüstből. Nem bizonyos, vajjon e három rész eredetileg is egymáshoz tartozott e? A styl szerint itélve mind a három a XVII-dik század kezdetén készült.

Ugyanezen kor styljét képviseli Teleki Géza egyik öve és mentekötője, melyen ismét a csigadiszitményt s a türkiszeket látjuk. A forgó, mely mellettök fekszik, valamivel későbbi időből való s aligha nem több boglárból lett összerakva. Az ily türkisz diszitmény sokáig divatos volt hazánkban; számtalan a kard s ékszer, mely a világos kék kövekkel van kirakva, régebbit azonban nem ismerek, mint a XVI. század második feléből; aligha nem a törökök révén ismerkedtünk meg vele, mert ez eredetileg perzsa diszitmény; s csakugyan ez alkalommal is láttam néhány igy kirakott kardot, — kettőt Teleki Sámuel gyüjteményéből, — melyen a markolat is, a két sárkányfő, kétségtelenül perzsa. Az egyik példánynál ezen markolatot a honi kardcsiszár elég ügyesen utánozta, de a perzsa izlés választékosságát még sem érte el.

Zománczos őv, nyaklánez és mentekötő, mind erdélyi munka, elég bőven volt kiállitva, de egy sem oly szép, mint a trónkövetelő Zólyomi Dávidé, mely vétel utján ez idén a nemzeti muzeumba került. Ellenben a Teleki Sámuel birtokában lévő zománczos nyereg a maga nemében csakugyan páratlan. Kápája s hátsó része filigrán zománczczal van boritva, ugy hogy a jó izlésü filigrán keretek közt sehol sem látszik az ezüst alap, ez igazán rekesz-zománcz (email cloisonné, e kifejezést czélszerübbnek tartom, mint a sejt-zománcz szót, melyet itt-ott a német Zellenschmelz nyomán hibásan használnak).

A franczia zománcz képviselőjéül Teleki Domokosné ide adta XIV. Lajos ifjukori arczképét; ez festett zománcz, valószinüleg a hires Petitot munkája, a nagy király ajándéka Teleki Mihály számára. Zománczos kelyheket, minők mult évben a káptalanok, egyházak és püspökök kincseiből a pesti kiállitást oly érdekessé tették, itt csak négyet vettem észre, közülök egy sem régibb a XVII. századnál, ezek közül azonban egy sem ér fel Mikó gyönyörü példányával, mely tavaly Pesten ki volt állitva; legközelebb jár hozzá a marosvásárhelyi főtanodáé, mindkettő az első erdélyi fejedelmek korából való, ellenben a kolozsvári plébánia kelyhe már a zománczozó ötvösség hanyatló korát jellemzi, ugy tulterhelt rajza, mint kirivó szinhangulata által. Különösen kitünő azon hires arany kehely, melyet I. Rákóczy György a kolozsvári református egyháznak ajándékozott, melyen gazdag zománcz diszitményektől körülvéve tizennyolcz monorú aranydomborműben Krisztus történetét mikroscopikus alakban látjuk ábrázolva. A kehely alsó részében ráismerünk még a régi hagyományra, mely egész a román korig visz vissza, de a felső részben a későbbi kor kevésbbé választékos izlését sem ismerhetjük félre.

Ha a belföldi ötvös mesterség e remekét összehasonlitjuk a kegyesrend szintén zománczos arany kelyhével, mely ugyanazon időben Augsburgban készült, szembeszökő a különbség a német s erdélyi styl között; a német a festett zománczra helyez sulyt, diszitményei már a paróka-stylre emlékeztetnek, az erdélyi még mindig rekesz zománcz, rajzában pedig, mindamellett, hogy csupa kis alakzatokra oszlik, mégis nemesebb.

Egyéb ötvös munka is igen szépen volt képviselve, egyházi eszközökben azonban sokkal gyérebben, mint a világiakban; azok közül megemlitjük a csiki kelyheket a XVI. század első éveiből, az etédit, mely még régibb, — Orbán Balázs adta ki ezeket, — továbbá a két prázsmárit, melyeknek egyike még román koru, a másik a csucsives korszakból való, holott a kolozsvári reformatus egyházé az átmenetet jelzi a csucsives styl és a renaissance között. Hólyagos kupa több példányban fordult elő, Bánffy Györgynél, Teleki Sámuelnél, a legszebb közöttük a kolozsvári kegyesrendüeké, hol a tőkét, mely felett az ananász alaku edény emelkedik, ezüst favágó kezdi levágni, a XVI. század első éveiből. Sok itt a névvel jegyzett lakodalmi pohár s tányér a fejedelmek korából, köztük Teleki Mihályé s Vér Judité, melyekkel Pesten ismerkedtünk meg s itt ismét szivesen találkoztunk Teleki Domokosné és Sámuel gyüjteményeiből. Ugy látszik, hogy az ily ezüst kupák, kancsók, tányérok s tálak a nő hozományához tartoztak. — A XVI. század végének s XVII-dik kezdetének gazdag s nemes izlését képviselő nautilus s struczmadár billikomok hiányoztak a kiállitásnál, ugy a XVII. század végének elefántcsont kupái is; de egy kókuszdió pohár azon naiv felirással, hogy a ki tizenkétszer kiüriti, részeg lesz, — a min senkisem kételkedhetik, kinek a nemes, de erős erdélyi borral megismerkedni alkalma volt, — jól képviseli a XVI. század végének izlését.

Kitünően szép s ritka Teleki Sámuel gyüjteményében egy tengeri rák rendkivül nagy ollójából készült ivóedény, nehéz, stilszerü ezüst foglalatban, mely három delfinből alakitott talpon áll s tengeri sárkányszájban végződik. Mellette láttam egy csigaforma gyönyörü vadász csészét ezüstbe foglalt csontházból; ily serlegek jelenleg igen ritkák, csak hármat isme-

rek, egyet a n. muzeum kincstárában; pedig régente gyakrabban fordulhattak elő, mert Bethlen Gábor inventáriuma ilyet tizenkettőt emlit. Szintén Teleki Sámuel kincsei közt láttam egy rovátkos, csavart aranyláncot, nem tudom velenczei munka-e vagy erdélyi, igen izléses és alakjaiban különös; a n. muzeumban három ily láncz létezik, az egyik közülök sokkal nagyobb s szélesebb, mint az itteni, mind a három valószinüleg a XVI. századból való; a velenczei nagy festészek képein találkozunk ily lánczokkal. Meg kell itt jegyeznem, hogy sok erdélyi láncot, minőt a XV., XVI. és XVII. században a világi s egyházi főurak viseltek, most övnek neveznek, holott a magyar öv mindig tömör tagokból áll, a szász öv selyemre vagy bársonyra varrt boglárokból, a két végén pedig hosszukás körszelet alaku tömör tagba megy át, mely sokszor áttört munkával ékes. A férfi nyaklánczegyes tagjai, melyek vagy monorúak vagy négyszögüek, de alul szélesebbek mint felül, mindig lánczokkal összekötvék. A nyaklánczmajd mindig, az öv ritkán s csak későbbi időben zománczos, csatja gyakrabban, mert a kard, mely az övhöz hozzá ér, ledörgölné s összekarczolná a zománczot. A külföldi sok példányban képviselt munkák közt, melyek a fejedelmek korában különösen Augsburgban, Prágában, Nürnbergben készültek a magyar főurak számára, feltünő a filigrán doboz és skatulya Teleki Domokosnénál; ezeknek párja a pesti iparmuzeumban látható. A lovagszobor, mely valaha egy igen nagy, most nem létező diszedény fedőjére volt alkalmazva Teleki Gusztávnál, talán szebeni munka. Bánffy Györgynek szép ékszertartója bizonyosan az, melyen a sábai királyné fogadtatását Salamon király által Hann Sebestyén kivert munkában ábrázolta. Ez a XVII-dik század vége felé hires ötvös volt Szebenben, remekműve a szász királybiró Frank Bálint számára készült nagy kupa, most a Bruckenthal örökösök révén vétel utján a nemzeti muzeum tulajdona, melyre egykori birtokosa reá vésette a német rimet: „Hermannstad ist durch der (igy) kunst dieses Meister Augsburg worden. Lebe lang Sebastian Hann in werther Menschen Orden V(alentinus) F(ranck) I(udex) R(egius) 1697". A Bánffy ékszertartón látjuk az ötvös jegyét S. H.

Az ékszerek között megemlitendő a katholikus plébánia szép rubintos és gyémántos keresztje, stylje nagyon hasonlit ahoz, mely Esztergamban Bakács Tamás bibornok sirjában találtatott s e szerint a XVI. század első felébe tartozik. Érdekes a smaragd boglár és fülbevaló, melyeknél a drágakövek a legrégibb módra keresztül vannak furva, tehát egy még sokkal régibb ékszerhez tartoztak. Izléses B. Rothenthal Henrikné gyöngy és smaragd ékszere; érdekesnek találtam a smaragddal ékesitett csokrot is, melynek háta fehér lapon festett zománczvirágokkal ékes. A zománcz stylje keleti s tanuja azon befolyásnak, melylyel a törökök hazánk iparára is voltak.

A mi a fegyvereket illeti, itt legelül is meg kell emlitenem a városi levéltárból ide szállitott nagy pánczélt és sisakot, mind a négy a XVI. század végéről, a Báthoryak idejéből való s nagyon szép; kivánatos volna, hogy valamely muzeumba kerüljenek; sem a nemzeti, sem a kolozsvári nem bir ily pánczélokkal, holott ezeket a kolozsvári városházban senki sem látja. De az ugynevezett Dózsa vaskoronát csakugyan deválnunk kell; a ki a keletet látogatta, emlékezni fog ily vaskosarakra, melyek hosszu póznára vannak alkalmazva, szurokkal telt agyagedényt helyeznek beléjök és sötétben meggyujtva a nagy urak előtt viszik, ha ezek látogatóba járnak; a kolozsvári vaskosár is alighanem a török idők ily maradványa. A Teleki Sámuelféle gyüjteményből több szép elefántcsonttal berakott puska s pisztoly lett itt kiállitva, a kardokat már a zománczos ékszerek közt emlitettük, soknak pengéje szép régi dömöczk, melynek aranynyal bevert felirásaiban ritkán lehet bizni.

A régi agyag-ipar gyöngén volt képviselve, főleg a segesvári gymnasium korsója által, melyen a keresztre feszitett idvezitő alatt Mária és János keseregnek, ez jó dombormü; a kolozsvári fazekasok nagy kék czéh kancsója pedig különös módra igen ügyesen kombinálta az edény száját egyik fülével. Az ón edények közt az egyiket Orbán Balázs a XIV. századnak tulajdonitja, holott csücsives diszitményei ezt a XV-ik végére teszik, a felirat az 1502-ik évet emliti, de az, a mint Orbán Balázs helyesen megjegyzi, nem a készités, hanem az ajándékozás éve.

Rendkivül érdekesek a régi himzések és csipkék, ezek egy egész szekrényt túlhalmozva töltöttek be. Béldy Gergelyné, Lázár Miklósné, Teleki Domokosné, Bánffy Dezsőné, Betegh Kelemenné, Karacsay Sándorné, Barabás Józsefné, Sándor Istvánné állitották ezeket ki s megérdemlik köszönetünket, hogy őseik e szerény maradványait el nem hanyagolták. Sok ilyen lehet még eltemetve a régi magyar családok házaiban, még több elhányódott, pedig épen ily himzések világositanak fel bennünket a fejedelmi kor magyar stylje iránt.

A brassai templom dombormüves himzésü papi öltönyei (casula) Mátyás korából valók, s rajzaik jelessége által tünnek ki; valamivel későbbi időből való, de rendkivül szép a piaristáké, mely valószinüleg olasz munka, a renaissance legszebb korából. Feltünők továbbá a régi, vastag perzsa szőnyegek a szász templomokból, ilyeneket most már nem készitenek többé a keleten; ezek is azon időkből valók, midőn a keleti kereskedés nagy része Brassón és Erdélyen keresztül vette utját.

Ugy látszik, hogy az erdélyi főurak előszeretettel viseltettek a ritka porczellán iránt; itt sok szép példány volt kiállitva, különösen Teleki Gusztáv által chinai, japáni, meisseni, bécsi stb. Szentkereszti Zsigmondné által pedig gyönyörü régi bécsi.

A nagy terem egyik részében fel volt állitva az imecsfalvi székely muzeum egy része, melyet özvegy Csereiné gyüjtött s nagylelküen a székely nemzetnek szánt; sok benne a kultur történeti tárgy az őstörténelmi időktől napjainkig; de a háromszékiek nem tudják elégségesen megbecsülni a becses ajándékot s nem találtak számára helyet, a hol fölállittathatnék.

Szintén érdekes volt a bányászati kiállitás, sok szép természarany-példány Vöröspatakról, Nagyágról s az erdélyi ásványok egész sora a kaolintól a ditroitig, syenitig, márványig, mire azután felhangzik a panasz, hogy mindezeket birjuk az országban s mégis, ha kellenek, külföldről hozatjuk. S ez csakugyan ugy van, hanem csak azért, mert az ilynemü külföldi áru tetemesen olcsóbb, mint a belföldi; ki vegye rosz néven a porczellángyárostól, hogy Csehországból hozatja a kaolint, és nem használja a belföldit, ha az tetemesen olcsóbb ennél, olcsóbb pedig főleg azért, mert külföldön az alapitási költségeket régen letisztázták, jó utjok van a bányához, olcsó napszámmal s betanult munkaerővel dolgoznak. Szép volt az erdészeti kiállitás is, gyönyörködtem a kicsiszolt tiszafa (taxus baccata) szinében s fényében, s csak azt sajnáltam, hogy tömeges szállitásokra nem fordul elő elégséges mennyiségben, holott kereskedelmi czikké csak az válhatik, a miből tömeges-termelést lehet eszközölni.

Láttam több fafaragást is főuri kezektől, a mi igen dicséretes; ezen ügyes és szorgalmas dilettans mesterembereknek ajánlom azonban hozassanak magoknak mintákat Frullinitól Florenczben vagy Fourdinois-tól Párisban s tanuljanak belé nemcsak a XVIII., hanem a XVI. század styljébe is. A kézi munka szabatossága mindenesetre igen dicséretes a kiállitott példányokban.

A női munkákról, gyümölcskiállitásról, buffetről hallgatok, a szakértőktől a legnagyobb dicsérettel halmoztattak el.

Az egész kiállitás a rendezőknek dicséretére, s reméljük a jótékony nőegyesületnek anyagi hasznára, a tudománynak pedig mindenesetre nagy előnyére vált.

Pulszky Ferencz.

Falusi élet Észak-Amerikában.

(Eredeti levél.)

Boston, október-hó 1877.

. . . A nyarat, midőn egy-két heti szünidőm van, eddigelé rendesen a tengerparton szerettem tölteni. Ez idén azonban másra határoztam magamat. Eddig ugyanis jóformán csak a nagyvárosi életet ismertem; most hát kedvem támadt, hogy megis merkedem a vidékkel is, s közvetlen tapasztalás után szerzek magamnak tudomást, hogy éli világát saját tüzhelyénél az amerikai földmivelő, a »farmer«, mely alkalommal az itteni földmivelési viszonyokról is némi tapasztalatot reméltem magamnak szerezhetni.

Jó messze kellett utaznom, hogy »falut« találjak, azaz oly telepet, mely a mi fogalmaink szerinti magyar falunak felel meg. Mert Boston körül, de általában az egész Massachusetts államban gabonát nem termesztenek, a zöldségen kivül csakis kukoriczát, krumplit és néhol zabot, de nagyobbára csak széna terem. Kirándultam tehát New-Hampshire állam Peterborot nevü, vagy 200 házat számláló helységébe, a hol inkább termesztenek gabonát is, 100 és nehány angol mértföldnyire Bostontól.

Hallottam, hogy a yankeek nem szeretnek befogadni idegent házokba, és az utas kénytelen hotelbe szállani, de én mégis elhatároztam, hogy magánháznál keresek szállást. Hogy ezt könnyebben elérjem magammal, vittem Mr. W. E. Cunningham bostoni fiatal barátomat, ki helyettem a hol kell beszélni fog.

A kiszemelt helyre érve, barátomat szállás-keresésre küldtem; — bolyogtunk utczahosszat, de bizony az én barátomat mindenütt elutasitották. Már 1½ angol mértföldnyire kint voltunk a faluból és minden házba bekérezkedtünk, — mig utóbb megsokaltam és magam mentem be egy házba, elmondva röviden, hogy én »Hungarian Gentleman« vagyok, ne küldjenek el, hanem adjanak egy hétig szállást. Csak Mrs. S. F. Leathers és lánya Miss Addie volt oda haza, ezek ugyan megnéztek, és csudálkozva kérdezték: Hungarian Gentleman? Még ők ilyet életükben soha sem láttak. Mindjárt a legszivesebben bevezettek fogadó szobájokba, s a házi asszony egy gyönyörüen butorozott szobát engedett át számunkra, és biztositott, hogy bár Mr. Leathers nincs itthon, de ha megjön, örülni fog látásomon. Egy óra volt ebéd után, s fölkért, hogy mig valamit főz, menjünk fel és mosakodjunk, poroljuk le magunkat. Főzött rántottát és kétféle pié-t: black- és apple-piet (fekete és almapástétomot) és háromféle kenyeret tett az asztalra: fehéret, barnábbat és vastagon őrölt rozsból sütöttet, és theát.

A mint asztalhoz ültünk, a mellékszobából egyszerre csak fölhangzott a zongorán a Centennial Mars. Hétfő lévén, mosással épen el voltak foglalva Miss Addie mégis kedvünkért egy óra hosszat ott játszott.

Dehogy hittem volna, hogy a yankee földmivelők annyira elütnek a mi földmivelőinktől. 6 órakor hazajött gazda; szemzeni kezdett az eső, és mi, a kik a gyepen croquet-játszással voltunk elfoglalva, — neki estünk a kiteritett ruhának s segitettünk beszedni, hogy meg ne ázzék; nem értem rá e pillanatban a bánuló gazdát megszólitani.

Másnap reggel Miss Addie lóháton bement a faluba barátnőihez, s talán elmondta nekik, milyen vendégük van, mert este nem is tudom,

Hann Sebestyén

vrod

Reissenberger Ludwig:

Zur Kenntnis der von Seb. Hann zu seinen Darstellungen benützten Vorlagen. Korrespondenzblatt des Vereins für sieb. Landeskunde. 1888. XI. evf. 40. l.

vr Resch-cikk

u. az: Zu den Arbeiten des Sebastian Hann. u. o. 1888. XI. evf. 19. l.

~~Zázár István IV. 257.~~

Hann Sebertjen

Roth V. dr.
Franckensteini Franck
Bálint epitáfiuma.
Arch. Ert. 1911. 2. 37.

107 – 115 l.

tyatartókon levő fölírások szerint Frank Bálint kiráfbíró, s első felesége Glockner Margit ajándékozták ezeket a templommak 1691'ben. A házastársak címerét a gyertyatartók lábainak két sarkában látjuk, a harmadikban pedig egy szakállas férfi mellképét, bizonyára a fölajánló kiráfbíróét. A gyertyatartókon S.H. betűs pajzs tudatja a mesterty.

Jegyzet: Sebastian Haan művei még nehány kehely az egyházi kincstárában, melyeknek azonban alig van műbecsök. Főügyessége az alakok ábrázolásában érvényesül, a diszítést illetőleg teljesen azakkori hanyatló vízlésnek hódolt.

Reissenberger Lajos és Henszlmann Imre: A nagyszebeni és a székesfehérvári régi temp-lom. Mon. Hung. Arch. Bpest 1883. 34-35 l.

Γ nyelén

Hann Sebestyén

A nagyszebeni templom kincsszárában:

1) Kehely ezüst, aranyozva. Ennek a rozsnyói Zaino falképe keretében előforduló Krisztus alakok utaüzását látjuk: az egyik merőn oly modorban, mint a képen s ugyanazzal az aláírással. Krisztus megalázása: humilitas, a másikban megdicső ülése: gloria van bevésve, a harmadikra pedig a könyörületesség: misericordia. A kehely kupáján részben vésett díszeket látunk: a pásztorok imádása, az utolsó vacsora s Jézus föltámadása, részben pedig reáforrasztott levél és virág ékítéseket. A kehely magassága 0·225 méter, a lábán levő feliráss szerint 1662-ben ajándékozta a templomnak Stoltzenb Mátyás, nagyszebeni senator. Alkotása ugyan teljesen olyan, mint a régi XVI. századbeli kehyhekké, de egy pavásocska SH betűkkel arra utal, hogy ezt Sebastian Hann a XVII. századbeli nagyszebeni ötvös készítette.

2) Kanna. 0·255 m. magas. födeles. Részben öntött, részben kivert domborművek díszítik az oldalát, melyek két jelenetet

ábrázolnak: Salamon király (2
ítéletét, és Sába királyfi látogatását. E kanna talpát levél, virág és gyümölcs koszorú ékesíti, meghol 3 ~~ol~~ oroszlánfej domborodik ki. A fődelet hasonló dísz szegélyzi, csakhogy oroszlánfejek helyett angyalfejeket látunk itt, közepén pedig oroszlán áll, jobb első lábában babér koszorut tartva. Az alakos domborművek az oroszlán és angyalfejek az ezüst kellemes fehérséget mutatják, s hatásos ellentétet képeznek a többi fényesen aranyozott részekkel (ábrában bemutatva). A kanna a szélén bevert S. H. betűs pajzsocska tanusága szerint a szebeni ötvös Sebastian Hann műve.

E mester 1689/90 ben ifjab, 1694–1699 ig öregebb czéhmestere volt az akkor még számos taggal büszkélkedő nagyszebeni ötvös czéhnek. 1700 ban is még czéhmester volt. (Arch. Ert. 13 köt. 268 l)

A kannát a vajta levő felirás szerint 1682-ben ajándékozta a Mária templomnak Schermer Katalin, Szemviger Mátyás szász királybíró özvegye, kinek czimere — bekötött szemű férfi, ki kardot és mérleget tart kezében, alatta borostyán-koszorut tartó oroszlán — a fődél belső részén látható. A felirás a következő: „Die Viel: Ehr

T (same)

Hann Sebestyén

F (endhafte)

ꝰ (au)

ꝯ (aft).

F (ürsichtig)

ꝺ (ohl)

ꝭ (eisen)

ꝛ (ern)

ꝯ (ern)

I (ebene)

und: Tugt: Frꝰ. Catharina Schermerin, des Weiland Nahmh. ꝰ Vꝰ. Wꝰ. Wꝭ. Hꝛ Mathiae Semrigers: Viel Verdienten: H: Königs Richters in Hermannstadt Hinterbliꝭ. Frau: Wittib. opffert dieses. Werck, der Ehre: Gottes, Aº 1682 den 29. Marte" Egy kerében látható a Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen.

~~Letszetős alkotása és sajátságos díszítése miatt~~

~~Eddig: Reissenberger~~

3) Ciborium. u. o. H.

Virág díszítésekkel éles lába kerek; nyele hat oldalu, meghez hat fogantyúszerű támasz van felül erősítve, s ezeken nyugszik egy lapos csésze. Fenekén látjuk az Utolsó vacsorát kivert dombornüben, meghet virág és lombozat szegélyez, A lapos födelet egy angyal koronázza, meg egyik kezében nagy keresztet tart, a másikban kelyhet. Az alakok finom kezelése és kivitele itt is tanusko-dik a mester ügyességéről az emberi alak előadásában. E ciborium két képben látható a „Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen" II füzetében.

4) Kézi keresztelő medencze

u. o. H. Hogy H. S. mikája bizonyítják az S. H betűk kispalisban, meg bélyegül

reá van verve. Alkotása hasonlít a Ciborium-mintoz, csakhogy itt a szintén hat fog antyúszerű támasztékon nyugvó csésze nagyobb és mélyebb. A csésze belseje Krisztus keresztelésének érdekes ábrázolását mutatja, e körül a négy evangelistát látjuk jelvényeikkel, melyeket erősen kidomborodó rózsak kötnek össze. Mindez vert munka. E keresztelő medenczét a rajta levő felirat szerint Arndt Margit, az egykori nagyszebeni polgármester Rörich Bálint özvegye, készíttette 1685ben.

5 Gyertyatartó pár Aranyozott ezüst. 0·31 méter magasak: Hatalmas lábuk, hármas körívben kanyarodik s szép virágcsokorral van díszítve. A háromszögletes mjel többször meghajlik ott, hol vékonyabbá lesz, virágkorona környezi, végre rajta nyugszik a gyertya tányéra és tartója. A lábakon angyalok állanak, melyek az egyiken a keresztjén hit jelvényeit, a másikon a fölajánló kirágbiróságának jelvényeit. Itt is, mikent a fent leírt kannán, egyes részek például a levél és virágdiszek megtartják az ezüst színét, a többi pedig aranyozott. A gyer-

Hann Sebestjen

l.

Gerevich Primás

Esslary i mu-
hinesek

Album

199. l. 1928

1287.

A Kr. u. I.

Bacchus-fej.

Vállig látható, szembené
bajusza és szakálla göndör.

haját pedig, melynek fürtjei vál
szalag szorítja.

Márvány, magassága 18 cm
1894 szeptember 13-án M. Rocchitó
— Elszámoltatott 1895 augusztus
molásra nézve lásd az 54347–895
61301 sz. min. előadmányi ivet. —
1900 november 28-iki 4561 (635
26-iki 373 eln. sz. leirat (464–
Jegyzet. L. az 1896-iki lajstr
— Preisliste Nº. 185.

III 3 –

Pl.
Vet. 1894.

Hann Sebestyén

Otvos

irod

i m. mév. Erdély 1940

Ger Erd. 168, 169 l

Vác, püsp. pal.

II. 505

Képe II. 503

Hann Sebestyén

ród
z
Gyárfás Tihamér:

A három Hann Sebestyén ről -
Erdélyi Muzeum

1910. 232-234. l.

Hann Sebastian

ötvös

laid

A

Gyárfás Brassó 61

ötv. Tőrő 1912 133

ez a legifjabb Hann

1740.

Hann Sebestyén

a hires szebem ötvös

Ivód

Hampel József. Műtörténetünk és az ötvösmű-
szerlat. Budapest, Kamle
1884. 39 kót. 306. l.

.....*műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

.....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Hann Sebestyén

ötvös

1697

l.

Hanyhalaur

a M. N. Mur
Rejsig Járába
1912

229. 1

15. számához.

ES
ÉSZ ÚR!

Konvent, az iskolaügyi bizottság határozati

oktatásügyi Miniszter úr 108,231—1938. IX.
ított iskolai füzetek kötelező használata tárgyá-
hatállyal, a református elemi, középfokú
elrendeli."
ber 1-től kezdve kizárólag csak a szab-
Ez alkalommal bátrak vagyunk felhívni Nagy-
gyártott szabványosított irka és füzet áruira,

Hann Sebestyén

1716. a nagyszebeni
külső tanácsba
választották.

Herbert H:

Der innere u. äussere 382. l
Rath Hermstadts 387
zur Zeit Karls VI.
Archiv
1883. 17. k.

29 Szaturnin vt.		Paramon **Izraelita** Kiszlev 11
Csütörtök **30** András apostol	**November**	**Protestáns** András **Görög** András ap. **Izraelita** Kiszlev 12
Péntek **1** Elegy pk.		**Protestáns** Elza **Görög** Ananiasz **Izraelita** Kiszlev 13
Szombat **2** Bibiana vt.	Holdtölte 2 óra 31 pk. 1933 **December** 31 nap	**Protestáns** Aurélia **Görög** Habakuk **Izraelita** S.Vajislakh

48-ik hét Nap kelte 7 óra 19 pk. — Nyugta 16 óra 15 pk.

Hann Sebestyén : Franck Bálint emlékérme (előlap)

Hann Sebestyén : Franck Bálint emlékérme (hátlap)

MM 1936 251-54 lapok

FRANCK BÁLINT EMLÉKÉRME

Az erdélyi pénzek és emlékérmek ránkmaradt anyaga egymással szembehelyezve, különös ellentétet tüntet fel. Míg ugyanis a pénzek dús sorozata az eredeti stílus és sokszor meglepő művészi jellegnél fogva a virágzás kétségtelen tényét bizonyítja, addig az emlékérmek csoportja számszerint kevés és az is többnyire idegen mester kezétől származik. A feltétlenül erdélyi eredetet csak egy szebeni NW monogrammista műhelyéből kikerült néhány, csekély művészi értéket képviselő darabról lehet kimutatni. Különös figyelmet érdemel tehát minden olyan emlékérem, melynek erdélyi származása bizonyítható. Egy ilyen darabot ismertetünk a következőkben, amely ezenkívül készitő mestere személyén keresztül a XVII. sz.-i Erdély művészi életében az ötvösség és érmészet szoros kapcsolatát is élénken igazolja. Ez az érem Franck Bálint szebeni szász gróf emlékérme és bár jelezve nincsen, a felhozandó bizonyítékok tanusága szerint nyilvánvalóan az ismert szebeni ötvösmester, *Hann* Sebestyén kezétől származik.

Az érem *előlapja* Franck Bálint mellképét mutatja szembefordulva, szakállasan, prémes ruhában, mellén egy sor gombbal. Körül ovális zöld zománcos virágdísz látható, melyet fölül és alul rózsaszínű, illetve fehér virágdísz ékesít. Ekörül újabb ovális keret aranyfoglalatú rubinkősorral. Végül a legkülső keret feketével díszített fehér domború zománcos levélornamentika, melyből egyes tagok zománc nélkül fénylenek ki. Csüngője aranykarikákon lógó alaktalan gyöngy. Füle fekete zománcú. Az érem *hátlapján* négyrészű címerpajzs látható. Ennek felosztása: az első mezőben jobbra dűlő sávok, a másodikban madarat (galamb) tartó kéz, harmadikban ugyanaz, csak ellenkező oldalról, a negyedikben balra dűlő sávok. A harmadik és negyedik mező között hosszúkás téren Merkurbot. A pajzs fölött koronás sisak s ezen egy kiterjesztett szárnyas madár balra fordulva. A címer körül VALENT · FRANCK — C · T · P · C · S · C :C · C · F · R (Celsissimi Transylvaniae Principis Consiliarius Saxonum Comes, Civitatis Cibiniensis Judex Regius; az F hibás, J-nek olvasandó.) A címerlapot széles csipkézett keret övezi, melynek zománcdísze kék alapon fehér levelek, valamint lila és sárga virágok. Két darab trébelt aranylemezből van összeállítva, 5·5 cm, súlya 27·3 gr.

Az érem képét közli Weszerle,[1] leírása pedig a Történelmi Tárban található meg.[2] Hann Sebestyén nevével Sievert[3] hozta kap-

[1] *Weszerle József,* Érmészeti Táblái, G. XIII. t. 1.

[2] *Pósta—Tergina,* Erdély emlékérmei, Tört. Tár. 1893. 732. l.

[3] *L. Sievert,* Sebastian Hann. Mitteil. aus dem Baron Bruckenthalischen Museum. II. 1932. A fentiek nyomán leírva még *Huszár—Procopius,* Die Medaillekunst in Ungarn, 1933. 148c. sz. alatt.

MAGYAR MUVESZET 1936.

Hann Sebestyén: Részlet Franck Bálint epitaphiumáról

csolatba először, aki minden behatóbb ismertetés nélkül egyszerűen besorozta Hann művei közé a 71. sorszám alatt; végül az előlap képe megjelent a Magyar Művészetben (1931. 352. l.). Az éremnek eddig két példánya ismeretes; az egyik az említett díszes keretben a Magy. Tört. Múzeumban, a másik pedig ezüstből egy magántulajdonban levő, XVII. sz.-i erdélyi diófából készült díszszekrény oldalára erősítve.[4] Az ábrázolt személy franckensteini Franck Bálint szász gróf (1643—1697), aki 1686-tól haláláig viselte e méltóságot. Emellett fejedelmi titkos tanácsos és királybíró is volt és 1692-ben nyert nemességet I. Lipóttól. Irodalommal is foglalkozott s legjelesebb műve a Breviculus originum nationum et praecipue Saxonicae in Transilvania Szebenben 1696-ban megjelent könyve.

Az érem készítőjének Hann Sebestyén szebeni ötvös személyével való azonosításához az az epitaphium szolgál alapul, amelyik a szebeni ev. templomból került jelenlegi helyére, a Bruckenthal Múzeumba.[5] Ez egy 114×56 cm átmérőjű óntábla fakeretben, amelynek közepén Franck Bálintra vonatkozó felirat van. A felirat körül reneszánsz stílusú, de egyben már kissé barokos ízű szalag húzódik körül, mely a négy sarokban medaillonokká bővül. A két felső medaillonban ószövetségi jelenet, a két alsóban pedig Franck Bálint mellképe és címere látható. Ezek aranyozott ötvösércből vannak domborítva. Az epitaphiumon ovális pajzsba helyezett SH monogram látható, ami Hann Sebestyén ismert jelzése. Neki különben, mint Sievert említi, Franck Bálint barátja és egyben pártfogója is volt,[6] tehát a szoros kapcsolat mindenképpen megvolt közöttük.

Ha az érem két lapját egybevetjük az epitaphiumon látható arckép-, illetve címerábrázolással, az azonos képek között szoros stiláris egyezéseket lehet felismerni. Az előlapon pl. ugyanolyan a prémes kabát és a gombsor, csak az epitaphiumi kép bővítve van még egy aranylánccal és a jobbkézben tartott jogarral. A szakáll és haj kezelése erőteljesebb ugyan, de az is tény, hogy a tágabb felület itt nagyobb lehetőségeket is tud nyujtani. Viszont meglepően azonos a fejtartás, a kissé jobbra fordított mozdulattal. A hát-

[4] Erdély régi művészeti emlékeinek kiállítása az Iparművészeti Múzeumban. 1931. Katalógus 7. sz.

[5] *Roth Viktor*, Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma — Hann Sebestyén műve. Arch. Ért. 1911. 107—115. l.

[6] Sievert i. m. 29. l.

Hann Sebestyén: Részlet Franck Bálint epitaphiumáról

lapon kölcsönösen egyezik a címer kidolgozása, egyetlen különbség, hogy az epithaphium képén az 1. és 2. címermezőt elválasztó vonalon még egy kis medaillon is látható. Mindent egybevetve, a két műnek azonos mestertől való származása elvitathatatlan. Miután tudjuk, hogy az epitaphiumon levő kép mintájául az a rézmetszet szolgált, mely a Rosetum Franchianum[7] mellett jelent meg 1692-ben, lehetséges, hogy az érem is ezután a minta után készült. A kétségtelen stiláris egyezés mellett a Hann Sebestyén szerzőségét csak még inkább megerősíti az a szoros kapcsolat, mely őt Franck Bálinttal egybefűzte.

Az említett epitaphiumon kívül Hann Sebestyénnek még egy művére hivatkozhatunk, amelyik bizonyos fokig szintén analógiának tekinthető és ez Mikola László epitaphiuma 1700-ból. Az epitaphium trébelt ezüstből készült és a keresztrefeszített Krisztus előtt térdeplő donátort ábrázolja. (44·5×33·5 cm).[8] Ezenkívül két trébelt medaillonkép is helyet foglal a kép mezejében s ezek közül a címeres éremkép lényeges a mi szempontunkból, mert a Mikola-címer kidolgozása szoros egyezést mutat a Franck-érem hátlapján levő címerkép kivitelezési formájával.

Hann Sebestyén 1644-ben Lőcsén született s 1713-ban halt meg Szebenben. 1675 óta volt tagja az ottani ötvös-céhnek és úgy a céh-, mint a városi életben előkelő szerepet játszott. Mint ötvös jelentős nevet vívott ki magának s különösen jellegzetes a trébelési technikája, amellyel Erdélyben még addig el nem ért magas fokon állott. Minthogy az érem is ugyanezzel a trébelési eljárással készült, ami pedig érmek készítésénél, ahol a verési vagy öntési technika a szokásos eljárás, meglehetősen ritka jelenség, ez megint csak Hann Sebestyén szerzősége mellett bizonyító körülmény.

[7] Ez egy versgyüjtemény, mely Bécsben 1892-ben jelent meg ismeretlen szerzőtől és Franck Bálintra, valamint családja eseményeire vonatkozó latin és német verseket tartalmazott, melyekhez rézmetszetek voltak csatolva. Említi Roth i. műveiben és beszél róla részletesen Weszerle József is a Magy. Tört. Múzeum Éremtárában levő kéziratos jegyzeteiben (45. sz. 103—104. l.). Franck Bálintnak ehhez csatolt rézmetszetű képében látja Roth az epitaphiumon levő Franck-arckép mintáját. A Nemzeti Múzeum Könyvtárában levő példányból (RMK 3725), sajnos, hiányoznak a rézmetszetek s így ellenőrző egybevetést nem lehetett tenni.

[8] *Sándor Imre*, Mikola László címeres plakettje 1700. Geneológiai Füzetek, Kolozsvár, 1914. 37. l. és Iparműv. Erdélyi Kiállítási Kat. 266. sz. Az epitaphium jelenleg az esztergomi Keresztény Múzeumban van.

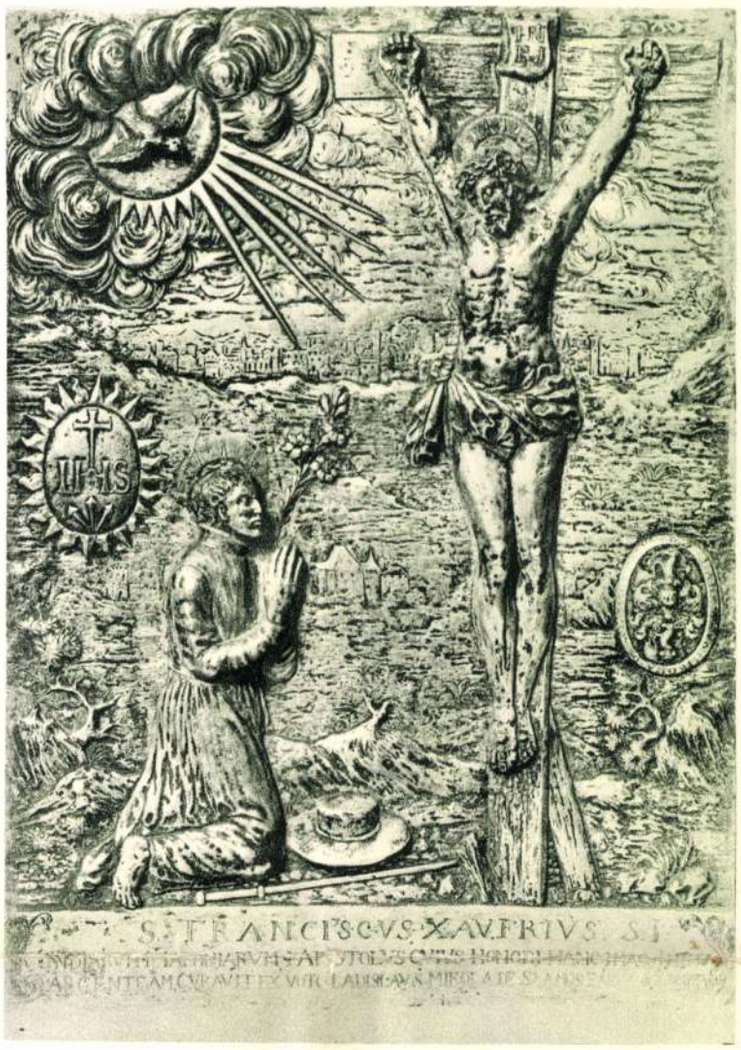

Hann Sebestyén: Mikola László epitaphiuma

Hann Sebestyénnek még egy plakettjéről is említést tesz az irodalom.[9] Ez egy trébelt plakett és Sába királynőnek Salamon előtti jelenetét ábrázolja. A plakettről csak rövid említést tesz Mihalik József, képét nem adja s nekünk sem állott módunkban ezt látni. Ellenben az Iparművészeti Múzeum erdélyi kiállításán szerepelt egy talpas dísztálka,[10] melynél a ferdén elhelyezett nyolckarélyos tálka közepén ugyanezt a témát bemutató trébelt jelenet volt látható. Ez a tálka szintén Hann Sebestyén műve. Az itteni ábrázolás rendkivül magas reliefet mutatott, mely kimondottan ötvösmunka és amennyiben a plakett is hasonló kidolgozású, akkor a plakett elnevezés csak meglehetősen tág értelemben alkalmazható rá. E plakett vagy talán helyesebben relief tervezésében, mint legtöbb művénél, bizonyára szintén valamelyik egykorú metszet szolgált mintául.

A Franck-érem keletkezési idejét az 1692 utáni évek valamelyikére kell tenni. Több körülmény bizonyítja, hogy 1692 terminus post quem-nek tekinthető. Így elsősorban a hátlapon levő címerkép is, hiszen ismeretes, hogy Franck Bálint 1692-ben nyert nemességet I. Lipóttól. Ezt a keltezést erősíti meg továbbá a Rosetum Franchianum 1692-i megjelenési éve is, ha feltételezzük, hogy Franck Bálint itt megjelent rézmetszetű képe szolgált az éremképnek is mintául, mint ahogy azt Roth Viktor az epitaphium esetében állítja. Mindez azonban másodrendű kérdés; a lényeg, Hann Sebestyén szerzői volta tisztázottnak tekinthető s az érem eredeti — trébelési — technikája révén egyedülálló darab nemcsak az erdélyi, hanem az egykorú magyar emlékérmek sorában is.

HUSZÁR LAJOS

[9] *Mihalik József*, Hann Sebestyén két ismeretlen ötvös művéről. Arch. Ért. 1900. 253—56. l. *Sievert* i. m. 42. l. 68. sz. és ezek nyomán *Huszár—Procopius* i. m. 148d. sz.

[10] Kiállítási Katalógus, 240. sz.

Hann, Sebastian

1644 - 1713

wód

Hu Pomagyerein.

39. l 49. l, 67. l.

Hann Sebestyén

runvei, 30 tétel

lásd önzetlenül-

tásul

Iml

SOPRON

Muzeum: Pölöskei római törhüvely

A soproni muzeum. VI 1913, 808 l.

Hann Sebestyén

irod
z

Kampistanos
Erdély iparmuvészetéről
Bp. 1936.
18, 19. l.
21. l.
32. l.

578

1909.

2-én.

rafordultan ül, de balranéz,
ik. Kontybatüzött haja és szem-
Öltözete: virágos mintáju bő
ázott székének támláján piros
Jelzése alól balra: »TORNAI GY.«.

5 cm.
iki 120201 sz. leirattal 1000
tetett 1909. november 8-án a
ltatott 1909. deczember 7-én

Hann Sebestyén

ötvös

* 1644 – † 1713

vyšel

v

Kat. Lex

II. k. Bp. 1931. 255. l.

Hann Sebestyén

l. [illegible]

Evang. templ

375, 387. l.

1944

Haan (Hahn, Hann)
Sebestian

---

obiit 1696. 1697.
in Hermannstadt.

Siebenb. D. Tagebl. Nr.
1205.
Korrespbl. 1878. 112.

s. WS

Hann Sebastyén

l.

Korrespondenzblatt

1881. 108. l.

egy ilyen meggyőződés legkevésbé
méltánytalan két másik emberrel
szemben is. Az első ezek közül jam
Watt. Egy napon kértek őt egy
a gőzgépet kijavítani, és míg ő
kiment kijavítani ő elkérezelte hog
a gép nagyon nyers volt és kinek
elégítő úgy volt. Úgy ő elhatáro
ta, hogy javításokat csinál és
épített egy gépet saját maga. A
feladat nem volt könnyű, de ő

Hann Sebastyén

d

Korrespblatt

1884 - 34,35 l.

Hann Sebestyén

l.

Korrespondenzblatt

1885. 135. l.

Hann Sebestyén

4.

Korrespondenzblatt

1888. 19, 20. l.

~~40 l 41~~

mův.

j. 31

1 köt. 8°

Pekár

Gyula

Ferrara – Ravenna – Firenze

Korképek

14 melléklettel és szövegbe nyomott 86 képpel

Hann Sebestyén

l.

Korrespondenzblatt

1890. 72, 731.

Cenni storici e critici.

Con traduzione francese.

I.–LIII. Zeper tábla,
Szöveggel.

Roma
Spithöver
1899.

Hann Sebestyén

l.

Korrespondenzblatt

1894. 27, 28. l.

vegyes

c. 49

1 Rôt. 8°

Garrigou,

cf.

L'homme fossile.

Historique général de la question
et discussion de la découverte d'Abbeville

Hamm Sebestyén

Lajd

Korrespondenzblatt

1912. 142.

VII a VIII.
tábla

5

Szentvány

nketén 7 m Vem

Hann Sebestyén

Lásd
z
Korrespondenzblatt
1912. 145
146 l.

donány...
Jászberény

Fed Europa
Könyv és lapterjesztő vállalat

Budapest
Rohrhermere u 12
III. 2.

Hann Sebestyén

ötvös + 1713

l.

Korrespondenzblatt

1913 24. l.

Bach Johann Sebastian

1685

c.

Korrespondenzblatt

1913. 116. c.

Kopfel

Hann Sebastian

und

Korrespondenzblatt

1913. 136. l.

Hann Schertzer

d.

Korrespondenzblatt

1914. 43. l. 54 l.

79. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hann Sebestyén

l.

Korrespondenzblatt

1915. 9. l., 10. l.

Heppel

1437 **SH** **Sebastianus Hann** * 1644 Lőcse — *Leutschau*, M 1675, MC II 1689, MC I 1694, senator 1700, † 1713. A barokk ötvösművészetnek legjelentősebb képviselője Magyarországon. Lőcséről származott, ahol 1640 körül négy Hann (Haan, Han) nevű család szerepel, de Sebestyénnek sem anyakönyvi adata nem maradt fenn, sem tanulóéveiről nem akad nyom, miután az ötvöscéh ez időtől való iratai 1747-ben elégtek. 1675-ben Nagyszebenben elvette egy ötvös özvegyét, itt telepedett meg s működött haláláig. Műveit igen gazdag díszítés és erősen kidomborodó alakokkal bíró, bibliai és történeti jelenetek mesteri alkalmazása jellemzi. Műveinek méltatásával és meghatározásával sokan foglalkoztak.* Jegye, amely az ellenőrző tábla hátsó lapján a második sor olvashatatlan 1—14. jegyei közé esik, nem egészen szabályos ellipszisbe foglalt SH betűkből áll s igen csekély eltérésekkel fordul elő. Stílusa azonban a jegytől eltekintve is lehetővé teszi művei felismerését. — Der hervorragendste Vertreter der barocken Goldschmiedekunst in Ungarn. Er stammt aus Leutschau, wo um 1640 vier Familien Hann (Haan, Han) nachweisbar sind, jedoch sind über Sebastian keine Matrikeldaten erhalten, und Aufzeichnungen über seine Lehrzeit fehlen auch, da die Zunftschriften in 1747 verbrannt sind. Im J. 1675 heiratete er in Hermannstadt die Witwe eines Goldschmiedes, wurde dort ansässig und wirkte dort bis zu seinem Tode. Seine Werke sind durch reiche Verzierung und durch Anbringen von Darstellungen biblischer oder historischer Szenen mit stark hervortretenden Figuren kennzeichnet. Mit seinen Werken

Kőmagyar. 253. l.

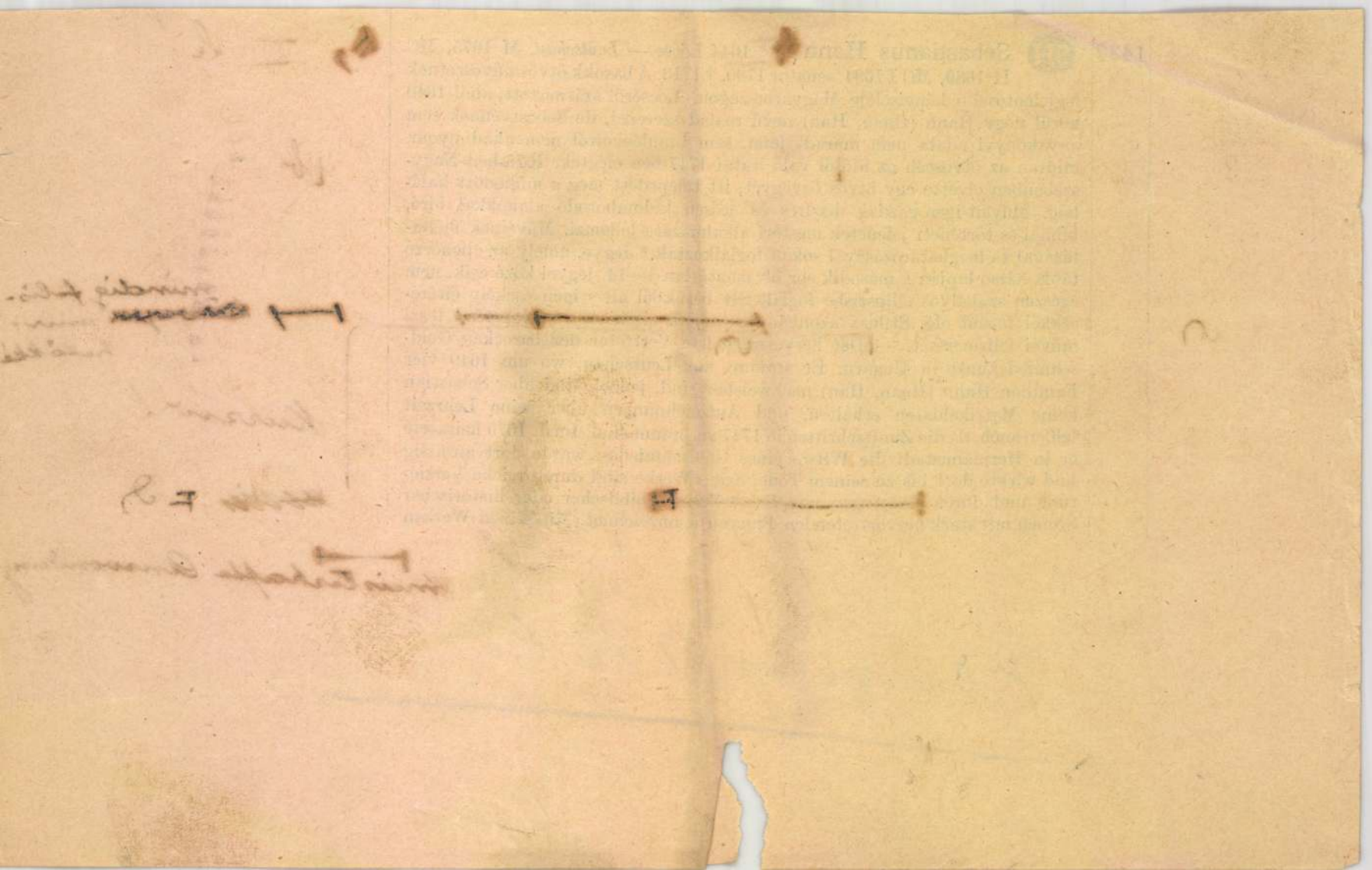

XII.

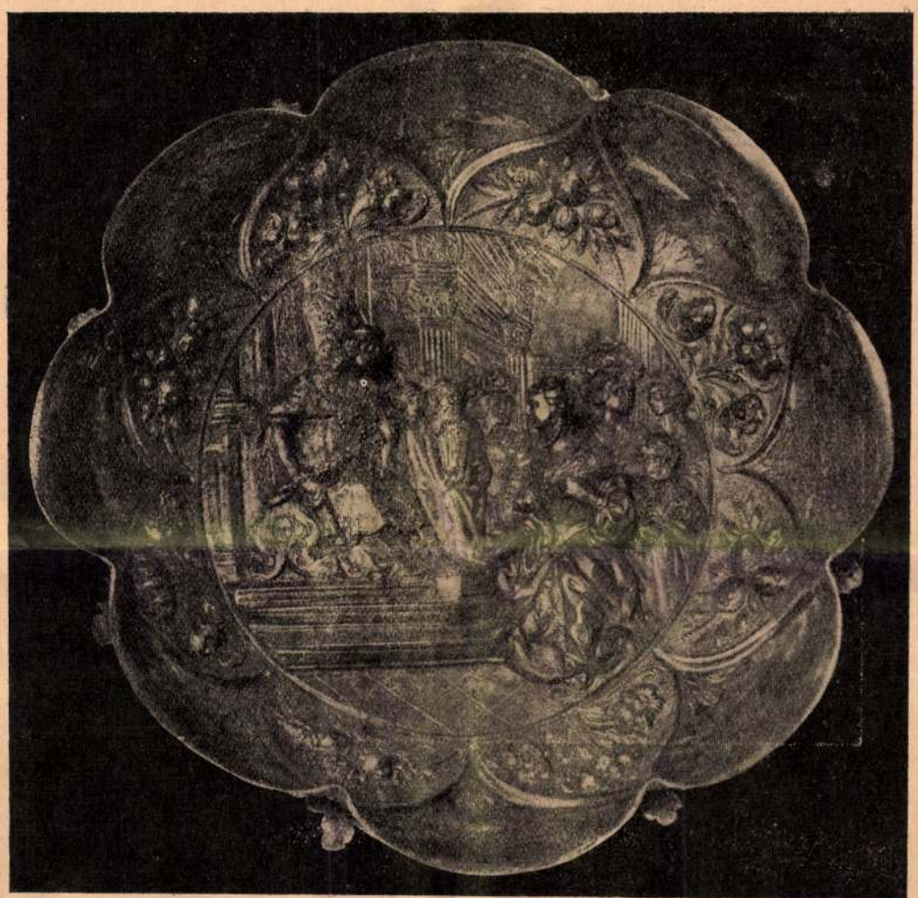

XII

1437 nn Sebastianus Hann

Sába királynője. – Königin von Saba.

Nagyszeben-Hermann (Vad), Ca 1680.

Iparmű vészeti Múzeum

Kunstgewerbe-Museum.

Kőmagyötvi

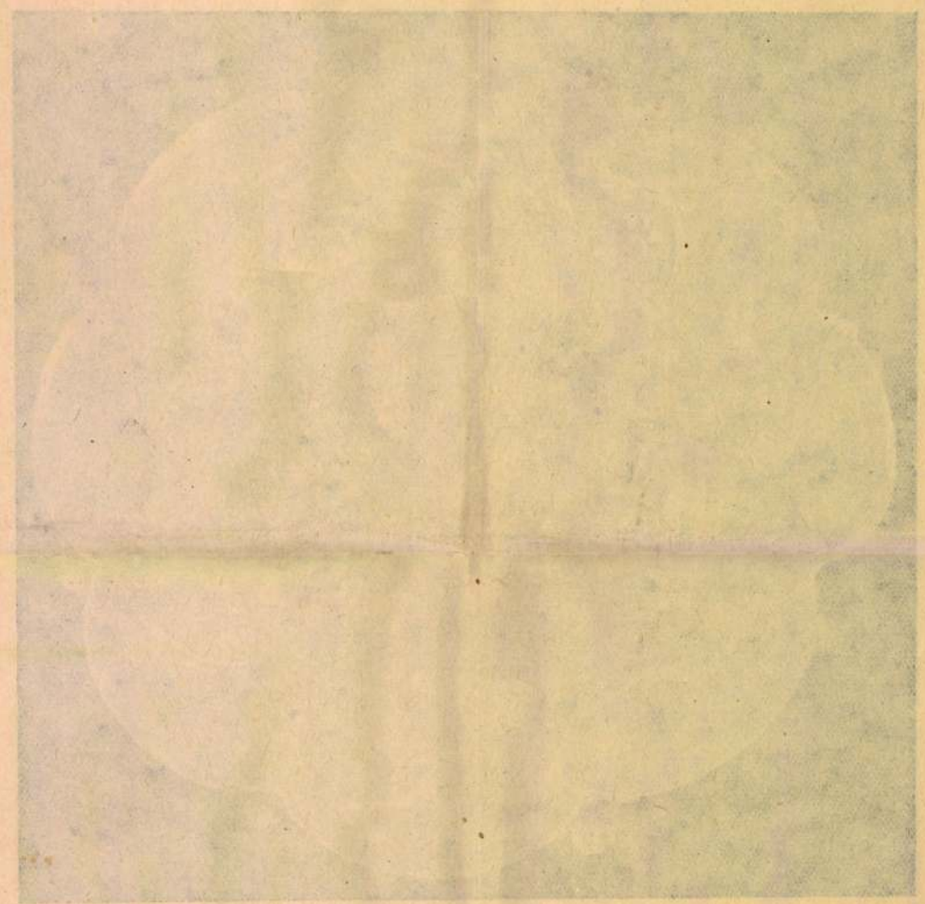

Özv. Jósika Samu báróné — *Baronin Samuel Jósika*

1437 *hh* **Sebastianus Hann**

Asztaldísz. — *Tafelaufsatz.*

Nagyszeben — *Hermannstadt*, ca 1680.

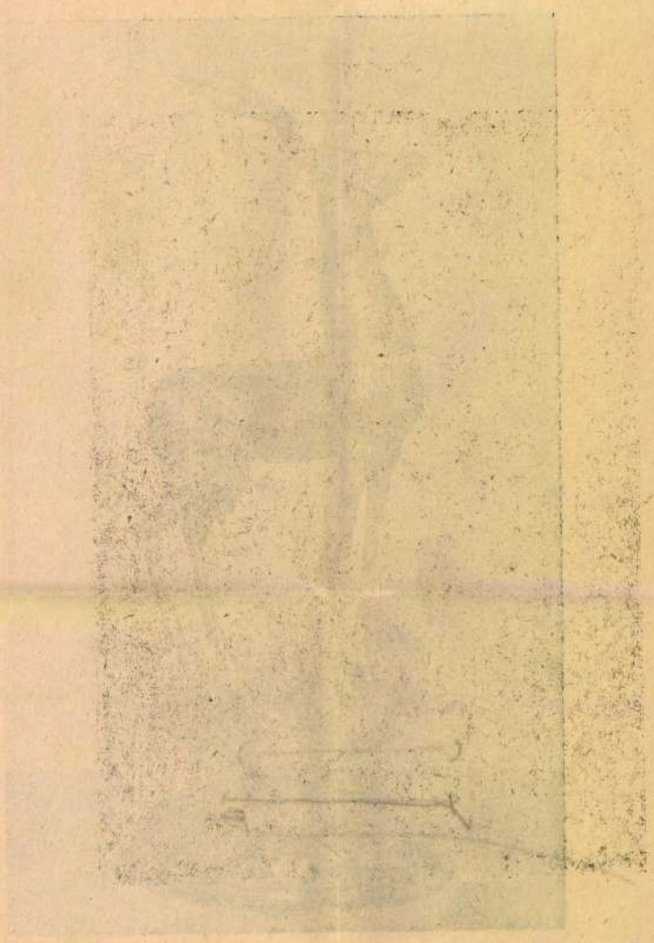

Kunstgewerbe-Museum, Budapest
Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum

1437 *n* Sebastianus Hann

F. Franck Bálint képmása. — *Bildnis des Valentin Franck v. Franckenstein.*
Nagyszeben — *Hermannstadt*, 1697.

Brückenthal Múzeum, Nagyszeben

Brückenthal-Museum, Hermannstadt.

Hann Sebestyén

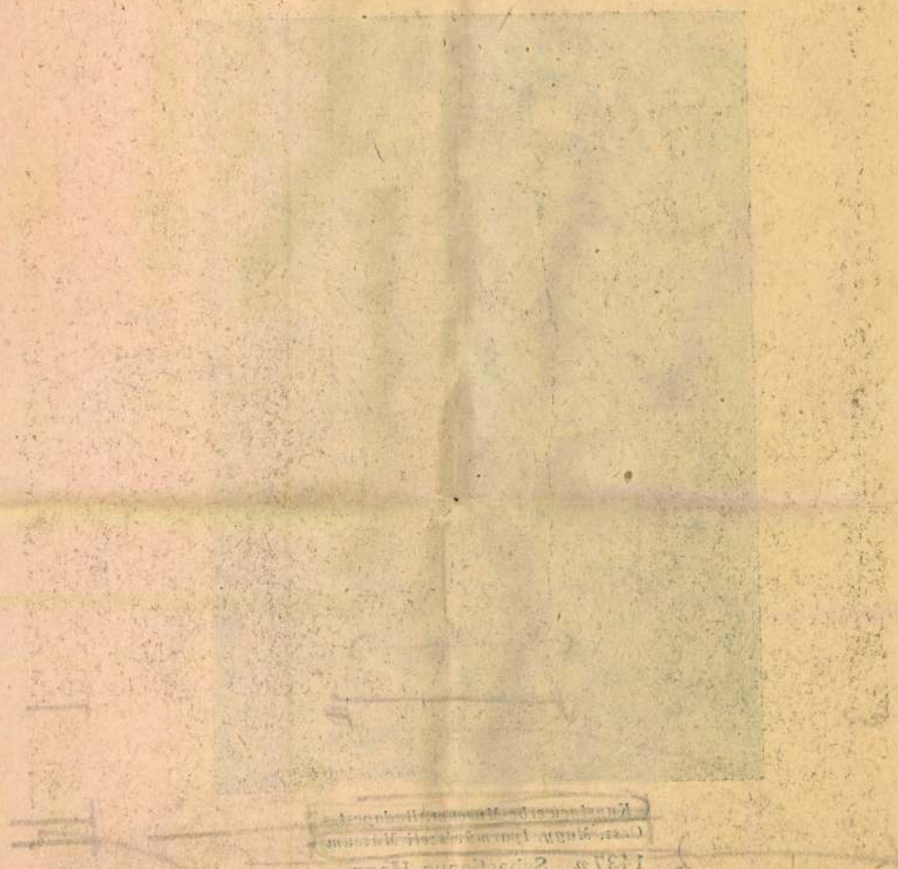

Hann Sebestyén

nagyszebeni ötvös

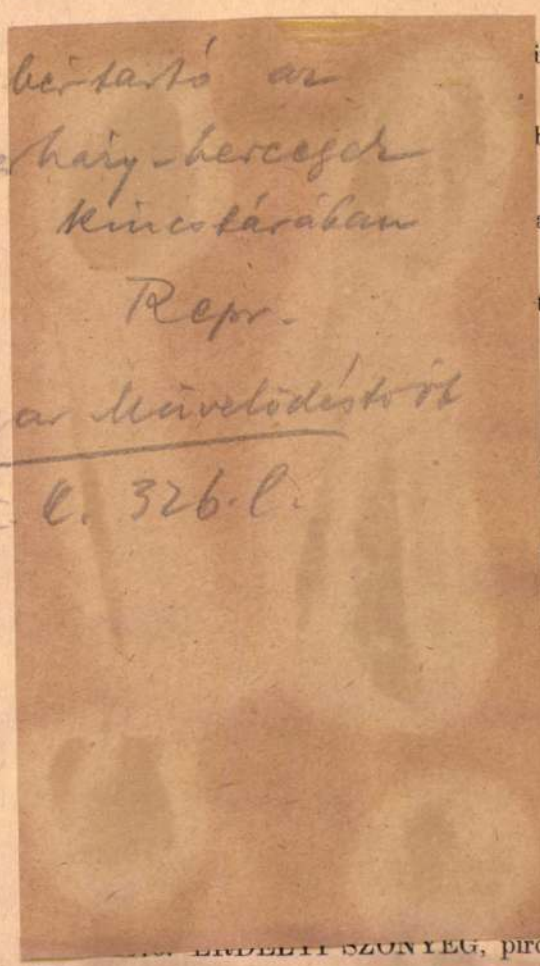

Gyömbértartó az

Esterházy-hercegek

kincstárában

Repr.

Magyar Művelődéstört

III. k. 326. l.

ERDÉLYI SZÖNYEG, piros

ükrében két felhőszalagos friz, keretében kampós három-

yem és aranyhimzés, félkörös. Keretben. XVIII. sz.

körrel, indás kerettel.

krében két négyzet. XIX. sz.

halhólyag-idomok sorakoznak.

szines medaillonok sorakoznak, Kaukázus XIX. sz.

os fülkével, kék boltmerő, herati kerettel. Anatolia XVIII. sz.

csipke betétekkel. XIX. sz.

EG, kék fülkével, kerete sávos. Kula. XVIII. sz.

apon szines brokátszövésü, nagy gyümölcsös indákkal.

tett és himzett kép. Aranyozott kerek fakeretben. Jelezve:

os alap.

ros tükrében nyolcszögü médaillonok 3 sorban, keretében

Hann Sebestyén

Irod

Kronstädter Zeitung

1911. 24-26. 4.

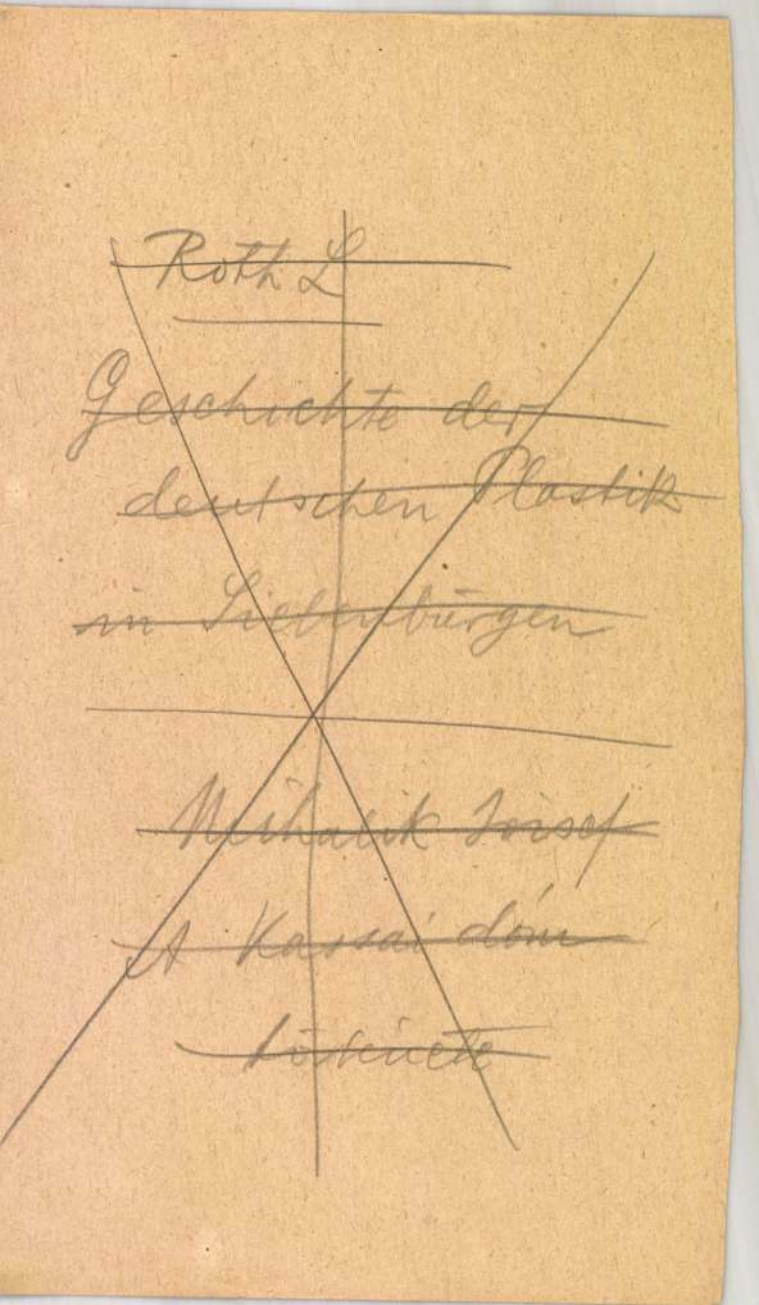

Hann Sebestyén

ötvös

l.

Lepold-Homor Esztergomi

74. l.

kalauz

é. n.

A növény neve: Árvácska

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*

1437 und mit deren Identifizierung haben sich mehrere Forscher beschäftigt.* Sein Meisterzeichen, das sich unter den unleserlichen Zeichen 1—14 der 2. Reihe an der Rückseite der Kontrolltafel befinden muß, enthält die Lettern SH in nicht ganz regelmäßig ovalem Felde und kommt mit unbedeutenden Abweichungen vor. Sein Stil ermöglicht aber auch abgesehen von den Zeichen die Identifizierung seiner Arbeiten.

* Alább felsorolom azokat a fontosabb műveket és értekezéseket, amelyekben Hann Sebestyén munkáiról méltatások és ábrázolások találhatók. Munkáinak felsorolásánál csak a kiállítási lajstromokra és M. Rosenberg művére hivatkozom, ahol az irodalom részletes felsorolása található. Csupán a nála nem szereplő munkáknál említem külön az irodalmat. — *Untenfolgend werden die wichtigeren Werke und Abhandlungen, in denen Hann's Arbeiten besprochen und reproduziert sind, angeführt. Bei der Aufzählung seiner Arbeiten werden nur die Ausstellungskataloge und Rosenberg zitiert, bei dem die Literatur ausführlich angegeben ist. Nur bei den Arbeiten, die bei ihm nicht erwähnt sind, befinden sich Hinweise auf die Fachliteratur.*

Ludwig Reissenberger: Arbeiten des Hermannst. Goldschmiedes Sebastian Hann, Hermannstadt, 1884. — Ludwig Reissenberger: Die evang. Pfarrkirche A. B. in Hermannstadt, 1884.
Szendrei János: Az 1884. évi ötvösműkiállítás emléke, Bp. 1884.
Pulszky—Radisics: Az ötvösség remekei. — Chefs d'oeuvre d'orfèvrerie à l'exposition de Budapest. — Kirchliche Denkmäler aus Siebenbürgen, Serie I. Neue Ausgabe, Wien, 1887.
Czobor—Szalay: Magyarország történeti emlékei, Bp. 1903. — Die hist. Denkmäler Ungarns, Wien, 1903.
Emil Sigerus: Sebastian Hann. (Im Kalender d. Siebenbürger Volksfreundes, 1906, 53.) — Jahresbericht des Sebastian Hann Vereins für 1907/8.
Viktor Roth: Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen, Strassburg, 1908.
Gyárfás Tihamér dr.: A három Hann Sebestyénről. (Erdélyi Múz., XXVII.)
Roth Viktor: Franck Bálint epitáfiuma. (Arch. Értesítő, 1911, 107.)
Viktor Roth: Kunstdenkmäler in den sächs. Kirchen Siebenbürgens. I. Teil: Goldschmiedekunst, Hermannstadt, 1922.
Karl Csányi: Sebastian Hann (Belvedere, 1924, 149—153.).

a) Fedeles kupa bibliai jelenettel. — *Deckelkanne m. bibl. Darstellung.* — „1682."
Bruckenthal-Museum. Expos. 1884 : IV, 11, 78, 3. R³ 8085 d.

b) Kehely. — *Kelch.* — „1684."
Bruckenthal-Museum. Expos. 1913 : 40 (erratum: „1648"). R³ 8085 e.

c) Fedeles kupa bibliai jelenetekkel. — *Deckelkanne m. bibl. Szenen.* — „1684."
Barcsay Kálmán, Déva. Expos. 1884 : IV, 11, 78, 2. R³ 8085 f.

d) Fedeles kupa, erények alakjaival. — *Deckelkanne m. Tugenden.* — „1684." Müller Lipót, Bp. Expos. 1927 : 141 a; 1931 : 82.

e) Keresztelőmedence. — *Taufbecken.* — „1685."
Bruckenthal-Museum. Expos. 1885 (Nürnberg): 477; 1897 (Wien): 56. R³ 8085 g.

f) Kehely, áttört kosarú. — *Kelch m. durchbr. Schalenkorb.* „1686."
Ev. egyház, Szerdahely — *Ev. Kirche, Reussmarkt.* Expos. 1913 : 81.

g—h) Gyertyatartók, hármas lábon. — *Leuchter m. dreiteiligem Fuß.* — „1691."
Bruckenthal-Museum. Expos. 1884 : IV, 77, 1; 1896 : 6336, 6340. R³ 8085 h, i.

L. Sievert: Sebastian Hann. (Mitteilungen aus dem Baron Bruckenthalischen Museum, II. 1932.)

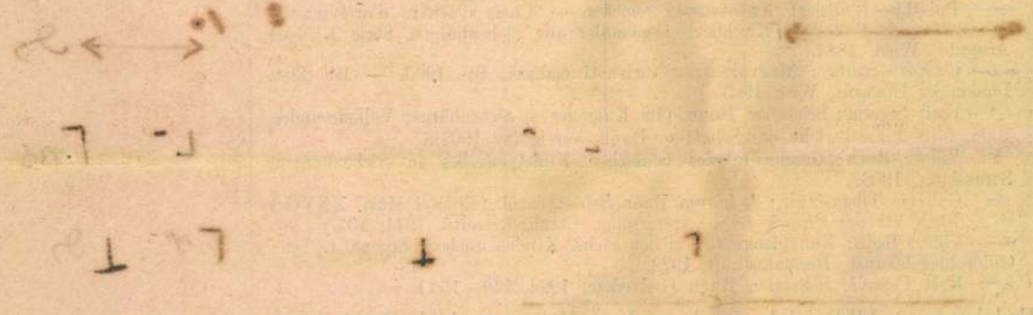

Bruckenthal-Museum. *Roth : 172, 414,* képpel — *mit Abbildung.*
Museum, Segesvár — *Schässburg.* Arch. Ért. 1879, 267. (Pulszky K.)
Ev. egyház, Brullya — *Ev. Kirche, Braller. Roth : 213, 553; Tafel 173, 3.*
1934, 184 (Mihalik S.), G. Augustinnak tulajdonítja — *G. Augustin zugeteilt.*
Ev. egyház, Höltövény — *Ev. Kirche, Heldsdorf.* Expos. 1913 : 156. *Roth : 48.*
század közepén nem használnak — *Roth bringt die Marke als EV, doch das E in*
Sammlung Fidgor, Wien. Expos. 1884 : 63, 61. Pulszky—Radisics: Chefs
d'oeuvre d'orfèvrerie . . . , 128. Kunst und Kunsthandwerk 1911, 386 (M. Rosen-
Ev. egyház, Szászorbó — *Ev. Kirche, Urwegen.*
Keresztény Múzeum, Esztergom — *Christliches Museum, Gran.*
Ev. egyház, Szászrégen — *Ev. Kirche, Sächsisch-Regen.* Roth : 116.
Ludwig Reissenberger: Arbeiten des Hermannst. Goldschmiedes Sebastian Hann.
[Hermannstadt, 1884.

Ludwig Reissenberger: Die evang. Pfarrkirche A. B. in Hermannstadt, 1884.
Szendrei János: Az 1884. évi ötvösműkiállítás emléke, Bp. 1884.
Pulszky—Radisics: Az ötvösség remekei. — Chefs d'oeuvre d'orfèvrerie.
Kirchliche Denkmäler aus Siebenbürgen, Serie I. Neue Ausgabe, Wien, 1887.
Czobor—Szalay: Magyarország történeti emlékei, Bp. 1903. — *Die hist. Denk-*
[mäler Ungarns, Wien, 1903.

Emil Sigerus: Sebastian Hann (Im Kalender d. Siebenbürger Volksfreundes,
[1906, 53.)

Jahresbericht des Sebastian Hann-Vereins für 1907.
Viktor Roth: Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen. Strass-
[burg, 1908.

Gyárfás Tihamér dr.: A három Hann Sebestyénről. (Erdélyi Múz., XXVII.)
Roth Viktor: Franck Bálint epitáfiuma. (Arch. Értesítő, 1911, 107.)
Viktor Roth: Kunstdenkmäler in den sächs. Kirchen Siebenbürgens. I. Teil:
[Goldschmiedekunst, Hermannstadt, 1922.

Karl Csányi: Sebastian Hann (Belvedere, 1924, 149—153.).
L. Sievert: Sebastian Hann. (Mitteilungen aus dem Baron Bruckenthalischen
[Museum, II : 1932.)

V 8.

.8V

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*

1437 *i)* Kehely, virágos díszű. — *Kelch m. getr. Blumen.* — „1692."
Ev. egyház, Doborka — *Ev. Kirche, Drobing.* Expos. 1913 : 42. R³ 8085 k.

j) Cápás pohár. — *Becher, geperlt.* — „1693."
Báró Herzog Mór Lipót. Expos. 1931 : szám nélkül — *nicht numeriert.*

k) Kehely, virágos díszű. — *Kelch, m. getr. Blumen.* — „1696."
Ev. egyház, Szászorbó — *Ev. Kirche, Urwegen.* R³ 8085 l.

l) Fedeles kupa ókori jelenettel. — *Deckelkanne m. antiker Szene.* — „1697."
Mus. Nat. Hung. Expos. 1884 : IV, 11, 79, 6. R³ 8085 m.

m) Fedeles kupa ókori jelenetekkel. — *Deckelkanne m. antiken Szenen.* — „1697."
Lüdecke Ernő, Nagyszeben — *Hermannstadt.* Expos. 1884 : IV, 11, 78, 4. R³ 8085 n.

n) Fémdíszítés Franckensteini Franck Bálint ón-epitáfiumán. — *Beschläge am Epitaph des Valentin Franck von Franckenstein.* — „1697."
Bruckenthal-Museum. Arch. Ért. 1911, 107 (Roth V.), képpekkel — *m. Abbild.*

o) Fedeles kupa bibliai jelenetekkel. — *Deckelkanne m. bibl. Szenen.* — „1(6)99."
† Baron Karl v. Rothschild, Frankfurt a. M. 1885. R³ 8055 p.

p) Mikola László epitáfiuma, a feszület előtt térdeplő Mikola alakjával. — *Epitaph d. Ladislaus v. Mikola, der vor d. Kruzifix knieend abgebildet ist.* — „1700." M—*H* 44,5
Főszékesegyh. kincstár, Esztergom — *Domschatz, Gran.* Expos. 1931 : 266.

q) Kehely, áttört kosarú. — *Kelch, m. durchbr. Schalenkorb.* — „1700."
Ev. egyház, Rüsz — *Ev. Kirche, Reussen.* Expos. 1913 : 68.

r) Füles tálka 3 lábon. — *Henkelschale auf 3 Füßen.* — „1706."
Bruckenthal-Museum. Expos. 1884 : IV, 11, 80, 9. R³ 8085 q.

s) Fedeles kupa bibliai jelenetekkel, 1745-i utólagos felirattal. — *Deckelkanne m. bibl. Szenen u. späterer Inschrift v. 1745.*
Ref. egyház — *Ref. Kirche,* Déva. Expos. 1884 : IV, 11, 79, 7. R³ 8085 o.

Évjelzés nélküli művek. Az elsőt Rosenberg 1680 előttre, a két következőt 1680—1684-re teszi. — *Arbeiten ohne Datierung. Die erste wird v. Rosenberg vor 1680, die zwei folgenden auf 1680—1684 gesetzt.*

t) Fedeles kupa ókori alakokkal. — *Deckelkanne m. ant. Darstellungen.*

u) Fedeles serleg vésett dísszel. — *Deckelpokal m. Gravierungen.*
t—u) Freiherr Ludwig v. Rosenfeld, Wien. R³ 8085 a, b.

v) Fedeles serleg, hasonló az előbbihez. — *Deckelpokal ähnl. wie 1437 t.*
Baronin Wilhelmine v. Mylius, Klagenfurt. Expos. 1907 (Wien): 999. R³ 8085 c.

w) Kehely, vert virágos. — *Kelch m. getr. Blumen.*
R. k. pléb. templom, Brassó — *Pfarrkirche, Kronstadt.* R³ 8085 cc.

x) Kehely áttört kosárral. — *Kelch m. durchbr. Schalenkorb.* M—*H* 27
Ev. egyház, Roszcsűr — *Ev. Kirche, Reussdörfel.* Expos. 1913 : 133.

F. sz. Lf. Nr.	Mesterjegy Meisterzeichen	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur
1437		*pp—ss)* Füles tálkák, ellipszis kerülettel. — *Henkelschalen, oval.* *pp)* Freih. Ludwig v. Rosenfeld, Wien. R³ 8085 u. *qq) Pfälzisches Gewerbe-Museum, Kaiserlautern.* R³ 8085 v. *rr)* Schiffer Miksa, Bp. Expos. 1931 : 238. *ss)* Báró Herzog Mór Lipót, Bp. Expos. 1931 : 243.
		tt) Füles tálka, hatkaréjos. — *Henkelschale, sechspassig.* Donáth Sándor, Bp. Expos. 1931 : 237.
		uu) Füles tálka, nyolckaréjos. — *Henkelschale, achtpassig.* Báró Herzog Mór Lipót, Bp. Expos. 1931 : 239.
		vv) Talpas tálka. — *Schale auf Fuß.* Baronin Wilhelmine v. Mylius, Klagenfurt. R³ 8085 w.
		ww) Könyvtábla bibliai jelenetekkel. — *Buchtafel m. bibl. Szenen.* † Ráth Györgyné, Bp. Expos. 1884 : IV, 11, 81, 13. R³ 8085 dd.
		xx) Dombormű : Sába királynője. — *Relief : Königin v. Saba.* Gróf Zichy Ferenc. Expos. 1884 : IV, 11, 81, 12. R³ 8085 ee.
		yy) Kengyel, áttört lappal. — *Steigbügel, m. durchbr. Standfläche.* Magántulajdon — *Privatbesitz.* Expos. 1931 : 420.
		zz) Mellboglár zománccal és kövekkel. — *Heftel m. Email u. Steinen.* Iparmüv. Múzeum — *Kunstgew.-Museum,* Bp. Expos. 1927 : 153; 1931 : 331.
		További néhány tárgy SH jeggyel négyszögű keretben. — *Einige weitere Stücke mit SH im Rechteck.* R³ 8086. — Arch. Értesítő 1900, 253 (Mihalik J.).

+ (Hann)

k

T t Ufel

√ tárgyak — Weitere Stücke

vide : Sievert op. cit. — N

F. sz. Lf. Nr.	Mesterjegy Meisterzeichen	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur
1437		*y)* Kehely ~~az előbbihez hasonló~~ — *Kelch ~~ähnl. d. vorigen~~* 19,5 Dr. Deutsch József, Bp. Expos. 1931 : 23.
		z) Ostyatartó, csészéjében : Utolsó vacsora. — *Ziborium, im Innern : Letztes Abendmal.* M—*H* 21 Bruckenthal-Museum. Expos. 1884 : IV, 11, 80, 10. R³ 8085 aa.
		aa) Ostyatartó bibliai jelenettel. — *Ziborium m. bibl. Darstellung.* Ev. egyház, Nagydisznód — *Ev. Kirche, Heltau.* R³ 8085 bb.
		bb) Fedeles serleg vésett tájjal. — *Deckelpokal m. grav. Landschaft.* Schiffer Miksa, Bp. Expos. 1931 : 45.
		cc) Fedeles kupa diadalmenettel és Salamon ítéletével. — *Deckelkanne m. Triumphzug u. Salomonsurteil.* M—*H* 20,3 Nagy Lajos, Doboka. Expos. 1884 : IV, 11, 79. 5. R³ 8085 r.
		dd) Fedeles kupa hasonló jelenetekkel, fedelén lovas alak. — *Deckelkanne m. ähnl. Szenen ; Deckelfigur : Reiter.* M—*H* 27 Ernszt Vilmos, Bp. Expos. 1931 : 81.
		ee) Fedeles kupa ókori jelenettel. — *Deckelkanne m. ant. Darstellung.* † F. Spitzer, Paris. (1892.) R³ 8085 s.
		ff) Fedeles kupa diadalmenettel. — *Deckelkanne m. Triumphzug.* Schiffer Miksa, Bp. Expos. 1931 : 79.
		gg) Fedeles kupa diadalmenettel és Salamon ítéletével, fedelén gyümölcs. — *Deckelkanne m. Triumphzug u. Salomonurteil. Deckelknopf : Frucht.* Tószeghy Richárd, Bp. Expos. 1931 : 80.
		hh) Szarvasalakú asztaldísz, korálgaccsal. — *Tischaufsatz in Hirschform m. Geweih aus Korallen.* M—*H* 46 Özv. Jósika Samu báróné. Expos. 1927 : 138; 1931 : 265.
		ii) Bagolyalakú edény. — *Ziergefäß in Eulenform.* M—*H* 17,5 Ernszt Vilmos, Bp. Expos. 1931 : 259.
		jj) Srófos fedelű palack. — *Flasche m. Schraubendeckel.* M—*H* 23,4 † Baron K. v. Rotschild, Frankfurt a. M. (1885). R³ 8085 t.
		kk) Gyömbértartó, szerpentin testtel. — *Ingwerbehälter aus Serpentin.* M—*H* 16,8 Gróf Bánffy György. Expos. 1927 : 145; 1931 : 263.
		ll) Cápás pohár. — *Becher, geperlt.* M—*H* 11,5 Dr. Hirschler Henrik, Bp. Expos. 1931 : 136.
		mm) Tányér, nyolcszögű. — *Teller, achteckig.* † Báró Herzog Mór Lipót, Bp. Expos. 1927 : 150.
		nn) Dísztálka, korálszáron ferdénálló csészéjében Sába királynője. — *Prunkschale auf Korallengriff schräg gestellt, m. Königin v. Saba.* Gróf Bánffy György. Expos. 1884 : V, 33; 1927 : 232; 1931 : 240. R³ 8085 y.
		oo) Ékszertartó korálszárral és kristálycsészével. — *Schmuckschale m. Korallengriff u. Kristallschale.* Szabó Józsefné, gr. Haller Fanny. Expos. 1884 : IV, 11, 81, 11. R³ 8085 x.

Hann Sebestyén

Kosegry: Neo stoj

253-56. l

XII-XIV. t

16. iv

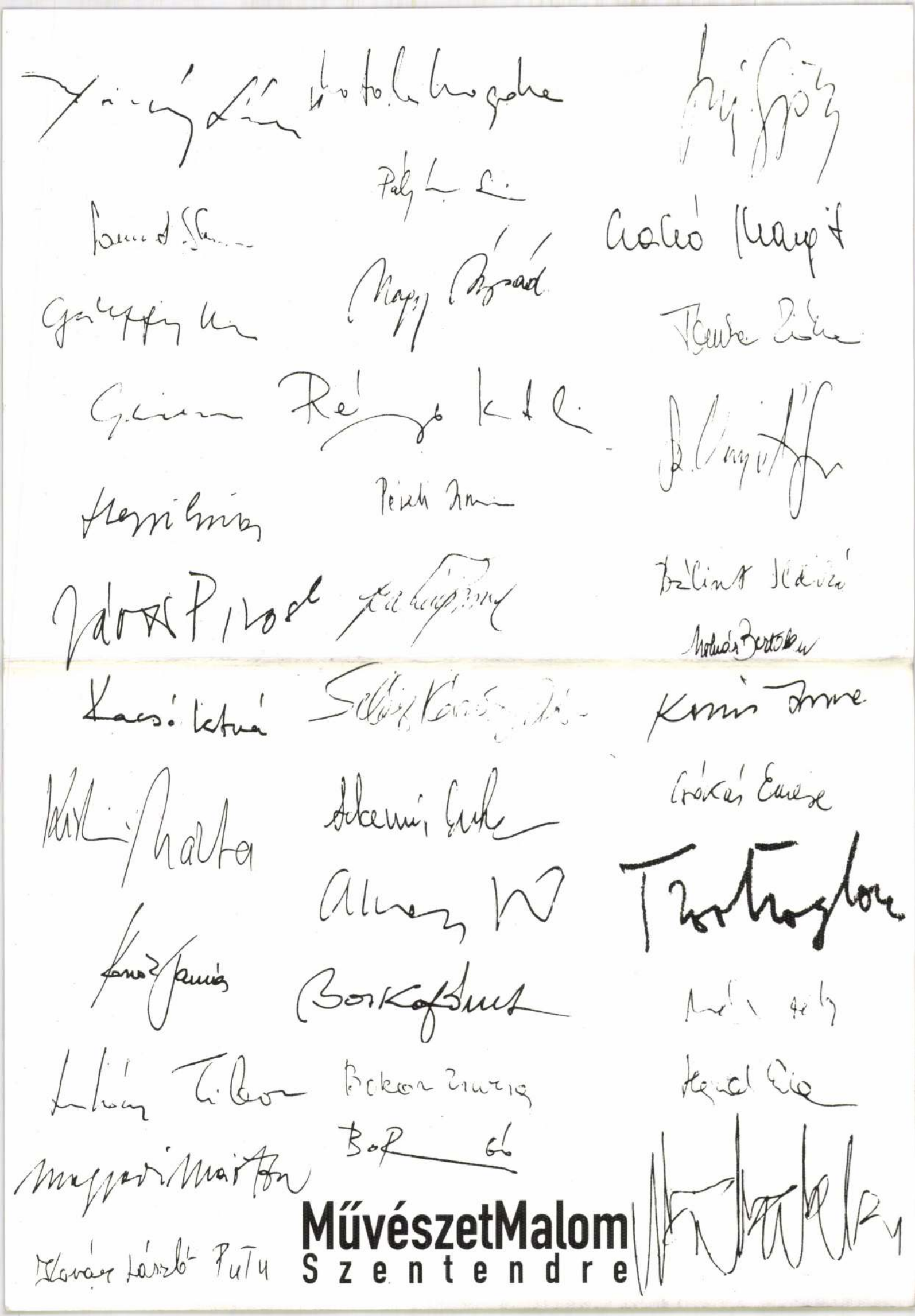

MűvészetMalom
Szentendre

Szentendre Város Önkormányzata, a Szentendre Művészetéért Alapítvány és a MűvészetMalom Kht. tisztelettel meghívja

A Szentendrei Tárlat

(grafika-iparművészet)

megnyitójára
1999. július 30-án
(pénteken)
18.30 órakor
a MűvészetMalomba.
(Bogdányi út 32.)

ADAMIS GUSZTÁV
AKNAY JÁNOS
ÁSZTAI CSABA
BÁLINT ILDIKÓ
BARTL JÓZSEF
BARTL DÓRA
BÁSKA JÓZSEF
BEREZNAI PÉTER
BORGÓ GYÖRGY
BOKOR ZSUZSA
BORSÓDY LÁSZLÓ
CSÓKÁS EMESE
CSORBA SIMON
CZAKÓ MARGIT
GÁLFFY ILDIKÓ
GAVRILOVITS SÁNDOR
GUBIS MIHÁLY
GULYÁS JUDIT
GY.MOLNÁR EMESE
GY.MOLNÁR ISTVÁN
HAJNAL ERIKA
JÁVOR PIROSKA
KÁCSÓ ISTVÁN
KISS ZOLTÁN LÁSZLÓ
KISFALUSI MÁRTA
KOCSIS ESZTER
KOCSIS IMRE
KONOK TAMÁS
KOVÁCS LÁSZLÓ PUTU
LOSONCI LILLA
LOVÁSZ ERZSÉBET
LUKÁCS TIBOR
MAGYARI MÁRTON
MÁRKUS PÉTER
MATOLA MAGDA
MOLNÁR BERTALAN
NAGY ÁRPÁD PIKA
PACSIKA RUDOLF
PÁLJÁNOS ERVIN
PAULI ANNA
PÉRELI ZSUZSA
REGŐS ANNA
RÉDLY MÁRIA
RÉNYI KATALIN
SELÉNYI KÁROLY ISTVÁN
SZAKÁCS IMRE
SZENTIRMAI ZOLTÁN
SZATMÁRI VARGA ÁGNES/KABÓ
TOMKA ZSÓKA
TZORTZOGLOU GEORGIOS
VELEKEI JÓZSEF

A kiállítást megnyitja:
Gulyás József
alpolgármester,

méltatja:
Dr. Hann Ferenc
művészettörténész

A kiállítás a Nemzeti Kulturális Alapprogram Képzőművészeti Kollégiumának támogatásával készült.

Nyitva: 1999. július 30-tól augusztus 22-ig, minden nap 10.00-től 18.00 óráig

MűvészetMalom
Szentendre

A kiállító művészek alkotásaik eladásából a MűvészetMalom működését támogatják.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
SZAKMŰVEI

Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Sebastian Hann.

Die erst in jüngster Zeit mehr und mehr erkannte hohe Bedeutung des Hermannstädter Goldschmiedes, Sebastian Hann, für die Kunstgeschichte Siebenbürgens veranlasste den Ausschuss des Vereines für siebenbürgische Landeskunde vor beinahe zwei Jahren, den von ihm seit 1878 veröffentlichten „Kirchlichen Kunstdenkmälern aus Siebenbürgen", in welchen (in der 1. und 2. Lieferung) schon zwei Erzeugnisse dieses hervorragenden Meisters der Kleinkunst in entsprechenden Lichtdruckbildern zur allgemeinen Kenntniss gebracht worden waren, ein Beilageheft anzuschliessen, in welchem ausschliesslich Arbeiten dieses Goldschmiedes aufgeführt würden. Es sollte dadurch Gelegenheit geboten werden, den Charakter und Formenkreis dieser Arbeiten genauer kennen zu lernen und ihren künstlerischen Werth beurtheilen zu können. Bis jetzt sind von Hann 24 Erzeugnisse: 8 Kannen, 7 Schalen, 3 Becher, 2 Leuchter, 1 Taufbecken, 1 Kelch, 1 Buchdeckel und ein einfaches Blatt mit getriebener Arbeit darauf, bekannt geworden. Fünfzehn derselben waren in der reichhaltigen Budapester Ausstellung von Goldschmiederzeugnissen im Jahre 1884 ausgestellt und haben auch zum Theil in dem Ausstellungskatalog eine etwas eingehendere Beschreibung gefunden. Die in diesem Beilagehefte mitgetheilten Abbildungen entstammen fünf Objecten, deren Erzeugung sich über seine ganze Arbeitszeit als Goldschmied vertheilt, und die daher auch gewissermassen einen Massstab dafür bieten können, ob und inwieweit ein fortschreitender Entwickelungsgang in seinen Arbeiten bemerkbar sei.

Bevor wir jedoch zu einer näheren — nachträglichen — Beschreibung der in diesem Beilagehefte in Abbildung gegebenen Erzeugnisse Hann's übergehen, halten wir es für angemessen, seine äusseren Lebensverhältnisse, soweit sie sich aus den mageren, zerstreut theils in den Protokollen der Hermannstädter Goldschmiedzunft, theils in den Hermannstädter Kirchenmatrikeln und Magistratsprotokollen vorfindlichen Aufzeichnungen zusammenstellen lassen, näher anzugeben.

Sebastian Hann war aus Leutschau in der Zips gebürtig. Nach einer kurzen Notiz in einem Protokolle der Hermannstädter Goldschmiedzunft, worin neben der Angabe seines Todesjahres zugleich sein Alter angeführt ist,*) wurde er im Jahre 1644 oder spätestens 1645 geboren. Ueber seine Eltern, seine Lehrzeit und seinen weiteren Bildungsgang findet sich leider nichts aufgezeichnet. Es lässt sich nur vermuthen, dass er auch, sowie es alle jungen Gewerbsleute des Siebenbürger und Zipser Sachsenlandes von den frühesten Zeiten her zu thun gewohnt waren, nachdem er das Handwerk wahrscheinlich in seiner Vaterstadt erlernt hatte, zu seiner weiteren Ausbildung das deutsche Mutterland aufgesucht und dort unter dem Einflusse deutscher Vorbilder zum hervorragenden Meister der Goldschmiedkunst sich herangebildet haben mag. In Hermannstadt taucht er zuerst im Jahre 1675 auf, wo er am 30. Juni als Goldschmiedgeselle mit einer Witwe Maria aufgeboten und nach seiner Vermählung am 27. Juli in die damals beiläufig 30 Meister zählende Goldschmiedzunft aufgenommen wurde. Da er früher geheiratet, als er das Meisterstück gemacht hatte, musste er das damals übliche Bussgeld von vier Gulden zahlen. Durch seine hervorragende Geschicklichkeit und Kenntniss erwarb er sich bald so grosses Ansehen, dass er von seiner Zunft wiederholt Aufträge zu verschiedenen Arbeiten für sie erhielt und im Jahre 1689 am 17. November zum jüngeren Zunftmeister gewählt wurde. Diese Würde wurde ihm von seinen Zunftgenossen bei der jährlich meist im November sich erneuernden Wahl auch in den folgenden drei Jahren 1690, 1691 und 1692 ertheilt, worauf er bei der am 28. Januar 1694 abgehaltenen Wahl der beiden Zunftvorsteher das Amt des älteren Zunftmeisters erhielt. Dieses Amt bekleidete er darauf, jedesmal durch das Vertrauen seiner Zunftgenossen dazu berufen, noch fünf Jahre, bis zum Jahre 1699, hindurch. Doch nicht blos bei seinen Zunftgenossen genoss er eine auszeichnende Achtung; auch bei seinen übrigen Mitbürgern erwarb er sich durch seine Tüchtigkeit grosse Ehre und Anerkennung, die sich schon frühzeitig darin äusserte, dass er im Jahre 1682 zum jüngeren Vorsteher einer der ersten Nachbarschaften in Hermannstadt, der Fleischergassennachbarschaft, gewählt wurde. Noch grössere Auszeichnung wurde ihm 1700 zu Theil, in welchem Jahre am 8. October seine Wahl zum Orator (Vorsitzenden) der Hermannstädter Communalvertretung erfolgte. Dieses ebenfalls der jährlichen Neuwahl unterliegende, sehr einflussreiche Amt wurde ihm nachher, von 1704 an bis zum Jahre 1712, bei jeder Neuwahl immer wieder von neuem ertheilt. Am 28. Februar 1713 schloss er seine ruhmreiche Lebenslaufbahn, die für das Hermannstädter Goldschmiedgewerbe, leider zum letztenmale, epochemachend war. In seinem häuslichen Leben scheint er manches Unglück gehabt zu haben. Seine erste Frau verlor er, wie es scheint, sehr bald, denn schon am 27. Januar 1678 wird er mit einer Jungfrau Katharina aufgeboten. Allein auch

*) „1713, den 28. Februar: Ist der Vorsichtige weise Herr Sebastian (Hann) Seeligst in Gott verschieden. Seines Alters 69 J."

dieser Gattin erfreute er sich nicht lange, indem der Tod auch sie bald hinwegnahm, worauf er eine Jungfrau Margaretha heiratete, mit der er am 19. April 1682 aufgeboten wurde. Von seinen Kindern ist sein Sohn, ebenfalls Sebastian genannt und am 25. Januar 1688 von seiner dritten Frau geboren, der Nachwelt bekannt geworden. Er war auch Goldschmied und wurde im Jahre 1710 in die Zunft aufgenommen. Doch die Kunst seines Vaters scheint nicht auf ihn vererbt zu sein, da, bis noch wenigstens, von ihm kein hervorragendes Erzeugniss bekannt geworden ist. Das Goldschmiedzeichen Beider, sowohl des älteren als auch jüngeren Sebastian Hann, ist ein einfaches Oval mit den Buchstaben SH darin (SH).*)

Tafel I und II.

Silbervergoldete Kanne mit Deckel im Besitze des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld. Die auf diesen beiden Tafeln abgebildete Kanne ist höchst wahrscheinlich das erste bedeutendere Erzeugniss Hann's. Das inwendig am Deckel sichtbare Wappen des Sachsengrafen Matthias Semriger mit den Buchstaben M—S zur Seite (beschrieben in Nr. 4 der 1. Liefg. der „Kirchl. Kunstdenkmäler" aus Siebenb.) weist nämlich darauf hin, dass die Kanne während dessen Lebenszeit, also vor dem Jahre 1680, dem Todesjahr Semriger's, oder spätestens in diesem Jahre angefertigt worden ist. Die mit dem Deckel 24 Cm., ohne denselben 15 Cm. hohe, am Boden 11, am Mundrande 10 Cm. weite Kanne zeigt auf der cylindrischen Seitenoberfläche in getriebener Arbeit den figurenreichen Triumphzug eines Königs oder römischen Imperators. Vier besiegte Könige ziehen an langen Strängen mühsam den Triumphwagen, während zahlreiche Krieger im römischen Costüme zu Pferde und zu Fuss denselben umgeben oder ihm nachfolgen. Ueber dem triumphirenden Sieger hält die Victoria mit der einen Hand einen Lorbeerkranz, während die andere einen Palmzweig trägt. Den Fuss und die wulstartige Ausbauchung des Deckels schmücken, ebenfalls in getriebener Arbeit, schönes Laub- und Blumengewinde. Ein frei dahinsprengender Reiter mit Panzer, Kriegshelm und fliegendem kurzen Mantel bekrönt den Deckel, auf dessen Rande, unmittelbar über dem schön geschwungenen, mit einer Herme geschmückten blattartigen Henkel, ein Raubvogel, die unten liegende Beute erblickend, mit Gier auf sie sich hinabzustürzen bereit ist. Schon an diesem Stück, das durch die lebhafte Composition der aufgeführten Darstellung einen guten Eindruck hervorbringt, ist die hohe technische Vollendung, die alle Arbeiten Hann's

*) Da die Beschaffenheit der beiden Buchstaben S H bei einer anderen Stellung des Objectes auch die umgekehrte Lesung H S zulässt und zur Zeit des älteren Hann in Hermannstadt auch Goldschmiede (Hanns Schuller und Hanns Schwarz) lebten und arbeiteten, deren Namen diese Anfangsbuchstaben (H S) hatten, so erscheint es nicht unangemessen, zur Vermeidung von Verwechselungen hier darauf aufmerksam zu machen, dass die Initialen dieser — weniger bedeutenden — Meister in einer wappenschildähnlichen Einfassung sich befinden.

auszeichnet, bemerkbar, indem hier einzelne Details, wie der Lorbeerkranz und die Palme in den Händen der Victoria, eine Lanzenspitze und der Fuss eines Pferdes ganz frei herausgearbeitet sind. Die figuralische Darstellung an der Seitenoberfläche, die ursprünglich offenbar in rein weissem Silber ausgeführt war, zeigt gegenwärtig — in Folge von Oxydation — ein weniger effectvolles Silbergrau. Eine Wiederholung dieser Darstellung, jedoch in etwas verkürzter Ausführung, findet sich auf einer Kanne vor, die Hann im Jahre 1684 angefertigt hat und jetzt Eigenthum des dermaligen Vicegespans des Hunyader Comitats, Kolomann von Bartschai, ist. Der Stempel des Meisters ist am oberen Deckelrande eingeprägt.

Tafel III.

Silbervergoldeter Pokal mit Ständer und Deckel. Eigenthum des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld. Dieser im Aufbau etwas steif gehaltene Pokal zeigt an der inneren Seite des Deckels das in getriebener Arbeit ausgeführte Wappen des Sachsengrafen Georg Armbruster mit den Buchstaben G—A zur Seite (das Wappen enthält im ersten und vierten Felde des viergetheilten Schildes einen Löwen mit einer Armbrust, im zweiten Felde eine unbestimmte Blume, im dritten eine offene Rose und als Helmzier denselben armbrusthaltenden Löwen); es ist daher mit grosser Wahrscheinlichkeit anzunehmen, dass er während dessen Amtsführung (1680—1684) von Hann verfertigt worden ist. Der Pokal hat eine Höhe von 34 Cm. mit dem Deckelaufsatz, von 23 Cm. ohne denselben. Die Beschaffenheit des hohen Ständers, auf dem der eigentliche Becher aufsitzt, erinnert in seiner Gliederung an die Form des Ständers der mittelalterlichen Kelche, indem auch hier in entsprechender Höhe über der Fussscheibe eine Art Knauf sich befindet, der hier jedoch nicht, wie an den Kelchen des Mittelalters, aus einer plattgedrückten Kugel mit vorspringenden Zapfen, sondern aus sechs mit elegant modellirten Hermen gezierten Henkelchen besteht. Der Ständer schliesst oben mit einer vierblätterigen Blume ab, aus der die nach oben sich etwas erweiternde Cuppa des Pokals herauswächst. Diese zeigt an ihrer Seitenoberfläche zwei eingravirte Landschaften mit Ruinen, Bäumen und Gebüsch, in der einen mit einem Liebespaar (Ritter und Dame), in der anderen mit zwei Wanderern als Staffage. Den Deckel schmücken ebenfalls Gravirungen mit überdeckender Laubfülle, aus dessen Mitte auf steifgeradem Stengel, mit ursprünglich hübsch modellirten, im Laufe der Zeit etwas verknitterten breiten Blättern eine nicht unzierliche Blume emporsteigt. An dem oberen Rande der halbflachen, mit elegant eingravirten Blumenranken geschmückten Fussscheibe befindet sich der Stempel des Meisters eingedrückt. Ein Seitenstück zu diesem Pokal in ganz gleicher Ausführung, doch mit anderen Gravirungen an der Seitenoberfläche der Cuppa, befindet sich im Besitze des Präsidenten des k. k. Landesgerichtes in Klagenfurt, Freiherrn Fr. von Mylius.

Tafel IV.

Silbervergoldete Schale im Besitze des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld. Ein liebliches Stillleben bietet diese aus Einem Stück getriebene, ihrer Hauptform nach elliptische, doch mit acht Einbuchtungen am Rande und zwei Henkeln versehene Schale dar, deren grosse Achse 19, die kleine 16 Cm. breit ist. In sehr feiner und gefälliger Ausführung enthält dieselbe in ihrem Fond ein hübsches Fruchtstück mit Granatäpfeln, Trauben, Birnen, Kirschen und Haselnüssen, über welchem ein Vogel in hastiger Gier mit seinem Schnabel ein Zweiglein abzubrechen sucht. Das Fruchtstück wird passend von den durch die Einbuchtungen des Randes gebildeten acht Blattfeldern mit Cartoucheverzierungen umrahmt. Die beiden Henkel sind mit weiblichen Hermen geschmückt. Ueber die Zeit, wann diese Schale von Hann angefertigt worden ist, lässt sich nichts angeben, da sich keine Anhaltspunkte dazu an derselben vorfinden. Sein Stempel ist auswendig am Rande der Schale eingeprägt.

Tafel V, VI und VII.

Silbervergoldete Kanne mit Deckel im Besitze des k. ungarischen Nationalmuseums in Ofenpest. Diese Kanne, von der hier die Vorderansicht und zwei Seitenansichten vorgeführt werden, zeichnet sich sowohl durch vollendete Technik als auch lebensvolle Darstellung und geschmackvolle Ornamentik besonders aus und kann — neben einer anderen von Hann angefertigten Kanne, die sich im Besitze des Hermannstädter Juweliers, E. Lüdecke, befindet und gleiche Meisterschaft beanspruchen darf — als die beste Arbeit Hann's bezeichnet werden. Sie hat eine Höhe von 29 Cm. und eine Weite von 16 Cm. Auf ihrer Seitenoberfläche sind in getriebener Arbeit drei durch einfache glatte Stäbe voneinander getrennte Darstellungen sichtbar: Vorne der Opfertod des heldenmüthigen jungen Römers Curtius mit dem Spruch darüber: DULCE ET DECORUM EST PRO PATRIA MORI und — wie es scheint in Folge einer späteren Verschiebung des untersten Theiles der Kanne — nur halb dem Bilde entsprechenden Aufschrift darunter:

Der CURTIUS zu Rom will ein Exempel geben
Und stürtzt sich in die Grufft dass seine Nechsten leben.

Auf der einen Seite von diesem Bilde das Urtheil des Tyrannen von Agrigent Phalaris, als ihm der Athenienser Perillus als Marterwerkzeug einen ehernen Stier angefertigt hatte, oben mit dem Spruche: MALUM CONSILIUM CONSULTORI PESSIMUM und darunter mit der Aufschrift:

Die erdachte Marter Prob mus PERILLUS erst bestehen
Welches Urtheil PHALARIS recht und weislich lest ergehen.

Auf der anderen Seite Krösus auf dem Scheiterhaufen mit dem Spruche darüber: CONTRAHE VENTO NIMIUM SECŨDO TURGIDA VELA und der Aufschrift darunter:

Des Solons weiser Spruch hat CROESO recht bedeutet
Des Glückes Unbestand und Cyri Sinn gebeuget.

Alle drei Darstellungen sind auch hier in Silberfarbe gehalten, während die übrigen Flächen der Kanne vergoldet sind. Den Fuss der Kanne schmücken, ebenfalls in getriebener Arbeit, Fruchtschnüre und Blumensträusse, auf denen, entsprechend den drei Darstellungen auf der Seitenoberfläche, je ein lieblicher Kinderkopf aus einem geöffneten Blüthenkelche hervorwächst; während anderes mannigfaltiges Blumenwerk mit Früchten, gleichfalls belebt von kleinen, auf den Blumen sitzenden Kindern, die Deckelwulst zieren, die auch hier, wie auf der Rosenfeld'schen Kanne, ein frei dahinsprengender Reiter in voller Rüstung und mit fliegendem kurzen Mantel krönt. Auswendig am Boden der Kanne finden sich nachstehende Aufschriften eingravirt:

O HOMO MANDATUM IOVAE SERVARE MEMENTO
NON CONCUPISCES POENA PERENNIS ERIT.
Adde Deut: Caput 28, vers. 25 et seq.
VALENTINUS FRANCK DE FRANCKENSTEIN
Illustr. Gubernii Regii In Trannia Consiliarius Intimus: Nationis Saxonicae Comes confirmatus ac Civitatis Cibiniensis Judex Regius
NEPOTI SUO
VALENTINO.

Diese Aufschriften umgibt die Randschrift:

Heermannstad ist durch der Kunst dieses Meister Augsburg worden. Lebe lang Sebastian Hann. In werther Menschen Orden. V.(alentinus) F.(ranck) J.(udex) R.(egius) 1697.

Wie diese Aufschriften und das auf der Innenseite des Deckels sichtbare Wappen (übereinstimmend mit den in Nr. 9 in der 2. Liefg. der „Kirchl. Kunstdenkmäler" aus Siebenb. beschriebenen Wappen) beweisen, hat der Sachsengraf Valentin Franck von Franckenstein diese Kanne — wie es scheint, nicht lange vor seinem Tode (er starb 1697) — anfertigen lassen, was wohl auch mit der oben erwähnten Lüdecke'schen Kanne — nach einer auf derselben befindlichen Aufschrift — der Fall war. Diese beiden Kannen sind es auch höchst wahrscheinlich, die in dem Testamente Valentin Franck's vom 7. August 1697 Erwähnung finden und von ihm seinen beiden Enkeln Valentin und Johann Georg vermacht werden.

Tafel VIII.

Silbervergoldete Schale, gegenwärtig im Besitze des Freiherrn Samuel von Brukenthal'schen Museums. Die Schale, die auf dieser Tafel abgebildet erscheint, mit einem Durchmesser von 12 Cm., zeigt in ihrer Totalansicht die Gestalt einer sechsblätterigen Rose, deren Blätter nach aussen hin in je zwei Buckel, zwischen welchen inwendig je eine fünfblätterige Blume prangt, ausgebaucht sind. In den Einbuchtungen des Randes ist noch je ein dritter Buckel eingefügt, der mit den beiden anstossenden Buckeln der Blätter eine Art Dreipass bildet. Sie hat drei zierlich geformte Füsse und zwei den Füssen ähnlich gestaltete Henkel. Auf ihrem durchgängig vergoldeten Boden ist in getriebener Arbeit die Geschichte des zum Hungertode verurtheilten Cimon, der von der Milch seiner Tochter sich ernährt, dabei aber vom Gefängnisswärter belauscht wird, dargestellt. Die beiden fein und ausdrucksvoll charakterisirten Hauptfiguren sind auch hier fast ganz herausgearbeitet, so dass sie völlig plastisch erscheinen. Am äusseren Rande der Schale steht die Aufschrift: *Der Ehrlichen Weber Czech gehörich 1706.* Nach dieser Jahreszahl ist sie wohl das letzte bis jetzt bekannt gewordene Erzeugniss Hann's, wenngleich der Gegenstand der Darstellung von ihm nicht erst dann zum erstenmale bearbeitet worden ist, da dieselbe Darstellung in fast gleicher Ausführung auch schon auf der Lüdecke'schen Kanne (an der Innenseite des Deckels), deren Anfertigung in das Jahr 1697 fällt, sich vorfindet. Der Stempel des Meisters ist am äusseren Rande der Schale sichtbar.

Inhalts-Verzeichniss.

Tafel		Text-Seite
	Vorwort	I
	Kurze Erläuterungen	1
1.	Christus am Oelberge (Steinbild)	5
2.	Grabdenkmal des Grafen der sächsischen Nation Peter Haller v. Hallerstein	5
3.	Grabstein des Grafen der sächsischen Nation Albert Huet (Hutter)	8
4.	Grabstein des Grafen der sächsischen Nation Mathias Semriger	10
5.	Grabstein des Provinzial-Bürgermeisters Johann Waida	11
6. 7.	Silbervergoldete Kanne aus der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts	12
8.	*a)* Silberne Kanne (17. Jahrhundert); *b)* Silberner Kelch (15. bis 16. Jahrhundert)	13
9.	Grabstein des Grafen der sächsischen Nation Valentin Frank	15
10.	Grabstein des Grafen der sächsischen Nation Andreas Fleischer	18
11.	Grabstein des Provinzial-Bürgermeisters Blasius Rhau	19
12. 13.	Silbervergoldetes Vortrags- und Reliquienkreuz aus dem 15. Jahrhundert	20
14.	Silbervergoldeter Kelch aus dem 15. Jahrhundert	24
15. 16.	Silbervergoldetes Ciborium aus der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts	25
17. 18. 19.	Drei silbervergoldete Kelche aus der Zeit der Renaissance	27
20. 21.	Vier sogenannte „Hefteln"	29
22. 23.	Griechisches Kreuz in vergoldeter Silberfassung	31
24.	Eingangsthür in das evangelische Stadtpfarrgebäude A. B. in Hermannstadt	33
	Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Sebastian Hann:	35
	I. II. Silbervergoldete Kanne mit Deckel	37
	III. Silbervergoldeter Pokal mit Ständer und Deckel	38
	IV. Silbervergoldete Schale	39
	V. VI. VII. Silbervergoldete Kanne mit Deckel	39
	VIII. Silbervergoldete Schale	40

Hann Sebestyén

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 260

~~1930. 303–304, 308~~

1931. 335, 348–349

Nagy-Várad.

Az előtérben elfoglaló vár
vágtat hátra felé, bal kezébe
a szomszéd hegyek látszanak é
mot hajt. Felirata a lebegő m
ábra van:

WARADEIN.

fölül jobbra: 36.
balra: 29.
alól középütt: S.
a lap hátán Von denen Problem
heit derer Linien-r

Rm., mér. a rl. 1

44-93-10

Hann Sebestyén

Magyar Művészet

1934. 67, 155. l.

Zách Felicián merénylete. A [illegible] képes krónika egyik kezdőbetűje, mely a királyi párra támadó Záchot abban a pillanatban mutatja, midőn az udvari emberek egyike lecsűrja.

(8)

[illegible] Zenéléshez készülő szerzetesek a földvári (Erdély) templom egyik pillérfején. XIV. század.

(9)

Párviadal a XIV. században. A földvári templom egyik pillérfejezete.

Hann Sebestyén

4.

A kálmáncsehi kódexet pár héttel ezelőtt vásárolta meg a Nemzeti Múzeum. Most egy újabb nagyértékű műtárggyal gyarapodik a magyar állami gyűjtemény. Hann Sebestyén, a XVII. század végén működött híres magyar ötvösmester egyik gyönyörűen kidolgozott, bibliai jelenetekkel díszített kupáját fedezte fel egy magyar látogató a párizsi Petit Palais-ban letétbe helyezett Tuke-gyűjteményben. A lelkes magyar látogató, aki különben egyik híres magángyűjtőnk, arra gondolt, hogy ezt a különlegesen szép Hann-kupát meg kellene szerezni a magyar múzeum számára. Külön futár hozta Budapestre a nagyértékű műtárgyat, melyet a szakértők eredetinek nyilvánítottak. Hátra volt azonban a dolog anyagi része. A Nemzeti Múzeum költségvetésébe ez évben már nem fért be az a hatezer pengő, amelyet a kupáért kértek. A Magyar Múzeumok Barátainak Egyesülete bőkezűségével azonban megoldották a problémát: egy gyűlésen egyhangúlag megszavazták az összeget, úgyhogy ez a gyönyörű ötvöstárgy néhány héten belül végleg visszakerül Magyarországra.

1939. okt. 2.

A PESTI LLOYD TÁRSULAT KASZINÓJA

CASINO DER PESTER LLÖYD-GESELLSCHAFT

BUDAPEST

Hann Sebestyén

Mihalik József:
Hann Sebestyén két
ismeretlen ötvösmű-
véről. (Két ábrával.)
Arch. Ért. 1900.
253–256. l.

ÁRPÁD NYOMDA
SZEGED

Hann Sebestyén

Mihalik Sándor:

A magyarországi ref. templomok mükincsei.

MAGYAR IPARMUVESZET

1934. 194. l.

195. l.

HEIMLER MÁRTON
BIZOMÁNYOS
CELLDÖMÖLK

Kehely Hann Sebestyéntől, a brassai
r. kath. templom tulajd.

Muz. és Kvt. Ert. III. 137, 138.

Flamm Sebestyén, nagyszebeni ötvös

Kelyhei VII. 131 –

Kupái VII. 131.

Hann Sebestyén

Mübarát 1921. 43. l.

Pistoly IX. 103

Hann Sebestyén

irod

Müller, Fr. Altes und Neues. Korrespondenzblatt des Vereins für sieb. Landeskunde. XVII. évf 27. l.

ETIKAI ÉLET

Hans Sebestyén

München 1911

236

III.

27/1

Sarkantyn. XV. w

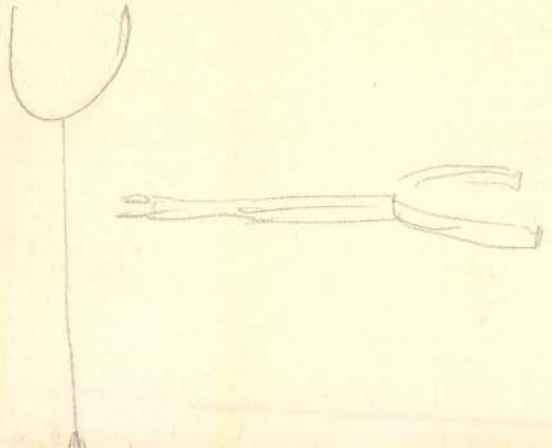

Hans Sebastian

München 1913

323

Sándorffy Anna szül. Kisfaludy Mi-
hályné VI. 142.

Hann Sebestyén

Művészeti lexikon
3 zl.

ez: »*Viennae 12. Xbris 1551.*«

Vászon, méretei 119 : 86 cm. — Át. Képt. 94. — A Jankovich-gyüjteményből 112.

A'. 94.

Hann Sebestyén

Erdő

Pósta-Tergina:

Erdély emlékeimei.

Tört. Tár. 1893. 732. 1

Hann Sebestyén

Pulszky F:

l. a kolozsvári mincparkiáll.

Vas. Ujs

1877. 830 l.

BUDAPEST
936 MÁR. 27. 23.
LKb 4 LKb

Hann Sebestyén

irod

Pulmagarch. 1897

II (252. l-

209, 216, 223)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Hann Lebestein 3

ismertem föl, az 1877 i
kolozsvári kiállítás alkal-
mával. Ez is ostyatartó,
csészéje fenekén egy domb-
mű látszik, Saba Kirájnő-
jének hódolata. Nyele egyhor-
eltört s most egy klarisag
(!) képezi. Az hogy Hann
befegét sehol sem találjuk-
meg rajta, nem bizonyítja
azt, hogy nem az ő műve
volna, hiszen a Frank féle
kanésön sincs rajta. A
nuka tökéletesen megfelel a
mester modoranak: a tárgy
alakja a nagy díszmódi
ostyatartónak, a dombormű
pedig a nagyszebeni
kannáinak, melyen ugyanazon
jelenet van ábrázolva.

Pulszky Károly. Iparmű-
vészeti jegyzetek. Arch. Ért.
1879. 267–269 l.

Hann Sebestyén

más

Erdekes alak, harai ötvöseink-
sorában a nagyszebeni mester
Sebastian Hann. Már élété-
ben kitünösége volt szülövá-
rosának; tudtul adja nekünk,
ezt a büszke mondás Valen-
tin Frank von Frankenstein,
1697-ben készitett, ezüst kan-
nája, mely 1874-ben került a
Nemzeti Muzeumba. „Heer-
manstadt ist durch der
Kunst dieses Meister Aug-
burg worden Lebe Lang
Sebestian Hann. In wert-
har Menschen Orden" ig
szól, egy körirat a kanna
alján.

1700-ban Sebestian Hann
a nagyszebeni aranymüvesek
cehmestere volt, Daniel
Hormannal együtt, ezt a
nagyszebeni leveltárban lé-
tező, ezen aláirásokkal ellá-
tott folyamodványból
tudjuk meg, hol ök a régebben
megerösitett privilegiumokat
nyra megerösitenik kérik.

Legjukább a trébelésben
ügyeskedett, minden müvén
találunk alakokra, megek-
nek feje s testének fölsö
része is, az alaptól elvál-
va szabadon kidomborodik.
A vésőt is bixtos kézzel hasz-
nálta; a hajat, a mertelen
részek finomságait, a ruhák
apróbb redőit ezen eszközzel
dolgozta ki. A müvein elő-
forduló történeteket nem
ő maga alakisotta, hanem
régi, egész Európában elvi-
eljárás szerint, közkézen forgó
rajzunták vagy rézmetszetek

után készítette Ezeknek megválasztásánál azonban nem járt el undig kellő tapintattal; olyanokat is utánzott, mefek nem dombornu előképének szánvák. Ilyenkor természetesen nem volt képes a jelenet mélségét, a távlatot kifejezni, úgy hogy alakjai egymásba nőnek, tultömött zavart csoportot képeznek. Ez alkalommal két művét láttuk. Az egyiket, egy fődeles kanesét, a nagyszebeni főtemplomnál őrzik. Dombornuvesoldala az ezüst fehér színét megtartotta, míg az ábrázolások keretét képező részek s a kanesé szélei aranyozvák. Két jelenet van rajta: Salamon ítélete és Sába kiráfnőjének hódolása. A fedő gombját guggolo oroszlán képezi; első lábai egyikében koszont tart, a másikon obelisket. A szélen bűtve látjuk a mester jegyét, nevének kezdőbetűit: SH.

Sebastian Hann másik művét Nagy Disznódon találtuk. Egy ezüst ostyatartó, mely állítólag 1692-ben lett a neveretett hegség templomába ajándékozva. Széles talapon, karcsu nyélen nyugszik a hapos csésze. Ennek fenekeré lett erősítve egy szép dombornu: Christus az olajfák hegyén A fődön egy szabadon álló alakfaglal helyet. Mihály angyal keresztet tartva. Az egész mű aranyos, rajta is megtaláljuk a mester bélyegét.

Gróf Bánffy György gyűjteményében a mester egy negyedik (?) művét

Hann Sebestyén

Wód

Pulszky-Radisics

Az ötvösség remeket -
Bjert II k. 39-40 l. (mester-
beleg kozolve)
Nipchel

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..., 191...

...

tanu.

...

tanu.

Hann Sebestyén

irod

Radisics Vens. Arch. Ert

1886. Nyj. VI. 343. l.

Hann Sebestyén

vod

Radisics Jenő. A nagy
ötnös mi Eiállítás. Bécsben.
Művészi Ipar 1889.
861.

Hann Sebestyén

ered

Radisics, Eugen de

La pavillon historique de la Hongrie a l'exposition universelle de Paris en 1900. Paris é. n. 38 l.

Keppel.

(?).

ordultan áll. Jobb kezével
os bélésű kalpag van, mely-
nagyszeműek, balját pedig

markolatán nyugtatja. Az
ét piros szalagon hordja.
, szemöldöke barna, szeme
la leberetvált. Vállravetett
gyöngyökkel kirakott övet,
himzésű magasszárú csizmát
nlásszék köti le figyelmün-
lopon innen, félrevont füg-

cm. — Lelt. sz. 571. — Vété-
5389 és az 1895 márczius 26-iki
a Lanfranconi gyüjteményéből
Átvétetett 1895 május 5. és 6.
yta az 1895 május 30-iki 28402
tvételi jegyzék 704. tétele.

Hann Sebestyén

l.

Radisics Jenő

Az Orsz. Ráth György
Múzeum kalauza -
Bp. 1913.
10. l.

...atovics folyamodványának beadása
...eltelt, s ép most mikor nincs
...a lelhetlen uzsorások kihasz-
...ó lahosság szorult helyzetét, –
...lligens szorgalmas teljesen
– aláratos kérelmét, s esdve
...es urat, hogy szánja meg
...ero derék családot, s mél-
...is és közoktatásügyi minister
...erjesztést tenni; mert ainen
...álatban álló köreg nem bir
... segiteni, pedig hogy a se-
...li, s azt ma többé nem
...ió lélekkel igazolom.
...ntelettel vagyok

aláratos hive

J. Nyovukyistvány
nyug. gonág kormányzó
m. kir. udvari tanácsos

Hann Sebestyén

l.

Rég. Társ. Évk.

I. 1920-22. 194 l.

és XVI. tabla

Hann Sebestyén

cód

Reissenberger L. Sieben-
bürgisch-deutsche Bild-
hauer, Goldschmiede und
Siegelstecher. Korres-
pondenzblatt. 1885. VIII.
135. l.

cod

Pulszky cikkei. Ungarische
Revue 1884. 514 l

nem volna meg az
ötvösmünki illitás laptoro-
mában, ez a forrás
használandó fel az
egyes ötvösművek leirá-
sánál.

Forrás (eddig):

Reissenberger L. Arbei-
ten des Hermannstäd-
ter Goldschmiedes Se-
bastian Hann. Kirch-
liche Kunstdenkmäler
aus Siebenbürgen utolsó
füzetében. Wien MDCCC
LXXXVIII. 35–41 l. (~~Kopenhag~~
8 táblával) 1887

Ezek fia, ~~[illegible]~~
Sebestyén, ~~[illegible]~~
kisebb mintén ötvös lett.
A mester jele oval keretben
S H = SH
Ismert ötvös munvei a következők:

Reissenberger a következő munveit írja le és mutatja be kiszekben:

1) Silbervergoldete Kanne mit Deckel in Besitze des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld.

2) Silbervergoldeter Pokal mit Ständer und Deckel, Eigenthum des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld.

3. Silbervergoldete Schale im Besitze des Freiherrn Ludwig von Rosenfeld.

4 Silbervergoldete Kanne mit Deckel im Besitze des K. ungarischen Nationalmuseums in Ofenpest.

5) Silbervergoldete Schale, gegenwärtig im Besitze des Freiherrn Samuel von Brukenthal'schen Museums.

Amigiben ezek leírása

Hann Sebestyén

wod

P. Alcsuti Katalin=

Régi magyar ér-

szerek. Bp. 1940.

24, 27. l.

Hann Sebestyén

Gentron I.: Az esztergomi kálvária, Sz M. 1955. 113.

Könyvtáramban

Hann Seb. Tg

Ivod

Reissenberger L. Zur Kenntnis der von Geb. Hann zu seinen Darstellungen benützten Vorlagen. Korrepblatt 1888. 40–41. l

Hann. Sebestyén

rád
z
Genth Verecke

V. 132. l.
133. l.

udapest,

Visegrádi-utca 36.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

129. PALMETTÁS FRIZ TÖREDÉKE.

Domborm̃. Márvány (Giallo antico). Magassága 12·5 cm. Szélessége 11 cm. Mind a négy szélén törött. Rómából való.

Római munka.

PAUL ARNDT: Fragment einer Palmette. Römisch.

127.

Hann Sebestyén nagyszebeni ötvösmester
/1614-1713/

81. Szamosfalvi báró Mikola László ezüst votivtáblája 17oo-ból

Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár Katalogusa
Budapest, 1942.
34 lap

MDK

Hann Sebestyén, köfaragó

~~barcsa/i~~

duzzado barokkos formákkal naturalisztikusan ábrázolt nyugati tulipánjai.

21.o.

Balogh Jolán: Kolozsvári renesszánsz láda 1776-ból.

KolozsmEml. 9-23.o.

K. D. L

HANN Sebestyén ötvös és szobrász

Szül. Lőcse 1644. megh. 1713. e

1698 után. Nagyszeben, ev. templom

Franckensteini Frankl Bálint síremléke

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 18., 206. l.

II. 190. l.

Hann Sebestyén nagrabeni ötvös.
(: Ertohány - gyűjtemény. :)

Magyar Nemzet.

Hann Sebestyén /1644körül -1713/ MD[n]

ötvös

nagyszebeni szász

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 365.o.

Repr.: "Kanna" Hann J. S. Tört.Muz.
U.o. 364.o. 279.kép.

Hann Sebestyén ötvös M.D.K.

XVII. sz. erdélyi.

a nagyszebeni 2 ezüst oltárgyertyatartó. (1691. ből), a zalatnai ev. templom részére készített kancsó (1680) kancsó Salamon ítéletével „Reschner Paulus Anno 1682" feliratal; talpas csésze Salamon és Sába jelenettel a párisi kiállításon.

Czobor Béla: Magyarország 1900 évi párt. kiállítása Párisban. Bp. 1901 10.

M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös ifj

Apja tanitvänya 1703 - 1703.

Lorenz Sievert: Sebastian Hann 12. l.
Brukenthalischen Museum II. Hstadt 1932.

12. l.

M. D. R.

HANN Lebensbeschreibung

Lorenz Sievert: Sebastian Hauer. Ein Beitrag zu seiner Lebensgeschichte. S. 5-42 l.
Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum. N. Stadt. 1932.
5 — 42. l.

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös aranymüves

szül. 1644 v. 1645 Lőcse, megh. 1713 Nagyszeben

Első felesége Stephan Wannesch = Weinesch = Weinisch ötvös lánya (nőül vette 1675)

Második felesége: Catharina Schenker

Harmadik felesége: Margaretha Keÿn

./.

M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

1675-ben a nagyszebeni céh tagja

Schermer, Paul 1676-1679 ig műhelyében

dolgozik

Andreas Hermann második tanulója

(1684-1688)

Johann Ongyert (1689-1693) Francis-

cus Wagmann (1694-1698) Andreas

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

Graef, Johannes Stein (1700-, és fia:

Sebastian tanítványai

30 éves korában kezdi működését

Nagyszebenben

1689. a céh fiatalabb elöljárója

1694. " idősebb " (céhmester)

./.

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

~~[illegible]~~ · 1676. serleg a török portának

1676 2 serleg

1677. serleg, kupa?

1683. Michael Haass Villicus és fia részére serlegek

1687. serleg és kanna

1687. serleg ~~[illegible]~~ H. Teleki részére

./.

 M. D. K.

HANN Sebastian ötvös

1687. egy pár ezüst gyertyatartó (Thiel Lit-
flár vészére

1689. az idősebb és ifjabb fejedelemnek
serleg.

Teleki-serleg

Bethlen Gergely-serleg

Bethlen Elek-serleg

Székely László-serleg

./.

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

Naláczi István - serleg

Bánffi György - serleg

Pernecsi Zsigmond - serleg

Inczédi - serleg

Lugosi Ferenc titkár részére serleg

1691. Serleg Georg Franken részére

1692. Bánfi ~~[illegible]~~ Gubernator részére

mosdótál

./.

 M. D. K.

HANN. Sebastian ötvös

1691. Serleger.

Marchese Bagni részére ezüst részlet

A Királybíró részére serleg

1698. Johann Lobanius Sachs rendel tálat

1682. Mathias Semriger özvegye a Templom-

nak ajándékozza a Hann készítette

vedeles kannát

./.

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

1685 Röhrich polgármester özvegye ajándékoz a templomnak Hann által résztett rési szereszkelőmedencét

1691. Valentin Franck ajándékoz a templomnak 2 db. Hann által résztett oltárgyertyatartót.

1697. Valentin Franck hagyatékában szerepel Hann által résztett 2. zanna sedenyek

 M. D. K.

HANN Sebastian ötvös

1704. Valentin Franck unokája örökölvek 1 pedeles kannát, ajánlással (Hannra utoló.)

1731. Nagy ezüst pedeles kanna Dávid és Góliát történetével.

Másik kanna históriai képpel

Kanna, szarvassal a ~~tetegen~~ tetején

Tál Ahasverus és Eszter történetével

HANN, Sebastian ötvös

6 egymásbaillő aranyozott serleg.

Pedéttel

1, 1684.	Kehely,	Nürnberg	ev.	T.
2, 1682.	"	Neppendorf.	ev.	gyülekezet
3, 1686.	"	Reuysmarkt	"	"
4, 1692.	"	Dobring	"	"
5, 1695.	"	Kolozsvár	"	"
6, 1696.	"	Urwegen		

 M. D. K.

HANN, Sebastian ötvös

Úrvacsora relyhek

7., 1700. Reussen ev. gyül.

8., 1707. Urwegen " "

9. — Reussdörschen " "

10. Grossschlotten ref. t.

11. Brassó rk. t.

12. Josef Deutsch Julajdona

13. Devi-Museum "

./.

 M. D. K.

HANN Sebastian ötvös

Patenák

1696. ev. t. Nagyszeben

1696. " "

1684. " " Kirchberg

Ciboriumok

ciborium: „Utolsó vacsora" ~~[illegible]~~ dombormű-

vel. ev. t. Nszeben.

cibórium Jezus az Olajtók hegyén dombor-

művel. 1692. (Heltan ./.

HANN Sebastian ötvös

ciborium, hengeres ~~[illegible]~~ tartály-

formájú fedéllel. 1689.

Keresztelő ~~tálak~~ medencék

Dombormüvel (Jordánban Ker. Szt. János

megkeresztelő Krisztust.

Csavarosüvegek.

1, A 8 ereinyes ábrázolásával (Esterházy-kincs)

2, Rothschild Anlajdon – Frankfurtban

3. 8 ereinyes Ref. t. Székely keresztur ./.

M. D. K.

 M. D. ...

HANN Sebastian ötös

Csovaros üveg

Oltárgyertyatartók

Valentin Frank mellképével és címerével

2 db, 1691. Nagyszeben.

~~utolsó~~ v Kovácsova-kannák

Fedeles kupák.

1. Domborműves. (Salamoni-ítélet és Sába

királynője. 1682.

—

HANN Lebeslyén – 15 – M. D. K.

2, Dombormüves, Keresztrefeszítés és utolsó vacsora, 1675.

3, Dombormüves. Cyrus és Crosus, Curtius halála, Perillus az érzbiztával, 1697.

4. Dombormüves. Herkules munkái, 1697.

5. Valáczi Sára hannája. (Bibliai jelenetekkel)

6, Dombormüves. Bibliai jelenetekkel, 1699.

7, " Diadalmi menet. Tetején Lovas, 1682.

HANN Sebestyén

91 11. 10

Új Művészet

M. D. L.

HANN Sebestyén ötvös

úrvacsora kannák (Fedeles kupák)

8. Domborművel, Salamon ítélete, diadalmi menet.

Tetőn: gyümölcs.

9. Domborművel. Salamon ítélete, diadalmi menet. Tetőn: lovas

10. Kupa, halszögletű. Domborművel: az erénységek. Tetőn: figura korpusszal. 1684.

11. Virágdísszel.

/.

 M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

Úrvacsora hanna, fedeles kupa.)

12. Dombormű: Salamon ítélete, diadolmenet., 1684.

13. Kupa. Dombormű: Salamon ítélete, diadolmenet.

14. Kupa, domborművel., 1682.

15. " trébelt virág- és füzérdisszel köste 2 Géniusz, 1680.

16. Fedeles kupa.

M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

17. Fed. Kupa. Dombormű: Salamon ítélete
és diadalmenet. Fedélen: Ábrahám és Izsák.

18. Fed. Kupa.

Fedeles serleg.

1, Vésett vadászjelenettel. Fedélen, címer

2, " szerelmespár. " "

Poharak

Talpas pohár 4 geniusfejjel

Poncolt pohár

/.

 M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

Díszcsészék

1, Lábas, dombormüvel. Irgalmas Szamaritanus.

2, lábas, dombormüvel: Sába királynője, Salamon előtt. Lábak: piros korále

Csészék

1, dombormüves: Simon

2., rinocerosszarvból ezüst borokással, rinocerosz foglalatban. (repr.)

./.

HANN Sebestyén ötvös

Csészék

3. domborműve: az erényesek.

4. drágakövekkel díszítve

5. " "

6. trébelt

7. domborműve, Bacchus

8. nyolcnöglete, vek lábakkal trébelt tulipánnal

9. 6. nöglete, trébelt virágokkal és gyümölcsel

/.

 M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

Csésze

10. trébelt gyümölcsköteggel és madárral.

11. " tulipánnal, 2 hermafüttel.

2.12. " levelekkel.

Tál trébelt pávával.

Asztaldísz. Szarvas. Az agancs zorállból

Díszedény

Doboz trébelt és vésett.

Könyvtábla trébelt virágdisszel, mindkét oldalon medaillon alakkal :/-

 M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

Plakett, Sába királynő dombormüvével.

~~Kiszvdisz~~ Kapocs (melldisz)

Függő, Valentin Frank cimerével és lé-
fével.

Medaillon Valentin Frank cimerével és
mellképével diófa kabinettnekrényben fog-
lalva.

Kengyel ezüstből, trébelt és öntött lomb-
disszel

./.

 M. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

Valentin Frank v. Frankenstein epitá-
fiuma.

Szamosfalvi Mikola László epitáfiuma.

./.

M. D. L.

HANN Sebestyén ötvös

Lőcsei születésű. XVII. sz. második felében működési helye: Nagyszeben

Michalik Sándor: Szentpéteri gy... Bp. 1954. 15. l.

Hann Sebestyén ötvös M. D. h.

XVI. n. A kendilónai kannán Salamon itélete s egy római diadalmenet.

Darkó Áros: Az erdélyi ref. egyház műemlékei. Kolozsvár é.n. 15.

Hann Sebestyén ötvös M.D.K.

1644 – 1713. Nagynebeni mester.

Ansztaldin bibliai jelenetel.

(4. repr.)

Bóka L – Somogyi Á: kuvéssi fémmü-
verség. Bp. 1956 7.

K-D. K.

HANN Sebestyén atyós

XVII. sz. vége

Művelt. 1955. 1. sz.
Rózsa György: Tíz év új eseményei a
Történeti Múzeumban. 93. l.

MDK

Hann Sebestyén, ötvös

Alapvető tanulmányt irt a XVII.századi nagy erdélyi ötvösről Csányi Károly·1924-ben.

Genthon István : Csányi Károly 1873-1956.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. 189.

HANN *Sebestyén*, a XVII. sz.-beli magyar ötvösművészet legjelentősebb képviselője. * Lőcse 1644. † Nagyszeben 1713. Vándorlásai közben eljutott Nagyszebenbe, ahol 1675-ben telepedett le, feleségül véve még az évben egy ottani elhúnyt ötvösmesternek Mária nevű özvegyét. Nagy tekintélyre tett szert és nagyszámú megrendelést kapott. 1689-ben fiatalabb céhmester, 1694-ben lesz öregmesterré; 1700-ban beválasztják a város tanácsába. Időközben még kétszer nősült. Hasonló nevű fia, aki atyja mesterségét folytatta, 1688-ban született. H. főleg a nemesfémek (az ezüst) nyujthatóságát használta fel ötvöstárgyainál és erősen kiemelkedő virágdísszel és domborműves jelenetekkel élénkíti azok felületét a kezdődő barokk-stílus jellegében. Eddig mintegy hatvan munkája ismeretes. Néhány darab van az Iparművészeti Múzeumban és a Nemzeti Múzeum régiségtárában.

Csányi.

1699

E. G. I. 441 l

724.

I
337.

724. Anton Schon-Jans.

Sz. Antwerpenben 1650-ben. † Bécsben 1726 táján.

Lantot verő férfi.

Térdig látható, ül, jobbra fordul és kezeiben hangszert tart, a melyen játszik. Fején süveget hord, rövid haja ősz, szemöldöke őszbevegyült, szeme barna, arcza beretvált. Ingének gallérja fodros, visszahajtott kézelői szélesek, kabátja szűk ujjú és köpenye térdeit is fedi.

Vászon, méretei 113 : 92·5 cm. — Mündler: VIII. 19. Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: XI. 47. *A. Schon-Jans:* Das Bildniss einer schwarz gekleideten Mannsperson, die auf der Laute spielt. — 1815: IX. 33. *A. Schon-Jans:* Das Bildniss einer schwarz gekleideten Mannsperson stb. — 1835; VI. 7. *A. Schon-Jans:* Ein alter, schwarz gekleideter Lautenspieler. — 1844: VI. 18. *A. Schon-Jans:* Ein alter, schwarz gekleideter Lautenspieler. — 1865. 1866. 1867. 1869: VIII.

Hann Sebestyén

mind a három

egy cikkben

lásd

Erdélyi Múzeum

1910. 232–

234.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

Hann Sebestyén

l.

Fitt ler. György

A világ ipm-e 58 l.
Párisban 153
kg MI
1900

Hann Sebestyén

ötvös

Gentmüeml.

261. l.

1951

71.317/1926.szám.-

III.a.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

B u d a p e s t .-

Folyó évi január hó 26-án 372/1926. szám alatt kelt fölterjesztésére való hivatkozással tudomásul vétel végett másolatban megküldöm a t. Orsz. Bizottságnak.

Budapest, 1926.évi november hó 26-án

A miniszter rendeletéből:

Hann Sebertyén

Arbeiten des Hermannstädter Goldschmiedes Sebastian Hann. Wagneben, 1884. Kopekkel

Gent (61)

Hamm Sebestyén

U. 4044.

Nummer des Loses	Land	Bemerkungen	Höchstgebot in Schweizer Fr. ausschl. 10%
		Az Est. 1925. aug. 23. (A világ legnagyobb művészeti lexikona megháromszította a magyar művészek életrajzát. Hamm Sebestyén, a világhírű magyar ötvös — szlovák.)	

E. Luder-Edelmann & Co., Zürich

Telegramm: Philatelie Zürich
Telephon: Selnau 80.81

Bank in Zürich:
Schweiz. Bankgesellschaft

Auktions-Auftrag

Aufträge werden von uns **ohne besondere Vergütung** bestens ausgeführt. (Gemäß allgemeinen Versteigerungsbedingungen wird zur Zuschlagssumme ein Aufschlag von 10 % erhoben.)

Ich ermächtige die Firma **E. Luder-Edelmann,** die nachstehend benannten Losnummern unter den mir bekannten Bedingungen für mich zu kaufen.

Genaue Adresse: .....

.....

.....

ISCHOPP & CIE, ZÜRICH.

Nummer des Loses	Land	Bemerkungen	Höchstgebot in Schweizer Fr. ausschl. 10 %

Hann Sebestyén

ötvös.

Nagy Izebenban (a XVII. században).

(Kiváló művész) A m. n. muzeumban egy remekművű kupája.

(másutt bizonyára tüzetesebben ismertetve).

Ballagi Aladár: Kecskeméti W. Péter ötvöskönyve. Bpest. 1884. 10 l.

Hann Sebestyán

úvod

Bárány Istvánné dr

A magyar iparmű-
vészet történetéből.
Bp. 1936. 8, 10. l.

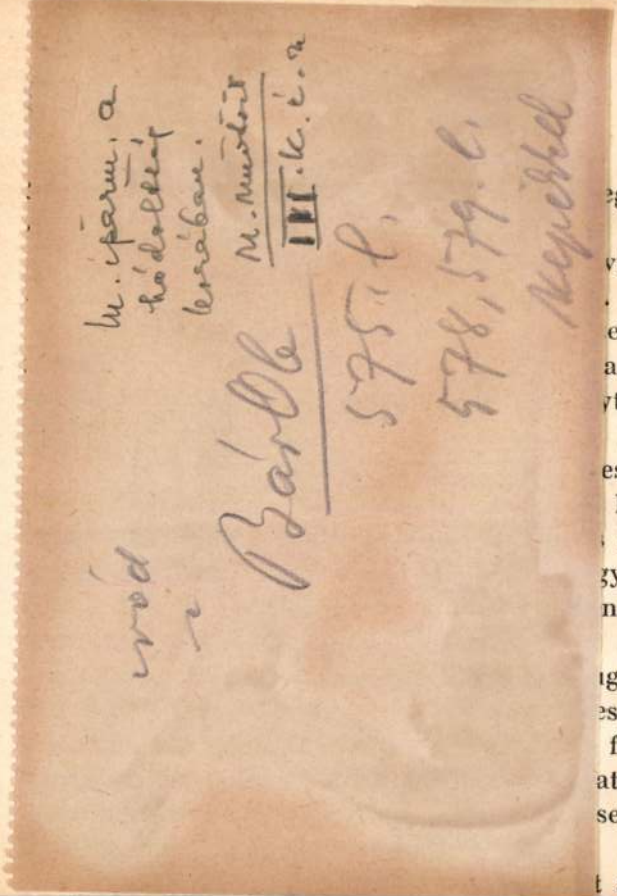

eg kiegészítő részét,

vü pártban is és azt

eten volt, hogy fel-
arncsot, vagy pedig
yt arra, hogy kien-

esült a nemzeti fel-
hallgatott Bécsben
német császár ép-
gy Ferenc József az
n kijelentette, hogy

igy döntöttek, hogy
es miniszterelnököt,
felháborodását. Ezt
atnál, mert az ural-
selőházhoz és a fő-

t a parlament, ugy-

előhaladni a komoly kötelességteljesítés utján, áthatva az egyetértés és hegemónia ama szellemétől, amely minden nemzeti sajátságot tisztel, minden ellentétet megold, amidőn minden népfaj különös előnyeit a nagy és egész javára értékesiti.

Chlopy, 1903 szeptember 16.

Ferenc József s. k.

A király hadiparancsa szeptember 17-én látott napvilágot a budapesti lapokban. Amint az első táviratok megérkeztek, csaknem valamennyi ujság rendkivüli külön kiadásban számolt be az ország arculcsapásáról. A Magyarország «A kocka el van vetve» cimmel hatalmas cikkben foglalkozott a nemzet elleni merénylettel és azt irta, hogy az udvari politika hirtelen erőszakos kézzel tépte el a nemzet és a király közötti megértés lehetőségének szálait. De az összes pesti és a vidéki lapok nyiltan megirták, hogy a chlopy-i hadiparancs a legvakmerőbb tagadása a magyar államiságnak.

A hadiparancsból kitünt, hogy az uralkodó esküdt ellensége annak, hogy a magyar katonákat magyar vezényszóval dirigálják, ugyszintén gazdasági önállóságunknak is.

A hadiparancs óriási meglepetést keltett Bécsben is. A pesti lapok szerkesztőségeiben a telefon állandóan csengett. Bécsből

Hann Sebestyén

1644 – 1713

l.

Bielz Portrhat

325, 326 r.

Hermstedt 1936

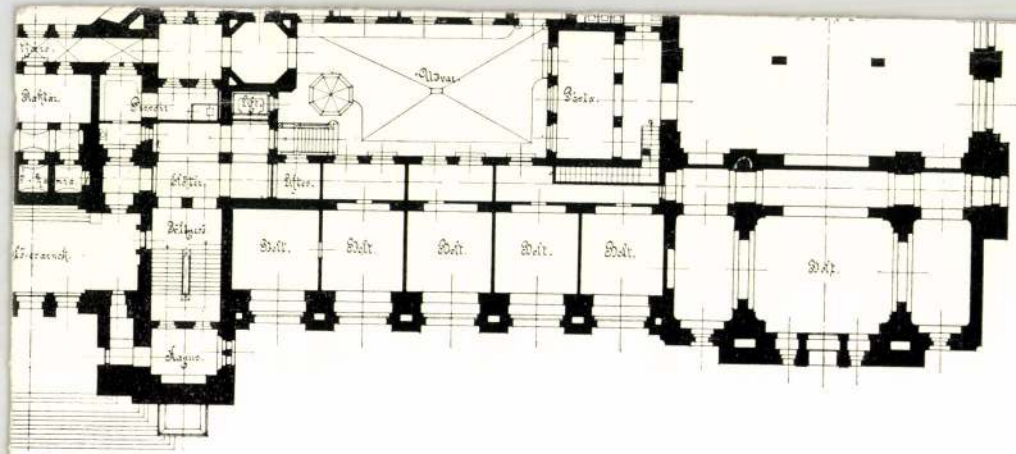
Halle.
Halle.
Halle.
Halle.
Halle.
Halle.

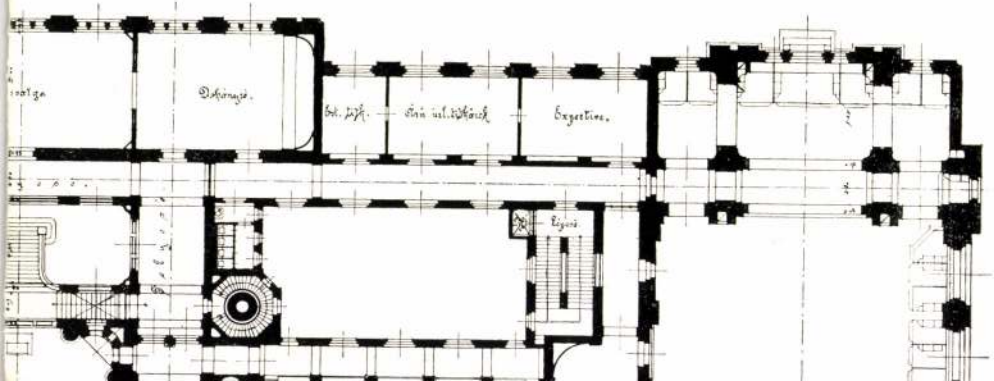
Expedition.

Hann Sebestyén

l.

Bíró Erdmuv

95, 105, 113,
252. l.

1941

1185

Hann Sebestyén

Kupája repr.

Á

Buday Erdély

Művelődéstörtiti jelentősége 75. l – 77. l.

Nagemyedi Album

Bp 1926

Bpi tremle

1884. 306. l

BUDAPES
KIRÁLYI MAGYAR E

MI. 1918
118-19. l
130-31
lépés

A Magy. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai osztályában készült rajz.

Buchschmuck. Graphische Abteilung der Königlichen Kunstgewerbeschule.

HANN SEBESTYÉN MELLBOGLÁRJA

ÍRTA CSÁNYI KÁROLY

Hann Sebestyén élettörténetéről vajmi keveset tudunk, működésének képe azonban annál teljesebb, mert eddig 41 többé-kevésbbé hiteles munkáját ismerjük. Most abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy e számot eggyel növelhetem akkor, amidőn a XVII. század eme jeles mesterének egy eddig ismeretlen, a mostanáig ismert munkáinál nem kevésbbé érdekes és művészi értékű művét: egy gazdag díszítésű, aranyozott ezüstből készült, trébelt, zománcozott és drágaköves mellboglárt mutathatok be olvasóinknak. Ez a darab azért is jelentős, mert ékszer Hannak eddig ismert munkái közt nem szerepel.

A mellboglár, a bogláros tű és az öv mellett az erdélyi szász női viselet elmaradhatatlan kelléke.

Ezt a nagyméretű ékszert láncon csüngve a mell közepén viselték. Eredete bizonyára az egyházi ruhán (pluvialén) alkalmazott mellcsatra (morsus) vezethető vissza. Igen szép példákat, ismerünk a gót stílus korából főleg hatkarélyos alakban, az Iparművészeti és a Nemzeti Múzeum gyűjteményében. A női viseletben azonban a mellboglár elhagyta eredeti rendeltetését és ékszerré alakult át. Elmaradnak róla az egyházi vonatkozású ábrázolások és helyükbe trébelt levelek, ékkövek, beágyazott és festett zománcdíszítések lépnek.

A mi boglárunk, melyet képben is bemutatunk, kerek idomú, díszítése körben és sugarasan elrendezett. Szélét recés drót szegi, ezen belül zöld zománcalapon áttört leveles indadísz alkotja a körülfutó keretet; benne bizonyos távolságra elhelyezett kisebb smaragdok és almandinok vannak elhelyezve. Általában e tárgyon a festett és beágyazott zománcdísz mellett a színhatás fokozásában jelentős szerepet játszanak a táblaalakú, szekrényesen foglalt kisebb-nagyobb smaragdok, almandinok, szabálytalan idomú türkizek, kis csapokra erősített barok gyöngyök. A boglár közepét dús rózsa alkotja, mely egy nagyobb, almandinokkal koszorúzott smaragdból és fekete-fehérszínű sugaras, festett zománclevelekből áll. E rózsa körül két sorban gyöngyök és ékkövek sorakoznak, a szem elől majdnem teljesen elrejtett, áttört és zománcos díszű háttérből kiemelkedve. Ezeket az ékköveket tizenkét indás virág övezi, amelyek Hann Sebestyén mesteri kezének legjellemzőbb tanui ezen a remek alkotáson. A virágok lendületesen hajlott leveleikkel, éles bordázatukkal, tökéletes rajzukkal és erős plasztikájukkal a mester technikai tudásáról és az ő egyéniségét jellemző sajátságokról beszélnek. E virágok közül sugarasan, hat színes zománcos és áttört rajzú páros szőlőinda nő ki, közepén egy-egy erősen kiemelkedő ékkővel, az indák végei között pedig az előbbi virágsorra emlékeztető egyes virág van elhelyezve, fészkében egy-egy kisebb gyöngyszemmel.

Hann Sebestyén páratlan díszítő kedve még a boglár hátlapját is mesteri módon élénkíteite, elborítván az egész felületet egy szimmetrikus rajzú, vésett körvonalú rózsacsokorral, hol is a virágok közeit rózsalevelek és csigásan hajló akantuszok töltik ki, amely díszben is a mesterünket jellemző lendületes

Magyar Iparművészet
1918.

tanítja takarékosságra, munkabeosztásra és megtanítja a mindennapi élet követelményeivel való számvetésre.

Sajnos, hogy a mi társadalmunkban az ifjakat még mindig elsősorban tudományos pályákra ösztönzik, ipari pályára legtöbb esetben csak azok kerülnek, kik tanulni nem akarnak vagy nem tudnak. Pedig ez így nem helyes. Ma már az iparostól is joggal megkövetelünk bizonyos intelligenciát, mely nélkül előhaladása el nem képzelhető. Próbáljuk csak meg és adjuk fiainkat legalább négy évi középiskolai tanulmány után ipari pályára és meg fogjuk látni milyen iparosnemzedék fog ebből fejlődni, amelynek talán mégis sikerülni fog megdöntenie azt az előítéletet, amellyel nálunk, sajnos, még mindig lenézik az iparospályát.

Az iparművészeti iskolába csak olyan ifjút kellene felvenni, aki a megkövetelt rajzbeli tudáson kívül, négy középiskola sikeres elvégzése után, valamely műipart három évi tanonckodás után megtanult és mestere őt annak rendje s módja szerint felszabadította. Ekkor következhet a 3—4 éves iparművészeti iskola, ahol magasabb művészi kiképzésben részesülhet és amellett az iskolai gyakorló műhelyekben tovább fejlesztheti mesterségbeli készségét. Az iskolai műhelyek úgy felelhetnek meg legjobban hivatásuknak, ha azokban a növendékeknek alkalmuk nyílik arra, hogy saját tervezeteiket egészben vagy részben megvalósítsák, hogy ezáltal szoros kapcsolat létesüljön tervezet és kivitel között, melyeknek szinte egyazon időben kell megszületniök.

Az iskolai műhely tehát nem arravaló, hogy ott valamely ipart megtanítsunk, hanem tisztán csak arra, hogy ott a műiparos-segéd az iskolában nyert magasabb képzettségének megfelelően magát műiparában tökéletesítse. Éppen ezen okból nem helyes, hogy iskolai tanműhelyekben megrendelésre készítsenek el dolgokat, mert ezzel egyrészt a hasonló szakmabeli műiparosokat megkárosítják, másrészt, mert az ilyen tevékenység akadályozza a növendékek tanulmányaihoz szükséges mesterségbeli gyakorlatok folytonosságát. Az iskola maradjon mindig csak iskola és ne akarjon a hivatásos műiparral versenyre kelni, mert ezzel egyrészt eltávolodik tulajdonképpeni hivatásától, másrészt pedig ellenszenvet kelt a műiparosok között, holott épp ellenkezőleg arra kellene törekednie, hogy a műiparossággal a legszorosabb kapcsolatot teremtse meg.

Az intézetből ily módon kikerülő 20—21 éves ifjak feltétlenül az élet számára nevelkednek és nem kell tartani attól, hogy — úgy mint ez a mai nevelési rendszer mellett nem egy esetben megtörténik — az intézetből kikerülő fiatalember nem képes megkeresni mindennapi kenyerét és tanulmányai végeztével s végbizonyítványával kezében szükségképpen más életpálya után kénytelen nézni.

Az ajánlott nevelési rendszernél ez teljesen ki van zárva, mert nagy előnye abban nyilvánul meg, hogy minden egyes tanítvány az intézetbe való belépésekor tulajdonképpen már kenyérkereső képességgel bír és ha az intézetet kellő művészi tehetséggel megáldva hagyja el, műiparának igazi művészévé lehet. Ha pedig az önálló tervezéshez megkívánt tehetséggel nem rendelkezik, akkor is lett belőle egy mindenképp elsőrangúan kiképzett műiparos. Mindkét esetben az iparművészeti iskola teljesen megfelel hivatásának, mert az illetőket előbb megtanult mesterségük mellett oly tudásbeli tőkével látja el, hogy ezáltal anyagi boldogulásuk és továbbhaladásuk feltétlenül biztosítva van.

Ezzel a tanítási módszerrel leginkább közelíthető meg az iparművészeti munka eszményképe, vagyis meg van adva annak lehetősége, hogy oly egyéneket nevelünk, akikben egyszemélyben van egyesítve tervező és kivitelező műiparos. De ha ez mindig nem is lehet így, akkor is neveltünk egy magasabb képzettségű, művészeti intelligenciával bíró műiparost, ki sokkal hamarabb, bensőségteljesebben fog együtt érezni a tervezővel és kongeniális művészettel fogja megvalósítani a reábízott műveket.

Az iparművészeti iskola legyen tehát tisztán továbbképző intézmény, ahol ne akarjunk mindenáron művészeket nevelni, hanem ahol a kellő képzettséggel bíró, tanult és tehetséges műiparosok műipari tudásukat művészivé fejleszthessék.

Az innen kikerülő, művészi irányban nevelt műiparosok — kellő ambíció mellett és hacsak némi takarékossági érzékkel bírnak is — munkájukkal és önerejükből csakhamar megkeresik azt az aránylag kis tőkét, mellyel műiparukat önállóan művelhetik és nem fogják boldogulásuknak egyedüli lehetőségét az állam vagy egyéb faktor anyagi támogatásától várni.

Önbizalom, törhetetlen akarat és vas-szorgalom az élet küzdelmében a fokról fokra való érvényesülés egyedül biztos eszközei, azért neveljük iparművészeinket úgy az élet számára, hogy mindig szívleljék meg a jól bevált közmondást: „Segíts magadon és megsegít az Isten".

rajzot és az ő művészetét elárulo egyéni vonásokat ismerhetünk fel. E jellemző vonások különösen akkor volnának szembetűnőek, ha eddig ismert munkáinak legjellemzőbb darabjaival hasonlítanók össze. Ezt a gazdag rajzot a kiemelkedő peremen egymás mellé sorakozó, hajlott levélsor övezi. A hátlap közepéből a felfüggesztésre szolgáló hosszú, hajlott horog nő ki. E horgon két helyen is megtaláljuk Hann Sebestyén beütött mesterjegyét, amely óvális pajzsban S H betükből áll és igy kétségtelenül igazolja, hogy e mű a népszerű nagyszebeni mester hiteles alkotása.

A M. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai osztályában készült rajz.

Buchschmuck. Graphische Abteilung der Königl. Kunstgewerbeschule.

Hann Sebestyénről tudjuk, hogy Lőcsén született (1644) és csak vándoréveiben jutott el Nagyszebenbe, ahol állandóan megtelepedett. Hogy hamarabb mesterré lehessen, elvette egy ottani ötvösmester özvegyét (1675), miáltal kész műhelyhez jutott. Nősülése után egy hónappal az ötvöscéh már tagjai sorába iktatja. Ettől kezdve annak életében jelentős szerepet visz. 1689-ben másod-mester lesz, 1692-ben pedig ő lesz a céh előljárója.

Első felesége háromévi házasság után meghalt. Hann 1678-ban újból megnősült, ekkor egy Katalin nevű leányzót boldogit. De ez a házassága is rövidéletű volt, mert az egykorú adatok szerint 1682-ben újból megnősült. Margit nevű harmadik feleségétől 1688-ban fia született, aki a keresztségben szintén Sebestyén nevet nyert és aki követte apja mesterségét, de csak mesterember maradt, mert apját a művészet terén nem tudta követni. Hann Sebestyén 1713-ban hunyt el.

A város többizben készíttetett mesterünkkel ajándéktárgyakat. Erről az egykorú számadáskönyvek tanuskodnak. Most ismertetett művét úgy gondolom harmadik feleségének készítette menyasszonyi ajándékul 38 éves korában, amikor is tudásának delelőjén állhatott; a szóban forgó mellboglár ugyanis nagy technikai tudásról, fejlett művészi érzékről és arról tanuskodik, hogy készítője különös szeretettel és minden részletre kiterjedő gondos figyelemmel foglalkozott alkotásával. Ez teszi valószínűvé előbbi feltevésemet. Ez esetben a tárgy 1682-ben készülhetett. Eddigi műveiből Hann Sebestyént főleg mint a trébelés nagymesterét ismerjük meg, most bemutatott műve arról tanuskodik, hogy ő egyúttal a színhatások mestere is volt.

Végezetül még néhány szót arról, hogyan került e szép tárgy az Iparművészeti Múzeum tulajdonába. A mellboglár iránt a nemrég elhúnyt jeles gyűjtő, Kohner Jenő báró érdeklődött legelőször. A boglár tulajdonosa Silbermann régiségkereskedő elhozta a tárgyat az Iparművészeti Múzeumba e sorok írójához azzal a kérdéssel, csakugyan Hann Sebestyén műve-e az? Ekkor merült fel az a gondolat, hogy e pompás ékszernek a múzeum gyűjteményében volna méltó helye. A régiségkereskedő rögtön kijelentette, hogy a múzeum részére hajlandó a vételárból 4000 koronát elengedni. Kohner Jenő báró a mellboglár megvételéről készségesen lemondott az Iparművészeti Múzeum javára és igy a Múzeumbarátok Egyesülete a tárgyat egyhangú határozattal haladéktalanul megvásárolta és örök letétképpen gyűjteményünkben elhelyezte.

Hann Sebestyén jeles alkotása immár méltó helyén hirdeti mesterének halhatatlanságát és egy nemescélú egyesület hazafias áldozatkészségét.

A M. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai osztályában készült rajz.

Buchschmuck. Graphische Abteilung der Königl. Kunstgewerbeschule.

A Magy. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai osztályában készült rajz.

Buchschmuck. Graphische Abteilung der Königlichen Kunstgewerbeschule.

HÁBORÚS VILÁG

KATONAMŰVÉSZEK HADIKÖLCSÖN-PLAKÁTJAI. A berlini Secessio termeiben nemrég egy kiállítás zárult be, amely igen érdekes anyagot gyűjtött egybe: a nyolcadik hadikölcsön alkalmából pályázatot hirdetett a sajtóhadiszállás művészies plakátokra s ebben csak a harctéren vagy a front mögött szolgálatot teljesítő katonák vehettek részt. Csaknem kétezer plakát terve érkezett be, úgyszólván minden állásból, kiegészítőből és hadikórházból jutott hírmondó. A nehézségek természetére való tekintettel a pályázat feltételei nagyon könnyűek voltak, sem formailag, sem technikailag, sem tartalmilag nem volt megszorítás. Jöttek is tervek csomagolópapiroson, levélpapiron, olajfestékkel, ceruzával stb. vázolva, sőt akadt pályázat, amely kályhalakkal készült. A postai csomagolás céljaira is a legkülönbözőbb anyagok szolgáltak, mint konzervdobozok, kályhacsövek stb. De művészi jelentőség dolgában így is igen gazdag volt a kiállítás s meglepő volt az az erő, mellyel a háborús élet lövő- és gyilkolószerszámait, fegyverzetét, vértezetét a plakát dekoratív elemeivé tudták tenni. S a fantázia gazdagsága, az ötletek eredetisége épp oly megkapóan nyilvánult a képben, mint a velős rövidségű mondatokban, melyek a jegyzésre buzdították a polgárságot.

MÚZEÁLIS ÜGYEK

CSÁNYI KÁROLY, az Orsz. M. Iparművészeti Múzeum osztályigazgatója a M. Kir. József-műegyetemen magántanári minőségben „A világi és egyházi épületek berendezésének történeti fejlődése“ címen a folyó tanévben előadásokat fog tartani. Örvendünk, hogy ezzel mód nyílik a műegyetemi hallgatóknak az iparművészet multjának és jelenének megismerésére s örvendünk annak is, hogy e tárgyat oly jeles és alapos képzettségű szakférfiú adja elő, mint Csányi Károly.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KÖNYVTÁRA. Évről-évre nagyobb a látogatottsága az Iparművészeti Múzeum és Iskola könyvtárának, melynek az iparművészet minden ágát felölelő s az általános művészettörténet keretébe tartozó könyveit egyre gyakrabban keresik a kutatók, a hivatásos iparművészek és az iskolák növendékei. Szőnyi László dr., a könyvtár buzgó vezetője most készítette el az elmult évnek (szeptembertől júniusig) látogatottságáról való statisztikát s ebből kitünik, hogy a könyvtárat legnagyobb számmal ezúttal is az iparművészeti jellegű iskolák növendékei keresték fel, de szép számmal voltak látogatói közt építészek, iparosok, tanítónők, katonatisztek is, sőt akadt a vendégek közt kertész és trafikus is. A látogatottság február hóban volt a legnagyobb, amikor ezerhatvannégyen vették igénybe a könyv- és folyóiratgyüjteményt s a látogatók számának ez a folytonos fokozódása biztató jele az iparművészeti érzék folytonos fejlődésének és elmélyülésének.

KIÁLLÍTÁSOK

LAKATOS ARTÚR KIÁLLÍTÁSA. Olasz hadifogságában, melynek serény munkásságát a Nemzeti Szalon kiállításán mutatta be, ugyanaz maradt Lakatos Artúr, ami annak előtte volt: erős dekoratív talentum, igen szorgalmas festő és tervező, szerelmese mindannak, ami képszerű, ami nemes színhangulatokba olvad, átstilizálója holt érzéseknek olajfestményekbe, gobelinekbe, szőnyegekbe. A világot ily dekoratív, nagy síkokba transzponálja, mikor egy-egy táj, figura, embercsoport megkapja. Ezért van oly benső rokonság olajfestményei és a textilművesség számára készült tervezéseinek egy része között. De mindenkor megérzik rajta, hogy nemcsak a festő szemével látja a világot és nemcsak papirostervező, hanem vérbeli iparművész is, aki a szövésnek és szőnyegkészítésnek minden technikai fortélyával is tisztában van. Síkdíszítmény-tervein az anyagszerűség, a szőtt mustra jellegével való számvetés látszik, az

Hatlapja repr. n. o. 131 l.

Mellboglár Hann Sebestyéntől.
A Múzeumbarátok Egyesületének
örök letétje az Iparművészeti
Múzeumban. Magyar Iparművészet
1918. 130. l.

TORINO
KALLITAJARA

Hann Sebastián

vród

Csányi, Karl:

Einige Goldschmiedewerke des Sebastian Hann. Mit neuen Abbildungen.

Belvedere (1924), Band 5. p. 149.

~~[illegible]~~
Müv.

g. 3,

1 Kōt. 8r

Montelius,

M. Oscar

Sur les sculptures de rochers de la Suède

1. – 20. U.

(Kütönyomat: Compte-rendu
Du congrès de Stockholm,

HANN SEBESTYÉN NÉHÁNY ÖTVÖSMŰVE

Hann Sebestyén a XVII. század-végi, erdélyi ötvösművészet egyik legjelentékenyebb képviselője. Művészettörténeti jelentőségét fokozza, hogy sok munkáját ismerjük, amelyek száma még a közelmultban is néhánnyal gyarapodott. (Eddig 43 drb. ismeretes.)

Életének külső körülményeiről nem sokat tudunk. Az eddig ismert adatokat Roth Viktor foglalta össze, Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen (1908) című munkájában, amelyben Hannak 25 művét sorolja fel.

Mesterünk lőcsei születésű, ahol 1644-ben látta meg a napvilágot. Vándoréveiben eljutott Nagyszebenbe, itt letelepedve 1675 június 30-án egy Mária nevű özvegyasszonyt vett feleségül. Ugyanez év julius 27-én tagja lett a nagyszebeni ötvösök céhének és ugyanakkor a céh négy forint büntetést rótt rá, mert mesterré való avatása előtt a céh engedelme nélkül megnősült. Fokozatosan emelkedik tekintélye és hírneve Nagyszebenben a közönség és mestertársai körében. Ennek az az eredménye, hogy állandóan foglalkoztatják, több munkát rendelnek nála, mestertársai pedig 1689 november 17-én ifjabb céhmesterré választják, amely tisztet még három évig újból reáruházzák. 1694 január 28-án öreg mester lesz, ami által társai is elismerik elsőségét. Ezt a tisztséget öt éven át viselte. A nagyszebeni ötvöscéhnek ezidőben harmincnál több tagja volt, így elképzelhetjük Hann Sebestyén tekintélyét. Tisztében nemcsak szakmájára, hanem a közügyek terén is befolyást gyakorolhatott. Erre különösen akkor nyilott alkalma, amidőn 1700-ban beválasztották a városi tanácsba. Népszerűségét igazolja, hogy a tanácsban 1704-től 1712-ig helyet foglalt. 1713 február 28-án halt meg 68 éves korában.

Első feleségét, aki egy ötvösnek volt az özvegye, már három évi házasság után elvesztette. 1678 január 27-én újból megnősült, ezt a feleségét Katalinnak hívták; de ez is hamar elhalálozott, mert 1682 április 19-én egy Margit nevű leányzót vesz feleségül. Ettől született 1688 január 25-én hasonnevű fia, az ifjabb Hann Sebestyén, aki atyja példájára ötvösmesterséget tanult, de atyját meg se közelítette.

Mesterünk működési ideje, amint láttuk a XVII. század második felére és a XVIII. század elejére esik. Ez a kor a barok művészet kora. Ennek jellemző sajátságai észlelhetők Hann Sebestyén művein is.

A nemes fémeknek és így az ezüstnek is legjellemzőbb sajátsága a nyujthatóság. Ezt a sajátságot az ötvös a trébelés által használja ki. Az így kialakuló, vagyis kidomborodó formák felületén, a fényjáték fokozására, aranyozással vonják be az ezüsttárgyat. A barok stílus az ötvöstárgyakon főleg a diszítmények halmozásában és a trébelés kiemelkedő voltában, vagyis a plasztikus kezelésben nyilvánul. Ez a plasztikus kezelés már az előző stílusok korában is megvan, különösen az illető stílusok késői korszakában, leginkább az alakos ábrázolások terén.

A késő renaissanceban a domborított jelenetek nagymestere a warburgi Anton Eisenhoit (1544—1605), aki ezt a művészetét különösen könyvtáblákon, de egyéb ötvöstárgyain is ragyogtatta. Az erősen kiemelkedő alakokat feltüntető jelenetek mestere Hann Sebestyén is, aki előszeretettel ismétli és variálja alkotásait. Az alakos diszítés mellett a növényi díszt is szivesen alkalmazza, különösen abban a formájában, amint azt a XVII. században, Augsburg és Nürnberg műhelyeiben használták. Ebből arra következtethetünk, hogy mesterünk, miután bizonyára Lőcsén eltöltötte inaskodásai éveit, vándoréveiben Augsburgban dolgozhatott, abban a városban, mely a XVII. században az ötvösművesség legfontosabb helye volt Németországban és Hann Sebestyén bizonyára nem egy rajzot és metszetet hozott onnan magával.

Az erősen kiemelkedő alakok mestere volt a barok művészet korában Johann Andreas Thelot (1654—1734), aki e téren elment a legszélsőbb határig.

A XVII. században lesz általánossá az a szokás, hogy az ötvösmesterek különböző, nem

ötvösöktől származó rézmetszetekben sokszorosított terveket és diszítő elemeket használnak fel, miáltal a tervezés és a mesterségbeli rész fokozatosan elválik egymástól. Ilyen metszeteket használt fel, miként azt alább majd látni fogjuk, Hann Sebestyén is néhány munkájánál. Ugyancsak szivesen felhasználták az ötvösök Peter Flötner († 1546) plakettjeit is.

A selmecbányai mesterek közül a XVII. században Weigl Bertalan különösen a növényi diszek alkalmazása terén dolgozik rokon irányban a nagyszebeni mesterrel. Ezt igazolja a XVII. század 60-as éveiben készült födeles kupája és fali szentelt víztartója az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében. Az ő művészete is az augsburgi hatásra vezethető vissza.

Hann Sebestyén műveit elsőizben az 1884. évi nagyszabású ötvösműkiállítás mutatta be és pedig a katalógus tanusága szerint 15 darabot. Később az ezredéves kiállításon, majd az Iparművészeti Múzeum 1913. évi kehelykiállításán láthattunk néhány tárgyat mesterünktől.

Ez alkalommal néhány olyan alkotást óhajtunk bemutatni, amelyek egyrésze budapesti magántulajdonban, másrésze pedig az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében van és amelyek a műtörténeti irodalom vagy egyáltalán nem, vagy csak egész röviden ismertetett.

A mester diszítőkedvét és technikai tudását igazolja az a hordóalakú, nyolcgerezdes *gyömbértartó*, melyet e cikk írója „Az Eszterházy-kincstár magyar ötvösművei"-ről szóló kis tanulmányában, az Orsz. M. Régészeti Társulat I. Évkönyvében, ismertetett legelőször. Az aranyozott ezüst gyömbértartó négy, almát ábrázoló gömbös lábon nyugszik. A hordóalakú, testet alkotó gerezdek felül-alul csúcsívben végződnek és felületükön egy-egy allegórikus nőalak van trébelve, nem túlságosan kiemelkedve, fejük felett megfelelő felirattal: CHARITAS, JUSTICIA, FIDES, SPES, FORTITUDO, TEMPERAtia, PATIENTIA és PRUDENtia, a nyolc erényt jelképezik, jellegüknek megfelelő jelkép kiséretében, abban a formában, amint azt a nürnbergi Peter Flötner († 1546) plakettjei révén a német ötvösművészetben is általánosan alkalmazták. Felül és alul a kidudorodó hólyagokon, valamint a csavaros fedőn mesterünkre jellemző domború virágok sorakoznak, amelyek a XVII. század második felének jellegzetes diszítő formakincséből vannak merítve. E virágdíszek is arra vallanak, amit fentebb is már említettem, hogy Hann Sebestyén Augsburgban járhatott vándoréveiben és itt sajátíthatta el a késő renaissanceban és a barok művészetben kedvelt virágmotivumokat. A 18 cm. magas edény fenekén beütött és ovális keretbe foglalt S H betüs ötvösjegy is igazolja, hogy ez a szép, gondos munkájával is kiváló alkotás csakugyan Hann Sebestyén mesteri kezéből került ki.

Ilyen gyömbértartók a XVII. században általában használatosak voltak; alakjuk hengeres, vagy gerezdes, hordóalakú, hat-, vagy nyolcszögű hasáb. De mind megegyeznek abban, hogy csavaros fedővel, kupakkal vannak lezárva, melyen felül a kengyeles fül egyuttal az edény fogantyúja gyanánt szolgál. Ugyancsak Hann Sebestyén műve az a szerpentin lapokból alkotott, kilencoldalú, aranyozott ezüstbe foglalt gyömbértartó, mely az 1904. évi ötvösműkiállítás termében volt kiállítva.

Az edény oldalán alkalmazott figurális ábrázolás egyezése révén, közeli rokona a fenti gyömbértartónak, az a nemrég Budapestre került és Ernszt Vilmos gyűjtő tulajdonában levő szép, aranyozott ezüst *fedeles kupa*, melyet nemcsak a technikai kivitel hasonlósága, az alkalmazott díszek rokonsága, az allegórikus alakok egyező volta miatt kell Hann Sebestyén eddig megállapított művei közé sorolnunk, hanem egyuttal az edény oldalán beütött és mesterünk ötvösjegyét ábrázoló ovális keretbe foglalt S H betük alapján is.

A 21.8 cm. magas kupa teste, eltérőleg a szokásos hengeres alaktól, hatoldalú, ezeken az ovális, trébelt disszel keretelt mezőkön a herceg Eszterházy-féle gyömbértartóhoz hasonlóan hat erény allegórikus nőalakja van kidomborítva, de a megnevező feliratok nélkül. Igy sorakoznak egymás mellé a fültől jobbra kezdve: Temperantia, Patientia, Prudentia, Caritas, Justitia és Fides alakjai, legföljebb azzal a változtatással, hogy a Pruden-

Gyömbértartó — *Ingwerbehälter*

HANN SEBESTYÉN

Eszterházy-kincstár — *Schatz-Eszterházy*

Fedeles kupa — *Krug*

HANN SEBESTYÉN

Ernszt Vilmos tulajdona — *Budapest* — *Eigentum d. Herrn W. Ernszt*

Fedeles kupa — *Krug*

HANN SEBESTYÉN

Magántulajdon, Budapest — *Privatbesitz, Budapest*

Asztaldísz *Tafelaufsatz*

HANN SEBESTYÉN

Iparmüv. Múzeum, Budapest *Kunstgewerbemuseum, Budapest*

Serleg *Pokal*

HANN SEBESTYÉN

Magántulajdon *Budapest* *Privatbesitz*

tia alakja itt az előbbihez viszonyítva tükörképben van ábrázolva, a Caritas alakja itt az ölében tartott gyermekkel jelenik meg, míg a másikon mellette álló kis gyermeket láthatunk és még a Fides alakjában van némi eltérés. Amint látjuk még az alakok elhelyezési sorrendje is megegyezik, de itt hatoldalú edényről lévén szó, két alak — Fortitudo és Spes — hiányzik. Ez utóbbit azonban mesterünk a kupának sarok körül felnyiló fedelére, szabadon állva alkalmazta, kezében nagy horgonyt tartva. Az alakok, miként azt a fedőn álló Spes-nél láttuk, jelentésüknek megfelelő jelképpel vannak ábrázolva. Igy a Temperantia (mérséklet) baljában serleget tartva a borba a jobb kezében levő korsóból vizet önt, Patientia (türelmesség) báránnyal, Prudentia (okosság) tükörrel, Caritas (könyörületesség) ölében gyermekkel, Justitia (igazságosság) bekötött szemmel, jobbjában pallos, baljában mérleggel, Fides (hűség) jobbjában kereszt, baljában kehellyel, Spes (reménység), mint láttuk, horgonnyal és Fortitudo (erősség) jobb kezében oszloppal. A mestert jelző ötvösjegy (S H) a Fides-alak feje fölött van az edény oldalába beütve. A kérdőjelalakú fület szárnyas női herma alkotja. A talp hengeres tagozatán keresztbe foglalt gyümölcs és virágdísz sorakozik, úgyszintén a boltozatos fedő hasonló tagozatán. A fedő belsejében kerek lapon címerhez hasonló rajz van bevésve, jogart tartó karral, M S betükkel és 1684 évszámmal, miáltal az ötvösmű kora pontosan meg van határozva.

Főformájában rokon ezzel az alkotással egy XVII. századi I E mesterjegyű nagyszebeni fedeles kupa az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében.

Hann Sebestyén eddig ismert ötvösművei közt a legjellemzőbb az a gazdag domborműves, növényi és figurális diszű, a barok jelleget minden részletében éreztető hengeres *födeles kupa,* melyen a testet élénkítő jelenet frizszerűen, erősen kiemelkedő alakokkal van domborítva. A fültől balra kiinduló menet lándzsás, pajzsos harcosok körében rabul ejtett fejedelmektől vont diadalkocsiban ülő, koronás uralkodót ábrázol, felette lebegő és babérkoszorút tartó géniusz. A menet élén lándzsás lovasok haladnak. A talp pereme csipkézett, domború tagozatán gyümölcsköteges és virágos trébelt dísz. A boltozatos fedő domború tagozatát angyalkákkal élénkített gyümölcskötegek borítják közepén kiemelkedő nyolcszirmú virágon ágaskodó lovon római harcos alakja emelkedik. A fedő csuklóján nyitott szárnyú sas ül, mely billentő gyanánt szolgál. A kérdőjelformájú

Ékszertartó tálka

Schmuckschale

HANN SEBESTYÉN

Magántulajdon, Budapest

Privatbesitz, Budapest

fül itt is szárnyas hermaalakú. A fedő belső korongján a megrendelő Semriger Mátyás királybíró címere van domborúan ábrázolva: pajzsban ágaskodó oroszlán, koszorúval és az 1682. évszám.

Hann Sebestyén ezt a formát más, de néha ismétlődő domborművekkel többször is felhasználta. Ilyen rokon alkotás található a Nemzeti Múzeum (1697), a kolozsvári Nemzeti Múzeum (1684) (egykor Barcsay Domokos tulajdona), a kendilonai ref. egyház, a koltói (Szatmár m.) Teleki János grófé, a nagyszebeni ág. evangélikus egyház (1682), Nagy Lajos (Doboka), a dévai ref. egyház, a frankfurti Rotschild-család (1699) és Lüdecke Ernő (1697) tulajdonában.

Mesterünk művészi képességének egyik legszebb tanúja az a pompás *szarvasalakú*, asztaldiszül szolgáló *edény*, mely az Iparművészeti Múzeum letétei közt foglal helyet.

A XVI—XVII. századi német ötvösművek közt nem egy példáját találjuk az állatidomú asztaldíszeknek. Ilyen például a múzeum tulajdonában az Egger-gyűjteményből származó lépő szarvas, vagy egy ülő bagoly. Mindezeknél a tárgyaknál a fej levehető.

Hann Sebestyén a szarvast szinte gótikus felfogásban, a megriadás pillanatában ábrázolja, szinte remegő, mégis merev állásban, ami a fém jellegének is kitünően megfelel. A karcsú állat korallszarvval ékesített fejét magasra emeli. Az ovális talapzat gazdag hatását egyszerű, hajlott formája mellett, a rajta alkalmazott domborított virágos és akantuszleveles díszével éri el. A talp kiálló peremének fodrozása is a barok művészet érvényesülésének eredménye. A talp peremén itt is megtaláljuk az ismert ötvösjegyet.

Az eddig látott és Hann Sebestyén művészetére különösen jellemzőnek mondott dísztől és alaktól teljesen elütőt alkotott abban a födeles, vésett diszű, aranyozott *serlegben*, mely karcsú arányaival és sajátos díszével ismét mesterünk művészi képességének és sokoldalú tudásának bizonysága.

A serleg kerek talpa tányéridomú; a merészen felszökkenő, gyürűs tagozatú, karcsú száron, nyolc hermás borda alkotja a nodust; a serleg csészéje a kelyhek cuppájára emlékeztet: ugyanis a plasztikus leveleskosárból nő ki a sima felületű, vésett jelenetekkel díszített csésze, a fedőn viszont a kosár domború levelei ismétlődnek és közepén magasra emelkedik ki belőle egy karcsú rózsaszál. Ez a serleg is a fenti gazdag kupával egyidőben került Bécsből Ludwig Rosenfeld tulajdonából Budapestre.

Hann Sebestyén kisebb jelentőségű munkája ugyanebben a budapesti magángyűjteményben egy ovális alakú, nyolckarélyos aranyozott ezüstből vert *ékszertartó tálka*. A felhajló gerezdek belső felületét domború, szimmetrikus akantuszleveles dísz élénkíti, közepén pedig gyümölcsköteget és egy sast láthatunk. Az edény két széles oldalához egy-egy csigás fül csatlakozik.

Néhai Gerhardt Gusztáv gyűjteményéből származik a mesternek egy olyan műve az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében, amelynek egy része, későbbi eredetű. Kerek *talpas tál* ez, rajta erősen kidomborodó trébelt díszítés, közepén kerek koszorúban páva, körülötte négy csigás kerettel határolt mezőben egy-egy állatalak (kutya, medve, ökör és nyul), a tizennégy karélyos peremen pedig tulipán, rózsa és gránátalma virág váltakozva, Hann Sebestyén trébelő kedvéből fakadó domború ábrázolásban. A szár balüszteres, a talp tagozott, rajta csavaros gerezdek sorakoznak, elárulván a talp későbbi, XVIII. századi eredetét.

A tál felületébe egymáshoz közel két ötvösjegy van beütve, az egyik Hann Sebestyénnek már többször említett S H betűs jegye, a másik koronás kis pajzs, benne kereszt és elmosódott rajz. Ez utóbbi, brassói mester, a későbbi talp készítője lehetett. A 39 cm. átmérőjű aranyozott ezüst tál, értesülésem szerint, Ivanovics Scsukin moszkvai gyűjtőtől került Gerhardt tulajdonába. A tál keletkezési idejét az 1675—80 közötti évekre tehetjük.

Utoljára hagytam Hann Sebestyénnek egy olyan munkáját, melyen sokoldalú technikai tudását ragyogtatta és az ötvösség különböző diszítő módjait is nagy szeretettel alkalmazta: gazdag diszítésű, kerek, aranyozott ezüstből készült, trébelt, zománcozott és drágaköves *mellboglár* ez; az egyetlen, eddig ismert ékszer mesterünktől. (Először ismertetve Csányi Károly: Hann Sebestyén mellboglárja címen, a Magyar Iparművészet 1918. év-

Hann Sebestyén

l.

A m. iparm. emlékei

Csanyi Ernst iparm

Mur. Hiáll VI, 1926.

230.17

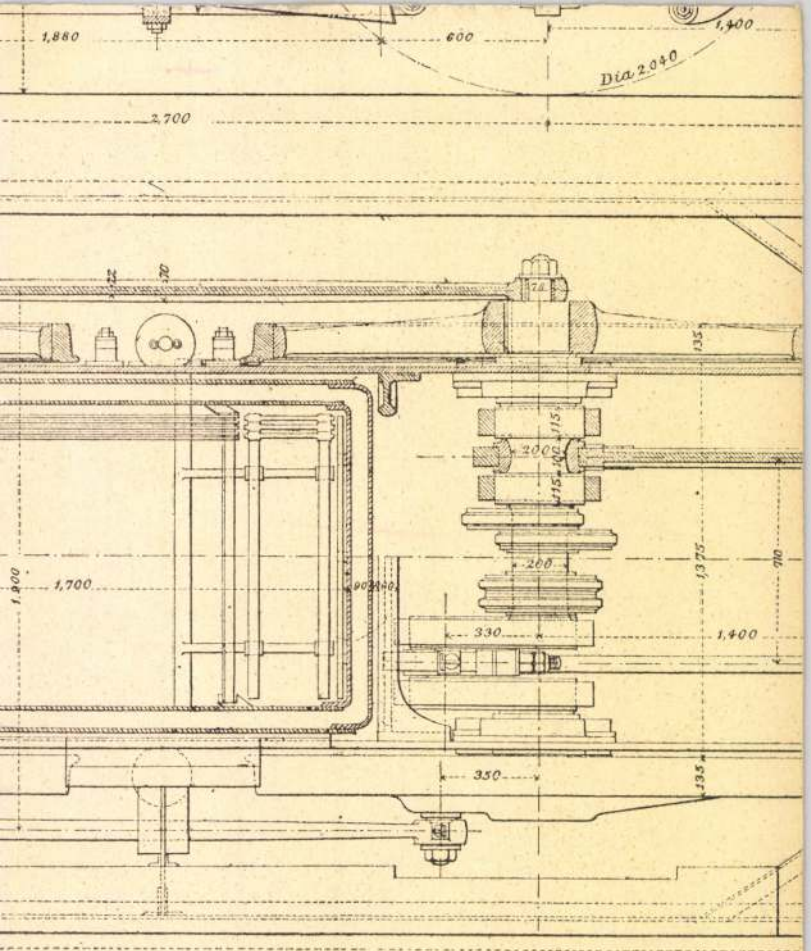

Az Ouest-vasut régi gyorsvonatú lokomo

Hann Sebestyén

irod
z

Az O.M.

Csáipanmuz

Tél-
Tenévi
1926

Z V. tabl.

(Raum III. Ungarischer
Saal. 19. l.

Raum V. Esterházy-
Saal. 22. l.

Hann Sebestyén

1) Ernst Kehely
Deri Muzeum.

2) Aranyozott ernst Kehely
Dr Deutsch József tulajd
Repr.

Csányi Károly. Az Ipar-
Művészeti Múzeum egyház-
művészeti kiállítása
Magyar Művészet

1930. 303, 304. l.
308. l.

Hann Sebestyén

Erdő

Csekonics Erzsébet grófnő

Erdély kultusztége

Bp. c. n. 201

1939 202. l

1904. IX. 25.

Békéscsaba (716/1904.)
rkiv. segély.

Hahn Sebestyén

Cred

Csergheó Géza. Czimerek régi harai ötvös müveken. Arch. Ert. 1889. 227 l

Hann Sebestjen

1682. cöben készült kacsója és keresztető medencéje 1685 ből; mellettő a nagyszeben templom tulajd.

Dr. Czobor Béla: A nürnbergi nemzetközi ötvös mükeállitmord. II. közl. Arch. Ert. 1885. Uj. V. 340.

Hann Sebestyén

ötvös

vod
z

obor B: amlebek a Tört.
kiáll - ou
1898

Cryphari 6441.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Hann Sebestyén

vód

Czobor Béla dr.

A történelmi kiállítás.
Bpest 1898. 47 l.

Czobor-tralay: Magy. Tört. Bibl. i
1903
II. 322

BUDAPEST
934 DEC 17 19
Sa

Hann Sebestyén
otvos

l. a m.

Dr. Ipamtort
1929

181, 182. l.
187. l.

BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST
42 III 30 21

Hann Sebestyén

ipod

s

Ar ifm. Mors-ru. hikáa Ei:

Divald Magyarkult ír

361. l. 1929

Hann Sebestyén (az Ajaltsk)

ötvös. Született Nagyszebenben 1688 ~~január~~ 25én.
A (hasonló nevű) ~~hírneves~~ ötvös fia.
Nagyszebenben ~~tanult~~ való-
színűleg atyjánál tanult.
1710ben belép az ötvös
céhbe. Atyjának műveszeteig nem tudott felmelkedni. Halálozási éve
ismeretben.
Mesterjele azonos atyjáéval:

(SH)

Reissenberger L. Kirchl.
Kunstdenkm. a. S. Wien.
~~[illegible]~~ MDCCCLXXXVII. 37 l.

Jan. 25

Hann Z. Sebestyén ötvös * 1688 (Nagyszebenben, † 1735 u. valószínűleg u. o. Hl. 1. fia. 1703–6. atyja műhelyében tanult s ott szolgálta a iniesterévet is. Nagyszebenben 1710. lett mesterré. Atya művészetének színvonalát nem tudta elérni. Két tanítványa volt: Fábri Dániel (1722–27) és hasonnevű fia. 1718-tól tagja volt a városi képviselőtestületnek. 1735. még működött Szebenben. Mesterjegye azonos Hl. 1-évet. (Gyárfás T., Erdélyi Múzeum 1910 232. l.) —

3. Sebestyén ötvös, Hl. 2. fia. 1729–34. atyja műhelyében tanult, azután Brassóba ment, hol négy és fél évig Riemer Márknál dolgozott. A brassói ötvösök 1741. avatta mesterré. 1745. Schobel Dániel nevű inasát szabadította fel. (Gyárfás T., A brassai ötv. tört. Brassó 1912 133. l.)

73.

~~Aradi Kölcsey Egyesület VII. 167~~

M.D.K.

Hann Sebestyén, aranymüves (1644-1713)

a német vilést és a merész virág-díszítéseket verette be az ötvösmester-sigbe. Bár nem tudta elszakítani magát az erdélyi aranymüvesek hatásától, díszítményei, áradó, magas domborzatu gümöles- és növény motívumai az olasz stukko-díszek német változataira emlékeztetnek.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 670. old.

+ Talpas, díszített tál képe 669. "

M.D.K.

Hann Sebestyén, Ötvös

Kiváló mester Nagyszeben-
ben működött a XVIII. században

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968, 906 old.

MDK

Hann Sebestyén

Egy nagy bécsi magángyűjteményben, Reuss Henrik herceg koll.-ban Hann S. három műve található, egy födeles kanna, egy födeles serleg, és egy ovális tál.

Genthon István: Magyar művészet...

A Műgyűjtő, 1936. 5.sz. 138.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Hann Sebestyén

1963 APR 20.

Szombat, 1963. április 20.

NAPLÓ

Április 20

A Nemzeti Múzeumban péntek a sajtó képviselőinek Mihályk Sándor, a Történeti Múzeum főigazgató-helyettese bemutatta az »Aranyvasárnap« alkalmából megnyíló új kiállítást. Vasárnaptól egy héten keresztül Hann Sebestyénnek, a XVII. században élt magyar ötvösművésznek az alkotásait láthatja a közönség. Az ötvösmunkák között érdekes asztali díszek is szerepelnek. A kiállítás legértékesebb darabja az az emlékkancsó, amelyet a művész 1657-ben Frank Bálint királybíró, fejedelmi titkos tanácsosnak készített.

Többszörös győztes
ülőktől, import-vér-
ől, német juhász ku-
vakölyök eladó. Tel.
u. 6 után 256-394.

ugós szemszedőtűt,
iptűt javít, készít,
dékre is, Weck, Rá-
y u. 26.

aládi házépítés, la-
sleválasztás, tolda-
építés tervezése, ki-
elezése. Reggel:
3-179.

ltetőgép 2500-as.
adó. Bp. X. ker.,
lávy u. 27. Zlata-
s.

UNIÓ HEATING
ályhák szakszerű
avítása, Szűcs la-
atos, Bp. VI. ker.,
radi u. 1. Lenin
krt. sarok.
Tel.: 121—597.

Piszkos falak tisztítása, Jászay, Kőris u. 30. Tel. 334-634.

HÁZASSÁG

37 éves, 175 cm, elvált, barna, ktsz. dolgozó, megismerkedne házasság céljából, csinos, szerény, korban hozzáillő, dolgozó, lakással rendelkező elvált asszonnyal. — Fényképes levelekre válaszolok. »Ketten együtt N. 589« jelig. a kiadóba.

Derűs, fiatalos, igényes, 56 éves, berendezett lakással bíró, magányos asszony keresi azt a hasonló tulajdonságokkal rendelkező jellemes férfit, aki szerető, gyengéd házastársa lenne. Választ: »Gyöngyhálás« N. 1618« jelig. a ki-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 ÁPR 22.

HÉTFŐI HIREK

Hann Sebestyen

VASÁRNAP volt a Nemzeti Múzeum idei első aranyvasárnapja. Hann Sebestyén, a XVII. szá[illegible]ban élt nagyszebeni ötvösművész és tanítványainak aranymunkáit mutatták be a látogatóknak. A kiállítás egész héten át nyitva tart és jövő vasárnap este hatkor zárul.

Atlantában (USA) közvéle-

Hann Sebestyén, ötvös M Dh

A Nemzeti Múzeum aranyvasárnap-sorozata keretében a XVII. sz.-i híres nagyszebeni ötvösművésznek és tanítványainak aranymunkáit mutatja be.

(— : szöveg-fényhép) 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. ápr. 21.

MDK

Hann Sebestyén, ötvösmester
Nagyszeben.

1644-ben szül. 1675-ben lett mesterré s 1713-ban mint hírneves mester halt meg. Nagyszeben városában.
Fedeles kupa. A zalatnai ev.rwf. templom tulajdona.
Kép a 119.l.

Mihalik József: A magy.iparmüv. Párisban.
MIP 1900. 116-119.l. Képpel.

MDK

Hann Sebestyén

Almásy-Tellki. VII. 1941.

MDK

Hann Sebestyén ötvös

Nagyszeben, 178o -9o ?/nem 168o-9o?/

Mellboglár, aranyozott, előrészén gazdagon trébelt. Zománcos és drágaköves diszités; hátlapján vésett-rajzu szimetrikus elrendezésü virágcsokor.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.műv.Muz.-ban. 1927. Kat. 24.l.

MDK

S.H. Seb.Hann?mesterjegy.

Nagyszeben ? XVII.sz.

Nyolcszögü tányér, tagozattal szegett peremén trébelt virágos inda fut körül, közepén sima dudor. Sz.22 cm. - Herzog Mór báró.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 24.l.

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester.

Gyömbértartó, teste kilencszögü, csavaros aranyozott száján tagozott és trébelt levelesdiszü kupak. Lehajtható kengyeles fül. M.16.8 cm. SH mesterjegy. Nagyszeben, 1680. -Gróf Bánffy György.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.m.Muz.-ban. 192[illegible]

1927. Kat. 23.[illegible]

M.D.K.

Henn Sebestyén, ötvös/1644-1713/

Legismertebb barokk ötvösünk volt.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Hann Sebestyén

MDK

Hann Sebestyén,

Nagyszeben.179o.körül.

Szarvasalaku asztaldisz, aranyozott. Fején korál-szarv, a hajlott vonalu magas talapzatot trébelt virágok diszitik. M. 43.cm.

Özv. Jósika Samu báróné.

Csányi K.: Régi ezüst. kiáll. az Ip.Muz.-ban. 1927. Kat. 21.l.

Hann Sebestyén

P.H.931.V.21.
E.K.931.V.?

Erdély régi művészete

Kiállitás az Iparművészeti Muzeumban.

A *Muzeumbarátok Egyesületének* kezdeményezésére és fölkérésére pompás kiállitást rendezett *Végh Gyula*, az Iparművészeti Muzeum igazgatója, a muzeum földszinti csarnokában. A fájdalom és diadalmas öröm érzését egyidőben kelti fel bennünk ez a kiállitás, mely *az elszakitott Erdély XVI. és XVII. századbeli művészetének kincseit tárja elénk.* Ez a kiállitás egy csapásra érthetővé teszi, miért keresztelték el apáink Magyarországnak a Királyhágón tul elterülő ezeréves részét: „*kincses Erdélynek*". A fájdalom érzésébe tehát, hogy ezt a kincses országrészt — legalább is egy időre — elvesztettük, jogosan vegyül a diadalmas öröm, mert hiszen *az a művészet, az az évszázados kultura, amelynek ezen a kiállitáson tanui vagyunk, ennek a művészetnek ősi magyar zamata, már önmagában meggyőzhet* mindenkit arról, hogy Erdély mindig magyar volt és magyar lesz, az erdélyi kultura pedig szerves része az egész magyarság évezredes kulturájának.

Erdély legjellegzetesebb művészeti ága a XVI. és XVII. században a műötvösség volt. Csodálatos példáit látjuk itt e művészet egykori virágzásának azokban az ötvösművészeti remekekben, amelyeket az erdélyi arisztokrácia egyes tagjai, közöttük *gróf Bethlen István*, kivülök pedig a magyar magángyüjtők és muzeumok bocsátottak a kiállitás rendelkezésére. *Itt van azonban a párizsi Cluny-muzeum hires erdélyi ötvös-gyüjteménye is; ez az első eset, hogy francia nemzeti muzeum elküldi kincseit egy magyarországi kiállitásra* és ebben az első esetben épp annak az Erdélynek művészetét képviselik ezek a Párizsban őrzött kincsek, amelyet Magyarországtól elszakitott a Párizstól nem messze fekvő Trianon.

Az ötvösművészetnek ezek között az arany-, ezüst- és ékszerkincsei között ott látjuk zománcos, drágaköves, igazgyöngyös boglárok, násfák, menteövek, karperecek csodálatos pompáju sorában gróf *Bethlen István hires rezgő tűjét*, egyikét az erdélyi ötvösség legspeciálisabb és legritkább, egyben pedig legmagyarosabb alkotásainak. De itt vannak *Hann Sebestyénnek*, a XVII. század világraszóló nevü nagyszebeni ötvösmesterének munkái is: trébelt, domboritott, remeknél remekebb domborművekkel ellátott arany- és ezüstedények, amelyek az Iparművészeti Muzeum büszkeségei. Igen érdekesek *a különböző fémből készült edények*, különösen a cinnből és ónból készült kupák, serlegek, borosedények, rendkivül érdekes és jellegzetes *Teleki Mihály fejedelemnek és feleségének Veér Juditnak borosedénye, azaz régi nyelven: csobolyója*, amelynek közelében ott látjuk a fejedelem faragott karosszékét is. A falakon körös-körül régi erdélyi himzések, *évszázados csomózott szőnyegek vonulnak*, amelyek a maguk idejében ugyanolyan értékesek voltak, mint a keleti szőnyegek, de ma már tán még ezeknél is értékesebbek, mert ritkábbak. Fényképekben fölvonulnak ezenkivül Erdély ősi műemlékei, valamint az erdélyrészi templomok, kolostorok, kastélyok, iskolák hires falfestményei. Rendkivül érdekes *Apafi Mihály fejedelem hatalmas szárnyalléros aranya*, amely az éremgyüjtemény egyik fölbecsülhetetlen kincse, a butorok között feltünik *Frank Bálint nagyszebeni királybiró gyönyörü faragott reneszánsz szekrénykéje*, a kiállitott egykoru ruhák között pedig megcsodáljuk *Brandenburgi Katalinnak, Bethlen Gábor fejedelem nejének diszmagyar ruháját*, amelynek magyar motivumu bársonya csodálatosan ép állapotban maradt az utókorra.

Ez a kiállitás, melyet szerdán délben nyitott meg *Petri Pál* államtitkár, nemcsak gazdagságával, kiállitott anyagának ritkaságával és kivételes értékével érdekelheti a magyar közönséget, hanem mint annak hirdetői is: minő rettenetes igazságtalanság volt az a béke, mely Erdélyt, ezt az évszázados kulturáju magyar országrészt müveletlen és alacsonyabbrendü idegen nép kezére juttatta.

van szó, amely virus, ime, a szanálás által az egész szervezetet ellepte, ahelyett, hogy az első pillanatban kiirtották volna. Ez nagyon hasonlit ahhoz a különbséghez, amely a kommunista eszmék elintézésében Budapest és Bécs között látható. Mig Magyarország erőszakosan kiégette a kommunista gondolatokat, Ausztria egy félszocializmust léptetett életbe, amely, ugy látszik, behatolt az egész magángazdaság szervezetébe és igen veszélyes tüneteket mutat.

De az összehasonlitást másért teszem. A háboru előtt Bécs volt az Osztrák-Magyar Monarchia piaca. Budapest, Prága, Zágráb, Lemberg a bécsi bankok mozgásait nézték, többnyire azokhoz tapadtak hozzá. A monarchia minden bankárának első dolga volt reggel a telefonhoz menni és megkérdezni, mi hir a császárvárosban. Most erről szó sincs. A bécsi piac nemcsak nem uralkodik a volt monarchia területén, hanem határozottan gyengébb szint mutat, mint akár Budapest. A Creditanstalt példája mint egy nagyszerü orvosi beavatkozás, világosan megmutatta, hogy Magyarország és Ausztria között a pénzellátás tekintetében minden szál elszakadt. Ha egyetlenegy zsiger összetartotta volna még a kettőt, akkor a husmérgezés, amelyre utaltam, átragadt volna hozzánk is menthetetlenül. A legnagyobb osztrák hitelintézet e hihetetlen műtéte ránk nézve antiszeptikusan folyt le. Óriási tanulság ez nemcsak önérzetünk szempontjából, mert ez azt mutatja, hogy a magyar pénzpiac ma a saját lábán áll és minden reménye megvan arra, hogy nagyszerü szervezetében, tekintélyben a külföld szine előtt is megelőzi a bécsi bankvilágot. De a tanulság még fontosabb nemzeti szempontból, mert azt mondja, hogy ez a csonka ország, amely odadobatott minden politikai és gazdasági válság martalékául, éppen a modern közgazdaság legmagasabb fokán, a pénzügyi életben tudta annyira összeszedni magát, hogy rövid tiz év alatt kiküzdötte saját teljes önállóságát. A független magyar gazdasági életnek a megjelenése nem a mezőgazdaságban és nem a kereskedelemben, hanem legteljesebb

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester

legjellegzetesebb munkája. Diszkupa fedővel, fenekén beütve C K F. Erősen kidomborodó trébelt jelenet: az egyik fejedelem diadalmenete, a másik: Salamon ítéletét ábrázolja. M. 27 cm. Nagyszeben, 1680-90.

Ernszt Vilmos,

Csányi K.: Régi ezüst kiállitás. az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 22.l.

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester

Nagyszeben, 1684.

Jellegzetes munkája: födeles kupa, aranyozott. Hasábos, hatszögü testén hat erény alakja ábrázolva. /Hasonló az Eszterházy-kincstár gyömbértartójához. A ? alaku fül szárnyas női hermaidomu. A fedőben kerek lapon cimerszerü ábrázolásban kar jogarral M.S.betü és 1684.évszám.

Müller Lipót.

Csányi K.: Régi ezüst kiállitás.az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 22.l.

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester.

Diszkupa fedővel. kisebb mint a már emlitett Ernszt Vilmos-féle, Billentője sasidomu. Födelében belül kerek lapon trébelve levélkoszoruban Semriger Mátyás nagyszebeni királybiró cimere, /ágaskodó oroszlán/. M.24 cm. Nagyszeben 168o-9o. Schiffer Miksa.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 23.l.

NDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester

Ovális ékszertálka. Középen domboru gyümölcsök, rajtuk sasmadár. Két oldalán egy-egy hermás, csigásdiszü fül. H.19.3 cm. Nagyszeben XVII.sz.
Schiffer Miksa.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 23.l.

Hann Sebestyén, ötvös MDG

A korallok között bemutatják a híres nagyszebeni ötvösmesternek, Hann Sebestyénnek egy sezlegét.

— : Gyémántvasárnap az Iparművészeti Múzeumban 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. márc. 18.

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni mester

Födeles serleg, Ivócsészéje trébelt rózsából nő ki.
Oldalán vésettrajzu tájkép épületekkel és alakokkal
A levelesszárú boltozatos fedőn vésett indadisz,
és domboru rózsa borul rá, melyből levelesszáru ró
zsa nő ki. M. 31.7 cm. Nagyszeben, XVII.sz.
schiffer Miksa.

Csányi K.: Régi ezüst kiáll. az Ip.müv.Muz.-ban.
1927. Kat. 23.l.

MDK

Hann Sebestyén, ötvösmester

szerzőségének bizonyitéka még Fr. Franck Bálint epitaphiumánál az ötvöspecsét megléte, melyet a mü utolsó átvizsgálása alkalmából e sorok irója megtalált a Jakabbal birkozó angyal dombormüvének szélén.
4.kép. 113.1.

Ráth Victor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma Hann Sebestyén müve.
Arch.Ért. 1911. 107-114.1.

MDK

Hann Sebestyén, nagyszebeni ötvösmester.
megh.1713.

Kézi ügyességben felülmulja Nicolai Illés-t , az Apaffisarkophag alkotóját.
Az 1697 szept. 27-én elhunyt szász gr.Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma olyan munka, melyet biztonsággal H.S.-nek tulajdonithatunk.

Ráth Victor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma - Hann Sebestyén müve.
Arch.Ért. 1911. 107-114.l.

Hann Sebestyén, ötvösmester
Nagyszeben, megh.1713-ban.

Franck Valentin emléktáblája. Kép. a 109.1. Az oblongum szögleteiben tojásdad medaillonok fönt két ószövetségi jelenetet, lent Franck mellképét és cimerét tartalmazzák H.S. mesteri kivitelében. Részletek csodálatosan finomak. Technikai remekmüvek.
Mintául egy rézmetszetes, átlagon alul álló arckép volt. Franck Valentin arcképe. 2.kép. 111.1.
Ádám és Éva kiüzetése. 3.kép. 112.1.

Ráth Victor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma-Hann Sebestyén müve.
Arch.Ért. 1911.

Hann Sebestyén

Aranyozott ezüst gyömbéltartója (Nagyszeben. XVII. sz. II. fele) a Frakuči Esterházy Zincstárban

foto 519. old

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

499. old.

Hann, Sebastian etwa Nr. 52, 53, 54, 55

Er wurde 1644 in Leutschau geboren. Wahrscheinlich war er dort in der Goldschmiedezunft Lehrling, als Schüler von WÜSTEMANN und KRAMER. 1675 heiratete er die Witwe eines Meisters in Hermannstadt, wodurch er in die dortige Zunft gelangte. Er wurde der größte Meister der Zunft. Bis heute sind uns 85 Prunkstücke von ihm erhalten geblieben. Er war berühmt durch die großblumigen Verzierungen und seine hoch getriebenen doppelmanteligen Deckelhumpen. Die Themen zu seinen Darstellungen nahm er aus der Bibel und aus historischen Stichen von DÜRER und MERIAN. Seine Meistermarke ist in 18 prachtvollen Kannen, 9 Pokalen, 4 Prunktellern, 11 Schalen, 16 anderen Werken, 11 Kelchen, 3 Patenen, 4 Ziborien und 9 anderen liturgischen Stücken eingestempelt. Er starb 1713. + 13.p

Schätze 1991

kívül *szenvedő* és *középige*. A cselekvő igék értelmezése (definitiója) oly széles, hogy nincs ige, melyet alája nem lehetne vonni. Ekképen hangzik: „a cselekvő ige az alanynak határozott vagy határozatlan tárgyesetre kiható, vagy magában kihatlanul működő munkásságát jelenti; p. o. *ir*, *vár*, *nyer*, *ver*, *néz*, *kér*, *jár*, *kel*, *áll*, *ered*, *támad*, *épül* stb.“ Ha az *épül*, *kel*, *ered*, cselekvő ige, akkor nincs ige, melyet az iménti definitio értelmében cselekvőnek ne lehetne nevezni; azaz csak azt akarjuk mondani, hogy az igék imént említett osztályzata, bizonyos tekintetben, kevesebb mint kellene. Hogy ezt bebizonyíthassuk, kérünk az itt következők iránt figyelmet:

Az ige nem általános vagy mellék fogalom, mint a nevek, hanem összetett; mert személyt foglal magába és azon működést vagy munkálódást, mely a személyből kifejlik. A személyt, mely a munkásság forrása, nevezzük alanynak vagy subiectumnak, az igét pedig állítmánynak vagy praedicatumnak. Itt két eset adhatja magát elő:

1. A subiectumból a működés nem hat ki, hanem benne megmarad; p. o. *Péter gondolkozik*; *szél támad* stb. Az ilyen igékből alkotott mondatok állanak subiectumból és praedicatumból, s ezeket, ezen természetöknél fogva *benmaradóknak* (intran-

MDK

Hann Sebestyén, ötvösmester
Nagyszeben , megh.1713-ban.

Franckensteini Franck Bálint epitaphiumáról elöször XXX 1793-ban ir az"Ungrische Magazin". A felirat és Soterius György: Transsilvania celebris c.kéziratból szöveg. /Bruckenthal Muz./

Franck Valentin cimere. 5.kép. 114.l.
Franck Valentin emléktáblája. 1.kép. 109.l.

Ráth Victor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma-Hann Sebestyén müve.
Arch.Ért. 1911.

Hann Sebestyén, ötvösmester
Nagyszeben , megh.1713-ban.

1785-ben Seiwert közli az epitaph. feliratát. 1859-ben Mökesch, de csak a feliratot közli. A tábla akkor még a nagyszeb. evang.templ./főtempl./hajójában az északi sor harmadik pillérjén függött. Az érdemes Reissenberger Lajos 1881-ben azösszedobott oltárruhák, szobrok stb. tömkelegéből, ahová 1853-55 évi restaurálás alkálmával került,- a skrestye fölötti emeleten elhelyezte. A mi ez emlékekből megmaradt, ma a Brukenthal-féle muzeumban van felállitva az arch.eszt.

Ráth Victor: Franckensteini Franck Bálint epitaphiuma-Hann Sebestyén müve.
Arch.Ert. 1911.

MDK

Hann Sebestyén, ötvösm.
lőcsei születésü

S.H. mesterjele van két egyszerübb kehely egyikén, aki a XVII. sz. végén Erdély legkiválóbb ötvöse volt. Minthogy azonban a kehely határozottan XVI. sz.-beli jellegü, aligha az ő munkája.

Divald K.: A debreceni Péri-Muzeum.- 1931. 1-2.sz. 13.l.

MDK

Hann Sebestyén

Roth V.dr.: A szássebesi oltár

Archiv des vereines ziebenburgische Landeskunde. 1903.

mdk

Hann Sebestyén

nagyszebeni mester

műve: Díszboglár ar. cz. zománcos és drágakövés indás virágdísszel. 17 sz. vége.

Vették: 1918-ban

Műv. M: Barátainak Egyesülete.

Husz Év Szerzeményei Bpest 1934.

MDK

Hann Sebestyén, brassai ötvös

Forrásmunka: Arch.Ert. XX.k. 255.l. 256.l.
" " XXVIII.k. 312.l.
Nem minden S H monogramm rejti ötvösünk nevét,/ é kehely jóformán egyetlen ismertü müve H.S.-nek./ mert három Hann Sebestyén volt:apa, fiu,unoka.

Gyárfás Tihamér: Hann Sebestyén Kelyhe Brassóban.-Muz.és KVT.Ert. 1909. 2-3.sz.

M.D.K.

Hann Sebestyén, ötvös mester

XVII. szaradi kupájának felnagyitok részlet-felvételét közli a lap a Nemzeti Muzeum konfogláskori kiállitásával kapcsolatban, Dávid Katalin ismertető szövegével.

BUDAPEST, Bp. 1967. V.évf. 8. sz. 5. old.

MDK

Hann Sebestyén

Ötvösművek, ékszerek és az Esterházy kincs,

Iparm. Muz. 1963.

ines Gegenstandes inner-
unterworfenen Zeit Schritt-
versuchen, diejenigen Vor-
angenheit abgespielt ha-
und richtig zu umreissen.
arauf aufmerksam, dass man
Hilfswissenschaften in ge-
ehen solle, hauptsächlich
nitte der Menschheitsge-
e, von denen die Ethnogra-
gründlichen Kenntnisse

Hann Sebestyén

nagyszabasi ötvösmester

Aggházy Mária: Magyarországi barokk
műrészet, Bp 1960, TIT József A. szabadegy. előad.

42

MDK

Hann Sebestyén , brassói ötvös

e cikk írójának sikerült eddig kb. 30 művét föltalálnia kutatásai kapcsán, mi nagy szó. Azok fönnmaradását elősegítette azoknak kiválósága is.
A kehyel miről szólunk, a brassói r.kath. templomban van, mgs.19.5 cm. átmérője 8 cm/öblének/. /XVII.sz./
A peremen van a mesterjegy, ovális keretben S.H.betük. Nem ő tőle származik a zalaztmai kehely,miután ott a mesterjegy négyszögü pajzsba zárt S H betükből áll. Az ki van zárva, h. egy ötvös kétféle mesterjegyet használt volna.

Gyárfás Dénesér: Hann Sebestyén kelyhe Brassóban. Múz.és Kvt.ért. 1909.2-3.sz.

Mann Sebestyén ötvös

M.D.K.

Művei a kiállításon

A párizsi Petit Palais-ban megnyilt a magyar kiállitás

Magyar Nemzet 1966. ápr. 27. 4.l.

"ann Sebesteyn Otvos

MDK

Hann Sebestyén, ezüstmives
1644-1713

nagyszebenimester legkiválóbb munkáinak egyike.

Talpas disztálka, m. 25.7 .,átm.16.5 cm.
Az edény fődisze, a Thelot-modorára emlékeztető kiemelkedő dombormüves jelenet: Sába királynője Salamon elött. Nyolckaréjos tálka. Részben aranyozott.Korál, türkiz, gyöngyökkel.
Gróf Bánffy György. Repr. IV.tábl.

Csányi K.: Régi ezüst kiállitás.az Ip.müv.Muz.-ban. 1927. Kat. 22.1.

Hann Sebestyán ötvös M.N.K.

Lőcsén vált mesterré s 1675-ig itt dolgozott.

Kampis Antla :A képzőművészetek története 668.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Hann Sebestyén ötvös

"Jákob birkozása az angyallal" c.műve.Repr.

Művészeti Szalón, 1927.II.évf.2. 8.l.

Hann Sebestyén ötvösm. MDK.

129. Mellboglár hátlapja.

A Muzeum Barátok Egyesületének örök letétje az O.M. Iparmüvészeti Muzeumban.

Kép. 131.lap

Magy Iparmüvészet, 1918.. 131.1.

MDK

Hann Sebestyén kötvösmester a legérdek

A legérdekesebb gr. Bánffy György gyöngyökkel, türkizekkel ékes talpas csészéje, vöröskorall szárral. A csésze közepét Salamon király és Séba királynő találkozását ábrázoló vert , magas dombormüvü kép diszíti.

Divald Kornél: Az Ipam.Museum ezüst-kiállitása. Magyar Ipamüvészet. 1927. 117.l.

Hann Sebestyén MDK

ötvös

Roth: Az erdélyi kelyhek stilbeli fejlődése 1913.
57-58,67.o.

H. D. K.

HANN Sebestyén ötvös

XVII. sz.

„Joggal vistette kupájának talpára nagy Nagyszebent második Augsburggá változtatta

Mihalik Sándor: Ötvös- és fémmüvészeti kiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban

Magyar Nemzet 1962. julius 25. 4.1.

M.D.Y

Hann Sebestyén

ötvös

A XVIII. században működött

Molnár Károly: Szentpétery József

Művészet, 1962. augusztus – 6 lap.

MDK

Hann Sebestyén, ötvös

nagyszebeni szász mester.

A magyarországi művészet története I. 41o.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Hahn/Helyesen Hann/Sebestyén ötvös

Ötvösmunkái barokkba hajlanak át.

A magyarországi művészet története I. 365.1.
Bpest,1961.II.kiadás.

MDK

Hann Sebestyén, ötvös

Kanna.Történeti Muzeum

A magyarországi művészet története I. 409.1.
Bpest,1961.II.kiadás.

mdk

Hann Sebestyén ötvösmüvész

nemes Leggyományának folytatója volt
Szentpeteri József

Maksay László: Kit értékes képzőmüvészeti könyvről
Népmüvelés 1955, 2. évf 1 z. 60. l

Hann Sebestyén MDK

ötvös

Magyar Iparmüvészet 1931. 94.o.

MDK

Hann Sebestyén, ötvösmester

Ezüstkiállitásunk a 60 eddig ismert müvét ezek sorozatát tiz mestermüvével gyarapitja. Nyilvánosság elé jóreszt most kerülnek elöször.

Divald Kornél: Az Iparm.Muzeum ezüst-kiállitása. Magyar Iparmüvészet. 1927. 117.l.

120

M.D.K.

Hann Sebestyén,ötvös,XVII-XVIII.sz.

Lőcséről került Nagyszebenbe.Európai hirü.1675-1713 dolgozott itt.Nemz.Máz.Iparmüv.Máz.-ban müvei.459.o.

Kampis Antal: A képzőmüvészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőmüvészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

Sebastian Hann, ötvös M.D.K.

Löcséről telepedett át Nagszebenbe, ahol 1675-től egészen haláláig, 1713-ig működött. Rendkívüli tehetségű mester volt és több figyelemreméltó darabját a Bpest Iparművészeti -, és Nemzeti Muzeum őrizi.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 194-195 old.

Hann Sebestyén, ötvösmester.
1644-1713

Felvidéki, löcsei születésü ember volt, Erdély legkiválóbb ujkori ötvöse.
Mint kész mester 31 éveskorában került Nagyszebenbe. Egy szász ötvös özvegyét vette feleségül.
Eddig közel 60 müve volt ismeretes.

Divald Kornél: Az Iparm.Muzeum ezüst-kiállitása. Magyar Iparmüvészet. 1927. 117.l.

MDK

Hann Sebestyén, ötvösmester

Hann S. 17-18. sz. elején élö mesternél csak a XIX. sz. beli Szentpétery személyében akadt az ezüst domboritásnak különb müvésze.
A kiállitáson még egy igen jellegzetes müve szerepe H.S.-nek ,de ezen már szinte a stilszerü hatás rovására kidomborodó alakok láthatók./ A kidomborodó alakok Salamon király itéletét és diadalmenetét ábrázolják./

Divald Kornél: Az Iparm. Muzeum ezüst-kiállitása Magyar Iparmüvészet. 1927, 117.l.

M.D.K.

Hann Sebestyén ötvös

f edeles kupa / a zalatnai ev. ref. templom tulajdona/ rpr.

György Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
~~xxiparmüvészet~~ a világ iparmüvészete Párisban .1900.
Szerk. Pittler Kamill és György Kálmán
Klny. magyar Iparmüvészet 190o. évi folyamából 153.1.

Megnyílik az Iparművészeti Múzeum első állandó kiállítása

Az Iparművészeti Múzeumban — amely múzeumaink közül a legnagyobb kárt szenvedte az októberi események során — kívül és belül szorgalmasan folyik a restaurálás és helyreállítás építészeti és tudományos munkája.

A legutóbbi időben volt ugyan néhány átmeneti jellegű kiállítás egyes gyűjtemények bemutatására, de a múzeum hivatását jellemző állandó kiállításra eddig nem volt alkalom. A múzeum tudományos munkatársai a javítási és restaurálási munkákban végre eljutottak odáig, hogy *dr. Bóka Lászlóné* és *Somogyi Árpád* rendezésében rövidesen a közönség elé kerül az *Ujabbkori európai ötvösművészet* és a *Művészi bronz- és rézművesség* kiállítása.

Fedeles kupa a XVI. századból.

Uj vitrinek, tablók sorakoznak az Iparművészeti Múzeum helyreállított termeiben és e tárlókban a magyar és európai ötvösművészet rendkívül értékes tárgyait láthatja majd a közönség.

A múzeum legszebb bronz-, aranybronz- és réztárgyai között található a középkori magyar ötvösművészet egyik kimagasló emléke, egy nagyméretű ezüstből készült, részben aranyozott kulacs, amely a hagyomány szerint *Mátyás király kincstárához* tartozott, továbbá *Hann Sebestyén* dísztálcája, amely Salamon és Sába királynő találkozását ábrázolja. Kiállítják *Szilassy* lőcsei mester zománcozott kelyhét, valamint egy XVI. századbeli világhírű vörösrézórát és számos egyéb értékes

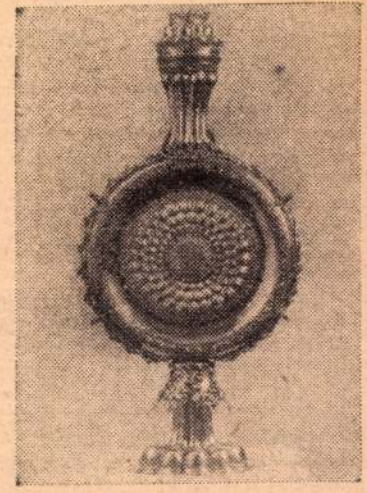

Ezüst kulacs Mátyás király egykori kincstárából.

és megkapó ötvösművészeti műremeket.

A kiállítás számos bronzdarabja *a világháború alatt elpusztult budai királyi Vár romjai alól került ki* és azokat az Iparművészeti Múzeum restaurátorai nagy gondossággal állították helyre, úgy, hogy valamennyi már régi pompájában tündököl.

Az érdekes kiállítás *május 21-én nyílik.*

Hann Sebestyén

Népszabadság XVI. 115.
1958 május 6

kenyérgabonát! Igen, igen, a készleteket már számba vettük és amint az óra eljön, rendelkezésre bocsátjuk. De ez még semmi! Ideje, hogy a két küzdő sereg élelmezését a húsellátás tekintetében is megjavítsuk. A Duna vonaláig terjedő országrészek parasztjaitól bevonjuk az állatállományt és rendelkezésre bocsátjuk... Az úgyis az oroszok kezére kerülne. Herr Haller, minden amellett szól, hogy a dolog sürgős!

Úgy tetszik, ilyen busás bérleti díjat soha egyetlen hűbéres sem ajánlott fel hűbérurának, még a török portának sem akadt ilyen gavallér szekértolója... És nehogy Hitler kételkedjék, Szálasi felajánlja, hogy kész személyesen is Hitlerhez utazni, ott is megismételni ajánlatait... De a németek ezt ellenzik: közeleg a hatalomátvétel órája, maradjon itt őrhelyén, siettesse az előkészületeket. Sőt, hogy nyugodtan dolgozhassék, német védőőrizet alá helyezik az SS Werbőczy utcai épületében. Ez Hitler kívánsága, nehogy baj érje az utolsó pillanatban... S Szálasi nyugodtan dolgozik. Most például itt ül a Werbőczy utcában, az SS-ek védelme alatt, rágja a plajbászt, és arca verejtékében fogalmazza — a kormányzó lemondólevelét... *„Az országgyűlés mindkét házának kormányzói üdvözletem... A megsöbb Hadúr teljes hatáskörét az m. kir. miniszterelnökre. Szálasi Ferencre ruházom, nehogy késedelemből nemzetünkre és hazánkra súlyos kár származzék...”* stb. stb. Alul már csak a dátum hiányzik, ennek a napnak helyét Szálasi *kipontozza*, mert még nem biztos, hogy mikor virrad fel...

A Werbőczy utcai, a Pasaréti úti és a többi nyilas patkányfészek egyre jobban aktivizálódik. A nyilasok ugrásra készek, csak a német akciót várják, illetve most már egyre türelmetlenebbül sürgetik. A németek egyelőre még várnak. Kellemetlennek ígérkezik ez a változás — mit lehet tudni: hátha balul üt ki ez a Szálasi-féle uralom... Horthyval eddig olyan kitűnően lehetett dolgozni. A Führer, szíve mélyén még mindig abban bízik, hogy Horthy meggondolja magát... Weesenmeyer is azzal vigasztalja a folyton hevülő nyilas vezéreket, hogy csak akkor üt majd az órájuk, ha Horthy tevőlegesen szembefordul velük. S bár ez nem vigasz a nyilasoknak, akiknek egyéb sem kell, csak a hatalom mámora, a németek komolyan gondolják, amit mondanak.

Következő riportunk:

HALÁL A NÉMET MEGSZÁLLÓKRA!

— Az új szputnyik fellövés már az előzetes bejelentések ó vártuk. A mesterséges hold m gyarországi megfigyelésére me kezdtük az előkészületeket. Jele leg sokkal előnyösebb a helyz tünk, mint az I. és a II. szputny fellövése idején volt, mert

a Szovjetuniótól januárban 10 darab nagylátómezőjű távcsövet kaptunk.

— *Hogyan szervezik meg a gyelést?*

— A figyelőállomáson a látcs veket egymás mellé helyezzü úgy, hogy a szputnyik várha pályáján a megfigyelés egy egy nes vonalat alkot. Amikor a me terséges hold elvonul a távcsöv előtt, feltünésének idejét és po tos helyét feljegyezzük. Edd csak Budapesten működött me figyelő állomás. *Az új szovjet m szerekből 10 darabot Bajára, 10 pedig Szombathelyre szállított*

Szegedi rádióamatőrök ész

Csütörtökön délután és este s százezer rádióhallgató figyelte magyar rádió közvetítésében magnetofon-szalagról — a ha madik szputnyik erőteljes je zéseit. A magyar rádió egyébkén tegnap este közölte, hogy *óriás-szputnyik valószínűleg csü törtökön este 22 óra után, vala mint pénteken délelőtt 10 és 11 ór között vonult át hazánk felett.*

érdekes anyag képviseli, mint az erdélyit. Különösen az edényformák és ezek díszítése tekintetében nagy a rokonság XVI—XVII. századbeli ötvösségünk és a német között. A képeink sorában is bemutatott s testén szegletesre lapított hólyagos nürnbergi fedeles kupa oldalain hol domborműves, hol vésett díszítéssel nálunk is általános. Az ezzel egy képen látható vertművű nagyszebeni kupa Augsburg hatására vall. A régi leltárainkban sűrűn szereplő egymásba járó pohársorozatokra érdekes példát állított ki br. Herzog Mór. Az 1721-ben készült, egymásba tolható nyolc nagyszebeni ezüstpohár sorában a legnagyobb talpas és fedeles s tetején vertművű egyszarvú, oldalán Korniss István és Gerőffy Borbála vésett címere díszíti.

A XVIII. század derekáig az ezüstművek általában csak helyenként, itt is csak színhatásuk fokozása végett maradnak aranyozás nélkül. Csak a klasszicizáló ízlés terjedésével válik általánossá a fehérezüst divatja, amely folytonos tisztogatást igényel, mivel e nélkül az ezüst, különösen a modern fővárosok kéngőzös levegőjében megfeketedik, amit kiállításunkon is láthattunk néhány tervszerűen ilyfajta patinaképződésnek átengedett példát.

Az Iparművészeti Múzeum ezüstkiállítá- [illegible] fehérezüst a túlnyomó s ebben már [illegible] elyes- [illegible] ezdve, amelyek a XIX. század elején nálunk mindenfelé elterjedtek, az ötvösség empirekori főhelyeinek csaknem mindegyikét képviselik, jellegzetes darabok: játszi apróságok, mint özv. Wodianer Hugóné apró, kedveshatású barokk üvegszekrényben kiállított, 50 darabból álló gyermekjátékgyűjteménye és szinte monumentális, nagyméretű angol és francia asztali edények. A fejedelmi pompa pazarhatású külföldi példái között alig tud érvényesülni Szentpétery, Giergl s még egy-két multszázadbeli ötvösünk nem kevésbbé finom ízléssel és kitünő technikával készült, szerényebb rendeltetésű munkája. S az Országos Iparművészeti Múzeum mostani ezüstkiállításának alighanem méltó XVIII—XIX. századbeli, ötvöseinket is előnyösebb világításba helyező folytatása lenne, ha a következő alkalommal Csonka-Magyarország székesegyházainak s katholikus és protestáns templomainak újabb ötvösműveiből rendezne kiállítást. Ezek sorában is sok a külföldi emlék. Az ellenreformáció térfoglalásának korában, amikor más, mint protestáns vallású ötvösünk még alig volt, a katholikus templomokat szinte kizárólag bécsi és németországi ötvösök látták el kelyhekkel és egyéb egyházi tárgyakkal. A XVIII. század derekától kezdve már a magyar mesterek is szóhoz jutottak, s újabb egyházi emlékeink sorában nem egy ismeretlen vagy alig ismert ötvös remeke akad.

Haranghy Jenő: Ex libris.

a zsidó szertartási tárgyak, amelyeket kevés kivétellel Pick Mórné küldött be. A XVIII—XIX. századi ötvösművek sorában számos magyar munka van. Mindezek, mind a külföldiek, nem tekintve sajátos rendeltetésüknek megfelelő formáikat, díszítésükben koruk keresztény iparművészetének stílusát tükröztetik vissza s ennek csak az ékítményeibe keveredő bibliai és talmudi motívumok kölcsönöznek némi sajátos jelleget. Magyarországon, különösen a Hegyalja városaiban még több régi, XVIII. századbeli zsidó imaház van, amely fölszerelésén kívül copfstílű épületének belső stukkó, kőből és fából faragott díszítéseiben is sok érdekes vonást nyújt. Ezekkel éppúgy, mint az ötvösművű zsidószertartási tárgyakkal, kutatásaink még alig foglalkoztak.

Az ezüstkiállítás zöme világi rendeltetésű ötvösmunkákból áll, aminők nálunk a középkorból csak kevés számmal maradtak fönn. Igen helyes formájú, díszes XV. századbeli talpas poharat állított ki Schiffer Miksa. Gótikus stílű ékítő elemekkel XVI., sőt XVII. századbeli ötvösmunkáinkon is nem egyszer találkozunk. A legérdekesebb ezek sorában gróf Andrássy Géza fedeles Úrvacsora tála 1636-ból, amelyet felvidéki magyar mestere a műhelyében nyilván még a középkorból nemzedékről-nemzedékre átöröklődött formaképlettel díszített.

Újkori ötvösmunkáinkon ötvöseinknek szinte kizárólag odairányuló vándorlásai révén német, főleg augsburgi és nürnbergi hatás érvényesül. Erre éppúgy, mint a törökkel való érintkezésből következő keleti hatásra kiállításunkon egyaránt találkozunk példákkal. Utóbbi elsősorban fegyverek, ékszerek díszítésén érvényesül. Ám a színes anyagok, a korall, gyöngy, türkiz felhasználása ezüstedényeink egyrészének is keleties hatást vált ki. Különösen erdélyi ötvösmunkákon szembetűnő ez, amelyek száma kiállításunk magyar anyagában a túlnyomó. Az ugyancsak iparművészeti múzeumunkban rendezett kehelykiállítás arról tanuskodott, hogy a Királyhágón túl ötvösségünk a magyarországihoz képest a középkorban elmaradt. Az újkorban, az udvarukat itt tartó fejedelmek s a magyar főurak fényűzése révén az ötvösség Erdélyben a középkorinál is jóval nagyobb mértékben lendül fel, de impulzusait úgylátszik elsősorban most is Magyarországról, a külföldieket is a Felvidék közvetítésével nyeri, ahol az ötvösséget voltaképpen szintén csak a XVI—XVIII. században, a török elől csapatostól menekülő alföldi mesterek virágoztatják fel. A középkorban, felvidéki városainkban, csak itt-ott találkozunk egy-egy kiválóbb mesterrel. Ezekről is mindinkább kiderül, hogy jórészt központi városainkból, jelesül Budáról kerültek ki s nagyrészt házasságuk révén telepedtek meg felvidéki városainkban, mint Bártfán a XV. században a vésett díszítéseivel remekelő Gáspár mester.

Felvidéki, lőcsei születésű ember volt Erdély legkiválóbb újkori ötvöse, *Hann Sebestyén* (1644—1713), aki már mint kész mester 31 éves korában került Nagyszebenbe s egy szász ötvös özvegyével egybekelve, ott is telepedett le. Hann Sebestyénnek eddig közel hatvan műve volt ösmeretes. Ezüstkiállításunk ezek sorozatát tíz mesterművével gyarapítja, melyek jórészt most kerülnek először a nyilvánosság elé. A legérdekesebb ezek sorában kétségtelenül gróf Bánffy György gyöngyökkel, türkizekkel ékes talpas csészéje, vöröskorall szárral. A csésze közepét Salamon király és Sába királynő találkozását ábrázoló vert, magas domborművű kép díszíti. Az ezüstdomborításnak nálunk Hann Sebestyénnél csak a XIX. században, Szentpétery képében akadt különb virtuóza. Ezüstkiállításunkon Hann-nak egy igen jellegzetes ilyfajta művét még Ernszt Vilmos állította ki s ezen már szinte stílszerű hatás rovására kidomborodó alakok Salamon király ítéletét és diadalmenetét ábrázolják.

A XVI—XVIII. századbeli ötvösművű edényformák és díszítő technikáknak alig van oly típusa, amelyre az ezüstkiállításon jellegzetes példákkal nem találkoznánk. A felvidéki emlékek sorában a legérdekesebbek gróf Andrássy Géza gyűjteményéből kerültek ki. Egy XVI. századbeli kókuszserlegen kassai hitelesítő bélyeg és T. G. M. mesterjel van. A legtöbb felvidéki munka azonban jeltelen vagy pusztán megrendelőjének nevét örökíti meg s céhen kívül dolgozó vagy vándorló ötvös műve, mint a virágtartó asztaldísznek készült hármas kancsó 1748-ból, vagy Serédy Zsófia bögréje 1704-ből. A legszebb XVII. századbeli német ötvösmunkát is gróf Andrássy Géza állította ki. A szent családot ábrázoló vertezüst dombormű ez, amelyen kívül a németországi ötvösséget kiállításunkon nem kevésbbé változatos és

Ötvösség

Hann Sebestyén S műve

Magyar Iparművészet, 1900

6. sz. 327 - 333 o.

Mihalik József: A magyar történelmi pavillon.

Ötvösség.

Urvacsora kehely.1696-ból.Szász-Orbói ev.egyház.Mester Hann Sebastian.

Arch.Sieb.1913.39.köt.582.l.

Ötvösség - Egyházi

Fedeles ezüst kupa - Hann Sebestyén
1680-ból, (Zalatna, ev. ref. egyház
tul.)

Magyar Iparművészet 1900

3. sz. 109-117. o.
A magyar iparművészet föprótája.
Mihalik József: A történeti csoport.

Ötvösség - világi

franck Bálint emlékérme, 1692. u.
Hann Sebestyén.

Magyar Művészet, 1936. XII. évf.

251. o. Huszár Lajos: franck Bálint
emlékérme.

Ötvösség

fedeles ezüst kupa 1680.-ból

Hann Sebestyén

Magyar Iparmüvészet, 1900

3. sz. 116.o.

Mihalik József: A történeti csoport.

Zalatna

Fedeles ezüst kupa - Hann Sebestyén
1680. (ev. ref. egyhár tul.)

Magyar Sparmüvészet, 1950

3. sz. 109-117. o.

Magyar sparmüvészet főprobája.
Mihalik József: A történeti csoport.

Erüst gjömbértartó. (: Hann Sebestyén :)

(: Enterhány - gjüjtemény. :)

Magyar Nemzet.

1949. I. 30. 5. old.

(: Riport. :)

Hann Sebestyén

nagyszebeni ötvösmester magas domborítással bibliai és antik jeleneteket, alakos-virág díszítéssel alkot.

G. Aggházy Mária: „Barokk" L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Hann Sebestyén

Nagyszebenben dolgozott 1675-től haláláig (1713). Közéről hiányzik iele.

Művei: Országos Iparművészeti Múzeumban és a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. században. Bp. 1966. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

2

Mann Sebestyén

Kőcsén vált mesterré, 1675-ig itt dolgozott.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/

156. l.

Mann Sebestyén

(1644-1713) Fedeles kanna, aranyozott egüst dombormü diszitéssel, 25.3 cm. Tárgy: Salomon királly itélete és áldozatmenete. M. Nemz. Muz. 166./2. Fényképreprodukció.

L'art de Hongrie du X au XX siècle

Kiállitás, Paris, 1966. katalógus.

mester nevét, a magyar ötvösművesség dicsőségére ez alkalommal nem közölhetjük olvasó közönségünkkel.

Az egyházi szertartáshoz való edények sorozatát a *zalatnai* ev. ref. egyház tulajdonában levő fedeles ezüstkupával fejezzük be. Ennek hengeralakú testét trébelt művű lombozatok között szárnyas gyermekalakok diszítik, melyek leleményesen vannak a kompozicióba beleillesztve. A kupa rendeltetését és donátorát a talp fölötti perembe bevésett eme felírás határozza meg: SZÉKELY LÁSZLÓ CSINÁLTATTA EZ EDÉNYEKET A SZ. SACRAMENTVMNAK KISZOLGÁLTATÁSÁRA. EMBER, JÖVENDŐBEN A KINEK KEZEDBEN AKAD, MÁS SZÜKSÉGÉRE NE FORDICSCSAD, HOGY EL NE VESZ BOLDIZSAR KIRÁLYLYAL. DAN. CAP. V. A. 1680.* A kupa mestere a nagyszebeni *Hann Sebestyén,* mit a peremre ütött mesterjegy igazol. Hann 1644-ben született, 1675-ben lett mesterré s 1713-ban mint hírneves mester húnyt el Nagy-Szeben városában. Művei közűl idáig tizenhat darab volt ismeretes. E kupa s a donátori felirat többes számában rejlő kehely, mely szintén a zalatnai templomé, tizennyolcra egészíti ki ezt a számot. E sorozatban különös érdekkel bír a zalatnai fedeles kupa, mert korra nézve ez a legidősebb ötvösmű, mit Hann Sebestyéntől idáig ismerünk.

A régi magyar ötvösség a könyvkötészettel párosúlva s néha művészetben egymással versenyre kelve, valóságos remekműveket hozott létre, miknek egy kiváló példáját a kolozsvári ev. ref. templom tulajdonát képező könyv kötésében láthatjuk, amely a maga táblái között a váradi könyvnyomdászat utolsó termékét, a *Váradi bibliát* rejti, melynek nyomtatását a Váradról kibujdosott *Szenczi Kertész* 1661-ben fejezte be Kolozsvárott. A chagrin bőrlapon renaissance keretekben díszedényből kinövő, levelekkel dúsan megrakott ágakon stylizált szekfű-virágokat látunk bepréselve, míg a levelek s a cartoucheok közötti területeken apró, a nefelejcs-virához hasonló körkörös díszek foglalnak helyet. A középső nagy keret alatt és fölött egy-egy köralakú medaillonban nyolc apró lángoló szívből alakított motivum van előállítva, melyeknek középpontjában a nefelejcs-virágalak megismétlődik. A tábla négy sarka, középső kerete és két kapcsoló pántja aranyozott ezüstlemezekkel van kiverve. Ezeken az ötvös gazdag lombozat között stilizált virágokat s egy-egy angyalfejet használt fel diszítés gyanánt. Mindez a kötéssel együtt elsőrendű mesterremek s minden valószinűség szerint kolozsvári mestereknek a munkája, a hol a XVII. század hatvanas-hetvenes éveiben a stilizált szekfüveknek könyvkötési díszekhez való felhasználása eléggé ismert dolog.

Ábrában bemutatott ötvösműveink utolsó példányát egy úgynevezett *vőlegény- és menyasszonypohár* képezi. A pohár öblösebb felét széles szoknyás nőalak alkotja; a pohár másik része kisebb, tengelyen forgó és dézsát utánzó edény, melyet a hölgy két kezével feje fölött tart. Az ilyen poharak divatja Németországban keletkezett s tréfás szerepük abban állott, hogy a pohár mindkét részét szinűltig megtöltötték borral s az öblösebb edényből a férfi a bort az utolsó cseppig kiinni tartozott a nélkül, hogy a kisebbikből egy csepp is kiömlött volna, mire a poharat hölgyének nyujtotta át, ki a kisebb edényke tartalmát ürítette ki. Németország behatása révén ezek a poharak bőséges számmal terjedtek el nálunk, sőt itthon is készültek belőlük példányok, a minő például a szóbanforgó, mely a nagyszebeni Bruckenthal-múzeum tulajdona.

A keramiai alkotások csoportjában huszáralakokkal diszített korsókat, kancsókat és fayencelapokat állított ki a rendező-bizottság. A korsók között legérdekesebb az iparművészeti

* A vonatkozott szöveg Dániel próféta könyvének V. részében az 1—31. versben foglaltatik s Balthazár kháldus királynak esetére vonatkozik, a ki az atyja, Nabukodonozor király által a jeruzsálemi templomból elvitt szent edényeket egy dorbézolás alkalmából főrendeinek engedte át.

A VÁRADI BIBLIA KÖTÉSE.
∘∘∘ A KOLOZSVÁRI ∘∘∘
∘∘ EV. REF. TEMPLOM ∘∘
∘∘∘∘ TULAJDONA. ∘∘∘∘

∘∘ ABLUTIOS POHÁR. ∘∘
A MAROSVÁSÁRHELYI
∘∘ EV. REF. TEMPLOM ∘∘
∘∘∘∘ TULAJDONA. ∘∘∘∘

Mihalek J.:
A m. cpm. Párisban
MI: 1900
116, 119. l
képpel

Magyar Iparművészet
1900. 116. l
Szemeri-Kertész

múzeum tulajdonában levő öblös példány, a melynek oldalán tizenhetedik századvégi kuruc és labanc-vitézek tusája van sokszinű zománcfestéssel ábrázolva e felírások kiséretében: NIX PARDON! NE FÉLJ PAJTÁS, MAJD ADOK! Meisseni porcellánból készült kis huszárszobrocskák, ólomkatonák, bábsütő-minták s egyéb apróbb, a huszárság történetére vonatkozó régi iparművészeti alkotások egészítették ki a kiállítás e csoportjának érdekes emléktárgyait, a melyek bizonyára Párisban is osztatlan tetszésben fognak részesülni s a régi magyar iparművészet emlékét a világ nagy nemzetei előtt méltóképpen fogják képviselni.

Mihalik József.

C) *A párisi kiállításra küldendő műipari tárgyaink bemutatása alkalmából.*

A párisi világkiállításon bemutatandó és sokat emlegetett huszártermünk képein és történeti tárgyain, valamint néprajzi kiállításunk egy részén kívül, néhány napra művészi ipari tárgyaink egy csoportja is látható volt az iparművészeti múzeumban; és ez alkalommal az iparművészeti iskola és az állami ipari szakiskolák is bemutatták tanulóiknak ugyancsak Párisba küldendő munkálataikat.

Ez alkalommal szokatlanul sokan jöttek el a kiállítottak megtekintésére. Meglátszott, hogy a „Páris“ névnek még ma is mily nagy a varázsereje. De hogy az érdeknek e sajátságos és rendkívüli jelentkezését más is okozta, az bizonyos. A hazafias önérzet is valami, s felébresztéséről a huszárteremmel kapcsolatosan már előzőleg történt gondoskodás. A sajtó nap nap után közölt valamit a huszárteremről és legközelebbi bemutatásáról; s sokakat csakis ez vonzott oda. Nem célunk itt a huszárképről mint dekorációról szólni; csak annyit említünk, hogy hatását, valamint a műipari tárgyak csoportjának érdekét csökkentette az a körülmény, hogy a képet egész környezete nélkül, a kiállításra kerülő szobaberendezéseknek pedig nagyobbára csak részeit láthattuk. De így is mindenki érdeklődéssel szemlélte az ujdonságokat.

Nem szükséges itt az egyes kiállítók munkáinak méltatásába bocsátkoznunk; hiszen minden együtt sem volt; és Párisban, a hely színén az összeség másként is fog mutatkozni, tehát majd ott vagy utána, úgyis lesz alkalom holminkról és velejáró egyebekről bővebben szólani.

Ez alkalommal elég legyen kijelentenünk, hogy a kiállított munkák ipari vagyis tehnikai szempontból, a mennyire látható volt, néhány kivétellel majdnem kifogástalanok. Ezt úgy a bútorasztalos munkákról és fafaragásokról, a fém- és ötvösmunkákról, a kerámikai és részben az üvegmunkákról, valamint a bőrdíszművekről és a szőnyegszövésekről el lehet mondani.

Más kérdés azonban a *művészi.* Majdnem valamennyi munka új, és jobbára egyenes megrendelésre készült; így keletkeztek a tárgyak tervezetei is: közvetlenül a párisi kiállításra. Mi sem természetesebb, mint hogy a megrendelő és tervező szemei előtt az a bizonyos modern jelleg lebegett; erre törekedtek ők, mert Párisba idejét mult régit küldeni nem lehet, tehnice bármily jól legyenek is megcsinálva a tárgyak. Tehát a fősúly a mikéntre, a megjelenésre, a külsőre van helyezve.

Már most nézzük csak, hogy milyen az a bizonyos „új“ kiállítási tárgyainkon. Jellege általában többféle. Csoportokba foglalni legcélszerűbben tán úgy lehetne, hogy ha az első csoportba az önálló jelleggel bíró ama tárgyakat soroznók, a melyeknél a nemzeti vonás eltünő, a második csoportot a magyaros nemzeti jellegre való törekedés nyilvá-

KEHELY.
A SEGESVÁRI ÁG. EV. HITV. EGYHÁZ
TULAJDONA.

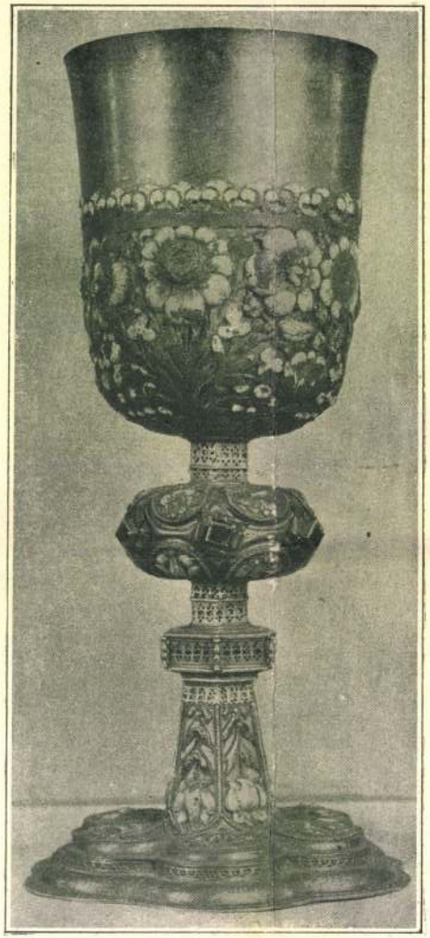

ERDÉLYI ZOMÁNCCAL ÉKESÍTETT ÚRASZTALI
POHÁR.
A NAGYSZEBENI ÁG. HITV. EV. PRESBYTERIUM
TULAJDONA.

SODRONYZOMÁNCCAL ÉKESÍTETT KEHELY.
A MAROS-SZENTKIRÁLYI EV. REF. TEMPLOM
TULAJDONA.

°° VŐLEGÉNY-MENYASSZONY POHÁR. °°
A NAGYSZEBENI BRUCKENSTHAL-MUZEUM
°°°°°°°° TULAJDONA. °°°°°°°°

°° FILIGRÁNNAL DISZÍTETT KEHELY. °°
A GYÖNGYÖSI SZENT BERTALAN-TEMPLOM
°°°°°°°°° TULAJDONA. °°°°°°°°°

°°°°°°°°°FEDELES KUPA.°°°°°°°°°
°°°°°HANN SEBESTYÉN MUNKÁJA.°°°°°
A ZALATNAI EV. REF. TEMPLOM TULAJDONA.

nulásai alkotnák, végül a harmadik a formai utánérzések vagy utánzások csoportja lenne. Egyéb átmeneti jellegű tárgyaktól eltekinthetünk. Mindegyiknek többé és kevésbé sikerült alkotásait láttuk; és sajátságos, hogy a tervezőknek majd mindegyike a mondott irányok hol egyikét, hol másikát követi. Ingadozik a fiatal nád, mert hol ez, hol az a szellő üti meg; gyenge a növése, hajlékony, és tartunk tőle, hogy itt-ott a sok hajlongástól kidül majd egyik-másik szála a nádnak.

De hát ki is állíthatja azt, hogy tervezőink valamiféle különleges művészi nevelésben vagy támogatásban részesültek volna. Hiszen fiatalok ők; mint „modern" tervező művészek összevissza pár évesek: ép a hány éves az újabb műipari mozgalom és a nyomában keletkezett folyóirat áradat. Mit is várhatunk tőlük hát egy-kettőre? Az ő új „modern" művészetük nem sokban — s mint ami igen természetes — legfeljebb külsőségekben különbözik a régitől. Nem is tudtak volna a némileg új formákkal elbánni, ha az igazi művészet tápláló jó anyateje már annakelőtte nekik erőt, értelmet nem adott volna.

Az a kérdés foglalkoztathat tehát most, hogy sikerült-e ily körülmények között a kívánt új? vajjon a kormánybiztosság részéről rendelkezésre bocsátott 60,000 korona nem kis áldozat árán megszerzett művészibb színvonal tényleg az lett-e, amit reményleni lehetett, s mint olyan kiállításunk előnyére vált-e. Kétséget nem szenved, hogy kiállításunknak előnyére vált és e színvonalra való törekedésre szükség is volt, a menynyiben ilyen ügyet: a bizonyos művészi színvonalon álló tervezeteknek beszerzését csak úgy a véletlenre bízni nem lehet. E tekintetben az ezredéves kiállítás tapasztalata, most értékesíthetők voltak ugyan; csakhogy mégis az idő rövidsége a munkát tetemesen megnehezítette.

A kiállítottakból örömmel láthatta a közönség, hogy vannak ügyes embereink — tervezők és iparosok egyaránt, akik a reájuk bízott feladatokat nem siker nélkül oldották meg. Az a körülmény, hogy e néhány emberünket, akiknek most újabb alkalmat adtak képességüknek bemutatására, munkájuk után már azelőtt is ismertük, az nem korlátozhat elismerésünk kifejezésében. Sőt érdekes volt megfigyelni, hogy ők, akiknek korábbi működése a maitól némileg eltérő volt, az újabb művészeti áramlattal és újabb feladatokkal szemben hogyan viselkedtek.

Ma, amint említettük, a „modern" dominál. Feléje, eme több tekintetben bizonytalan jövőjű irány felé hajózik hát, aki csak akar; oda, ahol végeredményeket vagy csak komolyabb nemű időleges eredményt általában (Anglia kivételével) most nem igen fogunk találni, sem Párisban, sem egyebütt: mert semmi több, mint átmeneti vagy meginduló munkálkodás az, amit nap nap után látunk, s legfeljebb pillanatnyi sikerekről, meglepetésekről, ötletekről lehet szó. De hogy ezek miként válnak be, mennyire lesznek életképesek, belőlük hol és mi marad meg, mi ölt állandó alakot, — az még csak a jövő titka.

Egy, az bizonyos: hogy a modern műipari vajudásnak és munkának a főhaszna a tanúságaiban rejlik; az érték ezekben van, s ezek képezik fundamentumát jövőjének. Ha tehát tervezőink mint magyar művészek jelennek is meg a versenytéren, ezt szintén szem előtt kell tartaniok avégre, hogy a magyar szellem modern nyilvánulása összeségében oly alakot öltsön, a melyre az egész világon mindenki mint modern és jellemzetesen magyarra ismerjen. Ez célunk legyen, erre törekednünk kell; s itt a művészi ambiciónak felette tág tere nyílik. Nálunk pedig ez már azért is könnyebb, mert a nemzeti elemeknek — ha ezek mindjárt csak jelentéktelen ornamentek volnának is — művészies érvényesítésével önálló sajátos jellegre szert lehet tenni. De itt egyszersmind figyelmeztetésképen utalunk arra a sokszor tapasztalt balhitre, amely szerint a magyar stilust a magyar ornament teszi. Koránt sem. Ami pl. subaornament, az még távol áll

Hann Sebestyén ötvös

szebeni

emlitve:

Entz G: Könyvismertetés hiivtört. Ért.
1958 4 sz. 309

Hann Sebestyén ötvös M.O.K.

1675-1713 ig dolgozott Nagyszebenben, majd Löcsére került.

Kanyus, hagy. műv. Bp. 1960 459

Hann Sebestyén
ökvös

Domborított nagyméretű
szupáját kiállítottár a tár-
laton.

Héjjné Détáré Angela: A magyar ökvösművészet.
Nál Lapja, 1969. febr. - 7 szám.

Hanne Sebestyén

Ötvös

Az ezdilyi szász Hanne Sebestyén
néhány műve szerepel a tárlaton.

Marthy Barna: Kincsek és mesterek
Nők Lapja, 1970. december - 49 szám

HANN SEBESTYÉN, ötvös

Huszár Péter nem a legkiemelkedőbb XVII.sz.-mesterek egy-
ike Kolozsvárott. Sem Hann Sebestyén alapos, tegynikai
ismerete, sem a brassói, nagyszebeni, lőcsei, besztercebá-
nyai stb. mesterek nagy fantáziája nem tükröződik munká-
iban. 248.old.

H. HOLBA JUDIT: Huszár Péter ötvösmester 243 .old

Folia Archaeologica, XXIII. A Magy. Nemz. Muz.
Évkönyve, Bp. 1972

Hann Sebestyén, ötvös művén

Táclat vezetésen ismertetik
művénetét. (Nemzeti Múzeum.)

— A hét végi kulturális programból 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 15.

1.

Hann Sebestyén (1644-1713)

Korának legnagyobb magyar ötvöse. Munkáit kiemelkedő domborítással készítette, témáit az antik világból vette. Ilyen a korall középrésszel készült aranyozott ezüst asztaldísz, amelynek felső részében domborítással Salamon és Sába királynő találkozása látható.

Pallai Sándor: Ötvösművészet, Műszaki Kiadó, 1972, 234. l.

Hanu Sebestyén

A szerző kiemeli ezüstfedeles kupáját, asztaldíszét (a szarvas ogancsa helyett korallág), mellboglárát (gyöngyökkel, drágakövekkel dúsan díszített).

Pallai Sándor: Ötvösművészet; Műszaki Kiadó, 1972, 234.1.

HANN SEBESTYÉN, ötvös

A tápiószelei Blaskovich Muzeum talpaskeresztjének és egy kelyhének idejének pontos meghatározásához rokon darabok segitenekHann kelyhei 1680 és 1690 között. Diszitményükben közeli párhuzamot jelentenek ezekhez. 1680-ban készült kelyhe részleteiben is megfelel kelyhünknek, De rokon egy besztercebányaival, 1683, szászszentgyörgyivel. 1680-ból. 268.old.

DINNYÉS ISTVÁN, Blaskovich Muzeum, Tápiószele.
Adatok Erdély XVI.-XVII. századi ötvösségéhez 263.old.

Studia Comitatensia
Studia Comitatensia I. Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból. Szentendre, 1972

Hann Sebestyén

Asztaldísz a 17. századból.

Asztaldísz.

Díszkupa.

Mellboglár. (Valamennyi az Iparmüv. Múzeumban)

Pallai Sándor: Ötvösmüvészet; Müszaki Kiadó, 1972, 238-240. l.

Hann Sebestyén

Frank Bálint számára készült diszkupáját említi

Németh Annamária: Kimstár a magyar Nemzeti múzeumban

Budapest, 1972. 7.sz. 22-25.l.

(képe a hátsó borítón)

Hahn Sebestyén
ötvös

Hahn Sebestyén 1675-ben készítette
Felischer András nagyszebeni királyi
bíró számára a dorozsmatott ara-
nyozott ezüst kupat.

P. Brestyánszky Ilona: Régi harai ötvöskincsek.
Vök Lapja, 1974. okt. 19 - 15 lap

Hanne Sebestyén
Ökrös

A sajátos, nemzeti karakterű erdélyi ökrössiguek kimagasló mestere volt a nagyszebeni Hanne Sebestyén.

P. Brestyánszky Ilona: Régi karai ökröskincsek.
Nők Lapja, 1974. okt. 19. - 15 lap.

Hann Sebestyén erdélyi mester

A Kulturális Kapcsolatok Intézete éjszé alatt Jugoszláviában rendezték meg a „Magyar ötvösművészet a X–XIX. századig" c. kiállítást, melyen szerepel nagyméretű kupája, amely Salamon király diadalmenetét ábrázolja, a barokk-kori „nagymesternek". (említve)

Héjjné Détári Angéla: A magyar ötvösművészet tíz évszázada.

Nők Lapja, 1969. febr. 15.

Hanu Sebestyén
Ötrös

„Díszkupa" (repro)

P. Brestyánszky Ilona: Régi hanai ötrös kincsek.
Nők Lapja, 1974. ott. 19 - 15 lap.

Kann Sebestyén (iparművén)

A magyarországi iparművészek körét neve említve.

Népszava, 1915. márc. 9. 103 elf. 58n. 8p.

HANN Sebestyén ötvös

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
42,78,8o,88,171,176,258-259,26o. és ill.

HAUS Schatzi

KLUSCH, Horst: Ein Vermeil-Tulpenpokal
Sebastian Hainm. = FVL Bl. 27. Nr. 1 85-86. p. + ill

und w[illegible]l auch unerweisbar gelten[75].

Auszüg[illegible] [illegible]laraus erhalten, die DOM ESTIENNOT im 17. Jh. gemacht hatte. Diese Auszüge (früher [illegible]ris, Bibl. de l'Arsenal ms. 1009, jetzt Bibl. Nat. nouv. acq. lat. 2057 = Recueil DOM Es[illegible]nnot Bd. 17 ann. 1684) enthalten jedoch den erwähnten Passus nicht (oder nicht mehr). [illegible]zig DOM RUINART hat den Passus noch überliefert. Die Suche nach weiteren entsprechen[illegible]n Anhaltspunkten in den sonstigen Aufzeichnungen von DOM ESTIENNOT (Coll. de Bour[illegible]gne 15 und BN. nouv. acq. lat. 2057), sowie in den Obituaires von MOLINIER in den A[illegible]eiten von LAURENT, besonders in dessen Edition der Cartulaires de l'abbaye de Molesme[illegible]hatte wiederum keinen Erfolg. In den Aufzeichnungen von DOM ESTIENNOT findet si[illegible]als Hinweis auf Urban II. nur noch auf S. 378 *Julius . . . IIII kalend. aug. obiit domnus U[illegible]nus papa* (Excerpta ex necrologio veteri monasterii Molismensis).

[72] Das [illegible]etzte vermutete wahrscheinlich nicht zu Unrecht bereits A. REMY, Hist. de Châtillon-sur [illegible]arne, (1881) S. 27.

[73] WA[illegible]RICH, Pont. Rom. Vitae 1, 571 (Anm. 1); vgl. DUCHESNE, Lib. Pont. 1, S. CLXVIII [illegible]nd 2, S. XIX zu Vaticanus 629.

[74] MG[illegible]SS. 24, 146 zum Jahre 1088.

[75] Ber[illegible]s ANDRÉ DUCHESNE vermochte in seiner „Histoire de la Maison de Chastillon" (1621) ke[illegible]e Beweise für die Abstammung Urbans aus diesem Hause zu erbringen. Guibert von Nog[illegible], Ordericus Vitalis, Donizo (Vita Mathildis) oder Ivo von Chartres (ep. 48), die DUCHESN[illegible]ls Gewährsmänner heranzog (S. 24), liefern dazu absolut keine Belege. Die gleiche Genealog[illegible] Urbans II. findet sich auch in der offensichtlich von DUCHESNE abhängigen Kompilati[illegible] (Illustres viri Cluniacenses) des 17. Jhdts. aus Cluny (Paris, Bibl. Nat. ms. lat. 9876, Fol. [illegible]65 = S. 327); in dieser Handschrift wird (165') u. a. CIACONIUS (Vitae et Res Gestae . . . [illegible]enutzt. Vgl. auch DELISLE, Bibl. Nat. Fonds de Cluny Nr. 132 S. 229; FRANÇOIS DUCHESN[illegible]at dann 1660 in seiner „Histoire de tous les cardinaux françois" 1, 53, sich von dieser An[illegible]ht abgewandt: „non de la Maison de Chastillon sur Marne, comme feu mon

1021 ötvös

Nemzeti Múzeum: Hann kupa. A XVII. század legnagyobb és legtermékenyebb ötvöse Hann Sebestyén volt. Lőcséről származott és Nagyszebenben dolgozott. Remekművű, aranyozott ezüst kupái közül, amelyek a reneszánszból a barokkba átvezető ötvösművészeti pompát testesítik meg, több túlélte az idők viharát. Ezekből egy-egy mindig látható a Nemzeti Múzeum állandó kiállításának kincskamrájában. Képünkön most azt a kupát látják, amely 1690 körül készült. Magassága meghaladja a 25 centimétert.

r: KÖNYÖKLŐ MUNKÁS (bronz)
eti Galéria gyűjteményéből

elvtársak hozzám ... az én szobámba? —
Ott mázia kényelmesebb

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

KÉPES ÚJSÁG

Budapest

1973 OKT 6

Ádám Sebestyén

KINCSEI

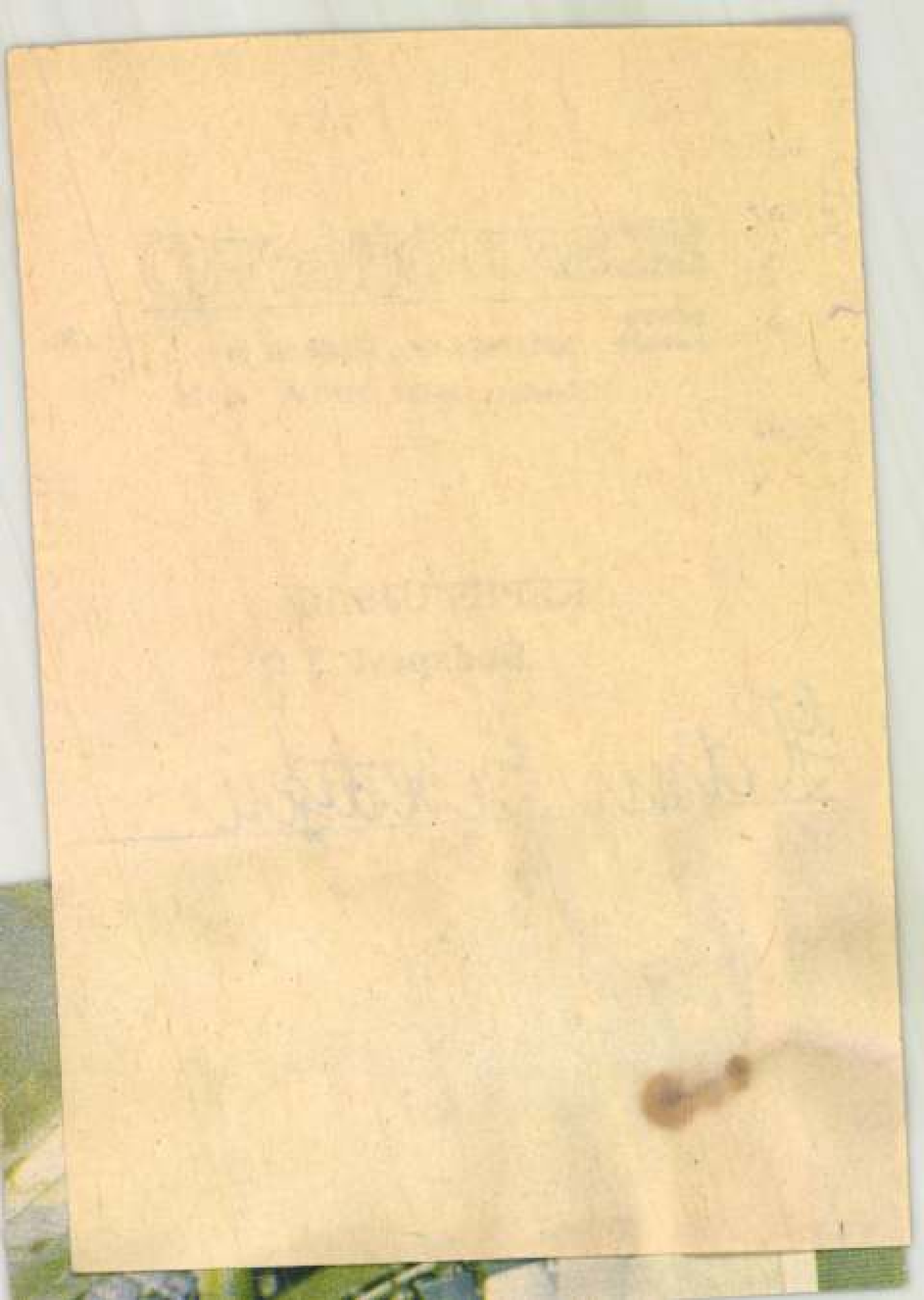

FORSCHUNGEN
ZUR VOLKS- UND
LANDESKUNDE

BAND 27
Nr. 1
1984

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
71021 BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI 125

HANN Sebestyén, stuss

EIN VERMEIL — TULPENPOKAL SEBASTIAN HANNS

von

HORST KLUSCH

Sebastian Hanns (1645—1713) Werke wurden bereits in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts bewußt gesammelt und 15 seiner schönsten Goldschmiedearbeiten schon 1884 im Ungarischen Nationalmuseum im Rahmen einer Ausstellung historischer Goldschmiedearbeiten als geschlossene Gruppe in einer Vitrine ausgestellt. Mit dem auch in Siebenbürgen wiedererwachten Interesse für den so lange Zeit kaum beachteten Meister erlebte die Nachfrage nach seinen Werken in vielen Ländern Europas einen sprunghaften Aufstieg. Sammler und Künstler überboten sich im Ankauf der kostbaren Stücke[1], mit deren Abwanderung nach Budapest, Wien, Hamburg, Paris und London für Siebenbürgen ein unersetzlicher Teil seines nationalen Kulturgutes verlorenging. Viorica Guy Marica konnte 1973 von 88[2] Arbeiten Sebastian Hanns sprechen — von denen acht auf der Pariser Weltausstellung (1900) gezeigt wurden —, die allerdings heute in verschiedenen musealen und privaten Sammlungen Europas stehen.

Einem glücklichen Zufall ist es zu verdanken, daß der Autor dieses Berichts den Standort eines bis jetzt in der einheimischen Fachliteratur noch unbekannten Pokals von Sebastian Hann finden konnte. Es handelt sich um eines seiner schönsten Werke, den Vermeil-Tulpenpokal aus dem Jahr 1697, den Zar Peter der Große (1672—1725) seinem Freund und Geheimberater Fürst Knupeter Prosorowskoy schenkte.

Der Tulpen-Prunk-Pokal ist aus Silber getrieben, graviert, ziseliert und teilvergoldet. Vom runden Stand erhebt sich der hochgewölbte Fuß mit getriebenem und fein ziseliertem Akanthusblattdekor zwischen vergoldeten Blütenkelchen. Auf dem zum Schaft ansteigenden Fuß steht auf eingezogener blütenförmiger Standfläche ein vollplastischer Bacchus, in der rechten Hand einen Stab, in der linken Weintrauben haltend. Darüber erheben sich am glatten Schaft sechs Rankenvoluten mit am Ansatz zur Schale stilisierten Blättern. Die Schale erscheint als naturalistisch nachgebildete Papageientulpe mit sechs aufrechten Blütenblättern, von denen drei gefedert und im Halbrelief gebogen ge-

[1] H. Klusch, *Das siebenbürgisch-sächsische Heftel. Herkunft und Beschaffenheit*, in *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, 25. Bd., Nr. 1—2. 1982, S. 71—77.

[2] V. Guy Marica, *Sebastian Hann*, Cluj 1973.

arbeitet sind. (Ein Blütenblatt ist leicht beschädigt.) Der hochgewölbte sechspassige Deckel ist mit getriebenen und ziselierten Tulpenblättern dekoriert. Der birnenförmige Knauf zeigt am Ansatz Blütenblätter, den Abschluß bilden fünf Diamanten in Kastenfassungen. Die Schale und der Deckel sind innen vergoldet, auf der Schale befindet sich eine Gravur in altkyrillischer Schrift: Zar Peter an Knupeter Prosorowskoy; ebenso am Schaft: Am 29. Tage im Juni 1697. Am Fuß, an der Schale und am Deckel ist das Meisterzeichen SH (Sebastian Hann) angebracht, und Tremulierstriche auf Schale und Deckel. Der Pokal trägt außerdem einen französischen Einfuhrstempel[3] und auf der Standunterseite die Gravur UNT NO. Seine Höhe beträgt 40,2 cm. Aus der Geschichte dieses Pokals ist bekannt, daß er der Sammlung der Fürsten Prosorowskoy angehörte, irgendwann nach Frankreich importiert wurde (Einfuhrstempel) sowie auch im Besitz von Prof. Dr. Meller (Direktor eines Museums) in Budapest war. Auf Schloß Ricklingen (BRD), wo er zwecks einer Kunstauktion aufbewahrt wurde und im Herbst 1983 beinahe einem Brand zum Opfer fiel, ging er in zur Zeit unbekannten Privatbesitz über.

Sebastian Hann schuf in dem großblumigen und großblättrigen, künstlerisch hervorragenden Dekor ein Ornament, das auf vielen seiner Werke wiederkehrt (Tulpendekor finden wir auch auf den Henkelschalen in den Sammlungen Brukenthal-Mylins /?/ in Klagenfurt und Leopold M. Herzog in Budapest). Er legte in diese Art Verzierung so viel Schönheit, eigenartigen Reiz und Zauber, daß man die Entstehung und Verbreitung dieser Ornamente ihm zuzuschreiben pflegte[4], obwohl sich, teils schon vorher, teils zeitlich parallel, dieser Dekorationsstil in den großen europäischen Goldschmiedezentren Hollands, Englands, Schwedens, Norwegens, Frankreichs, Portugals und Deutschlands eingebürgert hatte.

Bild rechts:
Vermeil-Tulpenpokal Peter des Großen
Meister Sebastian Hann

[3] *Auktionskatalog*, Schloß Ricklingen 1983, S. 146.
[4] S. Mihalik, *Der Goldschmied Sebastian Hann*, in *Acta historiae artium*, Academiae scientiarum hungaricae, Budapest 1970, S. 157.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hanna Mela

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

1021

TEMBER 5., VASÁRNAP

Hanna Mela kiállítása

Nagy érdeklődés mellett nyílt meg Hódmezővásárhelyen a Tornyai Múzeumban *Hanna* Mela festőművész gyűjteményes kiállítása. A kiállítás retrospektív jellegű és az adott lehetőségek között az egész, húsz évvel ezelőtt sajnálatosan lezáruló életművet öleli fel. Mégis *Rudnay* egykori tanítványával szemben indokoltnak érezzük a kiállító termek nyilvánosságának biztosítását, mintegy bizonyítva, hogy az évek óta Hódmezővásárhelyen élő Hanna Mela nemcsak érdekes, különös egyéniség, hanem művész is.

Az életút kezdete viszonylag zökkenőmentes. Az első színélmények az anyai divatszalon gazdag kavargásában mozgatják meg még Aradon Hanna Mela gyermeki fantáziáját. Később, 1922-ben éppen a kosztümök, textíliák gazdag színvilága az iparművészeti főiskolára viszi, majd annak elvégzése után még öt évet tölt, a diploma megszerzéséig Rudnay Gyula növendékeként a Képzőművészeti Főiskolán. Évfolyamtársai közül legszívesebben *Barcsay* Jenőre, *Mattióni* Eszterre, *Basilides* Barnára emlékszik. Főiskolai tanulmányai idején jut el Hódmezővásárhelyre nyári művésztelepi gyakorlatra és ámul el a horizont végtelenjén, s ragadja meg a forró nyári napok izzása. Budapesten dolgozik, de gyakran visszatér az Alföldre. Önálló kiállítások, velencei bienálén elért siker kiegyensúlyozott művészpályáját töri ketté a második világháború: 1945 januárjában bombatámadás éri műtermét, ő maga kétszer súlyosan sérül légnyomás miatt és ez látását is nagymértékben gyengíti. Ezzel búcsút kell mondania a korábbi rendszeres alkotómunkának. Az 50-es évek végén kerül először Mártélyra, majd mintegy öt éve Hódmezővásárhelyre, ahol azóta is él.

Kiállított műveinek néhány darabja a kezdeti alföldi iskolából való indulást mutatja (*Mártélyi utca, Mártélyi kubikgödör*). Nem sokkal az indulás után azonban a tanyák reális világa helyett külön világot épít magának. Ebben a világban egyként helyet talál — megértő, jóindulatú humorba mártva — a paraszti élet számos „tömegjelenete" (*Lakodalom, Aratás után, Egri búcsú*) és a népmese világának finom alakjai (*Álmok, Karnevál*), valamint a biblikus események inkább intim, mint áhitatos hangulatú elbeszéléssorozata. (*Mennyegző, Legenda.*) Ha elődöket keresünk, úgy elsősorban *Aba-Novák*ra kell gondolnunk a vérbő, de nem a színek harsányságában és az ecsetkezelés lendületében, hanem a rajzi mozgalmasság formájában megnyilatkozó jelenetek során. A színek tiszta és szigorúan határolt matt megoldása viszont az évfolyamtárs, Basilides Barna piktúrájára emlékeztet. Vonzódik a mozgalmassághoz — a részletek elbeszélő jellegű egybekomponálása nagyvásznainak az általános jellemzője. A rajzi biztonsággal párosuló elbeszélő, illusztratív jelleg művészetének fő jellemzője.

— d —

Legalá
am

Miért rossz a po

Hódmezővásárhelyi Lenin Tsz II-es üzemegysége. Több mint kétezer hold és több tucat család. Tanyák. A város, a jó út és még a villany is messzire van. A föld szikes, sok kárt tett idén a rossz időjárás is. A tsz, s vele a II-es üzemegység is sokat fejlődött az elmúlt évek során, de a fejlődés egyoldalú, főként csak a termelőeszközök gyarapodásában jut kifejezésre. Építkeztek, gépeket vásároltak, növekedett az állatlétszám, a jövedelmek azonban úgyszólván mitsem változtak. Az emberek, a családok helyzete nem hozott még olyan változást, amilyet vártak a tsz-től. Nem változott a kulturális helyzet sem. Döntően tehát gazdasági tényezőkben határozható meg az oka annak, hogy a gazdák hangulata rossz. Évek óta veszteségesen gazdálkodnak, jelentős kieséssel végződött az idei első fél év is. *Érthető, hogy az emberek kedvetlenek, bizalmatlanok.*

Vannak azonban olyan tényezők is, amelyek a vezetéssel, elsősorban pedig a pártszervezet munkájával függnek össze, és amelyek szintén jelentősen befolyásolják a hangulatot. Egyik ilyen tényező a tájékoztatás. Nyilvánvaló, hogy az emberek tudni szeretnék, mi a helyzet a gazdaságban, mit várhatnak, milyenek a kilátások. Ezt a II-es üzemegységben kevésbé lehet tapasztalni. Az emberek nem nagyon ismerik a termelési terveket és azt is csak hosszabb idő elteltével, utólag tudják meg: mit kapnak munkájukért. Betakarítás kezdetén a vezetőség levélben kérte fel a nyugdíjasokat: segítsenek a tsz legnagyobb munkájában. Néhányan munkába álltak, de mint mondották, azt sem tudják, miként számolják el teljesítményüket; órabérben, mázsában, munkaegységben?

Tájékoztatni az embereket

A szövetkezet gazdasági helyzetét többé kevésbé ismerik a gazdák, legalábbis tudják, hogy az rossz, hogy veszteséges a gazdálkodás, hogy sok az adósság. A vezetőségnek vannak konkrét elképzelései arra vonatkozólag: hogyan juthat ki a közösség a kátyúból, *a gazdák azonban nem ismerik azokat az elképzeléseket.* Sokan nem hisznek abban, hogy egyáltalán megváltozhat va-

---

Egy évvel ezelőtt a szegedi I-es számú téglagyárban a szokásostól eltérő alakú blokktéglákat gyártottak, majd egy új terv szerint falmagasságú paneleket készítettek belőlük. A kétféle méretű panelekből össze is állítottak egy földszintes házacskát a téglagyár udvarán — olyan, mint egy kis családi ház —, főként kísérletképpen, de hasznosítási céllal is: szűk az iroda. Laikus szemmel nézve is sikeres a kísérlet: a ház azóta tető nélkül állja az időjárás viszontagságait. Reméljük, sikerül majd valamilyen módon keretet találni a „betetejezésre", mind e kísérleti házat, mind az egész kísérletet illetően. Az utóbbi a fogasabb kérdés.

Beton vagy tégla?

A kísérlet sorsa, helyesebben szólva a kísérlet kamatoztatása, az Építésügyi Minisztériumtól függ. Voltaképpen bennünket ez érdekelt inkább, egyrészt azért, mert párthatározat sürgette a blokkgyártást és blokkos építkezést, másrészt — s a párthatározat is ezt vette számításba — a falmagasságú panelekkel olcsóbb, gyor-

HANN Sebestyén

Szilágyi András: Hann Sebestyén
Két magyarországi ötvösművéről. In:
A Grassalkovichok - Zsa. Szerk. Lábadi
Károl. Gödöllő, 1997 27-36. ll

in

ület, utcai
gelyes
venes záródású
sibehajtóval.

1980

ész u. felé
ldszintes, L
vel. Udvari
külső

almazó korábbi
felében épült.

2028

ára néző

Hans Sebestyen, Ohrd

Nicolescu, Corina: Die Rolle ...
Forschungen zur Volks- und Landeskunde 6: 1963,
39-55.

Hanna Mela

Szerepelt a Műcsarnok tav. tárlatán.

B.K.932.IV.24.

Hanns Meja

Hanna Mela

Alkotásával szerepelt a Nemzeti Szalon tav. kiállitásán.

M.H.1932.IV.?

Hanna Mela MDK

Bucsu, tempera

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Hanna Mela MDK

Álmok

Lakodalom

Alvajáró

Kártya-évszakok, Falusi lakodalom

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Hanna Méla

Alkotása, a Munkácsy-Céh kiáll.-án az Ernst Múzeumban.

M.H.932.IV.3.

Library Stamp

Hanna Mela

Alkotása, a Munkácsy-Céh kiállitásán.

N.U.932.IV.8.

Hanna Seis

Hanna Méla

Szerepelt a Munkácsy-Céh kiállitásán az Ernst Múzeumban.

Pesti Napló, 932.IV.3.

Hanna Méla

Szerepelt a Munkácsy-Céh kiállitásán az Ernst Múzeumban.

Pesti Napló,932.IV.3.

Hanna Mela MDK

Kártya-évszakok
Falusi lakodalom

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

Hanna Mela MDK

Régi szinpad, tempera

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Hanna Mela

Dorottya, tempera

Micsarnok 1931/32 téli kiállitás

Hanna Mela MDK

Dorottya, tempera

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Hanna Béla

festőművész

Munkácsy-féle kiállításon - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Magyar Nirlap
1935.III.19.

Hanna Mela

iestémavisz

Munkácsy-cén kiállítás - Ernst Museumban - bipével szerepel.

8 Órai Ujság
1933.III.19.

Hanna Mela

festőművész

Munkácsy-cím kiállítása - Brnot Museumban - képével szerepel. „Rejtestamentum"-a „Jelenés" c. bibliai várznak sok rejtélyes mivatikumnak (a mai nehéz időkben kára fejünket törni rajtuk.)

Pesti Hirlap
1933.III.19.

Hanna Mela

festőművész

Szinyei ~~xxx~~ Merse Pál Társaság Tavaszi Szalonja - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Kedves humorával, de kissé mézes kalácos megfestésével tűnik fel „Lakodalom" c. mozgalmas képe.

Pesti Hirlap
1935.III.19.

Hanna béla

festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság VIII. Tavaszi szalonja -
Renzeti Szalonban - képével szerepel.

Nati Kurir
1933.III.19.

Hanna Mela
Fejt nulmány, szén

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 21 l.

Hanna Mela

MDK

Bucsu, temp.

Mücsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

MDK

Hanna Mella

Lakodalom, vf.

Könyves Kálmán 105.kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927.körül.

MDK

Hanna Mella

Jézus és a bárány, rajz

Könyves Kálmán 105. kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927. körül.

MDK

Hanna Mella

Mese, vf.

Könyves Kálmán lob.kiáll. M.posztimpresszionisták.
1927.körül.

MDK

Hanna Mella

Magdolna, r.

Könyves Kálmán lo5. kiáll. u.posztimpresszionisták.
1927. körül.

Hanna Mela MDK

Álmok
Lakodalom
Alvajáró

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

MDK

Hanna Mela

Ujtestámentum

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 14 l.

MDK

Hanna Mela
Jelenés

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 14 l.

Hanna Mela

Illusztráció, xxxx toll

O.M.Kir. Képzőműv. Főisk. Műfil. 1924. 21 l.

MDK

Hanna Mela

Jelenés

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.
1933. márc. 14 l.

M.D.K.

Hanna Meha

festő

Az aradi szarmazásu művésznő a huszas években Rudnay Gyula irányításával végzte el a Képzőművészeti Főiskolat. Ezután látogatott el Budapestről Vásárhelyre, ahol letelepedett.

Szelesi Zoltán: Hanna Meha tárlata Vásárhelyen

Művészet, 1966. január - 47 kep.

Hanna Mela

festő

M.D.K.

A tárlaton szereplő rajzai külön
teremben lettek elhelyezve pl. a
„Stincsheresők", a „Jóléhonyság",
A tárlat falán temperát díszlenek.

Szelesi Zoltán: Hanna Mela tárlata Vásárhelyen
Művészet, 1966. januári – 47 kap

M.D.K.

Hanna Mele
festő

A művész alkotásai: „Shakespeare
emlékei", a „Sólyomvadászat",
a „Leánykérés", az „Aratás után",
a „Keresztút", a „Legenda", a
„Mennyegző"

Szelesi Zoltán: Hanna Mele festőművésznő
Művészet, 1966. január 47 lap

MOK

Hanna Méda nül - Bp. 1905

Velencei Biennale, 1932. 308. l.

Hanna Mela
festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -

ötletesen benépesitett temperái: a "Régi szinpad",
s a letünt magyar világ jelmezeiben festett "Dorottya"

Pesti Hirlap 1931.XII.22.

Hanna Méla

Meseillusztrációja, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.H. 932. IV. 24.

Hanna Méla

Meseillusztrációja, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.H.932.IV.24.

Hanna Mela

festőművész

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - képével szerepel.

Esti Kurir 1931.XII.19.

Hanna Méla

festőművész

Műcsarnok Téli Tárlata - képével szerepel. -
Szinpad

8 órai Ujság 1931.XII.20.

MDK

Hanna Mela

Fejtanulmány, szén

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.
21. l.

MDK

Hanna Mela

Illusztráció, toll

Képzőm.Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

21. 1.

MDK

Hanna Mela
műve:

Bucsu. Tempera.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll. képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 38.l.

MDK

Hanna Mela, festöm.

Régi szinpad.	Tempera.
Dorottya.	"

Mücs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.20.-jan.17.
Kat. 22.l.

MDK

Hanna Méla

esszi: Derű a művészetben. M.Nemz.Művészet. 1939. 2.sz. 34 l.

2
2
2
2
2
2
4
2
2
2
2
4
2
2
2
2
2
2
2
2

Hanna Mela
Dorottya, temp.

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április,

12 l.

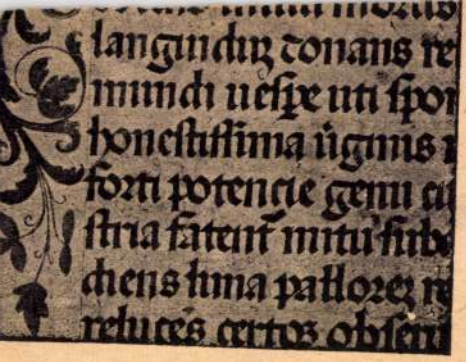

2. kép. *8. Psalterium. XVI. sz. 40a lap.*

lap: *N* iniciálé (34×39 mm) aranysárga, kkal díszített alapon kék betű.

lap: *M* iniciálé (33×40 mm) elmosódott etű.

lap: *B* iniciálé (47×50 mm) aranydíszítésű alapon, arannyal árnyékolt piros betű. zöld, arany díszítéssel. A lap belső ~~s~~-lét i ornamentika díszíti, amelyet arannyal rel árnyékolt zöld s piros könnyed levelek ek, két lila s két nyitott, sárga virággal. ép.)

lap: *D* iniciálé (42×30 mm) lila alapon tű.

ap: *T* iniciálé (49×50 mm) sárga alapon dott vörös betű.

313 311

MDK

Hanna Mela

Ujtestámentum

Munkácsy Céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.
1933. máre. 14 l.

Hanna Mela

festő

Műcs. kiáll. 1931 tól

Pipics 113. l.

Sopron, Ceasar-hár

242, 245

Hanna Mela

52	Kártyaévszakok	500.—
53	Álmok	350.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1932

299. 405

1905.

1 Öltözete:

szembe néz. Rövid haja, szemöldöke
zöld házi-sapkát, körülsavart fe-
s mellényt és egyelejü barna kabát

20578 sz. leirattal 1000 K-án

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG 20.

Hanna Mela

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP

Kiállítás nyílik Vásárhelyen

A vásárhelyi Tornyai János Múzeum rendezte kiállítások sorozatában Hanna Mela festőművész tárlata nyílik meg augusztus 22-én, vasárnap délben 12 órakor. A művész alkotásaival szerepelt már a vásárhelyi tárlatokon, most mintegy 50 alkotásával ad számot művészetének egységéről. A kiállítást Füstös Zoltán festőművész nyitja meg.

ró rendezőjének új csehszlovák filmjét, amelyben a játékfilm elemeket trükkös rajzos megoldásokkal kombinálja és teszi érdekessé. Ugyancsak csehszlovák alkotás az *Előttünk jártak* című film, amelynek hősei a második világháború sokat

Hanna Mela

5 nüve

KMTärs. Derü a nüvészetben 1939

HANNA MÉLA

54	Lakodalom	tempera	400.—
55	Vasuton	olajf.	300.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1933

a:

vett

Fran, aki

-leány.

bajuszú és szakállú paraszt halad
n tojással telt kosarat és két szár-
ére vizes dézsát fogja. Öltözete:
zürke kabát, ugyanilyen nadrág és fa-
s halat áruló leány jobbra fordul és
yikére helyezett teknőben lévő vajat
zabadba nyerünk kilátást.

ól 1894: X. 22-én 1500 márkán (892 frt. 50 kr.)
24-én(135/95) 153/95)
a 34149/95 min. számot.

1783